

This is a digital copy of a book that was preserved for generations on library shelves before it was carefully scanned by Google as part of a project to make the world's books discoverable online.

It has survived long enough for the copyright to expire and the book to enter the public domain. A public domain book is one that was never subject to copyright or whose legal copyright term has expired. Whether a book is in the public domain may vary country to country. Public domain books are our gateways to the past, representing a wealth of history, culture and knowledge that's often difficult to discover.

Marks, notations and other marginalia present in the original volume will appear in this file - a reminder of this book's long journey from the publisher to a library and finally to you.

Usage guidelines

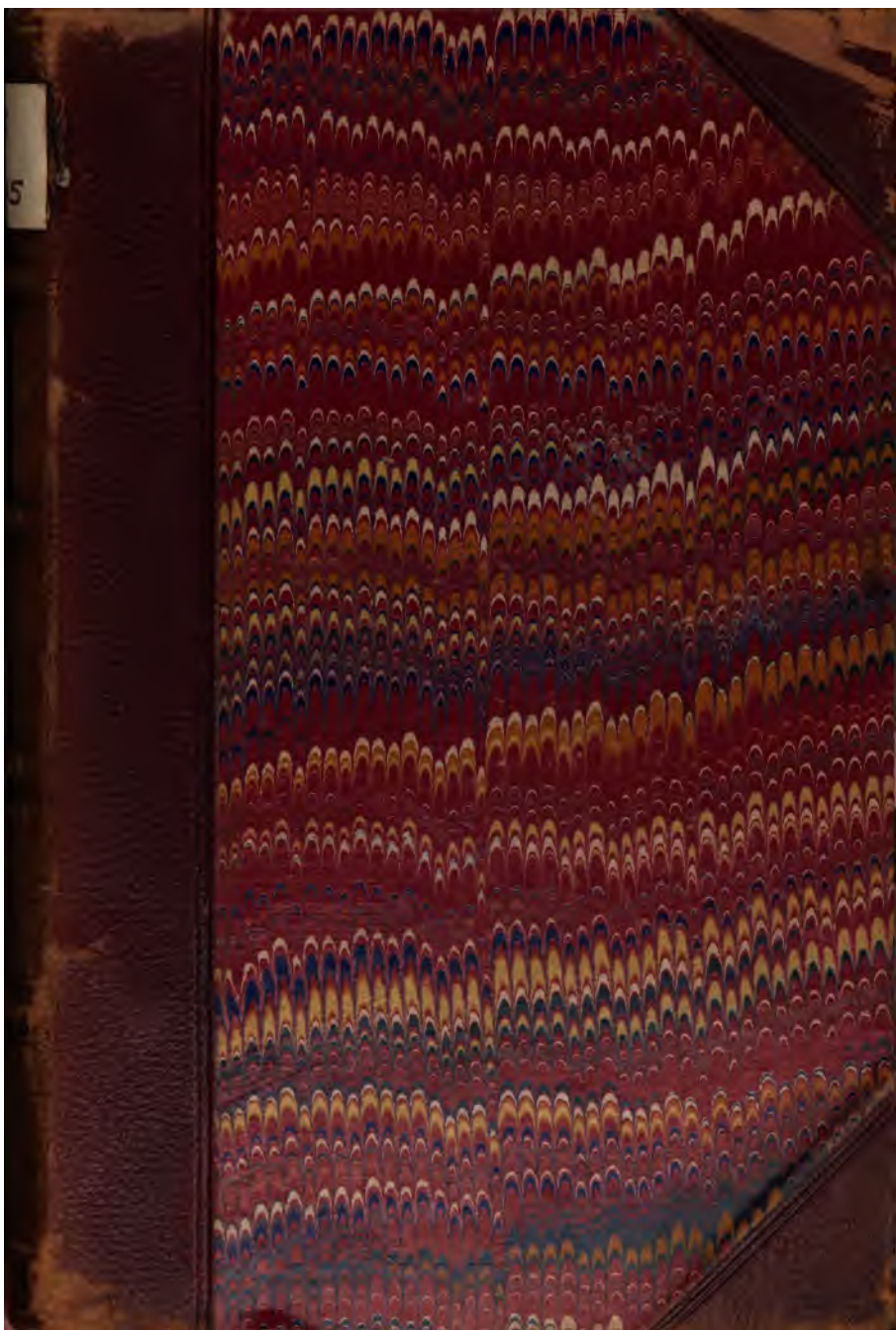
Google is proud to partner with libraries to digitize public domain materials and make them widely accessible. Public domain books belong to the public and we are merely their custodians. Nevertheless, this work is expensive, so in order to keep providing this resource, we have taken steps to prevent abuse by commercial parties, including placing technical restrictions on automated querying.

We also ask that you:

- + *Make non-commercial use of the files* We designed Google Book Search for use by individuals, and we request that you use these files for personal, non-commercial purposes.
- + *Refrain from automated querying* Do not send automated queries of any sort to Google's system: If you are conducting research on machine translation, optical character recognition or other areas where access to a large amount of text is helpful, please contact us. We encourage the use of public domain materials for these purposes and may be able to help.
- + *Maintain attribution* The Google "watermark" you see on each file is essential for informing people about this project and helping them find additional materials through Google Book Search. Please do not remove it.
- + *Keep it legal* Whatever your use, remember that you are responsible for ensuring that what you are doing is legal. Do not assume that just because we believe a book is in the public domain for users in the United States, that the work is also in the public domain for users in other countries. Whether a book is still in copyright varies from country to country, and we can't offer guidance on whether any specific use of any specific book is allowed. Please do not assume that a book's appearance in Google Book Search means it can be used in any manner anywhere in the world. Copyright infringement liability can be quite severe.

About Google Book Search

Google's mission is to organize the world's information and to make it universally accessible and useful. Google Book Search helps readers discover the world's books while helping authors and publishers reach new audiences. You can search through the full text of this book on the web at <http://books.google.com/>

EX 9.198.15

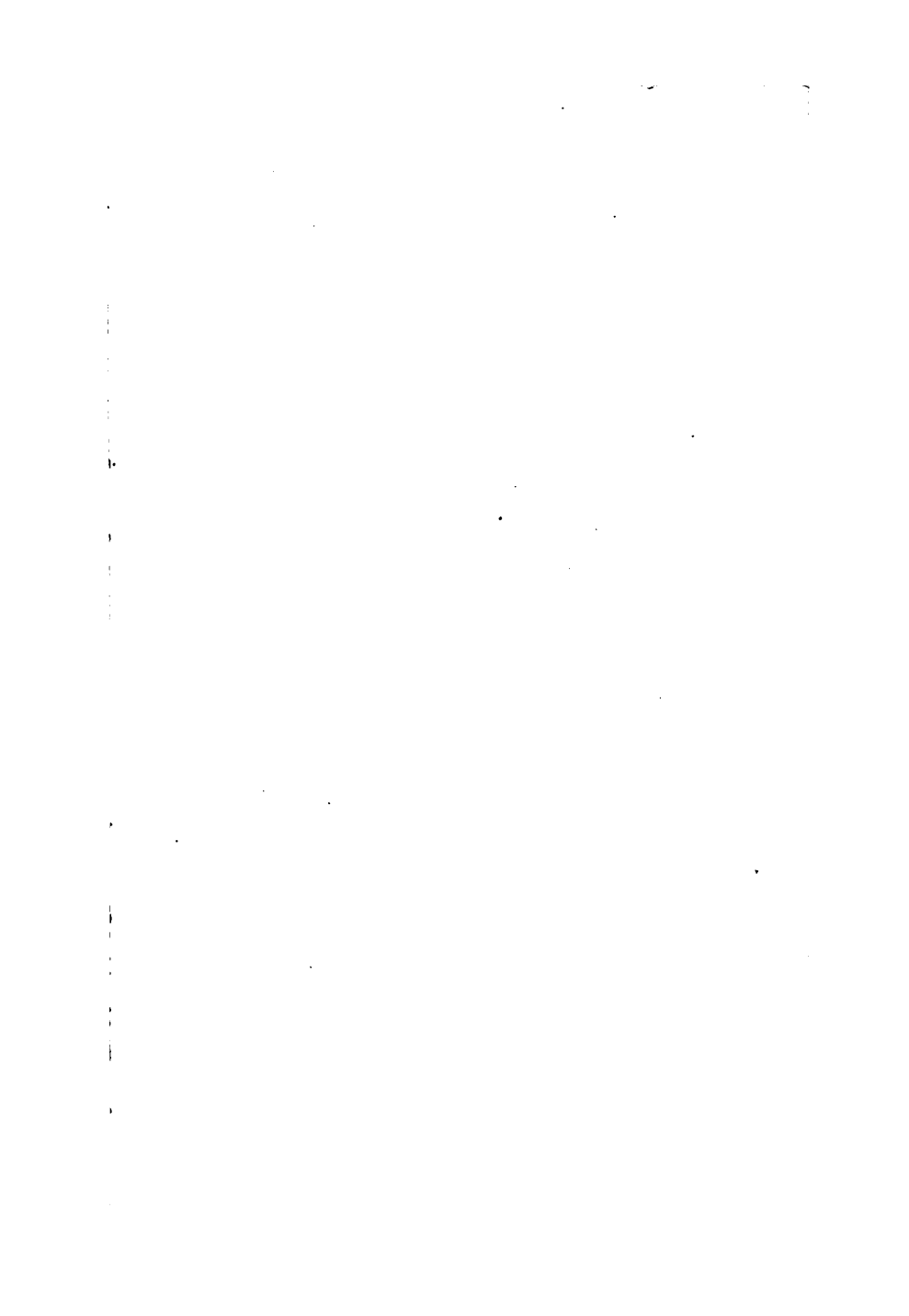

HARVARD
COLLEGE
LIBRARY

1

2

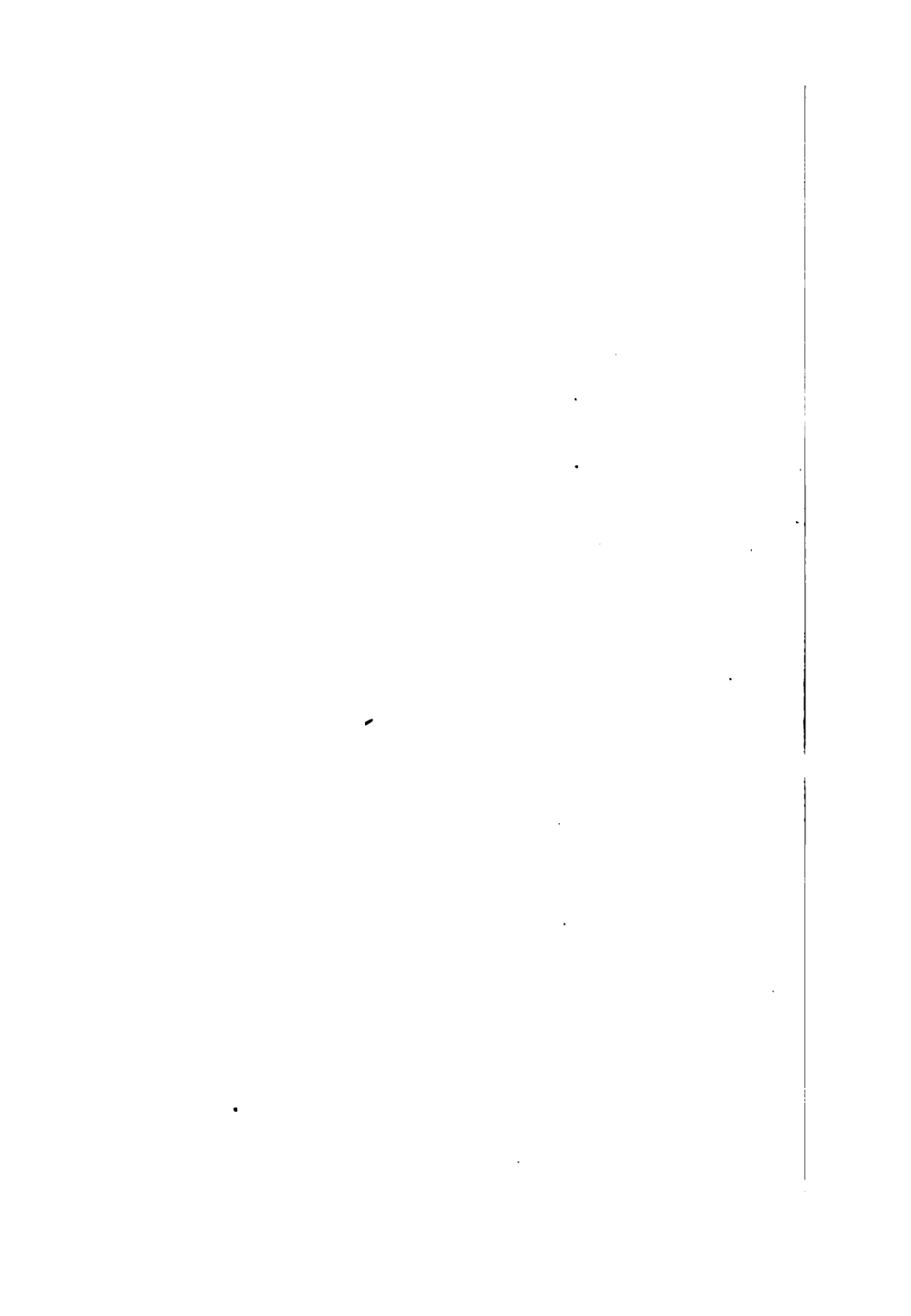

1

2

0 432
ΞΕΝΟΦΩΝΤΟΣ
ΚΥΡΟΥ ΑΝΑΒΑΣΙΣ.

XENOPHONTIS
EXPEDITIO CYRI.

• RECENSUIT ET PRAEFATUS EST

LUDOVICUS DINDORFIUS.

EDITIO QUARTA EMENDATIO.

LIPSIAE
SUMPTIBUS ET TYPIS B. G. TEUBNERI.
MDCCLVII.

G X 9. 198. 15

MAR 26 1941
LIBRARY

Evans Institute

PRAEFATIO.

Codicum Anabasis quum ea sit conditio ut si uno tantum aut altero eorum esset conservata, omnia verba scriptoris restituendi iritus saepe foret conatus, ipsique meliores non minorem in multis quam deteriores librarium prodant incuriam correctorumque licentiam, quartum mihi repetenti hanc editionem longiusque quam antea progresso in coarguendis eiicendisque librarium et correctorum commentis et additamentis, non omnia haec singulatim persequi, sed quaedam tantum vitiorum genera, de quibus hac praefatione dicerem, seligere placuit.

Primum igitur quum satis certum sit Xenophontem non magis quam alium quenquam illius aut antiquioris aetatis scriptorem ampliora scripta sua ita in libros divisisse ut iam Athenaeus divisa norat et Anabasin divisam diserte memorat Diogenes Laertius in Vita Xenophontis s. 13: *Συνέγραψε δὲ βιβλία πρὸς τὰ τετταράκοντα, ἄλλων ἄλλως διαιρουμένων, τὴν τε Ἀνάβασιν, ἧς κατὰ βιβλίον μὲν ἐποίησε προοίμιον, ὅλης δὲ οὐ, κ. τ. λ.*, qua de re docta exstat disputatio Georgii Cornwallis Lewis in Musei Classici vol. 2, p. 1—44, mirum est quod initio librorum Anabasis qui nunc sunt secundi, tertii, quarti, quinti, septimi, eiusmodi conspiciuntur narrationis prioris repetitiones quae non tantum prorsus sunt supervacuae in opere non diviso in libros, sed etiam ita molestae et importunae ut libro qui nunc est primus his verbis finito: *Ταύτην μὲν οὖν τὴν νύκτα οὕτω διεγένοντο*, nemo non malit continuo sequi quae sunt 2, 1, 2: *Ἀμα δὲ τῇ ἡμέρᾳ συνελθόντες οἱ στρατηγοὶ ἐθαύμαζον ὅτι Κύρος οὐτε ἄλλον κέμπτοι σημανοῦντα ὅ,τι χρηὴ ποιεῖν οὐτε αὐτὸς φαίνοιο*, quam inter utraque haec interponi: *Ὡς μὲν οὖν ἠθροίσθη Κύρος τὸ Ἑλληνικὸν ὅτε ἐπὶ τὸν ἀδελφὸν Ἀρταξέρξην ἐστρατεύετο, καὶ ὅσα ἐν τῇ ἀνόδῳ ἐπράχθη καὶ ὡς ἡ μάχη ἐγένετο καὶ ὡς Κύρος ἐτελεύτησε καὶ ὡς ἐπὶ τὸ στρατόπεδον ἐλθόντες οἱ Ἕλληνες ἐκοιμήθησαν οἴόμενοι τὰ πάντα νικᾶν καὶ Κύρον ζῆν*,

ἐν τῷ ἔμπροσθεν λόγῳ δεδήλωται. Tertio enim libro quod praepositur: Ὅσα μὲν δὴ ἐν τῇ ἀναβάσει τῇ μετὰ Κύρον οἱ Ἕλληνες ἔπραξαν μέχρι τῆς μάχης, καὶ ὅσα ἐπεὶ Κύρος ἐτελετήσεν ἐγένετο ἀπιόντων τῶν Ἑλλήνων σὺν Τισσαφέρει ἐν ταῖς σπονδαῖς, ἐν τῷ πρόσθεν λόγῳ δεδήλωται, quum non incommode interponatur post narrationem de caede ducum, tursus quarti initium: Ὅσα μὲν δὴ ἐν τῇ ἀναβάσει ἐγένετο μέχρι τῆς μάχης, καὶ ὅσα μετὰ τὴν μάχην ἐν ταῖς σπονδαῖς ἄς βασιλεὺς καὶ οἱ σὺν Κύρῳ ἀναβάντες Ἕλληνες ἐποίησαντο, καὶ ὅσα παραβάντος τὰς σπονδὰς βασιλεὺς καὶ Τισσαφέρους ἐπολεμήθη πρὸς τοὺς Ἕλληνας ἐπακολουθούντος τοῦ Περσικοῦ στρατεύματος, ἐν τῷ πρόσθεν λόγῳ δεδήλωται, adeo quidem arte cohaeret cum sequentibus: Ἐπεὶ δὲ ἀφίκοντο ἔνθα ὁ μὲν Τίγρης ποταμὸς παντάπασιν ἄπορος ἦν διὰ τὸ βάθος καὶ μέγεθος, πάροδος δὲ οὐκ ἦν, ἀλλὰ τὰ Καρδούχεια ὄρη ἀπότομα ὑπὲρ αὐτοῦ τοῦ ποταμοῦ ἐκρέματο, ἐδόκει δὴ τοῖς στρατηγοῖς διὰ τῶν ὁρέων πορευτέον εἶναι. ἤκουον γάρ τῶν ἀλισκομένων ὅτι εἰ διέλθοιεν τὰ Καρδούχεια ὄρη, ἐν τῇ Ἀρμενίᾳ τὰς πηγὰς τοῦ Τίγρητος ποταμοῦ, ἦν μὲν βούλωνται, διαβήσονται, ἦν δὲ μὴ βούλωνται, περιίασαι. καὶ τοῦ Εὐφράτου δὲ τὰς πηγὰς ἐλίγγοτο οὐ πρόσω τοῦ Τίγρητος εἶναι, καὶ ἔστιν οὕτως ἔχον. τὴν δ' εἰς τοὺς Καρδούχους ἐμβολὴν αὐτὴ ποιοῦνται, ἅμα μὲν λαθεῖν περιώμενοι, ἅμα δὲ φθάσαι πρὶν τοὺς πολεμίους καταλαβεῖν τὰ ἄκρα, ut haec ipsa non sint coitura cum fine libri tertii: Καὶ παρηγγεῖλαν, ἐπειδὴ δεικνύσειαν, συσκευασμένων πάντας ἀναπαύεσθαι καὶ ἐπεσθαι ἡνίκ' ἂν τις παραγγέλλῃ, si de medio tollatur quarti exordium: sed ea ipsa verba ἐπεὶ δὲ ἀφίκοντο — καταλαβεῖν τὰ ἄκρα diu est quum suspecta fecit librorum trium optimorum haec omnia omittentium ab reliquis dissensus. Itaque qui omnia illa exordia secundi, tertii, quarti, quinti, septimique libri non Xenophontis esse iudicavit, sed lectoris annotantis quid ante quemque librum narratum esset, Bisschopius Annotat. crit. ad Xenophontis Anabasin .p. 18, longius etiam progredi debebat eiciendis p. 46, 47, non vocabulis quibusdam ex illis quae dixisset verbis, sed omnibus delendis, etiam per se satis inanibus nihilque habentibus quod non ex praecedentis libri fine facile a quovis potuerit componi. Fuisse autem qui talia, ubi opus esse crederent, de suo adderent, testatur codicum meliorum omnium auctoritate in marginem a me relegatum additamentum, quod capiti tertio libri sexti, qui omni eiusmodi caret exordio, qualia ceteri inde ab secundo habent, erat praepositum: Ὅν μὲν οὖν τρόπον ἢ τε Χειρισόφου ἀρχὴ τοῦ παντὸς κατελύθη καὶ τῶν Ἑλλήνων τὸ στρατεύμα ἐσχίσθη ἐν τοῖς ἐπάνω εἰρηται, etiam vocabuli ἐπάνω usu Polybiano potius quam Xenophonteo grammaticum arguens. Ipsa autem exordia illa etsi formulam habent cui non dissimilis est in Cyropaedia 4, 5, 26:

Πρὸς Πέρσας λέγειν ἂ καὶ πρόσθεν ἐν τῷ λόγῳ δεδήλωται· 8, 1, 7: Ὡς ἐν τῷ λόγῳ δεδήλωται Κῦρος καταστρασεμένος, et conveniunt quodammodo cum Hist. Gr. 3, 1, 2: Ὡς μὲν οὖν Κῦρος στρατεύμα' τε συνέλεξε καὶ τοῦτ' ἔχων ἀνέβη ἐπὶ τὸν ἀδελφόν, καὶ ὡς ἡ μάχη ἐγένετο, καὶ ὡς ἀπέθανε, καὶ ὡς ἐκ τούτου ἀπεσώθησαν οἱ Ἕλληνες ἐπὶ θάλατταν, Θεμιστογένει τῷ Σουρακοσίῳ γέγραπται, tamen haec non magis quam testimonium Diogenis prooemia Anabasis vindicant Xenophonti. Quem utrum credibilius sit omnia illa addidisse quae adeo non cohaerent cum proximis ut non modo sublata non desiderentur, sed etiam moleste illa interpellent multoque melius absint, an grammaticum, postquam Anabasis in libros esset divisa, interposuisse potius quam illis usum esse ad libros ab iis inchoandos, quivis ipse poterit iudicare.

Eadem fere est ratio moleste interpositae computationis itineris 2, 2, 6: Ἀριθμὸς δὲ τῆς ὁδοῦ ἦν ἡλθον ἐξ Ἐφέσου τῆς Ἰωνίας (hoc delet Bisschoppius p. 21, Xenophontis haec putans) μέχρι τῆς μάχης σταθμοὶ τρεῖς καὶ ἐνετήμοντα, παρασάγγα πέντε καὶ τριάκοντα καὶ πεντακόσιοι, στάδιοι πενήκοντα καὶ ἑκακισχίλιοι καὶ μύριοι· ἀπὸ δὲ τῆς μάχης ἐλέγοντο εἶναι εἰς Βαβυλώνα στάδιοι ἑξήκοντα καὶ τριακόσιοι. Quam non solum omissum a prima manu in antiquissimo Parisino C. δὲ suspectam reddit, sed multo magis quae praecedunt: Καὶ τὸ λοιπὸν ὁ μὲν ἤρχεν, οἱ δὲ ἐκείθοντο οὐχ ἔλομενοι, ἀλλὰ ὄρωντες ὅτι μόνος ἐφρόνει οἷα δεῖ τὸν ἄρχοντα, οἱ δ' ἄλλοι ἀπειροὶ ἦσαν, et sequuntur: Ἐντεῦθεν ἐπεὶ σκότος ἐγένετο, Μιλιτοκόθης — ἠτόυμολησε πρὸς βασιλεία. Quae adeo moleste computatione illa interpellantur, ut apte coeunt, si tollitur, ut altera 5, 5, 4: Μέχρι ἐνταῦθα ἐπέξενεν ἡ στρατιά. πλῆθος τῆς καταβάσεως τῆς ὁδοῦ ἀπὸ τῆς ἐν Βαβυλώνι μάχης ἄχρι εἰς Κοτώωρα σταθμοὶ ἑκατὸν εἰκοσι δύο, παρασάγγα ἑξακόσιοι καὶ εἰκοσι, στάδιοι μύριοι καὶ ὀκτακισχίλιοι καὶ ἑκατόσιοι χρόνον πλῆθος ὀκτὼ μῆνες, ipsa quoque ita interposita inter ἐντεῦθεν — ἀφίκοντο εἰς Κοτώωρα πόλιν Ἑλληνίδα, Σιωπέων ἀποικον, ὄντας δ' ἐν τῇ Τιβαρηναίων χώρῃ, et ἐνταῦθα ἔμειναν ἡμέρας τετραράκοντα πέντε, ut non minus commode omnia cohaereant sublata una cum miro loquendi genere πλῆθος τῆς καταβάσεως τῆς ὁδοῦ, quod invertendum putes, ut in tertia et postrema computatione 7, 8, 26: Ἀριθμὸς (δὲ, quod omittere in priori dixi C. pr., hic addit unus Vaticanus) συμπάσης τῆς ὁδοῦ τῆς ἀναβάσεως καὶ καταβάσεως σταθμοὶ διακόσιοι δεκαπέντε — χρόνον πλῆθος τῆς ἀναβάσεως καὶ καταβάσεως etc., ubi idem τῆς ὁδοῦ post utrumque καταβάσεως additum vidi in codice. Nihilominus hae computationes, quarum postremam coarguit etiam forma novitia δεκαπέντε, iam antiquitas extiterunt in libris Xenophontis, quum non solum Georgius Synchronus

p. 255, C, ubi dicit: *Πολέμου συστάτος ὑπὲρ τὸν Τύγγιν ποταμὸν σταδίοις τετάρτῃ κατὰ τὸν Ξενοφῶντα πίπτει μὲν τραθηὶς ὁ Κύρος*, respiciat verba ex 2, 2, 6 citata, sed etiam Agathias Hist. 2, 21, p. 52, B: *Ἔστι γὰρ ὁ παρασάγγης, ὡς μὲν Ἡρόδοτος δοκεῖ καὶ Ξενοφῶντι, τριάκοντα στάδια*, parasangarum cum stadiis comparationem ex his ipsis computationibus petierit.

Non dubitavi vero praeter satraparum in fine catalogum eicere verba 1, 7, 15 interposita in libris: *Ἐνθα δὴ εἰσὶν αἱ διώρυγες, ἀπὸ τοῦ Τύγγητος ποταμοῦ ῥέουσαι· εἰσὶ δὲ τέτταρες, τὸ μὲν εὐρὸς πλεθρῖαιαι, βαθεῖαι δὲ ἰσχυρῶς, καὶ πλοῖα κλειῖ ἐν αὐταῖς σιταγωγά· εἰσβάλλουσι δὲ εἰς τὸν Εὐφράτην, διαλείπουσι δ' ἑκάστη παρασάγγην, γέφυραι δ' ἔκεισιν*. Quae quibus erroribus inscitiam prodant eius qui scripsit exposuerunt qui geographiam Anabasis explicarunt, sed Xenophontis non esse vidit Bocagius *Mélanges de géographie* p. 55, cuius iudicium quodammodo confirmat omissum a C. pr. *δὴ εἰσὶν*, ut in eodem omissum δὲ in computatione notavi paullo ante.

Est autem adeo non mirum si huiusmodi additamentis aucta est Xenophontis Anabasis, ut magis foret mirandum si sola effugisset communem librorum multum leclitatorum sortem, ut interpretum lectorumque otiosorum commentis primum iuxta aut inter versus oppleretur, deinde talia ab librariis bona fide in ordinem reciperentur. Et quum in aliorum quorumvis scriptorum libris plurima et ampla saepe additamenta adeo sint callide interposita ut effugerint etiam intentos ad investiganda, satis videbitur credible librum iam antiquitus magnopere celebratum non immunem tali labe ad eam pervenisse aetatem qua libri hodie superstites aut ex quibus illi sunt ducti exararentur. Quorum indicio quum multa sint sublata quae partim per se nimis sunt inepta quam ut quenquam possint fallere, praeter haec alia eiusdem generis latere non iniusta est suspicio, ubi neque oratio neque sententia satis aptae aut dignae videntur scriptore.

Manifestum paulloque amplius tale est additamentum, quod a multis ante me relictum ego demum eicere non dubitavi, 1, 8, 6: *Λέγεται δὲ καὶ τοὺς ἄλλους Πέρσας ψιλαῖς ταῖς κερφαῖς ἐν τῷ πολέμῳ διακινδυνεύειν*. Quod non solum prorsus intempestive interponitur, sed etiam ipso illo *ἐν τῷ πολέμῳ διακινδυνεύειν* recte Cobeto Mnemos. vol. 6, p. 322 visum est coargui tanquam scholion pariter atque simile 1, 8, 18: *Λέγουσι δὲ τινες ὡς καὶ ταῖς ἀσπίσι πρὸς τὰ δόρατα ἐδόνησαν φόβον ποιῶντες τοῖς Ἕκποις*. Idem p. 305 recte animadvertit, quod ego a Wolfio et Wyttenbachio notatum nunc ut olim clausi 1, 1, 7, post: *Ἐν Μιλήτῳ δὲ Τισσαφέρους προαισθηόμενος τὰ αὐτὰ ταῦτα βουλευόμενος*, additum *ἀποσιῆσαι πρὸς Κύρον*, vix quenquam eorum qui haec et similia tuerent ipsum fuisse additurum, quippe adeo languidum et supervacuum, ut mirum sit vel

scholiastam de eo quenquam duxisse admonendum: etsi constructio non minus est bona quam, ut hoc utar, apud Herodotum 5, 2: *Ταῦτα γὰρ οἱ ἐνετέταλτο, Θρηίκην καταστρέφεισθαι.*

Est enim in talibus non satis loquendi genus excusari quodammodo posse, sed illud potius quaerendum quid loco cuique conveniat scriptoremque deceat et scripsisse credibile sit. Veluti similes huic epexegetes Anab. 7, 2, 4: *Ἀναξίβιος δ' ἔχειρε ταῦτα ἀκούων, διαφθειρόμενον τὸ στράτευμα· τούτων γὰρ γιγνομένων ᾤετο μάλιστα χαρῖζεσθαι Φαργαβάξω,* ubi minus boni *ἔχειρεν ἀκούων·* et Hist. Gr. 5, 1, 2: *Ἀκούσας ταῦτα περὶ τοῦ ἐπιτελισμοῦ,* nemo praestet scriptoris esse potius quam, ut alii coniecerunt de utraque, grammatici. Atque Anab. 1, 3, 7: *Οἱ δὲ στρατιῶται οἷ τε αὐτοῦ ἐβέλνον καὶ οἱ ἄλλοι ταῦτα ἀκούσαντες, ὅτι οὐ φαίη παρὰ βασιλέα πορευέσθαι, ἐπήνεσαν,* ubi *πορευέσθαι* Cobetus p. 312, scholiastae eum verba corrigere opinor, quum non solum per se intelligatur quod dicunt, sed etiam de duce adversus regem profecturo, non invitato ad eum, scribi a Xenophonte nullo modo potuerint, qui non *παρά,* ut Cyrop. 7, 4, 6: *Μεστὰ αἱ ὁδοὶ πορευομένων παρ' ἀλλήλους,* sed quod unus illic male infert, *ἐπὶ* erat dicturus, ut 2, 1, 4: *Ἐπορευόμεθα ἂν ἐπὶ βασιλέα·* 3, 21: *Ἡμεῖς οὔτε συνήλθομεν ὡς βασιλεὶ πολεμήσοντες οὔτε ἐπορευόμεθα ἐπὶ βασιλέα,* et alibi, distinguens sic etiam 2, 2, 3 *ἴνα ἐπὶ βασιλέα* et *ἴνα παρὰ τοὺς Κύρον φίλους.* Unde Cobetus p. 315 coarguit 1, 4, 12: *Ἐὰν μὴ τις αὐτοῖς χρηματὰ διδῶ, ὥσπερ τοῖς προτέροις (πρότερον Schneiderus, ut 5, 4, 26 ἐν τῷ πρότερον αἰρεθῆντι χωρίῳ meliores pro τῷ προτέρῳ) μετὰ Κύρον ἀναβᾶσι,* addita *παρὰ τὸν πατέρα τοῦ Κύρον,* tanquam supervacua propter sequentia *καὶ ταῦτα οὐκ ἐπὶ μάχην ἰόντων, ἀλλὰ καλοῦντος τοῦ πατρὸς Κύρον,* ubi etiam *Κύρον* tollunt Mehlerus et Kiehlus Mnemos. vol. 1, p. 208, ut *ἐκάλει* est 1, 3, 4. Nec magis, ut opinor, Xenophon 1, 4, 7 erat scripturus: *Φιλοτιμηθέντες ὅτι τοὺς στρατιώτας αὐτῶν τοὺς παρὰ Κλέαρχον ἀπελθόντας, ὡς ἀπιόντας εἰς τὴν Ἑλλάδα πάλιν καὶ οὐ πρὸς βασιλέα, εἰς Κύρον τὸν Κλέαρχον ἔχειν,* ubi *οὐκ ἐπὶ βασιλέα* desiderabat Hirschigius Philologi vol. 5, p. 293, nisi delenda essent *καὶ οὐ πρὸς βασιλέα,* quae sive sic sive altero, modo scripta adeo sunt supervacua et intempestiva maleque cum *ἀπιόντας* coniuncta, ut nihil sit dicturus quod parum sit probabile qui Xenophontem hic quoque membrum orationis ita clausisse contendat ut 1, 4, 14: *Μέχρι ἂν καταστήσῃ τοὺς Ἑληνας εἰς Ἰωνίαν πάλιν.* Quod si illa *ὅτι οὐ φαίη* — *πορευέσθαι* ex margine sunt illata, non mirum *οὐ* a melioribus omissum in illius angustiis perlissee.

Sed qui nihil de his pro bent, multo etiam minus 1, 1, 2: *Ὁ μὲν οὖν πρεσβύτερος παρῶν ἐτόγγαγε. Κύρον δὲ μετα-*

πίμπεται ἀπὸ τῆς ἀρχῆς ἧς αὐτὸν σατραπὴν ἐποίησε, καὶ στρατηγὸν δὲ αὐτὸν ἀπέδειξε πάντων ὄσοι εἰς Καστωλοῦ πεδίον ἀθροίζονται, assentientur Bisschopio Annot. p. 1 et qui plurimas illius coniecturas repetiit Cobeto p. 306, postrema καὶ στρατηγὸν — ἀθροίζονται ascripta opinatis ex 1, 9, 7: Ἐπεὶ δὲ κατεπέμφθη ὑπὸ τοῦ πατρὸς σατραπῆς Λυδίας τε καὶ Φρυγίας τῆς μεγάλης καὶ Καππαδοκίας, στρατηγὸς δὲ καὶ πάντων ἀπεδείχθη οἷς καθήκει εἰς Καστωλοῦ πεδίον ἀθροίζεσθαι, ut ibi est pro eo quod hic, καὶ στρατηγὸς δὲ — ὄσοις: etsi nemo negabit nihil illa huc facere, ubi non de muneribus agitur Cyri, sed de loco et satrapia, ubi versaretur, ut si quid amplius addere vellet Xenophon, illam potius describere debuisse videatur. Exigui ad speciem momenti est quod in sequentibus continuo verbis: Ἀναβαίνει οὖν ὁ Κύρος λαβὼν Τισσαφέρην ὡς φίλον, καὶ τῶν Ἑλλήνων δὲ ἔχων ὀπλίτας ἀνέβη τριακοσίους, C. pr. omittit et manu antiqua inter versus addit δὲ ante ἔχων. Sed eo ipso ut licet ad coarguendum moleste interpositum ἀνέβη, quod delet Bisschopius, ut 1, 1, 8: Καὶ γὰρ ὁ Κύρος ἀπέπεμπε τοὺς γιγνομένους δασμοὺς βασιλεῖ ἐκ τῶν πόλεων ὧν Τισσαφέρης ἐτύγχανεν ἔχων, illatum inter τοὺς γιγνομένους δασμοὺς et ἐκ τῶν πόλεων, quae coniungenda sunt, ut 5, 3, 4: Τὸ ἀπὸ τῶν αἰχμαλιῶτων ἀργύριον γενόμενον, inutile βασιλεῖ. Quod quum alibi suspectum est tum ubi repetitur 1, 10, 6: Ἐν τούτῳ καὶ βασιλεὺς δῆλος ἦν προσιῶν πάλιν, ὡς ἐδόκει, ὀπισθεν, καὶ οἱ μὲν Ἕλληνες στραφέντες παρεσκευάζοντο ὡς ταύτην προσιόντος καὶ δεξόμενοι· ὁ δὲ βασιλεὺς ταύτη μὲν οὐκ ἦγεν, propter articulum saepe quidem ei additum ab librariis, nunquam vero ab Atticis. Quem 2, 4, 4: Οὐ γὰρ ποτε ἐκὼν γε βουλήσεται ἡμᾶς ἐλθόντας εἰς τὴν Ἑλλάδα ἀπαγγεῖλαι ὡς ἡμεῖς τοσοῦδε ὄντες ἐνικώμεν τὸν βασιλέα ἐπὶ ταῖς θύραις αὐτοῦ καὶ καταγελάσαντες ἀπήλθομεν, quamvis deleverim, non tamen contendam servandum esse βασιλέα. Quum enim τὴν βασιλέως δύναμιν sit in deterioribus, satis est probabile neutrum addidisse Xenophontem, sed grammaticum alium hoc, alium illud, ut 2, 1, 4: Ἀπαγγέλλετε Ἀσιαῶν ὅτι ἡμεῖς νικώμεν τε βασιλέα, καὶ ὡς ὁράτε οὐδεὶς ἐστὶ ἡμῶν μίχεται, καὶ εἰ μὴ ἡμεῖς ἤλθετε, ἐπορευόμεθα ἀν' ἐπὶ βασιλέα, prius βασιλέα· lelet Hirschigius Philologi vol. 5, p. 292, tanquam propter sequens ἐπὶ βασιλέα incommodum.

Non minus supervacuum φρυγίας 1, 2, 9 post: Ἦκε Κλέαρχος ὁ Λακεδαιμόνιος delentem Cobetum p. 313, tanquam ex 1, 1, 9: Κλέαρχος Λακεδαιμόνιος φρυγίας ἦν repetitum, rectius fortasse totum ὁ Λακεδαιμόνιος φρυγίας deleturum fuisse dixi infra p. XV. Idem p. 314 delet, ut Kiehlus et Mehlerus Mnemos. vol. 1, p. 208, 1, 2, 26 inter τὴν τε πόλιν et διήρπασαν interpositum τοὺς Ταρσοὺς. Et p. 315, 1, 4, 7: Ξενίας ὁ Ἀρμῆς στρατηγὸς καὶ

Πασιών ὁ Μεγαρέως, alteri nomini additum *στρατηγός*, quod aut utrique addendum aut neutri: cui simile scholion fortasse ὁ *μάντις τῶν Ἑλλήνων* 6, 5, 8, post *Ἀρηξίων* vel ὁ *Ἀρηξίων*, quippe inutile post *μάντις* 6, 4, 13; 5, 2: ut certe 1, 8, 28: *Ἀρταπάτης ὁ πιστάτατος ἀπὸ τῶν σκηπτουχῶν θεράπων*, a me quoque ante Bisschopium p. 17 sublatum *θεράπων*, quod non est 1, 6, 11. Ib. 17: *Τῶν διαβαίνοντων τὸν ποταμὸν οὐδεὶς ἐβρέχθη ἀνωτέρω τῶν μαστῶν ὑπὸ τοῦ ποταμοῦ*, inutile hic ut 4, 5, 2: *Ἐπορεύθησαν ἐπὶ τὸν Εὐφράτην ποταμὸν, καὶ διέβαινον αὐτὸν βρεχόμενοι πρὸς τὸν ὀμφαλόν*, et praecedente iterumque sequente *ποταμὸς* molestum ὑπὸ τοῦ *ποταμοῦ* delet Cobetus p. 318, Bisschopius etiam *τὸν ποταμὸν*, non magis necessarium et alibi saepe omissum post *διαβαίνειν*.

Singula si quis ita velit rimari ut nihil ferat quod operose potius quam breviter satisque perspicue sit dictum, 1, 7, 5: *Ἀέρονσί τινας ὅτι πολλὰ ὑπισχεῖ νῦν διὰ τὸ ἐν τοιοῦτῳ εἶναι τοῦ κινδύνου προσιόντος*, deleta a Cobeto Mnem. vol. 1, p. 209; 6, p. 320 verba τοῦ *κινδύνου προσιόντος* non desideret, pariterque ib. 13: *Ταῦτα δὲ ἠγγέλλον πρὸς Κύρον οἱ αὐτομολήσαντες ἐκ τῶν πολεμίων παρὰ μέγαλον βασιλέως πρὸ τῆς μάχης καὶ μετὰ τὴν μάχην ὅσπερον ἐλήφθησαν τῶν πολεμίων ταῦτα ἠγγέλλον*, neque ἐκ τῶν *πολεμίων*, non minus molesta sequente τῶν *πολεμίων* quam supervacua, delentibus Kiehlio et Mehlero Mnemos. vol. 1, p. 209 adverteretur, neque μετὰ τὴν μάχην, huic et Cobeto vol. 6, p. 321, ταῦτα ἠγγέλλον autem potius ταῦτα ἔλεγον scripsisse coniciat Xenophontem de captivis loquentem haec non nunciantibus, sed narrantibus, unde de utrisque Cyrop. 6, 1, 25 dicit: *Οἱ αὐτόμολοι καὶ οἱ ἀλισκόμενοι ταῦτ' ἔλεγον*. Ibidem 14: *Τῇ ἐνδεκάτῃ ἀπ' ἐκείνης τῆς ἡμέρας πρότερον θνόμενος*, mihi quoque, ut Cobeto p. 322, scholion visum est πρότερον, sed aliam praeterea fraudem duce C. pr. tollere licuit restituto *τῇ ἐνδεκάτῃ ἀπ' ἐκείνης ἡμέρας*, quae usitata est ratio loquendi, altera ab librario illata, ut Hist. Gr. 5, 1, 7, τῶν κατ' ἐκεῖνα τὰ χωρία pro *χωρίων*. Non iniuria Cobetum p. 326 offendit mira numeri mutatio 1, 10, 2: *Βασιλεὺς δὲ καὶ οἱ σὺν αὐτῷ τὰ τε ἄλλα πολλὰ διαρπαζόνσι καὶ τὴν Φωκαίδα τὴν σοφὴν καὶ καλὴν λεγομένην εἶναι λαμβάνει*, sequente ἢ δὲ *Μιλησία* ληφθεῖσα ὑπὸ τῶν ἀμφὶ βασιλέα, ut 7, 8, 22: *Οἱ περὶ Ξενοφῶντα συντηγχάνουσιν αὐτῷ καὶ λαμβάνουσιν αὐτὸν καὶ γυναῖκα*, de his qui reapse illos corripserunt. Itaque delet *λαμβάνει*, etiam propter καὶ οἱ σὺν αὐτῷ, nec magis fert 1, 10, 1: *Βασιλεὺς δὲ καὶ οἱ σὺν αὐτῷ δίσκων εἰσπίπτει*, ubi ex sequentibus illata conficit καὶ οἱ σὺν αὐτῷ, quae singulari postponere solet Xenophon, ut 2, 2, 1 et alibi, praepondere autem plurali, ut 3, 5, 3. Ita εἶναι positum in fine membri, ut solet poni quum post alia verba tum post *λέγεται* 1, 8, 9

ubi tamen omittunt C. pr. et Suidas: *Αιγόντιοι δ' οὔτοι ἐλέγοντο εἶναι*, et Hist. Gr. 3, 3, 2: *Συνεμαρτύρησε δὲ ταῦτ' αὐτῶ (vel potius δ' αὐτῶ) καὶ ὁ ἀληθέστατος λεγόμενος χρόνος εἶναι*, et alibi: etsi utriusque singulari quaedam exstant similia.

Eiusdem generis est quod 1, 1, 9: *Κλέαρχος Λακεδαιμόνιος φηγας ἦν· τούτῳ συγγενόμενος ὁ Κύρος ἠγάσθη τε αὐτὸν καὶ διδασιν αὐτῶ μυρίους δαρεικούς· ὁ δὲ λαβὼν τὸ χρυσίον στρατεύμα συνέλεξεν ἀπὸ τούτων τῶν χρημάτων*, Hirschigio Annot. p. 81 suspectum fuit τὸ χρυσίον, conferenti 2, 6, 5: *Δίδωσι δ' αὐτῶ Κύρος μυρίους δαρεικούς· ὁ δὲ λαβὼν οὐκ ἐπὶ θαυμάσιον ἐτόραπετο, ἀλλ' ἀπὸ τούτων τῶν χρημάτων συλλέξας στρατεύμα ἐπολέμει τοῖς Θραξί·* similiterque positum λαβὼν 1, 6, 3; 5, 3, 7. Et quod 1, 3, 14: *Προσποιούμενος σπεύδειν ὡς τάχιστα πορευέσθαι εἰς τὴν Ἑλλάδα*, fuit qui abesse mallet πορευέσθαι, ut 4, 8, 12: *Τὸ μὴ ἤδη εἶναι ἐνθα πάλοι σπεύδομεν·* et Aristoph. Lys. 266: *Ἄλλ' ὡς τάχιστα πρὸς πόλιν σπεύσωμεν, ὦ Φιλοῦργε.* Item ib. 15: *Ὡς δὲ τῶ ἀνδρὶ ὄν ἂν ἔλησθε πείσομαι ἢ δυνατόν μάλιστα, ἔνα εἰδῆτε ὅτι καὶ ἄρχεσθαι ἐπίσταμαι ὡς τις καὶ ἄλλος μάλιστα ἀνθρώπων*, quod repetitum μάλιστα et ἀνθρώπων tollunt Hirschigius p. 83 et Cobetus p. 314, conferens 2, 6, 8: *Ἰανὸς ὡς τις καὶ ἄλλος φροντίζειν* 1, 4, 15: *Ἐπίσταται δ' εἴ τις καὶ ἄλλος*; etsi non multum interest inter illud et hoc Cyrop. 3, 2, 26: *Δώσω ὅσον τις καὶ ἄλλος πλείστον δῆποτε ἔδωκε.*

Quod 1, 4, 2 post: *Ταμῶς ἔγαν ναῦς ἑτέρας Κύρον πέντε καὶ εἴκοσιν, αἷς ἐπολιόρκει Μίλητον* additur, ὅτε (alii ὅτι) *Τισσαφέρνει φίλη ἦν, καὶ συνεπολέμει Κύρῳ πρὸς αὐτὸν*, delect Cobetus p. 314, quum non solum supervacua sint post ea quae de Mileto fuerant 1, 1, 7, 11; 1, 2, 2, sed etiam, quum hae naves essent Κύρον, ut dicitur hic et 1, 2, 21, mire de duce earum dicantur tanquam de socio Cyri.

Non sine ratione quis miretur 1, 5, 2: *Πολλοὶ δὲ στρουθοὶ ὁ μεγάλοι*, sequente aliquoties genere feminino s. 3, quo uno utuntur antiquiores, ut, si servatur ὁ μεγάλοι, additum ut 5, 4, 29: *Κάρνα ἦν πολλὰ τὰ πλατεῖα, et πολλαὶ* scribendum putes, ut Cobetus p. 318 voluit, et αἱ μεγάλοι, ut est in libris nonnullis.

Quod 1, 7, 19 est: *Ἐπεὶ δ' ἐπὶ τῇ τάφρῳ οὐκ ἐκόλυε βασιλεὺς τὸ Κύρον στρατεύμα διαβαίνειν, ἔδοξε καὶ Κύρῳ καὶ τοῖς ἄλλοις ἀπεγνωσέναι τοῦ μάχεσθαι*, quum non solum genus loquendi mirum habeat pro *τὴν τάφρον διαβαίνειν*, sed etiam ex s. 14 et 16 intelligatur de *παρόδῳ* potius agi quam de *διαβάσει*, verbum *διαβαίνειν* correctoris esse coniecit Hirschigius Annot. p. 82, etiam τοῦ mutans in τό, quae usitata veteribus constructio, librariis saepe genitivum accusativo substituentibus

aut de suo inferentibus, Byzantinis maxime usitato, ubi 1, 3, 2, *ἔξέφυγε τοῦ μὴ κατακερῶσθῆναι*, ubi delevi cum libris.

Libro 2, 2, 20: *Κλέαρχος δὲ Τολμίδην Ἡλείον, ὃν ἐτόγγα-
νεν ἔχων παρ' εἰαυτῷ κήρυκα ἄριστον τῶν τότε, τοῦτον ἀνει-
πεῖν ἐκέλευσε αἰγὴν κατακηρύξαντα ὅτι προαγορεύουσι οἱ
ἄρχοντες, ὃς ἂν τὸν ἀφέντα τὸν ὄνον εἰς τὰ ὅπλα μνησῆ,*
ὅτι λήφεται μισθὸν τάλαντον ἀργυρίου, si recte omittit C. pr.,
quod facile etiam negligi hic potuit *τοῦτον*, de quo infra dicam,
idemque recte pr. *κηρύξαντα*, ut solet Xenophōn, nusquam usus
composito omnino parum usitato, duplex arguitur additamentum
correctoris, quo multo amplius Cobetus p. 329 tollit *deletis ὅτι
προαγορεύουσι οἱ ἄρχοντες*, tanquam ex s. 21 *οἱ ἄρχοντες
δύο*, pariterque *μισθόν*, ut *μηνός μισθόν* libri 6, 2, 5. Qui-
bus addere licet *ἀργυρίου* in C. pr. omissum, ut Aristoph. Av.
1076: *Ἦν ἀποκτείνῃ τις ὑμῶν Φιλοκράτη τὸν Στρούθειον,
λήφεται τάλαντον* et infra 3, 5, 8: *Ἄν ἐμοὶ τάλαντον μισθὸν
πορώσῃτε*, ubi etiam alterius vocabuli paullo alia est ratio, etsi
saepe etiam additur *ἀργυρίου* in talibus. Dignius scholiasta quam
Tissapherne scientibus narraturo additamentum iudicat Cobetus
p. 330, 2, 3, 19: *Ἐνθα βασιλεὺς ἀφίκετο, ἐπεὶ Κόρον ἀπέ-
κτεινε*, deletque p. 332, ut Bisschopius p. 28, etiam quae 2, 5, 9:
*Σὸν μὲν γὰρ σοὶ πᾶσα μὲν ὁδὸς εὐπορος, πᾶς δὲ ποταμὸς
διαβατός, τῶν τε ἐπιτηδείων οὐκ ἀπορία· ἀνεὶ δὲ σοῦ πᾶσα
μὲν διὰ σπότους ἢ ὁδός· οὐδὲν γὰρ αὐτῆς ἐπιστάμεθα· πᾶς
δὲ ποταμὸς δύσπορος, πᾶς δὲ ὄχλος φοβερός, φοβερωτάτων
δ' ἔρημια· μεστὴ γὰρ πολλῆς ἀπορίας ἐστίν*, minus concinne
interponuntur et per se intelliguntur οὐδὲν γὰρ αὐτῆς ἐπιστά-
μεθα. Idem p. 337 quod 2, 5, 38 post *Κλέαρχος ἔχει τὴν
δίλην* additur *καὶ τέθνηκε*, neque verum tum et omissum
2, 5, 41: *Κλέαρχος τὴν δίλην ἔχει*, etiamsi Xenophon verba
illa ita sit interpretatus, tollit, ut 2, 6, 28 post Iacobsum alte-
rum *ἔτι ὠραῖος ὢν*, et post Kiehlium Mnemos. vol. 1, p. 211,
ib. 29 *στρατηγῶν inter συστρατήγων et στρατηγοὶ non minus
supervacuum quam ib. alterum ἀπέθανεν*, sequente *λέγεται τῆς
τελευτῆς τυχεῖν*; deletumque a Kiehlio. Eiusdem generis prae-
ter alia sunt ter intra tres versus repetitum *ἐν τῷ πεδίῳ* 3, 5, 2:
*Ἐξακτὴς οἱ πολέμοι ἐπιφαίνονται ἐν τῷ πεδίῳ, καὶ τῶν
Ἑλλήνων κατέκοψάν τινες τῶν ἐσκεδασμένων ἐν τῷ πεδίῳ
καθ' ἀρχαίην*, ubi postremum delet Bisschopius p. 46, et 5, 4,
15: *Ῥκειτο δὲ τοῦτο (τὸ χωρίον) πρὸ τῆς πόλεως τῆς μη-
τροπόλεως καλουμένης αὐτοῖς*, de quo 5, 2, 3: *Ἐν δὲ ἦν χω-
ρίον μητροπόλις αὐτῶν*, (in deterioribus item ita dilatata et de-
pravata: *χωρίον ὃ μητροπόλις αὐτῶν ἐκαλεῖτο*) supervaqua τῆς
πόλεως Kiehlius Mnem. vol. 1, p. 213. Et 7, 6, 13: *Καὶ οἱ Θραῖ-
κες οἱ κατὰ ταῦτα οἰκούντες στήλας ὀρυσάμενοι τὰ καθ' αὐ-
τοὺς ἐκίπτοντα ἔκαστοι λήζονται· τίως δ' ἔλεγοντο, πρὶν*

δρῖσασθαι, πολλοὺς ὑπ' ἀλλήλων ἀποθνήσκουσιν, alii πρὶν δρῖσασθαι, ut Cyrop. 1, 6, 10: Ὅταν μάλιστα εὐπορήσῃς, τότε πρὸ τῆς ἀπορίας μηχανῶς, similiter interposita πρὸ τῆς ἀπορίας, Denique 5, 1, 17: Ὡς δὲ τῆς Ἑλλάδος ἐδόκουν ἔγγυς γίνεσθαι, ἤδη μᾶλλον ἢ πρόσθεν εἰσῆμι αὐτοὺς ὅπως ἂν καὶ ἔχοντές τι οὐκ αὖθις ἀφίκωνται, ubi ἡ πρόσθεν delet Cobetus Var. Lect. p. 291, ut alia alibi, quae facile sit pluribus augere.

Cuiusmodi in additamentis investigandis positam operam ne quis, nisi ubi prorsus sunt absona, irritam putet et, si qua minus placent, excusanda et scriptoris incuriae cuidam condonanda, iuvat animum aliquantisper ad libros advertere eorumque ipsorum testimonio eiusmodi commenta nonnulla coarguere. Sic igitur 1, 2, 17: Πέμπας Πύργητα — ἐκέλευσε προβαλέσθαι τὰ ὄπλα καὶ ἐπιχωρήσασθαι διπλὴν τὴν φύλαγγα. οἱ δὲ ταῦτα προεῖπον τοῖς στρατιώταις: — εἰ δὲ τοῦτον θάπτον προλόνταν — δρόμος ἐγένετο τοῖς στρατιώταις ἐπὶ τὰς σιηνάς, τῶν δὲ βαρβαρῶν φόβος πολλοῖς τε καὶ ἄλλοις καὶ ἡ τῆς Κίλισσα ἐφηνγγεν κ. τ. λ., restituito ex libris optimis φόβος πολλὸς pro φόβος πολλοῖς τε καὶ ἄλλοις, duplex convinci videtur scholion, quum his dativis sublati minus etiam quam antea commodum sit alterum τοῖς στρατιώταις. 1, 5, 2 quod ferendum videri poterat: Καὶ πάλιν ἐπεὶ πλησιάζοιεν οἱ ἔπκοι, ταύτων ἐποίουν, καὶ οὐκ ἦν λαβεῖν, εἰ μὴ διασάτντες οἱ ἱππεῖς θηρῶν διαδεχόμενοι τοῖς ἔπκοις, praeter C. pr. et Bodleanum Demetrius De eloc. s. 93 coarguit, omittebat cum illis inane additamentum τοῖς ἔπκοις, ut 2, 3, 18: Ἐπεὶ ἡμᾶς εἶδον εἰς πολλὰ κακὰ καὶ ἀμήχανα πεπτακότας, C. pr. omittebat κακὰ confirmat quod ex Suida restituit πολλὰ ἀμήχανα. Graviorem idem liber corruptelam prodit 1, 4, 5: Ταύτης ἕνεκα τῆς παρόδου Κύρος τὰς νῆας μετεπέμψατο, ὅπως ὀπλίτας ἀποβιβάσειεν εἰς αὐτὰ καὶ ἔξω τῶν πυλῶν, καὶ βιασόμενοι τοὺς πολεμίους παρέλθοιεν, εἰ φυλάττοιεν ἐπὶ ταῖς Σοφραῖς πύλαις, ὅπερ ᾤετο ποιήσειν ὁ Κύρος τὸν Ἀβροκόμαν. Ubi manu prima non solum βιασόμενος praebet cum aliis, σ postea in ι mutato, sed etiam manus omittit, et ne antiquiori quidem, sed recentiori demum manu supplet παρέλθοιεν, verbum ad constructionem nunc magis quam ad sententiam necessarium. Quo sublato si scribitur ὅπως ὀπλίτας ἀποβιβάσειεν εἰς αὐτὰ καὶ ἔξω τῶν πυλῶν, βιασόμενος τοὺς πολεμίους, εἰ φυλάττοιεν ἐπὶ ταῖς Σοφραῖς πύλαις, ὅπερ ᾤετο ποιήσειν τὸν Ἀβροκόμαν, etiam illo ὁ Κύρος carere licet, quod meliores ponunt ante, deteriores post τὸν Ἀβροκόμαν, quae sedis ambiguitas interdum est index scholii, quod hic inferri potuit etiam illos in libros qui pluralem non habent in proximo membro.

Cum eodem et Vaticano 1, 9, 6: Ὡν καὶ τὰς στείλας εἶχε, delevis φανεράς, cui ἔτι substituit Suidas, ut appareat simplex στείλας non suffecisse grammaticis. Neque 2, 2, 9: Ταῦτα δ'

ἄρσαν ἀράξαντες ταύρον καὶ λύκον καὶ κίρκον καὶ κριὸν εἰς ἀσπίδα, quem omnes mirantur lupum in Babylonia immolatum quisquam affirmet non aliunde pedem intulisse nec delenda esse καὶ λύκον, quae alii libri ponunt post ταύρον, C. pr. autem omittit, nec prima, sed secunda manu addit, ut constet iam olim hic fuisse turbatum. Idem 1, 9, 17: *Καὶ γὰρ στρατηγοὶ καὶ λοχαγοὶ οὐ χρημάτων ἕνεκα πρὸς ἐκείνον ἐπέλευσαν, ἀλλ' ἐπεὶ ἔγνωσαν κερδαλιώτερον εἶναι Κόρω καλῶς κευθαρχεῖν ἢ τὸ κατὰ μῆνα κέρδος*, omittens et secunda demum vel tertia manu addens ἀλλ' ἐπέει, pro οὐ vero ol vel ol exhibens manu prima, denique καλ... χεῖν pr. pro καλῶς κευθαρχεῖν, hanc graviter nunc interpolatam monstrat scripturam: *Καὶ γὰρ στρατηγοὶ καὶ λοχαγοὶ οὐ χρημάτων ἕνεκα πρὸς ἐκείνον ἐπέλευσαν, ἔγνωσαν κερδαλιώτερον εἶναι Κόρω καλῶς ἀρχεῖν ἢ τὸ κατὰ μῆνα κέρδος*. Quae etsi minus convenit cum 6, 4, 8, ubi de militibus: *Τῶν στρατιωτῶν οἱ πλείστοι ἦσαν οὐ σπάνει βίου ἐκπελευκότες ἐπὶ ταύτην τὴν μισθοφοράν, ἀλλὰ τὴν Κόρον ἀρετῆν ἀκούοντες*, rursus satis congruit cum 2, 6, 17: *Πρόξενος ἱκανὸς νομίσας ἤδη εἶναι ἀρχεῖν — ἤλθεν εἰς ταύτας τὰς σὺν Κόρω πράξεις· καὶ ᾤετο κτήσεσθαι ἐκ τούτων ὄνομα μέγα καὶ δόναμιν μεγάλην καὶ χρημᾶτα πολλὰ*. Similis fortasse ib. 19 latet fraus, ubi aliena ab sententia particula αὐτὰ a correctore manu secunda illata in C. ex margine irrepaisse videtur et ad *non α* in ἐπέπατο pertinuisse. Idem quod ὁ ἐπέπατο, etiam apud Hesygium sic scriptum, intulit, quid obscurarit, quum C. pr. praebeat καὶ . . . πέπα . . . τις, etsi non satis constat, Xenophon tamen aut ἄ scripasisse videtur aut ὄσα. Eiusdem auctoritate 2, 3, 10: *Καὶ ἐνετόχησαν ταύροις καὶ ἀνλώσειν ὕδατος πλήρεις, ὡς μὴ δύνασθαι διαβαίνειν ἀνευ γέφυρῶν, ἀλλ' ἐποιούντο διαβάσεις ἐκ τῶν φοινίκων, ἀλεῖν διαβάσεις*, quo Hesygius explicat γέφυρα nec pontis significatione facile usus erat Xenophon, neque sic dixit 3, 4, 20: *Ὅποτε δεῖν γέφυραν διαβαίνειν ἢ ἄλλην τινὰ διάβασιν*. 23: *Εἰ δὲ καὶ διαβαίνειν τινὰ δεῖν διάβασιν ἢ γέφυραν*. Confirmavit idem 3, 2, 23: *Ἐπιστάμεθα γὰρ Μυσοῦς, οὗς οὐκ ἂν ἡμῶν φαίμεν βελτίους εἶναι, οὐ βασιλέως ἀκοντος ἐν τῇ βασιλέως χώρα πολλὰς τε καὶ εὐδαίμονας καὶ μεγάλας πόλεις οἰκοῦσιν*, quod ego iam olim ex Vaticani ἐν post ὃ ponentis scriptura conieceram, scholion esse ἀκοντος βασιλέως, in alio qui οὐ ἐν βασιλέως ἀκοντος χώρα brevis conceptum, ea ipsa verba in margine ponens, quae duci ab eo qui addidit potuerunt ex 2, 1, 19, vel 3, 3, 4, et non sunt Comment. 3, 5, 26: *Τί δέ; ἐκεῖνο ἀνήκους ὅτι Μυσοὶ καὶ Πισίθαι ἐν τῇ βασιλέως χώρα κατέχοντες ἔργονά πάντων χωρίων — δύνανται πολλὰ μὲν τὴν βασιλέως χώραν κατοικεῖν*; Alia librorum meliorum indicio eiecta scholia sunt I, 2, 1, στρατεύματα ad βαρβαρικὸν καὶ Ἑλληνικὸν ascriptum in plerisque: et

20: *Στρατιώτας, οὗς Μένων είχε και αυτόν*, addita his *Μένωνα τον Θεσσαλόν*, ibidemque 9 in ipsos meliores illata altera computatio exercitus Graeci, et 1, 5, 5 scholion ad *ὄνομας ἀλλετας*, ut in eosdem 4, 2, 4 et 5, 7, 26 scholia cum ipso *δηλονότι* coniuncta. Et 5, 1, 12: *Ἐκταθείς ὡσπερ Ὀδυσσεὺς ἀφιέσθαι εἰς τὴν Ἑλλάδα, interpositum καθεύδων* 5, 2, 29: *Ἀγὴρ Μυσός και τοῦνομα τοῦτο ἔχων*, post *Μυσός* additum *τὸ γένος* 5, 3, 8: *Οὔτοι ἐσάθησαν*, quae deteriores addunt *ἐκ τῶν ἀμφι τοὺς μυρίους* 5, 3, 6: *Ὅτι αὐτὸς κινδυνεύσων ἐδόκει λέναι*, quae iidem μετὰ *Ἀγησιλάου ἐν Κορωνεῖα* 5, 4, 34: *Ἐν τε γὰρ ὄχλῳ ὄντες ἐκόλουν ἅπερ ἂν ἄνθρωποι ἐν ἐρημίᾳ ποιήσαιαν*, quae etiam Eustathius omisit, ἄλλως δὲ οὐκ ἂν *τολμῶεν*. Et mira audacia 6, 4, 6 post *κενοτάφιον αὐτοῖς ἐποίησαν μέγα*, quae meliores omittunt *και πύραν μεγάλην*. Nec quisquam praestet omissa in iisdem 5, 7, 12: *Μὴ κἀριστοὶ τε και αἰσχιστοὶ ἄνδρες ἀποφρονώμεθα και πρὸς θεῶν και πρὸς ἀνθρώπων και φίλων και πολεμίων*, post haec languida minimeque numerosa *και καταφρονηθώμεν* 6, 4, 5 post *τὸ δὲ ὄρος* in deterioribus addita *τὸ ἐν τῷ λιμένι* 7, 2, 33: *Ὅπως ζῶην μὴ εἰς τὴν ἐκείνου τράπεζαν ἀποβλέπων*, in iisdem ὡσπερ *κύνων*, etsi non infrequentes apud Xenophontem sunt huiusmodi cum bestii comparationes. Sana ad speciem verba 1, 1, 11: *Σοφαινετον δὲ τὸν Στυμφάλιον και Σαυράτην τὸν Ἀχαιοῦν, ξένους ὄντας και τοῦτους, ἐκέλευσεν ἄνδρας λαβόντας ἔλθειν ὄτι πλείστους, ὡς πολεμῶσων Τισσαφέρνει σὺν τοῖς φηγάσι τῶν Μιλησίων*, aliquid tamen offensionis habent eo quod *Cyrum tanquam πολεμησόντα Τισσαφέρνει* memorant, de quo *fidam Tisapherni Miletum obsidente* s. 8 fuerat: *Ὡστε βασιλεὺς Τισσαφέρνει ἐνόμιζε πολεμοῦντα αὐτὸν ἀμφι τὰ στρατεύματα δαπανᾶν*, plus vero quod C. omittens manu prima ὡς *πολεμῶσων Τισσαφέρνη* haec sic scripta ponit in margine manu diversa, quum prima qua codex scriptus est nunquam habeat *η* pro *η*, Bodleianus autem ὡς *πολεμησειοντας Τισσαφέρνει post Μιλησίων*, unde satis constare videtur aliquid hic vitii latere et verba illa fortasse scholion esse ex margine illatum. Nam etsi fieri potuit ut Proxenum tanquam adversus Pisidas, illos tanquam adversus Tisaphernem accesseret Cyrus, mirum tamen quod hoc fecisse dicitur tanquam bellum gesturus cum iis ipsis coniunctus exsulibus quibuscum iam dudum urbem ab eo defensam oppugnaret, ut *πρόφασις* haec iam s. 7 fuerat memorata. Quare etsi addi debuit tale quid, ne sublatis illis idem dicatur quod reddit 1, 2, 2: *Ἐκάλεσε δὲ και τοὺς Μιλητων πολιορκοῦντας*, illud tamen ὡς *πολεμησων Τισσαφέρνει*, vel, quo Bodleiani scriptura ducit *πολεμησοντας*, fortasse correctoris potius est quam Xenophontis, qui aliud quid scripserat, ut 4, 8, 27 lacuna verbis *ἔτεροι και* vix recte est expleta in nullius fidei libris, et

5, 8, 1 ad αἰρεθεῖς unus addit ἄρχων, alius adeo φολάξει ταῦτα τὰ χρήματα. Sed eodem fere loco aliae latere videntur fraudes. Mirum enim post ea quae habentur de ducibus illis Mileto obsidentibus 1, 2, 3 addi: Σοφαίνετος δὲ ὁ Στυμφάλιος (παρῆν) ὀπλίτας ἔχων χιλίους, Σωκράτης δὲ ὁ Ἀρκίος ὀπλίτας ἔχων ὡς πεντακοσίους, Πασίων δὲ ὁ Μεγαρέως τριακοσίους μὲν ὀπλίτας, τριακοσίους δὲ κελταστάς ἔχων παρεγένετο· ἦν δὲ καὶ οὗτος καὶ ὁ Σωκράτης τῶν ἀμφὶ Μίλητον στρατευομένων, quasi Socrates tantum, non etiam Sophraenetus, ut 1, 1, 11 dictum fuerat de utroque, Mileto venerit. Itaque, si καὶ ὁ Σωκράτης sunt Xenophontis, delenda hic potius suspiceris Σοφαίνετος — χιλίους, quam, ut Dobraeus coniciebat, 1, 2, 9. Ubi iterum adveniens καὶ Σοφαίνετος ὁ Ἀρκίος ἔχων ὀπλίτας χιλίους, quum unus tantum Sophraenetus sit in Anabasi, alios induxit ut alius nomen Arcadis substituerent. Et quum ibidem in libris melioribus sit Σοφαίνετος Ἀρκάδας ἔχων ὀπλίτας χιλίους, id ipsum recipi poterit, quum duci iam saepius nominato nihil opus sit nomine gentili, ut Sosidi Syracusano primum ibi memorato. Nam quod ibidem est καὶ ἦκε Κλέαρχος ὁ Λακεδαιμόνιος φωνγᾶς, iam supra p.VIII dixi non solum φωνγᾶς, ut voluit Cobetus p. 314, sed totum illud ὁ Λακεδαιμόνιος φωνγᾶς tolli posse, ut nudum Κλέαρχος est iam 1, 2, 1.

Vix quisquam correctores aliquid intulisse putaret 2, 5, 14: Ἄλλὰ μὴν ἐν γε τοῖς περίεξ οἰκοῦσι σὺ εἰ μὲν βούλοιο τῷ φίλος εἶναι, ὡς μέγιστος ἂν εἴης, εἰ δὲ τίς σε λυποῖη, ὡς δεσπότης ἂν ἀναστρέφοιο ἔχων ἡμᾶς ὑπερήτας, οἷ σοι οὐκ ἂν τοῦ μισθοῦ ἕνεκα μόνον ὑπερηστοίμεν, ἀλλὰ καὶ τῆς χάριτος ἧς σωθέντες ὑπὸ σοῦ σοὶ ἂν ἔχοιμεν δικαίως, nisi C. pr. omittens τῶ et εἶναι et μόνον et Vaticanus καὶ post ἀλλὰ, cui καὶ τῆς χάριτος ἦν C. addit supra versum, haec omnia ita suspecta redderent ut credibile sit Clearchum Graecis sibi que paullo honorificentius sic esse loquentum: Ὡ μὲν βούλοιο, φίλος ὡς μέγιστος ἂν εἴης — οἷ σοι οὐκ ἂν μισθοῦ ἕνεκα ὑπερηστοίμεν, ἀλλὰ τῆς χάριτος, ut alius Laco Hist. Gr. 5, 1, 17: Τί γὰρ ἦδιον ἢ μηδένα ἀνθρώπων κολακεύειν μήτε Ἕλληνα μήτε βάρβαρον ἕνεκα μισθοῦ. Cum prioribus quodammodo conferendum quod C. pr. et Vaticanus 1, 3, 12: Ὁ δ' ἀνὴρ πολλοῦ μὲν ἄξιος φίλος φ' ἂν φίλος ἦ, χαλεπώτατος δ' ἐχθρὸς φ' ἂν πολέμιος ἦ, omittunt prius φίλος. Quod si ita versati sunt correctores in verbis Xenophontis captivi suo accommodandis, neque Bisschoppi quis coniecturam p. 30 etiam οἰκοῦσι tollentis, ut non magis necessarium quam Cyrop. 1, 5, 2: Πάντων τῶν περίεξ ὀφθαλμῶν ἄρξειν, et 1, 6, 10: Ποῖον ἔθνος τῶν περίεξ, quo sublato tollitur etiam insuave σι σὺ, neque Hirschigii idem delentis Anab. 1, 1, 9: Ἐπολέμει τοῖς Θραξὶ τοῖς ὑπὲρ Ἑλλήσποντον οἰκοῦσι, ut in locis a Cobeto p. 313 collatis 2, 6, 2:

Πολεμῆσαν τοῖς ὑπὲρ Χερρονήσου Θραξίν· 7, 5, 1: Πρὸς τοὺς ὑπὲρ Βυζαντίου Θραξίας, prorsus reiiciet ut vanas. Nam etiam Hist. Gr. 4, 8, 26 mirum accidit τὰς ἐπὶ τῇ Θραξίᾳ οἰκούσας πόλεις pro usitato τὰς ἐπὶ τῆς Θραξίης πόλεις. 2, 5, 27: Ἐφη τε γρηναί ἔναι παρὰ Τισσαφέρνην οὐς ἐκέλευσε καὶ οἱ ἄν ἐλεγχθῶσι διαβάλλοντες τῶν Ἑλλήνων, ὡς προδότας αὐτούς καὶ κακόνους τοῖς Ἑλλήσιν ὄντας τιμωρηθῆναι, quod in C. pr. fuisse videtur ἔαν pro οἱ ἄν optime habebit deleto, ut Dobraeus volebat, τῶν Ἑλλήνων, tanquam ascripto ad προδότας. Idem 1, 3, 17: Οὐχ οἶόν τε ἔσται, οὐκ ἔσται exhibens pr. omissum etiam a Bodleiano οἶόν τε non minus reddit suspectum quam mirum πρὸς τῇ πόλει 3, 4, 10, quod qui sublato τῇ tolerabilius reddere studuerunt, fortasse lacunae multo aliter explendae supplementum, qualia notavi p. XIV, XV, corrigere tentarunt; et ib. 14 supervacuum εἶχεν, et 18: Ἀπῆλθον οἱ βάραβαροι μείον ἔχοντες ἐν τῇ τότε ἀκροβολιστεῖ, omissa a prima manu ἐν ei tunc, ut apud Arrianum haec imitatum 3, 23, 10: Μείον ἔχοντες τῷ ἀκροβολισμῷ ἀπηλλάγησαν. Aliam fraudem 3, 4, 16 partim libri produnt partim sententia: Μακρότερον γὰρ οἱ τε Ῥόδιοι τῶν Περσῶν ἐσφενδόνων καὶ τῶν πλείστων τοξότων. Ubi latens vitium arguit te Schneidero auctore post τῶν transpositum. Sed quum neque comparatio funditorum cum aliis quibusvis sagittariis satis sit apta et desiderentur qui s. 15 erant memorati cum illis Scythae: Ἐπεὶ δὲ διαταχθέντες οἱ Ῥόδιοι ἐσφενδόνησαν καὶ οἱ Σκύθαι τοξόται ἐτόξευσαν, C. autem ne antiquiori quidem manu, sed recentiori addat omissum a prima πλείστων, vocabulum necessarium magis nunc quam aptum, qui contulerit locum similem 3, 3, 7, ita haec constituenda coniciat: Μακρότερον γὰρ οἱ τε Ῥόδιοι τῶν Περσῶν ἐσφενδόνων καὶ οἱ Σκύθαι τοξόται ἐτόξευον. Quibuscum conveniunt quae sequuntur continuo non de aliis quibusvis τοξόταις, sed de Persicis: Μεγάλα δὲ καὶ τὰ τόξα τὰ Περσικά ἐστίν. Quoniam enim libri meliores haud pauca omittunt vel maxime necessaria vocabula, interdum tamen tales lacunae fraudes produnt correctorum. Velut quod 4, 4, 14: Ὅσοι δὲ ὄτε τὸ πρότερον ἀπῆσαν τὰς οὐκίας ἐνέπηρσαν ὑπὸ ἀτασθαλίας (deteriores male ὑπὸ τῆς αἰθρίας) δίκην ἐδίδοσαν κακὰς σηνοῦντες, optimi omittunt ὄτε τό, recte aberit recepto ex Bodleiano ἐμπρήσαντες, etiam ab Suida, sed casu fortasse posito, quum non conveniat interpositum ab alio correctore καὶ, quod iidem addunt ante οὐκίας, unus eorum etiam magis manifesta fraude mutat in εἰς. Et ib. 9: Ἐλεγον ὅτι κατίδοιεν σιγάτημα καὶ νύκτωρ πολλὰ πρὸς φαίνοντο, quod est in C. pr. ὅτι κατίδοιεν νύκτωρ πολλὰ πρὸς φαίνοντα, ut φαίνοντα Lucendi significatione positum sit, cuius exempla v. in Thes. Stephani p. 585—6, satis convenit cum 5, 15: Ἐπεψαν νυκτὸς Δημοκράτην ἐπὶ

τὰ ὄρη ἔνθα ἔφασαν οἱ ἀποικισθάννυμοι καθορᾶν τὰ πορᾶ.
 Mirum etiam 4, 1, 8: Ἐνθα δὴ οἱ μὲν Καρδοῦχοι ἐκλιπόντες τὰς
 οὐκίας ἔχοντες καὶ γυναῖκας καὶ παῖδας ἔφρουον ἐπὶ τὰ ὄρη,
 verbum φρουον omitti a melioribus omnibus: ut si quis contu-
 lerit 1, 2, 24: Ταύτην τὴν πόλιν ἐξέλιπον οἱ ἐνοικοῦντες μετὰ
 Σπεννέσιος εἰς χωρίον ὄχυρόν ἐπὶ τὰ ὄρη, hic quoque sub-
 lato φρουον conciliat ἐξέλιπον, a praepositione non longius se-
 iunctum quam altero loco: etsi nullum scholii inuicium 7, 4, 3,
 ubi iterum ἐκλιπόντες ἔφρουον εἰς τὰ ὄρη. Quale fieri potest
 ut lateat 5, 3, 7: Ἐπεὶ ἔφρουγεν ὁ Ξενοφῶν, κατοικοῦντος αὐ-
 τοῦ ἤδη ἐν Σκιλλοῦντι, ὑπὸ τῶν Λακεδαιμονίων οὐκισθέντος
 παρὰ τὴν Ὀλυμπίαν, quum postrema sint supervacua propter
 s. 11, οὐκισθέντος autem vix ferendum, etiamsi οὐκισθέντι scri-
 batur, facileque totum hoc ὑπὸ — Ὀλυμπίαν ascribi potue-
 rit, ut alia in proximis meliorum auctoritate eiecta non minus im-
 portuna scholia. Inane item additamentum 7, 1, 3: Μεταπέμψατο
 τοὺς στρατηγούς καὶ λοχαγούς εἰς Βυζάντιον, videtur τῶν στρα-
 τιστῶν post λοχαγούς, quod omittit Etonensis, differtque ab 7, 2,
 14, μεταπέμψεται τοὺς στρατηγούς καὶ λοχαγούς τοῦ στρατεύ-
 ματος. Saepius enim liber ille, ut alia inutilia additamenta cum
 aliis, ita solus omittit quae non minus sunt suspecta et superva-
 cua. Ibidem 9 quod post ἐπισιτισμοῦ δεόμενοι deteriores addunt
 καὶ οὐκ ἔχοντες, Schneiderus addito ἀργύριον recte habiturum
 opinatus rectius fortasse idem vocabulum delevisset 7: Οἱ στρα-
 τιστῆται ἤχθοντο, οὐ οὐκ ἔχον ἀργύριον ἐπισιτίζεσθαι εἰς τὴν
 πορείαν. Alioqui desideres ὥστε, ut 7, 3, 5: Ὅτε ἀργύριον
 ἔχομεν, ὥστε ἀγοράζειν.

Saepe sic fallunt libri in pronomine αὐτός: ut magnus ex
 una Anabasi possit exemplorum numerus colligi moleste inutili-
 terque additi aut ipso librorum dissensu convicti. Delevi, ut alibi
 cum aliis, cum C. pr. 4, 8, 28: Ἐνθα πολλὴ κραυγὴ καὶ γέλως
 καὶ παρακλήσεις ἐγένετο αὐτῶν, ubi qui addidit non vidit vix
 ad Graecos posse referri potius quam ad proximum ἔκποι. Idem
 haud dubie tollendum cum eodem C. pr. 1, 1, 11: Πρόξενον τὸν
 Βοιωτῶν ἔβρον ὄντα αὐτῶ, ubi omittit etiam Bodleianus, Vaticanus
 autem αὐτῶ ὄντα αὐτόν: et 1, 9, 16: Εἰς γε μὴν δικαιοσύ-
 νην εἰ τις αὐτῶ φανερός γένοιτο ἐπιδεικνύσθαι βουλόμενος:
 2, 5, 33: Οἱ δὲ Ἕλληνες τὴν τε Ἰπκασίαν αὐτῶν ἔθαυμαζον
 ἐκ τοῦ στρατοπέδου ὁρᾶντες: et αὐτοῦ 2, 6, 3: Ἐπεὶ δὲ μετα-
 γνόντες πως οἱ ἔφοροι ἤδη ἔξω ὄντος αὐτοῦ ἀποστρέφειν
 αὐτὸν ἐπειρῶντο ἐξ Ἰσθμοῦ: 14: Τό τε γὰρ πρὸς τοὺς πι-
 λωρίαν φοβεῖσθαι αὐτοὺς εὐτάκτους ἔποιε. Qui multa de
 hōc genere collegit Bisschopius p. 27, 63, recte iudicasse vi-
 detur quum de aliis, in quibus etiam libri variant, tum de 2,
 4, 24: Διαβαίνοντων μέντοι ὁ Γλωῦς ἐπεφάνη, ubi in-

utile αὐτοῖς natum esse ex ascripto ad διαβαίνοντων genitivo, qui est in Vaticano et C. pr., et vix erat pro dativo in meantem venturus librario ante ἐπεφάνη, cui verbo nihil hic opus dativo, satis est probabile. Idem 5, 2, 24: Μαχόμενων δὲ αὐτῶν καὶ ἀπορουμένων θεῶν τις αὐτοῖς μηχανὴν σωτηρίας δίδωσιν, expungit αὐτῶν, ut est Hist. Gr. 6, 4, 8. Nihil meliora his sunt quae omnes fere libri habent 1, 9, 15: Ταιγαροῦν πολλὴ ἦν ἀφθονία αὐτῶν ἐθελόντων κινδυνεύειν, ὅπου τις οἰοῖτο Κύρον αἰσθῆσθαι· 2, 3, 22: Ἐπεὶ μέντοι ἤδη αὐτὸν ἐωρῶμεν ἐν δειψῶ ὄντα, ἡσχυνθήμεν καὶ θεοῦ καὶ ἀνθρώπους προδοῦναι αὐτόν, ubi Vaticanus ponit ante ἤδη, deteriores post ἐωρῶμεν. 3, 3, 18: Ἦν οὖν αὐτῶν ἐπισκεψάμεθα τίνας πέπανται σφενδόνας, καὶ τούτω μὲν δαίμεν αὐτῶν ἀργυρίου, ubi alterum omittit Etonensis. 4, 5, 28: Ὁ δὲ Ξενοφῶν τὸν ἀρχοντα τῆς κώμης ταύτης συνδεδίκεον ἐποιήσατο καὶ θαρρεῖν αὐτὸν ἐκέλευε, ubi seclusi cum Suida quod deteriores ponunt post ἐκέλευε, similiter variantes 4, 7, 16 et alibi. Alio vitio illatum 2, 2, 2: Εἰ βούλεσθε συναπιέναι, ἦκειν ἤδη κελύει τῆς νυκτός· εἰ δὲ μὴ, αὐτὸς πρῶ ἀπιέναι φησί, correxii duce C. pr., qui αὐ. . . ον, i. e. αὐριον. Itaque nec 3, 1, 2: Ὡστε εὐθὺς ἴδον ἢ ὅτι νικῶντες μὲν οὐδένα ἂν κατακάνοιεν, ἡττηθέντων δὲ αὐτῶν οὐδεὶς ἂν λιψθῆι, delentii Cobeto p. 388, ut 2, 4, 19: Δῆλον γὰρ ὅτι ἐπιθεμένους ἢ νικῶν δεήσει ἢ ἡττῶσθαι, delentii cum libris, neque alii alibi, ubi otiose infertur, tolerantibus multum refragabitur qui et librariorum norit consuetudinem et Atticorum, etiamsi unus tantum alterve liber omittat.

Eadem fere est ratio pronominis οὗτος, saepe moleste illati aut repetiti, ut 3, 1, 26: Ὁ μὲν ταῦτ' ἐλεξεν, οἱ δὲ λοχαγοὶ ἀκούσαντες ταῦτα ἠγείσθαι ἐκέλευον πάντες, ubi delentii auctoribus iisdem libris quibus ὡσαύτως 5, 5, 10: Δασρὸν ἡμῖν φέρουσι οὗτοι τεταγμένον καὶ Κερασούντιοι καὶ Τραπεζούντιοι ὡσαύτως, delendumque puto 5, 7, 11: Εἰ δὲ τις ὅμων ἢ αὐτοῦ ἐξαπατηθῆναι ἂν οἴεται ταῦτα ἢ ἄλλον ἐξαπατηῖα ταῦτα, ut Hist. Gr. 2, 3, 49: Ἐὰν γὰρ ἐλεγχθῶ ἢ νῦν ταῦτα πρῶτων ἢ πρότερον πόποτε ταῦτα πεποιημῶς, delentii cum libris, et Cyrop. 8, 3, 48: Τούτων οὕτω δηθέντων ταῦτα συνέθεντο καὶ ταῦτα ἐποίουν. Saepe etiam libri suspectum faciunt, velut, (ne memorem 1, 6, 9: Συμβουλεύω ἐγὼ τὸν ἄνδρα τούτον ἐκποδῶν ποιῆσθαι ὡς τάχιστα, ὡς μηκέτι δέη τοῦτον φυλάττεσθαι, ἀλλὰ σχολῆ, ἢ ἡμῖν τὸ κατὰ τούτον εἶναι τοῦς ἐθελοντάς φίλους τοῦτους ἐν ποσί, ubi quum tertio tantum opus sit, secundum post μηκέτι ponunt deteriores, quartum quodammodo suspectum reddunt C. pr. et Bodleianus, qui φίλους omittunt) 1, 8, 9: Ἐχόμενοι δὲ τούτων γεροφόροι, ubi τούτων om. C. pr., ut sequitur ἐχόμενοι δὲ ὀπλῆται· idemque 2, 2, 20, quo de loco dixi supra. Qui ubi tacent, nemo dicat recte an se-

cus assit quo nihil admodum est opus: qualia notare supersedeo. Alibi alia pronomina, ut 1, 7, 4 ὑμῶν post ὑμῶν ab uno omissum, aut 6, 6, 14: Καὶ γὰρ αἱ πόλεις ἡμῶν ὄθεν ἐομέν, debetum a Cobeto Mnem. vol. 1, p. 214 ἡμῶν, supervacua sunt et suspecta, saepe etiam libris auctoribus deleta, ubi multo minus sunt molesta, sed aliis de causis non ferenda, ut of 3, 1, 5; 7, 8, 10.

Alibi sedis ambiguitas suspecta facit quae per se sunt aut non admodum necessaria aut incommoda. Velut 1, 2, 1: Ξενία τῷ Ἀρκάδι, ὃς αὐτῷ προειστήκει τῷ ἐν ταῖς πόλεσι ξενικῶν, ἦκειν παραγγέλλει λαβόντα τοὺς ἀνδρας πλὴν ὅποσοι ἑανοὶ ἦσαν τὰς ἀποκόλεις φυλάττειν, ubi Vaticanus τοὺς ἀνδρας λαβόντα, et, quod gravius, C. pr. et Bodleianus λαβόντα τοὺς ἄλλους, ut neutrum scripsisse videri possit Xenophon, fere ut Cyrop. 1, 4, 17: Ἐγὼ δὲ σοι οὐκ ἐθέλω διδόναι πλὴν μετρίους τινας. Et 4, 1, 24: Ὁ δὲ λοιπὸς ἐλεξεν ὅτι οὗτος μὲν οὐ φαίη διὰ ταῦτα εἰδέναι, ὅτι κ. τ. λ., ubi aptiori ordine deteriores διὰ ταῦτα οὐ φαίη, C. pr. autem, ut videtur, δὴ, non scriptum illud διὰ ταῦτα quis coniciat a Xenophonte, qui alibi sic omisit ante ὅτι, etsi διὰ τοῦτο — ὅτι quoque habet, ut alibi quivis. Tum 4, 3, 16: Ἐπει δὲ ταῦτα καλῶς εἶχεν, ἐπορεῶντο, ubi deteriores καλῶς ταῦτα, quum nihil praecesserit quo referri possit ταῦτα, nisi ad πορείαν: Καὶ ἔδοξεν αὐτοῖς Χειροσφοῦν μὲν ἠγεῖσθαι καὶ διαβαίνειν ἔχοντα τὸ ἡμισυ τοῦ στρατεύματος, τὸ δ' ἡμισυ εἶτι ὑπομένειν σὺν Ξενοφῶντι, τὰ δὲ ὑποζύγια καὶ τὸν ὄχλον ἐν μέσῳ τούτων διαβαίνειν, si deleatur ταῦτα, dictum erit καλῶς εἶχεν ut Cyrop. 5, 4, 38: Ἐπισήσω ἕως ἂν φῆς καλῶς εἶχεν, et alibi. Similem medicinam Cobetus Mnemos. vol. 6, p. 194, adhibet 3, 4, 13: Εἰς τοῦτον δὲ τὸν σταθμὸν Τισσαφέρους ἐπεφάνη οὗς τε αὐτὸς ἱππέας ἦλθεν ἔχων καὶ τὴν Ὀρόντα δύναμιν, ubi deteriores ἦλθεν ἱππέας, delectoque ἦλθεν tale quid desiderat ut τοὺς τε αὐτὸς αὐτοῦ ἱππέας ἔχων, quo tollatur mirum illud genus loquendi quod post Wyttenbachium plerique ferendam, alii absonum putarunt, ut semel ponatur vocabulum bis ponendum. Et hoc quidem loco lenior foret correctio τοὺς θ' ἑαντοῦ ἱππέας ἔχων, ut 1, 3, 9: Συναγαγὼν τοὺς θ' ἑαντοῦ στρατιώτας, ubi nonnulli τοὺς μεθ' ἑαντοῦ, alii τοὺς αὐτοῦ, nisi quis credat excidisse post ἐπεφάνη participium ἄγων, ut est Hist. Gr. 7, 2, 11: Ἐστράτευσεν ἄγων οὗς τε αὐτὸς εἶχε φρουρός καὶ Πελληνίας et Cyrop. 3, 3, 1: Ἀπῆμι συλλαβὸν τὸ βρεθρον στρατεύμα ὅσον τε ἦλθεν ἔχων καὶ ὁ παρ' Ἀρμενίων προσέλαβε. Atque etiam in Hist. Gr. 2, 3, 19: Ἄτοπον εἶναι πρῶτον μὲν βουλομένους τοὺς βελτίστους τῶν πολιτῶν κοινανοὺς ποιησάσθαι τρισχιλίους; excidere potuit ὀρίσασθαι post ποιησάσθαι. Idem Cobetus vol. 1, p. 214, 6, 6, 22: Τοῦτον μὲν γὰρ οἶδα ἀν-

δρα ἀγαθὸν ὄντα, Δέξικπον δὲ οἶδα ἀρεθέντα ὑπὸ τῆς στρατιάς, delet alterum οἶδα, in deterioribus positum post ἀρεθέντα, nec fert ibidem paullo post repetitum Δέξικπον, ut Muretus 6, 4, 2 molestius etiam τοὺς Ἕλληνας post τῶν Ἑλλήνων: etsi nihil horum est quod non possit defendi.

Sed haec de hoc vitiorum genere saepe admodum dubio dicta sufficiant, ut pauca de aliis adicere liceat. Nam qua licentia in omni scriptoris oratione conformanda usi sunt librarii et correctores, eandem in singulis vocabulis monstrant libri Xenophontis. Cuius dialectum non solum levioribus in rebus plurimis fuisse depravatam, in quibus librorum auctoritatem negligere licet, sed etiam in talibus quae illis consentientibus multis non videntur sollicitanda, vel ipsorum indicio satis constat. Veluti quod omnes 2, 5, 10 conveniunt in κατακτείναιμεν et κατακτείναντες, cui quum 5, 7, 27, libris inter κατακτείναντες et κατακτείνοντες variantibus, substituerim κατακτείνοντες, haud dubie idem bis hic restituendum etiam invitis, et praesens pro κατακτείνειν Hier. 6, 14, κατακτείνουσιν Cyrop. 3, 1, 39, ut dictum ad Thesaurum Stephani v. Κατακτείλω. Eiusdem restitui formam perfecti κατακτείνοντες 7, 6, 36, iam olim a me commendatam, pro κατακτείνοντες vel quod meliores praebent κατακτείνοντες. Similis ratio verbi ἔρχεσθαι pro aliis illati Anab. 4, 6, 22: Οἱ μὲν ταχθέντες ἄρχοντο, ubi meliores ἀπήρχοντο, ut Cyrop. 2, 4, 18: Βουλομένων πολλῶν ἔπεσθαι, meliores ἀπέρχεσθαι, quibus addendum esse παρερχομένους Anab. 2, 4, 25, substituto παριόντας, quo alibi constanter usum Xenophontem animadvertit Cobetus Mnem. vol. 6, p. 331, satis probabile ducat qui etiam Cyrop. 8, 4, 12 εἰς χειρῶς ἐρχόμενον illatum viderit pro ἴοντα. Quanquam fieri potest ut παρερχομένους ascriptum fuerit ad ἐθεώρει, sic positum 1, 2, 16 de lustrante exercitum παρελάνοντα. Hoc autem modo si versati sunt librarii in talibus, facile intelligitur quae sit fides librorum ad formas vulgares in iisdem vocabulis aberrantium, ut meliorum ad ἀπεκρίθη pro ἀπεκρίνατο 2, 1, 22, cuius aliud exemplum est in fragmento Pherecratis apud schol. Aristoph. Vesp. 1034, et eorundem 2, 4, 6 ad οἶδαμεν pro ἴσμεν, cuius non melior fides; 2, 1, 10 ad παραδοίωσαν pro παραδοίειν, et non solum 1, 4, 8 ad ἴτασαν pro ἴοντων, sed 6, 3, 4 vel ad genitivi formam Byzantinam Σμίκησιν pro Σμίκηστος. Ipse etsi hoc de genere complura sustuli, ut ἦσαν pro ἦσαν, imperativi formam in ὦσαν pro ὦν, futuri in ἄσω pro ὦ, cum altera alternantem, ὄρων pro ὄρεων, accusativorum formas in εἰς pro εἰας, quae omnia alibi restituta ex libris, πηγῶν pro πηγῶν, ἀχάριστα pro ἀχάριτα, χρίσμα pro χρίμα, φιλιότερος pro φίλιότερος, ἀπαρասκευαστος pro ἀπαρասκευος, et alia, haud pauca tamen quae reliqui nihilo habeo veriora, velut πλεῖον pro πλεόν, ἐπιμελεῖσθαι pro ἐπιμελέσθαι, verborum in

υμι formas nonnullas in νο, de quibus saepius ex libris sublatiae -ύουσι pro ύοσι, -νον- pro -νν-, optativorum formas in ημεν etc. pro μεν, έσάλπιγξε pro έσάλπιξε, de quo non minus suspecto quam σαλπικτης, quod ex codice mutavi in σαλπικτης, dixi ad Thes. Stephani, ne memorem leviora illa, άθροίζω, άνώτω, in libris Atticorum fere ubique pro άθροίζω, aliquoties servato in Cyropaedia, et άνώτω supposita.

Plurimum porro libri fallunt in crasi saepissime neglecta, librariorum, ut credibile est, incuria. Nam cui ego codicum meliorum indicio 7, 2, 19 Αθηναίος από του στρατεύματος pro ο Αθηναίος ο από praebentium restituere non dubitavi Αθηναίος από, ut libris άνηρ pro ο άνήρ, aut αυτός praebentibus pro ο αυτός, ut 2, 2, 10; 7, 3, 4, haud dubie scribendum άνηρ et αυτός, eum tot alias crases, alibi factas in libris, neglexisse neque ταύτομάτου, ut libri Thucydidis, sed του αυτόμάτου, ut saepius libri Platonis, et ταυτόν ante consonas, τό αυτό vel ταυτό ante vocales, aliaque similia scripsisse et tot adeoque ingratos hiatus admisisse quot singulis paginis praebent libri, vix quisquam sibi persuadebit. Nam certum est talia constanter fere sustulisse librarios, ut quod alibi saepe restitui άν pro α άν, eius in Anabasi quoque 2, 1, 17 vestigia superesse putem in deteriorum vitiiis α φ άν, δ φ αν, δ άν. Quo de genere si nihil ego relinquere voluissem quod non putarem Xenophontis, plurima mihi fuissent mutanda.

Gravius libri saepe peccant in syntaxi, velut inferendo numero plurali pro singulari cum neutris, aliquoties quidem aliorum ope sublato, sed interdum in omnibus alteri supposito, ut modo ησαν βασιλεια modo ην, modo εκειτο τα όπλα modo εκειντηγ scribatur. Tum in pervertendis temporibus et modis, velut inferendo, quod 1, 7, 5 et 7, 6, 27 correxit Cobetus p. 311 μεμνησθαι pro μεμνησεσθαι, ut apud Philostratum Vita Apollon. c. 34, p. 272: Ο δε μεμνησεσθαι τούτων προς τον πατέρα έφη και προσεβύσειν αυτός όπερ αν δέονται, restitutum pro μεμνησθαι, et alia multa huiusmodi ex libris sunt correcta, ut έφη περιόσθαι ex minus bonis Cyrop. 6, 1, 21, pro περιόσσεισθαι, ne memorem perpetuo illatum α pro ε. Et 3, 4, 3; 6, 5, 27, παρηγγέλο pro παρηγγελτο, de quo idem p. 328. Quibus addendum videtur 1, 2, 17: Έπει έσάλπιγξε, προσβαλλόμενοι τα όπλα έπήσαν, quod res dici postulat aoristo, ut praecesserai εκέλευσε προσβαλέσθαι τα όπλα και επικωρήσαι όλην την φάλαγγα: ubi item Vaticanus προσβαλέσθαι, qui 6, 5, 16: Οράτε δη πότερον κρείττον λέναι επί τους άνδρας προσβαλλόμενους τα όπλα η μεταβαλλόμενους όπισθεν ημών επίοντας τους πολεμους θεάσθαι, prope verum προλαβομένους. Nam etiam μεταβαλομένους scribendum, ut Eq. 8, 10: Ην όσο ίκπότη συντιθεμένω (vel potius συνθεμένω), ο μεν φεόγγ επί

τῶ ἔκπικον παντοῖα χωρία καὶ τὸ δόρον εἰς τοῦπισθεν μεταβα-
 λόμενος ὑποχώρη, ex codice. Pariterque 7, 4, 17: *Οἱ δὲ Θράκες*
φθύνουσι ὄπισθεν περιβαλλόμενοι τὰς πέλτας. Omnibus enim his
 aoristus potius convenit, plerumque in praesens mutatus ab libra-
 riis, ut in versu Tyrtaei *λαῖα μὲν ἔην προβάλεσθε* apud Dion. Chr.
 Or. 2, p. 92, et Herodoti 3, 139 in *περιβαλλόμενος πορρήν.*
 Neque 1, 1, 9 *χρήματα συνεβάλλοντο* cum eodem Vaticano prae-
 ferre dubitabit qui Hist. Gr. 6, 5, 5, *τρία τάλαντα συνεβάλλοντο*
 eodem modo depravatum viderit, et in Anab. 6, 3, 1; 6, 5, in
 plurimis *συνεβάλλοντο* in *συνεβάλλοντο*, et alia pleraque aoristi
 exempla apud Xenophontem duplici λ aucta, librariis fere in-
 finitivo tantum parcentibus, ut Hist. Gr. 6, 4, 2, *συνβαλέσθαι*
ὄσον βούλεται, aut vel huic inferentibus duplex λ, ut modo dixi
 de *προβαλλέσθαι.* Atque etiam in *προσβάλλοντο* alia signifi-
 catione posito 6, 1, 25; 2, 6, praestat quod Vaticanus altero loco
 praebet *προσβάλλοντο*, ut Demostheni p. 1021, 16, ex libro uno
 restitutum *ὄν οὗτος προσβάλετο διαιτητήν*, et Platoni Leg. 11,
 p. 918, B, plerique οὗς *ἀν κοινῇ προβαλλόμενοι* ἔλονται. Neque 3,
 1, 2 *συνεπισπόμενοι* latere in *συν....μενοι* C. pr. pro *συνεκοίμενοι*
 dubitabit qui 7, 4, 6 illatum *συνέπεσθαι* pro *συνεπισπείσθαι* viderit.
 Et sic 1, 8, 26: *Καὶ ἰάσθαι αὐτὸς τὸ τραῦμά φησι*, *ἰάσασθαι*
 Cobetus p. 324, ut apud Plutarchum Artax. c. 18 alia de re lo-
 quentem: *Ἰάσασθαι δὲ καὶ τοῦτό φησιν ὁ Κτησίας*, olim male
ἰάσθαι. Neque 1, 9, 15, sive *ἀξιοῦσθαι* scribitur cum melliori-
 bus sive *ἀξιοῦσθαι* cum ceteris, sententia constat, quae partici-
 pium poscit quod coniecit Cobetus p. 324, *ἀξίων*, ut *φθονῶν*
ἐφαίνετο ib. 20. Non minus peccatum in constructionibus prae-
 positionum, velut 1, 5, 17: *Ἀκούσας τὰντα ὁ Κλέαρχος ἐν*
ἑαυτῷ ἐγένετο, pro *ἑαυτοῦ*, quae una probanda in hac locu-
 tione, etsi alteram vel optimi libri praebent apud Sophoclem
 Phil. 950 et alii aliorum. Et 2, 4, 28: *Ἐξ ἧς οἱ βάρβαροι διήγγον*
ἐπὶ σχεδίας διφθερίαις ἄρτους, τυρούς, οἶνον, ubi *ἐν* Cobetus
 Mnem. vol. 6, p. 131, quum *ἐπὶ* cum genitivo iungi solet in ta-
 libus, ut hic nonnulli *ἐπὶ σχεδίας διφθερῶν*, neque sine prae-
 positione scripsisse videatur Xenophon, ut 1, 5, 10: *Σχεδίας δια-*
βαίνοντες ἄδε. Et 2, 6, 28, *παρὰ Ἀριστίππῳ διεπράξατο* pro
Ἀριστίππῳ, quae usitata est verbi constructio. Atque etiam 1,
 3, 7 *ἑταροκεδέσαντο παρὰ Κλέαρχῳ* male illatum videtur pro
Κλέαρχῳ, ut plures coniecerunt et 1, 8, 5 est *παρὰ Κλέαρχον*
ἕστησαν. Porro 4, 8, 11: *Ἦν ἐπὶ πολλῶν τεταγμένοι προάγω-*
μεν pro *πολλῶν*, sequente mox *ἐπὶ ὀλίγων τεταγμένοι*, iure feren-
 dum negat Bisschopius p. 60, sublatum nunc etiam Cyrop. 7, 5,
 2 et 4. Alibi easdem male addunt librarii, ignorantibus exquisi-
 tiores constructiones, ut 1, 2, 5, deletum cum C. pr. et Bodleiano
παρὰ post *ἤκουσε*: et cum iisdem et aliis 1, 7, 3, *ὑπὲρ* ante *ἧς*

εὐδαιμονίῳ· et cum melioribus omnibus 7, 6, 5, *περὶ* post *ἐναντιώσεται*.

Saepius etiam articulus male neglectus, ut 7, 5, 15: Ἐν τῷ πεδίῳ ὑπὲρ Σηλυβρίας, recte Cobetus p. 313 τῷ ὑπὲρ, quod est Hist. Gr. 3, 4, 27: Ἐν τῷ πεδίῳ τῷ ὑπὲρ Κύμης. Sic Anab. 3, 5, 16: Ὅποτε πρὸς τὸν σατραπὴν τὸν ἐν τῷ πεδίῳ σκεύασαντο, alterum omittunt meliores, et 4, 3, 1: Ὑπὲρ τοῦ πεδίου τοῦ παρὰ τὸν Κεντρολίην, neglexit C. pr., qui addendus videtur etiam 3, 5, 1: Ἦσαν δὲ καὶ ἄλλαι κῶμαι παλλαι — ἐν τούτῳ τῷ πεδίῳ παρὰ τὸν Τίγρητα ποταμὸν, ut 1, 4, 4 τὸ additum ante *πρὸ* τῆς Κιλικίας.

Eiusdem generis est *ἄν* particula male modo addita modo omissa, ut 2, 5, 14: *Εἰ μὲν βούλοιο τῷ ὄφλος εἶναι, ὡς μέγιστος ἄν εἴης· εἰ δὲ τίς σε λυπόη, ὡς δεσπόνης ἄν ἀναστρέφοιο*, ubi inserui quod iam olim desideraveram, et 4, 6, 13: *Μένοιεν γὰρ αὐτοῦ μᾶλλον ἀθρόοι οἱ πολέμοι, αὐτὸ μένοιεν ἄν* scribendum aut *μενοῦσι*, et 7, 6, 21: *Ναὶ μὰ Δία, ἡγεγυόμην μέντοι, εἰ ὑπὸ πολεμίου γε ὄντος ἐξηπατήθην*, *exspectatur μεντᾶν*. Vicissim recte Cobetus p. 336, 2, 5, 18: *Ἀλλὰ χωρῶν ἐπιτηδείων ὑμῖν ἐπιτίθεσθαι ἀπορεῖν· ἄν σοι δοκοῦμεν*, delet particulam de immutabili rerum natura loquenti non convenientem, ut 1, 9, 19: *Εἰ δὲ τινα ὄρηθαι δευρὸν ὄντα οἰκονομῶν — οὐδένα ἄν πάποτε ἀφελετο, ἀλλ' αἰεὶ πλεῖα προσεδίδου*· et 2, 5, 6: *Τὰς οὖν τοιαύτας ἀγνωμοσύνας νομίζων συνουσίας μάλιστα ἄν πανέσθαι*, delendum videtur quod plerique servant. Et 5, 7, 33: *Οὐ δὲ δὴ πάντων οἰόμεθα τεύξεσθαι ἐπαίνου, τίς ἄν ἡμᾶς τοιοῦτους ὄντας ἐπαινέσειεν*, quum *ἄν* desit melioribus, in Bodleiano autem sit *ἐπαινέσειε*, ceteris per omnem hunc locum futuris magis congruet *ἐπαινέσει*, ut *ἐπαινέσοντας* est 5, 5, 8. Quomodo fortasse 1, 9, 20 *κρίνειε*, in C. pr. scriptum *κρίνει*, cum Etonensi mutandum in *κρίνοι*. Atque 1, 3, 19: *Ὅντως γὰρ καὶ ἐπόμενοι ἄν φίλοι αὐτῷ καὶ πρόθυμοι ἐπόμεθα καὶ ἀπιόντες ἀσφαλῶς ἄν ἀπίοιμεν*, quum *ἄν* prius omittant meliores, Bodleianus autem praebet *ἐσόμεθα*, coniciat *ἐφόμεθα*.

Et particula *ὅτι*, quum alibi tum in Anabasi saepius infinitivo iuncta, sive quod librarii hunc pro alio modo ponerent, ut 3, 1, 9; 7, 5, 8. sive quod *ὅτι* inferrent praecedente verbo saepe ei iuncto, ut Hist. Gr. 2, 2, 2 post *εἰδώς*, et ib. 5, 4, 35 post *εἰπὼν*, ubi deleta particula *οὐδενί* scribendum pro *οὐδὲν ἄν ὁ τῇ πόλει δοκίη ἀντιπεῖν*. Nec magis certum alius generis anacoluthon, quod legitur 1, 5, 14: *Ὁ δὲ Πρόξενος ἐντεχε γὰρ ὑστερος προσιῶν καὶ τάξις αὐτῷ ἐπομένῃ τῶν ὀπλιτῶν, εὐθύς οὖν εἰς τὸ μέσον ἀμφοτέρων ἄγων ἔθετο τὰ ὄπλα*, similibusque defensum est exemplis, sed tollit Bodleianus omittens *οὖν*, ut simile 2, 5, 12: *Ἀλλὰ μὴν ἐρῶ γὰρ καὶ ταῦτα ἐξ ὧν ἔγω ἐλπιδας*,

Leonclavii coniectura γε. Saepe enim inferendis particulis librarii male distraxerunt quae coniungenda erant, ut 2, 5, 2, *συνγενέσθαι τῷ Τισσαφέρνηι καὶ εἰ πως δύναίτο παύσει τὰς ὑποψίας*, recte Cobetus p. 332 delevit καί, quod 6, 1, 8, *δήσας τὸν ἄνδρα καὶ τὸ ζεύγος ἀπάγει*, omittit Athenaeus, et 6, 6, 5: *Ἐπύθηναι τὸ στρατεύμα ἔξω ὄν καὶ ἐπὶ λείαν τινὲς οὐχόμενοι.. εἰς τὸ ὄρος ελλήφεσαν πρόβατα πολλά*, post ὄρος Boddleianus, et 4, 1, 26: *Ἐἰ τις αὐτῶν ἔστιν ὅστις ἀνήγε ἀγαθὸς ἰδιόλοι ἀν γενέσθαι καὶ ὑποστάς ἰθελοντῆς πορνεύσθαι*, Suidas, ut Cyrop. 6, 3, 35: *Ἐγὼ σοι ἰθελόντιος ὑπὸσταμαι τῆν τάξιν ἔχειν*. Nec tertium ὅτι quis praestet 1, 2, 21, disiungens quae aptius coniunguntur *ἐπεὶ ἤσθετο καὶ ἦκουε*. Perpetuo etiam ludunt libri in constructione quarundam particularum cum coniunctivo et futuro coniunctarum, ut melioribus modo hoc praebentibus, ut *ἐπαινέσεται* 1, 4, 16, modo illum, ut bis 5, 4, 21, dissentientibus certe praefendum sit futurum, quod etiam alibi saepe sublatum tenuia eius produnt vestigia, ut Cyrop. 3, 1, 8, *ἀκούσεις*, i. e. *ἀκούσει*, pro *ἀκούσης*, Eurip. Tro. 445, *γαμώμεθα* pro *γημώμεθα*, ubi *γαμώμεθα* Porsonus.

Atque haec de generibus quibusdam vitiorum dixisse sufficiat, unde satis intelligitur librorum Anabasis eam esse conditionem ut si qua in narratione et oratione aut in formis verborum reperiuntur, quae vix cadere videantur in Xenophontem, cavendum sit ne ipsi tribuantur grammaticorum librorumque commenta.

SUMMARIUM
EXPEDITIONIS CYRI.

LIB. I.

Cyrus Darii filius a Tissapherne Artaxerxi fratri, ad quem post mortem patris regnum pervenerat, suspectus redditus ab eoque in vincula coniectus vix matris precibus dimissus fuerat. Quam ille rem indigne ferens bellum clam adversus Artaxerxem parat. Ad quod gerendum quò modo et quas sibi copias acquirat deinceps exponitur (c. 1.). Quum iam maturum esse consilium videretur, quod Tissaphernes perspicuus regi prodit, contractis copiis ab Sardibus veluti adversus Pisidarum gentem proficiscitur per Lydiam, indeque Phrygiam, ubi novae copiae ei subveniunt. Celaenae urbs. Ibi novum exercitus supplementum advenit, et recens copiarum instituitur. Quum Caystri campum advenissent, debitum stipendium trimestre milites poscunt. Quod eis persolvit Cyrus, opportune accepta ab Cilicum regina, quae istuc venerat, pecunia. Thymbrium urbs et fons Midae. Iter per Lycaoniam et discessus reginae in Ciliciam, quam terram deinde ingrediuntur. Tarsi Cyrus convenit regem Ciliciae Syennesin (c. 2.). Ibi dum diutius moratur, milites perspecto eius consilio imperium re-

naunt. Sed motum eorum partim Clearchi callida oratio partim Cyri, quamvis etiam tum consilium suum dissimulantis, promissa sedant (c. 3.). Ad confinia Ciliciae quum venissent, classis Cyri cum triginta ex Peloponneso navibus et praefecto Lacedaemonio advenit. Superatis Ciliciae et Syriae quae vocabantur portis in Syriae urbe Myriandro aliquamdiu subsistit. Ibi duo Graecorum duces aufugiunt. Thapsaci ad Euphratem tandem consilium itineris aperit Cyrus ducibus, idque ut militibus persuadeant rogat. Milites, si stipendium sibi augeatur, sequuturos se dicunt. Quae dum agebantur Meno, Cyri benevolentiam captans, cum suis Euphratem traiecit (c. 4.). Iter per Arabiam. Cyri ratio itineris et disciplina. Menonis et Clearchi militum concursus (c. 5.). Orontae nobilis Persae fraus detecta et punita (c. 6.). Iter per Babyloniam. Ibi copiae lustrantur in crastinam pugnam cum rege appropinquante committendam. Cyri ad Graecos oratio. Artaxerxis copiae eorumque ductores quattuor (c. 7.). Postero die necopinante Cyro adest rex cum exercitu. Itaque confestim acies instruitur, nec multo post concurritur. Dum Graecorum acies regis copias vincit, Cyrus Artaxerxi occurrat, eoque vulnerato cum fidelissimis cadit (n. 8.). Laudatur (c. 9.). Rex castra Cyri invadit, eiusque barbaras copias fugat, sed ab revertentibus Graecis ipse fugatur (c. 10.).

LIB. II.

Postridie Graeci de caede Cyri certiores facti Ariaeo regnum Persarum offerunt. Ibi adveniunt le-

gati regis arma Graecorum poscentis, quibus fortiter respondet imprimis Clearchus (c. 1.). Redeunt nuncii ad Ariaeum missi, qui detrectans regnum oblatum secum coniungi iubet Graecos domum redituro. Itaque ad eum profecti postquam foedus inter se fecissent de itinere consultant, quod alia quam qua venerant via instituendum esse decernunt. Postridie progressi paullulum repente regem propinquum comperiunt. Qui ipsis non minus territus (c. 2.) postero die per legatos inducias petit. Eas comessatu promisso tandem impetrat a Clearcho, mittitque qui Graecos in vicos comessatum praebentes deducerent. In quibus dum commorantur Tissaphernes advenit, tanquam Graecis amicus, colloquutusque cum Clearcho ad regem redit ut se deducere domum Graecos pateretur rogaturus (c. 3.). Huius dum reditum expectant, Graeci et Ariaeus, ad quem Persae ab rege missi ventitabant, sibi suspecti fiunt. Sed Graecorum iram cohibet Clearchus. Iam Tissaphernes redux cum copiis suis iter cum Graecis ingreditur. Mediae murus. Barbarorum metus ne Graeci loca quaedam occuparent. Artaxerxis frater spurius cum magno exercitu regi auxiliaturus Graecis obviam fit. Iter per Mediam (c. 4.). Ad Zapatam fluvium quem subsisterent, Clearchus diuturnarum suspicionum pertaesus Tissaphernem convenit, reditque ad eum postridie comitate viri captus cum quinque duobus, viginti centurionibus, et ducentis militibus. Horum unus nuncius cladis rediit, caeteri omnes trucidati. Ariaeo ad castra misso, qui arma posceret, Graeci ferociter respondent (c. 5.). Duces capti describuntur (c. 6.).

LIB. III.

Insequuta nocte luctu metuque torpentibus Graecis Xenophon Atheniensis somnio excitatus centuriones Proxeni convocat, animisque eorum confirmatis caeteros duces centurionesque excitatum it. Qui postquam omnes convenere, hortante Xenophonte primum novos duces sufficiunt (c. 1.). Deinde convocatis militibus et alii et ipse Xenophon ad virtutem eos cohortantur, quaeque instituto opus esse videretur ut instituantur decernunt (c. 2.). Quum iam profecturi essent Mithridates sub specie amici accedit, sed mox proditor cognoscitur, et quum proficiscentes hostiliter lacesseret repellitur. Hac pugna edocti intelligunt Graeci funditores equitesque sibi necessarios esse, quos instituunt (c. 3.). Quo facto iam melius propulsant Mithridatem denuo insequutum. Larissa et Mespila urbes. Tissaphernem magnis copiis eos persequentem funditorum sagittariorumque ope abigunt. Agminis ratio emendata. Levia cum Tissapherne proelia (c. 4.), qui dehinc aliud iter cum suis ingreditur. Concilium de itinere, quod per Carduchos faciendum esse decernunt (c. 5.).

LIB. IV.

Iter per Carduchos, gentem bellicosissimam, plenum pugnae et laborum (c. 1. 2.). Traiecto Centrite (c. 3.) in Armeniam veniunt, quam hostibus urgentibus peragrantes gelu nivibusque vehementer vexantur (c. 4.), donec in vicos perveniunt plenos omnium bonorum (c. 5.). Unde die octavo profecti Chalybes, Tauchos et Phasianos offendunt, quibus fugatis (c. 6.)

in Taochorum terram perveniunt, indeque per Chalybum Scythinorumque regiones ad urbem quae vocabatur Gymnias. Ibi duce itineris accepto die quinto in montem Thechem escendunt, unde summa omnes laetitia mare aspiciunt (c. 7.). Iter per Macrones pacatum. Transitus in Colchidem. Colchis obstantibus fugatis Trapezuntem veniunt urbem Graecam, ubi ludis celebrandis votis se exsolvunt (c. 8.).

LIB. V.

Concilium de reliquo itinere. Mittitur Chiriso-
phus ad naves colligendas. Qui dum abest Xenophon
quum aliis modis exercitui providet (c. 1.) tum com-
meatus causa adversus Drilas partem dimidiam co-
piarum educit. Unde post gravem pugnam abeuntes
cum commeatu fraus Mysi cuiusdam tuetur (c. 2.).
Trapezunte Cerasuntem contendunt pedestri itinere,
imbelli turba navigiis imposita. Recensus copiarum et
praedae partitio. Huius decimam Apollini et Dianae
Ephesiae sacram duces custodiunt. Xenophon de parte
sibi mandata Scillunte postmodo templum Dianae ad
Ephesii instar extruxit diesque festos instituit (c. 3.).
Cerasunte profecti in Mossynoecorum terram veniunt.
Quae gens quum inter se dissideret, iuncta cum al-
tera parte eius societate alteros expugnant eorum-
que castella partim diripiunt partim incendunt. Situs
terrae locorumque munitorum, et mores gentis feris-
simi (c. 4.). Iter per Chalybes Tibarenosque ad urbem
Graecam Cotyora, Sinopensium coloniam. Spatium
itineris inde a Babylone emensi. Quum Cotyorita-
rum ex agris quem non praebant commeatum ipsi

sibi comparassent Graeci, legati Sinopensium ea de re minaciter conquærentes adveniunt. Sed eis ita respondet Xenophon ut non illum solum præbere Cotyorias iuberent, sed etiam alia amicitius facerent (c. 5.). Concilium de reliquo itinere, et Sinopensium in eo sententia. Placet navigare, si satis navium præbeant Sinopenses, ad quos legati mittuntur. Urbis in Ponto condendæ consilium Xenophontis prohibet Silanus. Purgat se Xenophon pro concione tam huius (c. 6.) quam ducendi ad Phasin exercitus consilii crimine, idemque ut in detestabile quorundam militum facinus animadvertatur auctor est. Iudicium ducum et lustratio exercitus (c. 7.). In illo quum aliis multae impositae sunt tum Xenophonti iniuriarum accusato causa dicenda fuit (c. 8.).

LIB. VI.

Quum agros Paphlagonum Graeci deprædarentur, legatos illi mittunt, quibuscum benigne exceptis foedus faciunt. Hinc navigant Sinopen, ubi adest Chiriosophus cum triremi. In quem totius exercitus imperium, quod religione impeditus recusaverat Xenophon, confertur (c. 1.). Hinc petunt Heracleam, qua quum ob iniqua postulata exclusi essent, trifariam scinditur exercitus, diversis itineribus dehinc profecturus (c. 2.). Arcades quum Calpes portum venissent indeque ex vicinis Thracum Bithynorum agris prædas agerent, ab eis in collem compulsi nec nisi Xenophontis cum suis interventu liberati sunt (c. 3.). Calpes portus descriptio. Ibi quum omnes rursus convenissent, decernitur ut capitis reus foret

qui posthac de distrahendo exercitu cogitaret. Inopia commeatus egressuri extis prohibentur, quique exierant magna clade affecti a Xenophonte in castra reducuntur (c. 4.). Postero die quum litassent, Xenophon acie instructa procedit, victisque hostibus (c. 5.) libere deinde Graeci praedatum exeunt. Cleander quum diu expectatus tandem cum triremibus advenisset, per Dexippum, a militibus quibusdam male acceptum, abalienatur a Graecis, sed a Xenophonte in gratiam revocatus, nisi sacra prohibuissent, ipse deducturus exercitum fuerat. Hinc veniunt Chrysopolin, multa inter viam praeda parta (c. 6.).

LIB. VII.

Anaxibias auctore Pharnabazo Graecos ex Asia Byzantium elicit. Quo ab eo per fraudem exclusi vi facta irrumpunt, sed Xenophonte suadente rursum egressi ducem accipiunt Coeratadam, qui imperio mox ipse se abdicat (c. 1.). Ducibus de itinere dissentientibus multi milites dilabuntur, Byzantii deprehensos vendit Aristarchus Anaxibii successor. Graecis in Asiam reversuris Seuthae Thracis, ad se invitantis exercitum, legati occurrunt: quumque ab Aristarcho Asia eis interdictum esset, Xenophon ad Seuthem proficiscitur conditionem cogniturus (c. 2.). Qua probata omnes praeter Neonem cum suis ad Seuthem contendunt. Ubi benevole excepti postridie hostes opprimunt multaque praeda potiuntur (c. 3.). Dilapsorum hostium vicos igni delet Seuthes, idemque se aliis, ni redeant, facturum minatur. Igitur amicitiam se petere simulantes, nocte repente Grae-

XXXII SUMMARIUM EXPEDITIONIS CYRL

cos, qui propter vim frigoris tecta subierant, invadunt
 securos, sed repulsi in fidem ab Seuthe tandem reci-
 piuntur (c. 4.). Stipendio fraude Heraclidae a Seuthe
 non integro numerato (c. 5.), Xenophon in invidiam
 eorum incurrit tantam ut capitis periculum subiret.
 Sed crimina in se coniecta oratione purgat, testan-
 turque fidem eius legati Lacedaemoniorum, qui bello
 contra Tissaphernem usuri Graecorum exercitu ve-
 nerant. Hinc relinquit Seutem quamvis invitum
 (c. 6.). Vicos suos a Graecis exhauriri aegre ferens
 Medosades minaciter primum deinde clementius ut
 abeant poscit, hortaturque Xenophontem suam ipse
 operam pollicitus ut stipendii causa Seutem adeat.
 Quod faciente illo persolvit Seuthes, acceptum Spar-
 tanis tradit Xenophon militibus dividendum (c. 7.).
 Lampsacum deinde traiciunt, ubi Xenophon Euclidis
 vatis monitu Iovi Milichio sacrificat. Inde Pergamum
 profecto Hellas prodit Asidatem divitem Persam, ad
 quem tollendum egressi primum improspere pugnant,
 sed die consequuto capiunt ipsum cum opibus, qua-
 rum partem accipit Xenophon. Exercitus traditur
 Thibrioni (c. 8.).

ΞΕΝΟΦΩΝΤΟΣ
ΚΥΡΟΥ ΑΝΑΒΑΣΙΣ.

[Α.]

Δαρείου καὶ Παρυσάτιδος γίνονται παῖδες δύο, 1.
πρεσβύτερος μὲν Ἀρταξέρξης, νεώτερος δὲ Κύρος.
ἐπεὶ δὲ ἤσθενει Δαρείος καὶ ὑπώπτευσ τελευτήν τοῦ
βίου, ἐβούλετο τῷ παίδε ἀμφοτέρῳ παρεῖναι. ὁ μὲν 2
οὖν πρεσβύτερος παρῶν ἐτύγγανε· Κύρον δὲ μετα-
πέμπεται ἀπὸ τῆς ἀρχῆς ἧς αὐτὸν σατραπὴν ἐποίησε,
καὶ στρατηγὸν δὲ αὐτὸν ἀπέδειξε πάντων ὅσοι εἰς
Καστωλοῦ πεδίων ἀθροίζονται. ἀναβαίνει οὖν ὁ Κῦ-
ρος λαβὼν Τισσαφέρην ὡς φίλον, καὶ τῶν Ἑλλή-
νων δὲ ἔχων ὀπλίτας ἀνέβη τριακοσίους, ἄρχοντα δὲ
αὐτῶν Ξευίαν Παρράσιον. ἐπεὶ δὲ ἐτελεύτησε Δαρείος 3
καὶ κατέστη εἰς τὴν βασιλείαν Ἀρταξέρξης, Τισσα-
φέρης διαβάλλει τὸν Κύρον πρὸς τὸν ἀδελφὸν ὡς
ἐπιβουλεύει αὐτῷ. ὁ δὲ πείθεται τε καὶ συλλαμβάνει
Κύρον ὡς ἀποκτενῶν· ἡ δὲ μήτηρ ἐξαιτησαμένη αὐ-
τὸν ἀποπέμπει πάλιν ἐπὶ τὴν ἀρχήν. ὁ δ' ὡς ἀπῆλθε 4
κινδυνεύσας καὶ ἀτιμασθῆς, βουλεύεται ὅπως μή-
ποτε ἔτι ἔσται ἐπὶ τῷ ἀδελφῷ, ἀλλ' ἦν δύνηται, βα-
σιλεύσει ἀντ' ἐκείνου. Παρυσάτις μὲν δὴ ἡ μήτηρ
ὑπῆρχε τῷ Κύρῳ, φιλοῦσα αὐτὸν μᾶλλον ἢ τὸν
Xenoph. Anab. 1

5 βασιλεύοντα Ἀρταξέρξην. ὅστις δ' ἀφικνεῖτο τῶν
 παρὰ βασιλέως πρὸς αὐτὸν πάντας οὕτω διατιθεὶς
 ἀπεπέμπετο ὥστε αὐτῷ μᾶλλον φίλους εἶναι ἢ βα-
 σιλεῖ. καὶ τῶν παρ' αὐτῷ δὲ βαρβάρων ἐπεμελεῖτο
 ὥς πολεμεῖν τε ἱκανοὶ εἴησαν καὶ εὐνοικῶς ἔχοιεν
 6 αὐτῷ. τὴν δὲ Ἑλληνικὴν δύναμιν ἠθροίζεν ὡς μά-
 λιστα ἐδύνατο ἐπικρυπτόμενος, ὅπως ὅτι ἀπαρα-
 σκευότατον λάβοι βασιλεία. ὥδε οὖν ἐποίεῖτο τὴν
 συλλογὴν. ὁπόσας εἶχε φυλακὰς ἐν ταῖς πόλεσι παρ-
 ἡγγεῖλε τοῖς φρουράρχοις ἐκάστοις λαμβάνειν ἄν-
 δρας Πελοποννησίους ὅτι πλείστους καὶ βελτίστους,
 ὡς ἐπιβουλεύοντος Τισσαφέρνους ταῖς πόλεσι. καὶ
 γὰρ ἦσαν αἱ Ἰωνικαὶ πόλεις Τισσαφέρνους τὸ ἀρ-
 χαῖον ἐκ βασιλέως δεδομέναι, τότε δ' ἀφειστήκεσαν
 7 πρὸς Κῦρον πᾶσαι πλην Μιλήτου· ἐν Μιλήτῳ δὲ
 Τισσαφέρνης προαισθόμενος τὰ αὐτὰ ταῦτα βου-
 λευομένους, [ἀποστῆναι πρὸς Κῦρον,] τοὺς μὲν αὐ-
 τῶν ἀπέκτεινε τοὺς δ' ἐξέβαλεν. ὁ δὲ Κῦρος ὑπο-
 λαβὼν τοὺς φεύγοντας συλλέξας στρατεύμα ἐπολιόρ-
 κει Μίλητον καὶ κατὰ γῆν καὶ κατὰ θάλατταν καὶ
 ἐπειρᾶτο κατάγειν τοὺς ἐκπεπτωκότας. καὶ αὕτη αὐ-
 ἄλλη πρόφασις ἦν αὐτῷ τοῦ ἀθροῖξεν στρατεύμα.
 8 πρὸς δὲ βασιλεία πέμπων ἡξίου ἀδελφὸς ὦν αὐτοῦ
 δοθῆναι οἱ ταύτας τὰς πόλεις μᾶλλον ἢ Τισσαφέρνην
 ἄρχειν αὐτῶν, καὶ ἡ μήτηρ συνέπραττεν αὐτῷ ταῦ-
 τα· ὥστε βασιλεὺς τὴν μὲν πρὸς αὐτὸν ἐπιβουλήν
 οὐκ ἠσδάνετο, Τισσαφέρνει δὲ ἐνόμιζε πολεμοῦντα
 αὐτὸν ἀμφὶ τὰ στρατεύματα δαπανᾶν· ὥστε οὐδὲν
 ἤχθετο αὐτῶν πολεμούντων. καὶ γὰρ ὁ Κῦρος ἀπέ-
 πεμπε τοὺς γιγνομένους δασμοὺς βασιλεῖ ἐκ τῶν
 9 πόλεων ὧν Τισσαφέρνης ἐτύγχανεν ἔχων. ἄλλο δὲ

στράτευμα αὐτῷ συνελέγετο ἐν Χερρονήσῳ τῇ κατ' ἀντιπέρας Ἀβύδου τόνδε τὸν τρόπον. Κλέαρχος Λακεδαιμόνιος φυγὰς ἦν· τοῦτῳ συγγενόμενος ὁ Κῦρος ἠγάσθη τε αὐτὸν καὶ δίδωσιν αὐτῷ μυρίους δαρεικούς. ὁ δὲ λαβὰν τὸ χρυσίον στράτευμα συνέλεξεν ἀπὸ τούτων τῶν χρημάτων καὶ ἐπολέμει ἐκ Χερρονήσου ὁρμώμενος τοῖς Θραξὶ τοῖς ὑπὲρ Ἑλλησποντον οἰκοῦσι καὶ ὠφέλει τοὺς Ἕλληνας· ὥστε καὶ χρήματα συνεβάλλοντο αὐτῷ εἰς τὴν τροφήν τῶν στρατιωτῶν αἱ Ἑλλησποντιακαὶ πόλεις ἐκοῦσαι. τοῦτο δ' αὖ οὕτω τρεφόμενον ἐλάνθανεν αὐτῷ τὸ στράτευμα. Ἀρίστιππος δὲ ὁ Θετταλὸς ξένος ὢν ἐτύγχα- 10
 νεν αὐτῷ, καὶ πιεζόμενος ὑπὸ τῶν οἰκοῦ ἀντιστασιωτῶν ἐρχεται πρὸς τὸν Κῦρον καὶ αἰτεῖ αὐτὸν εἰς δισχιλίους ξένους καὶ τριῶν μηνῶν μισθόν, ὡς οὕτω περιγεγόμενος ἂν τῶν ἀντιστασιωτῶν. ὁ δὲ Κῦρος δίδωσιν αὐτῷ εἰς τετρακισχιλίους καὶ ἕξ μηνῶν μισθόν, καὶ δεῖται αὐτοῦ μὴ πρόσθεν καταλῦσαι πρὸς τοὺς ἀντιστασιώτας πρὶν ἂν αὐτῷ συμβουλευέσθαι. οὕτω δὲ αὖ τὸ ἐν Θετταλίᾳ ἐλάνθανεν αὐτῷ τρεφόμενον στράτευμα. Πρόξενον δὲ τὸν Βοιωτίον ξέ- 11
 νον ὄντα αὐτῷ ἐκέλευσε λαβόντα ἄνδρας ὅτι πλείστους παραγνέσθαι, ὡς εἰς Πισίδας βουλόμενος στρατεύεσθαι, ὡς πράγματα παρεχόντων τῶν Πισιδῶν τῇ ἑαυτοῦ χώρᾳ. Σοφάινετον δὲ τὸν Στυμφάλιον καὶ Σωκράτην τὸν Ἀχαιοῦν, ξένους ὄντας καὶ τούτους, ἐκέλευσεν ἄνδρας λαβόντας ἐλθεῖν ὅτι πλείστους, ὡς πολεμήσαν Τισσαφέρνει σὺν τοῖς φυγάσι τῶν Μιλησίων. καὶ ἐποιοῦν οὕτως οὕτοι.

Ἐπεὶ δ' ἐδόκει ἤδη πορεύεσθαι αὐτῷ ἄνω, τὴν II.
 μὲν πρόφασιν ἐποιεῖτο ὡς Πισίδας βουλόμενος ἐκβα-

λειν παντάπασιν ἐκ τῆς χώρας· καὶ ἀθροίζει ὡς ἐπὶ
 τούτους τό τε βαρβαρικὸν καὶ τὸ Ἑλληνικόν. ἐνταῦ-
 θα καὶ παραγγέλλει τῷ τε Κλεάρχῳ λαβόντι ἤκειν
 ὅσον ἦν αὐτῷ στρατεύμα, καὶ τῷ Ἀριστίπῳ συναλ-
 λαγέντι πρὸς τοὺς οἰκοὶ ἀποπέμψαι πρὸς ἑαυτὸν ὃ
 εἶχε στρατεύμα· καὶ Ξενία τῷ Ἀρκάδι, ὃς αὐτῷ
 προειστήκει τοῦ ἐν ταῖς πόλεσι ξενικοῦ, ἤκειν παραγ-
 γέλλει λαβόντα τοὺς ἄνδρας πλὴν ὁπόσοι ἱκανοὶ ἦσαν
 2 τὰς ἀκροπόλεις φυλάττειν. ἐκάλεσε δὲ καὶ τοὺς
 Μίλητον πολιορκοῦντας, καὶ τοὺς φηγάδας ἐκέλευσε
 σὺν αὐτῷ στρατεύεσθαι, ὑποσχόμενος αὐτοῖς, εἰ
 καλῶς καταπράξειεν ἐφ' ἃ ἐστρατεύετο, μὴ πρόσθεν
 παύσεσθαι πρὶν αὐτοὺς καταγάγοι οἰκᾶδε. οἱ δὲ
 ἠδέως ἐπέλθοντο· ἐπίστευον γὰρ αὐτῷ· καὶ λαβόν-
 3 τες τὰ ὄπλα παρῆσαν εἰς Σάρδεις. Ξενίας μὲν δὴ
 τοὺς ἐκ τῶν πόλεων λαβῶν παρεγένετο εἰς Σάρδεις
 ὀπλίτας εἰς τετρακισχιλλοὺς, Πρόξενος δὲ παρῆν
 ἔχων ὀπλίτας μὲν εἰς πεντακοσίους καὶ χιλίους,
 γυμνήτας δὲ πεντακοσίους, Σοφαίνετος δὲ ὁ Στυμ-
 φάλιος ὀπλίτας ἔχων χιλίους, Σωκράτης δὲ ὁ Ἀχαιὸς
 ὀπλίτας ἔχων ὡς πεντακοσίους, Πασίων δὲ ὁ Με-
 γαρεὺς τριακοσίους μὲν ὀπλίτας, τριακοσίους δὲ πελ-
 4 ταστὰς ἔχων παρεγένετο· ἦν δὲ καὶ οὗτος καὶ ὁ Σω-
 κράτης τῶν ἀμφὶ Μίλητον στρατευσόμενων. οὗτοι μὲν
 εἰς Σάρδεις αὐτῷ ἀφίκοντο. Τισσαφέρνης δὲ κατα-
 νοήσας ταῦτα, καὶ μέλζονα ἠγησάμενος εἶναι ἢ ὡς ἐπὶ
 Πισίδας τὴν παρασκευὴν, πορεύεται ὡς βασιλέα ἢ
 5 ἐδύνατο τάχιστα ἰσπέας ἔχων ὡς πεντακοσίους. καὶ
 βασιλεὺς μὲν δὴ ἐπεὶ ἤκουσε Τισσαφέρνους τὸν
 Κύρου στόλον, ἀντιπαρεσκευάζετο.

Κῦρος δὲ ἔχων οὓς εἰρηκα ὠρμαῖο ἀπὸ Σάρ-

δεων· και ἐξελαύνει διὰ τῆς Λυδίας σταθμῶν τρεῖς παρασάγγας εἰκοσι και δύο ἐπὶ τὸν Μαίανδρον ποταμόν. τούτου τὸ εὖρος δύο πλέθρα· γέφυρα δὲ ἐπὴν ἐξευγγμένη πλοίοις ἐπτά. τοῦτον διαβάς ἐξε-6
λαύνει διὰ Φρυγίας σταθμὸν ἕνα παρασάγγας ὀκτώ εἰς Κολοσσάς, πόλιν οἰκουμένην, εὐδαίμονα και μεγάλην. ἐνταῦθα ἔμεινεν ἡμέρας ἐπτά· και ἦκε Μένων ὁ Θετταλὸς ὀπλίτας ἔχων χιλλίους και πελταστὰς πεντακοσίους, Δόλοπας και Αἰνιᾶνας και Ὀλυνθίους. ἐντεῦθεν ἐξελαύνει σταθμοὺς τρεῖς παρασάγγας εἰ-7
κοσιν εἰς Κελαινάς, τῆς Φρυγίας πόλιν οἰκουμένην, μεγάλην και εὐδαίμονα. ἐνταῦθα Κύρω βασιλεία ἦν και παραθεῖσος μέγας ἀγρίων θηρίων πλήρης, ἃ ἐκείνος ἐθήρευεν ἀπὸ ἵππου, ὅποτε γυμνάσαι βούλοιο αὐτόν τε και τοὺς ἵππους. διὰ μέσου δὲ τοῦ παραδείσου φεῖ ὁ Μαίανδρος ποταμός· αἱ δὲ πηγαὶ αὐτοῦ εἰσιν ἐκ τῶν βασιλείων· φεῖ δὲ και διὰ τῆς Κελαινῶν πόλεως. ἔστι δὲ και μεγάλου βασιλέως 8
βασιλεία ἐν Κελαιναῖς ἐρυμνὰ ἐπὶ ταῖς πηγαῖς τοῦ Μαρσίου ποταμοῦ ὑπὸ τῇ ἀκροπόλει· φεῖ δὲ και οὗτος διὰ τῆς πόλεως και ἐμβάλλει εἰς τὸν Μαίανδρον· τοῦ δὲ Μαρσίου τὸ εὖρός ἐστὶν εἰκοσι και πέντε ποδῶν. ἐνταῦθα λέγεται Ἀπόλλων ἐκδεῖραι Μαρσίαν νικήσας ἐρίζοντά οἱ περι σοφίας, και τὸ δέσμα κρεμάσαι ἐν τῷ ἄντρῳ ὅθεν αἱ πηγαί· διὰ δὲ τοῦτο ὁ ποταμὸς καλεῖται Μαρσύας. ἐνταῦθα 9
Ἰέρξης, ὅτε ἐκ τῆς Ἑλλάδος ἠττηθεὶς τῇ μάχῃ ἀπέχωρει, λέγεται οἰκοδομῆσαι ταῦτα τε τὰ βασιλεία και τὴν Κελαινῶν ἀκρόπολιν. ἐνταῦθα ἔμεινε Κύρος ἡμέρας τριάκοντα· και ἦκε Κλέαρχος ὁ Λακεδαιμόνιος φρυγὰς ἔχων ὀπλίτας χιλλίους και πελταστὰς

- Ὁρξίας ὀκτακοσίους καὶ τοξότας Κρη̄τας διακοσίους.
 ἄμα δὲ καὶ Σῶσις παρῆν ὁ Συρακόσιος ἔχων ὀπλί-
 τας τριακοσίους, καὶ Σοφαίνετος ὁ Ἀρκὰς ἔχων
 ὀπλίτας χίλους. καὶ ἐνταῦθα Κῦρος ἐξέτασιν καὶ
 ἀριθμὸν τῶν Ἑλλήνων ἐποίησεν ἐν τῷ παραδείσῳ,
 καὶ ἐγένοντο οἱ σύμπαντες ὀπλίται μὲν μύριοι καὶ
- 10** χίλιοι, πελτασταὶ δὲ ἀμφὶ τοὺς δισχιλίους. ἐντεῦθεν
 ἐξελαύνει σταθμοὺς δύο παρασάγγας δέκα εἰς Πέλ-
 τας, πόλιν οἰκουμένην. ἐνταῦθ' ἔμεινεν ἡμέρας τρεῖς·
 ἐν αἷς Ξενίας ὁ Ἀρκὰς τὰ Λύκαια ἔδυσε καὶ ἀγῶνα
 ἔδηκε· τὰ δὲ ἄθλα ἦσαν σπλεγγίδες χρυσαί· ἔθεώ-
 ρει δὲ τὸν ἀγῶνα καὶ Κῦρος. ἐντεῦθεν ἐξελαύνει
 σταθμοὺς δύο παρασάγγας δώδεκα εἰς Κεράμων
 ἀγοράν, πόλιν οἰκουμένην, ἐσχάτην πρὸς τῇ Μυσίᾳ
- 11** χώρα. ἐντεῦθεν ἐξελαύνει σταθμοὺς τρεῖς παρασάγγ-
 γας τριάκοντα εἰς Καῦστρου πεδίον, πόλιν οἰκου-
 μένην. ἐνταῦθ' ἔμεινεν ἡμέρας πέντε· καὶ τοῖς στρα-
 τιώταις ὀφείλετο μισθὸς πλεόν ἢ τριῶν μηνῶν, καὶ
 πολλάκις ἰόντες ἐπὶ τὰς θύρας ἀπήτουν. ὁ δὲ ἐλπί-
 δας λέγων διῆγε καὶ δηλὸς ἦν ἀνιῶμενος· οὐ γὰρ
 ἦν πρὸς τοῦ Κῦρου τρόπον ἔχοντα μὴ ἀποδιδοῦναι.
- 12** ἐνταῦθα ἀφικνεῖται Ἐπύαξα ἡ Συεννέσιος γυνὴ τοῦ
 Κιλίκων βασιλέως παρὰ Κῦρον· καὶ ἐλέγετο Κῦρῳ
 δοῦναι χρήματα πολλά. τῇ δ' οὖν στρατιᾷ τότε ἀπέ-
 δακε Κῦρος μισθὸν τεττάρων μηνῶν. εἶχε δὲ ἡ Κί-
 λισσα καὶ φύλακας περὶ αὐτὴν Κέλικας καὶ Ἀσπεν-
 δίους· ἐλέγετο δὲ καὶ συγγενέσθαι Κῦρον τῇ Κιλίσῃ.
- 13** ἐντεῦθεν δὲ ἐξελαύνει σταθμοὺς δύο παρασάγγας
 δέκα εἰς Θύμβριον, πόλιν οἰκουμένην. ἐνταῦθα ἦν
 παρὰ τὴν ὁδὸν κρήνη ἡ Μίδου καλουμένη τοῦ Φρυ-
 γῶν βασιλέως, ἐφ' ἣ ἴσεται Μίδας τὸν Σάτυρον

θηροῦσαι οἶνον κεράσας αὐτήν. ἐντεῦθεν ἐξελαύνει 14
 σταδμοὺς δύο παρασάγγας δέκα εἰς Τυριάειον, πόλιν
 οἰκουμένην. ἐνταῦθα ἔμεινεν ἡμέρας τρεῖς. καὶ λέ-
 γεται δεηθῆναι ἡ Κίλισσα Κύρου ἐπιδειξάι τὸ στρα-
 τευμα αὐτῆ· βουλόμενος οὖν ἐπιδειξάι ἐξέτασιν
 ποιεῖται ἐν τῷ πεδίῳ τῶν Ἑλλήνων καὶ τῶν βαρ-
 βάρων. ἐκέλευσε δὲ τοὺς Ἕλληνας ὡς νόμος αὐτοῖς 15
 εἰς μάχην οὕτω ταχθῆναι καὶ στήναι, συντάξαι δ'
 ἕκαστον τοὺς ἑαυτοῦ. ἐτάχθησαν οὖν ἐπὶ τετάρων·
 εἶχε δὲ τὸ μὲν δεξιὸν Μένων καὶ οἱ σὺν αὐτῷ, τὸ
 δὲ εὐάνυμον Κλέαρχος καὶ οἱ ἐκείνου, τὸ δὲ μέσον
 οἱ ἄλλοι στρατηγοί. ἐθεώρει οὖν ὁ Κύρος πρῶτον 16
 μὲν τοὺς βαρβάρους· οἱ δὲ παρήλαννον τεταγμένοι
 κατ' Ἰλας καὶ κατὰ τάξεις· εἶτα δὲ τοὺς Ἕλληνας,
 παρελαύνων ἐφ' ἄρματος καὶ ἡ Κίλισσα ἐφ' ἄρμα-
 μάξης. εἶχον δὲ πάντες κράνη χαλκᾶ καὶ χιτῶνας
 φοινικοῦς καὶ κνημίδας καὶ τὰς ἀσπίδας ἐκκεκαλυμ-
 μένας. ἐπειδὴ δὲ πάντας παρήλασε, στήσας τὸ ἄρμα 17
 πρὸ τῆς φάλαγγος μέσης, πέμψας Πίργητα τὸν ἐρμη-
 νέα παρὰ τοὺς στρατηγοὺς τῶν Ἑλλήνων ἐκέλευσε
 προβαλέσθαι τὰ ὄπλα καὶ ἐπιχωρῆσαι ὄλην τὴν φά-
 λαγγα. οἱ δὲ ταῦτα προεῖπον τοῖς στρατιώταις· καὶ
 ἐπεὶ ἐσάλπιγξε, προβαλλόμενοι τὰ ὄπλα ἐπήσαν. ἐκ
 δὲ τούτου θάττον προδόντων σὺν κραυγῇ ἀπὸ τοῦ
 αὐτομάτου δρόμος ἐγένετο τοῖς στρατιώταις ἐπὶ
 τὰς σκηνάς, τῶν δὲ βαρβάρων φόβος πολὺς καὶ ἦ 18
 τε Κίλισσα ἐφυγεν ἐπὶ τῆς ἄρμαμάξης καὶ οἱ ἐκ
 τῆς ἀγορᾶς καταλιπόντες τὰ ὄνια ἐφυγον· οἱ δὲ
 Ἕλληνες σὺν γέλωτι ἐπὶ τὰς σκηνάς ἦλθον. ἡ δὲ
 Κίλισσα ἰδοῦσα τὴν λαμπρότητα καὶ τὴν τάξιν τοῦ
 στρατεύματος ἐθαύμασε. Κύρος δὲ ἦσθη τὸν ἐκ τῶν

- 19 Ἐλλήνων εἰς τοὺς βαρβάρους φόβον ἰδῶν. ἐντεῦθεν ἐξελαύνει σταθμοὺς τρεῖς παρασάγγας εἰκοσὶν εἰς Ἰκόνιον, τῆς Φρυγίας πόλιν ἐσχάτην. ἐνταῦθα ἔμεινε τρεῖς ἡμέρας. ἐντεῦθεν ἐξελαύνει διὰ τῆς Λυκαονίας σταθμοὺς πέντε παρασάγγας τριάντα. ταύτην τὴν χώραν ἐπέτρεψε διαρπάσαι τοῖς Ἑλλήσιν ὡς πολεμίαν
- 20 οὔσαν. ἐντεῦθεν Κῦρος τὴν Κίλισσαν εἰς τὴν Κιλικίαν ἀποπέμπει τὴν ταχίστην ὁδόν· καὶ συνέπεμψεν αὐτῇ στρατιᾶτας οὓς Μένων εἶχε καὶ αὐτόν. Κῦρος δὲ μετὰ τῶν ἄλλων ἐξελαύνει διὰ Καππαδοκίας σταθμοὺς τέτταρας παρασάγγας εἰκοσὶ καὶ πέντε πρὸς Δάνα, πόλιν οἰκουμένην, μεγάλην καὶ εὐδαίμονα. ἐνταῦθα ἔμειναν ἡμέρας τρεῖς· ἐν ᾧ Κῦρος ἀπέκτεινεν ἄνδρα Πέρσην Μεγαφέρνην, φοινικιστὴν βασιλεῖον, καὶ ἕτερόν τινα τῶν ὑπάρχων δυνάστην,
- 21 αἰτιασάμενος ἐπιβουλεύειν αὐτῷ. ἐντεῦθεν ἐπειρῶντο εἰσβάλλειν εἰς τὴν Κιλικίαν· ἡ δὲ εἰσβολὴ ἦν ὁδοῦ ἀμαξιτοῦ ὀρθία ἰσχυρῶς καὶ ἀμήχανος εἰσελθεῖν στρατεύματι, εἰ τις ἐκώλυνεν. ἐλέγετο δὲ καὶ Συνέννεσις εἶναι ἐπὶ τῶν ἄκρων φυλάττων τὴν εἰσβολήν· διὸ ἔμειναν ἡμέραν ἐν τῷ πεδίῳ. τῇ δ' ὕστερα εἰς ἡμέραν ἄγγελος λέγων ὅτι λειοπῶς εἶη Συνέννεσις τὰ ἄκρα, ἐπεὶ ἦσθετο ὅτι τὸ Μένωνος στρατεύμα ἦδη ἐν Κιλικίᾳ ἦν εἰσω τῶν ὀρέων, καὶ ὅτι τριήρεις ἦκουε περιπλεύσας ἀπ' Ἰωνίας εἰς Κιλικίαν Ταμῶν ἔχοντα
- 22 τὰς Λακεδαιμονίων καὶ αὐτοῦ Κύρου. Κῦρος δ' οὖν ἀνέβη ἐπὶ τὰ ὄρη οὐθενὸς κωλύοντος, καὶ εἶδε τὰς σκηναὶς οὗ οἱ Κίλικες ἐφύλαττον. ἐντεῦθεν δὲ κατέβαινον εἰς πεδῖον μέγα καὶ καλόν, ἐπίρροντον, καὶ δένδρων παντοδαπῶν σύμπλεων καὶ ἀμπέλων· πολὺ δὲ καὶ σήσαμον καὶ μελίην καὶ κέγγρον καὶ πυροῦς

καὶ κριθὰς φέροι. ὄρος δ' αὐτὸ περιέχει ὄχυρόν καὶ ὑψηλὸν πάντη ἐκ θαλάττης εἰς θάλατταν. καταβὰς 23 δὲ διὰ τούτου τοῦ πεδίου ἤλασε σταθμούς τέτταρας παρασάγγας πέντε καὶ εἰκοσιν εἰς Ταρσοῦς, τῆς Κιλικίας πόλιν μεγάλην καὶ εὐδαίμονα. ἐνταῦθα ἦσαν τὰ Συεννέσιος βασιλεία τοῦ Κιλικίων βασιλέως· διὰ μέσου δὲ τῆς πόλεως φεῖ ποταμὸς Κύδνος ὄνομα, εὗρος δύο πλέθρων. ταύτην τὴν πόλιν ἐξέλιπον οἱ 24 ἐνοικοῦντες μετὰ Συεννέσιος εἰς χωρίον ὄχυρόν ἐπὶ τὰ ὄρη πλὴν οἱ τὰ καπηλεῖα ἔχοντες· ἐμειναν δὲ καὶ οἱ παρὰ τὴν θάλατταν οἰκοῦντες ἐν Σόλοις καὶ ἐν Ἰσσοῖς. Ἐπιύαξα δὲ ἡ Συεννέσιος γυνὴ πρότερα Κύ- 25 ρου πέντε ἡμέραις εἰς Ταρσοῦς ἀφίκετο· ἐν δὲ τῇ ὑπερβολῇ τῶν ὁρέων τῇ εἰς τὸ πεδίου δύο λόχοι τοῦ Μένωνος στρατεύματος ἀπώλοντο· οἱ μὲν ἔφασαν ἀρπάζοντάς τι κατακοπῆναι ὑπὸ τῶν Κιλικίων, οἱ δὲ ὑπολειφθέντας καὶ οὐ δυναμένους εὐρεῖν τὸ ἄλλο στρατεύμα οὐδὲ τὰς ὁδοὺς εἶτα πλανωμένους ἀπολέσθαι· ἦσαν δ' οὖν οὗτοι ἑκατὸν ὀπλιται. οἱ δ' 26 ἄλλοι ἐπεὶ ἦκον, τὴν τε πόλιν τοὺς Ταρσοῦς διήρπασαν, διὰ τὸν ὄλεθρον τῶν συστρατιωτῶν ὀργιζόμενοι, καὶ τὰ βασιλεία τὰ ἐν αὐτῇ. Κύρος δὲ ἐπεὶ εἰσῆλασεν εἰς τὴν πόλιν, μετεπέμπετο τὸν Συέννεσιν πρὸς ἑαυτὸν· ὁ δ' οὔτε πρότερον οὐδενί πω κρείττονι ἑαυτοῦ εἰς χεῖρας ἔλθειν ἔφη οὔτε τότε Κύρῳ ἰεναί ἤθελε, πρὶν ἢ γυνὴ αὐτὸν ἐπεισε καὶ πίστεις ἔλαβε. μετὰ δὲ ταῦτα ἐπεὶ συννεγένοντο ἀλλήλοις, Συέννεσις 27 μὲν ἔδωκε Κύρῳ χρήματα πολλὰ εἰς τὴν στρατιάν, Κύρος δὲ ἐκείνῳ δῶρα ἃ νομίζεται παρὰ βασιλεὶ τίμα, ἵππων χρυσοχάλινον καὶ στρεπτόν χρυσοῦν καὶ φέλια καὶ ἀκινάκην χρυσοῦν καὶ στολὴν Περσικὴν,

καὶ τὴν χώραν μηκέτι ἀφαρπάξεσθαι· τὰ δὲ ἤρπασμένα ἀνδράποδα, ἦν που ἐντυγχάνωσιν, ἀπολαμβάνειν.

- III. Ἐνταῦθα· ἔμεινε Κῦρος καὶ ἡ στρατιὰ ἡμέρας εἰκοσιν· οἱ γὰρ στρατιῶται οὐκ ἔφασαν ἰέναι τοῦ πρόσω· ὑπώπτενον γὰρ ἦδη ἐπὶ βασιλέα ἰέναι· μισθωθῆναι δὲ οὐκ ἐπὶ τούτῳ ἔφασαν. πρῶτος δὲ Κλέαρχος τοὺς αὐτοῦ στρατιώτας ἐβιάζετο ἰέναι· οἱ δὲ αὐτόν τε ἐβαλλον καὶ τὰ ὑποζύγια τὰ ἐκείνου,
- 2 ἐπεὶ ἤρξατο προΐέναι. Κλέαρχος δὲ τότε μὲν μικρὸν ἐξέφυγε μὴ καταπετρωθῆναι, ὕστερον δ' ἐπεὶ ἔγνω ὅτι οὐ θυνήσεται βιάσασθαι, συνήγαγεν ἐκκλησίαν τῶν αὐτοῦ στρατιωτῶν. καὶ πρῶτον μὲν ἐδάκρυε πολλὸν χρόνον ἑστώς· οἱ δὲ ὄρωντες ἐθαύμαζον καὶ
- 3 ἐσιώπων· εἶτα δὲ ἔλεξε τοιάδε. Ἄνδρες στρατιῶται, μὴ θαυμάζετε ὅτι χαλεπῶς φέρω τοῖς παροῦσι πράγμασιν. ἐμοὶ γὰρ ξένος Κῦρος ἐγένετο καὶ με φεύγοντα ἐκ τῆς πατρίδος τὰ τε ἄλλα ἐτίμησε καὶ μυρσίους ἔδωκε δαρεικούς· οὓς ἐγὼ λαβὼν οὐκ εἰς τὸ ἴδιον κατεθέμην ἐμοὶ ἄλλ' οὐδὲ καθη-
- 4 δυνάθησα, ἀλλ' εἰς ὑμᾶς ἑδαπάνων. καὶ πρῶτον μὲν πρὸς τοὺς Θράκας ἐπολέμησα, καὶ ὑπὲρ τῆς Ἑλλάδος ἐτιμωρούμην μεθ' ὑμῶν, ἐκ τῆς Χερρονήσου αὐτοὺς ἐξελαύνων βουλομένους ἀφαιρεῖσθαι τοὺς ἐνοικοῦντας Ἑλληνας τὴν γῆν. ἐπειδὴ δὲ Κῦρος ἐκάλει, λαβὼν ὑμᾶς ἐπορευόμην, ἵνα εἴ τι δεοίτο ἀφελοίην αὐτὸν ἀνθ' ὧν εὖ ἔπαθον ὑπ' ἐκείνου.
- 5 ἐπεὶ δὲ ὑμεῖς οὐ βούλεσθε συμπορεύεσθαι, ἀνάγκη δὴ μοι ἢ ὑμᾶς προδόντα τῇ Κύρου φιλίᾳ χρῆσθαι ἢ πρὸς ἐκεῖνον ψευδάμενον μεθ' ὑμῶν ἰέναι. εἰ μὲν δὴ δίκαια ποιήσω οὐκ οἶδα, αἰρήσομαι δ' οὖν ὑμᾶς

καὶ σὺν ὑμῖν ὅ,τι ἂν δέη πείσομαι. καὶ οὐποτε
 ἔρει οὐδεὶς ὡς ἐγὼ Ἕλληνας ἀγαγὼν εἰς τοὺς βαρ-
 βάρους, προδοὺς τοὺς Ἕλληνας τὴν τῶν βαρβάρων
 φίλαν εἰλόμην, ἀλλ' ἐπεὶ ὑμεῖς ἐμοὶ οὐκ ἐθέετε πεί- 6
 θεσθαι οὐδὲ ἐπεσθαι, ἐγὼ σὺν ὑμῖν ἔσομαι καὶ
 ὅ,τι ἂν δέη πείσομαι. νομίζω γάρ ὑμᾶς ἐμοὶ εἶναι
 καὶ πατρίδα καὶ φίλους καὶ συμμάχους, καὶ σὺν
 ὑμῖν μὲν ἂν οἶμαι εἶναι τίμιος ὅπου ἂν ᾖ, ὑμῶν δὲ
 ἔρημος ἂν οὐκ ἂν ἰκανὸς εἶναι οἶμαι οὔτ' ἂν φίλον
 ὠφελῆσαι οὔτ' ἂν ἐχθρὸν ἀλέξασθαι. ὡς ἐμοῦ οὐκ
 ἰόντος ὅπῃ ἂν καὶ ὑμεῖς οὕτω τὴν γνώμην ἔχετε.
 ταῦτα εἶπεν· οἱ δὲ στρατιῶται οἱ τε αὐτοῦ ἐκείνου 7
 καὶ οἱ ἄλλοι ταῦτα ἀκούσαντες ὅτι οὐ φαίη παρὰ
 βασιλέα πορευέσθαι ἐπήνεσαν· παρὰ δὲ Ξενίου καὶ
 Πασίωνος πλείους ἢ δισχιλίοι λαβόντες τὰ ὄπλα καὶ
 τὰ σκευοφόρα ἐστρατοπεδεύσαντο παρὰ Κλέαρχῳ.
 Κύρος δὲ τούτοις ἀπορῶν τε καὶ λυκούμενος μετε- 8
 πέμπετο τὸν Κλέαρχον· ὃ δὲ ἰέναι μὲν οὐκ ἤθελε,
 λάθρα δὲ τῶν στρατιωτῶν πέμπων αὐτῷ ἄγγελον
 ἔλεγε θαρρεῖν ὡς καταστησομένων τούτων εἰς τὸ
 δέον· μεταπέμπεσθαι δ' ἐκέλευεν αὐτόν· αὐτὸς δ'
 οὐκ ἔφη ἰέναι. μετὰ δὲ ταῦτα συναγαγὼν τοὺς θ' 9
 ἑαυτοῦ στρατιώτας καὶ τοὺς προσελθόντας αὐτῷ
 καὶ τῶν ἄλλων τὸν βουλούμενον, ἔλεξε τοιαύδε. Ἄν-
 δρες στρατιῶται, τὰ μὲν δὴ Κύρου δῆλον ὅτι οὐ-
 τως ἔχει πρὸς ἡμᾶς ὥσπερ τὰ ἡμέτερα πρὸς ἐκεῖ-
 νον· οὔτε γὰρ ἡμεῖς ἐκείνου ἐτι στρατιῶται, ἐπί-
 γε οὐκ ἐπινοοῦμεθα αὐτῷ, οὔτε ἐκεῖνος ἐτι ἡμῖν μι-
 σθοδότης. ὅτι μέντοι ἀδικεῖσθαι νομίζει ὑπ' ἡμῶν 10
 οἶδα· ὥστε καὶ μεταπεμπομένου αὐτοῦ οὐκ ἐθέλω
 ἔλθειν, τὸ μὲν μέγιστον αἰσχυνόμενος ὅτι σὺνοῖδα·

- ἔμαντῶ πάντα ἐψευσμένος αὐτόν, ἔπειτα καὶ δε-
 διῶς μὴ λαβῶν με δίκην ἐπιθή ὧν νομίζει ὑπ' ἑμοῦ·
- 11 ἡδικῆσθαι. ἔμοι οὖν δοκεῖ οὐχ ὧρα εἶναι ἡμῖν καθ-
 εὔδειν οὐδ' ἀμελεῖν ἡμῶν αὐτῶν, ἀλλὰ βουλευ-
 εσθαι ὅ,τι χρὴ ποιεῖν ἐκ τούτων. καὶ ἕως τε μέ-
 νομεν αὐτοῦ σκεπτέον μοι δοκεῖ εἶναι ὅπως ἀσφα-
 λέστατα μενδύμεν, εἰ τε ἤδη δοκεῖ ἀπιέναι, ὅπως
 ἀσφαλέστατα ἄπιμεν, καὶ ὅπως τὰ ἐπιτήδεια ἔξομεν·
- 12 ἄνευ γὰρ τούτων οὔτε στρατηγοῦ οὔτε ἰδιώτου ὄφε-
 λος οὐδέν. ὁ δ' ἀνὴρ πολλοῦ μὲν ἄξιος φίλος ᾧ
 ἂν φίλος ἦ, χαλεπώτατος δ' ἐχθρὸς ᾧ ἂν πολέμιος
 ἦ, ἔχει δὲ δύναμιν καὶ πεζὴν καὶ ἱππικὴν καὶ ναυ-
 τικὴν ἣν πάντες ὁμοίως ὀρωμέν τε καὶ ἐπιστάμε-
 θα· καὶ γὰρ οὐδὲ πόρρω δοκοῦμέν μοι αὐτοῦ καθ-
 ἦσθαι. ὥστε ὧρα λέγειν ὅ,τι τις γιννώσκει ἄρι-
- 13 στον εἶναι. ταῦτα εἰπὼν ἐπαύσατο. ἐκ δὲ τούτου
 ἀνίσταντο οἱ μὲν ἐκ τοῦ αὐτομάτου, λέξοντες ἃ ἐγι-
 γνωσκον, οἱ δὲ καὶ ὑπ' ἐκείνου ἐγκέλευστοι, ἐπι-
 δεικνύντες ὅα εἴη ἡ ἀπορία ἄνευ τῆς Κύρου γνώ-
- 14 μης καὶ μένειν καὶ ἀπιέναι. εἰς δὲ δὴ εἶπε προσ-
 ποιούμενος σπεύδειν ὡς τάχιστα πορεύεσθαι εἰς τὴν
 Ἑλλάδα στρατηγούς μὲν ἐλέσθαι ἄλλους ὡς τάχιστα,
 εἰ μὴ βούλεται Κλέαρχος ἀπάγειν· τὰ δ' ἐπιτήδει'
 ἀγοράζεσθαι· ἢ δ' ἀγορὰ ἦν ἐν τῷ βαρβαρικῷ στρα-
 τεύματι· καὶ συσκευάζεσθαι· ἐλθόντας δὲ Κύρον
 αἰτεῖν πλοῖα, ὡς ἀποπλέοιεν· εἰάν δὲ μὴ διδῶ ταῦ-
 τα, ἡγεμόνα αἰτεῖν Κύρον ὅστις διὰ φιλίας τῆς χώ-
 ρας ἀπάξει. εἰάν δὲ μηδὲ ἡγεμόνα διδῶ, συντάττε-
 σθαι τὴν ταχίστην, πέμψαι δὲ καὶ προκαταληψομέ-
 νους τὰ ἄκρα, ὅπως μὴ φθάσῃσι μήτε Κύρος μήτε
 οἱ Κίλικες καταλαβόντες, ὧν πολλοὺς καὶ πολλὰ

χρήματα ἔχομεν ἀνηρπακότες. οὗτος μὲν τοιαῦτα
 εἶπε· μετὰ δὲ τοῦτον Κλέαρχος εἶπε τοσοῦτον, ὧς 15
 μὲν στρατηγήσοντα ἐμὲ ταύτην τὴν στρατηγίαν μη-
 δεῖς ὑμῶν λεγέτω· πολλὰ γὰρ ἐνορῶ δι' ἃ ἔμοι τοῦ-
 το οὐ ποιητέον· ὡς δὲ τῷ ἀνδρὶ ὃν ἂν ἐλησθε πεί-
 σομαι ἢ δυνατὸν μάλιστα, ἵνα εἰδῆτε ὅτι καὶ ἄρ-
 χεσθαι ἐπίσταμαι ὡς τις καὶ ἄλλος μάλιστα ἀνθρώ-
 πων. μετὰ τοῦτον ἄλλος ἀνέστη, ἐπιδεικνὺς μὲν 16
 τὴν εὐήθειαν τοῦ τὰ πλοῖα αἰτεῖν κελεύοντος, ὥσ-
 περ πάλιν τὸν στόλον Κύρου ποιουμένου, ἐπιδει-
 κνὺς δὲ ὡς εὐήθες εἶη ἡγεμόνα αἰτεῖν παρὰ τού-
 του ᾧ λυμαινόμεθα τὴν πρᾶξιν. εἰ δὲ καὶ τῷ ἡγε-
 μόνι πιστεύσομεν ὃν ἂν Κύρος διδῶ, τί καλύει καὶ
 τὰ ἄκρα ἡμῖν κελεύειν Κύρον προκαταλαμβάνειν;
 ἐγὼ γὰρ ὀκνοῖν μὲν ἂν εἰς τὰ πλοῖα ἐμβαίνειν ἂ 17
 ἡμῖν δοίη, μὴ ἡμᾶς αὐταῖς ταῖς τριήρεσι καταδύσῃ,
 φοβούμεν δ' ἂν τῷ ἡγεμόνι ᾧ δοίη ἐπεσθαι, μὴ ἡμᾶς
 ἀγάγῃ ὅθεν οὐχ οἶόν τε ἔσται ἐξελθεῖν· βουλομένη δ'
 ἂν ἄκοντος ἀπὶ αὐτῶν Κύρου λαθεῖν αὐτὸν ἀπελθῶν· ὃ οὐ
 δυνατὸν ἔστιν. ἀλλ' ἐγὼ φημι ταῦτα μὲν φλυαρίας
 εἶναι· δοκεῖ δέ μοι ἄνδρας ἐλθόντας πρὸς Κύρον οἷ- 18
 τινες ἐπιτήθειοι σὺν Κλεάρχῳ ἐρωτᾶν ἐκεῖνον τί
 βούλεται ἡμῖν χρῆσθαι· καὶ εἰ μὲν ἢ πρᾶξις ἢ πα-
 ραπλησία οἶαπερ καὶ πρόσθεν ἐχρήτο τοῖς ξένοις,
 ἐπεσθαι καὶ ἡμᾶς καὶ μὴ κακίους εἶναι τῶν πρόσθεν
 τούτῳ συναναβάντων· εἰ μὲν δὲ μελῶν ἢ πρᾶξις τῆς 19
 πρόσθεν φαίνεται καὶ ἐπιπονωτέρα καὶ ἐπικινδυν-
 τέρα, ἀξιούν ἢ κείσαντα ἡμᾶς ἄγειν ἢ πεισθέντα
 πρὸς φίλων ἀφιέναι· οὕτω γὰρ καὶ ἐπόμενοι ἂν φί-
 λοι αὐτῷ καὶ πρόθυμοι ἐποίεμεθα καὶ ἀπίοντες ἀσφα-
 λῶς ἂν ἀπίομεν· ὅτι δ' ἂν πρὸς ταῦτα λέγῃ ἀναγ-

- γελαι δεῦρο· ἡμᾶς δ' ἀκούσαντας πρὸς ταῦτα βου-
 20 λεύεσθαι. ἔδοξε ταῦτα, καὶ ἄνδρας ἐλόμενοι σὺν
 Κλεάρχῳ πέμπουσιν οἱ ἡρώτων Κύρον τὰ δόξαντα
 τῇ στρατιᾷ. ὁ δ' ἀπεκρίνατο ὅτι ἀκούοι Ἀβροκό-
 μαν ἐχθρὸν ἄνδρα ἐπὶ τῷ Εὐφράτῃ ποταμῷ εἶναι,
 ἀπέχοντα δάδεκα σταθμούς· πρὸς τοῦτον οὖν ἔφη
 βούλεσθαι ἐλθεῖν· κἂν μὲν ἦ ἐκεῖ, τὴν δίκην ἔφη
 χρήσειν ἐπιθεῖναι αὐτῷ, ἣν δὲ φύγη, ἡμεῖς ἐκεῖ
 21 πρὸς ταῦτα βουλευσόμεθα. ἀκούσαντες δὲ ταῦτα
 οἱ αἰρετοὶ ἀναγγέλλουσι τοῖς στρατιώταις· τοῖς δὲ
 ὑποψία μὲν ἦν ὅτι ἄγοι πρὸς βασιλέα, ὅμως δὲ ἐδό-
 κει ἔπεσθαι. προσαιτοῦσι δὲ μισθόν· ὁ δὲ Κύρος
 ὑπισχνεῖται ἡμιόλιον πᾶσι δάσειν οὐ πρότερον ἔφε-
 ρον, ἀντὶ δαρεικοῦ τρία ἡμιδαρειακά τοῦ μηνὸς τῷ
 στρατιώτῃ· ὅτι δὲ ἐπὶ βασιλέα ἄγοι οὐδὲ ἔνταῦθα
 ἤκουσεν οὐθεις ἐν γε τῷ φανερωῷ.
- IV. Ἐντεῦθεν ἐξελαύνει σταθμούς δύο παρασάγγας
 δέκα ἐπὶ τὸν Ψάρον ποταμόν, οὗ ἦν τὸ εὖρος τρία
 πλέθρα. ἐντεῦθεν ἐξελαύνει σταθμὸν ἓνα παρασάγ-
 γας πέντε ἐπὶ τὸν Πύραμον ποταμόν, οὗ τὸ εὖρος
 στάδιον. ἐντεῦθεν ἐξελαύνει σταθμούς δύο παρα-
 σάγγας πεντεκαίδεκα εἰς Ἴσσοῦς, τῆς Κιλικίας ἐσχά-
 την πόλιν ἐπὶ τῇ θαλάττῃ οἰκουμένην, μεγάλην καὶ
 2 εὐδαίμονα. ἐνταῦθα ἔμειναν ἡμέρας τρεῖς· καὶ Κύ-
 ρῳ παρῆσαν αἱ ἐκ Πελοποννήσου νῆες τριάκοντα καὶ
 πέντε καὶ ἐπ' αὐταῖς ναύαρχος Πυθαγόρας Λακε-
 δαιμόνιος. ἦγειτο δ' αὐταῖς Ταμῶς Αἰγύπτιος ἐξ
 Ἐφέσου, ἔχων ναῦς ἑτέρας Κύρου πέντε καὶ εἴκο-
 σιν, αἷς ἐπολιόρκει Μίλητον, ὅτε Τισσαφέρνει φίλη
 3 ἦν, καὶ συνεπολέμει Κύρῳ πρὸς αὐτόν. παρῆν δὲ
 καὶ Χειρίσοφος Λακεδαιμόνιος ἐπὶ ταῖν νεῶν, μετά-

πεμπτος ὑπὸ Κύρου, ἑπτακσίους ἔχων ὀπλίτας, ὦν
 ἑστρατήγει παρὰ Κύρω. αἱ δὲ νῆες ὤρμον παρὰ
 τὴν Κύρου σκηνήν. ἐνταῦθα καὶ οἱ παρ' Ἀβροκόμα
 μισθοφόροι Ἕλληνες ἀποστάντες ἦλθον παρὰ Κύρον
 τετρακῶσιοι ὀπλίται καὶ συνεστρατεύοντο ἐπὶ βασι-
 λέα. ἐντεῦθεν ἐξελαύνει σταθμὸν ἓνα παρασάγγας 4
 πέντε ἐπὶ πύλας τῆς Κιλικίας καὶ τῆς Συρίας. ἦσαν
 δὲ ταῦτα δύο τείχη, καὶ τὸ μὲν ἔσωθεν τὸ πρὸ τῆς
 Κιλικίας Συνέννεσις εἶχε καὶ Κιλικῶν φυλακή, τὸ δὲ
 ἔξω τὸ πρὸ τῆς Συρίας βασιλέως ἐλέγετο φυλακῆ
 φυλάττειν. διὰ μέσου δὲ ῥεῖ τούτων ποταμὸς Κά-
 ρσος ὄνομα, εὖρος πλέθρου. ἅπαν δὲ τὸ μέσον τῶν
 τειχῶν ἦσαν στάδιοι τρεῖς· καὶ παρελθεῖν οὐκ ἦν
 βία· ἦν γὰρ ἡ πάροδος στενὴ καὶ τὰ τείχη εἰς τὴν
 θάλατταν καθήκοντα, ὑπερθεῖν δ' ἦσαν πέτραι ἡλί-
 βατοι· ἐπὶ δὲ τοῖς τείχεσιν ἀμφοτέροις ἐφειστήκεσαν
 πύλαι. ταύτης ἕνεκα τῆς παρόδου Κύρος τὰς ναῦς 5
 μετεπέμψατο, ὅπως ὀπλίτας ἀποβιβάσειεν εἰσω καὶ
 ἔξω τῶν πυλῶν, καὶ βιασάμενοι τοὺς πολεμίους πα-
 ἔλθοιεν, εἰ φυλάττοιεν ἐπὶ ταῖς Συρίας πύλαις,
 ὅπερ ᾤετο ποιήσειν ὁ Κύρος τὸν Ἀβροκόμαν, ἔχον-
 τα πολὺ στρατεύμα. Ἀβροκόμας δὲ οὐ τοῦτ' ἐποίη-
 σεν, ἀλλ' ἐπεὶ ἤκουσε Κύρον ἐν Κιλικίᾳ ὄντα, ἀνα-
 στρέψας ἐκ Φοινίκης παρὰ βασιλέα ἀπήλανεν, ἔχων,
 ὡς ἐλέγετο, τριάκοντα μυριάδας στρατιᾶς. ἐντεῦ- 6
 θεν ἐξελαύνει διὰ Συρίας σταθμὸν ἓνα παρασάγγας
 πέντε εἰς Μυρίανδον, πόλιν οἰκουμένην ὑπὸ Φοι-
 νίκων ἐπὶ τῇ θαλάττῃ· ἐμπόριον δ' ἦν τὸ χωρίον
 καὶ ὤρμον αὐτόθι ὀλκάδες πολλαί. ἐνταῦθ' ἔμει- 7
 ναν ἡμέρας ἑπτὰ καὶ Ξενίας ὁ Ἀρκᾶς στρατηγὸς καὶ
 Πασίων ὁ Μεγαρεὺς ἐμβάντες εἰς πλοῖον καὶ τὰ πλεί-

στοις ἄξια ἐνθήμενοι ἀπέπλευσαν, ὡς μὲν τοῖς πλείστοις ἐδόκουν φιλοτιμηθέντες ὅτι τοὺς στρατιώτας αὐτῶν τοὺς παρὰ Κλέαρχον ἀπελθόντας ὡς ἀπίοντας εἰς τὴν Ἑλλάδα πάλιν καὶ οὐ πρὸς βασιλέα εἶα Κῦρος τὸν Κλέαρχον ἔχειν. ἐπεὶ δ' ἦσαν ἀφανεῖς, διῆλθε λόγος ὅτι διώκοι αὐτοὺς Κῦρος τριήρεσι· καὶ οἱ μὲν ἠύχοντο ὡς δειλοὺς ὄντας αὐτοὺς ληφθῆναι, οἱ δ' ᾤκτειρον εἰ ἀλώσοιντο. Κῦρος δὲ συγκαλέσας τοὺς στρατηγούς εἶπεν, Ἀπολελοῖπασιν ἡμᾶς Ξενίας καὶ Πασίων. ἀλλ' εὖ γε μέντοι ἐπιστάσθων ὅτι οὔτε ἀποδεδράκασιν· οἶδα γὰρ ὅπη οἴχονται· οὔτε ἀποπεφύγασιν· ἔχω γὰρ τριήρεις ὥστε ἐλεῖν τὸ ἐκείνων πλοῖον· ἀλλὰ μὰ τοὺς θεοὺς οὐκ ἔγωγε αὐτοὺς διώξω, οὐδ' ἔρει οὐδεὶς ὡς ἐγὼ ἕως μὲν ἂν παρῆ τις χρῶμαι, ἐπειδὴν δὲ ἀπιέναι βούληται, συλλαβῶν καὶ αὐτοὺς κακῶς ποιῶ καὶ τὰ χρήματα ἀποσυλῶ. ἀλλὰ ἴντων, εἰδότες ὅτι κακίους εἰσὶ περὶ ἡμᾶς ἢ ἡμεῖς περὶ ἐκείνους. καίτοι ἔχω γε αὐτῶν καὶ τέκνα καὶ γυναῖκας ἐν Τράλλεσι φρουρούμενα· ἀλλ' οὐδὲ τούτων στερησονται, ἀλλ' ἀπολήψονται τῆς πρόσθεν ἔνεκα περὶ ἐμὲ ἀρετῆς.

9 καὶ ὁ μὲν ταῦτα εἶπεν· οἱ δὲ Ἕλληες, εἰ τις καὶ ἀδυνάτοτος ἦν πρὸς τὴν ἀνάβασιν, ἀκούοντες τὴν Κύρον ἀρετὴν ἥδιον καὶ προθυμότερον συνεπορεύοντο.

Μετὰ ταῦτα Κῦρος ἐξελαύνει σταθμοὺς τέτταρας παρασάγγας εἰκοσιν ἐπὶ τὸν Χάλον ποταμόν, ὄντα τὸ εὖρος πλέθρον, πλήρη δ' ἰχθύων μεγάλων καὶ πρᾶξων, οὓς οἱ Σύροι θεοὺς ἐνόμιζον καὶ ἀδικεῖν οὐκ εἶων, οὐδὲ τὰς περιστεράς. αἱ δὲ κῶμαι ἐν αἷς ἑσκήρουν Παρυσάτιδος ἦσαν εἰς ζώνην δεδο-

10 μέναι. ἐντεῦθεν ἐξελαύνει σταθμοὺς πέντε παρα-

σάγγας τριάκοντα ἐπὶ τὰς πηγὰς τοῦ Δάρδατος πο-
 ταμοῦ, οὗ τὸ εὖρος πλέθρου. ἐνταῦθα ἦσαν τὰ Βε-
 λέσνους βασιλεία τοῦ Συρίας ἄρξαντος, καὶ παρά-
 δεισος πάνυ μέγας καὶ καλός, ἔχων πάντα ὅσα ἄραι
 φύουσι. Κῦρος δ' αὐτὸν ἐξέκοψε καὶ τὰ βασιλεία
 κατέκασεν. ἐντεῦθεν ἐξελαύνει σταθμοὺς τρεῖς πα- 11
 ρασάγγας πεντεκαίδεκα ἐπὶ τὸν Εὐφράτην ποταμόν,
 ὄντα τὸ εὖρος τεττάρων σταδίων· καὶ πόλις αὐτόθι
 ἄπειτο μεγάλη καὶ εὐδαίμων Θάψακος ὄνομα. ἐν-
 ταῦθα ἔμειναν ἡμέρας πέντε· καὶ Κῦρος μεταπε-
 ψάμενος τοὺς στρατηγούς τῶν Ἑλλήνων ἔλεγεν ὅτι
 ἡ ὁδὸς ἔσοιτο πρὸς βασιλέα μέγαν εἰς Βαβυλῶνα·
 καὶ κελεύει αὐτοὺς λέγειν ταῦτα τοῖς στρατιώταις
 καὶ ἀναπεῖθειν ἐπεσθαι. οἱ δὲ ποιήσαντες ἐκκλή- 12
 σίαν ἀπήγγελλον ταῦτα· οἱ δὲ στρατιῶται ἐγαλέπαι-
 νον τοῖς στρατηγοῖς, καὶ ἔφασαν αὐτοὺς πάλαι ταῦτ'
 εἰδότας κρύπτειν, καὶ οὐκ ἔφασαν λέναι, ἐὰν μὴ τις
 αὐτοῖς χρήματα διδῶ, ὥσπερ τοῖς προτέροις με-
 τὰ Κύρου ἀναβᾶσι παρὰ τὸν πατέρα τοῦ Κύρου,
 καὶ ταῦτα οὐκ ἐπὶ μάχην ἰόντων, ἀλλὰ καλοῦντος
 τοῦ πατρὸς Κύρου. ταῦτα οἱ στρατηγοὶ Κύρῳ ἀπήγ- 13
 γελλον· ὁ δ' ὑπέσχετο ἀνδρὶ ἐκάστῳ δώσειν πέντε
 ἀργυρίου μναῖς, ἐπὶ εἰς Βαβυλῶνα ἦκωσι, καὶ τὸν
 μισθὸν ἐντελεῖ μέχρι ἂν καταστήσῃ τοὺς Ἕλληνας
 εἰς Ἰωνίαν πάλιν. τὸ μὲν δὴ πολὺ τοῦ Ἑλληνικοῦ
 οὕτως ἐπέσθη. Μένων δὲ πρὶν δῆλον εἶναι τί ποιή-
 σουσιν οἱ ἄλλοι στρατιῶται, πότερον ἔφονται Κύ-
 ρῳ ἢ οὐ, συνέλεξε τὸ αὐτοῦ στρατεύμα χωρὶς τῶν
 ἄλλων καὶ ἔλεξε τάδε. Ἄνδρες, ἐάν μοι πεισθῆτε, 14
 οὔτε κινδυνεύσαντες οὔτε πονήσαντες τῶν ἄλλων
 πλεον προτιμήσεσθε στρατιωτῶν ὑπὸ Κύρου. τί

οὐν κελεύω ποιῆσαι; νῦν δεῖται Κῦρος ἐπεσθαι τοὺς Ἕλληνας ἐπὶ βασιλέα· ἐγὼ οὖν φημι ὑμᾶς χρῆναι διαβῆναι τὸν Εὐφράτην ποταμὸν πρὶν δῆλον εἶναι

15 ὅ,τι οἱ ἄλλοι Ἕλληνες ἀποκρινοῦνται Κῦρον. ἦν μὲν γὰρ ψηφίσωνται ἐπεσθαι, ὑμεῖς δόξετε αἴτιοι εἶναι ἄρξαντες τοῦ διαβαίνειν, καὶ ὡς προθυμοτάτοις οὖσιν ὑμῖν χάριν εἴσεται Κῦρος καὶ ἀποδώσει· ἐπίσταται δ' εἴ τις καὶ ἄλλος ἦν δ' ἀποψηφίσωνται οἱ ἄλλοι, ἄπιμεν μὲν ἅπαντες τοῦμπαλιν, ὑμῖν δὲ ὡς μόνοις πειδομένοις πιστοτάτοις χρήσεται καὶ εἰς φρούρια καὶ εἰς λοχαγίας, καὶ ἄλλον οὔτινος ἂν δέησθε οἶδα ὅτι ὡς φίλου τέ-

16 ξεσθε Κῦρον. ἀκούσαντες ταῦτα ἐπέιδοντο καὶ διέβησαν πρὶν τοὺς ἄλλους ἀπεκρίνασθαι. Κῦρος δ' ἐπεὶ ἤσθετο διαβεβηκότας, ἤσθη τε καὶ τῷ στρατεύματι πέμψας Γλοῦν εἶπεν, Ἐγὼ μὲν, ὦ ἄνδρες, ἤδη ὑμᾶς ἐπαινώ ὅπως δὲ καὶ ὑμεῖς ἐμὲ ἐπαινεῖτε ἐμοὶ μελήσει, ἢ μη-

17 κέτι με Κῦρον νομίζετε. οἱ μὲν δὴ στρατιῶται ἐν ἐλπίσει μεγάλαις ὄντες ἠύχοντο αὐτὸν εὐτυχῆσαι, Μένωνι δὲ καὶ δῶρα ἐλέγετο πέμψαι μεγαλοπρεπῶς. ταῦτα δὲ ποιήσας διέβαινε· συνείπετο δὲ καὶ τὸ ἄλλο στρατεύμα αὐτῷ ἅπαν. καὶ τῶν διαβαινόντων τὸν ποταμὸν οὐδεὶς ἐβρέχθη ἄνωτέρω τῶν μαστῶν ὑπὸ

18 τοῦ ποταμοῦ. οἱ δὲ Θαφακηνοὶ ἔλεγον ὅτι οὐκ ἔστι οὗτος ὁ ποταμὸς διαβατὸς γένοιτο περὶ εἰ μὴ τότε, ἀλλὰ πλοίοις, ἃ τότε Ἀβροκόμας προΐων κατέκαυσεν, ἵνα μὴ Κῦρος διαβῆ. ἐδόκει δὴ θεῖον εἶναι καὶ σαφῶς ὑποχωρῆσαι τὸν ποταμὸν Κῦρον ὡς

19 βασιλεύουσιν. ἐντεῦθεν ἐξελαύνει διὰ τῆς Συρίας σταδμοὺς ἑννέα παραβάγγας πενήκοντα· καὶ ἀφικνοῦνται πρὸς τὸν Ἀράξην ποταμὸν. ἐνταῦθα ἦσαν κῶμαι πολλαὶ μεσταὶ σίτου καὶ οἴνου. ἐνταῦθα ἐμει-

ναν ἡμέρας τρεῖς καὶ ἐπεσιτίσαντο. ἐντεῦθεν ἐξε- V.
 λαύνει διὰ τῆς Ἀραβίας τὸν Εὐφράτην ποταμὸν ἐν
 δεξιᾷ ἔχων σταθμοὺς ἐρήμους πέντε παρασάγγας
 τριάκοντα καὶ πέντε. ἐν τούτῳ δὲ τῷ τόπῳ ἦν μὲν ἡ
 γῆ πεδίον ἅπαν ὀμαλὲς ὥσπερ θάλαττα, ἀψινθίου
 δὲ πλήρες· εἰ δέ τι καὶ ἄλλο ἐνῆν ὕλης ἢ καλά-
 μου, ἅπαντα ἦσαν εὐώδη ὥσπερ ἀρώματα· δένδρον
 δ' οὐδὲν ἐνῆν, θηρία δὲ παντοία, πλείστοι ὄνοι 2
 ἄγριοι, πολλοὶ δὲ στρουθοὶ οἱ μεγάλοι· ἐνῆσαν δὲ
 καὶ ὠτίδες καὶ δορκάδες· ταῦτα δὲ τὰ θηρία οἱ ἰπ-
 πεῖς ἐνίστε ἐδίωκον. καὶ οἱ μὲν ὄνοι, ἐπεὶ τις διώ-
 κει, προδραμόντες ἔστασαν· πολὺ γὰρ τῶν ἰππων
 ἔτρεχον θάπτον· καὶ πάλιν, ἐπεὶ πλησιάζουσι οἱ ἰπποι,
 ταῦτόν ἐποιοῦν, καὶ οὐκ ἦν λαβεῖν, εἰ μὴ διαστάν-
 τες οἱ ἰππεῖς θηρῶεν διαδεχόμενοι. τὰ δὲ κρέα
 τῶν ἀλισκομένων ἦν παραπλήσια τοῖς ἐλαφείοις,
 ἀπαλωτέρα δέ. στρουθὸν δὲ οὐδεὶς ἔλαβεν· οἱ δὲ 3
 διώξαντες τῶν ἰππέων ταχὺ ἐπαύοντο· πολὺ γὰρ
 ἀπεσπᾶτο φεύγουσα, τοῖς μὲν ποσὶ δρόμῳ, ταῖς δὲ
 πτέρυξιν αἰρούσα, ὥσπερ ἰστὶν χρωμένη. τὰς δὲ
 ὠτίδας ἂν τις ταχὺ ἀνιστῆ, ἔστι λαμβάνειν· πέτον-
 ται γὰρ βραχὺ ὥσπερ πέρδικες καὶ ταχὺ ἀπαγορεύ-
 οῦσι. τὰ δὲ κρέα αὐτῶν ἡδίστα ἦν. πορευόμενοι 4
 δὲ διὰ ταύτης τῆς χώρας ἀφικνουῦνται ἐπὶ τὸν Μά-
 σκαν ποταμὸν, τὸ εὖρος πλεθριαῖον. ἐνταῦθα ἦν
 πόλις ἐρήμη, μεγάλη, ὄνομα δ' αὐτῆ Κορσωτή· πε-
 ριερρεῖτο δ' αὕτη ὑπὸ τοῦ Μάσκα κύκλῳ. ἐνταῦθ'
 ἔμειναν ἡμέρας τρεῖς καὶ ἐπεσιτίσαντο. ἐντεῦθεν 5
 ἐξελαύνει σταθμοὺς ἐρήμους τρισκαίδεκα παρασάγ-
 γας ἐνενήκοντα τὸν Εὐφράτην ποταμὸν ἐν δεξιᾷ
 ἔχων, καὶ ἀφικνεῖται ἐπὶ Πύλας. ἐν τούτοις τοῖς

σταθμοῖς πολλὰ τῶν ὑποξυγίων ἀπώλετο ὑπὸ λιμοῦ· οὐ γὰρ ἦν χόρτος οὐδὲ ἄλλο οὐδὲν δένδρον, ἀλλὰ ψιλλὴ ἦν ἅπασα ἡ χώρα· οἱ δὲ ἐνοικοῦντες ὄνους ἀλείτας παρὰ τὸν ποταμὸν ὀρύττοντες καὶ ποιοῦντες εἰς Βαβυλῶνα ἤγον καὶ ἐπώλουν καὶ ἀνταγοράζοντες σίτον ἕξων. τὸ δὲ στρατεύμα ὁ σίτος ἐπέλιπε, καὶ πρίασθαι οὐκ ἦν εἰ μὴ ἐν τῇ Λυδία ἀγορᾷ ἐν τῷ Κύρου βαρβαρικῷ, τὴν καπίθην ἀλεύρων ἢ ἀλφίταν τεττάρων σίγλων. ὁ δὲ σίγλος δύναται ἐπὶ ὀβολοὺς καὶ ἡμιβόλιον Ἀττικῶς· ἡ δὲ καπίθη δύο χοίνικας Ἀττικῶς ἐχώρει. κρέα οὖν ἐσθλιότες οἱ στρατιῶται διεργίνοντο. ἦν δὲ τούτων τῶν σταθμῶν οὓς πάνυ μακροὺς ἤλαυνεν, ὁπότε ἢ πρὸς ὕδωρ βούλοιο διατελέσαι ἢ πρὸς χιλόν. καὶ δὴ ποτε στενοχωρίας καὶ πηλοῦ φανέντος ταῖς ἀμάξαις δυσπορεύτου ἐπέστη ὁ Κύρος σὺν τοῖς περὶ αὐτὸν ἀρίστοις καὶ εὐδαιμονεστάτοις καὶ ἔταξε Γλοῦν καὶ Πίγρητα λαβόντας τοῦ βαρβαρικοῦ στρατοῦ συνεκβίβάζειν τὰς ἀμάξας. ἐπεὶ δ' ἐδόκουν αὐτῷ σχολαίως ποιεῖν ὥσπερ ἄργῃ, ἐκέλευσε τοὺς περὶ αὐτὸν Πέρσας τοὺς κρατίστους συνεπισπεῦσαι τὰς ἀμάξας. εὐθα δὴ μέρος τι τῆς εὐταξίας ἦν θεάσασθαι. ῥίψαντες γὰρ τοὺς πορφυροῦς κἀνδύς ὅπου ἔτυχεν ἕκαστος ἐστηκῶς, ἴεντο ὥσπερ ἂν δράμοι τις περὶ νίκης καὶ μάλα κατὰ πρᾶνοῦς γηλοφου, ἔχοντες τούτους τε τοὺς πολυτελεῖς χιτῶνας καὶ τὰς ποικίλας ἀναξυρίδας, ἐνιοὶ δὲ καὶ στρεπτοὺς περὶ τοῖς τραχήλοις καὶ ψέλια περὶ ταῖς χερσίν· εὐθὺς δὲ σὺν τούτοις εἰσπηθήσαντες εἰς τὸν πηλον θᾶττον ἢ ὥς τις ἂν φῆτο μετεώρους ἐξεκόμισαν τὰς ἀμάξας. τὸ δὲ σύμπαν δῆλος ἦν Κύρος ὡς σπεύ-

θων πᾶσαν τὴν ὁδὸν καὶ οὐ διατρέβων ὅπου μὴ ἐπι-
 σιτισμοῦ ἕνεκα ἢ τινος ἄλλου ἀναγκαίου ἐκαθέζετο,
 νομίζων, ὅσφ μὲν θᾶττον ἔλθοι, τοσοῦτῳ ἀπα-
 ρασκευοτέρῳ βισιλεῖ μαχεῖσθαι, ὅσφ δὲ σχολαί-
 τερον, τοσοῦτῳ πλέον συναγείρεσθαι βισιλεῖ στρα-
 τευμα. καὶ συνιδεῖν δ' ἦν τῷ προσέχοντι τὸν νοῦν
 ἢ βασιλέως ἀρχὴ πλήθει μὲν χώρας καὶ ἀνθρώπων
 ἰσχυρὰ οὖσα, τοῖς δὲ μήκεσι τῶν ὁδῶν καὶ τῷ
 διεσπᾶσθαι τὰς δυνάμεις ἀσθενῆς, εἰ τις διὰ τα-
 χέων τὸν πόλεμον ἐποιεῖτο. πέραν δὲ τοῦ Εὐφρά- 10
 του ποταμοῦ κατὰ τοὺς ἐρήμους σταθμούς ἦν πό-
 λις εὐδαίμων καὶ μεγάλη, ὄνομα δὲ Χαρμάνθη· ἐκ
 ταύτης οἱ στρατιῶται ἠγόραζον τὰ ἐπιτήδεια, σχε-
 δαῖς διαβαίνοντες ᾧδε. διφθέρας ἄς εἶχον σκε-
 πᾶσματα ἐπίμπλασαν χόρτου κούφου, εἶτα συνῆ-
 γον καὶ συνέσπαιον, ὡς μὴ ἄπτεσθαι τῆς κάρφης τὸ
 ὕδωρ· ἐπὶ τούτων διέβαινον καὶ ἐλάμβανον τὰ ἐπι-
 τήδεια, οἶνόν τε ἐκ τῆς βαλάνου πεποιημένον τῆς
 ἀπὸ τοῦ φοίνικος καὶ σῖτον μελίτης· τοῦτο γὰρ ἦν
 ἐν τῇ χώρᾳ πλεῖστον. ἀμφιλεξάντων δὲ τι ἐναυῦθα 11
 τῶν τε τοῦ Μένωνος στρατιωτῶν καὶ τῶν τοῦ Κλε-
 ἀρχου ὁ Κλέαρχος κρίνας ἀδικεῖν τὸν τοῦ Μένωνος
 πληγᾶς ἐνέβαλεν· ὁ δὲ ἔλθων πρὸς τὸ ἑαυτοῦ στρα-
 τευμα ἔλεγεν· ἀκούσαντες δ' οἱ στρατιῶται ἐχαλέπαι-
 νον καὶ ᾠροῦντο ἰσχυρῶς τῷ Κλεάρχῳ. τῇ δὲ αὐτῇ 12
 ἡμέρᾳ Κλέαρχος ἔλθων ἐπὶ τὴν διάβασιν τοῦ ποτα-
 μοῦ καὶ ἐκεῖ κατασκεψάμενος τὴν ἀγορὰν ἀφίππευε
 ἐπὶ τὴν ἑαυτοῦ σκηπὴν διὰ τοῦ Μένωνος στρατεύ-
 ματος σὺν ὀλίγοις τοῖς περὶ αὐτόν· Κῦρος δὲ οὐπω
 ἦκεν, ἀλλ' ἔτι προσήλανε· τῶν δὲ Μένωνος στρα-
 τιωτῶν ξύλα σχίζων τις ὡς εἶδε Κλέαρχον διελαύ-

- νοντα, ἴησι τῇ ἀξίῳ· καὶ οὗτος μὲν αὐτοῦ ἡμαρτεῖν ἄλλος δὲ λῶθ' καὶ ἄλλος, εἶτα πολλοί, κραυγῆς γινο-
13 μένης. ὁ δὲ καταφεύγει εἰς τὸ ἑαυτοῦ στρατεύμα, καὶ εὐθύς παραγγέλλει εἰς τὰ ὄπλα· καὶ τοὺς μὲν ὀπλίτας αὐτοῦ ἐκέλευσε μείναι τὰς ἀσπίδας πρὸς τὰ γόνατα θέντας, αὐτὸς δὲ λαβὼν τοὺς Θρακῆς καὶ τοὺς Ἰππέας οἱ ἦσαν αὐτῷ ἐν τῷ στρατεύματι πλείους ἢ τετραράκοντα, τούτων δὲ οἱ πλείστοι Θρακῆς, ἤλαυνεν ἐπὶ τοὺς Μένωνος, ὥστ' ἐκείνους ἐκπεπλήχθαι καὶ αὐτὸν Μένωνα, καὶ τρέχειν ἐπὶ τὰ ὄπλα· οἱ δὲ καὶ ἔστασαν
14 ἀποροῦντες τῷ πράγματι. ὁ δὲ Πρόξενος ἔτυχε γὰρ ὕστερος προσιῶν καὶ τάξις αὐτῷ ἐπομένη τῶν ὀπλιτῶν, εὐθύς οὖν εἰς τὸ μέσον ἀμφοτέρων ἄγων ἔθετο τὰ ὄπλα καὶ ἔδειτο τοῦ Κλεάρχου μὴ ποιεῖν ταῦτα. ὁ δ' ἐχάλεπαινεν ὅτι αὐτοῦ ὀλίγου δεήσαντος καταλευσθῆναι πρῶτος λέγει τὸ αὐτοῦ πάθος, ἐκέλευσέτε αὐ-
15 τὸν ἐκ τοῦ μέσου ἐξίστασθαι. ἐν τούτῳ δὲ ἐπήει καὶ Κύρος καὶ ἐπύθετο τὸ πρᾶγμα· εὐθύς δ' ἔλαβε τὰ παλὰ εἰς τὰς χεῖρας καὶ σὺν τοῖς παροῦσι τῶν πιστῶν
16 ἤκεν ἐλαύνων εἰς τὸ μέσον, καὶ λέγει τάδε. Κλέαρχε καὶ Πρόξενε καὶ οἱ ἄλλοι οἱ παρόντες Ἕλληνες, οὐκ ἴστε ὅ,τι ποιεῖτε. εἰ γὰρ τινα ἀλλήλοις μάχην συνάψετε, νομίζετε ἐν τῇδε τῇ ἡμέρᾳ ἐμέ τε κατακεκόψεσθαι καὶ ὑμᾶς οὐ πολὺ ἔμοῦ ὕστερον· κακῶς γὰρ τῶν ἡμετέρων ἐχόντων πάντες οὗτοι οὓς ὕρατε βάρβαροι πολεμιώτεροι ἡμῖν ἔσονται τῶν παρὰ βασιλεῖ ὄντων.
17 ἀκούσας ταῦτα ὁ Κλέαρχος ἐν ἑαυτῷ ἐγένετο· καὶ πανσάμενοι ἀμφοτέροι κατὰ χάραν ἔθεντο τὰ ὄπλα.
VI. Ἐντεῦθεν προϊόντων ἐφαίνετο ἰχνη ἰππων καὶ κόπρος· εἰκάζετο δ' εἶναι ὁ στίβος ὡς δισχίλων ἰππων. οὗτοι προϊόντες ἔκαον καὶ χιλὸν καὶ εἰ τι ἄλλο χρῆσι-

μον ἦν. Ὀρόντας δὲ Πέρσης ἀνὴρ γένει τε προσήκων βασιλεῖ καὶ τὰ πολέμια λεγόμενος ἐν τοῖς ἀρίστοις Περσῶν ἐπιβουλεύει Κύρῳ καὶ πρόσθεν πολεμήσας, κατ-2 αλλαγίς δέ. οὗτος Κύρῳ εἶπεν, εἰ αὐτῷ δοῖη ἱππέας χιλίους, ὅτι τοὺς προκατακόντας ἱππέας ἢ κατακάνοι ἂν ἐνεδρεύσας ἢ ζῶντας πολλοὺς αὐτῶν ἔλοι καὶ καλύσειε τοῦ κάσιν ἐπιόντας, καὶ ποιήσειεν ὥστε μήποτε δύνασθαι αὐτοὺς ἰδόντας τὸ Κύρου στρατεύμα βασιλεῖ διαγγεῖλαι. τῷ δὲ Κύρῳ ἀκούσαντι ταῦτα ἐδόκει ὠφέλιμα εἶναι, καὶ ἐκέλευσεν αὐτὸν λαμβάνειν μέρος παρ' ἐκάστου τῶν ἡγεμόνων. ὁ δ' Ὀρόντας 3 νομίσας ἐτοιμοὺς εἶναι αὐτῷ τοὺς ἱππέας γράφει ἐπιστολὴν παρὰ βασιλέα ὅτι ἤξει ἔχων ἱππέας ὡς ἂν δύνηται πλείστους· ἀλλὰ φράσαι τοῖς ἑαυτοῦ ἱππεῦσιν ἐκέλευεν ὡς φίλιον αὐτὸν ὑπαδέχεσθαι. ἐνῆν δὲ ἐν τῇ ἐπιστολῇ καὶ τῆς πρόσθεν φιλίας ὑπομνήματα καὶ πίστεως. ταύτην τὴν ἐπιστολὴν δίδωσι πιστῷ ἀνδρὶ, ὡς ᾤετο· ὁ δὲ λαβὼν Κύρῳ δίδωσιν. ἀναγνοὺς δὲ αὐτὴν 4 ὁ Κύρος συλλαμβάνει Ὀρόνταν, καὶ συγκαλεῖ εἰς τὴν ἑαυτοῦ σκηνὴν Πέρσας τοὺς ἀρίστους τῶσ' περὶ αὐτὸν ἑπτὰ, καὶ τοὺς τῶν Ἑλλήνων στρατηγούς ἐκέλευεν ὀπλίτας ἀγαγεῖν, τούτους δὲ θέσθαι τὰ ὄπλα περὶ τὴν αὐτοῦ σκηνὴν. οἱ δὲ ταῦτα ἐποίησαν, ἀγαγόντες ὡς τρισχιλίους ὀπλίτας. Κλέαρχον δὲ καὶ εἰσω παρεκά- 5 λεσε σύμβουλον, ὅς γε καὶ αὐτῷ καὶ τοῖς ἄλλοις ἐδόκει προτιμηθῆναι μάλιστα τῶν Ἑλλήνων. ἐπεὶ δ' ἐξῆλθεν, ἐξήγγειλε τοῖς φίλοις τὴν κρίσιν τοῦ Ὀρόντα ὡς ἐγένετο· οὐ γὰρ ἀπόρρητον ἦν. ἔφη δὲ Κύρον ἄρχειν τοῦ λόγου ὧδε. Παρεκάλεσα ὑμᾶς, ἄνδρες φίλοι, 6 ὅπως σὺν ὑμῖν βουλευόμενος ὅτι δίκαιόν ἐστι καὶ πρὸς θεῶν καὶ πρὸς ἀνθρώπων, τοῦτο πράξω περὶ

Ὀρόντου τουτουί. τουτοὶ γὰρ πρῶτον μὲν ὁ ἐμὸς
 πατήρ ἔδωκεν ὑπήκοον εἶναι ἐμοί· ἐπεὶ δὲ ταχθεὶς, ὡς
 ἔφη αὐτός, ὑπὸ τοῦ ἐμοῦ ἀδελφοῦ οὗτος ἐπολέμησεν
 ἐμοὶ ἔχων τὴν ἐν Σάρδεσιν ἀκρόπολιν καὶ ἐγὼ αὐτὸν
 προσπολεμῶν ἐποίησα ὥστε δόξαι τούτῳ τοῦ πρὸς ἐμὲ
 7 πολέμου παύσασθαι καὶ δεξιὰν ἔλαβον καὶ ἔδωκα, μετὰ
 ταῦτα, ἔφη, ὦ Ὀρόντα, ἔστιν ὅ,τι σε ἠδίκησα; ἀπεκρί-
 νατο ὅτι οὐ. πάλιν δὲ ὁ Κῦρος ἠρώτα, Οὐκοῦν ὕστε-
 ρον, ὡς αὐτὸς σὺ ὁμολογεῖς, οὐδὲν ὑπ' ἐμοῦ ἀδικού-
 μενος ἀποστὰς εἰς Μυσσοὺς κακῶς ἐποίησιν τὴν ἐμὴν
 χώραν ὅ,τι ἐδύνω; ἔφη ὁ Ὀρόντας. Οὐκοῦν, ἔφη ὁ
 Κῦρος, ὁπότ' αὐτὸν ἔγνωσεν τὴν σεαυτοῦ δύναμιν, ἐλθὼν
 ἐπὶ τὸν τῆς Ἀρτέμιδος βωμὸν μεταμέλειν τέ σοι ἔφησθα
 καὶ πείσας ἐμὲ πιστὰ πάλιν ἔδωκάς μοι καὶ ἔλαβες παρ'
 8 ἐμοῦ; καὶ ταῦθ' ὁμολογεῖ ὁ Ὀρόντας. Τί οὖν, ἔφη
 ὁ Κῦρος, ἀδικηθεὶς ὑπ' ἐμοῦ νῦν τὸ τρίτον ἐπιβου-
 λεύων μοι φανερὸς γέγονας; εἰπόντος δὲ τοῦ Ὀρόντα
 ὅτι οὐδὲν ἀδικηθεὶς ἠρώτησεν ὁ Κῦρος αὐτόν, Ὀμο-
 λογεῖς οὖν περὶ ἐμὲ ἄδικος γεγενῆσθαι; Ἡ γὰρ ἀνάγκη,
 ἔφη ὁ Ὀρόντας. ἐκ τούτου πάλιν ἠρώτησεν ὁ Κῦρος,
 Ἔτι οὖν ἂν γένοιω τῷ ἐμῷ ἀδελφῷ πολέμιος, ἐμοὶ δὲ
 φίλος καὶ πιστός; ὁ δὲ ἀπεκρίνατο ὅτι οὐδ' εἰ γενοί-
 9 μην, ὦ Κῦρε, σοί γ' ἂν ποτε ἔτι δόξαιμι. πρὸς ταῦτα
 Κῦρος εἶπε τοῖς παροῦσιν, Ὁ μὲν ἀνὴρ τοιαῦτα μὲν
 πεποίηκε, τοιαῦτα δὲ λέγει· ὑμῶν δὲ σὺ πρῶτος, ὦ
 Κλέαρχε, ἀπόφηναι γνώμην ὅ,τι σοι δοκεῖ. Κλέαρχος
 δὲ εἶπε τάδε. Συμβουλευῶ ἐγὼ τὸν ἄνδρα τούτον
 ἐκποδᾶν ποιεῖσθαι ὡς τάχιστα, ὡς μηκέτι δέη τούτον
 φυλάττεσθαι, ἀλλὰ σχολῆ ἢ ἡμῖν τὸ κατὰ τούτον εἶναι
 10 τοὺς ἐθέλοντας φίλους τούτους εὖ ποιεῖν. ταύτῃ δὲ
 τῇ γνώμῃ ἔφη καὶ τοὺς ἄλλους προσθέσθαι. μετὰ

ταῦτα κελεύοντος Κύρου ἔλαβον τῆς ζωῆς τὸν Ὁρόν-
ταν ἐπὶ θανάτῳ ἅπαντες ἀναστάντες καὶ οἱ συγγενεῖς·
εἶτα δὲ ἐξήγον αὐτὸν οἷς προσετάχθη. ἐπεὶ δὲ εἶδον
αὐτὸν οἷπερ πρόσθεν προσεκύνουν, καὶ τότε προσε-
κύνησαν, καίπερ εἰδότες ὅτι ἐπὶ θάνατον ἄγοιτο. ἐπεὶ 11
δὲ εἰς τὴν Ἀρταπάτου σκηπὴν εἰσῆχθη τοῦ πιστοτά-
του τῶν Κύρου σκηπτούχων, μετὰ ταῦτα οὔτε ζῶντα
Ὁρόνταν οὔτε τεθνηκότα οὐδεὶς εἶδε πάποτε οὐδὲ
ἕπως ἀπέθανεν οὐδεὶς εἰδὼς ἔλεγεν· εἰκαζον δὲ ἄλλοι
ἄλλως· τάφος δὲ οὐδεὶς πάποτε αὐτοῦ ἐφάνη.

Ἐντεῦθεν ἐξελεύει διὰ τῆς Βαβυλωνίας στα-VII.

θμῶς τρεῖς παρασάγγας δώδεκα. ἐν δὲ τῷ τρίτῳ στα-
θμῷ Κύρος ἐξέτασιν ποιεῖται τῶν Ἑλλήνων καὶ τῶν
βαρβάρων ἐν τῷ πεδίῳ περὶ μέσας νύκτας· ἐδόκει γὰρ
εἰς τὴν ἐπιούσαν ἕω ἤξειν βασιλέα σὺν τῷ στρατεύματι
μαχομένοι· καὶ ἐκέλευε Κλέαρχον μὲν τοῦ δεξιοῦ κέ-
ρωσ ἡγεῖσθαι, Μένωνα δὲ τὸν Θετταλὸν τοῦ εὐώνι-
μου, αὐτὸς δὲ τοὺς ἑαυτοῦ διέταξε. μετὰ δὲ τὴν ἐξέ- 2
τασιν ἅμα τῇ ἐπιούσῃ ἡμέρᾳ ἤκουτες αὐτόμολοι παρὰ με-
γάλου βασιλέως ἀπήγγελλον Κύρῳ περὶ τῆς βασιλείας
στρατιᾶς. Κύρος δὲ συγκαλέσας τοὺς στρατηγούς καὶ
λοχαγούς τῶν Ἑλλήνων συνεβουλεύετό τε πῶς ἂν τὴν
μάχην ποιοῖτο καὶ αὐτὸς παρήνει θαρρύνων τοιαῦτα.
Ὁ ἄνδρες Ἕλληνες, οὐκ ἀνθρώπων ἀπορῶν βαρβάρων 3
συμμάχους ὑμᾶς ἄγω, ἀλλὰ νομίμων ἀμείνων καὶ
κρείττων πολλῶν βαρβάρων ὑμᾶς εἶναι, διὰ τοῦτο
προσέλαβον. ὅπως οὖν ἐσεσθε ἄνδρες ἄξιοι τῆς ἑλευ-
θερίας ἧς κέκτησθε καὶ ἧς ὑμᾶς ἐγὼ εὐδαιμονίζω. εὖ
γὰρ ἴστε ὅτι τὴν ἑλευθερίαν ἐλοίμην ἂν ἀνθ' ὧν ἔχω
πάντων καὶ ἄλλων πολλαπλασίων. ὅπως δὲ καὶ εἰ- 4
δῆτε εἰς οἶον ἐρχεσθε ἀγῶνα, ὑμᾶς εἰδὼς διδάξω. τὸ

μὲν γὰρ πλῆθος πολὺ καὶ κραυγὴ πολλὴ ἐπέλασιν· ἂν
 δὲ ταῦτα ἀνάσχησθε, τᾶλλα καὶ αἰσχυνεῖσθαι μοι
 δοκῶ οἴους ἡμῖν γινώσσεσθε τοὺς ἐν τῇ χώρᾳ ὄντας ἀν-
 θρώπους. ὑμῶν δὲ ἀνδρῶν ὄντων καὶ εὐτόλμων γενο-
 μένων, ἐγὼ ὑμῶν τὸν μὲν οἰκαδε βουλόμενον ἀπιέναι
 τοῖς οἴκοι ξηλωτὸν ποιήσω ἀπελθεῖν, πολλοὺς δὲ οἶμαι
 5 ποιήσειν τὰ παρ' ἐμοῦ ἐλέσθαι ἀντὶ τῶν οἴκοι. ἐνταῦθα
 Γαυλίτης παρῶν φηγάς Σάμιος, πιστὸς δὲ Κύρῳ, εἶπε,
 Καὶ μὴν, ὦ Κύρῃ, λέγουσί τινες ὅτι πολλὰ ὑπισχνεί
 νῦν διὰ τὸ ἐν τοιούτῳ εἶναι τοῦ κινδύνου προσιόντος.
 ἂν δὲ εὐ γένηται τι, οὐ μεμνήσεσθαι σέ φασιν· ἔνιοι δὲ
 οὐδ' εἰ μεμνηθῶ τε καὶ βούλοιο δύνασθαι ἂν ἀποδοῦναι
 6 ὅσα ὑπισχνεί. ἀκούσας ταῦτα ἔλεξεν ὁ Κύρῳς, Ἄλλ'
 ἔστι μὲν ἡμῖν, ὦ ἄνδρες, ἡ ἀρχὴ ἢ πατρῷα πρὸς μὲν
 μεσημβρίαν μέχρι οὐ διὰ καῦμα οὐ δύνανται οἰκεῖν ἀν-
 θρωποι, πρὸς δὲ ἄρκτον μέχρι οὐ διὰ χειμῶνα· τὰ δ'
 ἐν μέσῳ τούτων πάντα σατραπεύουσιν οἱ τοῦ ἐμοῦ
 7 ἀδελφοῦ φίλοι. ἦν δ' ἡμεῖς νικήσωμεν, ἡμᾶς δεῖ τοὺς
 ἡμετέρους φίλους τούτων ἐγκρατεῖς ποιῆσαι. ὥστε οὐ
 τοῦτο δέδοικα μὴ οὐκ ἔχω ὅ,τι δῶ ἐκάστω τῶν φίλων,
 ἂν εὐ γένηται, ἀλλὰ μὴ οὐκ ἔχω ἱκανοὺς οἷς δῶ.
 ὑμῶν δὲ τῶν Ἑλλήνων καὶ στέφανον ἐκάστω χρυσοῦν
 8 δῶσω. οἱ δὲ ταῦτα ἀκούσαντες αὐτοὶ τε ἦσαν πολὺ
 προθυμότεροι καὶ τοῖς ἄλλοις ἐξηγγέλλον. εἰσῆσαν
 δὲ παρ' αὐτὸν οἳ τε στρατηγοὶ καὶ τῶν ἄλλων Ἑλλήνων
 τινὲς ἀξιοῦντες εἰδέναι τί σφίσι βῆται, ἐὰν κρατήσω-
 σιν. ὁ δὲ ἐμπιπλᾶς ἀπάντων τὴν γνώμην ἀπέπεμπε.
 9 παρεκελεύοντο δὲ αὐτῷ πάντες ὅσοιπερ διελέγοντο μὴ
 μάχεσθαι, ἀλλ' ὀπισθεν ἑαυτῶν τάττεσθαι. ἐν δὲ τῷ
 καιρῷ τούτῳ Κλέαρχος ᾧδὲ πως ἤρετο τὸν Κύρῳν·
 Οἶε γὰρ σοὶ μαχεῖσθαι, ὦ Κύρῃ, τὸν ἀδελφόν; Νῆ

*Δέ, ἔφη ὁ Κύρος, εἶπερ γε Δαρσίον καὶ Παρυσάτιδος
 ἐστὶ παῖς, ἐμὸς δὲ ἀδελφός, οὐκ ἀμαχὲλ ταυτ' ἐγὼ
 λήψομαι. ἐνταῦθα δὴ ἐν τῇ ἐξοπλισίᾳ ἀριθμὸς ἐγένετο 10
 τῶν μὲν Ἑλλήνων ἄσπις μυρία καὶ τετρακοσία, πελ-
 τασταὶ δὲ δισχίλιοι καὶ πεντακόσιοι, τῶν δὲ μετὰ Κύ-
 ρου βαρβάρων δέκα μυριάδες καὶ ἄρματα δρεπανηφό-
 ρα ἄμφι τὰ εἴκοσι. τῶν δὲ πολεμίων ἐλέγοντο εἶναι 11
 ἑκατὸν καὶ εἴκοσι μυριάδες καὶ ἄρματα δρεπανηφόρα
 διακόσια. ἄλλοι δὲ ἦσαν ἑξακισχίλιοι ἰσπείεις, ὧν Ἀρτα-
 γέρονης ἦρχεν· οὗτοι δ' αὖ πρὸ αὐτοῦ βασιλέως τετα-
 γμένοι ἦσαν. τοῦ δὲ βασιλέως στρατεύματος ἦσαν 12
 ἄρχοντες καὶ στρατηγοὶ καὶ ἡγεμόνες τέτταρες, τριά-
 κοντα μυριάδων ἕκαστος, Ἀβροκόμας, Τισσαφέρνης,
 Γωβρόνας, Ἀρβάκης. τούτων δὲ παρεγένοντο ἐν τῇ
 μάχῃ ἐνενήκοντα μυριάδες καὶ ἄρματα δρεπανηφόρα
 ἑκατὸν καὶ πεντήκοντα· Ἀβροκόμας δὲ ὑστέρησε τῆς
 μάχης ἡμέραις πέντε, ἐκ Φοινίκης ἐλαύνων· ταῦτα δὲ 13
 ἠγγελλον πρὸς Κύρον οἱ αὐτομολήσαντες ἐκ τῶν πολε-
 μίων παρὰ μεγάλου βασιλέως πρὸ τῆς μάχης, καὶ μετὰ
 τὴν μάχην οἱ ὑστέρων ἐλήφθησαν τῶν πολεμίων ταῦτά
 ἠγγελλον. ἐντεῦθεν δὲ Κύρος ἐξελαύνει σταθμὸν ἕνα 14
 παρασάγγας τρεῖς συντεταγμένῳ τῷ στρατεύματι παντὶ
 καὶ τῷ Ἑλληνικῷ καὶ τῷ βαρβαρικῷ· ᾧετο γὰρ ταύτῃ
 τῇ ἡμέρᾳ μαχεῖσθαι βασιλέα· κατὰ γὰρ μέσον τὸν
 σταθμὸν τοῦτον τάφος ἦν ὄρνυκτὴ βαθεῖα, τὸ μὲν
 εὖρος ὄρνυιαὶ πέντε, τὸ δὲ βάθος ὄρνυιαὶ τρεῖς. παρ- 15
 εἶτατο δὲ ἡ τάφος ἄνω διὰ τοῦ πεδίου ἐπὶ δῶδεκα
 παρασάγγας μέγρι τοῦ Μηθίας τείλους. ἦν δὲ παρὰ*

15. Post τείλους addebatur: ἐνθα [δὴ εἰσιν] αἱ διάφυγες, ἀπὸ
 τοῦ Τίγρητος ποταμοῦ ῥέουσαι· εἰσι δὲ τέτταρες, τὸ μὲν εὖρος
 κλειθριαῖαι, βαθεῖαι δὲ Ἰσχυρῶς, καὶ πλοῖα πλεῖ ἐν αὐταῖς σι-

τὸν Εὐφράτην πάροδος στενή μεταξὺ τοῦ ποταμοῦ
 16 καὶ τῆς τάφρου ὡς εἰκοσι ποδῶν τὸ εὖρος· ταύτην δὲ
 τὴν τάφρον βασιλεὺς ποιεῖ μέγας ἀντὶ ἐρύματος,
 ἐπειδὴ πυνθάνεται Κῦρον προσελαύνοντα. ταύτην
 δὴ τὴν πάροδον Κῦρός τε καὶ ἡ στρατιὰ παρήλθε καὶ
 17 ἐγένοντο εἰσω τῆς τάφρου. ταύτη μὲν οὖν τῇ ἡμέρᾳ
 οὐκ ἐμαχέσατο βασιλεὺς, ἀλλ' ὑποχωρούντων φανερὰ
 18 ἦσαν καὶ ἵππων καὶ ἀνθρώπων ἴχνη πολλά. ἐνταῦθα
 Κῦρος Σιλανὸν καλέσας τὸν Ἀμβρακιώτην μάντιν
 ἔδωκεν αὐτῷ θαρειακοὺς τρισχιλλοὺς, ὅτι τῇ ἐνδεκάτῃ
 ἀπ' ἐκείνης ἡμέρᾳ θνύμενος εἶπεν αὐτῷ ὅτι βασιλεὺς
 οὐ μαχεῖται δέκα ἡμερῶν, Κῦρος δ' εἶπεν, Οὐκ ἄρα
 ἐτι μαχεῖται, εἰ ἐν ταύταις οὐ μαχεῖται ταῖς ἡμέραις·
 εἰ δ' ἀληθεύσης, ὑπισχνοῦμαι σοὶ δέκα τάλαντα.
 τοῦτο τὸ χρυσίον τότε ἀπέδωκεν, ἐπεὶ παρήλθον αἱ
 19 δέκα ἡμέραι. ἐπεὶ δ' ἐπὶ τῇ τάφρῳ οὐκ ἐκώλυε βασιλεὺς
 τὸ Κῦρον στρατεύμα διαβαίνειν, ἔδοξε καὶ Κῦρῳ καὶ
 τοῖς ἄλλοις ἀπεγνωκέναι τοῦ μάχεσθαι· ὥστε τῇ ὑστε-
 20 ραίᾳ Κῦρος ἐπορεύετο ἡμελημένως μᾶλλον. τῇ δὲ τρίτῃ
 ἐπὶ τε τοῦ ἄρματος καθήμενος τὴν πορείαν ἐποιεῖτο
 καὶ ὀλίγους ἐν τάξει ἔχων πρὸ αὐτοῦ, τὸ δὲ πολὺ αὐτῷ
 ἀνατεταραγμένον ἐπορεύετο καὶ τῶν ὀπλῶν τοῖς στρα-
 τιώταις πολλὰ ἐπὶ ἀμαξῶν ἤγετο καὶ ὑποζυγίων.

VIII. Καὶ ἤδη τε ἦν ἀμφὶ ἀγορὰν πλήθουσαν καὶ πλη-
 σίον ἦν ὁ σταθμὸς ἐνθα ἔμελλε καταλύειν, ἤνικα
 Πατηγίας ἀνὴρ Πέρσης τῶν ἀμφὶ Κῦρον πιστῶν
 προφαίνεται ἐλαύνων ἀνὰ κράτος ἰδροῦντι τῷ ἵππῳ,
 καὶ εὐθὺς πᾶσιν οἷς ἐνετύγχανεν ἐβόα καὶ βαρβαρι-
 κῶς καὶ ἑλληνικῶς ὅτι βασιλεὺς σὺν στρατεύματι

ταγωγία· εἰσβάλλουσι δὲ εἰς τὸν Εὐφράτην, διαλείπουσι δ'
 ἐκάστη παρασάγγην, γέφυραι δ' ἔπεισιν.

πολλῷ προσέρχεται ὡς εἰς μάχην παρεσκευασμένους. ἔνθα δὴ πολὺς τάραχος ἐγένετο· ἀντίκα γὰρ ἐδόκουν 2 οἱ Ἕλληνες καὶ πάντες δὲ ἀτάκτοις σφίσιβιν ἐπιπείσεισθαι· Κύρος τε καταπηδήσας ἀπὸ τοῦ ἄρματος 3 τὸν θώρακα ἐνέδν καὶ ἀναβὰς ἐπὶ τὸν ἵππον τὰ παλὰ εἰς τὰς χεῖρας ἔλαβε, τοῖς τε ἄλλοις πᾶσι παρῆγγελλεν ἐξοπλίξασθαι καὶ καθίστασθαι εἰς τὴν ἑαυτοῦ τάξιν ἕκαστον. ἔνθα δὴ σὺν πολλῇ σπουδῇ καθίσταντο, Κλέαρχος μὲν τὰ δεξιὰ τοῦ κέρατος ἔχων πρὸς τῷ Εὐφράτῃ ποταμῷ, Πρόξενος δὲ ἐχόμενος, οἱ δ' ἄλλοι μετὰ τοῦτον, Μένων δὲ καὶ τὸ στρατεύμα τὸ εὐώνυμον κέρας ἔσχε τοῦ Ἑλληνικοῦ. τοῦ δὲ βαρβαρικοῦ ἵππεις μὲν Παφλαγόνες εἰς χιλίους παρὰ Κλέαρχον ἔστησαν ἐν τῷ δεξιῷ καὶ τὸ Ἑλληνικὸν πελταστικόν, ἐν δὲ τῷ εὐώνυμῳ Ἀριατοὶ τε ὁ Κύρου ὑπαρχος καὶ τὸ ἄλλο βαρβαρικόν. Κύρος δὲ καὶ οἱ ἵππεις τούτου ὅσον ἑξακόσιοι ὠπλισμένοι θώραξι μὲν αὐτοὶ καὶ παραμηριδίοις καὶ κράνεσι πάντες πλὴν Κύρου· Κύρος δὲ ψιλὴν ἔχων τὴν κεφαλὴν εἰς τὴν μάχην καθίστατο. οἱ δ' ἵπποι πάντες οἱ μετὰ Κύρου εἰχον καὶ προμετωπίδια καὶ προστεφνίδια· εἶχον δὲ καὶ μαχαίρας οἱ ἵππεις Ἑλληνικὰς. καὶ ἤδη τε ἦν μέσον ἡμέρας καὶ οὐπω καταφανεῖς ἦσαν οἱ πολέμιοι· ἤνικα δὲ δειλὴ ἐγίγνετο, ἐφάνη κοινορφὸς ὥσπερ νεφέλη λευκή, χρόνῳ δὲ συχνῷ ὕστερον ὥσπερ μελανία τις ἐν τῷ πεδίῳ ἐπὶ πολὺ. ὅτε δὲ ἐγγύτερον ἐγίγνοντο, τάχα δὴ καὶ χαλκός τις ἤστραπτε καὶ αἱ λόγχαι καὶ αἱ τάξεις καταφανεῖς ἐγίγνοντο. καὶ ἦσαν ἵππεις μὲν λευκοθῶ-9

6. Post καθίστατο addebatur: λέγεται δὲ καὶ τοὺς ἄλλους Πέρσας φιλαῖς ταῖς κεφαλαῖς ἐν τῷ πολέμῳ διακινδυνεύειν.

- ρακες ἐπὶ τοῦ εὐωνύμου τῶν πολεμίων· Τισσαφέρ-
νης ἐλέγτο τούτων ἄρχην· ἐχόμενοι δὲ τούτων γε-
ροφόροι, ἐχόμενοι δὲ ὀκλήται σὺν ποθήρῃσι ξυλλίνας
ἄσπισιν· Αἰγύπτιοι δ' οὗτοι ἐλέγοντο εἶναι· ἄλλοι
δ' ἰκπεῖς, ἄλλοι τοξόται· πάντες δ' οὗτοι κατὰ ἔθνη
ἐν πλαισίῳ πλήρει ἀνθρώπων ἕκαστον τὸ ἔθνος ἐπο-
10 ρεύτο· πρὸ δὲ αὐτῶν ἄρματα διαλείποντα συχνὸν
ἀπ' ἀλλήλων τὰ δὴ θρεπανηφόρα καλούμενα· εἶχον
δὲ τὰ θρέπανα ἐκ τῶν ἀξόνων εἰς πλάγιον ἀποτετα-
μένα καὶ ὑπὸ τοῖς διαφροῖς εἰς γῆν βλέποντα, ὡς
διακόπτειν ὄψιν ἐντυγχάνοιεν· ἡ δὲ γνώμη ἦν ὡς εἰς
τὰς τάξεις τῶν Ἑλλήνων ἐλθόντα καὶ διακόφοντα.
- 11 ὁ μέντοι Κύρος εἶπεν ὅτι καλέσας παρεκελεύετο τοῖς
Ἑλλήσι τὴν κραυγὴν τῶν βαρβάρων ἀνέχεσθαι, ἐψεύ-
σθη τοῦτο· οὐ γὰρ κραυγὴ ἀλλὰ σιγῇ ὡς ἀνυστόν καὶ
12 ἡσυχῇ ἐν Ἰσῶ καὶ βραδέως προσῆσαν· καὶ ἐν τούτῳ
Κύρος παρελαύνων αὐτὸς σὺν Πίργρητι τῷ ἐρμηνεῖ καὶ
ἄλλοις τρισὶν ἢ τέτταρσι τῷ Κλέαρχῳ ἔβρα ἄγειν τὸ
στράτευμα κατὰ μέσον τὸ τῶν πολεμίων, ὅτι ἐκεῖ βα-
σιλεὺς εἶη· κἂν τοῦτ', εἶφη, νικῶμεν, πάνθ' ἡμῖν
13 πεποιήται· ὁρῶν δὲ ὁ Κλέαρχος τὸ μέσον στίφος καὶ
ἀκούων Κύρου ἔξω ὄντα τοῦ [Ἑλληνικοῦ] εὐωνύμου
βασιλέα· τοσοῦτον γὰρ πλήθει περιῆν βασιλεὺς ὥστε
μέσον τὸ ἑαυτοῦ ἔχων τοῦ Κύρου εὐωνύμου ἔξω ἦν·
ἀλλ' ὅμως ὁ Κλέαρχος οὐκ ἠθέλην ἀποσπάσαι ἀπὸ τοῦ
ποταμοῦ τὸ δεξιὸν κέρασ, φοβούμενος μὴ κυκλωθεῖη
ἐκατέρωθεν, τῷ δὲ Κύρῳ ἀπεκρίνατο ὅτι αὐτῷ μέλοι
14 ὅπως καλῶς ἔχοι· καὶ ἐν τούτῳ τῷ καιρῷ τὸ μὲν βαρ-
βαρικὸν στράτευμα ὁμαλῶς προῆει, τὸ δὲ Ἑλληνικὸν
ἔτι ἐν τῷ αὐτῷ μένον συνετάττετο ἐκ τῶν ἔτι προσίον-
των· καὶ ὁ Κύρος παρελαύνων οὐ πᾶν πρὸς αὐτῷ

τῷ στρατεύματι κατεδεδάτο ἐκατέρωσε ἀποβλέπων εἰς
 τε τοὺς πολεμίους καὶ τοὺς φίλους. ἰδὼν δὲ αὐτὸν 15
 ἀπὸ τοῦ Ἑλληνικοῦ Ξενοφῶν Ἀθηναῖος, ὑπελάσας ὡς
 συναντήσῃ ἤρετο εἰ τι παραγγέλλοι· ὁ δ' ἐπιστήσας
 εἶπε καὶ λέγειν ἐκέλευσε πᾶσιν ὅτι καὶ τὰ ἱερὰ καλὰ καὶ
 τὰ σφάγια καλὰ. ταῦτα δὲ λέγων Θορύβου ἤκουσε 16
 διὰ τῶν τάξεων ἰόντος, καὶ ἤρετο τίς ὁ Θόρυβος εἴη.
 ὁ δὲ Κλέαρχος εἶπεν ὅτι τὸ σύνθημα παρέρχεται δεύ-
 τερον ἤδη. καὶ ὃς ἐθαύμασε τίς παραγγέλλει καὶ ἤρετο
 ὅ,τι εἴη τὸ σύνθημα. ὁ δ' ἀπεκρίνατο Ζεὺς σωτήρ
 καὶ νίκη. ὁ δὲ Κῦρος ἀκούσας Ἀλλὰ δέχομαι τε, ἔφη, 17
 καὶ τοῦτο ἔστω. ταῦτα δ' εἰπὼν εἰς τὴν ἑαυτοῦ χάραν
 ἀπήλαυσε· καὶ οὐκέτι τρία ἢ τέτταρα στάδια διειχέτην
 τὴν φάλαγγα ἀπ' ἀλλήλων ἤνικα ἐπαιάνιζόν τε οἱ Ἕλ-
 ληνες καὶ προήρχοντο ἀντίοι ἵεναι τοῖς πολεμίοις. ὡς 18
 δὲ πορευομένων ἐξεκύμαινέ τι τῆς φάλαγγος, τὸ ὑπο-
 λειπόμενον ἤρξατο δρόμῳ θεῖν· καὶ ἅμα ἐφθέγγεοντο
 πάντες οἰόντες τῷ Ἐνναλίῳ ἐλελίξουσι, καὶ πάντες δὲ
 ἔθεον. [λέγουσι δὲ τινες ὡς καὶ ταῖς ἀσπίσι πρὸς τὰ
 δόρατα ἐδοῦνθησαν φόβον ποιοῦντες τοῖς ἵπποις.] πρὶν 19
 δὲ τόξευμα ἐξικνεῖσθαι ἐκκλίνουσιν οἱ βάρβαροι καὶ
 φεύγουσι. καὶ ἐνταῦθα δὴ ἐδίωκον μὲν κατὰ κράτος οἱ
 Ἕλληνες, ἐβόων δὲ ἀλλήλοις μὴ θεῖν δρόμῳ, ἀλλ' ἐν
 τάξει ἐπισθαι. τὰ δ' ἄρματα ἐφέρετο τὰ μὲν δι' αὐτῶν 20
 τῶν πολεμίων, τὰ δὲ καὶ διὰ τῶν Ἑλλήνων κενὰ ἡνιό-
 γων. οἱ δ' ἐπεὶ προῖδοιεν, δίσταντο· ἔστι δ' ὅστις καὶ
 κατελήφθη ὥσπερ ἐν ἵπποδρόμῳ ἐκπλαγείς· καὶ οὐδὲν
 μέντοι οὐδὲ τοῦτον παθεῖν ἔφασαν, οὐδ' ἄλλος δὲ τῶν
 Ἑλλήνων ἐν ταύτῃ τῇ μάχῃ ἔπαθεν οὐδεὶς οὐδέν, πλην
 ἐπὶ τῷ εὐαθύμῳ τοξευθῆναι τις ἐλέγετο. Κῦρος δ' 21
 ὀρῶν τοὺς Ἕλληνας νικῶντας τὸ καθ' αὐτούς καὶ διω-

κοντας, ἡδόμενος καὶ προσκυνούμενος ἤδη [ὡς βασι-
 λεύς] ὑπὸ τῶν ἀμφ' αὐτόν, οὐδ' ὡς ἐξήχθη διαώκειν,
 ἀλλὰ συνεσπειραμένην ἔχων τὴν τῶν σὺν ἑαυτῷ ἑξα-
 κοσίων ἰκπέων τάξιν ἐπεμελεῖτο ἥ,τι ποιήσει βασιλεύς.
 καὶ γὰρ ἦδει αὐτόν ὅτι μέσον ἔχει τοῦ Περσικοῦ στρα-
 22 τεύματος. καὶ πάντες δ' οἱ τῶν βαρβάρων ἄρχοντες
 βέσον ἔχοντες τὸ αὐτῶν ἡγοῦνται, νομίζοντες οὕτω
 καὶ ἐν ἀσφαλεστάτῳ εἶναι, ἦν ἢ ἡ ἰσχύς αὐτῶν ἐκατέ-
 ρωθεν, καὶ εἴ τι παραγγελῆαι χρήζοιεν, ἡμίσει ἂν χρό-
 23 νῳ αἰσθάνεσθαι τὸ στράτευμα. καὶ βασιλεύς δὴ τότε
 μέσον ἔχων τῆς αὐτοῦ στρατιᾶς ὅμως ἔξω ἐγένετο τοῦ
 Κύρου εὐανύμου κέρατος. ἐπεὶ δὲ οὐδεὶς αὐτῷ ἐμά-
 χητο ἐκ τοῦ ἀντίου οὐδὲ τοῖς αὐτοῦ τεταγμένοις ἐμ-
 24 προσθεν, ἐπέκαμπεν ὡς εἰς κύκλωσιν. ἔνθα δὴ Κύ-
 ρος δείσας μὴ ὀπισθεν γενόμενος κατακόπη τὸ Ἑλλη-
 νικὸν ἐλαύνει ἀντίος· καὶ ἐμβαλὼν σὺν τοῖς ἑξακο-
 σίοις νικᾷ τοὺς πρὸ βασιλέως τεταγμένους καὶ εἰς
 φυγὴν ἔτρεψε τοὺς ἑξακισχιλίους, καὶ ἀποκτείνει λέ-
 γεται αὐτὸς τῇ ἑαυτοῦ χειρὶ Ἀρταγέρσην τὸν ἄρχοντα
 25 αὐτῶν. ὡς δ' ἡ τροπὴ ἐγένετο, διασπείρονται καὶ οἱ
 Κύρου ἑξακόσιοι εἰς τὸ διαώκειν ὀρμήσαντες, πλὴν
 πάνυ ὀλίγοι ἀμφ' αὐτὸν κατελείφθησαν, σχεδὸν οἱ
 26 ὀμοτράπεζοι καλούμενοι. σὺν τούτοις δὲ ὦν καθορᾷ
 βασιλέα καὶ τὸ ἀμφ' ἐκεῖνον στίφος· καὶ εὐθύς οὐκ
 ἠνέσχετο, ἀλλ' εἰπὼν Τὸν ἄνδρα ὀρῶ ἴετο ἐκ' αὐτόν
 καὶ παῖε κατὰ τὸ στέφρον καὶ τιτρώσκει διὰ τοῦ θά-
 ρακος, ὡς φησι Κτησίας ὁ ἰατρός καὶ ἰᾶσθαι αὐτὸς τὸ
 27 τραῦμά φησι. παίοντα δ' αὐτόν ἀκοντίζει τις παλτῷ
 ὑπὸ τὸν ὀφθαλμὸν βιαίως· καὶ ἐνταῦθα μαχόμενοι
 καὶ βασιλεύς καὶ Κύρος καὶ οἱ ἀμφ' αὐτούς ὑπὲρ ἑκα-
 τέρου, ὅποσοι μὲν τῶν ἀμφὶ βασιλέα ἀπέδνησκον

Κτησίας λέγει· παρ' ἐκεινω γὰρ ἦν· Κύρος δὲ αὐτὸς
 τε ἀπέθανε καὶ ὅτι οἱ ἄριστοι τῶν περὶ αὐτὸν
 ἔκειντο ἐπ' αὐτῷ. Ἀρταπάτης δ' ὁ πιστότατος αὐτῷ 28
 τῶν σκηπτούχων λέγεται, ἐπειδὴ πεπτωκότα εἶδε
 Κύρον, καταπηδήσας ἀπὸ τοῦ ἵππου περιπεσεῖν αὐτῷ.
 καὶ οἱ μὲν φασὶ βασιλέα κελεύσαι τινα ἐπισφάξαι αὐ- 29
 τὸν Κύρω, οἱ δ' ἑαυτὸν ἐπισφάξασθαι σπασάμενον
 τὸν ἀκινάκην· εἶχε γὰρ χρυσοῦν· καὶ στρεπτόν δ'
 ἐφόρει καὶ ψέλια καὶ τᾶλλα ὥσπερ οἱ ἄριστοι Περ-
 σῶν· ἐτετίμητο γὰρ ὑπὸ Κύρου δι' εὐνοϊάν τε καὶ
 πιστότητα.

Κύρος μὲν οὖν οὕτως ἐτελεύτησεν, ἀνὴρ ὢν IX.
 Περσῶν τῶν μετὰ Κύρον τὸν ἀρχαῖον γενομένου
 βασιλικώτατος τε καὶ ἀρχεῖν ἀξιώτατος, ὡς παρὰ
 πάντων ὁμολογεῖται τῶν Κύρου δοκούντων ἐν πείρᾳ
 γενέσθαι. πρῶτον μὲν γὰρ ἐτι καὶς ὢν ὅτ' ἐπαιδεύετο 2
 καὶ σὺν τῷ ἀδελφῷ καὶ σὺν τοῖς ἄλλοις παισὶ, πάν-
 των πάντα κράτιστος ἐνομιζέτο. πάντες γὰρ οἱ τῶν 3
 ἀρίστων Περσῶν παῖδες ἐπὶ ταῖς βασιλέως θύραις
 παιδεύονται· ἐνθα πολλὴν μὲν ἀσφοδύνην κατα-
 μάθοι ἂν τις, ἀσχυρὸν δ' οὐδὲν οὔτ' ἀκούσαι οὔτ'
 ἰδεῖν ἔστι. θεῶνται δ' οἱ παῖδες καὶ τιμωμένους 4
 ὑπὸ βασιλέως καὶ ἀκούουσι, καὶ ἄλλους ἀτιμαζο-
 μένους· ὥστε εὐθύς παῖδες ὄντες μανθάνουσιν ἀρ-
 χεῖν τε καὶ ἀρχεσθαι. ἐνθα Κύρος αἰδημονέστατος 5
 μὲν πρῶτον τῶν ἡλικιωτῶν ἐδόκει εἶναι, τοῖς τε
 πρεσβυτέροις καὶ τῶν ἑαυτοῦ ὑποδεεστέρων μᾶλλον
 πεῖθεσθαι, ἔπειτα δὲ φιλιππότατος καὶ τοῖς ἵπποις
 ἄριστα χρῆσθαι· ἔκρινον δ' αὐτὸν καὶ τῶν εἰς τὸν
 πόλεμον ἔργων, τοξικῆς τε καὶ ἀκοντίσεως, φιλομα-
 θέστατον εἶναι καὶ μελετηρότατον. ἐπεὶ δὲ τῇ ἡλικίᾳ 6
 Xenoph. Anab. 3

ἔπρεπε, καὶ φιλοθηρότατος ἦν καὶ πρὸς τὰ θηρία
 μέντοι φιλοκινδυνότατος. καὶ ἄρκτον ποτὲ ἐπιφε-
 ρομένην οὐκ ἔτρεσεν, ἀλλὰ συμπεσῶν κατεσπάρσθη
 ἀπὸ τοῦ ἵππου, καὶ τὰ μὲν ἔπαθεν, ὧν καὶ τὰς
 ἄτειλάς εἶχε, τέλος δὲ κατέκανε· καὶ τὸν πρῶτον
 μέντοι βοηθήσαντα πολλοῖς μακαριστὸν ἐποίησεν.
 7 ἔπει δὲ κατεπέμφθη ὑπὸ τοῦ πατρὸς σατραπῆς Λυ-
 δίας τε καὶ Φρυγίας τῆς μεγάλης καὶ Καππαδοκίας,
 στρατηγὸς δὲ καὶ πάντων ἀπεδείχθη οἷς καθήκει εἰς
 Καστωλοῦ πεδίου ἀδροῦξοσθαι, πρῶτον μὲν ἐπέδειξεν
 αὐτὸν ὅτι περὶ πλείστου ποιοῖτο, εἰ τῷ σπείσαιοτο καὶ
 εἰ τῷ συνδοῖτο καὶ εἰ τῷ ὑπόσχοιτό τι, μηδὲν ψεύ-
 8 δεσθαι. καὶ γὰρ οὐν ἐπίστευον μὲν αὐτῷ αἱ πόλεις
 ἐπιτρεπόμεναι, ἐπίστευον δ' οἱ ἄνδρες· καὶ εἰ τις πο-
 λέμιος ἐγένετο, σπείσαμένον Κύρου ἐπίστευε μηδὲν ἂν
 9 παρὰ τὰς σπονδὰς παθεῖν. τοιγαροῦν ἐπεὶ Τισσα-
 φέρνει ἐπολέμησε, πᾶσαι αἱ πόλεις ἐκοῦσαι Κύρον εἴ-
 λοντο ἀντὶ Τισσαφέρνου πλὴν Μιλησίων· οὗτοι δὲ
 ὅτι οὐκ ἤθελε τοὺς φεύγοντας προσέσθαι ἐφοβοῦντο
 10 αὐτόν. καὶ γὰρ ἔργῳ ἐπεδείκνυτο καὶ ἔλεγεν ὅτι οὐκ
 ἂν ποτε προσοῖτο, ἐπεὶ ἄπαξ φίλος αὐτοῖς ἐγένετο,
 οὐδ' εἰ ἔτι μὲν μείους γένοιτο, ἔτι δὲ κάκιον πράξειαν
 11 φανερὸς δ' ἦν καὶ εἰ τίς τι ἀγαθὸν ἢ κακὸν ποιήσειεν
 αὐτόν, νικᾶν πειρώμενος· καὶ εὐχὴν δὲ τινας αὐτοῦ
 ἐξέφερον ὡς εὐχοῖτο τοσοῦτον χρόνον ζῆν ἕστε νικῆν
 καὶ τοὺς εὐ καὶ τοὺς κακῶς ποιοῦντας ἀλεξόμενος.
 12 καὶ γὰρ οὐν πλείστοι δὴ αὐτῷ ἐνὶ γε ἀνθρὶ τῶν ἐφ'
 ἡμῶν ἐπεθύμησαν καὶ χρήματα καὶ πόλεις καὶ τὰ
 13 ἑαυτῶν σώματα προσέσθαι. οὐ μὲν δὴ οὐδὲ τοῦτ' ἂν
 τις εἰποι ὡς τοὺς κακούργους καὶ ἀδίκους εἶα καταγε-
 λᾶν, ἀλλ' ἀφειδέστατα πάντων ἐτιμωρεῖτο. πολλάκις

δ' ἦν ἰδεῖν παρὰ τὰς στειβομένας ὁδοὺς καὶ ποδῶν καὶ
 χειρῶν καὶ ὀφθαλμῶν στερομένους ἀνθρώπους· ὥστ'
 ἐν τῇ Κύρῳ ἀρχῇ ἐγένετο καὶ Ἕλληρι καὶ βαρβάρῳ
 μηδὲν ἀδικοῦντι ἀδεῶς πορεύεσθαι ὅποι τις ἤθελεν,
 ἔχοντι ὅτι προχωροῖη. τοὺς γε μέντοι ἀγαθοὺς εἰς 14
 πόλεμον ὠμολόγητο διαφερόντως τιμᾶν. καὶ πρῶτον
 μὲν ἦν αὐτῷ πόλεμος πρὸς Πισίδας καὶ Μυσούς· στρα-
 τευόμενος οὖν καὶ αὐτὸς εἰς ταύτας τὰς χώρας οὐς
 ἑώρα ἐθέλοντας κινδυνεύειν, τούτους καὶ ἄρχοντας
 ἐποίει ἧς κατεστρέφετο χώρας, ἔπειτα δὲ καὶ ἄλλοις δῶ-
 ροις ἐτίμα· ὥστε φαίνεσθαι τοὺς μὲν ἀγαθοὺς εὐδαί- 15
 μουσεστάτους, τοὺς δὲ κακοὺς δούλους τούτων ἀξιοῦ-
 σθαι εἶναι. τοιγαροῦν πολλῇ ἦν ἀφθονία αὐτῷ τῶν
 ἐθελόντων κινδυνεύειν, ὅπου τις οἶοιτο Κύρον αἰσθῆ-
 σεσθαι. εἰς γε μὴν δικαιοσύνην εἴ τις αὐτῷ φανερός 16
 γένοιτο ἐπιδείκνυσθαι βουλόμενος, περὶ παντὸς ἐποι-
 εῖτο τούτους πλουσιωτέρους ποιεῖν τῶν ἐκ τοῦ ἀδίκου
 φιλοκερδούντων. καὶ γὰρ οὖν ἄλλα τε πολλὰ δικαίως 17
 αὐτῷ διεχειρίζετο καὶ στρατεύματι ἀληθινῷ ἐχρήσατο.
 καὶ γὰρ στρατηγοὶ καὶ λοχαγοὶ οὐ χρημάτων ἕνεκα
 πρὸς ἐκεῖνον ἐπλευσαν, ἀλλ' ἐπεὶ ἔγνωσαν κερδαλεώ-
 τερον εἶναι Κύρῳ καλῶς πειθαρχεῖν ἢ τὸ κατὰ μῆνα
 κέρδος. ἀλλὰ μὴν εἴ τις γέ τι αὐτῷ προστάξαντι καλῶς 18
 ὑπηρετήσειςιν, οὐδεὶς πώποτε ἀχάριστον εἶασε τὴν
 προθυμίαν. τοιγαροῦν κράτιστοι δὴ ὑπηρεταὶ παντὸς
 ἔργου Κύρῳ ἐλέχθησαν γενέσθαι. εἰ δὲ τίνα ὄρφῃ 19
 δευρὸν ὄντα οἰκονόμον ἐκ τοῦ δικαίου καὶ κατασκευά-
 ζοντά τε ἧς ἄρχοι χώρας καὶ προσόδους ποιοῦντα, οὐ-
 δένα ἂν πώποτε ἀφείλετο, ἀλλ' αἰεὶ πλείω προσεδίδου·
 ὥστε καὶ ἡδέως ἐπόνουν καὶ θαρραλέως ἐκπᾶντο καὶ δ'
 ἐπέπατο αὐτὸς τις ἤμιστα Κύρον ἐκρυπτεν· οὐ γὰρ φθο-

- κῶν τοῖς φανερώς πλουτουῦσιν ἐφαίνετο, ἀλλὰ πειρω-
 μένος χρῆσθαι τοῖς τῶν ἀποκρυπτομένων χρήμασι.
- 20 φίλους γε μὴν ὅσους ποιήσαιτο καὶ εὐνοὺς γνολή ὄντας
 καὶ ἱκανοὺς κρίνειε συνεργοὺς εἶναι ὅ,τι τυγχάνοι βου-
 λόμενος κατεργάζεσθαι, ὁμολογεῖται πρὸς πάντων
- 21 κρᾶτιστος δὴ γενέσθαι θεραπεύειν. καὶ γὰρ αὐτὸ
 τοῦτο οὐπὲρ αὐτὸς ἔνεκα φίλων ᾤετο δεῖσθαι, ὡς συν-
 εργοὺς ἔχοι, καὶ αὐτὸς ἐπειρᾶτο συνεργὸς τοῖς φίλοις
 κρᾶτιστος εἶναι τούτου ὅτου ἕκαστον αἰσθάνοιτο ἐπι-
- 22 θυμοῦντα. δῶρα δὲ πλεῖστα μὲν οἶμαι εἰς γε ἀνήρ
 ἐλάμβανε διὰ πολλὰ· ταῦτα δὲ πάντων δὴ μάλιστα
 τοῖς φίλοις διεθίδου, πρὸς τοὺς τρόπους ἕκαστου σκο-
- 23 πῶν καὶ ὅτου μάλιστα ὄρφῃ ἕκαστον δεόμενον. καὶ
 ὅσα τῷ σώματι αὐτοῦ κόσμον πέμποι τις ἢ ὡς εἰς πό-
 λεμον ἢ ὡς εἰς καλλωπισμὸν, καὶ περὶ τούτων λέγειν
 αὐτὸν ἔφασαν ὅτι τὸ μὲν ἑαυτοῦ σῶμα οὐκ ἂν δύναίτο
 τούτοις πᾶσι κοσμηθῆναι, φίλους δὲ καλῶς ἕκαστη-
- 24 μένους μέγιστον κόσμον ἀνδρὶ νομίζοι. καὶ τὸ μὲν τὰ
 μεγάλα νικᾶν τοὺς φίλους εὐ ποιοῦντα οὐδὲν θαυμα-
 στὸν, ἐπειδὴ γε καὶ δυνατώτερος ἦν· τὸ δὲ τῇ ἐπιμη-
 λείᾳ περιεῖναι τῶν φίλων καὶ τῷ προθυμεισθαι χαρῆ-
- 25 ῖεσθαι, ταῦτα ἔμοιγε μᾶλλον δοκεῖ ἀγαθὰ εἶναι. Κῦ-
 ρος γὰρ ἔπεμπε βίκους οἴνου ἡμιδεεῖς πολλάκις ὁπότε
 πᾶν ἡδὺν λάβοι, λέγων ὅτι οὐπω δὴ πολλοῦ χρόνου
 τούτου ἡδῖον οἶνον ἐπιτύχοι· τούτου οὖν σοὶ ἔπεμψε
 καὶ δεῖται σου τήμερον τούτου ἐκπιεῖν σὺν οἷς μάλιστα
- 26 φιλεῖς. πολλάκις δὲ χῆνας ἡμιβρώτους ἔπεμπε καὶ
 ἄρτων ἡμίσεια καὶ ἄλλα τοιαῦτα, ἐπιλέγειν κελεύων
 τὸν φέροντα, τούτοις ἦσθη Κῦρος· βούλεται οὖν καὶ
- 27 δὲ τούτων γεύεσθαι. ὅπου δὲ χιλὸς σπάνιος πᾶν
 εἶη, αὐτὸς δ' ἐδύνατο παρασκευάσασθαι διὰ τὸ πολλοῦς

ἔχειν ὑπηρετίας καὶ διὰ τὴν ἐπιμέλειαν, διαπέμπων
 ἐκέλευε τοὺς φίλους τοῖς τὰ ἑαυτῶν σώματα ἔχουσιν
 ἵπκοις ἐμβάλλειν τοῦτον τὸν χιλόν, ὡς μὴ πεινωῖτες
 τοὺς ἑαυτοῦ φίλους ἄγῳσι. εἰ δὲ δὴ ποτὲ πορεύοιτο 28
 καὶ πλείστοι μέλλοιεν ὕψεσθαι, προσκαλεῖν τοὺς φί-
 λους ἐσπουδαιολογεῖτο, ὡς δηλοῖ ὅς τιμαί. ὥστε
 ἔγωγε ἐξ ὧν ἀκούω οὐδένα κρίνω ὑπὸ πλειόνων πεφ-
 λησθαι οὔτε Ἑλλήνων οὔτε βαρβάρων. τεκμήριον δὲ 29
 τούτου καὶ τόδε. παρὰ μὲν Κύρου δούλου ὄντος οὐ-
 δεῖς ἀπῆει πρὸς βασιλέα, πλὴν Ὀρόντας ἐπεχείρησε·
 καὶ οὗτος δὴ ὃν ᾔθετο πιστόν οἱ εἶναι ταχὺ αὐτὸν ἠΐθε
 Κύρω φίλτερον ἢ ἑαυτῷ· παρὰ δὲ βασιλέως πολλοὶ
 πρὸς Κύρον ἀπῆλθον, ἐπειδὴ πολέμιοι ἀλλήλοις ἐγέ-
 νοντο, καὶ οὗτοι μέντοι οἱ μάλιστα ὑπ' αὐτοῦ ἀγαπώ-
 μενοι, νομίζοντες παρὰ Κύρω ὄντες ἀγαθοὶ ἀξιοτέρως
 ἂν τιμῆς τυγχάνειν ἢ παρὰ βασιλεῖ. μέγα δὲ τεκμή- 30
 ριον καὶ τὸ ἐν τῇ τελευτῇ τοῦ βίου αὐτῷ γενόμενον
 ὅτι καὶ αὐτὸς ἦν ἀγαθὸς καὶ κρίνειν ὀρθῶς ἐδύνατο
 τοὺς πιστοὺς καὶ εὐνοὺς καὶ βεβαίους. ἀποδηήσκου- 31
 τος γὰρ αὐτοῦ πάντες οἱ περὶ αὐτὸν φίλοι καὶ συν-
 τράπεζοι ἀπέθανον μαχόμενοι ὑπὲρ Κύρου πλὴν Ἀρι-
 αίου· οὗτος δὲ τεταγμένος ἐτύγγανεν ἐπὶ τῷ εὐωνύμῳ
 τοῦ Ἰππικοῦ ἄρχων· ὡς δ' ἦσθετο Κύρου πεπτωκότα,
 ἔφηνεν ἔχων καὶ τὸ στρατεύμα πᾶν οὐ ἦγετο.

Ἐνταῦθα δὴ Κύρου ἀποτέμνεται ἡ κεφαλὴ καὶ ἡ X.
 χεὶρ ἢ δεξιὰ. βασιλεὺς δὲ καὶ οἱ σὺν αὐτῷ διώκων εἰσ-
 πίπτει εἰς τὸ Κύρειον στρατόπεδον· καὶ οἱ μὲν μετὰ
 Ἀριαίου οὐκέτι ἴστανται ἀλλὰ φεύγουσι διὰ τοῦ αὐ-
 τῶν στρατοπέδου εἰς τὸν σταθμὸν ἐνθεν ᾤρημντο·
 τέτταρες δ' ἐλέγοντο παρασάγγαι εἶναι τῆς ὁδοῦ. βασι- 2
 λέυς δὲ καὶ οἱ σὺν αὐτῷ τὰ τε ἄλλα πολλὰ διαρκά-

ζουσι και την Φακαίδα την Κύρου καλλακίδα την σο-
 3 φην και καλήν λεγομένην είναι [λαμβάνει]. ἡ δὲ Μιλη-
 σία ἡ νεωτέρα ληφθεῖσα ὑπὸ τῶν ἀμφὶ βασιλεῖα ἐκ-
 φεύγει γυμνή πρὸς τῶν Ἑλλήνων, οἱ ἔτυγον ἐν τοῖς
 σκευοφόροις ὄπλα ἔχοντες και ἀντικαχθέντες πολλοὺς
 μὲν τῶν ἀρκαζόντων ἀπέκτειναν, οἱ δὲ και αὐτῶν
 ἀπέθανον· οὐ μὴν ἐφυγόν γε, ἀλλὰ και ταύτην ἔσω-
 σαν και ἄλλυ ὁπόσα ἐντὸς αὐτῶν και χρήματα και
 4 ἀνδραποῖ ἐγένοντο πάντα ἔσωσαν. ἐνταῦθα διέσχον
 ἀλλήλων βασιλεὺς τε και οἱ Ἕλληνας ὡς τριάκοντα στά-
 δια, οἱ μὲν διώκοντες τοὺς καθ' αὐτοὺς ὡς πάντας
 νικῶντες, οἱ δ' ἀρκαζόντες ὡς ἦδη πάντες νικῶντες.
 5 ἐκεῖ δ' ἦσθοντο οἱ μὲν Ἕλληνας ὅτι βασιλεὺς σὺν τῷ
 στρατεύματι ἐν τοῖς σκευοφόροις εἶη, βασιλεὺς δ' αὐ-
 ἠκουσὲ Τισσαφέρηνους ὅτι οἱ Ἕλληνας νικῶεν τὸ καθ'
 αὐτοὺς και εἰς τὸ πρόσθεν οἴχονται διώκοντες, ἐν-
 ταῦθα δὴ βασιλεὺς μὲν ἀθροίζει τε τοὺς ἑαυτοῦ και
 συντάττεται, ὁ δὲ Κλέαρχος ἐβουλεύετο Πρόξενον κα-
 λέσας, κλησιαίτατος γὰρ ἦν, εἰ πέμποιεν τινας ἢ πάν-
 6 τες ἰοιεν ἐπὶ τὸ στρατόπεδον ἀρῆζοντες. ἐν τούτῳ
 και βασιλεὺς δῆλος ἦν προσίων κάλιν ὡς ἐδόκει ὄπι-
 σθεν. και οἱ μὲν Ἕλληνας στραφέντες παρεσκευάζοντο
 ὡς ταύτη προσιόντος και δεξόμενοι, ὁ δὲ [βασιλεὺς]
 ταύτη μὲν οὐκ ἦγεν, ἡ δὲ καρήλθεν ἔξω τοῦ εὐωνύ-
 μου κέρατος ταύτη και ἀπήγαγεν, ἀναλαβὼν και τοὺς
 ἐν τῇ μάχῃ κατὰ τοὺς Ἕλληνας αὐτομολήσαντας και
 7 Τισσαφέρηνην και τοὺς σὺν αὐτῷ. ὁ γὰρ Τισσαφέρ-
 ης ἐν τῇ πρώτῃ συνόδῳ οὐκ ἐφυγεν, ἀλλὰ διήλασε
 παρὰ τὸν ποταμὸν κατὰ τοὺς Ἕλληνας πελταστάς·
 διελαύνων δὲ κατέκανε μὲν οὐδένα, διαστάντες δ' οἱ
 Ἕλληνας ἐπαιον και ἠκόντιζον αὐτοὺς· Ἐπισθένης δὲ

Ἀμφικολίτης ἦρχε τῶν πελταστῶν καὶ ἐλέγχετο φρόνι-
 μος γενέσθαι. ὁ δ' οὖν Τισσαφέρνης ὡς μείον ἔχων 8
 ἀπηλλάγη, πάλιν μὲν οὐκ ἀναστρέφει, εἰς δὲ τὸ στρα-
 τόπεδον ἀφικόμενος τὸ τῶν Ἑλλήνων ἐκεῖ συντυγγά-
 νει βασιλεῖ, καὶ ὁμοῦ δὴ πάλιν συνταξάμενοι ἐπορεύ-
 οντο. ἐπεὶ δ' ἦσαν κατὰ τὸ εὐώνυμον τῶν Ἑλλήνων 9
 κέρας, ἔδεισαν οἱ Ἕλληνες μὴ προσάγοιεν πρὸς τὸ κέ-
 ρας καὶ περιπτύξαντες ἀμφοτέρωθεν αὐτοὺς κατακό-
 φειαν· καὶ ἐδόκει αὐτοῖς ἀναπτύσσειν τὸ κέρας καὶ
 ποιήσασθαι ὀπισθεν τὸν ποταμόν. ἐν ᾧ δὲ ταῦτα 10
 ἐβουλεύοντο καὶ δὴ βασιλεὺς παραμειψάμενος εἰς τὸ
 αὐτὸ σχῆμα κατέστησεν ἀντίαν τὴν φάλαγγα ὥσπερ τὸ
 πρῶτον μαχοῦμενος συνήει. ὡς δὲ εἶδον οἱ Ἕλληνες
 ἐγγύς τε ὄντας καὶ παρατεταγμένους, αὐτίς παιανί-
 σαντες ἐπῆσαν πολὺ ἔτι προθυμότερον ἢ τὸ πρό-
 σθεν. οἱ δ' αὖ βάρβαροι οὐκ ἐδέχοντο, ἀλλ' ἐκ πλείο- 11
 νος ἢ τὸ πρόσθεν ἔφευγον· οἱ δ' ἐπεδίωκον μέχρι
 κώμης τινός· ἐνταῦθα δ' ἔστησαν οἱ Ἕλληνες· ὑπὲρ 12
 γὰρ τῆς κώμης γήλοφος ἦν, ἐφ' οὗ ἀνεστράφησαν οἱ
 ἀμφὶ βασιλέα, πεζοὶ μὲν οὐκέτι, τῶν δὲ ἱππέων ὁ λό-
 φος ἐνεπλήσθη, ὥστε τὸ ποιούμενον μὴ γιγνώσκειν.
 καὶ τὸ βασίλειον σημεῖον ὄραν ἔφασαν ἀετὸν τινα χρυ-
 σοῦν ἐπὶ πέλτη [ἐπὶ ξύλου] ἀνατεταμένον. ἐπεὶ δὲ καὶ 13
 ἐνταῦθ' ἐχώρουν οἱ Ἕλληνες, λείπουσι δὴ καὶ τὸν λό-
 φον οἱ ἱππεῖς· οὐ μὴν ἔτι ἀθρόοι ἀλλ' ἄλλοι ἄλλοθεν
 ἐφιλοῦτο δ' ὁ λόφος τῶν ἱππέων· τέλος δὲ καὶ πάν-
 τες ἀπεχώρησαν. ὁ οὖν Κλέαρχος οὐκ ἀνεβίβαζεν ἐπὶ 14
 τὸν λόφον, ἀλλ' ὑπ' αὐτὸν στήσας τὸ στρατεύμα πέμ-
 πει Λύκιον τὸν Συρακόσιον καὶ ἄλλον ἐπὶ τὸν λόφον
 καὶ κελεύει κατιδόντας τὰ ὑπὲρ τοῦ λόφου τί ἐστὶν
 ἀπαγγεῖλαι. καὶ ὁ Λύκιος ἤλασέ τε καὶ ἰδὼν ἀπαγ- 15

γέλλει ὅτι φεύγουσιν ἀνὰ κράτος. σχεδὸν δ' ὅτε ταῦτα
 16 ἦν καὶ ἥλιος ἐδύετο. ἐνταῦθα δ' ἔστησαν οἱ Ἕλληνες
 καὶ θέμενοι τὰ ὄπλα ἀνεκαίοντο· καὶ ἅμα μὲν ἐθαύ-
 μαζον ὅτι οὐδαμοῦ Κύρος φαίνοιτο οὐδ' ἄλλος ἀπ'
 αὐτοῦ οὐδεὶς παρεῖη· οὐ γὰρ ᾗδεσαν αὐτὸν τεθνηκότα,
 ἀλλ' εἶκαζον ἢ διώκοντα οἰχεσθαι ἢ καταληφόμενόν τι
 17 προεληλακέναι· καὶ αὐτοὶ ἐβουλευόντο εἰ αὐτοῦ μεί-
 ναντες τὰ σκευόφρα ἐνταῦθα ἄγουντο ἢ ἀπίειν ἐπὶ
 τὸ στρατόπεδον. ἔδοξεν αὐτοῖς ἀπιέναι· καὶ ἀφι-
 18 κνούνται ἀμφὶ δορκηστὸν ἐπὶ τὰς σκηνάς. ταύτης μὲν
 τῆς ἡμέρας τοῦτο τὸ τέλος ἐγένετο. καταλαμβάνουσι
 δὲ τῶν τε ἄλλων χρημάτων τὰ πλεῖστα διηροκασμένα
 καὶ εἴ τι διτίλον ἢ ποτόν ἦν, καὶ τὰς ἀμάξας μεστὰς
 ἀλεύρων καὶ οἴνου, ἃς παρεσκευάσατο Κύρος, ἵνα εἰ
 ποτε σφοδρὰ τὸ στρατεύμα λάβοι· ἐνδεῖα, διαδοίῃ τοῖς
 Ἕλλησιν· ἦσαν δ' αὐταὶ τετρακόσαι ὡς ἐλέγοντο ἅμα-
 19 ξαι· καὶ τὰντας τότε οἱ σὺν βασιλεὶ διήροκασαν. ὥστε
 ἄθδικοι ἦσαν οἱ πλεῖστοι τῶν Ἑλλήνων· ἦσαν δὲ καὶ
 ἀνάριστοι· πρὶν γὰρ δὴ καταλῦσαι τὸ στρατεύμα πρὸς
 ἄριστον βασιλεὺς ἐφάνη. ταύτην μὲν οὖν τὴν νύκτα
 οὕτω διεγέροντο.

[B.]

Ὡς μὲν οὖν ἠθροίσθη Κύρῳ τὸ Ἑλληνικὸν ὄτι ἐπὶ τὸν ἀδελφὸν Ἀρταξέρξην ἐστρατεύετο, καὶ ὅσα ἐν τῇ ἀνόδῳ ἐπράχθη καὶ ὡς ἡ μάχη ἐγένετο καὶ ὡς Κύρος ἐτελεύτησε καὶ ὡς ἐπὶ τὸ στρατόπεδον ἔλθόντες οἱ Ἕλληνες ἐκοιμήθησαν οἴομενοι τὰ πάντα νικᾶν καὶ Κύρον ζῆν, ἐν τῷ ἔμπροσθεν λόγῳ δεδήλωται. ἄμα 2 δὲ τῇ ἡμέρᾳ συνελθόντες οἱ στρατηγοὶ ἐθαύμαζον ὅτι Κύρος οὔτε ἄλλον πέμποι σημαίνοντα ὅ,τι χρῆ ποιεῖν οὔτε αὐτὸς φαίνοιτο. ἔδοξεν οὖν αὐτοῖς συσκευασάμενοις ἃ εἶχον καὶ ἐξοπλισάμενοις προῖέναι εἰς τὸ πρόσθεν ἕως Κύρῳ συμμίξειαν. ἤδη δὲ ἐν ὁρμῇ ὄντων 3 ἄμ' ἠλίφ ἀνίσχοντι ἦλθε Προκλῆς ὁ Τευθρανίας ἀρχων, γεγυῶς ἀπὸ Λαμαράτου τοῦ Λάκωνος, καὶ Γλοῦς ὁ Ταμῶ. οὗτοι ἔλεγον ὅτι Κύρος μὲν τέθνηκεν, Ἀριαῖος δὲ πεφευγὼς ἐν τῷ σταδμῷ εἶη μετὰ τῶν ἄλλων βαρβάρων ὄθεν τῇ προτεραίᾳ ὤρμητο, καὶ λέγοι ὅτι ταύτην μὲν τὴν ἡμέραν περιμενεῖεν ἂν αὐτούς, εἰ μέλλοιεν ἦκειν, τῇ δὲ ἄλλῃ ἀπιέναι φαίη ἐπὶ Ἰωνίας, ὄθεν περ ἦλθε. ταῦτα ἀκούσαντες οἱ στρα- 4 τηγὸι καὶ οἱ ἄλλοι Ἕλληνες πυνθανόμενοι βαρέως ἔφερον. Κλέαρχος δὲ τάδε εἶπεν. Ἄλλ' ὄφελε μὲν Κύρος

ζῆν· ἐπεὶ δὲ τετελεύτηκεν, ἀπαγγέλλετε Ἀριαίφ ὅτι
 ἡμεῖς νικῶμεν τε βασιλέα καὶ ὡς ὁρᾶτε οὐδεὶς ἐπι
 ἡμῶν μάχεται, καὶ εἰ μὴ ὑμεῖς ἤλθετε, ἐπορευόμεθα
 ἂν ἐπὶ βασιλέα. ἐπαγγελλόμεθα δὲ Ἀριαίφ, εἰάν ἐν-
 θάδε ἔλθῃ, εἰς τὸν θρόνον τὸν βασιλείων καθιεῖν αὐ-
 τόν· τῶν γὰρ μάχῃ νικῶντων καὶ τὸ ἄρχειν ἐστί.
 5 ταῦτ' εἰπὼν ἀποστέλλει τοὺς ἀγγέλους καὶ σὺν αὐτοῖς
 Χειρίσοφον τὸν Λάκωνα καὶ Μένωνα τὸν Θετταλόν·
 καὶ γὰρ αὐτὸς Μένων ἐβούλετο· ἦν γὰρ φίλος καὶ
 6 ξένος Ἀριαίου. οἱ μὲν ὄχοντο, Κλέαρχος δὲ περιέ-
 μνε. τὸ δὲ στρατεύμα ἐπορίζετο σὺν ὅπως ἐθύνατο
 ἐκ τῶν ὑποζυγίων κόπτοντες τοὺς βοῦς καὶ ὄνους·
 ξύλοις δ' ἐχρῶντο μικρὸν προιόντες ἀπὸ τῆς φάλαγ-
 γος οὗ ἢ μάχῃ ἐγένετο τοῖς τε οἰστοῖς κολλοῖς οὖσιν,
 οὗς ἠνάγκαζον οἱ Ἕλληες ἐκβάλλειν τοὺς αὐτομο-
 λούντας παρὰ βασιλέως, καὶ τοῖς γέροισι καὶ ταῖς ἀ-
 σπῖσι ταῖς ξυλῖναις ταῖς Αἰγυπτίαις· κολλαὶ δὲ καὶ κέλ-
 7 ται καὶ ἄμαξαι ἦσαν φέρεσθαι ἔρημοι· οἷς πᾶσι χρῶ-
 μενοι κρέα ἐψοντες ἤσθιον ἐκείνην τὴν ἡμέραν. καὶ
 ἦδη τε ἦν περὶ πλήθους ἀγορὰν καὶ ἔρχονται παρὰ
 βασιλέως καὶ Τισσαφέρου κήρυκες οἱ μὲν ἄλλοι
 βάρβαροι, ἦν δ' αὐτῶν Φαλῆνος εἰς Ἕλληνα, ὃς ἐτύγ-
 χανε παρὰ Τισσαφέρου ἂν καὶ ἐντίμως ἔχων· καὶ
 γὰρ προσεκοιεῖτο ἐπιστήμων εἶναι τῶν ἀμφὶ τάξεις
 8 τε καὶ ὀπλομαχίαν. οὗτοι δὲ προσελθόντες καὶ
 καλέσαντες τοὺς τῶν Ἑλλήνων ἄρχοντας λέγουσιν
 ὅτι βασιλεὺς κελεύει τοὺς Ἕλληνας, ἐπεὶ νικῶν
 τυγχάνει καὶ Κῦρον ἀπέκτονε, παραδόντας τὰ ὄπλα
 9 ἰόντας ἐπὶ τὰς βασιλέως θύρας εὐρίσκεσθαι ἂν
 τι· δύνανται ἀγαθόν. ταῦτα μὲν εἶπον οἱ βασιλέως
 κήρυκες· οἱ δὲ Ἕλληες βαρέως μὲν ἤκουσαν, ὅμως

δὲ Κλέαρχος τοσούτον εἶπεν ὅτι οὐ τῶν νικῶντων εἶη
 τὰ ὄπλα παραδίδουαι· ἀλλ', ἔφη, ὑμεῖς μὲν, ὧ ἄν-
 δρες στρατηγολί, τούτοις ἀποκρίνασθε ὅτι κάλλιστόν
 τε καὶ ἄριστον ἔχετε· ἐγὼ δὲ αὐτίκα ἤξω. ἐκάλεσε
 γάρ τις αὐτὸν τῶν ὑπηρετῶν, ὅπως ἴδοι τὰ ἱερὰ ἐξη-
 ρημένα· ἔτυχε γὰρ θυόμενος. ἐνθα δὴ ἀπεκρίνατο 10
 Κλεάνωρ μὲν ὁ Ἀρκὰς πρεσβύτατος ὦν ὅτι πρόσθεν
 ἂν ἀποθάνοιεν ἢ τὰ ὄπλα παραδοῖεν· Πρόξενος δὲ
 ὁ Θηβαῖος, Ἄλλ' ἐγὼ, ἔφη, ὦ Φαλίνας, θαυμάζω πό-
 τερα ὡς κρατῶν βασιλεὺς αἰτεῖ τὰ ὄπλα ἢ ὡς διὰ φι-
 λίαν δῶρα. εἰ μὲν γὰρ ὡς κρατῶν, τί δεῖ αὐτὸν
 αἰτεῖν καὶ οὐ λαβεῖν ἐλθόντα; εἰ δὲ πείσας βούλεται
 λαβεῖν, λεγέτω τί ἔσται τοῖς στρατιώταις, ἐὰν αὐτῷ
 ταῦτα χαρίσωνται. πρὸς ταῦτα Φαλίνος εἶπε, Βασι- 11
 λεὺς νικᾶν ἡγεῖται, ἐπεὶ Κύρον ἀπέκτονε. τίς γὰρ
 αὐτῷ ἔστιν ὅστις τῆς ἀρχῆς ἀντιποιεῖται; νομίζει δὲ
 καὶ ὑμᾶς ἑαυτοῦ εἶναι, ἔχων ἐν μέσῃ τῇ ἑαυτοῦ χώρα
 καὶ ποταμῶν ἐντὸς ἀδιαβάτων καὶ πληθος ἀνθρώ-
 πων ἐφ' ὑμᾶς δυνάμενος ἀγαγεῖν ὅσον οὐδ' εἰ καρ-
 εχοὶ ὑμῖν δύναισθε ἂν ἀποκτεῖναι. μετὰ τοῦτον 12
 Θεόπομος Ἀθηναῖος εἶπεν, ὦ Φαλίνας, νῦν, ὡς σὺ
 ὀφῆς, ἡμῖν οὐδὲν ἔστιν ἀγαθὸν ἄλλο εἰ μὴ ὄπλα καὶ
 ἀρετῇ. ὄπλα μὲν οὖν ἔχοντες οἴομεθα ἂν καὶ τῇ
 ἀρετῇ χρῆσθαι, παραδόντες δ' ἂν ταῦτα καὶ τῶν σω-
 μάτων στερηθῆναι. μὴ οὖν οἴου τὰ μόνα ἀγαθὰ
 ἡμῖν ὄντα ὑμῖν παραδώσειν, ἀλλὰ σὺν τούτοις καὶ
 περὶ τῶν ὑμετέρων ἀγαθῶν μαχοῦμεθα. ἀκούσας δὲ 13
 ταῦτα ὁ Φαλίνος ἐγέλασε καὶ εἶπεν, Ἄλλὰ φιλοσόφῳ
 μὲν δοῖμας, ὦ νεανίσκα, καὶ λέγεις οὐκ ἀχάριτα·
 ἴσθι μὲντοι ἀνόητος ὦν, εἰ οἶει τὴν ὑμετέραν ἀρετὴν
 περιγενέσθαι ἂν τῆς βασιλείας δυνάμεως. ἄλλους δὲ 14

- τινας ἔρασαν λέγειν ὑπομαλακίζομένους ὡς καὶ Κύρος πιστοὶ ἐγένοντο καὶ βασιλεῖ ἄν πολλοῦ ἀξιοὶ γένοιτο, εἰ βούλοιο φίλος γενέσθαι· καὶ εἶτε ἄλλο τι θέλοι χρῆσθαι εἰτ' ἐπ' Αἴγυπτον στρατεύειν, συγκατάστρέ-
- 15 ψαίντ' ἂν αὐτῷ. ἐν τούτῳ Κλέαρχος ἤκε, καὶ ἠρώτησεν εἰ ἤδη ἀποκεκριμένοι εἶεν. Φαλλῖνος δὲ ὑπολαβῶν εἶπεν, Οὗτοι μὲν, ὦ Κλέαρχε, ἄλλος ἄλλα λέγει·
- 16 σὺ δ' ἡμῖν εἰπέ τί λέγεις. ὁ δ' εἶπεν, Ἐγὼ σε, ὦ Φαλλῖνε, ἄσμενος ἑώρακα, οἶμαι δὲ καὶ οἱ ἄλλοι πάντες· σὺ τε γὰρ Ἕλληρ εἰ καὶ ἡμεῖς τοσοῦτοι ὄντες ὄσους σὺ ὀφῆς· ἐν τοιούτοις δὲ ὄντες πράγμασι συμ-
- 17 βουλευόμεθά σοι τί χρῆ ποιεῖν περὶ ἧν λέγεις. σὺ οὖν πρὸς θεῶν συμβούλευσον ἡμῖν ὅ,τι σοι δοκεὶ κάλλιστον καὶ ἄριστον εἶναι, καὶ ὃ σὸι τιμὴν οἴσει εἰς τὸν ἔπειτα χρόνον λεγόμενον, ὅτι Φαλλῖνός ποτε πεμφθεὶς παρὰ βασιλέως κελεύσων τοὺς Ἕλληνας τὰ ὄπλα παραδοῦναι συμβουλευομένοις συνεβούλευσεν αὐτοῖς τάδε· οἶσθα δὲ ὅτι ἀνάγκη λέγεσθαι ἐν τῇ
- 18 Ἑλλάδι ἃ ἂν συμβουλευῆς. ὁ δὲ Κλέαρχος ταῦτα ὑπήγετο βουλόμενος καὶ αὐτὸν τὸν παρὰ βασιλέως πρεσβεύοντα συμβουλευῆσαι μὴ παραδοῦναι τὰ ὄπλα, ὅπως εὐέλπιδες μᾶλλον εἶεν οἱ Ἕλληνες. Φαλλῖνος δὲ
- 19 ὑποστρέψας παρὰ τὴν δόξαν αὐτοῦ εἶπεν, Ἐγὼ, εἰ μὲν τῶν μυρίων ἐλπίδων μία τις ὑμῖν ἐστὶ σωθῆναι πολεμοῦντας βασιλεῖ, συμβουλεύω μὴ παραδιδόναι τὰ ὄπλα· εἰ δὲ τοι μηδεμίαν σωτηρίας ἐστὶν ἐλπίς ἄκοντος βασιλέως, συμβουλεύω σάζεσθαι ὑμῖν ὅπη
- 20 δυνατόν. Κλέαρχος δὲ πρὸς ταῦτα εἶπεν, Ἀλλὰ ταῦτα μὲν δὴ σὺ λέγεις· παρ' ἡμῶν δὲ ἀπάγγελλε τάδε ὅτι ἡμεῖς οἰόμεθα, εἰ μὲν θεοὶ βασιλεῖ φίλους εἶναι, πλείονος ἂν ἀξιοὶ εἶναι φίλοι ἔχοντες τὰ ὄπλα ἢ παραδόν

ες ἄλλω, εἰ δὲ θεοὶ πολεμεῖν, ἄμεινον ἂν πολεμεῖν
 ἔχοντες τὰ ὄπλα ἢ ἄλλω παραδόντες. ὁ δὲ Φαλλίος 21
 εἶπε, Ταῦτα μὲν δὴ ἀπαγγελοῦμεν· ἀλλὰ καὶ τάδε
 ὑμῖν εἶπεν ἐκέλευσε βασιλεὺς ὅτι μένουσι μὲν αὐτοῦ
 σπονδαὶ εἴησαν, προἰηῦσι δὲ καὶ ἀπιοῦσι πόλεμος.
 εἶπατε οὖν καὶ περὶ τούτου πότερα μενεῖτε καὶ σπον-
 δαὶ εἰσιν ἢ ὡς πολέμου ὄντος παρ' ὑμῶν ἀπαγγελῶ.
 Κλέαρχος δ' ἔλεξεν, Ἀπάγγελλε τούτων καὶ περὶ τού- 22
 του ὅτι καὶ ἡμῖν ταῦτά δοκεῖ ἄπερ καὶ βασιλεὺς. Τί
 οὖν ταῦτά ἐστιν; ἔφη ὁ Φαλλίος. ἀπεκρίνατο Κλέαρ-
 χος, Ἦν μὲν μένωμεν, σπονδαὶ, ἀπιοῦσι δὲ καὶ προ-
 οῦσι πόλεμος. ὁ δὲ πάλιν ἠρώτησε, Σπονδαὲς ἢ πό- 23
 λεμον ἀπαγγελῶ; Κλέαρχος δὲ ταῦτά πάλιν ἀπεκρί-
 νατο, Σπονδαὶ μὲν μένουσιν, ἀπιοῦσι δὲ ἢ προιοῦσι
 πόλεμος. ὅ,τι δὲ ποιήσοι οὐ διεσήμηγε.

Φαλλίος μὲν δὴ ᾤχετο καὶ οἱ σὺν αὐτῷ. οἱ δὲ πα- II
 ρὰ Ἀριαίου ἦκον Προκλῆς καὶ Χειρίσοφος· Μένων
 δὲ αὐτοῦ ἔμενε παρὰ Ἀριαίω· οὗτοι δὲ ἔλεγον ὅτι
 πολλοὺς φαίη Ἀριαίος εἶναι Πέρσας ἐαυτοῦ βελτίους,
 οὓς οὐκ ἂν ἀνασχέσθαι αὐτοῦ βασιλεύοντος· ἀλλ' εἰ
 βούλεσθε συναπιέναι, ἤκειν ἤδη κελεύει τῆς νίκης.
 εἰ δὲ μὴ, αὔριον πρῶ ἀπιέναι φησίν. ὁ δὲ Κλέαρχος 2
 εἶπεν, Ἄλλ' οὕτω χρὴ ποιεῖν· εἰ μὲν ἤκωμεν, ᾤσ-
 περ λέγετε· εἰ δὲ μὴ, κράττετε ὅποιον ἂν τι ὑμῖν
 οἴησθε μάλιστα συμφέρεῖν. ὅ,τι δὲ ποιήσοι οὐδὲ τού-
 τος εἶπε. μετὰ ταῦτα ἤδη ἡλίου δύνοντος συγ- 3
 καλέσας τοὺς στρατηγούς καὶ λοχαγούς ἔλεξε τοιαῦτα.
 Ἐμοί, ὧ ἄνδρες, θυομένω ἵνα ἐπὶ βασιλεῖ οὐκ ἐγί-
 γνητο τὰ ἱερά· καὶ εἰκότως ἄρα οὐκ ἐγίγνητο· ὡς
 γὰρ ἐγὼ νῦν πυνθάνομαι, ἐν μέσῳ ἡμῶν καὶ βασι-
 λέως ὁ Τίγρης ποταμὸς ἐστὶ ναυσίπορος, ὃν οὐκ ἂν

δυναίμεθα ἄνευ πλοίων διαβῆναι· πλοία δὲ ἤρεις
 οὐκ ἔχομεν. οὐ μὲν δὴ αὐτοῦ γε μένειν οἶόν τε· τὰ
 γὰρ ἐπιτήθεια οὐκ ἔστιν ἔχειν· μέναι δὲ παρὰ τοὺς
 4 Κύρου φίλους πάννυ καλά ἡμῖν τὰ ἱερά ἦν. ὥςτε οὐν
 χρῆ ποιεῖν· ἀπιόντας δεικνύνει ὅ,τι τις ἔχει· ἐπειδὴν
 δὲ σημήνη τῷ κέρατι ὡς ἀναπαύεσθαι, συσκευάζε-
 σθε· ἐπειδὴν δὲ τὸ δεύτερον, ἀνατίθεσθε ἐπὶ τὰ ὑπο-
 ζύγια· ἐπὶ δὲ τῷ τρίτῳ ἔπεσθε τῷ ἡγουμένῳ, τὰ μὲν
 ὑποζύγια ἔχοντες πρὸς τοῦ ποταμοῦ, τὰ δὲ ὄπλα ἔξω.
 5 ταῦτα ἀκούσαντες οἱ στρατηγοὶ καὶ λοχαγοὶ ἀπῆλθον
 καὶ ἐπόλουν οὕτω. καὶ τὸ λοιπὸν ὃ μὲν ἤρχεν, οἱ δὲ
 ἐπέθοντο, οὐχ ἐλόμενοι, ἀλλὰ ὁρῶντες ὅτι μόνος
 ἐφρόνει οἷα δεῖ τὸν ἄρχοντα, οἱ δ' ἄλλοι ἄπειροι
 6 ἦσαν. [ἀριθμὸς [δὲ] τῆς ὁδοῦ ἦν ἦλθον ἐξ Ἐφέσου τῆς
 Ἰωνίας μέχρι τῆς μάχης σταθμοὶ τρεῖς καὶ ἐνενηκόντα,
 παρασάγγαι πέντε καὶ τριάκοντα καὶ πεντακόσιοι, στά-
 διοι πεντήκοντα καὶ ἑξακισχίλιοι καὶ μύριοι· ἀπὸ δὲ
 τῆς μάχης ἐλέγοντο εἶναι εἰς Βαβυλῶνα στάδιοι ἑξή-
 7 κόντα καὶ τριακόσιοι.] ἐντεῦθεν ἐπεὶ σκότος ἐγένετο
 Μιλτοκύθης μὲν ὁ Θραξ ἔχων τοὺς τε ἱππέας τοὺς
 μεθ' ἑαυτοῦ εἰς τετταράκοντα καὶ τῶν πεζῶν Θρακῶν
 8 ὡς τριακοσίους ἠύτομόλησε πρὸς βασιλέα. Κλέαρχος
 δὲ τοῖς ἄλλοις ἠγεῖτο κατὰ τὰ παρηγγελμένα, οἱ δ'
 εἶποντο· καὶ ἀφικνοῦνται εἰς τὸν πρῶτον σταθμὸν
 παρὰ Ἀριατον καὶ τὴν ἐκείνου στρατιὰν ἀμφὶ μέσας
 νύκτας· καὶ ἐν τάξει θέμενοι τὰ ὄπλα συνῆλθον οἱ
 στρατηγοὶ καὶ λοχαγοὶ τῶν Ἑλλήνων παρὰ Ἀριατον·
 καὶ ᾄμωσαν οἱ τε Ἕλληνες καὶ ὁ Ἀριατὸς καὶ τῶν σὺν
 αὐτῷ οἱ κράτιστοι μήτε προδώσειν ἀλλήλους σύμ-
 9 ἡγήσεσθαι ἀδόλως. ταῦτα δ' ᾄμωσαν, σφάξαντες ταῦ-

ρον [καὶ λύκον] καὶ κάπρον καὶ κριὸν εἰς ἀσπίδα, οἱ μὲν Ἕλληνες βιάποντες ξίφος, οἱ δὲ βάρβαροι λόγχην. ἐπεὶ δὲ τὰ πιστὰ ἐγένετο, εἶπεν ὁ Κλέαρχος, Ἄγε δὴ, 10 ὦ Ἀριαῖε, ἐπέπερ ὁ αὐτὸς ὑμῖν στόλος ἐστὶ καὶ ἡμῖν, εἰπὲ τίνα γνώμην ἔχεις περὶ τῆς πορείας, πότερον ἄπιμεν ἤνπερ ἤλθομεν ἢ ἄλλην τιὰ ἐννενοημέναι δοκίσι ὁδὸν κρείττω. ὁ δ' εἶπεν, Ἐν μὲν ἤλθομεν 11 ἀπιόντες παντελῶς ἂν ὑπὸ λιμοῦ ἀπολοίμεθα· ὑπάρχει γὰρ νῦν ἡμῖν οὐδὲν τῶν ἐπιτηδίων. ἐπτακαίδεκα γὰρ σταθμῶν τῶν ἐγγυτάτω οὐδὲ δεῦρο ἰόντες ἐκ τῆς χώρας οὐδὲν εἶχομεν λαμβάνειν· ἐνθα δέ τι ἦν, ἡμεῖς διαπορευόμενοι κατεδαπανήσαμεν. νῦν δ' ἐκινουοῦμεν πορεύεσθαι μακροτέραν μὲν, τῶν δ' ἐπιτηδίων οὐκ ἀπορήσομεν. πορευτέον δ' ἡμῖν τοὺς 12 πρῶτους σταθμοὺς ὡς ἂν δυνάμεθα μακροτάτους, ἵνα ὡς πλείστον ἀποσπασθῶμεν τοῦ βασιλικοῦ στρατεύματος· ἦν γὰρ ἅπαξ δύο ἢ τριῶν ἡμερῶν ὁδὸν ἀπόσχωμεν, οὐκέτι μὴ δυνήσεται βασιλεὺς ἡμᾶς καταλαβεῖν. ὀλίγω μὲν γὰρ στρατεύματι οὐ τολμήσει ἐφέπεσθαι· πολὺν δ' ἔχων στόλον οὐ δυνήσεται ταχέως πορεύεσθαι· ἴσως δὲ καὶ τῶν ἐπιτηδίων σπανιεῖ. ταύτην, ἔφη, τὴν γνώμην ἔχω ἔγωγε.

Ἦν δὲ αὕτη ἡ στρατηγία οὐδὲν ἄλλο δυναμένη ἢ 13 ἀποδρᾶναι ἢ φυγεῖν· ἡ δὲ τύχη ἐστρατήγησε κάλλιον. ἐπεὶ γὰρ ἡμέρα ἐγένετο, ἐπορεύοντο ἐν δεξιᾷ ἔχοντες τὸν ἥλιον, λογιζόμενοι ἦξειν ἅμα ἡλίῳ δύνοντι εἰς κόμας τῆς Βαβυλωνίας χώρας· καὶ τοῦτο μὲν οὐκ ἐψεύσθησαν. ἔτι δὲ ἀμφὶ δείλην ἔθοξαν πο- 14 λεμίους ὄραῖν ἱππέας· καὶ τῶν τε Ἑλλήνων οἱ μὴ ἔτυχον ἐν ταῖς τάξεσιν ὄντες εἰς τὰς τάξεις ἔθειον, καὶ Ἀριαῖος, ἐτύγχανε γὰρ ἐφ' ἀμάξης πορευόμενος διότι

- 15 ἐτέρωτο, καταβάς ἐθωρακίζετο καὶ οἱ σὺν αὐτῷ. ἐν
 τῷ δὲ ἀπλῶντο ἤκου λέγοντες οἱ προπεμφθέντες σκο-
 ποὶ ὅτι οὐχ ἱκπεῖς εἰσιν ἀλλ' ὑποζύγια νέμονται. καὶ
 εὐθύς ἐγνωσαν πάντες ὅτι ἐγγὺς ποῦ ἐστρατοπεθεύετο
 βασιλεὺς· καὶ γὰρ καὶ κεννὸς ἐφαίνετο, ἐν κώμας
- 16 οὐ πρόσω. Κλέαρχος δὲ ἐπὶ μὲν τοὺς πολεμίους οὐκ
 ἤγεν· ἦδει γὰρ καὶ ἀπειρηκότας τοὺς στρατιώτας καὶ
 αἰτίους ὄντας· ἦδη δὲ καὶ ὄψε ἦν· οὐ μέντοι οὐδὲ
 ἀπέκλινε, φυλαττόμενος μὴ δοκολῆ φεύγειν, ἀλλ'
 εὐθύωρον ἄγων ἅμα τῷ ἠλίφθυμῳ εἰς τὰς ἐγγυ-
 τάτω κώμας τοὺς πρώτους ἔχων κατεσκήνωσεν, ἐξ
 ὧν διήραστο ὑπὸ τοῦ βασιλικοῦ στρατεύματος καὶ
- 17 αὐτὰ τὰ ἀπὸ τῶν οἰκιῶν ξύλα. οἱ μὲν οὖν πρώτοι
 ὁμῶς τρόπῳ τινὶ ἐστρατοπεθεύσαντο, οἱ δὲ ὕστεροι
 σκοτατοὶ προσιόντες ὡς ἐτύγχανον ἕκαστοι ἠύλιντο,
 καὶ κραυγὴν πολλὴν ἐπόλουν καλοῦντες ἀλλήλους,
 ὥστε καὶ τοὺς πολεμίους ἀκούειν· ὥστε οἱ μὲν ἐγγύ-
 τατα τῶν πολεμίων καὶ ἐφηνον ἐκ τῶν σκηνωμάτων.
- 18 δῆλον δὲ τοῦτο τῇ ὕστεραίᾳ ἐμένετο· οὔτε γὰρ ὑπο-
 ζύγιον ἔτ' οὐδὲν ἐφάνη οὔτε στρατόπεδον οὔτε κα-
 πνὸς οὐδαμοῦ πλησίον. ἐξεπλάγη δὲ, ὡς εἶοικε, καὶ
 βασιλεὺς τῇ ἐφόδῳ τοῦ στρατεύματος. ἐδήλωσε δὲ
- 19 τοῦτο οἷς τῇ ὕστεραίᾳ ἐπραττε. προτοῦσης μέντοι τῆς
 νυκτὸς ταύτης καὶ τοῖς Ἑλλήσι φόβος ἐμπίπτει, καὶ
 θόρυβος καὶ δοῦπος ἦν οἷον εἰκὸς φόβου ἐμπροσθέντος
- 20 γίνεσθαι. Κλέαρχος δὲ Τολμίδην Ἡλείου, ὃν ἐτύγ-
 χανεν ἔχων παρ' ἑαυτῷ κήρυκα ἄριστον τῶν τότε,
 τοῦτον ἀνεῖπειν ἐκέλευσε σιγὴν κατακηρύξαστα ὅτι
 προαγορεύουσιν οἱ ἄρχοντες, ὃς ἂν τὸν ἀφέντα τὸν
 ὄνον εἰς τὰ ὄπλα μηνύσῃ, ὅτι λήφεται μισθὸν τάλαν-
- 21 τον ἀργυρίου. ἐπεὶ δὲ ταῦτα ἐκηρύχθη, ἐγνωσαν οἱ

στρατιῶται ὅτι κενὸς ὁ φόβος εἴη καὶ οἱ ἄρχον-
 τες σφ. ἅμα δὲ ὀρθρῶ παρήγγειλεν ὁ Κλέαρχος εἰς
 τάξιν τὰ ὄπλα τίθεσθαι τοὺς Ἕλληνας ἥπερ εἶχον ὅτε
 ἦν ἡ μάχη. ὁ δὲ δὴ ἔγραψα ὅτι βασιλεὺς ἐξεπλάγη III.
 τῇ ἐφόδῳ, τῷδε δῆλον ἦν. τῇ μὲν γὰρ πρόσθεν ἡμέ-
 ρα πέμπων τὰ ὄπλα παραδιδόναί ἐκέλευε, τότε δὲ
 ἅμα ἤλιψ ἀνατέλλοντι κήρυκας ἐπεμψε περὶ σπονδῶν.
 οἱ δ' ἐπεὶ ἤλθον πρὸς τοὺς προφύλακας, ἐζήτησαν 2
 τοὺς ἄρχοντας. ἐπειδὴ δὲ ἀπήγγελλον οἱ προφύλα-
 κες, Κλέαρχος τυχῶν τότε τὰς τάξεις ἐπισκοπῶν εἶπε
 τοῖς προφύλαξι κελεύειν τοὺς κήρυκας περιμένειν
 ἄχρι ἂν σχολάσῃ. ἐπεὶ δὲ κατέστησε τὸ στράτευμα 3
 ὥστε καλῶς ἔχειν ὀραῖσθαι πάντη φάλαγγα πυκνήν,
 τῶν δὲ ἀόπλων μηδένα καταφανῆ εἶναι, ἐκάλεσε τοὺς
 ἀγγέλους, καὶ αὐτὸς τε προῆλθε τοὺς τε εὐοπλοτά-
 τους ἔχων καὶ εὐειδεστάτους τῶν αὐτοῦ στρατιωτῶν
 καὶ τοῖς ἄλλοις στρατηγοῖς ταῦτα ἔφρασεν. ἐπεὶ δὲ 4
 ἦν πρὸς τοῖς ἀγγέλοις, ἀνηρώτα τί βούλουτο. οἱ δ'
 ἔλεγον ὅτι περὶ σπονδῶν ἤκοιεν ἄνδρες οἵτινες ἱκανοὶ
 ἔσονται τὰ τε παρὰ βασιλέως τοῖς Ἕλλησιν ἀπαγγελ-
 λαι καὶ τὰ παρὰ τῶν Ἑλλήνων βασιλεῖ. ὁ δὲ ἀπεκρί- 5
 νατο, Ἀπαγγέλλετε τοίνυν αὐτῷ ὅτι μάχης δεῖ πρῶ-
 του· ἄριστον γὰρ οὐκ ἔστιν οὐδ' ὁ τολμήσων περὶ
 σπονδῶν λέγειν τοῖς Ἕλλησι μὴ πορίσας ἄριστον.
 ταῦτα ἀκούσαντες οἱ ἄγγελοι ἀπήλαννον, καὶ ἦγον 6
 ταχύ· ᾧ καὶ δῆλον ἦν ὅτι ἐγγύς που βασιλεὺς ἦν ἢ
 ἄλλος τις ᾧ ἐπετέτακτο ταῦτα πράττειν· ἔλεγον δὲ
 ὅτι εἰκότα δοκοῦεν λέγειν βασιλεῖ, καὶ ἦκοιεν ἡγεμό-
 νας ἔχοντας οἱ αὐτούς, ἐὰν σπονδαὶ γένωνται, ἄξου-
 σιν ἔνθεν ἔξουσι τὰ ἐπιτήδεια. ὁ δὲ ἠρώτα εἰ αὐτοῖς 7
 τοῖς ἀνδράσι σπένδοιτο ἰούσι καὶ ἀπιούσιν, ἢ καὶ τοῖς
 Xenoph. Anab. 4

- ἄλλοις ἔσονται σπονδαί. οἱ δὲ, Ἄρασιν, ἔρασαν, μέχρι
 8 ἂν βασιλεῖ τὰ καθ' ὑμῶν διαγγελῆθῃ. ἐκεῖ δὲ ταῦτα
 εἶπον, μεταστησάμενος αὐτούς ὁ Κλέαρχος ἐβουλεύε-
 το· καὶ ἐδόκει τὰς σπονδὰς ποιῆσθαι ταχὺ καὶ καθ'
 9 ἡσυχίαν ἔλθειν τε ἐπὶ τὰ ἐπιτήδεια καὶ λαβεῖν. ὁ δὲ
 Κλέαρχος εἶπε, Δοκεῖ μὲν κάμοι ταῦτα· οὐ μέντοι
 ταχὺ γε ἀπαγγελῶ, ἀλλὰ διατρέψω ἔστ' ἂν ὀκνήσω-
 σιν οἱ ἄγγελοι μὴ ἀποδόξῃ ἡμῖν τὰς σπονδὰς ποιήσα-
 σθαι· οἶμαι γε μέντοι, ἔφη, καὶ τοῖς ἡμετέροις στρα-
 τιώταις τὸν αὐτὸν φόβον παρέσσεσθαι. ἐκεῖ δὲ ἐδό-
 κει καιρὸς εἶναι, ἀπήγγελλεν ὅτι σπένδοιτο, καὶ εὐθὺς
 10 ἤγεισθαι ἐκέλευε πρὸς τὰ ἐπιτήδεια. καὶ οἱ μὲν ἤροῦν-
 το, Κλέαρχος μέντοι ἐπορεύετο τὰς μὲν σπονδὰς ποι-
 ησόμενος, τὸ δὲ στρατεύμα ἔχων ἐν τάξει, καὶ αὐτὸς
 ὠπισθοφυλάκει. καὶ ἐνετύγχανον τάρφροις καὶ ἀν-
 λῶσιν ὕδατος πλήρεις ὡς μὴ δύνασθαι διαβαίνειν
 ἄνευ γεφυρῶν· ἀλλ' ἐποιοῦντο ἐκ τῶν φοινίκων
 11 οἳ ἦσαν ἐκκεπτωκότες, τοὺς δὲ καὶ ἐξέκοπτον. καὶ
 ἐνταῦθα ἦν Κλέαρχον καταμαθεῖν ὡς ἐπεστάται, ἐν
 μὲν τῇ ἀριστερᾷ χειρὶ τὸ δόρυ ἔχων, ἐν δὲ τῇ δεξιᾷ
 βακτηρίαν· καὶ εἰ τις αὐτῷ δοκοῖ τῶν πρὸς τοῦτο
 τεταγμένων βλακεύειν, ἐκλεγόμενος τὸν ἐπιτήδειον
 ἔπαισεν ἄν, καὶ ἅμα αὐτὸς προσελάμβανεν εἰς τὸν
 πηλὸν ἐμβαίνων· ὥστε πᾶσιν αἰσχύνῃν εἶναι μὴ οὐ
 12 συσπυδάξαι. καὶ ἐτάχθησαν μὲν πρὸς αὐτοῦ οἱ
 τριάκοντα ἔτη γεγονότες· ἐπεὶ δὲ καὶ Κλέαρχον ἑώραν
 σπυδάξοντα, προσελάμβανον καὶ οἱ πρεσβύτεροι.
 13 πολὺ δὲ μᾶλλον ὁ Κλέαρχος ἔσπευδεν, ὑποκτεύων μὴ
 αἰε οὕτω πλήρεις εἶναι τὰς τάρφρους ὕδατος· οὐ γὰρ
 ἦν ὥρα οἷα τὸ πεδλὸν ἄρθῃν· ἀλλ' ἵνα ἤδη πολλὰ
 προφαίνοντο τοῖς Ἑλλησι δεινὰ εἰς τὴν πορείαν, τοῦ-

του ἔνεκα βασιλέα ὑπάπτειεν ἐπὶ τὸ πεδίον τὸ ὕδωρ ἀφεικέναι. πορευόμενοι δὲ ἀφίκοντο εἰς κώμας ὅθεν 14 ἀπέδειξαν οἱ ἡγεμόνες λαμβάνειν τὰ ἐπιτήδεια. ἐνῆν δὲ σίτος πολὺς καὶ οἶνος φοινίκων καὶ ὄξος ἐψητὸν ἀπὸ τῶν αὐτῶν. αὐταὶ δὲ αἱ βάλανοι τῶν φοινίκων οἷας 15 μὲν ἐν τοῖς Ἑλλησιν ἔστιν ἰδεῖν τοῖς οἰκέταις ἀπέκειντο, αἱ δὲ τοῖς δεσπόταις ἀποκείμεναι ἦσαν ἀπόλεκτοι, θαυμάσια τοῦ κάλλους καὶ μεγέθους, ἣ δὲ ὄψις ἤλεκτρον οὐδὲν διέφερε· τὰς δὲ τινὰς ξηραίνοντες τραγήματα ἀπετίθεισαν. καὶ ἦν καὶ παρὰ πότον ἡδὺ μὲν, κεφαλαλγὲς δέ. ἐνταῦθα καὶ τὸν ἐγκέφαλον τοῦ 16 φοίνικος πρῶτον ἔφαγον οἱ στρατιῶται, καὶ οἱ πολλοὶ ἐθαύμασαν τὸ τε εἶδος καὶ τὴν ιδιότητα τῆς ἡδονῆς. ἦν δὲ σφόδρα καὶ τοῦτο κεφαλαλγὲς. ὁ δὲ φοινῖξ ὅθεν ἐξαιρεθεῖται ὁ ἐγκέφαλος ὅλος ἀναίετο.

Ἐνταῦθα ἔμειναν ἡμέρας τρεῖς· καὶ παρὰ μεγά- 17 λου βασιλέως ἦκε Τισσαφέρνης καὶ ὁ τῆς βασιλείως γυναικὸς ἀδελφὸς καὶ ἄλλοι Πέρσαι τρεῖς· δοῦλοι δὲ πολλοὶ εἶποντο. ἐπεὶ δὲ ἀπήντησαν αὐτοῖς οἱ τῶν Ἑλλήνων στρατηγοί, ἔλεγε πρῶτος Τισσαφέρνης δι' ἑρμηνέως τοιάδε. Ἐγώ, ὦ ἄνδρες Ἕλληνες, γείτων 18 οἰκῶ τῇ Ἑλλάδι, καὶ ἐπεὶ ὑμᾶς εἶδον εἰς πολλὰ κάμηχάνα πεπτωκότας, εὖρημα ἐποιησάμην εἰ πως δυναίμην παρὰ βασιλέως αἰτήσασθαι δοῦναι ἐμοὶ ἀποσῶσαι ὑμᾶς εἰς τὴν Ἑλλάδα. οἶμαι γὰρ ἂν οὐκ ἀχαρίστως μοι ἔχειν οὔτε πρὸς ὑμῶν οὔτε πρὸς τῆς πάσης Ἑλλάδος. ταῦτα δὲ γνοὺς ἠτούμην βασιλέα, 19 λέγων αὐτῷ ὅτι δικαίως ἂν μοι χαρίζοιτο, ὅτι αὐτῷ Κῦρόν τε ἐπιστρατεύοντα πρῶτος ἠγγεῖλα καὶ βοήθειαν ἔχων ἅμα τῇ ἀγγελίᾳ ἀφικόμην, καὶ μόνος τῶν κατὰ τοὺς Ἕλληνας τεταγμένων οὐκ ἔφυγον, ἀλλὰ

διήλασα καὶ συνέμιξα βασιλεὶ ἐν τῷ ὑμετέρῳ στρατο-
 πέδῳ, ἐνθα βασιλεὺς ἀφίκετο, ἐπεὶ Κύρον ἀπέκτεινε,
 καὶ τοὺς σὺν Κύρῳ βαρβάρους ἐδίωξα σὺν τοῖσδε
 τοῖς παροῦσι νῦν μετ' ἐμοῦ, οἵπερ αὐτῷ εἰσι πιστό-
 20 τatoi. καὶ περὶ μὲν τούτων ὑπέσχετό μοι βουλευ-
 σεσθαι· ἐρέσθαι δέ με ὑμᾶς ἐκέλευσεν ἐλθόντα τίνος
 ἕνεκεν ἐστρατεύσατε ἐπ' αὐτόν. καὶ συμβουλευθῶ
 ὑμῖν μετρίως ἀποκρίνασθαι, ἵνα μοι εὐπραγτότερον
 ἢ ἂν τι δύνωμαι ἀγαθὸν ὑμῖν παρ' αὐτοῦ διαφρά-
 21 ξασθαι. πρὸς ταῦτα μεταστάντες οἱ Ἕλληγες ἐβου-
 λεύοντο· καὶ ἀπεκρίναντο, Κλέαρχος δ' ἔλεγεν· Ἡμεῖς
 οὔτε συνήλθομεν ὡς βασιλεὶ πολεμήσουντες οὔτ' ἐπο-
 ρευόμεθα ἐπὶ βασιλείᾳ, ἀλλὰ πολλὰς προφάσεις Κύρος
 ἤυρισκεν, ὡς καὶ σὺ εὖ οἶσθα, ἵνα ὑμᾶς τε ἀπα-
 22 ρασκεύους λάβοι καὶ ἡμᾶς ἐνθάδε ἀναγάγοι. ἐπεὶ
 μέντοι ἦδη αὐτὸν ἐρωῶμεν ἐν δεινῷ ὄντα, ἤσχύνθη-
 μεν καὶ θεοὺς καὶ ἀνθρώπους προδοῦναι αὐτόν, ἐν
 τῷ πρόσθεν χρόνῳ παρέχοντες ἡμᾶς αὐτοὺς εὖ ποιεῖν.
 23 ἐπεὶ δὲ Κύρος τέθνηκεν, οὔτε βασιλεὶ ἀντιποιοῦμεθα
 τῆς ἀρχῆς οὔτ' ἔστιν ὅτου ἕνεκα βουλοίμεθ' ἂν τὴν
 βασιλείῃς χώραν κακῶς ποιεῖν, οὐδ' αὐτὸν ἀποκτεῖ-
 ναι ἂν ἐθέλοισιν, πορευοίμεθα δ' ἂν οἴκαδε, εἰ τις
 ἡμᾶς μὴ λυποίῃ· ἀδικοῦντα μέντοι πειρασόμεθα σὺν
 τοῖς θεοῖς ἀμύνασθαι· εἰ μὲντοι τις ἡμᾶς καὶ εὖ
 ποιῶν ὑπάρχη, καὶ τούτου εἰς γε δύναμιν οὐχ ἥττη-
 24 σόμεθα εὖ ποιοῦντες. ὁ μὲν οὕτως εἶπεν· ἀκούσας
 δὲ ὁ Τισσαφέρους ἔφη, Ταῦτα ἐγὼ ἀπαγγελάω βασι-
 λεὶ καὶ ὑμῖν πάλιν τὰ παρ' ἐκείνου· μέχρι δ' ἂν ἐγὼ
 ἦκω αἱ σπονδαὶ μενόντων· ἀγορὰν δὲ ἡμεῖς παρῆ-
 25 ξομεν. καὶ εἰς μὲν τὴν ὑστεραίαν οὐχ ἦκεν· ᾧσθ'
 οἱ Ἕλληγες ἐφρόντιζον· τῇ δὲ τρίτῃ ἦκων ἔλεγεν

ὅτι διαπεπραγμένους ἦκοι παρὰ βασιλέως δοθῆναι αὐτῷ σώξειν τοὺς Ἑλληνας, καίπερ πάνυ πολλῶν ἀντιλεγόντων ὡς οὐκ ἄξιον εἶη βασιλεὶ ἀφείναι τοὺς ἐφ' ἑαυτὸν στρατευσαμένους. τέλος δὲ εἶπε, Καὶ νῦν 26 ἔξεστιν ὑμῖν πιστὰ λαβεῖν παρ' ἡμῶν ἢ μὴν φιλίαν παρῆξειν ὑμῖν τὴν χώραν καὶ ἀδόλως ἀπάξειν εἰς τὴν Ελλάδα ἀγορὰν παρέχοντας· ὅπου δ' ἂν μὴ ἢ πρίασθαι, λαμβάνειν ὑμᾶς ἐκ τῆς χώρας ἐάσομεν τὰ ἐπιτήδεια. ὑμᾶς δ' αὖ ἡμῖν δεήσει ὁμόσαι ἢ μὴν πορευ- 27 σεσθαι ὡς διὰ φιλίας ἀσιωῶς σῖτα καὶ ποτὰ λαμβάνοντας ὁπόταν μὴ ἀγορὰν παρέχωμεν· ἦν δὲ παρέχωμεν ἀγορὰν, ἀνουμένους ἔξειν τὰ ἐπιτήδεια. ταῦτα ἔδοξε, 28 καὶ ἄμωσαν καὶ δεξιὰς ἔδοσαν Τισσαφέρνης καὶ ὁ τῆς βασιλέως γυναικὸς ἀδελφὸς τοῖς τῶν Ἑλλήνων στρατηγοῖς καὶ λοχαγοῖς καὶ ἔλαβον παρὰ τῶν Ἑλλήνων. 29 μετὰ δὲ ταῦτα Τισσαφέρνης εἶπε, Νῦν μὲν δὴ ἀπειμι ὡς βασιλέα· ἐπειδὴν δὲ διαπράξωμαι ἃ δέομαι, ἦξω συσκευασάμενος ὡς ἀπάξω ὑμᾶς εἰς τὴν Ελλάδα καὶ αὐτὸς ἀπιὼν ἐπὶ τὴν ἑμαντοῦ ἀρχήν.

Μετὰ ταῦτα περιέμενον Τισσαφέρνην οἱ τε Ἐλ-IV. ληνες καὶ ὁ Ἀριαῖος ἐγγὺς ἀλλήλων ἐστρατοπεδευμένοι ἡμέρας πλείους ἢ εἴκοσιν. ἐν δὲ ταύταις ἀφικνοῦνται πρὸς Ἀριαῖον καὶ οἱ ἀδελφοὶ καὶ οἱ ἄλλοι ἀναγκαστοὶ καὶ πρὸς τοὺς σὺν ἐκείνῳ Περσῶν τινες, παρεθάρρυνόν τε καὶ δεξιὰς ἐνόησεν παρὰ βασιλέως ἔφερον μὴ μνησικακήσειν βασιλέα αὐτοῖς τῆς σὺν Κύρῳ ἐπιστρατείας μηδὲ ἄλλου μηθενὸς τῶν παροικομένων. τούτων δὲ γυγνομένων ἐνδηλοὶ ἦσαν οἱ περὶ Ἀριαῖον 2 ἦττον προσέχοντες τοῖς Ἑλλησι τὸν νοῦν· ὥστε καὶ διὰ τοῦτο τοῖς μὲν πολλοῖς τῶν Ἑλλήνων οὐκ ἤρεσκον, ἀλλὰ προσιδόντες τῷ Κλεάρῳ ἔλεγον καὶ τοῖς ἄλλοις

3 στρατηγοῖς, Τί μένομεν; ἢ οὐκ ἐπιστάμεθα ὅτι βασι-
 λεὺς ἡμᾶς ἀπολέσαι ἂν περὶ παντὸς ποιήσαιοτο, ἵνα
 καὶ τοῖς ἄλλοις Ἑλλήσι φόβος ἢ ἐπὶ βασιλέα μέγαν
 στρατεύει; καὶ νῦν μὲν ἡμᾶς ὑπάγεται μένειν διὰ
 τὸ δισπαρῆθαι αὐτῷ τὸ στράτευμα· ἐπὴν δὲ πάλιν
 ἀλισθῆ ἂν αὐτῷ ἡ στρατιά, οὐκ ἔστιν ὅπως οὐκ ἐπιδή-
 4 σεται ἡμῖν. ἴσως δὲ που ἢ ἀποσκάπτει τι ἢ ἀποτει-
 χίζει, ὡς ἄπορος εἴη ἢ ὀδός. οὐ γάρ ποτε ἐκῶν γε
 βουλήσεται ἡμᾶς ἐλθόντας εἰς τὴν Ἑλλάδα ἀπαγ-
 γεῖλαι ὡς ἡμεῖς τοσούδε ὄντες ἐνικῶμεν βασιλέα ἐπὶ
 ταῖς θύραις αὐτοῦ καὶ καταγελάσαντες ἀπῆλθομεν.
 5 Κλέαρχος δὲ ἀπεκρίνατο τοῖς ταῦτα λέγουσιν, Ἐγὼ
 ἐνθυμοῦμαι μὲν καὶ ταῦτα πάντα· ἐννοῶ δ' ὅτι εἰ
 νῦν ἄπιμεν, δόξομεν ἐπὶ πολέμῳ ἀπιέναι καὶ παρὰ τὰς
 σπονδὰς ποιεῖν. ἔπειτα πρῶτον μὲν ἀγορὰν οὐδεὶς
 παρέξει ἡμῖν οὐδὲ ὄθεν ἐπισιτιούμεθα· αὐθις δὲ ὁ
 ἡγησόμενος οὐδεὶς ἔσται· καὶ ἅμα ταῦτα ποιοούντων
 ἡμῶν εὐθύς Ἀριαῖος ἀφεστήξει· ὥστε φίλος ἡμῖν
 οὐδεὶς λελείψεται, ἀλλὰ καὶ οἱ πρόσθεν ὄντες πολέμιοι
 6 ἡμῖν ἔσονται. ποταμὸς δ' εἰ μὲν τις καὶ ἄλλος ἄρα
 ἡμῖν ἔστι διαβατέος οὐκ οἶδα· τὸν δ' οὖν Εὐφράτην
 ἴσμεν ὅτι ἀδύνατον διαβῆναι κωλύοντων πολεμίων.
 οὐ μὲν δὴ ἂν μάχεσθαι γε δέη ἱππεῖς εἰσιν ἡμῖν σύμ-
 μαχοι, τῶν δὲ πολεμίων ἱππεῖς εἰσιν οἱ πλείστοι καὶ
 πλείστου ἄξιοι· ὥστε νικῶντες μὲν τίνα ἂν ἀποκτεί-
 7 ναιμεν; ἡττωμένων δὲ οὐδένα οἶόν τε σωθῆναι. ἐγὼ
 μὲν οὖν βασιλέα, ᾧ οὕτω πολλά ἔστι τὰ σύμμαχα,
 εἴπερ προθυμεῖται ἡμᾶς ἀπολέσαι, οὐκ οἶδα ὅ,τι δεῖ
 αὐτὸν ὁμόσαι καὶ δεξιᾶν δοῦναι καὶ θεοὺς ἐπιορκῆσαι
 καὶ τὰ ἑαυτοῦ πιστὰ ἄπιστα ποιῆσαι Ἑλλήσι τε καὶ
 βαρβάροις. τοιαῦτα πολλά ἔλεγεν.

Ἐν δὲ τούτῳ ἦκε Τισσαφέρνης ἔχων τὴν ἑαυτοῦ 8
 δύναμιν ὡς εἰς οἶκον ἀπιὼν καὶ Ὀρόντας τὴν ἑαυτοῦ
 δύναμιν· ἦγε δὲ καὶ τὴν θυγατέρα τὴν βασιλέως ἐπὶ
 γάμῳ. ἐντεῦθεν δὲ ἤδη Τισσαφέρνους ἡγουμένου 9
 καὶ ἀγορᾶν παρέχοντος ἐπορεύοντο· ἐπορεύετο δὲ
 καὶ Ἀριαῖος τὸ Κύρου βαρβαρικὸν ἔχων στρατεύμα
 ἅμα Τισσαφέρνει καὶ Ὀρόντα καὶ συνεστρατοπεδεύε-
 το σὺν ἐκείνοις. οἱ δὲ Ἕλληνες ὑφορῶντες τούτους 10
 αὐτοὶ ἐφ' ἑαυτῶν ἐχώρουν ἡγεμόνας ἔχοντες. ἐστρα-
 τοπεδεύοντο δὲ ἐκάστοτε ἀπέχοντες ἀλλήλων παρα-
 σάγγην καὶ μείον· ἐφυλάττοντο δὲ ἀμφοτέρω ὥσπερ
 πολεμίοις ἀλλήλους, καὶ εὐθύς τοῦτο ὑποψίαν παρ-
 εἶχεν. ἐνίοτε δὲ καὶ ξυλιζόμενοι ἐκ τοῦ αὐτοῦ καὶ 11
 χόρτον καὶ ἄλλα τοιαῦτα συλλέγοντες πληγὰς ἐνέτει-
 νον ἀλλήλοις· ὥστε καὶ τοῦτο ἐχθρὰν παρεῖχε. διελ- 12
 θύοντες δὲ τρεῖς σταθμούς ἀφίκοντο πρὸς τὸ Μηδίας
 καλούμενον τεῖχος, καὶ παρῆλθον εἰσω αὐτοῦ. ἦν δὲ
 ᾠκοδομημένον πλίνθοις ὀπταῖς ἐν ἀσφάλτῳ κειμέ-
 ναις, εὖρος εἰκοσι ποδῶν, ὕψος δὲ ἑκατόν· μῆκος δ'
 ἐλέγετο εἶναι εἰκοσι παρασαγγῶν· ἀπέχει δὲ Βαβυ-
 λῶνος οὐ πολὺ. ἐντεῦθεν δ' ἐπορεύθησαν σταθμούς 13
 δύο παρασάγγας ὀκτὰ· καὶ διέβησαν διώρυχας δύο,
 τὴν μὲν ἐπὶ γεφύρας, τὴν δ' ἐξευγμένην κλοίοις ἐπτά·
 αὐταὶ δ' ἦσαν ἀπὸ τοῦ Τύργητος ποταμοῦ· κατετέ-
 μνητο δὲ ἐξ αὐτῶν καὶ τάφροι ἐπὶ τὴν χώραν, αἱ μὲν
 πρῶται μεγάλαι, ἔπειτα δ' ἐλάττους· τέλος δὲ καὶ
 μικροὶ ὄχετοί, ὥσπερ ἐν τῇ Ἑλλάδι ἐπὶ τὰς μελίνας·
 καὶ ἀφικνοῦνται ἐπὶ τὸν Τύργητα ποταμόν· πρὸς ᾧ
 πόλις ἦν μεγάλη καὶ πολυάνθρωπος ἢ ὄνομα Σιττάκη,
 ἀπέχουσα τοῦ ποταμοῦ σταδίους πεντεκαίδεκα. οἱ 14
 μὲν οὖν Ἕλληνες παρ' αὐτὴν ἐσκήνησαν ἐγγὺς παρα-

δεισον μεγάλου και καλου και δασέος παντοίαν δέν-
 δρων· οι δὲ βάρβαροι διαβεβηκότες τὸν Τύγρητα οὐ
 15 μέντοι καταφανείς ἦσαν. μετὰ δὲ τὸ δεικνυον ἐτιγον
 ἐν περιπάτῳ ὄντες πρὸ τῶν ὀπλων Πρόξενος και
 Ξενοφῶν· και προσελθὼν ἀνθρωπὸς τις ἠρώτησε
 τοὺς προφυλάκας ποῦ ἂν ἴδοι Πρόξενον ἢ Κλέαρχον·
 Μέναννα δὲ οὐκ ἐξήτει, και ταῦτα παρ' Ἀριαίου ἂν
 16 τοῦ Μένανος ξένου. ἐπεὶ δὲ Πρόξενος εἶπεν ὅτι αὐ-
 τὸς εἰμι ὃν ζητεῖς, εἶπεν ὁ ἀνθρωπος τάδε. "Ἐπεμφέ
 με Ἀριαλος και Ἀρτάξος, πιστοὶ ὄντες Κύρῳ και
 ὑμῖν εὖνοι, και κελεύουσι φυλάττεσθαι μὴ ὑμῖν ἐπι-
 θῶνται τῆς νυκτὸς οἱ βάρβαροι· ἐστὶ δὲ στρατεύμα
 17 πολὺ ἐν τῷ πλησίον παραδείσῳ. και παρὰ τὴν γέφυ-
 ραν τοῦ Τύγρητος ποταμοῦ πέμψαι κελεύουσι φυλα-
 κήν, ὡς διανοεῖται αὐτὴν λύσαι Τισσαφέρνης τῆς
 νυκτὸς, ἐὰν δύνηται, ὡς μὴ διαβῆτε ἀλλ' ἐν μέσῳ
 18 ἀποληφθῆτε τοῦ ποταμοῦ και τῆς διώρυχος. ἀκού-
 σαντες ταῦτα ἄγουσιν αὐτὸν παρὰ τὸν Κλέαρχον και
 φράζουσιν ἃ λέγει. ὁ δὲ Κλέαρχος ἀκούσας ἐταράχθη
 19 σφόδρα και ἐφοβείτο. νεανίσκος δὲ τις τῶν παρόν-
 των ἐννοήσας εἶπεν ὡς οὐκ ἀκόλουθα εἶη τό τε ἐπι-
 θῆσεσθαι και λύσειν τὴν γέφυραν. δῆλον γὰρ ὅτι
 ἐπιτιθεμένους ἢ νικᾶν δεήσει ἢ ἠττάσθαι. ἐὰν μὲν
 οὖν νικῶσι, τί δεῖ αὐτοὺς λύειν τὴν γέφυραν; οὐδὲ
 γὰρ ἂν πολλὰ γέφυρα ὧσιν ἔχομεν ἂν ὅποι φηγόν-
 20 τες ἡμεῖς σωθῶμεν. ἐὰν δὲ ἡμεῖς νικῶμεν, λελυμέ-
 νης τῆς γεφύρας οὐχ ἔξουσιν ἐκεῖνοι ὅποι φύγασιν·
 οὐδὲ μὴν βοηθῆσαι πολλῶν ὄντων κέραν οὐδεὶς
 21 αὐτοῖς δυνήσεται λελυμένης τῆς γεφύρας. ἀκού-
 σας δὲ ὁ Κλέαρχος ταῦτα ἤρετο τὸν ἄγγελον πόση
 τις εἶη χώρα ἢ ἐν μέσῳ τοῦ Τύγρητος και τῆς διώρυ-

χος. ὁ δὲ εἶπεν ὅτι πολλὴ καὶ κῶμαι ἔνεισι καὶ πόλεις
 πολλαὶ καὶ μεγάλαι. τότε δὴ καὶ ἐγνώσθη ὅτι οἱ βάρ- 22
 βαροι τὸν ἄνθρωπον ὑποπέμψειαν, ὀκνοῦντες μὴ οἱ
 Ἕλληνες διελόντες τὴν γέφυραν μείνειαν ἐν τῇ νήσῳ
 ἐρύματα ἔχοντες ἐνθεν μὲν τὸν Τύρρητα, ἐνθεν δὲ τὴν
 διώρυχα· τὰ δ' ἐπιτήδεια ἔχοιεν ἐκ τῆς ἐν μέσῳ χώρας
 πολλῆς καὶ ἀγαθῆς οὔσης καὶ τῶν ἐργασομένων ἐνό-
 των· εἶτα δὲ καὶ ἀποστροφή γένοιτο εἰ τις βούλοιο
 βασιλεῖα κακῶς ποιεῖν. μετὰ δὲ ταῦτα ἀνεπαύοντο· ἐπὶ 23
 μέντοι τὴν γέφυραν ὄμως φυλακὴν ἔπεμψαν· καὶ
 οὔτε ἐπέθετο οὐδεὶς οὐδαμῶθεν οὔτε πρὸς τὴν γέφυ-
 ραν οὐδεὶς ἦλθε τῶν πολεμίων, ὡς οἱ φυλάττοντες
 ἀπήγγελλον. ἐπειδὴ δ' ἕως ἐγένετο, διέβαινον τὴν 24
 γέφυραν ἐξευγμένην πλοίοις τριάκοντα καὶ ἑπτὰ ὡς
 οἶόν τε μάλιστα πεφυλαγμένως· ἐξήγγελλον γὰρ τινες
 τῶν παρὰ Τισσαφέρνους Ἑλλήνων ὡς διαβαινόντων
 μέλλοιεν ἐπιδησεσθαι. ἀλλὰ ταῦτα μὲν ψευδῆ ἦν·
 διαβαινόντων μέντοι ὁ Γλοῦς ἐπεφάνη μετ' ἄλλων
 σκοπῶν εἰ διαβαίνουεν τὸν ποταμόν· ἐπειδὴ δὲ εἶ-
 δεν, ᾤχετο ἀπελαύνων.

Ἀπὸ δὲ τοῦ Τύρρητος ἐπορεύθησαν σταθμοὺς 25
 τέτταρας παρασάγγας εἰκοσιν ἐπὶ τὸν Φύσκον ποτα-
 μόν, τὸ εὖρος πλέθρον· ἐπὶ δὲ γέφυρα. καὶ ἐν-
 ταῦθα ᾤκέτο πόλις μεγάλη ἢ ὄνομα Ῥαπὶς· πρὸς ἣν
 ἀπήντησε τοῖς Ἕλλησιν ὁ Κύρον καὶ Ἀρταξέρξου νό-
 θος ἀδελφὸς ἀπὸ Σούσων καὶ Ἐκβατάνων στρατιὰν
 πολλὴν ἄγαν ὡς βοηθήσων βασιλεῖ· καὶ ἐπιστήσας
 τὸ ἑαυτοῦ στρατεύμα παρερχομένους τοὺς Ἕλληνας
 ἐθεώρει. ὁ δὲ Κλέαρχος ἤγειτο μὲν εἰς δύο, ἐπο- 26
 ρεύετο δὲ ἄλλοτε καὶ ἄλλοτε ἐπιστάμενος ὅσων δὲ
 χρόνον τὸ ἡγούμενον τοῦ στρατεύματος ἐπιστήσειε,

τοσοῦτον ἦν ἀνάγκη χρόνον δι' ὅλου τοῦ στρατεύ-
 ματος γίνεσθαι τὴν ἐπίστασιν· ὥστε τὸ στρατεύμα
 καὶ αὐτοῖς τοῖς Ἑλλησι δόξαι πάμπολυ εἶναι, καὶ τὸν
 27 Πέρσῃν ἐκπεπληῆσθαι θεωροῦντα. ἐντεῦθεν δὲ ἐπο-
 ρεύθησαν διὰ τῆς Μηθίας σταθμοὺς ἐρήμους ἕξ πα-
 ρασάγγας τριάκοντα εἰς τὰς Παρυσάτιδος κώμας τῆς
 Κύρου καὶ βασιλέως μητροῦς. ταύτας Τισσαφέρης
 Κύρῳ ἐπεγγελαῶν διαρπάσαι τοῖς Ἑλλήσιν ἐπέτρεψε
 πλὴν ἀνδραπόδων. ἐνῆν δὲ στος πολὺς καὶ πρόβατα
 28 καὶ ἄλλα χρήματα. ἐντεῦθεν δ' ἐπορεύθησαν στα-
 θμοὺς ἐρήμους τέτταρας παρασάγγας εἰκοσι τὸν Τί-
 γρητα ποταμὸν ἐν ἀριστερᾷ ἔχοντες. ἐν δὲ τῷ πρῶ-
 τῳ σταθμῷ πέραν τοῦ ποταμοῦ πόλις φηκετο μεγάλη
 καὶ εὐδαίμων ὄνομα Καιναί, ἕξ ἧς οἱ βάρβαροι διή-
 γον ἐπὶ σχεδίαῖς διφθερίναις ἄρτους, τυρούς, οἶνον.
 V. Μετὰ ταῦτα ἀφικνοῦνται ἐπὶ τὸν Ζαπάταν πο-
 ταμὸν, τὸ εὖρος τεττάρων πλέθρων. καὶ ἐνταῦθα
 ἔμειναν ἡμέρας τρεῖς· ἐν δὲ ταύταις ὑποψία μὲν ἦσαν,
 2 φανερὰ δὲ οὐδεμία ἐφαίνετο ἐπιβουλή. ἔδοξεν οὖν
 τῷ Κλεάρχῳ συγγενέσθαι τῷ Τισσαφέρει, εἰ πως
 δύναίτο παῦσαι τὰς ὑποψίας πρὶν ἕξ αὐτῶν πόλεμον
 γενέσθαι· καὶ ἐπεμψέ τινα ἐροῦντα ὅτι συγγενέσθαι
 3 αὐτῷ χρήσοι. ὁ δὲ ἐτοίμως ἐκέλευεν ἤκειν. ἐπειδὴ
 δὲ συνῆλθον, λέγει ὁ Κλεάρχος τάδε. Ἐγώ, ὦ Τισσα-
 φέρη, οἶδα μὲν ἡμῖν ὄρκους γεγενημένους καὶ δεξιὰς
 δεδομένας μὴ ἀδικήσῃν ἀλλήλους· φυλαττόμενον δὲ
 σέ τε ὄρω ὡς πολεμίους ἡμᾶς καὶ ἡμεῖς ὄρωντες ταῦτα
 4 ἀντιφυλαττόμεθα. ἐπεὶ δὲ σκοπῶν οὐ δύναμαι οὔτε
 σὲ αἰσθῆσθαι περιώμενον ἡμᾶς καθῶς ποιεῖν ἐγὼ τε
 σαφῶς οἶδα ὅτι ἡμεῖς γε οὐδ' ἐπινοοῦμεν τοιοῦτον
 οὐδέν, ἔδοξέ μοι εἰς λόγους σοι ἔλθειν, ὅπως εἰ δυναί-

μεθα ἐξέλοιμεν ἀλλήλων τὴν ἀπιστίαν. καὶ γὰρ οἶδα 5
 ἀνθρώπους ἤδη τοὺς μὲν ἐκ διαβολῆς τοὺς δὲ καὶ ἐξ
 ὑποφίας οἱ φοβηθέντες ἀλλήλους φθάσαι βουλόμενοι
 πρὶν παθεῖν ἐποήσαν ἀνήκεστα κακὰ τοὺς οὔτε μέλ-
 λοντας οὔτ' αὖ βουλομένους τοιοῦτον οὐδέν. τὰς 6
 οὖν τοιαύτας ἀγνωμοσύνας νομίζων συνουσίαις μά-
 λιστα ἂν παύεσθαι ἤκω καὶ διδάσκειν σε βούλομαι ὡς
 σὺ ἡμῖν οὐκ ὀρθῶς ἀπιστεῖς. πρῶτον μὲν γὰρ καὶ 7
 μέγιστον οἱ θεῶν ἡμᾶς ὄρκιοι κωλύουσι πολεμίους
 εἶναι ἀλλήλοις· ὅστις δὲ τούτων σφνοιδεν αὐτῷ παρη-
 μεληκῶς, τοῦτον ἐγὼ οὔποτ' ἂν εὐδαιμονίσαιμι. τὸν
 γὰρ θεῶν πόλεμον οὐκ οἶδα οὔτ' ἀπὸ ποίου ἂν τάχους
 φεύγων τις ἀποφύγοι οὔτ' εἰς ποῖον ἂν σκότος ἀπο-
 δραΐη οὔθ' ὅπως ἂν εἰς ἐχυρὸν χωρίον ἀποσταίῃ. πάν-
 τη γὰρ πάντα τοῖς θεοῖς ὑποχα καὶ πανταχῇ πάντων 8
 ἴσον οἱ θεοὶ κρατοῦσι. περὶ μὲν δὴ τῶν θεῶν τε καὶ 8
 τῶν ὄρκων οὕτω γινώσκω, παρ' οἷς ἡμεῖς τὴν φι-
 λίαν συνθέμενοι κατεθέμεθα· τῶν δ' ἀνθρωπίνων
 σὲ ἐγὼ ἐν τῷ παρόντι νομίζω μέγιστον εἶναι ἡμῖν
 ἀγαθόν. σὺν μὲν γὰρ σοὶ πᾶσα μὲν ὁδὸς εὐπορος, 9
 πᾶς δὲ ποταμὸς διαβατός, τῶν τε ἐπιτηδείων οὐκ ἀπο-
 ρία· ἄνευ δὲ σοῦ πᾶσα μὲν διὰ σκότους ἢ ὁδός· οὐδὲν
 γὰρ αὐτῆς ἐπιστάμεθα· πᾶς δὲ ποταμὸς δύσπορος,
 πᾶς δὲ ὄχλος φοβερός, φοβερώτατον δ' ἐρημία· μεστὴ
 γὰρ πολλῆς ἀπορίας ἐστίν. εἰ δὲ δὴ καὶ μανέντες σε 10
 κατακτείναιμεν, ἄλλο τι ἂν ἢ τὸν εὐεργέτην κατακτείν-
 ναντες πρὸς βασιλέα τὸν μέγιστον ἐφεδρον ἀγωνιζό-
 μεθα; ὅσων δὲ δὴ καὶ οἶων ἂν ἐλπίδων ἐμαντὸν στε-
 ρησαιμι, εἰ σέ τι κακὸν ἐπιχειρήσαιμι ποιεῖν, ταῦτα
 λέξω. ἐγὼ γὰρ Κῦρον ἐπεθύμησά μοι φίλον γενέ- 11
 σθαι, νομίζων τῶν τότε ἱκανώτατον εἶναι· εὖ ποιεῖν

- ὄν βούλοιο· σὲ δὲ νῦν ὄρω τὴν τε Κύρου δύναμιν
 καὶ χώραν ἔχοντα καὶ τὴν σαυτοῦ ἀρχὴν σάφοντα,
 τὴν δὲ βασιλείᾳς δύναμιν, ἣ Κῦρος πολεμῖα ἐρητο,
 12 σοὶ ταύτην σύμμαχον οὖσαν. τούτων δὲ τοιούτων
 ὄντων τίς οὕτω μαίνεται ὅστις οὐ βούλεται σοὶ φίλος
 εἶναι; ἀλλὰ μὴν ἐρῶ γὰρ καὶ ταῦτα ἐξ ἃν ἔχω ἐπι-
 13 θας καὶ σὲ βουλήσεσθαι φίλον ἡμῖν εἶναι. οἶδα μὲν
 γὰρ ὑμῖν Μυσοὺς λυπηροὺς ὄντας, οὓς νομίζω ἂν σὺν
 τῇ παρουσίᾳ θυνάμει ταπεινοὺς ὑμῖν παρασχεῖν· οἶδα
 δὲ καὶ Πισίδας· ἀκούω δὲ καὶ ἄλλα ἔθνη πολλὰ τοιαῦ-
 τα εἶναι, ἃ οἶμαι ἂν παῦσαι ἐνοχλοῦντα ἀεὶ τῇ ὑμέ-
 τερα εὐδαιμονίᾳ. Αἰγυπτίους δέ, οἷς μάλιστα ὑμᾶς
 νῦν γιγνώσκω τεθρυμωμένους, οὐχ ὄρω ποία δύναμι
 14 σὺν ἐμοὶ οὖσης. ἀλλὰ μὴν ἐν γε τοῖς πέριξ οἰκοῦσι
 σὺ εἰ μὲν βουλοιοὶ τῶ φίλος εἶναι, ὥς μέγιστος ἂν
 εἴης, εἰ δὲ τίς σε λυκοίῃ, ὥς δεσπότης ἂν ἀναστρέφοιο
 ἔχων ἡμᾶς ὑπηρέτας, οἷ σοὶ οὐκ ἂν τοῦ μισθοῦ ἕνεκα
 μόνον ὑπηρετοῖμεν ἀλλὰ καὶ τῆς χάριτος ἣν σωθέν-
 15 τες ὑπὸ σοῦ σοὶ ἂν ἔχοιμεν δικαίως. ἐμοὶ μὲν ταῦτα
 πάντα ἐνθυμουμένῳ οὕτω δοκεῖ θαναμαστὸν εἶναι τὸ
 σὲ ἡμῖν ἀπιστεῖν ὥστε καὶ ἦδιστ' ἂν ἀκούσαιμι τοῦ-
 νομα τίς οὕτως ἐστὶ δεινὸς λέγειν ὥστε σε πείσαι
 λέγων ὥς ἡμεῖς σοὶ ἐπιβουλεύομεν. Κλέαρχος μὲν
 οὖν τοσαῦτα εἶπε· Τισσαφέρηνς δὲ ὧδε ἀπημείβεθη·
 16 Ἄλλ' ἦδομαι μὲν, ὦ Κλέαρχε, ἀκούων σου φρο-
 νίμους λόγους· ταῦτα γὰρ γινώσκων εἰ τι ἐμοὶ κα-
 κὸν βουλεύεις, ἅμα ἂν μοι δοκεῖς καὶ σαυτῷ κακί-
 νους εἶναι. ὥς δ' ἂν μάθης ὅτι οὐδ' ἂν ὑμεῖς δικαίως
 17 οὔτε βασιλεῖ οὔτ' ἐμοὶ ἀπιστοίητε, ἀντάκουσον. εἰ
 γὰρ ὑμᾶς ἐβουλόμεθα ἀπολέσαι, πότερά σοι δοκού-

μεν ἰσπέων πλήθους ἀπορεῖν ἢ πεζῶν ἢ ὀπλίσεως ἐν
 ἢ ὑμᾶς μὲν βλάπτειν ἱκανοὶ εἴημεν ἄν, ἀντιπάσχειν
 δὲ οὐδεὶς κίνδυνος; ἀλλὰ χωρίων ἐπιτηδεῖων ὑμῖν 18
 ἐπιτίθεσθαι ἀπορεῖν ἄν σοὶ δοκοῦμεν; οὐ τοσαῦτα
 μὲν πεδία ἃ ὑμεῖς φίλια ὄντα σὺν πολλῶ πόνῳ διαπο-
 ρεύεσθε, τοσαῦτα δὲ ὄρη ὑμῖν ὄραῖτε ὄντα πορευτέα,
 ἃ ἡμῖν ἔξεστι προκαταλαβοῦσιν ἄπορα ὑμῖν παρέχειν,
 τοσοῦτοι δ' εἰσὶ ποταμοὶ ἐφ' ὧν ἔξεστιν ἡμῖν ταμι-
 εύεσθαι ὁπόσοις ἄν ὑμῶν βουλώμεθα μάχεσθαι; εἰσὶ
 δ' αὐτῶν οὓς οὐδ' ἄν παντάπασι διαβαίητε, εἰ μὴ
 ἡμεῖς ὑμᾶς διαπορευόμεν. εἰ δ' ἐν πᾶσι τούτοις 19
 ἠττώμεθα, ἀλλὰ τό γέ τω πῦρ κρεῖττον τοῦ καρποῦ
 ἔστιν· ὃν ἡμεῖς δυναίμεθ' ἄν κατακαύσαντες λιμὸν
 ὑμῖν ἀντιτάξαι, ὃ ὑμεῖς οὐδ' εἰ πάνυ ἀγαθοὶ εἴητε
 μάχεσθαι ἄν δύναισθε. πῶς ἄν οὖν ἔχοντες τοσού- 20
 τους πόρους πρὸς τὸ ὑμῖν πολεμεῖν, καὶ τούτων μη-
 δένα ἡμῖν ἐπικίνδυνον, ἔπειτα ἐκ τούτων πάντων
 τοῦτον ἄν τὸν τρόπον ἐξελοίμεθα ὃς μόνος μὲν πρὸς
 θεῶν ἀσεβής, μόνος δὲ πρὸς ἀνθρώπων αἰσχυρός;
 παντάπασι δὲ ἀπόρων ἔστι καὶ ἀμηχάνων καὶ ἐν ἀνάγ- 21
 κῃ ἐχομένων, καὶ τούτων πονηρῶν, οἵτινες ἐθέλουσι
 δι' ἐπιτοκίας τε πρὸς θεοὺς καὶ ἀπιστίας πρὸς ἀν-
 θρώπους πράττειν τι. οὐχ οὕτως ἡμεῖς, ὦ Κλέαρχε,
 οὔτε ἀλόγιστοι οὔτε ἡλίθιοι ἔσμεν. ἀλλὰ τί δὴ ὑμᾶς 22
 ἔξοδ ἀπολέσαι οὐκ ἐπὶ τούτῳ ἤλθομεν; εὖ ἴσθι ὅτι ὁ
 ἐμὸς ἔρωσ τούτου αἴτιος τὸ τοῖς Ἕλλησιν ἐμὲ πιστὸν
 γενέσθαι, καὶ ὃ Κῦρος ἀνέβη ξενικῶ δια μισθοδοσίας
 πιστεύων τούτῳ ἐμὲ καταβῆναι δι' εὐεργεσίας ἰσχυ-
 ρόν. ὅσα δ' ἐμοὶ χρήσιμοι ὑμεῖς ἔστε τὰ μὲν καὶ σὺ 23
 εἶπας, τὸ δὲ μέγιστον ἐγὼ οἶδα· τὴν μὲν γὰρ ἐπὶ
 τῇ κεφαλῇ τιάραν βασιλεῖ μόνῳ ἔξεστιν ὀρθὴν ἔχειν,

τὴν δ' ἐπὶ τῇ καρδίᾳ ἴσως ἂν ὑμῶν παρόντων καὶ ἕτερος εὐπετῶς ἔχοι.

- 24 Ταῦτα εἰπὼν ἔδοξε τῷ Κλέαρχῳ ἀληθῆ λέγειν καὶ εἶπεν, Οὐκοῦν, ἔφη, οἵτινες τοιούτων ἡμῖν εἰς φιλίαν ὑπαρχόντων πειρῶνται διαβάλλοντες ποιῆσαι
 25 πολεμίους ἡμᾶς ἄξιοι εἰσι τὰ ἔσχατα παθεῖν; Καὶ ἐγὼ μὲν γε, ἔφη ὁ Τισσαφέρνης, εἰ βούλεσθέ μοι οἱ τε στρατηγοὶ καὶ οἱ λοχαγοὶ ἐλθεῖν ἐν τῷ ἐμφανεῖ, λέξω τοὺς πρὸς ἐμὲ λέγοντας ὡς σὺ ἐμοὶ ἐπιβουλεύεις καὶ
 26 τῇ σὺν ἐμοὶ στρατιᾷ. Ἐγὼ δέ, ἔφη ὁ Κλέαρχος, ἄξω πάντας, καὶ σοὶ αὐτὸ δηλώσω ὅθεν ἐγὼ περὶ σοῦ ἀκούω.
 27 ἐκ τούτων δὴ τῶν λόγων ὁ Τισσαφέρνης φιλοφρονούμενος τότε μὲν μένειν τε αὐτὸν ἐκέλευσε καὶ σύνδειπνον ἐποιήσατο. τῇ δὲ ὑστεραῖα ὁ Κλέαρχος ἐλθὼν ἐπὶ τὸ στρατόπεδον δηλὸς τ' ἦν πάνυ φιλικῶς οἴομενος διακείσθαι τῷ Τισσαφέρνει καὶ ἃ ἔλεγεν ἐκεῖνος ἀπήγγελλεν, ἔφη τε χρῆναι ἰέναι παρὰ Τισσαφέρνην οὓς ἐκέλευσε, καὶ οἱ ἂν ἐλεγχθῶσι διαβάλλοντες τῶν Ἑλλήνων, ὡς προδότας αὐτοὺς καὶ μακόνους τοῖς
 28 Ἑλλήσιν ὄντας τιμωρηθῆναι. ὑπώπτευε δὲ εἶναι τὸν διαβάλλοντα Μένωνα, εἰδὼς αὐτὸν καὶ συγγεγενημένον Τισσαφέρνει μετ' Ἀριαίου καὶ στασιάζοντα αὐτῷ καὶ ἐπιβουλεύοντα, ὅπως τὸ στρατεύμα ἅπαν
 29 πρὸς ἑαυτὸν λαβῶν φίλος ἦ Τισσαφέρνει. ἐβούλετο δὲ καὶ ὁ Κλέαρχος ἅπαν τὸ στρατεύμα πρὸς ἑαυτὸν ἔχειν τὴν γνώμην καὶ τοὺς παραλυπούντας ἐκποδῶν εἶναι. τῶν δὲ στρατιωτῶν ἀντέλεγον τινες αὐτῷ μὴ ἰέναι πάντας τοὺς λοχαγούς καὶ στρατηγούς μηδὲ
 30 πιστεῦειν Τισσαφέρνει. ὁ δὲ Κλέαρχος ἰσχυρῶς κατέπεινε, ἕστε διεπράξατο πέντε μὲν στρατηγούς ἰέναι,

εἰκοσι δὲ λοχαγούς· συνηκολούθησαν δὲ ὡς εἰς ἀγορὰν καὶ τῶν ἄλλων στρατιωτῶν ὡς διακόςιοι.

Ἐπεὶ δὲ ἦσαν ἐπὶ ταῖς θύραις ταῖς Τισσαφέρους, 31 οἱ μὲν στρατηγὸν παρεκλήθησαν εἰσω, Πρόξενος Βοιωτίας, Μένων Θετταλός, Ἁγίας Ἀρκάς, Κλέαρχος Λάκων, Σωκράτης Ἀχαιοῦ· οἱ δὲ λοχαγοὶ ἐπὶ ταῖς θύραις ἕμενον. οὐ πολλῶ δὲ ὕστερον ἀπὸ τοῦ αὐτοῦ 32 σημείου οἱ τ' ἔνδον συνελαμβάνοντο καὶ οἱ ἔξω κατέκοπῃσαν. μετὰ δὲ ταῦτα τῶν βαρβάρων τινὲς ἰπέσαν διὰ τοῦ πεδίου ἐλαύνοντες φῆτιν ἐντυγχάνοιεν Ἑλληνι ἢ δοῦλῳ ἢ ἐλευθέρῳ πάντας ἐκτεινον. οἱ δὲ Ἑλλη- 33 νες τὴν τε ἰππασίαν αὐτῶν ἐθαύμαζον ἐκ τοῦ στρατοπέδου ὁρῶντες καὶ ὅ,τι ἐπόλουν ἡμυφειγνύουσιν, πρὶν Νίκμαρχος Ἀρκάς ἦκε φεύγων τετραμένος εἰς τὴν γαστέρα καὶ τὰ ἔντερα ἐν ταῖς χερσὶν ἔχων, καὶ εἶπε πάντα τὰ γεγενημένα. ἐκ τούτου δὴ οἱ Ἕλληνες ἔθεον 34 ἐπὶ τὰ ὄπλα πάντες ἐκπεπληγμένοι καὶ νομίζοντες αὐτίκα ἦξειν αὐτοὺς ἐπὶ τὸ στρατόπεδον. οἱ δὲ πάν- 35 τες μὲν οὐκ ἦλθον, Ἀριατος δὲ καὶ Ἀρτάξος καὶ Μιθριδάτης, οἱ ἦσαν Κύρῳ πιστότατοι· ὁ δὲ τῶν Ἑλλήνων ἐρμηνεὺς ἔφη καὶ τὸν Τισσαφέρους ἀδελφὸν σὺν αὐτοῖς ὁρᾶν καὶ γινώσκειν· συνηκολούθουν δὲ καὶ ἄλλοι Περσῶν τεθωρακισμένοι εἰς τριακόςιοις. οὗτοι ἐπεὶ ἐγγὺς ἦσαν, προσελθεῖν ἐκέλευον εἰ τις εἶη 36 τῶν Ἑλλήνων ἢ στρατηγὸς ἢ λοχαγός, ἵνα ἀπαγγείλωσι τὰ παρὰ βασιλέως. μετὰ ταῦτα ἐξῆλθον φυλατ- 37 τόμενοι τῶν Ἑλλήνων στρατηγὸν μὲν Κλεάνωρ Ὀρχομένιος καὶ Σοφαίνετος Στυμφάλιος, σὺν αὐτοῖς δὲ Ξενοφῶν Ἀθηναῖος, ὅπως μάθοι τὰ περὶ Προξένου· Χειρίσοφος δ' ἐτύγγανεν ἀπὸν ἐν κώμῃ τινὶ σὺν ἄλλοις ἐπιστιζόμενος. ἐπεὶ δὲ ἔστησαν εἰς ἐπήκοον, 38

εἶπεν Ἀριαῖος τάδε. Κλέαρχος μὲν, ὦ ἄνδρες Ἕλλη-
 νες, ἐπεὶ ἐπιτοκῶν τε ἐφάνη καὶ τὰς σπονδὰς λύσαν,
 ἔχει τὴν δίκην καὶ τέθνηκε, Πρόξενος δὲ καὶ Μένων,
 ὅτι κατήγγειλαν αὐτοῦ τὴν ἐπιβουλήν, ἐν μεγάλῃ τιμῇ
 εἰσιν. ὑμᾶς δὲ βασιλεὺς τὰ ὄπλα ἀπαιτεῖ· ἐαυτοῦ γὰρ
 εἶναι φησιν, ἐπειπερ Κύρου ἦσαν τοῦ ἐκείνου δούλου.
 39 πρὸς ταῦτα ἀπεκρίναντο οἱ Ἕλληνες, ἔλεγε δὲ Κλεά-
 νωρ ὁ Ὀρχομένιος· Ὁ κάκιστος ἀνθρώπων Ἀριαῖε καὶ
 οἱ ἄλλοι ὅσοι ἦτε Κύρου φίλοι, οὐκ αἰσχύνεσθε οὔτε
 θεοὺς οὔτ' ἀνθρώπους, οἵτινες ὁμόσαντες ἡμῖν τοὺς
 αὐτοὺς φίλους καὶ ἐχθροὺς νομῆιν, προδόντες ἡμᾶς
 σὺν Τισσαφέρνει τῷ ἀθιεωτάτῳ τε καὶ πανουργοτάτῳ
 τοῦς τε ἄνδρας αὐτοὺς οἷς ὤμνυτε ἀπολωλέκατε
 καὶ τοὺς ἄλλους ἡμᾶς προδεδωκότες σὺν τοῖς πολε-
 40 μίοις ἐφ' ἡμᾶς ἔρχεσθε; ὁ δὲ Ἀριαῖος εἶπε, Κλέαρ-
 χος γὰρ πρόσθεν ἐπιβουλεύων φανερός ἐγένετο Τισ-
 σαφέρνει τε καὶ Ὀρόντα, καὶ πᾶσιν ἡμῖν τοῖς σὺν
 41 τούτοις. ἐπὶ τούτοις Ξενοφῶν τάδε εἶπε. Κλέαρχος
 μὲν τοίνυν εἰ παρὰ τοὺς ὄρκους ἔλυε τὰς σπονδὰς,
 τὴν δίκην ἔχει· δίκαιον γὰρ ἀπόλλυσθαι τοὺς ἐπιτοκ-
 οῦντας· Πρόξενος δὲ καὶ Μένων ἐπειπερ εἰσὶν ὑμέ-
 τεροι μὲν εὐεργέται, ἡμέτεροι δὲ στρατηγοί, πέμψατε
 αὐτοὺς δεῦρο· δῆλον γὰρ ὅτι φίλοι γε ὄντες ἀμφο-
 τέροις πειράσσονται καὶ ὑμῖν καὶ ἡμῖν τὰ βέλτεστα συμ-
 42 βουλεῦσαι. πρὸς ταῦτα οἱ βάρβαροι πολὺν χρόνον
 διαλεχθέντες ἀλλήλοις ἀπῆλθον οὐδὲν ἀποκρινάμενοι.
 VI. Οἱ μὲν δὴ στρατηγοὶ οὕτω ληφθέντες ἀνήχθη-
 σαν ὡς βασιλεία καὶ ἀποτιμηθέντες τὰς κεφαλὰς ἐτε-
 λεύτησαν, εἰς μὲν αὐτῶν Κλέαρχος ὁμολογουμένως
 ἐκ πάντων τῶν ἐμπείρων αὐτοῦ ἔχοντων δόξας γενέ-
 σθαι ἀνὴρ καὶ πολεμικὸς καὶ φιλοπόλεμος ἐσχάτως.

καὶ γὰρ δὴ ἕως μὲν πόλεμος ἦν τοῖς Λακεδαιμονίοις 2
 πρὸς τοὺς Ἀθηναίους παρέμενεν, ἐπεὶ δὲ εἰρήνη ἐγένετο,
 πείσας τὴν αὐτοῦ πόλιν ὡς οἱ Θοῤῃες ἀδικουῦσι
 τοὺς Ἕλληνας καὶ διαπραξάμενος ὡς ἐδύνατο παρὰ
 τῶν ἐφόρων ἐξέπλει ὡς πολεμήσων τοῖς ὑπὲρ Χερρο-
 νήσου καὶ Περίλυθου Θοῤῃίν. ἐπεὶ δὲ μεταγνόντες 3
 πως οἱ ἔφοροι ἤδη ἔξω ὄντος αὐτοῦ ἀποστρέψειν αὐ-
 τὸν ἐπειρῶντο ἐξ Ἴσθμοῦ, ἐνταῦθα οὐκέτι πείθεται,
 ἀλλ' ᾤχετο πλέων εἰς Ἑλλάσποντον. ἐκ τούτου καὶ 4
 ἐθανατώθη ὑπὸ τῶν ἐν τῇ Σπάρτῃ τελῶν ὡς ἀπει-
 θῶν. ἤδη δὲ φηγὰς ἂν ἔρχεται πρὸς Κῦρον, καὶ
 ὁποίοις μὲν λόγοις ἔπεισε Κῦρον ἄλλη γέγραπται,
 δίδωσι δὲ αὐτῷ Κῦρος μυθίους δαρεικούς· ὁ δὲ λαβὼν 5
 οὐκ ἐπὶ ῥαθυμίαν ἐτράπετο, ἀλλ' ἀπὸ τούτων τῶν
 χρημάτων συλλέξας στρατεύματα ἐπολέμει τοῖς Θοῤῃί,
 καὶ μάχῃ τε ἐνίκησε καὶ ἀπὸ τούτου δὴ ἔφερε καὶ ἦγε
 τούτους καὶ πολεμῶν διεγένετο μέχρι Κῦρος ἐδεήθη
 τοῦ στρατεύματος· τότε δὲ ἀπῆλθεν ὡς σὺν ἐκείνῳ
 αὐτὸν πολεμήσων. ταῦτα οὖν φιλοπολέμου μοι δοκεῖ 6
 ἀνδρὸς ἔργα εἶναι, ὅστις ἐξὸν μὲν εἰρήνην ἔχειν ἄνευ
 αἰσχύνῃς καὶ βλάβῃς αἰρεῖται πολεμεῖν, ἐξὸν δὲ ῥαθυ-
 μεῖν βούλεται πονεῖν ὥστε πολεμεῖν, ἐξὸν δὲ χρήματα
 ἔχειν ἀκινδύνως αἰρεῖται πολεμῶν μείονα ταῦτα ποι-
 εῖν· ἐκεῖνος δὲ ὥσπερ εἰς παιδικὰ ἢ εἰς ἄλλην τιὰ
 ἠδοιῆν ἠθέλει δαπανᾶν εἰς πόλεμον. οὕτω μὲν φιλο-
 πόλεμος ἦν· πολεμικὸς δὲ αὐτῆ ἐδόκει εἶναι ὅτι 7
 φιλοκίνδυνός τε ἦν καὶ ἡμέρας καὶ νυκτὸς ἄγων ἐπὶ
 τοὺς πολεμίους καὶ ἐν τοῖς δεινοῖς φρόνιμος, ὡς οἱ
 παρόντες πανταχοῦ πάντες ὁμολογοῦν. καὶ ἀρχικὸς 8
 δ' ἐλέγετο εἶναι ὡς δυνάτῳ ἐκ τοῦ τοιούτου τρόπου
 οἷον ἀκείνους εἶχεν. Ἰκανὸς μὲν γὰρ ὡς τις καὶ ἄλλος

- φροντίζειν ἢν ὄπως ἔχοι ἡ στρατιὰ αὐτῷ τὰ ἐπιτήδεια
καὶ παρασκευάζειν ταῦτα, ἱκανὸς δὲ καὶ ἐμπούησαι
9 τοῖς παροῦσιν ὡς πειστίον εἶη Κλεάρχῳ. τοῦτο δ'
ἐποίει ἐκ τοῦ χαλεπὸς εἶναι· καὶ γὰρ ὄραν στυγνὸς ἦν
καὶ τῇ φωνῇ τραχὺς, ἐκόλαξέ τε αἰὲν ἰσχυρῶς, καὶ ὄρηγῃ
ἐνόησε, ὡς καὶ αὐτῷ μεταμέλειν ἔσθ' ὅτε. καὶ γνώμη
δ' ἐκόλαξεν· ἀκολάστου γὰρ στρατεύματος οὐδὲν
10 ἤγαστο ὄφελος εἶναι, ἀλλὰ καὶ λέγειν αὐτὸν ἔφρασαν ὡς
δέοι τὸν στρατιώτην φοβείσθαι μᾶλλον τὸν ἄρχοντα
ἢ τοὺς πολεμίους, εἰ μέλλοι ἢ φυλακὰς φυλάξειν ἢ
φίλων ἀφἑξέσθαι ἢ ἀπροφασίστως ἵνατι πρὸς τοὺς
11 πολεμίους. ἐν μὲν οὖν τοῖς δεινοῖς ἤθελον αὐτοῦ
ἀκούειν σφόδρα καὶ οὐκ ἄλλον ἤροῦντο οἱ στρατιώ-
ται· καὶ γὰρ τὸ στυγνὸν τότε φαιδρὸν αὐτοῦ ἐν τοῖς
προσώποις ἔφρασαν φαίνεσθαι καὶ τὸ χαλεπὸν ἐρω-
μῆνον πρὸς τοὺς πολεμίους ἐδόκει εἶναι, ὥστε σωτή-
12 ριον, οὐκέτι χαλεπὸν ἐφαίνετο· ὅτε δ' ἔξω τοῦ δει-
νοῦ γένοιτο καὶ ἐξείη πρὸς ἄλλους ἄρχοντας ἀπιέ-
ναι, πολλοὶ αὐτὸν ἀπέλειπον· τὸ γὰρ ἐπίχαρι οὐκ
εἶχεν, ἀλλ' αἰὲν χαλεπὸς ἦν καὶ ὤμος· ὥστε διέκειντο
πρὸς αὐτὸν οἱ στρατιῶται ὥσπερ παῖδες πρὸς διδά-
13 σκαλον. καὶ γὰρ οὖν φιλία μὲν καὶ εὐνοία ἐπομένους
οὐδέποτε εἶχεν· ὅτινες δὲ ἢ ὑπὸ πόλεως τεταγμένοι
ἢ ὑπὸ τοῦ δεῖσθαι ἢ ἄλλῃ τινὶ ἀνάγκῃ κατεχόμενοι
14 παρήησαν αὐτῷ, σφόδρα πειδομένοις ἐχρήτο. ἐπεὶ δὲ
ἤρξαντο νικᾶν σὺν αὐτῷ τοὺς πολεμίους, ἤδη μεγάλα
ἦν τὰ χρησίμους ποιοῦντα εἶναι τοὺς σὺν αὐτῷ στρα-
τιώτας· τό τε γὰρ πρὸς τοὺς πολεμίους θαρραλέως
ἔχειν παρῆν καὶ τὸ τὴν παρ' ἐκείνου τιμωρίαν φο-
15 βεῖσθαι αὐτοὺς εὐτάκτους ἐπέλει. τοιοῦτος μὲν δὴ
ἄρχων ἦν· ἄρχεσθαι δὲ ὑπὸ ἄλλων οὐ μάλα ἐθέλειν

ἐλέγετο. ἦν δὲ ὅτε ἐτελεύτα ἀμφὶ τὰ πενήτηντα ἔτη.

Πρόξενος δὲ ὁ Βοιωτίας εὐθύς μὲν μειράκιον ὦν 16 ἐπεθύμει γενέσθαι ἀνὴρ τὰ μεγάλα πράττειν Ικανός· καὶ διὰ ταύτην τὴν ἐπιθυμίαν ἔδωκε Γοργία ἀργύριον τῷ Λεοντίῳ. ἐπεὶ δὲ συνεγένετο ἐκείνῳ, Ικανός νο- 17 μίσας ἦδη εἶναι καὶ ἄρχειν καὶ φίλος ὦν τοῖς πρώτοις μὴ ἤττάσθαι εὐεργετῶν, ἤλθεν εἰς ταύτας τὰς σὺν Κύρῳ πράξεις· καὶ ᾤετο κτήσεσθαι ἐκ τούτων ὄνομα μέγα καὶ δύναμιν μεγάλην καὶ χρήματα πολλά· το- 18 σοῦτων δ' ἐπιθυμῶν σφόδρα ἐνδηλον αὐτῷ καὶ τοῦτο εἶχεν ὅτι τούτων οὐδὲν ἂν θέλοι κτάσθαι μετὰ ἀδικίας, ἀλλὰ σὺν τῷ δικαίῳ καὶ καλῷ ᾤετο δεῖν τούτων τυγχάνειν, ἄνευ δὲ τούτων μὴ. ἄρχειν δὲ καλῶν 19 μὲν κἀγαθῶν δυνατὸς ἦν· οὐ μέντοι οὔτ' αἰδῶ τοῖς στρατιώταις ἑαυτοῦ οὔτε φόβον Ικανός ἐμποιῆσαι, ἀλλὰ καὶ ἠσχύνετο μᾶλλον τοὺς στρατιώτας ἢ οἱ ἀρχόμενοι ἐκείνων· καὶ φοβούμενος μᾶλλον ἦν φανερὸς τὸ ἀπερχθάνεσθαι τοῖς στρατιώταις ἢ οἱ στρατιῶται τὸ ἀπιστεῖν ἐκείνῳ. ᾤετο δὲ ἀρκεῖν πρὸς τὸ ἀρχικόν 20 εἶναι καὶ δοκεῖν τὸν μὲν καλῶς ποιοῦντα ἐπαινεῖν, τὸν δὲ ἀδικοῦντα μὴ ἐπαινεῖν. τοιγαροῦν αὐτῷ οἱ μὲν καλοὶ τε κἀγαθοὶ τῶν συνόντων εὖνοι ἦσαν, οἱ δὲ ἄδικοι ἐπεβούλευον ὡς εὐμεταχειρίστῳ ὄντι. ὅτε δὲ ἀπέθνησκειν ἦν ἑτῶν ὡς τριάκοντα.

Μένων δὲ ὁ Θετταλὸς δῆλος ἦν ἐπιθυμῶν μὲν 21 πλουτεῖν ἰσχυρῶς, ἐπιθυμῶν δὲ ἄρχειν, ὅπως πλείω λαμβάνοι, ἐπιθυμῶν δὲ τιμᾶσθαι, ἵνα πλείω κερδαίνοι· φίλος τε ἐβούλετο εἶναι τοῖς μέγιστον δυναμένοις, ἵνα ἀδικῶν μὴ διδοίῃ δίκην. ἐπὶ δὲ τὸ κα- 22 τεργάζεσθαι ὦν ἐπιθυμοίῃ συντομοτάτην ᾤετο ὁδὸν.

- εἶναι διὰ τοῦ ἐπιορκεῖν τε καὶ ψεύδεσθαι καὶ ἔξαπα-
 τᾶν· τὸ δ' ἀπλοῦν καὶ ἀληθὲς τὸ αὐτὸ τῷ ἡλιθίῳ
 23 εἶναι. στέργων δὲ φανερός μὲν ἦν οὐδένα, ὅτῳ δὲ
 φασὶ φίλος εἶναι, τούτῳ ἐνδηλος ἐγίνετο ἐπιβου-
 λεύων. καὶ πολεμίου μὲν οὐθενὸς κατεγέλα, τῶν δὲ
 24 συνόντων πάντων ὡς καταγελαῶν αἰεὶ διελέγετο. καὶ
 τοῖς μὲν τῶν πολεμίων κτήμασιν οὐκ ἐπεβούλευε·
 χαλεπὸν γὰρ ᾤετο εἶναι τὰ τῶν φυλαττομένων λαμ-
 βάνειν· τὰ δὲ τῶν φίλων μόνος ᾤετο εἰδέναι ῥᾶστον
 25 ὃν ἀφύλακτα λαμβάνειν. καὶ ὅσους μὲν αἰσθάνοιτο
 ἐπιόρκους καὶ ἀδίκους ὡς εὖ ὠπλισμένους ἐφοβεῖτο,
 τοῖς δ' ὁσίοις καὶ ἀλήθειαν ἀσκοῦσιν ὡς ἀνάνδρους
 26 ἐπειράτο χρῆσθαι. ὥσπερ δὲ τις ἀγάλλεται ἐπὶ θεο-
 σεβείᾳ καὶ ἀληθείᾳ καὶ δικαιοσύνῃ, οὕτω Μένων ἠγάλλ-
 λετο τῷ ἔξαπατᾶν δύνασθαι, τῷ πλάσασθαι ψευδῆ,
 τῷ φίλους διαγελαῖν· τὸν δὲ μὴ πανοῦργον τῶν ἀπαι-
 δεύτων αἰεὶ ἐνόμιζεν εἶναι. καὶ παρ' οἷς μὲν ἐπεχεί-
 ρει πρωτεύειν φιλλίᾳ, διαβάλλων τοὺς πρώτους τού-
 27 τούς ᾤετο δεῖν κτήσασθαι. τὸ δὲ παιδομένους τοὺς
 στρατιώτας παρέχεσθαι ἐκ τοῦ συναδικεῖν αὐτοῖς ἐμη-
 χανᾶτο. τιμᾶσθαι δὲ καὶ θεραπεύεσθαι ἤξιον ἐπι-
 δεικνύμενος ὅτι πλεῖστα δύναται καὶ ἐθέλοι ἂν ἀδι-
 κεῖν. εὐεργεσίαν δὲ κατέλεγεν, ὁπότε τις αὐτοῦ
 ἀφίστατο, ὅτι χρώμενος αὐτῷ οὐκ ἀπάλεσεν αὐτόν.
 28 καὶ τὰ μὲν δὴ ἀφανῆ ἔξεστι περὶ αὐτοῦ ψεύδεσθαι, ἃ
 δὲ πάντες ἴσασι τὰδ' ἐστί. παρὰ Ἀριστίππου μὲν ἐτι
 ὠρατος ὦν στρατηγεῖν διεπράξατο τῶν ξένων, Ἀριαίφ
 δὲ βαρβάρῳ ὄντι, ὅτι μειρακίους καλοῖς ἤθετο, οἰκειό-
 τatos ἐτι ὠρατος ὦν ἐγένετο, αὐτὸς δὲ παιδικὰ εἶχε
 29 Θαρύπαν ἀγένειος ὦν γενειῶντα. ἀποθνησκόντων
 δὲ τῶν συστρατήγων ὅτι ἐστράτευσαν ἐπὶ βασιλέα σὺν

Κύρω, ταῦτ' ἀπέθικως οὐκ ἀπέθανε, μετὰ δὲ τὸν τῶν ἄλλων θάνατον στρατηγῶν τιμωρηθεὶς ὑπὸ βασιλέως ἀπέθανεν, οὐχ ὥσπερ Κλέαρχος καὶ οἱ ἄλλοι στρατηγοὶ ἀποτιμηθέντες τὰς κεφαλὰς, ὅσπερ τάχιστος θάνατος δοκεῖ εἶναι, ἀλλὰ ζῶν αἰκισθεὶς ἐνιαυτὸν ὡς ποιηρὸς λέγεται τῆς τελευταίας τυχεῖν.

Ἄγχιος δὲ ὁ Ἄρκιός καὶ Σωκράτης ὁ Ἀχαιοὺς καὶ 30
τούτω ἀπεθανέτην. τούτων δὲ οὐδ' ὡς ἐν πολέμῳ
κακῶν οὐδεὶς κατεγέλα οὔτ' εἰς φιλίαν αὐτοὺς ἐ-
μέμφετο. ἦσθη δὲ ἄμφω ἀμφὶ τὰ πέντε καὶ τριάκον-
τα ἔτη ἀπὸ γενεῶς.

1. Ὅσα μὲν δὴ ἐν τῇ ἀναβάσει τῇ μετὰ Κύρου οἱ Ἕλλη-
 ληνες ἐπραξαν μέχρι τῆς μάχης, καὶ ὅσα ἐπεὶ Κύρος
 ἐτελεύτησεν ἐγένετο ἀπίοντων τῶν Ἑλλήνων σὺν Τις-
 σαφέρνει ἐν ταῖς σπονδαῖς, ἐν τῷ πρόσθεν λόγῳ δε-
2 δήλωται. ἐπεὶ δὲ οἱ τε στρατηγοὶ συνειλημμένοι ἦσαν
 καὶ τῶν λοχαγῶν καὶ τῶν στρατιωτῶν οἱ συνεπόμενοι
 ἀπωλώλεσαν, ἐν πολλῇ δὴ ἀπορίᾳ ἦσαν οἱ Ἕλληνες,
 ἐννοοῦμενοι μὲν ὅτι ἐπὶ ταῖς βασιλέως θύραις ἦσαν,
 κύκλῳ δὲ αὐτοῖς πάντῃ πολλὰ καὶ ἔθνη καὶ πόλεις
 πολέμια ἦσαν, ἀγορᾶν δὲ οὐδεὶς ἐτι παρέξειν ἐμελλεν,
 ἀπειχον δὲ τῆς Ἑλλάδος οὐ μείον ἢ μύρια στάδια, ἡγε-
 μῶν δ' οὐδεὶς τῆς ὁδοῦ ἦν, ποταμοὶ δὲ διεύργον ἀδιά-
 βατοι ἐν μέσῳ τῆς οἰκαδὲ ὁδοῦ, προυδεδάκασαν δὲ
 αὐτοὺς καὶ οἱ σὺν Κύρῳ ἀναβάντες βάρβαροι, μόνου
 δὲ καταλελειμμένοι ἦσαν οὐδὲ ἰσπέα οὐδένα σύμμαχον
 ἔχοντες, ὥστε εὐδῆλον ἦν ὅτι νικῶντες μὲν οὐδένα
3 ἂν κατακάνοιεν, ἡττηθέντων δὲ αὐτῶν οὐδεὶς ἂν λει-
 πθεῖη. ταῦτα ἐννοοῦμενοι καὶ ἀθύμως ἔχοντες ὀλίγοι
 μὲν αὐτῶν εἰς τὴν ἐσπέραν σίτου ἐγεύσαντο, ὀλίγοι
 δὲ πῦρ ἀνέκαυσαν, ἐπὶ δὲ τὰ ὄπλα πολλοὶ οὐκ ἦλθον
 ταύτην τὴν νύκτα, ἀνεπαύοντο δὲ ὅπου ἐτίγγαυεν

ἕκαστος, οὐ δυνάμενοι καρθεύδειν ὑπὸ λύπης καὶ πόθου πατριῶν, γονέων, γυναικῶν, παιδῶν, οὓς οὐποτ' ἐνόμιζον ἔτι ὄψεσθαι. οὕτω μὲν δὴ διακείμενοι πάντες ἀνεπαύοντο.

Ἦν δέ τις ἐν τῇ στρατιᾷ Ξενοφῶν Ἀθηναῖος, ὃς⁴ οὔτε στρατηγὸς οὔτε λοχαγὸς οὔτε στρατιώτης ἂν συνηκολούθει, ἀλλὰ Πρόξενος αὐτὸν μετεπέμψατο οἰκοθεν ξένος ἂν ἀρχαῖος· ὑπισχνεῖτο δὲ αὐτῷ, εἰ ἔλθοι, φίλον αὐτὸν Κύρῳ ποιήσειν, ὃν αὐτὸς ἔφη κρείττω ἑαυτῷ νομίζειν τῆς πατρίδος. ὁ μὲντοι Ξενοφῶν ἀναγνούς τὴν ἐπιστολὴν ἀνακοινοῦται Σωκράτει τῷ Ἀθηναίῳ περὶ τῆς πορείας καὶ ὁ Σωκράτης ὑποπεύσας μὴ τι πρὸς τῆς πόλεως ἐπαίτιον εἴη Κύρῳ φίλον γενέσθαι, ὅτι ἐδόκει ὁ Κύρος προθύμως τοῖς Λακεδαιμονίοις ἐπὶ τὰς Ἀθήνας συμπολεμῆσαι, συμβουλεύει τῷ Ξενοφῶντι ἐλθόντα εἰς Δελφοὺς ἀνακοινοῦσαι τῷ θεῷ περὶ τῆς πορείας. ἐλθὼν δ' ὁ Ξενοφῶν⁶ ἐπήρετο τὸν Ἀπόλλω τίνι ἂν θεῶν θύων καὶ εὐχόμενος κάλλιστα καὶ ἄριστα ἔλθοι τὴν ὁδὸν ἣν ἐπινοεῖ καὶ καλῶς πράξας σωθεῖν. καὶ ἀνείλεν αὐτῷ ὁ Ἀπόλλων θεοῖς οἷς ἔδει θύειν. ἐπεὶ δὲ πάλιν ἦλθε, λέγει⁷ τὴν μαντείαν τῷ Σωκράτει. ὁ δ' ἀκούσας ἠτιῶτο αὐτὸν ὅτι οὐ τοῦτο πρῶτον ἠρώτα πότερον λῶν εἴη αὐτῷ πορεύεσθαι ἢ μένειν, ἀλλ' αὐτὸς κρίνας ἴτεον εἶναι τοῦτ' ἐπυνοθάνετο ὅπως ἂν κάλλιστα πορευθεῖν. ἐπεὶ μὲντοι οὕτως ἦρον, ταῦτ' ἔφη, χρὴ ποιεῖν ὅσα ὁ θεὸς ἐκέλευσεν. ὁ μὲν δὴ Ξενοφῶν οὕτω θυσάμενος⁸ οἷς ἀνείλεν ὁ θεὸς ἐξέπλει, καὶ καταλαμβάνει ἐν Σάρδεσι Πρόξενον καὶ Κύρῳ μέλλοντας ἤδη ὁρμᾶν τὴν ἄνω ὁδόν, καὶ συνεστάθη Κύρῳ. προθυμουμέν⁹ων δὲ τοῦ Προξένου καὶ ὁ Κύρος συμπροθυμεῖτο

- μειναι αὐτόν· εἶπε δὲ ὅτι ἐπειδὴν τάχιστα ἡ στρατεία λήξῃ, εὐθὺς ἀποπέμψει αὐτόν. ἔλεγετο δὲ ὁ στόλος
- 10 εἶναι εἰς Πισιδας. ἐστρατεύετο μὲν δὴ οὕτως ἑξαπατηθεὶς οὐχ ὑπὸ Προξένου· οὐ γὰρ ἦδεν τὴν ἐπὶ βασιλεία ὀρμὴν οὐδὲ ἄλλος οὐδεὶς τῶν Ἑλλήνων πλὴν Κλεάρχου· ἐπεὶ μέντοι εἰς Κιλικίαν ἦλθον, σαφὲς πᾶσιν ἦδη ἐδόκει εἶναι ὅτι ὁ στόλος εἴη ἐπὶ βασιλεία. φοβούμενοι δὲ τὴν ὁδὸν καὶ ἄκοντες ὅμως οἱ πολλοὶ δι' αἰσχύνῃν καὶ ἀλλήλων καὶ Κύρου συνηκολούθησαν· ὧν
- 11 εἰς καὶ Ξενοφῶν ἦν. ἐπεὶ δὲ ἀπορία ἦν, ἔλυπειτο μὲν σὺν τοῖς ἄλλοις καὶ οὐκ ἐδύνατο καθεῦδεν· μικρὸν δ' ὕπνου λαχὼν εἶδεν ὄναρ. ἔδοξεν αὐτῷ βρονητῆς γενομένης σκηπτὸς πεσεῖν εἰς τὴν πατρῴαν οἰκίαν,
- 12 καὶ ἐκ τούτου λάμπεσθαι πᾶσα. περιφοβὸς δ' εὐθὺς ἀνηγέρθη, καὶ τὸ ὄναρ πῆ μὲν ἔκρινεν ἀγαθόν, ὅτι ἐν πόνοις ὧν καὶ κινδύνοις φῶς μέγα ἐκ Διὸς ἰδεῖν ἔδοξε· πῆ δὲ καὶ ἐφοβείτο, ὅτι ἀπὸ Διὸς μὲν βασιλέως τὸ ὄναρ ἐδόκει αὐτῷ εἶναι, κύκλω δὲ ἐδόκει λάμπεσθαι τὸ πῦρ, μὴ οὐ δύναίτο ἐκ τῆς χάρας ἐξελεθεῖν τῆς βασιλείας, ἀλλ' εἰργοίτο πάντοθεν ὑπὸ τινῶν ἀπο-
- 13 ριῶν. ὁποῖόν τι μέντοι ἐστὶ τὸ τοιοῦτον ὄναρ ἰδεῖν ἔξεστι σκοπεῖν ἐκ τῶν συμβάντων μετὰ τὸ ὄναρ. γίνεσθαι γὰρ τάδε. εὐθὺς ἐπειδὴ ἀνηγέρθη πρῶτον μὲν ἔννοια αὐτῷ ἐμπίπτει, τί κατάκειμαι; ἡ δὲ νῦξ προβαίνει· ἅμα δὲ τῇ ἡμέρᾳ εἰκὸς τοὺς πολεμίους ἦξεν. εἰ δὲ γενησόμεθα ἐπὶ βασιλεῖ, τί ἐμποδῶν μὴ οὐχὶ πάντα μὲν τὰ χαλεπώτατα ἐπιδόντας, πάντα δὲ τὰ
- 14 δεινότερα παθόντας ὑβριζομένους ἀποθανεῖν; ὅπως δ' ἀμνησόμεθα οὐδεὶς παρασκευάζεται οὐδὲ ἐπιμελεῖται, ἀλλὰ κατακείμεθα ὥσπερ ἕξον ἡσυχίαν ἄγειν. ἐγὼ οὖν τὸν ἐκ πόλεως πόλεως στρατηγὸν προσδοκῶ

ταῦτα πράξειν; ποίαν δ' ἡλικίαν ἐμαντῶ ἐλθεῖν ἀνα-
 μένω; οὐ γὰρ ἔγωγ' ἔτι πρεσβύτερος ἴσομαι, ἐὰν τή-
 μερον προδῶ ἐμαντὸν τοῖς πολέμοις. ἐκ τούτου 15
 ἀνίσταται καὶ συγκαλεῖ τοὺς Προξένου πρῶτον λοχα-
 γούς. ἐπεὶ δὲ συνῆλθον, ἔλεξεν, Ἐγώ, ὡς ἄνδρες
 λοχαγοί, οὔτε καθεύδειν δύναμαι, ὥσπερ οἶμαι οὐδ'
 ὑμεῖς, οὔτε κατακεῖσθαι ἔτι, ὄρων ἐν οἴοις ἐσμέν. οἱ 16
 μὲν γὰρ πολέμοιοι δῆλον ὅτι οὐ πρότερον πρὸς ἡμᾶς
 τὸν πόλεμον ἐξέφηραν πρὶν ἐνόμισαν καλῶς τὰ ἐαν-
 τῶν παρεσκευάσθαι, ἡμῶν δ' οὐδεὶς οὐδὲν ἀντεπι-
 μελεῖται ὅπως ὡς κάλλιστα ἀγωνιούμεθα. καὶ μὴν εἰ 17
 ὑψησόμεθα καὶ ἐπὶ βασιλεὶ γενησόμεθα, τί οἰόμεθα
 πείσεσθαι; ὅς καὶ τοῦ ὁμομητρίου καὶ ὁμοπατρῖου
 ἀδελφοῦ καὶ τεθνηκότος ἤδη ἀποτεμῶν τὴν κεφαλὴν
 καὶ τὴν χεῖρα ἀνεσταύρωσεν· ἡμᾶς δέ, οἷς κηδεμῶν
 μὲν οὐδεὶς πάρεστιν, ἐστρατεύσαμεν δὲ ἐπ' αὐτὸν ὡς
 δοῦλον ἀντὶ βασιλέως ποιήσοντες καὶ ἀποκτενοῦντες
 εἰ δυναίμεθα, τί ἂν οἰόμεθα παθεῖν; εἰρ' οὐκ ἂν ἐπὶ 18
 πᾶν ἔλθοι ὡς ἡμᾶς τὰ ἔσχατα αἰκισιάμενος πᾶσιν ἀν-
 θρώποις φόβον παράσχοι τοῦ στρατεῦσαι ποτε ἐπ'
 αὐτόν; ἀλλ' ὅπως τοι μὴ ἐπ' ἐκείνῳ γενησόμεθα
 πάντα ποιητέον. ἐγὼ μὲν οὖν ἔστε μὲν αἱ σπονδαὶ 19
 ἦσαν οὔποτε ἐπανόμην ἡμᾶς μὲν οἰκτείρων, βασιλέα
 δὲ καὶ τοὺς σὺν αὐτῷ μακαρῶν, διαθεώμενος αὐτῶν
 ὄσσην μὲν χάραν καὶ οἶαν ἔχοιεν, ὡς δὲ ἄφθονα τὰ
 ἐπιτήδεια, ὄσους δὲ θεράποντας, ὅσα δὲ κτήνη, χρυ-
 σὸν δέ, ἑσθῆτα δέ· τὰ δ' αὐτῶν στρατιωτῶν ὅποτε 20
 ἐνθυμολίμην, ὅτι τῶν μὲν ἀγαθῶν πάντων οὐδενὸς
 ἡμῶν μετεῖη, εἰ μὴ πριαίμεθα, ὅτου δ' ὠνησόμεθα
 ἦδειν ἔτι ὀλίγους ἔχοντας, ἄλλως δέ πως περιῤεσθαι
 τὰ ἐπιτήδεια ἢ ὠνούμενους ὄρκους ἤδη κατέχοντας

- ἡμᾶς· ταῦτ' οὖν λογιζόμενος ἐνόησε τὰς σκοπιάς μᾶλ-
 21 λον ἐφοβούμενῃ ἢ τὴν τὸν πόλεμον. ἐπεὶ μέντοι ἐκεί-
 νοι ἔλυσαν τὰς σκοπιάς, λελύσθαι μοι δοκεῖ καὶ ἡ
 ἐκείνων ὕβρις καὶ ἡ ἡμετέρα ὑπόφια. ἐν μέσῳ γὰρ
 ἦδη κεῖται ταῦτα τὰ ἀγαθὰ ἄθλα ὁπότεροι ἂν ἡμῶν
 ἄνδρες ἀμείνονες ᾧσιν, ἀγωνοθέται δ' οἱ θεοὶ εἶσιν,
 22 οἱ σὺν ἡμῖν, ὡς τὸ εἰκόσ, ἴσονται. οὗτοι μὲν γὰρ
 αὐτοὺς ἐπιωρκήσασιν· ἡμεῖς δὲ πολλὰ ὄρωντες ἀγαθὰ
 στερωῶς αὐτῶν ἀπειχόμεθα διὰ τοὺς τῶν θεῶν ὄρ-
 κους· ὥστε ἐξεῖναι μοι δοκεῖ ἵνα ἐπὶ τὸν ἀγῶνα πολὺ
 23 σὺν φρονήματι μελῶσι ἢ τούτοις. ἐτι δ' ἔχομεν σώ-
 ματα ἱκανώτερα τούτων καὶ φύγη καὶ θάλακη καὶ πό-
 νους φέρειν· ἔχομεν δὲ καὶ ψυχὰς σὺν τοῖς θεοῖς
 ἀμείνονας· οἱ δὲ ἄνδρες καὶ τρωτοὶ καὶ θηητοὶ μᾶλλον
 ἡμῶν, ἣν οἱ θεοὶ ὥσπερ τὸ πρόσθεν νίκην ἡμῖν δι-
 24 δῶσιν. ἀλλ' ἴσως γὰρ καὶ ἄλλοι ταῦτ' ἐνθυμοῦνται,
 πρὸς τῶν θεῶν μὴ ἀναμένωμεν ἄλλους ἐφ' ἡμᾶς ἐλ-
 θεῖν παρακαλοῦντας ἐπὶ τὰ κάλλιστα ἔργα, ἀλλ' ἡμεῖς
 ἄρξωμεν τοῦ ἐξορμησαί καὶ τοὺς ἄλλους ἐπὶ τὴν ἀρε-
 τήν. φάνητε τῶν λοχαγῶν ἀριστοὶ καὶ τῶν στρατη-
 25 γῶν ἀξιοστρατηγότεροι. κἀγὼ δέ, εἰ μὲν ὑμεῖς ἐθέλετε
 ἐξορμᾶν ἐπὶ ταῦτα, ἐπεσθαι ὑμῖν βούλομαι, εἰ δ'
 ὑμεῖς τάττετέ με ἡγείσθαι, οὐδὲν προφασίζομαι τὴν
 ἡλικίαν, ἀλλὰ καὶ ἀκμάζειν ἡγοῦμαι ἐρύκειν ἀπ' ἐμαν-
 τοῦ τὰ κακά.
 26 Ὁ μὲν ταῦτ' ἔλεξεν, οἱ δὲ λοχαγοὶ ἀκούσαντες
 ἡγείσθαι ἐκέλευον πάντες, πλὴν Ἀπολλωνίδης τις
 ἦν βιοιωτιάσων τῇ φωνῇ· οὗτος δ' εἶπεν ὅτι φλυα-
 ροίῃ ὅστις λέγει ἄλλως πως σωτηρίας ἂν τυχεῖν ἢ βα-
 σιλέα πείσας, εἰ δύναίτο, καὶ ἅμα ἤρχετο λέγειν τὰς
 27 ἀπορίας. ὁ μὲντοι Ξενοφῶν μεταξὺ ὑπολαβῶν ἔλεξεν

ἄδε. Ὡ θανμασιώτατε ἄνθρωπε, σὺγε οὐδὲ ὄρων
 γιγνώσκεις οὐδὲ ἀκούων μέμνησαι. ἐν ταύτῳ γε μέν-
 τοι ἦσθα τούτοις ὅτε βασιλεύς, ἐπεὶ Κύρος ἀπέθανε,
 μέγα φρονήσας ἐπὶ ταύτῳ πέμπων ἐκέλευε παραδιδό-
 ναι τὰ ὄπλα. ἐπεὶ δὲ ἡμεῖς οὐ παραδόντες, ἀλλ' ἐξο- 28
 πλισάμενοι ἐλθόντες παρεσκηγήσαμεν αὐτῷ, τί οὐκ
 ἐποίησε πρέσβεις πέμπων καὶ σπονδὰς αἰτῶν καὶ παρ-
 χων τὰ ἐπιτήδεια, ἵστε σπονδῶν ἔτυχεν; ἐπεὶ δ' αὖ 29
 οἱ στρατηγὸι καὶ λοχαγοί, ὥσπερ δὴ σὺ κελεύεις, εἰς
 λόγους αὐτοῖς ἄνευ ὀπλων ἤλθον πιστεύσαντες ταῖς
 σπονδαῖς, οὐ νῦν ἐκεῖνοι παιόμενοι, κεντούμενοι,
 ὑβριζόμενοι, οὐδὲ ἀποθανεῖν οἱ τλήμονες δύνανται,
 καὶ μάλ' οἶμαι ἐρωῶντες τούτου; ἂ σὺ πάντα εἰδὼς τοὺς
 μὲν ἀμύνεσθαι κελεύοντας φλυαρεῖν φῆς, πείθειν δὲ
 πάλιν κελεύεις ἰόντας; ἐμοὶ δέ, ὦ ἄνδρες, δοκεῖ τὸν 30
 ἄνθρωπον τοῦτον μήτε προσέειπαι εἰς ταύτῳ ἡμῖν αὐ-
 τοῖς ἀφελομένους τε τὴν λοχαγίαν σκευὴ ἀναθέντας ὡς
 τοιοῦτῳ χρῆσθαι. οὗτος γὰρ καὶ τὴν πατρίδα κατα-
 σχύνει καὶ πᾶσαν τὴν Ἑλλάδα, ὅτι Ἕλληνας ὦν τοιοῦτός
 ἐστίν. ἐντεῦθεν ὑπολαβὼν Ἀγασίας Στυμφάλιος εἰ- 31
 πεν, Ἀλλὰ ταύτῳ γε οὔτε τῆς Βοιωτίας προσήκει οὐ-
 δὲν οὔτε τῆς Ἑλλάδος παντάπασιν, ἐπεὶ ἐγὼ αὐτὸν
 εἶδον ὥσπερ Λυδὸν ἀμφοτέρω τὰ ἅτα τετρανημένον.
 καὶ εἶχεν οὕτως. τοῦτον μὲν οὖν ἀπῆλασαν· οἱ δὲ 32
 ἄλλοι παρὰ τὰς τάξεις ἰόντες ὅπου μὲν στρατηγὸς σῶς
 εἴη τὸν στρατηγὸν παρεκάλουν, ὁπόθεν δὲ οἰχοῖτο τὸν
 ὑποστράτηγον, ὅπου δ' αὖ λοχαγὸς σῶς εἴη τὸν λο-
 χαγόν. ἐπεὶ δὲ πάντες συνῆλθον, εἰς τὸ πρόσθεν τῶν 33
 ὀπλων ἐκαθέζοντο· καὶ ἐγένοντο οἱ συνελθόντες στρα-
 τηγοὶ καὶ λοχαγοὶ ἀμφὶ τοὺς ἑκατόν. ὅτε δὲ ταῦτα
 ἦν σχεδὸν μέσαι ἦσαν νύκτες. ἐνταῦθα Ἰερᾶνυμος 34

Ἡλιος πρεσβύτατος ὢν τῶν Προξένου λοχαγῶν ἤρχετο λέγειν ὧδε. Ἡμεῖν, ὧ ἄνδρες στρατηγοὶ καὶ λοχαγοί, ὀρώσει τὰ παρόντα ἔδοξε καὶ αὐτοῖς συνελθεῖν καὶ ὑμᾶς παρακαλέσαι, ὅπως βουλευσαίμεθα εἰ τι δυναίμεθα ἀγαθόν. λέξον δ', ἔφη, καὶ σύ, ὧ Ξενοφῶν, 35 ἄπερ καὶ πρὸς ἡμᾶς. ἐκ τούτου λέγει τάδε Ξενοφῶν. Ἄλλα ταῦτα μὲν δὴ πάντες ἐπιστάμεθα ὅτι βασιλεὺς καὶ Τισσαφέρνης οὓς μὲν ἐθνήθησαν συνειλήφασιν ἡμῶν, τοῖς δ' ἄλλοις δῆλον ὅτι ἐπιβουλεύουσιν, ὡς ἦν δύνανται ἀπολέσωσιν. ἡμεῖν δέ γε οἶμαι πάντα ποιητέα ὡς μήποτε' ἐπὶ τοῖς βαρβάροις γενώμεθα, ἀλλὰ 36 μᾶλλον, ἦν δυναίμεθα, ἐκείνοι ἐφ' ἡμῖν. εὐ τοίνυν ἐπίστασθε ὅτι ὑμεῖς τοσοῦτοι ὄντες ὅσοι νῦν συνεληλύθατε μέγιστον ἔχετε καιρόν. οἱ γὰρ στρατιῶται οὗτοι πάντες πρὸς ὑμᾶς βλέπουσι, καὶ μὲν ὑμᾶς ὀρώσιν ἀθύμους, πάντες κἀκοὶ ἔσονται, ἦν δέ ὑμεῖς αὐτοῖτε παρασκευαζόμενοι φανεροὶ ἦτε ἐπὶ τοὺς πολεμίους καὶ τοὺς ἄλλους παρακαλήτε, εὐ ἴστε ὅτι ἔφονται ὑμῖν 37 καὶ πειράσσονται μιμεῖσθαι. Ἴσως δέ τοι καὶ δίκαιόν ἐστιν ὑμᾶς διαφέρειν τι τούτων. ὑμεῖς γάρ ἐστε στρατηγοί, ὑμεῖς ταξίαρχοι καὶ λοχαγοί· καὶ ὅτε εἰρήνη ἦν ὑμεῖς καὶ χρήμασι καὶ τιμαῖς τούτων ἐπλεονεκτεῖτε· καὶ νῦν τοίνυν ἐπεὶ πόλεμός ἐστιν ἀξιούν δεῖ ὑμᾶς αὐτοὺς ἀμείνους τε τοῦ πλῆθους εἶναι καὶ προβου- 38 λεύειν τούτων καὶ προπονεῖν, ἦν που δέη. καὶ νῦν πρῶτον μὲν οἶμαι ἂν ὑμᾶς μέγα ὄνησαι τὸ στρατεύμα, εἰ ἐπιμεληθείητε ὅπως ἀντὶ τῶν ἀπολωλότων ὡς τάχιστα στρατηγοὶ καὶ λοχαγοὶ ἀντικατασταθῶσιν. ἄνευ γὰρ ἀρχόντων οὐδὲν ἂν οὔτε καλὸν οὔτε ἀγαθὸν γένοιτο ὡς μὲν συνελόντι εἰπεῖν οὐδαμοῦ, ἐν δὲ δὴ τοῖς πολεμικοῖς παντάπασιν. ἦ μὲν γὰρ εὐταξία σώ-

ζειν δοκει, ἡ δὲ ἀταξία πολλοὺς ἤδη ἀπολώλεκεν. ἐπει- 39
 δὴν δὲ καταστήσῃσθε τοὺς ἄρχοντας ὅσους δεῖ, ἦν
 καὶ τοὺς ἄλλους στρατιώτας συλλέγητε καὶ παραδαρρῶ-
 νητε, οἶμαι ἂν ὑμᾶς πάννυ ἐν καιρῷ ποιῆσαι. νῦν 40
 γὰρ ἴσως καὶ ὑμεῖς αἰσθάνεσθε ὡς ἀθύμως μὲν ἦλθον
 ἐπὶ τὰ ὄπλα, ἀθύμως δὲ πρὸς τὰς φυλακὰς· ὥστε οὕτω
 γ' ἐχόντων οὐκ οἶδα ὅτι ἂν τις χρῆσαιτο αὐτοῖς εἴτε
 νυκτὸς δέοι τι εἴτε καὶ ἡμέρας. ἦν δὲ τις αὐτῶν τρέψῃ 41
 τὰς γνώμας, ὡς μὴ τοῦτο μόνον ἐννοῶνται τί πείδου-
 νται ἀλλὰ καὶ τί ποιήσουσι, πολὺ εὐθυμότεροι ἔσονται.
 ἐπίστασθε γὰρ δὴ ὅτι οὔτε πληθὸς ἐστὶν οὔτε ἰσχὺς ἡ 42
 ἐν τῷ πολέμῳ τὰς νίκας ποιούσα, ἀλλ' ὁπότεροι ἂν
 σὺν τοῖς θεοῖς ταῖς ψυχαῖς ἐρρωμενέστεροι ἴωσιν ἐπὶ
 τοὺς πολεμίους, τούτους ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ οἱ ἀντίοι οὐ
 δέχονται. ἐντεθύμημαι δ' ἔγωγε, ὦ ἄνδρες, καὶ τοῦτο 43
 ὅτι ὁπόσοι μὲν μαστεύουσι ξῆν ἐκ παντὸς τρόπου ἐν
 τοῖς πολεμικοῖς, οὗτοι μὲν κακῶς τε καὶ αἰσχροῦς ὡς
 ἐπὶ τὸ πολὺ ἀποθνήσκουσιν, ὁπόσοι δὲ τὸν μὲν θάνα-
 τον ἐγνώκασι πᾶσι κοινὸν εἶναι καὶ ἀναγκαῖον ἀν-
 θρώποις, περὶ δὲ τοῦ καλῶς ἀποθνήσκειν ἀγωνίζονται,
 τούτους ὁρῶ μᾶλλον πως εἰς τὸ γῆρας ἀφικνουμένους
 καὶ ἕως ἂν ζῶσιν εὐδαιμονέστερον διάγοντας. ἃ καὶ 44
 ἡμᾶς δεῖ νῦν καταμαθόντας, ἐν τοιούτῳ γὰρ καιρῷ
 ἔσμεν, αὐτούς τε ἄνδρας ἀγαθοὺς εἶναι καὶ τοὺς
 ἄλλους παρακαλεῖν. ὁ μὲν ταῦτ' εἰπὼν ἐπαύσατο. 45
 μετὰ δὲ τοῦτον εἶπε Χειρίσοφος, Ἄλλὰ πρόσθεν μὲν,
 ὦ Ξενοφῶν, τοσοῦτον μόνον σε ἐγίγνωσκον ὅσον
 ἤκουον Ἀθηναίου εἶναι, νῦν δὲ καὶ ἐπαινω σε ἐφ' οἷς
 λέγεις τε καὶ πράττεις καὶ βουλομένην ἂν ὅτι πλείστους
 εἶναι τοιούτους· κοινὸν γὰρ ἂν εἴη τὸ ἀγαθόν. καὶ 46
 νῦν, ἔφη, μὴ μέλλωμεν, ὦ ἄνδρες, ἀλλ' ἀπελθόντες

ἤδη αἰφραταθε οἱ θεόμενοι ἄρχοντας, καὶ ἐλόμενοι ἦκει εἰς τὸ μέσον τοῦ στρατοπέδου καὶ τοὺς αἰφραθέντας ἄγετε· ἔπειτ' ἐκεῖ συγκαλοῦμεν τοὺς ἄλλους στρατιω-
 47 τας. παρέστω δ' ἡμῖν, ἔφη, καὶ Τολμίδης ὁ κηρυνεὺς καὶ ἄμα ταῦτ' εἰπὼν ἀνέστη, ὡς μὴ μέλλοιτο ἀλλὰ περαινῶντο τὰ δέοντα. ἐκ τούτου ἠρέθησαν ἄρχοντες ἀντι μὲν Κλεάρχου Τιμασίῳ Λαρδανεύς, ἀντι δὲ Σωκράτους Ξανδικλῆς Ἀχαιοὺς, ἀντι δὲ Ἀγίου Κλεάνωρ Ἀρκάς, ἀντι δὲ Μένωνος Φιλῆσιος Ἀχαιοὺς, ἀντι δὲ Προξένου Ξενοφῶν Ἀθηναῖος.

II. Ἐπει δὲ ἤφρητο, ἡμέρα τε σχεδὸν ὑπέφαινε καὶ εἰς τὸ μέσον ἦκον οἱ ἄρχοντες, καὶ ἔδοξεν αὐτοῖς προφυλακὰς καταστήσαντας συγκαλεῖν τοὺς στρατιώτας. ἐπει δὲ καὶ οἱ ἄλλοι στρατιῶται συνῆλθον, ἀνέστη πρῶτον μὲν Χειρίσοφος ὁ Λακεδαιμόνιος καὶ ἔλεξεν
 2 ὧδε. Ὡς ἄνδρες στρατιῶται, χαλεπὰ μὲν τὰ παρόντα, ὁπότε ἀνδρῶν στρατηγῶν τοιούτων στερόμεθα καὶ λοχαγῶν καὶ στρατιωτῶν, πρὸς δ' ἔτι καὶ οἱ ἀμφὶ Ἀρδιαίων οἱ πρόσθεν σύμμαχοι ὄντες προδεδάκασαν
 3 ἡμᾶς· ὁμως δὲ δεῖ ἐκ τῶν παρόντων ἀνδρας ἀγαθοὺς τελέθειν καὶ μὴ ὑφίεσθαι, ἀλλὰ πειραῖσθαι ὅπως ἦν μὲν δυνάμεθα καλῶς νικῶντες σωζώμεθα· εἰ δὲ μή, ἀλλὰ καλῶς γε ἀποθνήσκωμεν, ὑποχείριοι δὲ μηδέποτε γενώμεθα ζῶντες τοῖς πολεμίοις. οἴμαι γὰρ ἂν ἡμᾶς τοιαῦτα παθεῖν οἷα τοὺς ἐχθροὺς οἱ θεοὶ ποιή-
 4 σαιεν. ἐπὶ τούτῳ Κλεάνωρ Ὀρχομένιος ἀνέστη καὶ ἔλεξεν ὧδε. Ἄλλ' ὁρᾶτε μὲν, ὦ ἄνδρες, τὴν βασιλέως ἐπιτοκίαν καὶ ἀσέβειαν, ὁρᾶτε δὲ τὴν Τισσαφέρους ἀπιστίαν, ὅστις λέγων ὡς γείτων τε εἴη τῆς Ἑλλάδος καὶ περὶ πλείστου ἂν ποιήσαιτο σῶσαι ἡμᾶς, καὶ ἐπὶ τούτοις αὐτὸς ὁμόσας ἡμῖν, αὐτὸς δεξιὰς δούς,

αὐτὸς ἑξαπατήσας συνέλαβε τοὺς στρατηγούς, καὶ οὐδὲ Δία ξένιον ἤδέσθη, ἀλλὰ Κλεάρχῳ καὶ ὀμοτρόπεξος γενόμενος αὐτοῖς τούτοις ἑξαπατήσας τοὺς ἀνδρας ἀπολώλεκεν. Ἄριατος δέ, ὃν ἡμεῖς ἠθέλομεν 5 βασιλέα καθιστάναι, καὶ ἐδώκαμεν καὶ ἐλάβομεν πιστὰ μὴ προδώσειν ἀλλήλους, καὶ οὗτος οὔτε τοὺς θεοὺς δεύσας οὔτε Κύρον τεθνηκότα αἰδεσθεῖς, τιμώμενος μάλιστα ὑπὸ Κύρου ζῶντος νῦν πρὸς τοὺς ἐκείνου ἐχθίστους ἀποστάς ἡμᾶς τοὺς Κύρου φίλους κακῶς ποιεῖν πειράται. ἀλλὰ τούτους μὲν οἱ θεοὶ ἀποτί- 6 σαιντο· ἡμᾶς δὲ δεῖ ταῦτα ὀρῶντας μήποτε ἑξαπατηθῆναι ἔτι ὑπὲρ τούτων, ἀλλὰ μαχομένους ὡς ἂν δυνάμεθα κράτιστα τοῦτο ὅ,τι ἂν δοκῇ τοῖς θεοῖς πάσχειν.

Ἐκ τούτου Ξενοφῶν ἀνίσταται ἐσταλμένος ἐπὶ 7 πόλεμον ὡς ἐδύνατο κάλλιστα, νομίζων, εἴτε νίκην διδοῖεν οἱ θεοὶ, τὸν κάλλιστον κόσμον τῷ νικῶν κρείπειν, εἴτε τελευτᾶν δέοι, ὀρθῶς ἔχειν τῶν καλλίστων ἑαυτὸν ἀξιώσαντα ἐν τούτοις τῆς τελευτῆς τυγχάνειν· τοῦ λόγου δὲ ἤρχετο ὧδε. Τὴν μὲν τῶν βαρβάρων 8 ἐπιτορκίαν τε καὶ ἀπιστίαν λέγει μὲν Κλεάνωρ, ἐπίστασθε δὲ καὶ ὑμεῖς οἶμαι· εἰ μὲν οὖν βουλόμεθα κάλιν αὐτοῖς διὰ φιλίας ἰέναι, ἀνάγκη ἡμᾶς πολλὴν ἀθρυμίαν ἔχειν, ὀρῶντας καὶ τοὺς στρατηγούς, οἱ διὰ πίστεως αὐτοῖς ἐντοὺς ἐνεχειρίσαν, οἷα πεπόνθασιν· εἰ μὲντοι διανοοῦμεθα σὺν τοῖς ὀπλοῖς ἂν τε πεποιή- 9 κασι δίκην ἐπιθεῖναι αὐτοῖς καὶ τὸ λοιπὸν διὰ παντός πολέμου αὐτοῖς ἰέναι, σὺν τοῖς θεοῖς πολλὰ ἡμῖν καὶ καλὰ ἐλπίδες εἰσι σωτηρίας. τοῦτο δὲ λέγοντος αὐτοῦ 9 πτάρνυται τις· ἀκούσαντες δ' οἱ στρατιῶται πάντες μᾶ ὀρημῇ προσεκύνησαν τὸν θεόν, καὶ ὁ Ξενοφῶν εἶπε, Δοκεῖ μοι, ὦ ἄνδρες, ἐπεὶ περὶ σωτηρίας ἡμῶν λεγόν-

- των οἰωνὸς τοῦ Διὸς τοῦ σωτήρος ἐφάνη, εὐξασθαι τῷ θεῷ τούτῳ θύσειν σωτήρια ὄκου ἂν πρῶτον εἰς φιλίαν χώραν ἀφικώμεθα, συνεπεύξασθαι δὲ καὶ τοῖς ἄλλοις θεοῖς θύσειν κατὰ δύναμιν. καὶ ὅτῳ δοκῆ ταῦτ', ἔφη, ἀνατεινάτω τὴν χεῖρα. καὶ ἀνέτειναν ἅπαντες. ἐκ τούτου ἠῦξαντο καὶ ἐπαιάνισαν. ἐπὶ δὲ τὰ τῶν θεῶν καλῶς εἶχεν, ἤρχετο πάλιν ὠδεῖ.
- 10 Ἐτύγγανον λέγων ὅτι πολλὰ καὶ καλά ἐλπίδες ἡμῖν εἴεν σωτηρίας. πρῶτον μὲν γὰρ ἡμεῖς μὲν ἐμπεδοῦμεν τοὺς τῶν θεῶν ὄρκους, οἱ δὲ πολέμιοι ἐπιωρκήκασι τε καὶ τὰς σπονδὰς παρὰ τοὺς ὄρκους λελύκασιν. οὕτω δ' ἐχόντων εἰκὸς τοῖς μὲν πολεμίοις ἐναντίους εἶναι τοὺς θεοὺς, ἡμῖν δὲ συμμαχοὺς, οἵπερ ἱκανοὶ εἰσι καὶ τοὺς μεγάλους ταχὺ μικροὺς ποιεῖν καὶ τοὺς μικροὺς κἂν ἐν δεινοῖς ὡς ἰσάζειν εὐπετῶς, ὅταν βού-
- 11 λωνται. ἔπειτα δὲ ἀναμνήσω γὰρ ὑμᾶς καὶ τοὺς τῶν προγόνων τῶν ἡμετέρων κινδύνους, ἵνα εἰδῆτε ὡς ἀγαθοῖς τε ὑμῖν προσήκει εἶναι σώζονται τε σὺν τοῖς θεοῖς καὶ ἐκ πάντων δεινῶν οἱ ἀγαθοί. ἐλθόντων μὲν γὰρ Περσῶν καὶ τῶν σὺν αὐτοῖς παμπληθεῖ στόλῳ ὡς ἀφανιοῦντων αὐτοὺς τὰς Ἀθήνας, ὑποστῆναι αὐ-
- 12 τοῖς Ἀθηναῖοι τολμήσαντες ἐνίκησαν αὐτούς. καὶ εὐξάμενοι τῇ Ἀρτέμιδι ὀπίσους κατακάνοιεν τῶν πολεμίων τσαυτάς χιμαῖρας καταθύσειν τῇ θεῷ, ἐπεὶ
- 13 οὐκ εἶχον ἱκανὰς εὐρεῖν, ἔδοξεν αὐτοῖς κατ' ἐνιαυτὸν πεντακοσίας θύειν, καὶ ἔτι καὶ νῦν ἀποθύουσι. ἔπειτα ὅτε Ξέρξης ὕστερον ἀγείρας τὴν ἀναρρίθμητον στρατιὰν ἦλθεν ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα, καὶ τότε ἐνίκων οἱ ἡμέτεροι πρόγονοι τοὺς τούτων προγόνους καὶ κατὰ γῆν καὶ κατὰ θάλατταν. ὧν ἔστι μὲν τεκμηρία ὄραν τὰ τρόπαια, μέγιστον δὲ μαοτύριον ἡ ἐλευθερία τῶν

πόλεων ἐν αἷς ὑμεῖς ἐγένεσθε καὶ ἐτράφητε· οὐδένα
 γὰρ ἀνθρώπον δεσπότην ἀλλὰ τοὺς θεοὺς προσ-
 κυνεῖτε. τοιούτων μὲν ἔστε προγόνων. οὐ μὲν δὴ 14
 τοῦτό γε ἔρω ὡς ὑμεῖς καταισχύνετε αὐτούς· ἀλλ' οὐπω
 πολλὰ ἡμέραι ἀφ' οὗ ἀντιταξάμενοι τούτοις τοῖς ἐκεί-
 νων ἐχθροῖς πολλαπλασίους ὑμῶν αὐτῶν ἐνικᾶτε
 σὺν τοῖς θεοῖς. καὶ τότε μὲν δὴ περὶ τῆς Κύρου βασι- 15
 λείας ἄνδρες ἦτε ἀγαθοί· νῦν δ' ὁπότε περὶ τῆς ὑμε-
 τέρας σωτηρίας ὁ ἀγὼν ἔστι πολὺ δῆπου ὑμᾶς προσ-
 ῆκει καὶ ἀμείνονας καὶ προθυμοτέρους εἶναι. ἀλλὰ 16
 μὴν καὶ θαρραλεωτέρους νῦν πρέπει εἶναι πρὸς τοὺς
 πολεμίους. τότε μὲν γὰρ ἄπειροι ὄντες αὐτῶν τό τε
 πλήθος ἀμετρον ὀρώντες, ὅμως ἐτολμήσατε σὺν τῷ
 πατρὶ φρονήματι λέναι εἰς αὐτούς· νῦν δὲ ὁπότε καὶ
 πείρα ἤδη ἔχετε αὐτῶν ὅτι θέλουσι καὶ πολλαπλάσιοι
 ὄντες μὴ δέχεσθαι ὑμᾶς, τί ἔτι ὑμῖν προσῆκει τούτους
 φοβεῖσθαι; μὴδὲ μέντοι τοῦτο μεῖον δόξετε ἔχειν εἰ 17
 οἱ Κύριοι πρόσθεν σὺν ἡμῖν ταττόμενοι νῦν ἀφεστή-
 κασιν. ἔτι γὰρ οὗτοι κακίονές εἰσι τῶν ὑφ' ἡμῶν ἡτ-
 τημένων· ἐφενγον γοῦν πρὸς ἐκείνους καταλιπόντες
 ἡμᾶς. τοὺς δ' ἐθέλοντας φυγῆς ἄρχειν πολὺ κρείττον
 σὺν τοῖς πολεμίοις ταττομένους ἢ ἐν τῇ ἡμετέρᾳ τάξει
 ὄραν. εἰ δέ τις ὑμῶν ἀθυμεῖ ὅτι ἡμῖν μὲν οὐκ εἰσὶν 18
 ἵππεις, τοῖς δὲ πολεμίοις πολλοὶ πάρεσιν, ἐνθυμή-
 θητε ὅτι οἱ μύριοι ἵππεις οὐδὲν ἄλλο ἢ μύριοι εἰσὶν
 ἄνθρωποι· ὑπὸ μὲν γὰρ ἵππου ἐν μάχῃ οὐδεὶς πώποτε
 οὔτε δηχθεὶς οὔτε λακτισθεὶς ἀπέθανεν, οἱ δὲ ἄνδρες
 εἰσὶν οἱ ποιοῦντες ὅ,τι ἂν ἐν ταῖς μάχαις γίνηται.
 οὐκοῦν τῶν ἵππέων πολὺ ἡμεῖς ἐπ' ἀσφαλεστέρου 19
 ὀρήματός ἐσμεν· οἱ μὲν γὰρ ἐφ' ἵππων κρέμανται φο-
 βούμενοι οὐχ ἡμᾶς μόνον ἀλλὰ καὶ τὸ καταπεσεῖν·

- ἡμεῖς δ' ἐπὶ γῆς βεβηκότες πολὺ μὲν ἰσχυρότερον καίσομεν, ἢν τις προσῆλθῃ, πολὺ δὲ μάλλον ὄτου ἂν βουλώμεθα τευξόμεθα. ἐνὶ μόνῳ προέχουσιν οἱ ἱππεῖς ἡμᾶς·
- 20 φεύγειν αὐτοῖς ἀσφαλέστερόν ἐστιν ἢ ἡμῖν. εἰ δὲ δὴ τὰς μὲν μάχας θαρραλεῖτε, ὅτι δὲ οὐκ ἐτι ἡμῖν Τισσαφέρηνς ἠγγήσεται οὐδὲ βασιλεὺς ἀγορᾶν παρέξει, τοῦτο ἄχθεσθε, σκέψασθε πότερον κρείττον Τισσαφέρηνην ἠγεμόνα ἔχειν, ὃς ἐπιβουλεύων ἡμῖν φανερός ἐστιν, ἢ οὓς ἂν ἡμεῖς ἄνδρας λαβόντες ἠγεῖσθαι κελεύωμεν, οἳ εἰσονται ὅτι ἦν τι περὶ ἡμᾶς ἀμαρτάνωσι, περὶ τὰς ἑαυτῶν
- 21 ψυχὰς καὶ σώματα ἀμαρτάνουσι. τὰ δὲ ἐπιτήδεια πότερον ἀνεῖσθαι κρείττον ἐκ τῆς ἀγορᾶς ἢς οὗτοι παρεῖχον μικρὰ μέτρα πολλοῦ ἀργυρίου, μηδὲ τοῦτο ἔτι ἔχοντας, ἢ αὐτοὺς λαμβάνειν, ἦν περ κρατῶμεν, μέτρον
- 22 χρωμένους ὁπόσῳ ἂν ἕκαστος βούληται. εἰ δὲ ταῦτα μὲν γινώσκετε ὅτι κρείττονα, τοὺς δὲ ποταμοὺς ἄπορον νομίζετε εἶναι καὶ μεγάλως ἠγεῖσθε ἕξαπατηθῆναι διαβάντες, σκέψασθε εἰ ἄρα τοῦτο καὶ μωρότατον πεποιήκασιν οἱ βάρβαροι. πάντες γὰρ ποταμοί, ἦν καὶ πρόσω τῶν πηγῶν ἄποροι ὦσι, προτοῦσι πρὸς τὰς πηγὰς διαβατοὶ γίνονται οὐδὲ τὸ γόνυ βρέχοντες.
- 23 εἰ δὲ μήθ' οἱ ποταμοὶ διήσουσιν ἠγεμῶν τε μηδεὶς ἡμῖν φανείται, οὐδ' ὡς ἡμῖν γε ἀδυμητέον. ἐπιστάμεθα γὰρ Μυσοὺς, οὓς οὐκ ἂν ἡμῶν φαίημεν βελτίους εἶναι, οἱ [βασιλείως ἄκοντος] ἐν τῇ βασιλείῳ χώρᾳ πολλὰς τε καὶ εὐδαίμονας καὶ μεγάλας πόλεις οἰκοῦσιν, ἐπιστάμεθα δὲ Πισίδας ὡσαύτως, Λυκάονας δὲ καὶ αὐτοὶ εἶδομεν ὅτι ἐν τοῖς πεδίοις τὰ ἐρυμνὰ καταλαβόντες
- 24 τὴν τούτων χώραν καρποῦνται· καὶ ἡμᾶς δ' ἂν ἐφην ἔγωγε χρῆναι μήπω φανεροὺς εἶναι οἰκαδε ὠρημένους, ἀλλὰ κατασκευάζεσθαι ὡς αὐτοῦ που οἰκήσου-

τας. οἶδα γὰρ ὅτι καὶ Μυσοῖς βασιλεὺς πολλοὺς μὲν
 ἡγεμόνας ἂν δοίη, πολλοὺς δ' ἂν ὀμηροὺς τοῦ ἀδόλως
 ἐκπέμψειν, καὶ ὁδοποιήσῃε γ' ἂν αὐτοῖς καὶ εἰ σὺν
 τεθροῖκοις βούλουτο ἀπίεσαι. καὶ ἡμῖν γ' ἂν οἶδ'
 ὅτι τρισάσμενος ταῦτ' ἐποίει, εἰ ἑώρα ἡμᾶς μένειν
 παρασκευαζόμενος. ἀλλὰ γὰρ δέδοικα μὴ ἂν ἄπαξ 25
 μάθωμεν ἄργολ ζῆν καὶ ἐν ἀφθόνοις βιοτεύειν, καὶ
 Μήθων δὲ καὶ Περσῶν καλαῖς καὶ μεγάλαις γυναιξί καὶ
 κροθιμένοις ὀμιλεῖν, μὴ ὥσπερ οἱ λατοφάγοι ἐπιλαθώ-
 μεθα τῆς οἰκαδὸς ὁδοῦ. δοκεῖ οὖν μοι εἰκὸς καὶ δι- 26
 καιον εἶναι πρῶτον εἰς τὴν Ἑλλάδα καὶ πρὸς τοὺς
 οἰκίλους κειρᾶσθαι ἀφικνεῖσθαι καὶ ἐπιθεῖξαι τοῖς Ἑλ-
 λησιν ὅτι ἐκόντες κέρονται, ἐξὸν αὐτοῖς τοὺς νῦν οἰκοί
 ἀκλήρους πολιτεύοντας ἐνθάδε κομισαμένους πλου-
 σίους ὄραν. ἀλλὰ γὰρ, ὦ ἄνδρες, πάντα ταῦτα
 τάγαθὰ θῆλον ὅτι τῶν κρατούντων ἐστί. τοῦτο δὲ δεῖ 27
 λέγειν πῶς ἂν πορευοίμεθα τε ὡς ἀσφαλέστατα καὶ εἰ
 μάχεσθαι δεῖοι ὡς κράτιστα μαχοίμεθα. πρῶτον μὲν
 τοῖνυν, ἔφη, δοκεῖ μοι κατακαῦσαι τὰς ἀμάξας ἃς
 ἔχομεν, ἵνα μὴ τὰ ξεύγη ἡμῶν στρατηγῆ, ἀλλὰ πο-
 ρευώμεθα ὄπη ἂν τῆ στρατιᾷ συμφέρη· ἔπειτα καὶ
 τὰς σκηναὺς συγκатаκαῦσαι. αὐταὶ γὰρ αὐτὸ ὄχλον μὲν
 παρέχουσιν ἄγειν, συνωφελοῦσι δ' οὐδὲν οὔτε εἰς τὸ
 μάχεσθαι οὔτ' εἰς τὸ τὰ ἐπιτήδεια ἔχειν. ἔτι δὲ καὶ 28
 τῶν ἄλλων σκευῶν τὰ περιττὰ ἀπαλλάξωμεν πλὴν ὅσα
 πολέμου ἔνεκεν ἢ σίτων ἢ ποτῶν ἔχομεν, ἵν' ὡς πλεῖ-
 στοι μὲν ἡμῶν ἐν τοῖς ὄπλοις ᾤσιν, ὡς ἐλάχιστοι δὲ
 σκευοφορῶσι. κρατουμένων μὲν γὰρ ἐπίστασθε ὅτι
 πάντα ἀλλότρια· ἦν δὲ κρατῶμεν, καὶ τοὺς πολεμίους
 δεῖ σκευοφόρους ἡμετέρους νομίζειν. λοιπὸν μοι εἰ- 29
 πειν ὄπερ καὶ μέγιστον νομίζω εἶναι. ὄρατε γὰρ καὶ

- τοὺς πολεμίους ὅτι οὐ πρόσθεν ἐξενεγκεῖν ἐτόλμησαν
 πρὸς ἡμᾶς πόλεμον πρὶν τοὺς στρατηγούς ἡμῶν συνέ-
 λαβον, νομίζοντες ὄντων μὲν τῶν ἀρχόντων καὶ ἡμῶν
 παιδομένων ἱκανοὺς εἶναι ἡμᾶς περιγενέσθαι τῷ πο-
 λέμῳ, λαβόντες δὲ τοὺς ἄρχοντας ἀναρχία ἂν καὶ
 30 ἀταξία ἐνόμιζον ἡμᾶς ἀπολέσθαι. δεῖ οὖν πολὺ μὲν
 τοὺς ἄρχοντας ἐπιμελεστέρους γενέσθαι τοὺς νῦν τῶν
 πρόσθεν, πολὺ δὲ τοὺς ἀρχομένους εὐτακτοτέρους καὶ
 31 παιδομένους μᾶλλον τοῖς ἀρχουσι νῦν ἢ πρόσθεν. ἦν
 δὲ τις ἀπειθῆ ἦν ψηφίσθησθε τὸν ἀεὶ ὑμῶν ἐντυγχά-
 νοντα σὺν τῷ ἄρχοντι κολάζειν, οὕτως οἱ πολέμιοι
 πλεῖστον ἐφεισμένοι ἔσονται· τῆδε γὰρ τῇ ἡμέρᾳ μυ-
 ρίους ὄφονται ἀνθ' ἑνὸς Κλεάρχους τοὺς οὐδενὶ ἐπι-
 32 τρέφοντας κακῶ εἶναι. ἀλλὰ γὰρ καὶ περαίνειν ἦδη
 ὦρα· ἴσως γὰρ οἱ πολέμιοι ἀντίκα παρῆσονται. ὅτε
 οὖν ταῦτα δοκεῖ καλῶς ἔχειν, ἐκικυρωσάτω ὡς τά-
 χιστα, ἵν' ἔργῳ περαίνηται. εἰ δέ τι ἄλλο βέλτιον ἢ
 ταύτη, τολμάτω καὶ ὁ ἰδιώτης διδάσκειν· πάντες γὰρ
 κοινῆς σωτηρίας δεόμεθα.
- 33 Μετὰ ταῦτα Χειρίσοφος εἶπεν, Ἄλλ' εἰ μὲν τινος
 ἄλλου δεῖ πρὸς τοῦτοισι οἷς λέγει Ξενοφῶν, καὶ ἀντίκα
 ἐξέσται ποιεῖν· ἃ δὲ νῦν εἰρηκε δοκεῖ μοι ὡς τάχιστα
 ψηφίσασθαι ἄριστον εἶναι· καὶ ὅτε δοκεῖ ταῦτα, ἀνα-
 34 τεινάτω τὴν χεῖρα. ἀνέτειναν ἅπαντες. ἀναστὰς δὲ
 πάλιν εἶπε Ξενοφῶν, Ὡς ἄνδρες, ἀκούσατε ὧν προσ-
 δεῖν δοκεῖ μοι. δήλον ὅτι πορευέσθαι ἡμᾶς δεῖ ὅπου
 ἔξομεν τὰ ἐπτηθῆια· ἀκούω δὲ κώμας εἶναι καλῶς οὐ
 35 πλέον εἴκοσι σταδίων ἀπεχούσας· οὐκ ἂν οὖν θαυμά-
 ζοιμι εἰ οἱ πολέμιοι, ὥσπερ οἱ θειλοὶ κύνες τοὺς μὲν
 παριόντας διώκουσίν τε καὶ δάκνουσιν, ἦν δύνωνται,
 τοὺς δὲ διακοντας φεύγουσιν, εἰ καὶ αὐτοὶ ἡμῖν

ἀπιουῖσιν ἐπακολουθοῦσιν. ἴσως οὖν ἀσφαλέστερον ἡμῖν 36
 πορεύεσθαι πλαισίον ποιησαμένους τῶν ὄπλων, ἵνα τὰ
 σκευοφόρα καὶ ὁ πολὺς ὄχλος ἐν ἀσφαλεστέρῳ εἴη. εἰ
 οὖν νῦν ἀποδειχθῆι τίνα χρῆ ἡγεῖσθαι τοῦ πλαισίου
 καὶ τὰ πρόσθεν κοσμεῖν καὶ τίνας ἐπὶ τῶν πλευρῶν
 ἐκατέρων εἶναι, τίνας δ' ὀπισθοφυλακεῖν, οὐκ ἂν ὁπότε
 οἱ πολέμοι ἐλθοῖεν βουλευέσθαι ἡμᾶς δεοί, ἀλλὰ χροῖ-
 μεθ' ἂν εὐθύς τοῖς τεταγμένοις. εἰ μὲν οὖν ἄλλο τις 37
 βέλτιον ὄρα, ἄλλως ἐχέτω· εἰ δὲ μή, Χειρίσοφος μὲν
 ἠγοῖτο, ἐπειδὴ καὶ Λακεδαιμόνιος ἐστὶ· τῶν δὲ πλε-
 ρῶν ἐκατέρων δύο τῶ πρεσβυτάτῳ στρατηγῷ ἐπι-
 μελοσθῆν· ὀπισθοφυλακοῦμεν δ' ἡμεῖς οἱ νεώτατοι
 ἐγὼ τε καὶ Τιμασίῳ τὸ νῦν εἶναι. τὸ δὲ λοιπὸν πει- 38
 ρῶμενοι ταύτης τῆς τάξεως βουλευσόμεθα ὅτι ἂν
 αἰεὶ κράτιστον δοκῆ εἶναι. εἰ δὲ τις ἄλλο ὄρα βέλτιον,
 λεξάτω. ἐπεὶ δὲ οὐθεὶς ἀντέλεγεν, εἶπεν, Ὅτε δοκεῖ
 ταῦτα, ἀνατεινάτω τὴν χεῖρα. ἔδοξε ταῦτα. Νῦν 39
 τοίνυν, ἔφη, ἀπιόντας ποιεῖν δεῖ τὰ δεδογμένα. καὶ
 ὅστις τε ὑμῶν τοὺς οἰκείους ἐπιθυμεῖ ἰδεῖν, μεμνήσθω
 ἀνῆρ ἀγαθὸς εἶναι· οὐ γὰρ ἐστὶν ἄλλως τούτου τυ-
 χεῖν· ὅστις τε ζῆν ἐπιθυμεῖ, πειράσθω νικᾶν· τῶν
 μὲν γὰρ νικῶντων τὸ κατακαίνειν, τῶν δὲ ἠττώμενων
 τὸ ἀποθνήσκειν ἐστὶ· καὶ εἰ τις δὲ χρημάτων ἐπιθυμεῖ,
 κρατεῖν πειράσθω· τῶν γὰρ νικῶντων ἐστὶ καὶ τὰ ἐαν-
 τῶν σώζειν καὶ τὰ τῶν ἠττώμενων λαμβάνειν.

Τούτων λεχθέντων ἀνέστησαν καὶ ἀπελθόντες III.
 κατέκαον τὰς ἀμάξας καὶ τὰς σιγηνάς, τῶν δὲ περὶ-
 τῶν ὅτου μὲν δεοίτο τις μετεδίδουσαν ἀλλήλοις, τὰ δὲ
 ἄλλα εἰς τὸ πῦρ ἐρρίπτουν. ταῦτα ποιήσαντες ἠρι-
 στοποιοῦντο. ἀριστοποιουμένων δὲ αὐτῶν ἐρχεται
 Μιθριδάτης σὺν ἱππεῦσιν ὡς τριακόντα, καὶ κάλεσά-

- 2 μενος τούς στρατηγούς εἰς ἐπήκοον λέγει ὡδε. Ἐγώ, ὦ ἄνδρες Ἕλληνες, καὶ Κύρῳ πιστὸς ἦν, ὡς ὑμεῖς ἐπίστασθε, καὶ νῦν ὑμῖν εὐνοὺς· καὶ ἐνθάδε εἰμι σὺν πολλῷ φόβῳ διάγων· εἰ οὖν ὄρφην ὑμᾶς σωτήριόν τι βουλευομένους, ἔλθοιμι ἂν πρὸς ὑμᾶς καὶ τοὺς θεράποντας πάντας ἔχων. λέξατε οὖν πρὸς με τί ἐν νῆ ἔχετε ὡς φίλον τε καὶ εὐνοῦν καὶ βουλόμενον κοινή
- 3 σὺν ὑμῖν τὸν στόλον ποιησθαι. βουλευομένοις τοῖς στρατηγοῖς ἔδοξεν ἀποκρίνασθαι τάδε· καὶ ἔλεγε Χειρίσοφος· Ἡμῖν δοκεῖ, εἰ μὲν τις ἐξ ἡμᾶς ἀπιέναι οὐκαδε, διαπορεύεσθαι τὴν χώραν ὡς ἂν δυνάμεθα ἀσινέστατα· ἦν δέ τις ἡμᾶς τῆς ὁδοῦ ἀποκωλύη, δια-
- 4 πολεμεῖν τούτῳ ὡς ἂν δυνάμεθα κράτιστα. ἐκ τούτου ἐπειρᾶτο Μιθριδάτης διδάσκειν ὡς ἄπορον εἰη βασιλέως ἄκοντος σωθῆναι. ἐνθα δὲ ἐγινώσκετο ὅτι ὑπόπεμπτος εἶη· καὶ γὰρ τῶν Τισσαφέρους τις οὐ-
- 5 κείων παρηκολούθει πίστεως ἕνεκα. καὶ ἐκ τούτου ἔδόκει τοῖς στρατηγοῖς βέλτιον εἶναι δόγμα ποιήσασθαι τὸν πόλεμον ἀκήρυκτον εἶναι ἔστ' ἐν τῇ πολεμίᾳ εἶεν· διέφθειρον γὰρ προσιόντες τοὺς στρατιώτας, καὶ ἕνα γε λοχαγὸν διέφθειραν Νίκαρχον Ἀρκάδα, καὶ ᾤχετο ἀπιὼν νυκτὸς σὺν ἀνθρώποις ὡς εἰκοσι.
- 6 Μετὰ ταῦτα ἀριστήσαντες καὶ διαβάντες τὸν Ζαπάταν ποταμὸν ἐπορεύοντο τεταγμένοι τὰ ὑποζύγια καὶ τὸν ὄχλον ἐν μέσῳ ἔχοντες. οὐ πολὺ δὲ προελθλυθότων αὐτῶν ἐπιβαίνεται κάλιν ὁ Μιθριδάτης, ἰσπείας ἔχων ὡς διακοσίους καὶ τοξότας καὶ σφενδονήτας
- 7 ὡς τετρακοσίους μάλα ἑλαφροὺς καὶ εὐζῶνους. καὶ προσῆει μὲν ὡς φίλος ἂν πρὸς τοὺς Ἕλληνας, ἐπεὶ δ' ἐγγυὺς ἐγένετο, ἔξαπίνης οἱ μὲν αὐτῶν ἐτόξευον καὶ ἱππεῖς καὶ πεζοί, οἱ δ' ἐσφενδόνων καὶ ἐτίρωσκον. οἱ

δὲ ὀπισθοφύλακες τῶν Ἑλλήνων ἐπασχον μὲν κακῶς,
 ἀντεποιοῦν δ' οὐδέν· οἷ τε γὰρ Κρηῆτες βραχύτερα τῶν
 Περσῶν ἐτόξευον καὶ ἅμα ψιλοὶ ὄντες εἰσω τῶν ὄπλων
 κατεκέκλειντο, οἷ τε ἀκοντισταὶ βραχύτερα ἠκόντιζον
 ἢ ὡς ἐξικνεῖσθαι τῶν σφενδονητῶν. ἐκ τούτου Ξενο- 8
 φῶντι ἐδόκει διακτέον εἶναι· καὶ ἐδίωκον τῶν τε ὀπλι-
 τῶν καὶ τῶν πελταστῶν οἷ ἔτυχον σὺν αὐτῷ ὀπισθο-
 φυλακοῦντες· διώκοντες δὲ οὐδένα κατελάμβανον
 τῶν πολεμίων. οὔτε γὰρ ἱππεῖς ἦσαν τοῖς Ἑλλησιν 9
 οὔτε οἱ πεζοὶ τοὺς πεζοὺς ἐκ πολλοῦ φεύγοντας ἐδύ-
 νατο καταλαμβάνειν ἐν ὀλίγῳ χωρῷ· πολὺ γὰρ οὐχ
 οἶόν τε ἦν ἀπὸ τοῦ ἄλλου στρατεύματος διώκειν. οἱ 10
 δὲ βράβραροι ἱππεῖς καὶ φεύγοντες ἅμα ἐτίτρωσκον εἰς
 τοῦπισθεν τοξεύοντες ἀπὸ τῶν ἱππων, ὅποσον δὲ
 διαώξειαν οἱ Ἕλληνες, τοσοῦτον πάλιν ἐπαναχωρεῖν
 μαχομένους ἔδει. ὥστε τῆς ἡμέρας ὅλης διήλθον οὐ 11
 πλέον πέντε καὶ εἴκοσι σταδίων, ἀλλὰ δειλῆς ἀφίκοντο
 εἰς τὰς κώμας. ἐνθα δὴ πάλιν ἀθυμία ἦν. καὶ Χει-
 ρίσοφος καὶ οἱ πρεσβύτατοι τῶν στρατηγῶν Ξενο-
 φῶντα ἠτιῶντο ὅτι ἐδίωκεν ἀπὸ τῆς φάλαγγος καὶ αὐ-
 τός τε ἐκινδύνευε καὶ τοὺς πολεμίους οὐδὲν μᾶλλον
 ἐδύνατο βλέπειν. ἀκούσας δὲ Ξενοφῶν ἔλεγεν ὅτι 12
 ὀρθῶς αἰτιῶντο καὶ αὐτὸ τὸ ἔργον αὐτοῖς μαρτυροίη.
 ἀλλ' ἐγώ, ἔφη, ἠναγκάσθη διώκειν, ἐπειδὴ ἐώρων
 ἡμᾶς ἐν τῷ μένειν κακῶς μὲν πάσχοντας, ἀντιποιεῖν
 δὲ οὐ δυναμένους. ἐπειδὴ δὲ ἐδιώκομεν, ἀληθῆ, ἔφη, 13
 ὑμεῖς λέγετε· κακῶς μὲν γὰρ ποιεῖν οὐδὲν μᾶλλον ἐδυ-
 νάμεθα τοὺς πολεμίους, ἀνεχωροῦμεν δὲ πάνν χαλε-
 πῶς. τοῖς οὖν θεοῖς χάρις ὅτι οὐ σὺν πολλῇ θάμῃ 14
 ἀλλὰ σὺν ὀλίγοις ἦλθον, ὥστε βλάψαι μὲν μὴ μεγάλα,
 δηλωῶσαι δὲ ὧν δεόμεθα. νῦν γὰρ οἱ μὲν πολέμιοι 15

τοξεύουσι και σφενδονῶσιν ὅσον οὔτε οἱ Κρητες ἀντιτοξεύειν δύνανται οὔτε οἱ ἐκ χειρὸς βάλλοντες ἐκνεύσθαι· ὅταν δὲ αὐτοὺς διώκωμεν, πολὺ μὲν οὐχ οἷον τεχωρίον ἀπὸ τοῦ στρατεύματος διώκειν, ἐν ὀλίγῳ δὲ οὐδ' εἰ ταχὺς εἴη περὶς περὶν ἂν διώκων καταλάβοι

16 ἐκ τόξου φύματος. ἡμεῖς οὖν εἰ μέλλομεν τούτους εἰργεῖν ὥστε μὴ δύνασθαι βλάπτειν ἡμᾶς πορευομένους, σφενδουητῶν τὴν ταχίστην δεῖ και ἱππέων ἀκούω δ' εἶναι ἐν τῷ στρατεύματι ἡμῶν Ῥοδίου, ὧν τοὺς πολλοὺς φασιν ἐπίστασθαι σφενδονᾶν, και τὸ βέλος αὐτῶν και διπλάσιον φέρεσθαι τῶν Περσικῶν

17 σφενδονῶν. ἐκεῖναι γὰρ διὰ τὸ χειροπληθέσι τοῖς λίθοις σφενδονᾶν ἐπὶ βραχὺ ἐξικνοῦνται, οἱ δὲ Ῥο

18 διοι και ταῖς μολυβδίσι ἐπίστανται χρῆσθαι. ἦν οὖν αὐτῶν ἐπισκεψάμεθα τίνες πέπανται σφενδόνας, και τοῦτῳ μὲν δῶμεν αὐτῶν ἀργύριον, τῷ δὲ ἄλλας πλέκειν ἐθέλοντι ἄλλο ἀργύριον τελῶμεν, και τῷ σφενδονᾶν ἐπιτεταγμένῳ ἐθέλοντι ἄλλην τινα ἀτέλειαν εὐρίσκωμεν, ἴσως τινὲς φανοῦνται ἱκανοὶ ἡμᾶς ὠφελεῖν.

19 Ὁρῶ δὲ ἵππους ὄντας ἐν τῷ στρατεύματι, τοὺς μὲν τινὰς παρ' ἐμοί, τοὺς δὲ τῶν Κλεάρχου καταλελειμμένους, πολλοὺς δὲ και ἄλλους αἰχμαλώτους σκευοφοροῦντας. ἂν οὖν τούτους πάντας ἐκλέξαντες σκευοφόρα μὲν ἀντιδῶμεν, τοὺς δὲ ἵππους εἰς ἱππέας κατασκευάσωμεν, ἴσως και οὗτοί τι τοὺς φεύγοντας

20 ἀνιάσουσιν. ἔδοξε ταῦτα. και ταύτης τῆς νυκτὸς σφενδονῆται μὲν εἰς διακοσίους ἐγένοντο, ἵπποι δὲ και ἱππεῖς ἐδοκιμάσθησαν τῇ ὕστεραία εἰς πεντήκοντα, και σπολάδες και θώρακες αὐτοῖς ἐπορίσθησαν, και ἱππαρχος δὲ ἐπεστάθη Λύκιος ὁ Πολυστράτου Ἀθηναῖος.

Μείναντες δὲ ταύτην τὴν ἡμέραν τῇ ἄλλῃ ἐπο- IV.
 ρεύοντο προφαίτερον ἀναστάντες· χαράδραν γὰρ αὐ-
 τοὺς ἔδει διαβῆναι ἐφ' ἣ ἐφοβοῦντο μὴ ἐπιθοῦντο
 αὐτοῖς διαβαίνουσιν οἱ πολέμιοι. διαβεβηκόσι δὲ αὐ- 2
 τοῖς πάλιν φαίνεται ὁ Μιθριδάτης, ἔχων ἰκπέας χι-
 λίους, τοξοτας δὲ καὶ σφενδονήτας εἰς τετρακισχι-
 λίους· τοσούτους γὰρ ἤτησέ Τισσαφέρην, καὶ ἔλαβεν
 ὑποσχόμενος, ἂν τούτους λάβῃ, παραδώσειν αὐτῷ τοὺς
 Ἕλληνας, καταφρονήσας, ὅτι ἐν τῇ πρόσθεν προσβολῇ
 ὀλίγους ἔχων ἔπαθε μὲν οὐδέν, πολλὰ δὲ κακὰ ἐνόμιζε
 ποιῆσαι. ἐπεὶ δὲ οἱ Ἕλληνες διαβεβηκότες ἀπειχον 3
 τῆς χαράδρας ὅσον ὀκτῶ σταδίοις, διέβαινε καὶ ὁ Μι-
 θριδάτης ἔχων τὴν δύναμιν. παρήγγελο δὲ τῶν τε
 πελταστῶν οὓς ἔδει διώκειν καὶ τῶν ὀπλιτῶν, καὶ τοῖς
 ἰκπεῦσιν εἰρητο θαρροῦσι διώκειν ὡς ἐφευομένης
 ἱκανῆς θυνάμεως. ἐπεὶ δὲ ὁ Μιθριδάτης κατειλήφει, 4
 καὶ ἤδη σφενδόναι καὶ τοξεύματα ἐξικνοῦντο, ἐσήμηνε
 τοῖς Ἕλλησι τῇ σάλπιγγι, καὶ εὐθύς ἔθεον ὁμόσῃ οἷς
 εἰρητο καὶ οἱ ἰκπεῖς ἤλαννον· οἱ δὲ οὐκ ἐδέξαντο, ἀλλ'
 ἐφευγον ἐπὶ τὴν χαράδραν. ἐν ταύτῃ τῇ διώξει τοῖς 5
 βαρβάροις τῶν τε πεζῶν ἀπέθανον πολλοὶ καὶ τῶν
 ἰκπέων ἐν τῇ χαράδρᾳ ζωὴν ἐλήφθησαν εἰς ὀκτωκαί-
 δεκα. τοὺς δὲ ἀποθανόντας αὐτοκέλευστοὶ οἱ Ἕλλη-
 νες ἠκίσαντο, ὡς ὅτι φοβερώτατον τοῖς πόλεμοις εἶη
 ὄραν. καὶ οἱ μὲν πολέμιοι οὕτω πράξαντες ἀπῆλθον, 6
 οἱ δὲ Ἕλληνες ἀσφαλῶς πορευόμενοι τὸ λοιπὸν τῆς
 ἡμέρας ἀφίκοντο ἐπὶ τὸν Τίγρητα ποταμόν. ἐνταῦθα 7
 πόλις ἦν ἐρήμη μεγάλη, ὄνομα δ' αὐτῇ ἦν Λάρισσα·
 ἔκκειν δ' αὐτὴν τὸ καλαιὸν Μῆθοι. τοῦ δὲ τείχους
 αὐτῆς ἦν τὸ εὖρος πέντε καὶ εἰκοσι πόδες, ὕψος δ' ἑκα-
 τόν· τοῦ δὲ κύκλου ἡ περίοδος δύο παρασάγγαι· ὥκο-

- δόμητο δὲ πλίνθοις κεραμαῖς· κρηλῖς δ' ὑπὴν λιθίνη
 8 τὸ ὕψος εἰκοσι ποδῶν. ταύτην βασιλεὺς ὁ Περσῶν
 ὄτε παρὰ Μήδων τὴν ἀρχὴν ἐλάμβανον Πέρσαι πο-
 λιορκῶν οὐδενὶ τρόπῳ ἐδύνατο ἐλεῖν· ἤλιον δὲ νεφέλη
 προκαλύψασα ἠφάνισε μέχρι ἐξέλιπον οἱ ἄνθρωποι,
 9 καὶ οὕτως ἔαλω. παρὰ ταύτην τὴν πόλιν ἦν πυραμῖς
 λιθίνη, τὸ μὲν εὖρος ἑνὸς πλέθρου, τὸ δὲ ὕψος δύο
 πλέθρων. ἐπὶ ταύτης πολλοὶ τῶν βαρβάρων ἦσαν ἐκ
 10 τῶν πλησίων κωμῶν ἀποπεφευγότες. ἐντεῦθεν ἐπο-
 ρεῦθησαν σταθμὸν ἕνα παρασάγγας ἕξ πρὸς τεῖχος
 ἐρημον μέγα [πρὸς τῇ πόλει] κείμενον· ὄνομα δὲ ἦν τῇ
 πόλει Μέσπιλα· Μῆδοι δ' αὐτὴν ποτε ᾤκουν. ἦν δὲ
 ἡ μὲν κρηλῖς λίθου ξεστοῦ κογχυλιάτου, τὸ εὖρος πεν-
 11 τήκοντα ποδῶν καὶ τὸ ὕψος πεντήκοντα. ἐπὶ δὲ
 ταύτῃ ἐπφοδοῦμητο πλίνθινον τεῖχος, τὸ μὲν εὖρος
 πεντήκοντα ποδῶν, τὸ δὲ ὕψος ἑκατόν· τοῦ δὲ κύκλου
 ἡ περίοδος ἕξ παρασάγγαι. ἐνταῦθα λέγεται Μήδεια
 γυνὴ βασιλέως καταφυγεῖν ὄτε ἀπώλεσαν τὴν ἀρχὴν
 12 ὑπὸ Περσῶν Μῆδοι. ταύτην δὲ τὴν πόλιν πολιορκῶν
 ὁ Περσῶν βασιλεὺς οὐκ ἐδύνατο οὔτε χρόνῳ ἐλεῖν οὔτι
 βία· Ζεὺς δ' ἐμβροντήτους ποιεῖ τοὺς ἐνοικοῦντας,
 καὶ οὕτως ἔαλω.
 13 Ἐντεῦθεν δ' ἐπορεῦθησαν σταθμὸν ἕνα παρα-
 σάγγας τέτταρας.. εἰς τοῦτον δὲ τὸν σταθμὸν Τισσα-
 φέρνης ἐπεφάνη, οὗς τε αὐτὸς ἰκπέας ἤλθεν ἔχων καὶ
 τὴν Ὀρόντα δύναμιν τοῦ τὴν βασιλέως θυγατέρα
 ἔχοντος καὶ οὗς Κῦρος ἔχων ἀνέβη βαρβάρους καὶ οὗς
 ὁ βασιλέως ἀδελφὸς ἔχων βασιλεὶ βοήθει, καὶ πρὸς
 14 τούτοις ὅσους βασιλεὺς ἔδωκεν αὐτῷ, ὥστε τὸ στρα-
 τευμα πάμπολυ ἐφάνη. ἐπεὶ δ' ἐγγὺς ἐγένετο, τὰς
 μὲν τῶν ἀτάξεων εἶχεν ὀπισθεν καταστήσας, τὰς δὲ εἰς

τὰ πλάγια παραγαγὼν ἐμβαλεῖν μὲν οὐκ ἐτόλμησεν οὐδ' ἐβούλετο διακινδυνεύειν, σφενδονᾶν δὲ παρήγγειλε καὶ τοξεύειν. ἐπεὶ δὲ διαταχθέντες οἱ Ῥόδιοι 15 ἐσφενδόνησαν καὶ οἱ Σκύθαι τοξόται ἐτόξευσαν καὶ οὐδεις ἡμάρτανεν ἀνδρός, οὐδὲ γὰρ εἰ πάνυ προουμμεττο ῥάδιον ἦν, καὶ ὁ Τισσαφέρους μάλα ταχέως ἔξω βελῶν ἀπεχώρει καὶ αἱ ἄλλαι τάξεις ἀπεχώρησαν. καὶ 16 τὸ λοιπὸν τῆς ἡμέρας οἱ μὲν ἐπορεύοντο, οἱ δ' εἶποντο· καὶ οὐκέτι ἐσίοντο οἱ βάρβαροι [τῇ τότε ἀκροβολίσει]· μακρότερον γὰρ οἱ Ῥόδιοι τῶν τε Περσῶν ἐσφενδόνων καὶ τῶν πλειστων τοξοτῶν. μεγάλη δὲ καὶ τὰ τόξα τὰ 17 Περσικὰ ἔστιν· ὥστε χρήσιμα ἦν ὅποσα ἀλλίσκοιτο τῶν τοξευμάτων τοῖς Κρησί, καὶ διετέλουν χρώμενοι τοῖς τῶν πολεμίων τοξεύμασι, καὶ ἐμελέτων τοξεύειν ἄνω λέντες μακράν. ἠύρισκετο δὲ καὶ νεῦρα πολλὰ ἐν ταῖς κώμαις καὶ μόλυβδος, ὥστε χρῆσθαι εἰς τὰς σφενδόνας. καὶ ταύτη μὲν τῇ ἡμέρᾳ, ἐπεὶ κατεστρατοπε- 18 δεύοντο οἱ Ἕλληνας κώμαις ἐπιτυχόντες, ἀπῆλθον οἱ βάρβαροι μεῖον ἔχοντες ἐν τῇ τότε ἀκροβολίσει· τὴν δ' ἐπιούσαν ἡμέραν ἔμειναν οἱ Ἕλληνας καὶ ἐπισκίσαντο· ἦν γὰρ πολὺς σίτος ἐν ταῖς κώμαις. τῇ δ' ὑστεραία ἐπορεύοντο διὰ τοῦ πεδίου, καὶ Τισσαφέρους εἶπετο ἀκροβολιζόμενος. ἐνθα δὴ οἱ Ἕλληνας 19 ἔγνωσαν ὅτι πλαισιον ἰσόπλευρον πονηρὰ τάξις εἴη πολεμίων ἐπομένων. ἀνάγκη γὰρ ἔστιν, ἦν μὲν συγκύπη τὰ κέρατα τοῦ πλαισίου ἢ ὁδοῦ στενωτέρας οὔσης ἢ ὁρέων ἀναγκαζόντων ἢ γεφύρας, ἐκθλίβεσθαι τοὺς ὀπίστας καὶ πορεύεσθαι πονήρως ἅμα μὲν πιεζομένους, ἅμα δὲ καὶ ταραττομένους· ὥστε δυσχρήστους εἶναι ἀνάγκη ἀτάκτους ὄντας. ὅταν δ' αὖ 20 διάσχη τὰ κέρατα, ἀνάγκη διασπᾶσθαι τοὺς τότε ἐκ-

- θλιβομένους καὶ κενὸν γίνεσθαι τὸ μέσον τῶν κεράτων, καὶ ἀθνεῖν τοὺς ταῦτα πάσχοντας πολεμίων ἐπομένων. καὶ ὅποτε δέοι γέφυραν διαβαίνειν ἢ ἄλλην τινὰ διάβασιν, ἔσπευδεν ἕκαστος βουλόμενος φθάσαι πρῶτος· καὶ εὐεπίθετον ἦν ἔνταῦθα τοῖς πο-
- 21 λεμίοις. ἐπεὶ δὲ ταῦτ' ἔγνωσαν οἱ στρατηγοί, ἐποίησαν ἕξ λόγους ἀνὰ ἑκατὸν ἄνδρας, καὶ λοχαγοὺς ἐπέστησαν καὶ ἄλλους πεντηκοντῆρας καὶ ἄλλους ἑνωμοτάρχους. οὕτω δὲ πορευόμενοι ὅποτε μὲν συγκύπτει τὰ κέρατα ὑπέμενον ὕστεροι οἱ λοχαγοί, ὥστε μὴ ἐνοχλεῖν τοῖς κέρασι, τότε δὲ παρῆγον ἔκωθεν τῶν κερά-
- 22 των. ὅποτε δὲ διάσχοιεν αἱ πλευραὶ τοῦ πλαισίου, τὸ μέσον ἀνεξεκίμπλασαν, εἰ μὲν στενωτέρου εἴη τὸ διέχον, κατὰ λόγους, εἰ δὲ πλατύτερον, κατὰ πεντηκοστῦς, εἰ δὲ πάνυ πλατύ, κατ' ἐνωμοτίας· ὥστε αἱ
- 23 ἔκκλειων εἶναι τὸ μέσον. εἰ δὲ καὶ διαβαίνειν τινὰ δέοι διάβασιν ἢ γέφυραν, οὐκ ἔταράττοντο, ἀλλ' ἐν τῷ μέρει οἱ λοχαγοὶ διέβαινον· καὶ εἰ που δέοι τι τῆς φάλαγγος, ἐπιπαρῆσαν οὗτοι. τοῦτω τῷ τρόπῳ ἐπο-
- 24 ρεύθησαν σταθμοὺς τέτταρας. ἡνίκα δὲ τὸν πέμπτον ἐπορεύοντο, εἶδον βασιλείον τι καὶ περὶ αὐτὸ κώμας πολλὰς, τὴν δὲ ὁδὸν πρὸς τὸ χωρίον τοῦτο διὰ γηλόφων ὑψηλῶν γιγνομένην, οἱ καθῆκον ἀπὸ τοῦ ὄρους ὑφ' ᾧ ἦν κώμη. καὶ εἶδον μὲν τοὺς λόφους ἄσμενοι οἱ Ἕλληνες, ὡς εἰκὸς τῶν πολεμίων ὄντων ἰσπέων·
- 25 ἐπεὶ δὲ πορευόμενοι ἐκ τοῦ πεδίου ἀνέβησαν ἐπὶ τὸν πρῶτον γήλοφον καὶ κατέβαινον, ὡς ἐπὶ τὸν ἕτερον ἀναβαίνειν, ἔνταῦθα ἐπιγίγνονται οἱ βάρβαροι καὶ ἀπὸ τοῦ ὑψηλοῦ εἰς τὸ πρανὲς ἔβαλλον, ἐσφενδόνων,
- 26 ἐτόξευον ὑπὸ μαστίγων, καὶ πολλοὺς ἐτίρωσκον καὶ ἐκράτησαν τῶν Ἑλλήνων γυμνήτων καὶ κατέκλεισαν

αὐτοὺς εἰσω τῶν ὄπλων· ὥστε παντάπασι ταύτην τὴν ἡμέραν ἄχρηστοι ἦσαν ἐν τῷ ὄχλῳ ὄντες καὶ οἱ σφενδονῆται καὶ οἱ τοξῶται. ἐπεὶ δὲ πιεζόμενοι οἱ 27 Ἕλληνες ἐπεχείρησαν διώκειν, σχολῇ μὲν ἐπὶ τὸ ἄκρον ἀφικνουῦνται ὀπλίται ὄντες, οἱ δὲ πολέμιοι ταχὺ ἀπέπηδων. κάλιν δὲ ὁπότε ἀπίοιεν πρὸς τὸ ἄλλο στρα- 28 τευμα ταῦτά ἐπασχον, καὶ ἐπὶ τοῦ δευτέρου γηλόφου ταῦτά ἐγίνετο, ὥστε ἀπὸ τοῦ τρίτου γηλόφου ἐδοξεν αὐτοῖς μὴ κινεῖν τοὺς στρατιώτας πρὶν ἀπὸ τῆς δεξιᾶς πλευρᾶς τοῦ κλαισίου ἀνήγαγον πελταστὰς πρὸς τὸ ὄρος. ἐπεὶ δ' οὗτοι ἐγένοντο ὑπὲρ τῶν ἐπομένων πο- 29 λεμίων, οὐκέτι ἐπετίθεντο οἱ πολέμιοι τοῖς καταβαίνουσι, δεδοικότες μὴ ἀποτμηθεῖν καὶ ἀμφοτέρωθεν αὐτῶν γένοιτο οἱ πολέμιοι. οὕτω τὸ λοιπὸν τῆς 30 ἡμέρας πορευόμενοι, οἱ μὲν τῇ ὁδῷ κατὰ τοὺς γηλόφους, οἱ δὲ κατὰ τὸ ὄρος ἐπιπαριόντες, ἀφίκοντο εἰς τὰς κώμας καὶ ἰάτροὺς κατέστησαν ὀκτώ· πολλοὶ γὰρ ἦσαν οἱ τετρωμένοι. ἐνταῦθα ἔμειναν ἡμέρας τρεῖς 31 καὶ τῶν τετρωμένων ἐνεκα καὶ ἅμα ἐπιτήδεια πολλὰ εἶχον, ἄλευρα, οἶνον, κριθὰς ἵπποις συμβεβλημένας πολλὰς. ταῦτα δὲ συνειρηνεγμένα ἦν τῷ σατραπεύοντι τῆς χώρας. τετάρτη δ' ἡμέρα καταβαίνουσιν εἰς τὸ πεδίου. ἐπεὶ δὲ κατέλαβεν αὐτοὺς Τισσαφέρνης 32 σὺν τῇ δυνάμει, ἐδίδαξεν αὐτοὺς ἢ ἀνάγκη κατασκηνησαὶ οὐ πρῶτον εἶδον κώμην καὶ μὴ πορεύεσθαι ἐτι μαχομένους· πολλοὶ γὰρ ἦσαν ἀπόμαχοι οἱ τετρωμένοι καὶ οἱ ἐκείνους φέροντες καὶ οἱ τῶν φερόντων τὰ ὄπλα δεξιόμενοι. ἐπεὶ δὲ κατεσκήνησαν καὶ ἐπεχεί- 33 ρησαν αὐτοῖς ἀκροβολίξασθαι οἱ βάρβαροι πρὸς τὴν κώμην προσιόντες, πολὺ περιῆσαν οἱ Ἕλληνες· πολὺ γὰρ διέφερον ἐκ χώρας ὀρμῶντες ἀλέξασθαι ἢ πορευέ-

- 34 μνοι ἐπιούσι τοῖς πολεμίοις μάχεσθαι. ἦνκα δ' ἦν ἤδη δειλή, ἄρα ἦν ἀπιέναι τοῖς πολεμίοις· οὐποτε γὰρ μείον ἀπεστρατοπεδεύοντο οἱ βάρβαροι τοῦ Ἑλληνικοῦ ἐξήκοντα σταδίων, φοβούμενοι μὴ τῆς νυκτὸς οἱ
- 35 Ἕλληνες ἐπιδῶνται αὐτοῖς. πονηρὸν γὰρ νυκτὸς ἐστὶ στρατεύμα Περσικόν. οἱ τε γὰρ ἵπποι αὐτοῖς δέδενται καὶ ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ κεποδισμένοι εἰσι τοῦ μὴ φεύγειν ἔνεκα εἰ λυθείησαν, ἐάν τε τις θόρυβος γίγνηται, δεῖ ἐπισιάξει τὸν ἵππον Πέρση ἀνδρὶ καὶ χαλινώσαι δεῖ καὶ θωρακισθέντα ἀναβῆναι ἐπὶ τὸν ἵππον. ταῦτα δὲ πάντα χαλεπὰ νύκτωρ καὶ θορύβου ὄντος. τοῦτου
- 36 ἔνεκα κόρρω ἀπεσκήνον τῶν Ἑλλήνων. ἐπεὶ δὲ ἐγγίνωσκον αὐτοὺς οἱ Ἕλληνες βουλομένους ἀπιέναι καὶ διαγγελλομένους, ἐκήρυξε τοῖς Ἕλλησι συσκευάζεσθαι ἀκούοντων τῶν πολεμίων. καὶ χρόνον μὲν τινα ἐπέσχον τῆς πορείας οἱ βάρβαροι, ἐπειδὴ δὲ ὄψε ἐγγίνετο, ἀπῆσαν· οὐ γὰρ ἐδόκει λύειν αὐτοὺς νυκτὸς πορευέ-
- 37 σθαι καὶ κατάγεσθαι ἐπὶ τὸ στρατόπεδον. ἐπειδὴ δὲ σαφῶς ἀπιόντας ἤδη ἑώραν οἱ Ἕλληνες, ἐπορευόντο καὶ αὐτοὶ ἀναξεύξαντες καὶ διῆλθον ὅσον ἐξήκοντα σταδίους. καὶ γίγνεται τοσοῦτον μεταξὺ τῶν στρατευμάτων ὥστε τῇ ὑστεραίᾳ οὐκ ἐφάνησαν οἱ πολεμιοὶ οὐδὲ τῆ-τρίτη, τῇ δὲ τετάρτῃ νυκτὸς προελθόντες καταλαμβάνουσι χωρίον ὑπερδέξιον οἱ βάρβαροι, ἣ ἔμελλον οἱ Ἕλληνες παριέναι, ἀκρωνυχίαν ὄρους, ὑφ' ἣν ἡ
- 38 κατάβασις ἦν εἰς τὸ πεδίον. ἐπειδὴ δὲ ἑώρα Χειρῖσος προκατειλημμένην τὴν ἀκρωνυχίαν, καλεῖ Ξενοφῶντα ἀπὸ τῆς οὐρᾶς καὶ κελεύει λαβόντα τοὺς πελ-
- 39 ταστὰς παραγενέσθαι εἰς τὸ πρόσθεν. ὁ δὲ Ξενοφῶν τοὺς μὲν πελταστὰς οὐκ ἤγεγν· ἐπιφαινόμενον γὰρ ἑώρα Τισσαφέρην καὶ τὸ στρατεύμα πᾶν· αὐτοὺς δὲ

προσελάσας ἠρώτα Τι καλεῖς; ὁ δὲ λέγει αὐτῷ, Ἔξεστιν ὄρα· προκατελληπται γὰρ ἡμῖν ὁ ὑπὲρ τῆς καταβάσεως λόφος, καὶ οὐκ ἔστι παρελθεῖν, εἰ μὴ τοῦτους ἀποκόψομεν. ἀλλὰ τί οὐκ ἤγες τοὺς πελταστάς; ὁ δὲ 40 λέγει ὅτι οὐκ ἐδόκει αὐτῷ ἔρημα καταλιπεῖν τὰ ὄπισθεν πολεμίων ἐπιφαινομένων. Ἀλλὰ μὴν ὦρα γ', ἔφη, βουλευέσθαι πῶς τις τοὺς ἄνδρας ἀπελάσῃ ἀπὸ τοῦ λόφου. ἔνταῦθα Ξενοφῶν ὄρα· τοῦ ὄρους τὴν κορυφὴν 41 ὑπὲρ αὐτοῦ τοῦ ἑαυτῶν στρατεύματος οὐσαν, καὶ ἀπὸ ταύτης ἐφοδὸν ἐπὶ τὸν λόφον ἔνθα ἦσαν οἱ πολέμιοι, καὶ λέγει, Κράτιστον, ὦ Χειρίσοφε, ἡμῖν ἴεσθαι ὡς τάχιστα ἐπὶ τὸ ἄκρον· ἦν γὰρ τοῦτο λάβωμεν, οὐ δυνήσονται μένειν οἱ ὑπὲρ τῆς ὁδοῦ. ἀλλὰ, εἰ βούλει, μένε ἐπὶ τῷ στρατεύματι, ἐγὼ δ' ἐθέλω πορεύεσθαι· εἰ δὲ χρῆξαι, πορεύου ἐπὶ τὸ ὄρος, ἐγὼ δὲ μενῶ αὐτοῦ. Ἀλλὰ δίδωμί σοι, ἔφη ὁ Χειρίσοφος, ὁπότερον 42 βούλει ἐλέσθαι. εἰπὼν ὁ Ξενοφῶν ὅτι νεώτερός ἐστιν αἰρεῖται πορεύεσθαι, κελεύει δὲ οἱ συμπέμψαι ἀπὸ τοῦ στόματος ἄνδρας· μακρὸν γὰρ ἦν ἀπὸ τῆς οὐρᾶς λαβεῖν. καὶ ὁ Χειρίσοφος συμπέμπει τοὺς ἀπὸ τοῦ στόματος 43 πελταστάς· ἔλαβε δὲ τοὺς κατὰ μέσον τοῦ πλαισίου. συνέπεσθαι δ' ἐκέλευσεν αὐτῷ καὶ τοὺς τριακοσίους οὓς αὐτὸς εἶχε τῶν ἐπιλέκτων ἐπὶ τῷ στόματι τοῦ πλαισίου. ἐντεῦθεν ἐπορεύοντο ὡς ἐδύναντο τάχι- 44 στα. οἱ δ' ἐπὶ τοῦ λόφου πολέμιοι ὡς ἐνόησαν αὐτῶν τὴν πορείαν ἐπὶ τὸ ἄκρον, εὐθύς καὶ αὐτοὶ ὤρμησαν ἀμιλλᾶσθαι ἐπὶ τὸ ἄκρον. καὶ ἔνταῦθα πολλὴ μὲν 45 κραυγὴ ἦν τοῦ Ἑλληνικοῦ στρατεύματος διακελευομένων τοῖς ἑαυτῶν, πολλὴ δὲ κραυγὴ τῶν ἀμφὶ Τισσαφέρνην τοῖς ἑαυτῶν διακελευομένων. Ξενοφῶν δὲ 46 παρελαύνων ἐπὶ τοῦ ἵππου παρεκελεύετο, Ἄνδρες, νῦν

ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα νομίζετε ἀμιλλᾶσθαι, νῦν πρὸς τοὺς
 παῖδας καὶ τὰς γυναῖκας, νῦν ὀλίγον κινήσαντες ἀμα-
 47 χεὶ τὴν λοιπὴν πορευσόμεθα. Σωτηρίδας δὲ ὁ Σικυνά-
 νιος εἶπεν, Οὐκ ἐξ Ἰσού, ὃ Ψενοφῶν, ἐσμέν σύ μὲν
 γὰρ ἐφ' ἵππου ὄχει, ἐγὼ δὲ χαλεπῶς κάμνω τὴν ἀσπίδα
 48 φέρων. καὶ ὃς ἀκούσας ταῦτα καταπηδήσας ἀπὸ τοῦ
 ἵππου ᾤθειται αὐτὸν ἐκ τῆς τάξεως καὶ τὴν ἀσπίδα
 ἀφελόμενος ὡς ἐδύνατο τάχιστα ἔχων ἐπορεύετο·
 ἐτύγγανεν δὲ καὶ θώρακα ἔχων τὸν ἱππικόν· ὥστε ἐπι-
 ζετο. καὶ τοῖς μὲν ἐμπροσθεν ὑπάγειν παρεκελεύετο,
 49 τοῖς δὲ ὀπισθεν παριέναι μόλις ἐπομένους. οἱ δ' ἄλλοι
 στρατιῶται παίουσι καὶ βάλλουσι καὶ λοιδοροῦσι τὸν
 Σωτηρίδα, ἔστε ἠνάγκασαν λαβόντα τὴν ἀσπίδα πο-
 ρεύεσθαι. ὁ δὲ ἀναβάς, ἕως μὲν βάσιμα ἦν ἐπὶ τοῦ
 ἵππου ἦγεν, ἐπεὶ δὲ ἄβατα ἦν, καταλιπὼν τὸν ἵππον
 ἔσπευδε περὶ. καὶ φθάνουσιν ἐπὶ τῷ ἄκρῳ γενόμενοι
 V. τοὺς πολεμίους. ἐνθα δὴ οἱ μὲν βάρβαροι στραφεῖντες
 ἔφρευγον ἢ ἕκαστος ἐδύνατο, οἱ δ' Ἕλληνες εἶχον τὸ
 ἄκρον. οἱ δὲ ἀμφὶ Τισσαφέρνην καὶ Ἀριαῖον ἀποτρα-
 πόμενοι ἄλλην ὁδὸν ᾤχοντο. οἱ δὲ ἀμφὶ Χειρίσοφον
 καταβάντες εἰς τὸ πεδίον ἐστρατοπεδεύσαντο ἐν κώμῃ
 μεστῇ πολλῶν ἀγαθῶν. ἦσαν δὲ καὶ ἄλλαι κῶμαι πολ-
 λαὶ πλήρεις πολλῶν ἀγαθῶν ἐν τούτῳ τῷ πεδίῳ παρὰ
 2 τὸν Τίγρητα ποταμόν. ἠνίκα δ' ἦν δεῖλη ἑξακίντης οἱ
 πολέμιοι ἐπιφαίνονται ἐν τῷ πεδίῳ, καὶ τῶν Ἑλλήνων
 κατέκοψάν τινες τῶν ἐσκεδασμένων ἐν τῷ πεδίῳ καθ'
 ἀρκαγὴν· καὶ γὰρ νομαὶ πολλαὶ βοσκημάτων διαβι-
 βαζόμεναι εἰς τὸ πέραν τοῦ ποταμοῦ κατελήφθησαν.
 3 ἐνταῦθα Τισσαφέρνης καὶ οἱ σὺν αὐτῷ κἀκεῖν ἐπεχει-
 ρησαν τὰς κώμας. καὶ τῶν Ἑλλήνων μάλα ἠθύμησαν
 τινες, ἐννοοῦμενοι μὴ τὰ ἐπιτήδεια, εἰ κἀοίεν, οὐκ

ἔχοιεν ὁπόθεν λαμβάνοιεν. καὶ οἱ μὲν ἀμφὶ Χειρίσο- 4
φου ἀπῆσαν ἐκ τῆς βοηθείας· ὁ δὲ Ξενοφῶν ἐπεὶ
κατέβη, παρελαύνων τὰς τάξεις ἤνικα ἀπὸ τῆς βοη-
θείας ἀπήντησαν οἱ Ἕλληνες ἔλεγεν, Ὅρατε, ὦ ἄν- 5
δρες Ἕλληνες, ὑφίστασθε τὴν χώραν ἣδη ἡμετέραν εἶ-
ναι· ἃ γὰρ ὅτε ἐσπένδοντο διεπράττοντο, μὴ κάειν τὴν
βασιλείας χώραν, νῦν αὐτοὶ κάουσιν ὡς ἄλλοτριαν.
ἀλλ' ἐάν που καταλίπωσί γε αὐτοῖς τὰ ἐπιτήδεια,
ὄψονται καὶ ἡμᾶς ἐνταῦθα πορευομένους. ἀλλ' ὦ Χει- 6
ρίσοφε, ἔφη, δοκεῖ μοι βοηθεῖν ἐπὶ τοὺς κάοντας ὡς
ὑπὲρ τῆς ἡμετέρας. ὁ δὲ Χειρίσοφος εἶπεν, Οὐκ οὖν
ἐμοιογε δοκεῖ· ἀλλὰ καὶ ἡμεῖς, ἔφη, κάωμεν, καὶ οὕτω
θᾶττον πάνθονται.

Ἐπεὶ δὲ ἐπὶ τὰς σκηνὰς ἀπῆλθον, οἱ μὲν ἄλλοι 7
περὶ τὰ ἐπιτήδεια ἦσαν, στρατηγοὶ δὲ καὶ λοχαγοὶ
συνῆλθον. καὶ ἐνταῦθα πολλὴ ἀπορία ἦν. ἐνθεν μὲν
γὰρ ὄρη ἦν ὑπερύψηλα, ἐνθεν δὲ ὁ ποταμὸς τοσοῦτος
τὸ βάθος ὡς μηδὲ τὰ δόρατα ὑπερέχειν πειρωμένοις
τοῦ βάθους. ἀπορουμένοις δ' αὐτοῖς προσελθῶν τις 8
ἀνὴρ Ῥόδιος εἶπεν, Ἐγὼ θέλω, ὦ ἄνδρες, διαβιβάσαι
ὑμᾶς κατὰ τετρακισχιλίους ὀπίστας, ἂν ἐμοὶ ὦν δέομαι
ὑπηρετήσητε καὶ τάλαντον μισθὸν πορίσητε. ἐρωτώ- 9
μενος δὲ ὅτου δέοιτο Ἀσκῶν, ἔφη, δισχιλίων δεήσο-
μαι· πολλὰ δ' ὄρω πρόβατα καὶ αἰγας καὶ βοῦς καὶ
ὄνους, ἃ ἀποδαρέντα καὶ φουσηθέντα φαδίως ἂν παρέ-
χοι τὴν διάβασιν. δεήσομαι δὲ καὶ τῶν δεσμῶν οἷς 10
χρησθε περὶ τὰ ὑποζύγια· τούτοις ξεύξας τοὺς ἀσκούς
πρὸς ἀλλήλους, ὀρμίσας ἕκαστον ἀσκὸν λίθους ἀρτή-
σας καὶ ἀφελὶς ὥσπερ ἀγκύρας εἰς τὸ ὕδωρ, διαγα-
γῶν καὶ ἀμφοτέρωθεν δῆσας ἐπιβαλῶ ὕλην καὶ γῆν
ἐπιφορησάτω· ὅτι μὲν οὖν οὐ καταδύσεσθε αὐτίκα μάλα 11

- ἀκούσατε· πῶς γὰρ ἀπὸς δύο ἀνδρας ἔξει τὸ μὴ κατα-
 θῆναι· ὥστε δὲ μὴ ἀλισθάνειν ἢ ὕλη καὶ ἢ γῆ σήσει.
- 12 ἀκούσασι ταῦτα τοῖς στρατηγοῖς τὸ μὲν ἐνθόνημα
 χαίρειν ἰδοῦσι εἶναι, τὸ δ' ἔργον ἀδύνατον· ἦσαν γὰρ
 οἱ καλυπτοντες κίβαν πολλοὶ ἱππεῖς, οἱ εὐθὺς τοῖς
- 13 κρώτοις οὐδὲν ἂν ἐκέτρεον τῶντων ποιεῖν. ἐνταῦθα
 τὴν μὲν ὑστεραίαν ἐπανεχώρουν εἰς τοῦρκαλιν πρὸς
 Βαβυλωνῶνα εἰς τὰς ἀκρόστους κώμας, κατακαύσαντες
 ἐνθεν ἔξῃσαν· ὥστε οἱ πολέμοι οὐ προσήλαννον,
 ἀλλὰ ἔθεοντο καὶ ὅμοιοι ἦσαν θαυμάζειν ὅσοι ποτε
- 14 τρέφονται οἱ Ἕλληνες καὶ τί ἐν τῷ ἔργῳ. ἐνταῦθα
 οἱ μὲν ἄλλοι στρατιῶται ἀμφὶ τὰ ἐπιτήδεια ἦσαν· οἱ
 δὲ στρατηγοὶ καὶ οἱ λοχαγοὶ πάλιν συνῆλθον, καὶ
 συναγαγόντες τοὺς ἐαλωκότας ἤλεγχον τὴν κύκλῳ
- 15 πᾶσαν χώραν τίς ἐκάστη εἴη. οἱ δ' ἔλεγον ὅτι τὰ μὲν
 πρὸς μεσημβρίαν τῆς ἐπὶ Βαβυλωνῶνα εἴη καὶ Μηθίαν,
 δι' ἧσπερ ἦκοιεν, ἢ δὲ πρὸς ἔσω ἐπὶ Σουσά τε καὶ Ἐκ-
 βάτανα φέροι, ἐνθα θερίζειν καὶ ἐαρθζειν λέγεται βα-
 σιλεύς, ἢ δὲ διαβάντι τὸν ποταμὸν πρὸς ἐσπέραν ἐπὶ
 Αὐθίαν καὶ Ἰωνίαν φέροι, ἢ δὲ διὰ τῶν ὁρέων καὶ πρὸς
- 16 ἄρκτον τετραμμένη ὅτι εἰς Καρδούχους ἄγοι. τούτους
 δὲ ἔρασαν οἰκεῖν ἀνὰ τὰ ὄρη καὶ πολεμικοὺς εἶναι, καὶ
 βασιλέως οὐκ ἀκούειν, ἀλλὰ καὶ ἐμβαλεῖν ποτε εἰς
 αὐτοὺς βασιλικὴν στρατιάν δώδεκα μυριάδας· τούτων
 δ' οὐδένα ἀπονοστίησαι διὰ τὴν δυσχωρίαν. ὁπότε
 μεντοὶ πρὸς τὸν σατράπην τὸν ἐν τῷ πεδίῳ σπεύσαιντο,
 καὶ ἐπιμυγνύναι σφῶν τε πρὸς ἐκείνους καὶ ἐκεί-
- 17 νων πρὸς ἑαυτούς. ἀκούσαντες ταῦτα οἱ στρατηγοὶ
 ἐκάθισαν χωρὶς τοὺς ἐκασταχόσε φάσκοντας εἰδέναί,
 οὐδὲν δῆλον ποιήσαντες ὅσοι πορεύεσθαι ἐμελλον.
 ἰδοῦσι δὲ τοῖς στρατηγοῖς ἀναγκαῖον εἶναι διὰ τῶν

ὄρεων εἰς Καρδούχους ἐμβάλλειν · τούτους γὰρ διελθόντας ἔφασαν εἰς Ἀρμενίαν ἦξειν, ἧς Ὀρόντας ἤραε πολλῆς καὶ εὐδαίμονος. ἐντεῦθεν δ' εὐπορον ἔφασαν εἶναι ὅποι τις ἐθέλοι πορεύεσθαι. ἐπὶ τούτοις ἐθύ- 18σαντο, ὅπως ἦνίκα καὶ δοκοίη τῆς ὄρας τὴν πορείαν ποιοῖντο · τὴν γὰρ ὑπερβολὴν τῶν ὄρεων ἐδεδοίκεσαν μὴ προκαταληφθεῖη · καὶ παρήγγειλαν, ἐπειδὴ δειπνήσειαν, συσκευασαμένους πάντας ἀναπαύεσθαι, καὶ ἐπεσθαι ἦνικ' ἂν τις παραγγέλλῃ.

1. Ὅσα μὲν δὴ ἐν τῇ ἀναβάσει ἐγένετο μέχρι τῆς μάχης, καὶ ὅσα μετὰ τὴν μάχην ἐν ταῖς σπονδαῖς ἄς βασιλεὺς καὶ οἱ σὺν Κύρῳ ἀναβάντες Ἕλληνας ἐποίησαντο, καὶ ὅσα παραβάντος τὰς σπονδὰς βασιλέως καὶ Τισσαφέρωνος ἐπολεμήθη πρὸς τοὺς Ἕλληνας ἐπακολουθοῦντος τοῦ Περσικοῦ στρατεύματος, ἐν τῷ πρόσθεν λόγῳ **2** δεδήλωται. ἐπεὶ δὲ ἀφίκοντο ἐνθα ὁ μὲν Τίγρης ποταμὸς παντάπασιν ἄπορος ἦν διὰ τὸ βάθος καὶ μέγεθος, πάροδος δὲ οὐκ ἦν, ἀλλὰ τὰ Καρδοῦχεια ὄρη ἀπότομα ὑπὲρ αὐτοῦ τοῦ ποταμοῦ ἐκρέματο, ἐδόκει δὴ **3** τοῖς στρατηγοῖς διὰ τῶν ὀρέων πορευτέον εἶναι. ἤκουον γὰρ τῶν ἀλισκομένων ὅτι εἰ διέλθοιεν τὰ Καρδοῦχεια ὄρη, ἐν τῇ Ἀρμενίᾳ τὰς πηγὰς τοῦ Τίγρητος ποταμοῦ, ἦν μὲν βούλωνται, διαβήσονται, ἦν δὲ μὴ βούλωνται, περιάσι. καὶ τοῦ Εὐφράτου δὲ τὰς πηγὰς ἐλέγετο οὐ πρόσω τοῦ Τίγρητος εἶναι, καὶ ἔστιν οὕτως ἔχον. **4** τὴν δ' εἰς τοὺς Καρδούχους ἐμβολὴν ᾧδε ποιοῦνται, ἅμα μὲν λαθεῖν πειρωμένοι, ἅμα δὲ φθάσαι πρὶν τοὺς **5** πολεμίους καταλαβεῖν τὰ ἄκρα. ἤνικα δ' ἦν ἀμφιτὴν τελευταίαν φυλακὴν καὶ ἐλείπετο τῆς νυκτὸς ὅσον σκοταίους διελθεῖν τὸ πεδίον, τηνικαῦτα ἀναστάντες

ἀπὸ παραγγέλσεως πορευόμενοι ἀφικνοῦνται ἅμα τῇ
 ἡμέρᾳ πρὸς τὸ ὄρος. ἔνθα δὴ Χειρίσοφος μὲν ἤγειτο 6
 τοῦ στρατεύματος λαβὼν τὸ ἀμφ' αὐτὸν καὶ τοὺς γυ-
 μνήτας πάντας, Ξενοφῶν δὲ σὺν τοῖς ὀπισθοφύλαξιν
 ὀπλίταις εἶπετο οὐδένα ἔχων γυμνήτα· οὐδεὶς γὰρ
 κίνδυνος ἐδόκει εἶναι μὴ τις ἄνω πορευομένων ἐκ τοῦ
 ὀπισθεν ἐπίσποιτο. καὶ ἐπὶ μὲν τὸ ἄκρον ἀναβαίνει 7
 Χειρίσοφος πρὶν τινα αἰσθῆσθαι τῶν πολεμίων· ἐπει-
 τα δ' ὑφηγήτο· ἐφείπετο δὲ αἰεὶ τὸ ὑπερβάλλον τοῦ
 στρατεύματος εἰς τὰς κώμας τὰς ἐν τοῖς ἄγκυσι τε καὶ
 μυχοῖς τῶν ὄρεων. ἔνθα δὴ οἱ μὲν Καρδοῦχοι ἐκλι- 8
 πόντες τὰς οἰκίας ἔχοντες καὶ γυναῖκας καὶ παῖδας
 ἔφρευγον ἐπὶ τὰ ὄρη. τὰ δὲ ἐπιτήδεια πολλὰ ἦν λαμ-
 βάνειν, ἦσαν δὲ καὶ χαλκῶμασι καμπόλλοις κατεσκευ-
 ασμέναι αἱ οἰκίαι, ὧν οὐδὲν ἔφερον οἱ Ἕλληνες, οὐδὲ
 τοὺς ἀνθρώπους ἐδίωκον, ὑποφειδόμενοι, εἰ πως
 ἐθελήσειαν οἱ Καρδοῦχοι διέναι αὐτοὺς ὡς διὰ φιλίας
 τῆς χώρας, ἐπέπειρε βασιλεὶ πολέμιοι ἦσαν· τὰ μέντοι 9
 ἐπιτήδεια ὄφ' τις ἐπιτυγχάνοι ἐλάμβανον· ἀνάγκη
 γὰρ ἦν. οἱ δὲ Καρδοῦχοι οὔτε καλοῦντων ὑπήκουον
 οὔτε ἄλλο φιλικὸν οὐδὲν ἐποιοῦν. ἐπεὶ δὲ οἱ τελευ- 10
 ταῖοι τῶν Ἑλλήνων κατέβαινον εἰς τὰς κώμας ἀπὸ τοῦ
 ἄκρου ἤδη σκοταῖοι, διὰ γὰρ τὸ στενὴν εἶναι τὴν ὁδὸν
 ὄλην τὴν ἡμέραν ἢ ἀνάβασις αὐτοῖς ἐγένετο καὶ κατά-
 βασις εἰς τὰς κώμας, τότε δὴ συλλεγόντες τινὲς τῶν
 Καρδοῦχων τοῖς τελευταίοις ἐπέθεντο, καὶ ἀπέκτει-
 νάν τινας καὶ λίθοις καὶ τοξεύμασι κατέτρωσαν, ὀλί-
 γοι ὄντες· ἐξ ἀπροσδοκῆτου γὰρ αὐτοῖς ἐπέπεσε τὸ
 Ἑλληνικόν. εἰ μέντοι τότε πλείους συνελέγησαν, 11
 ἐκινδύνευσεν ἂν διαφθαρῆναι πολὺ τοῦ στρατεύμα-
 τος. καὶ ταύτην μὲν τὴν νύκτα οὕτως ἐν ταῖς κώμαις

- ηύλισθησαν · οἱ δὲ Καρδοῦχοι πυρὰ πολλὰ ἔκαιον
 12 κύκλῳ ἐπὶ τῶν ὀρέων καὶ συνεώρων ἀλλήλους. ἄμα
 δὲ τῇ ἡμέρᾳ συνελθοῦσι τοῖς στρατηγοῖς καὶ λοχαγοῖς
 τῶν Ἑλλήνων ἔδοξε τῶν τε ὑποζυγίων τὰ ἀναγκαῖα
 καὶ δυνατάτατα ἔχοντας πορεύεσθαι, καταλιπόντας
 τάλλα, καὶ ὅσα ἦν νεωστὶ αἰχμάλωτα ἀνδράποδα ἐν
 13 τῇ στρατιᾷ πάντα ἀφεῖναι. σχολαίαν γὰρ ἐποίησαν
 τὴν πορείαν πολλὰ ὄντα τὰ ὑποζύγια καὶ τὰ αἰχμάλωτα,
 πολλοὶ δὲ οἱ ἐπὶ τούτοις ὄντες ἀπόμαχοι ἦσαν,
 διπλάσιά τε ἐπιτήδεια ἔδει πορίζεσθαι καὶ φέρεσθαι
 πολλῶν τῶν ἀνθρώπων ὄντων. δόξαν δὲ ταῦτα ἐκῆ-
 ρυξαν οὕτω ποιεῖν.
- 14 Ἐπεὶ δὲ ἀριστήσαντες ἐπορεύοντο, ὑποστάντες
 ἐν στενῷ οἱ στρατηγοί, εἴ τι εὐρίσκοιεν τῶν εἰρημένων
 μὴ ἀφειμένον, ἀφηροῦντο, οἱ δ' ἐπείθοντο, πλὴν εἴ τις
 τι ἐκλεψεν, οἶον ἢ παιδὸς ἐπιθυμήσας ἢ γυναικὸς τῶν
 εὐπρεπῶν. καὶ ταύτην μὲν τὴν ἡμέραν οὕτως ἐπο-
 ρεύθησαν, τὰ μὲν τι μαχόμενοι τὰ δὲ καὶ ἀναπανόμε-
- 15 νοι. εἰς δὲ τὴν ὑστεραίαν γίνεται χειμῶν πολὺς,
 ἀναγκαῖον δ' ἦν πορεύεσθαι · οὐ γὰρ ἦν ἱκανὰ τὰ
 ἐπιτήδεια. καὶ ἤγειτο μὲν Χειρίσοφος, ἠπισθοφυλά-
- 16 κει δὲ Ξενοφῶν. καὶ οἱ πολέμιοι ἰσχυρῶς ἐπετίθεντο,
 καὶ στενῶν ὄντων τῶν χωρίων ἐγγὺς προσιόντες ἐτό-
 ξεον καὶ ἐσφενδόνων · ὥστε ἠναγκάζοντο οἱ Ἕλληνες
 ἐπιδιώκοντες καὶ πάλιν ἀναγκάζοντες σχολῇ πορεύε-
 σθαι · καὶ θαμινὰ παρήγγελλεν ὁ Ξενοφῶν ὑπο-
- 17 μένειν, ὅτε οἱ πολέμιοι ἰσχυρῶς ἐπικέοιντο. ἐνθα
 ὁ Χειρίσοφος ἄλλοτε μὲν ὅτε παρεγγυῶτο ὑπέμενε,
 τότε δὲ οὐχ ὑπέμενε, ἀλλ' ἤγε ταχέως καὶ παρηγγύα
 ἔπρεσθαι, ὥστε δῆλον ἦν ὅτι πρῶγμά τι εἶη · σχολῇ δ'
 οὐκ ἦν ἰδεῖν παρελθόντι τὸ αἰτιῶν τῆς σπουδῆς · ὥστε

ἡ πορεία ὁμοία φυγῇ ἐρίγνετο τοῖς ὀπισθοφύλαξι. καὶ 18
 ἐνταῦθα ἀποθνήσκει ἀνὴρ ἀγαθὸς Λακωνικὸς Κλεώ-
 νυμος τοξευθεὶς διὰ τῆς ἀσπίδος καὶ τῆς σκολάδος εἰς
 τὰς πλευράς, καὶ Βασίλειος Ἀρκιάς διαμπερὲς τὴν κε-
 φαλήν. ἐπεὶ δὲ ἀφίκοντο ἐπὶ σταθμὸν, εὐθύς ὥσπερ 19
 εἶχεν ὁ Ξενοφῶν ἐλθὼν πρὸς τὸν Χειρίσοφον ἠτιᾶτο
 αὐτὸν ὅτι οὐχ ὑπέμεινεν, ἀλλ' ἠναγκάζοντο φεύγον-
 τες ἅμα μάχεσθαι. καὶ νῦν δύο καλῶ τε κἀγαθῶ ἄν-
 δρε τέθνατον καὶ οὔτε ἀνελέσθαι οὔτε θάψαι ἐδυ-
 νάμεθα. ἀποκρίνεται ὁ Χειρίσοφος, Βλέψον, ἔφη, 20
 πρὸς τὰ ὄρη καὶ ἰδὲ ὡς ἄβαστα πάντα ἐστὶ· μία δ'
 αὕτη ὁδὸς ἦν ὄρας ὀρθία, καὶ ἐπὶ ταύτῃ ἀνθρώπων
 ὄραν ἔξεστὶ σοὶ ὄχλον τοσοῦτον, οἱ κατειληφότες φυ-
 λάττουσι τὴν ἔκβασιν. ταῦτ' ἐγὼ ἔσπευδον καὶ διὰ 21
 τοῦτό σε οὐχ ὑπέμενον, εἰ πως δυναίμην φθάσαι
 πρὶν κατειληφθῆναι τὴν ὑπερβολήν· οἱ δ' ἠγεμόνες
 οὓς ἔχομεν οὐ φασι εἶναι ἄλλην ὁδόν. ὁ δὲ Ξενοφῶν 22
 λέγει, Ἄλλ' ἐγὼ ἔχω δύο ἄνδρας. ἐπεὶ γὰρ ἡμῖν πράγ-
 ματα παρεῖχον, ἐνηδρεύσαμεν, ὅπερ ἡμᾶς καὶ ἀνα-
 πνεῦσαι ἐποίησε, καὶ ἀπεκτείναμέν τινας αὐτῶν, καὶ
 ζῶντας προουθυμήθημεν λαβεῖν αὐτοῦ τούτου ἕνεκα
 ὅπως ἠγεμόσιν εἰδόσι τὴν χώραν χρῆσάμεθα.

Καὶ εὐθύς ἀγαρόντες τοὺς ἀνθρώπους ἤλεγχον 23
 διαλαβόντες εἰ τίνα εἶδεεν ἄλλην ὁδὸν ἢ τὴν φανεράν.
 ὁ μὲν οὖν ἕτερος οὐκ ἔφη μάλα πολλῶν φόβων
 προσαγομένων· ἐπεὶ δὲ οὐδὲν ὠφέλιμον ἔλεγεν, ὄραν-
 τος τοῦ ἑτέρου κατεσφάγη. ὁ δὲ λοιπὸς ἔλεξεν ὅτι 24
 οὗτος μὲν οὐ φαίη διὰ ταῦτα εἰδέναι ὅτι αὐτῷ ἐτύγ-
 χανε θυγάτηρ ἐκεῖ παρ' ἀνδρὶ ἐκδεδομένη· αὐτὸς δ'
 ἔφη ἠγγίσεσθαι δυνατήν καὶ ὑποζυγίους πορεύεσθαι
 ὁδόν. ἐρωτώμενος δ' εἰ εἴη τι ἐν αὐτῇ δυσπάρμιτον 25

χωρίον, ἔφη εἶναι ἄκρον ὃ εἰ μὴ τις προκαταλήφοιτο, 26 ἀδύνατον ἔσεσθαι παρελθεῖν. ἐνταῦθα ἐδόκει συ-
καλέσαντας λοχαγούς καὶ πελταστὰς καὶ τῶν ὀπλιτῶν
λέγειν τε τὰ παρόντα καὶ ἔρωτᾶν εἰ τις αὐτῶν ἔστιν
ὅστις ἀνὴρ ἀγαθὸς ἐθέλοι ἂν γενέσθαι καὶ ὑποστᾶς
27 ἐθελοντῆς πορεύεσθαι. ὑφίσταται τῶν μὲν ὀπλιτῶν
Ἀριστάννου Μεδυδριεύς Ἀρκᾶς καὶ Ἀγασίας Στυ-
φάλιος Ἀρκᾶς, ἀντιστασιάωον δὲ αὐτοῖς Καλλίμαχος
Παρράσιος Ἀρκᾶς καὶ οὗτος ἔφη ἐθέλειν πορεύεσθαι
προσλαβῶν ἐθελοντὰς ἐκ παντὸς τοῦ στρατεύματος
ἐγὼ γάρ, ἔφη, οἶδα ὅτι ἔφονται πολλοὶ τῶν νέων ἐμοῦ
28 ἡγουμένου. ἐκ τούτου ἔρωτῶσιν εἰ τις καὶ τῶν γυ-
μνήτων ταξιάρχων ἐθέλοι σύμπορεύεσθαι. ὑφίσταται
Ἀριστέας Χίος, ὃς πολλαχοῦ πολλοῦ ἄξιος τῆ στρατιᾶς
εἰς τὰ τοιαῦτα ἐγένετο.

II. Καὶ ἦν μὲν δέλη ἤδη, οἱ δ' ἐκέλευον αὐτοὺς ἐμ-
φαρόντας πορεύεσθαι. καὶ τὸν ἡγεμόνα δήσαντες πα-
ραδιδόασιν αὐτοῖς, καὶ συντίθενται τὴν μὲν νύκτα,
ἦν λάβωσι τὸ ἄκρον, τὸ χωρίον φυλάττειν, ἅμα δὲ τῆ
ἡμέρᾳ τῆ σάλπιγγι σημαίνειν· καὶ τοὺς μὲν ἄνω ὄν-
τας ἰέναι ἐπὶ τοὺς κατέχοντας τὴν φανεράν ἐκβασιν,
αὐτοὶ δὲ συμβοηθήσειν ἐκβαίνοντες ὡς ἂν δύνωνται
2 τὰχιστα. ταῦτα συνθέμενοι οἱ μὲν ἐπορεύοντο πλῆ-
θος ὡς δισχίλιοι· καὶ ὕδωρ πολὺ ἦν ἐξ οὐρανοῦ· Ξενο-
φῶν δὲ ἔχων τοὺς ὀπισθοφυλάκας ἤγειτο πρὸς τὴν
φανεράν ἐκβασιν, ὅπως ταύτῃ τῆ ὁδῷ οἱ πολέμοι
προσέχοιεν τὸν νοῦν καὶ ὡς μάλιστα λάθοιεν οἱ πε-
3 ριούοντες. ἐπεὶ δὲ ἦσαν ἐπὶ χαράδρᾳ οἱ ὀπισθοφυλά-
κες ἦν ἔδει διαβάοντας πρὸς τὸ ὄρθιον ἐκβαίνειν, την-
καῦτα ἐκύλινδον οἱ βάρβαροι ὀλοιστρόχους ἀμαξιτικούς
καὶ μεζούς καὶ ἐλάττους, οἱ φερόμενοι πρὸς τὰς πέ-

τρας πταίνοντες διεσφενδονῶντο· καὶ παντάπασι οὐδὲ
 πελάσαι οἶόν τ' ἦν τῇ εἰσόδῳ. ἐνιοὶ δὲ τῶν λοχα- 4
 γῶν, εἰ μὴ ταύτῃ δύναιτο, ἄλλη ἐπειρῶντο· καὶ
 ταῦτα ἐποίουν μέχρι σκότος ἐγένετο· ἐπεὶ δὲ ᾤοντο
 ἀφανεῖς εἶναι ἀπιόντες, τότε ἀπῆλθον ἐπὶ τὸ δεῖπνον·
 ἐτύγχανον δὲ καὶ ἀνάριστοι ὄντες αὐτῶν οἱ ὀπισθο-
 φυλακῆσαντες. οἱ μέντοι πολέμιοι οὐδὲν ἐκαύ-
 σαντο δι' ὅλης τῆς νυκτὸς κυλίνδοντες τοὺς λίθους·
 τεκμαίρεσθαι δ' ἦν τῷ ψόφῳ. οἱ δ' ἔχοντες τὸν 5
 ἡγεμόνα κύκλῳ περιιόντες καταλαμβάνουσι τοὺς φύ-
 λακας ἀμφὶ πῦρ καθημένους· καὶ τοὺς μὲν κατα-
 κανόντες τοὺς δὲ καταδιώξαντες αὐτοὶ ἐνταῦθ' ἔμε-
 νον ὡς τὸ ἄκρον κατέχοντες. οἱ δ' οὐ κατείχον, 6
 ἀλλὰ μαστὸς ἦν ὑπὲρ αὐτῶν παρ' ὃν ἦν ἡ στενὴ αὐτῆ
 ὁδὸς ἐφ' ἣ ἐκάθηντο οἱ φύλακες. ἐφοδος μέντοι αὐ-
 τόθεν ἐπὶ τοὺς πολεμίους ἦν οἱ ἐπὶ τῇ φανεραῖ ὁδῷ
 ἐκάθηντο. καὶ τὴν μὲν νύκτα ἐνταῦθα διήγαγον· 7
 ἐπεὶ δ' ἡμέρα ὑπέφαιεν, ἐπορεύοντο σιγῇ συντε-
 ταγμένοι ἐπὶ τοὺς πολεμίους· καὶ γὰρ ὁμίχλη ἐγένε-
 το, ὥστ' ἔλαθον ἐγγὺς προσελθόντες. ἐπεὶ δὲ εἶδον
 ἀλλήλους, ἦ τε σάλπιγξ ἐφθέγγετο καὶ ἀλαλάξαντες
 ἴεντο ἐπὶ τοὺς ἀνθρώπους· οἱ δὲ οὐκ ἐδέξαντο,
 ἀλλὰ λιπόντες τὴν ὁδὸν φεύγοντες ὀλίγοι ἀπέθνη-
 σκον· εὗζωνοὶ γὰρ ἦσαν. οἱ δὲ ἀμφὶ Χειρίσοφόν 8
 ἀκούσαντες τῆς σάλπιγγος εὐθὺς ἴεντο ἄνω κατὰ
 τὴν φανεράν ὁδόν· ἄλλοι δὲ τῶν στρατηγῶν κατὰ
 ἀτριβεῖς ὁδοὺς ἐπορεύοντο ἢ ἔτυχον ἕκαστοι ὄντες,
 καὶ ἀναβάντες ὡς ἐδύναντο ἀνίμων ἀλλήλους τοῖς
 δόρασι. καὶ οὗτοι πρῶτοι συνέμιξαν τοῖς προκατα- 9
 λαβοῦσι τὸ χωρίον. Ξενοφῶν δὲ ἔχων τῶν ὀπισθο-
 φυλάκων τοὺς ἡμίσεις ἐπορεύετο ἤπερ οἱ τὸν ἡγεμόνα

- ἔχοντες· εὐδοκίατη γὰρ ἦν τοῖς ὑποξυγίοις· τοὺς δὲ
 10 ἡμίσεισι ὄπισθεν τῶν ὑποξυγίων ἔταξε. πορευόμενοι
 δ' ἐντυγχάνουσι λόφῳ ὑπὲρ τῆς ὁδοῦ κατειλημμένῳ
 ὑπὸ τῶν πολεμίων, οὓς ἢ ἀποκόψαι ἀνάγκη ἢ διε-
 ζευῆθαι ἀπὸ τῶν ἄλλων Ἑλλήνων. καὶ αὐτοὶ μὲν ἂν
 ἐπορεύθησαν ἤπερ οἱ ἄλλοι, τὰ δὲ ὑποξύγια οὐκ ἦν
 11 ἄλλη ἢ ταύτη ἐκβῆναι. ἐνθα δὴ παρακελευσάμενοι
 ἀλλήλοισι προσβάλλουσι πρὸς τὸν λόφον ὀρθοῖσι τοῖς
 λόχοις, οὐ κύκλῳ ἀλλὰ καταλιπόντες ἄφροδον τοῖς πο-
 12 λεμίοις, εἰ βούλοιντο φεύγειν. καὶ τέως μὲν αὐτοὺς
 ἀναβαίνοντας ὅση ἐθύναντο ἕκαστος οἱ βάρβαροι ἐτό-
 ξευον καὶ ἔβαλλον, ἐγγὺς δ' οὐ προσίεντο, ἀλλὰ φυγῆ
 λείπουσι τὸ χωρίον. καὶ τοῦτόν τε παρεληλύθεσαν
 οἱ Ἕλληνες καὶ ἕτερον ὀρῶσιν ἐμπροσθεν λόφου κατε-
 13 χόμενον ἐπὶ τοῦτον αὐθις ἐδόκει πορεύεσθαι. ἐννοή-
 σας δ' ὁ Ξενοφῶν μὴ εἰ ἐρημον καταλίποι τὸν ἠλω-
 κότα λόφον, καὶ πάλιν λαβόντες οἱ πολέμιοι ἐπιθοῖντο
 τοῖς ὑποξυγίοις παριοῦσιν, ἐπὶ πολὺ δ' ἦν τὰ ὑποξύ-
 για ἅτε διὰ στενῆς τῆς ὁδοῦ πορευόμενα, καταλείπει
 ἐπὶ τοῦ λόφου λοχαγοὺς Κηφισόδωρον Κηφισοφῶντος
 Ἀθηναῖον καὶ Ἀμφικράτην Ἀμφιδήμου Ἀθηναῖον καὶ
 Ἀρχαγόραν Ἀργεῖον φυγάδα, αὐτὸς δὲ σὺν τοῖς λοι-
 ποῖς ἐπορεύετο ἐπὶ τὸν δεῦτερον λόφον, καὶ τῷ αὐτῷ
 14 τρόπῳ καὶ τοῦτον αἰροῦσιν. ἔτι δ' αὐτοῖς τρίτος μασ-
 τὸς λοιπὸς ἦν πολὺ ὀρδιώτατος ὃ ὑπὲρ τῆς ἐπὶ τῷ
 πυρὶ καταληφθείσης φυλακῆς τῆς νυκτὸς ὑπὸ τῶν
 15 ἐθελοντῶν. ἐπεὶ δ' ἐγγὺς ἐγένοντο οἱ Ἕλληνες, λεί-
 πουσιν οἱ βάρβαροι ἀμαχητὶ τὸν μαστόν, ὥστε θαναμα-
 στόν πᾶσι γενέσθαι καὶ ὑπώπτενον δείσαντας αὐτοὺς
 μὴ κυκλωθέντες πολιορκοῖντο ἀπολιπεῖν. οἱ δ' ἄρα
 ἀπὸ τοῦ ἄκρου καθορῶντες τὰ ὄπισθεν γινόμενα

πάντες ἐπὶ τοὺς ὀπισθοφύλακας ἐχώρουν. καὶ Ξενο- 16
φῶν μὲν σὺν τοῖς νεωτάτοις ἀνέβαινον ἐπὶ τὸ ἄκρον,
τοὺς δὲ ἄλλους ἐκέλευσεν ὑπάγειν, ὅπως οἱ τελευταῖοι
λόχοι προσμύξαιαν, καὶ προελθόντας κατὰ τὴν ὁδὸν ἐν
τῷ ὀμαλῷ θέσθαι τὰ ὄπλα εἶπε. καὶ ἐν τούτῳ τῷ 17
χρόνῳ ἦλθεν Ἀρχαγόρας ὁ Ἀργεῖος πεφνευγῶς καὶ
λέγει ὡς ἀπεκόπησαν ἀπὸ τοῦ πρώτου λόφου καὶ ὅτι
τεθναῖσι Κηφισόδωρος καὶ Ἀμφικράτης καὶ ἄλλοι ὅσοι
μὴ ἀλάμνοι κατὰ τῆς πέτρας πρὸς τοὺς ὀπισθοφύ-
λακας ἀφίκοντο. ταῦτα δὲ διαπραξάμενοι οἱ βάρβα- 18
ροι ἦκον ἐπ' ἀντίπορον λόφον τῷ μαστῷ· καὶ Ξενο-
φῶν διελέγετο αὐτοῖς δι' ἐρμηνέως περὶ σπονδῶν καὶ
τοὺς νεκροὺς ἀπῆγχε. οἱ δὲ ἔφασαν ἀποδώσειν ἐφ' ᾧ 19
μὴ κἄν τὰς οἰκίας. συνωμολόγει ταῦτα ὁ Ξενοφῶν.
ἐν τῷ δὲ τὸ μὲν ἄλλο στρατεύμα παρήει, οἱ δὲ ταῦτα
διελέγοντο, πάντες οἱ ἐκ τούτου τοῦ τόπου συνερρῶν-
σαν. ἐνταῦθα ἴσταντο οἱ πολέμιοι, καὶ ἐπεὶ ἤρξαντο 20
καταβαίνειν ἀπὸ τοῦ μαστοῦ πρὸς τοὺς ἄλλους ἐνθα
τὰ ὄπλα ἔκειτο, ἴεντο δὴ οἱ πολέμιοι πολλῶν πλήθει
καὶ θορόβῳ· καὶ ἐπεὶ ἐγένοντο ἐπὶ τῆς κορυφῆς τοῦ
μαστοῦ ἀφ' οὗ Ξενοφῶν κατέβαινον, ἐκύλινδον πέ-
τρας· καὶ ἐνὸς μὲν κατέαξαν τὸ σκέλος, Ξενοφῶντα δὲ
ὁ ὑπασπιστὴς ἔχων τὴν ἀσπίδα ἀπέλιπεν· Εὐρύλοχος 21
δὲ Λουσιεὺς Ἀρκὰς προσέδραμεν αὐτῷ ὀπλίτης, καὶ
πρὸ ἀμφοῖν προβεβλημένος ἀπεχώρει, καὶ οἱ ἄλλοι
πρὸς τοὺς συντεταγμένους ἀπῆλθον. ἐκ δὲ τούτου 22
πάν ὁμοῦ ἐγένετο τὸ Ἑλληνικόν, καὶ ἐσκῆνησαν αὐτοῦ
ἐν πολλαῖς καὶ καλαῖς οἰκίαις καὶ ἐπιτηδεῖοις θασιλέσι·
καὶ γὰρ οἶνος πολὺς ἦν, ὥστε ἐν λάκκοις κονιατοῖς εἶ-
χον. Ξενοφῶν δὲ καὶ Χειρίσοφος διεπράξαντο ὥστε 23
λαβόντες τοὺς νεκροὺς ἀπέδοσαν τὸν ἡγεμόνα· καὶ

πάντα ἐποίησαν τοῖς ἀποθανοῦσιν ἐκ τῶν δυνατῶν
 24 ὥσπερ νομίζεται ἀνδράσιν ἀγαθοῖς. τῇ δὲ ὑστεραία
 ἄνευ ἡγεμόνος ἐπορεύοντο· μαχόμενοι δ' οἱ πολέμιοι
 καὶ ὄπη εἶη στενὸν χωρίον προκαταλαμβάνοντες ἐκά-
 25 λυον πᾶς παρόδους. ὁπότε μὲν οὖν τοὺς πρώτους κα-
 λύοιεν, Ξενοφῶν ὄπισθεν ἐκβαίνων πρὸς τὰ ὄρη ἔλυε
 τὴν ἀπόφραξιν τῆς παρόδου τοῖς πρώτοις ἀνωτέρω
 26 περιώμενος γίνεσθαι τῶν καλυόντων, ὁπότε δὲ τοῖς
 ὄπισθεν ἐπιδοίνοτο, Χειρίσοφος ἐκβαίνων καὶ περιώ-
 μενος ἀνωτέρω γίνεσθαι τῶν καλυόντων ἔλυε τὴν
 ἀπόφραξιν τῆς παρόδου τοῖς ὄπισθεν· καὶ αἰεὶ οὕτως
 ἐβοήθουν ἀλλήλοις καὶ ἰσχυρῶς ἀλλήλων ἐπεμέλοντο.
 27 ἦν δὲ καὶ ὁπότε αὐτοῖς τοῖς ἀναβάσι πολλὰ πράγματα
 παρεῖχον οἱ βάρβαροι κάλιν καταβαλόνουσιν· ἑλαφροὶ
 γὰρ ἦσαν ὥστε καὶ ἐγγύθεν φεύγοντες ἀποφεύγειν·
 28 οὐδὲν γὰρ εἶχον ἄλλο ἢ τόξα καὶ σφενδόνας. ἀριστοὶ
 δὲ τοξόται ἦσαν· εἶχον δὲ τόξα ἐγγὺς τριπήχη, τὰ δὲ
 τοξεύματα πλέον ἢ διπήχη· εἰλκον δὲ τὰς νεύρας ὁπότε
 τοξεύοιεν πρὸς τὸ κάτω τοῦ τόξου τῶ ἀριστερῶ ποδί
 προσβαλόντες. τὰ δὲ τοξεύματα ἐχώρει διὰ τῶν ἀσπί-
 δων καὶ διὰ τῶν θωράκων. ἐχρῶντο δὲ αὐτοῖς οἱ Ἕλ-
 ληνες, ἐπεὶ λάβοιεν, ἀκοντίους ἐναγκυλῶντες. ἐν τού-
 τοις τοῖς χωρίοις οἱ Κρηῖτες χρησιμώτατοι ἐγένοντο.
 ἦρχε δὲ αὐτῶν Στρατοκλῆς Κρής.

III. Ταύτην δ' αὖ τὴν ἡμέραν ἠϋλίσθησαν ἐν ταῖς κά-
 μαις ταῖς ὑπὲρ τοῦ πεδίου τοῦ παρὰ τὸν Κεντρῆτην
 ποταμόν, εὖρος ὡς δίπλεθρον, ὃς ὀρῖζει τὴν Ἀρμενίαν
 καὶ τὴν τῶν Καρδούχων χώραν. καὶ οἱ Ἕλληνες ἐν-
 ταῦθα ἀνεπαύσαντο ἄσμενοι ἰδόντες πεδίον· ἀπειχε
 δὲ τῶν ὀρέων ὁ ποταμὸς ἕξ ἢ ἑπτὰ στάδια τῶν Καρ-
 2 δούχων. τότε μὲν οὖν ἠϋλίσθησαν μάλα ἡδέως καὶ

τάπεινῆδεια ἔχοντες καὶ πολλὰ τῶν παρεληλυθότων πό-
νων μνημονεύοντες. ἐπὶ γὰρ ἡμέρας ὄσασπερ ἐπο-
ρεύθησαν διὰ τῶν Καρδούχων πάσας μαχόμενοι διε-
τέλεσαν, καὶ ἑπαθὸν κακὰ ὅσα οὐδὲ τὰ σύμπαντα ὑπὸ
βασιλέως καὶ Τισσαφέρους. ὡς οὖν ἀπηλλαγμένοι
τούτων ἠδέως ἐκοιμήθησαν.

Ἄμα δὲ τῇ ἡμέρᾳ ὀρῶσιν ἰππέας που πέραν τοῦ 3
ποταμοῦ ἐξωπλισμένους ὡς κωλύσοντας διαβαίνειν,
πεξοὺς δ' ἐπὶ ταῖς ὄχθαις παρατεταγμένους ἄνω τῶν
ἰππέων ὡς κωλύσοντας εἰς τὴν Ἀρμενίαν ἐκβαίνειν.
ἦσαν δ' οὗτοι Ὀρόντα καὶ Ἀρτούχα Ἀρμένιοι καὶ 4
Μάρδοι καὶ Χαλδαῖοι μισθοφόροι. ἐλέγοντο δὲ οἱ Χαλ-
δαῖοι ἐλεύθεροί τε καὶ ἄλκιμοι εἶναι. ὄπλα δ' εἶχον
γέφυρα μακρὰ καὶ λόγχας. αἱ δὲ ὄχθαι αὐταὶ ἐφ' ὧν 5
παρατεταγμένοι οὗτοι ἦσαν τρία ἢ τέτταρα πλέθρα
ἀπὸ τοῦ ποταμοῦ ἀπέχον. ὁδὸς δὲ μία ἢ ὀφωμένη ἦν
ἄγουσα ἄνω ὥσπερ χειροποίητος· ταύτη ἐπειρῶντο
διαβαίνειν οἱ Ἕλληνες. ἐπεὶ δὲ πειωμένοις τό τε 6
ὔδαρ ὑπὲρ τῶν μαστῶν ἐφαίνετο, καὶ τραχὺς ἦν ὁ πο-
ταμὸς μεγάλοις λίθοις καὶ ὀλισθηροῖς, καὶ οὗτ' ἐν τῷ
ὔδατι τὰ ὄπλα ἦν ἔχειν· εἰ δὲ μή, ἦρπαζεν ὁ ποταμὸς·
ἐπὶ τε τῆς κεφαλῆς τὰ ὄπλα εἰ τις φέροι, γυμνοὶ ἐβί-
γνοντο πρὸς τὰ τοξεύματα καὶ ἄλλα βέλη· ἀνεχώρη-
σαν καὶ αὐτοῦ ἐστρατοπεδεύσαντο παρὰ τὸν ποτα-
μόν. ἐνθα δὲ αὐτοὶ τὴν πρόσθεν νύκτα ἦσαν ἐπὶ 7
τοῦ ὄρους ἑώρων τοὺς Καρδούχους πολλοὺς συνει-
λεγμένους ἐν τοῖς ὀπλοῖς. ἐνταῦθα δὲ πολλὴ ἀθυμία
ἦν τοῖς Ἕλλησιν, ὀρῶσι μὲν τοῦ ποταμοῦ τὴν δυσπο-
ρίαν, ὀρῶσι δὲ τοὺς διαβαίνειν κωλύσοντας, ὀρῶσι δὲ
τοῖς διαβαίνουσιν ἐπικεισομένους τοὺς Καρδούχους
ὀπισθεν. ταύτην μὲν οὖν τὴν ἡμέραν καὶ τὴν νύκτα 8

- ἔμειναν ἐν πολλῇ ἀπορίᾳ ὄντες. Ξενοφῶν δὲ ὄναρ εἰ-
 δεν· ἐδοξεν ἐν πέδαις δεδέσθαι, αὐταὶ δὲ αὐτῷ αὐτό-
 μαται περιρρηθῆναι, ὥστε λυθῆναι καὶ διαβαίνειν ὀπό-
 στον ἐβούλετο. ἐπεὶ δὲ ὄρθρος ἦν, ἐρχεται πρὸς τὸν
 Χειρίσοφον καὶ λέγει ὅτι ἐλπίδας ἔχει καλῶς ἔσεσθαι,
 9 καὶ διηγείται αὐτῷ τὸ ὄναρ. ὁ δὲ ἤθετό τε καὶ ὡς τά-
 χιστα ἕως ὑπέφαινεν ἐθύοντο πάντες παρόντες οἱ
 στρατηγοί· καὶ τὰ ἱερά καλὰ ἦν εὐθύς ἐκ τοῦ πρώ-
 του. καὶ ἀπίοντες ἀπὸ τῶν ἱερῶν οἱ στρατηγοὶ καὶ λο-
 10 χαγοὶ παρήγγελλον τῇ στρατιᾷ ἀριστοποιεῖσθαι. καὶ
 ἀριστῶντι τῷ Ξενοφῶντι προσέτρεχον δύο νεανίσκω·
 ἤδεσαν γὰρ πάντες ὅτι ἐξείη αὐτῷ καὶ ἀριστῶντι καὶ
 δεικνύοντι προσελθεῖν καὶ εἰ καθεύδοι ἐπεγείραντα
 11 εἶπεῖν, εἴ τίς τι ἔχοι τῶν πρὸς τὸν πόλεμον. καὶ τότε
 ἔλεγον ὅτι τυγχάνοιεν φρύγανα συλλέγοντες ὡς ἐκ
 πῦρ, κᾶπεια κατῖδοιεν ἐν τῷ πέτρῳ ἐν πέτραις καθη-
 κούσαις ἐπ' αὐτὸν τὸν ποταμὸν γέροντά τε καὶ γυ-
 ναικα καὶ παιδίσκας ὥσπερ μαρσίπους ἱματίων κατα-
 12 τιθεμένους ἐν πέτρῳ ἀνθρώδει. ἰδοῦσι δὲ σφίσι δόξα
 ἀσφαλὲς εἶναι διαβῆναι· οὐδὲ γὰρ τοῖς πολεμίοις ἰπ-
 πεῦσι προσβατὸν εἶναι κατὰ τοῦτο. ἐκδύντες δ' ἔφα-
 σαν ἔχοντες τὰ ἐγχειρίδια γυμνοὶ ὡς νευσόμενοι δια-
 βαίνειν· πορευόμενοι δὲ πρόσθεν διαβῆναι πρὶν
 βρῆξαι τὰ αἰδοτά· καὶ διαβάντες καὶ λαβόντες τὰ ἱμάτια
 13 κάλιν ἤμειν. εὐθύς οὖν ὁ Ξενοφῶν αὐτὸς τε ἔσπενδε
 καὶ τοῖς νεανίσκοις ἔγγειν ἐκέλευε καὶ εὐχεσθαι τοῖς
 φῆνασι θεοῖς τὰ τε ὄνειρα καὶ τὸν πόρον καὶ τὰ λοιπὰ
 ἀγαθὰ ἐπιτελέσαι. σπείσας δ' εὐθύς ἤγε τοὺς νεανί-
 σκους παρὰ τὸν Χειρίσοφον, καὶ διηγοῦνται ταῦτά.
 14 ἀκούσας δὲ καὶ ὁ Χειρίσοφος σπονδὰς ἐποίησε. σπεί-
 σαντες δὲ τοῖς μὲν ἄλλοις παρήγγελλον συσκευάζεσθαι,

αὐτοὶ δὲ συγκαλέσαντες τοὺς στρατηγοὺς ἐβουλεύοντο ὅπως ἂν κάλλιστα διαβαλεν καὶ τοὺς τε ἐμπροσθεν νικῶν καὶ ὑπὸ τῶν ὀπισθεν μηδὲν πάσχοιεν κακόν. καὶ 15 ἔδοξεν αὐτοῖς Χειρίσοφον μὲν ἡγεῖσθαι καὶ διαβαίνειν ἔχοντα τὸ ἥμισυ τοῦ στρατεύματος, τὸ δ' ἥμισυ ἐπιυπομένειν σὺν Ξενοφῶντι, τὰ δὲ ὑποζύγια καὶ τὸν ὄχλον ἐν μέσῳ τούτων διαβαίνειν. ἐπεὶ δὲ καλῶς ταῦτα 16 εἶχεν ἐπορεύοντο· ἤρουντο δ' οἱ νεανίσκοι ἐν ἀριστερᾷ ἔχοντες τὸν ποταμόν· ὁδὸς δὲ ἦν ἐπὶ τὴν διάβασιν ὡς τέτταρες στάδιοι. πορευομένων δ' αὐτῶν ἀντιπαρῆ- 17 σαν αἱ τάξεις τῶν ἱππέων. ἐπειδὴ δὲ ἦσαν κατὰ τὴν διάβασιν καὶ τὰς ὄχθας τοῦ ποταμοῦ, ἔθεντο τὰ ὄπλα, καὶ αὐτὸς πρῶτος Χειρίσοφος στεφανωσάμενος καὶ ἀποδύς ἐλάμβανε τὰ ὄπλα καὶ τοῖς ἄλλοις πᾶσι παρήγγελλε, καὶ τοὺς λοχαγοὺς ἐκέλευεν ἄγειν τοὺς λόχους ὀρθίους, τοὺς μὲν ἐν ἀριστερᾷ τοὺς δ' ἐν δεξιᾷ ἑαυτοῦ. καὶ οἱ μὲν μάντιες ἐσφαγιάζοντο εἰς τὸν ποταμόν· οἱ 18 δὲ πολέμοι ἐτόξενόν τε καὶ ἐσφενδόνων· ἀλλ' οὐπω ἐξικνοῦντο· ἐπεὶ δὲ καλὰ ἦν τὰ σφάλια, ἐπαιάνιζον 19 πάντες οἱ στρατιῶται καὶ ἀνηλάλαζον, συνωλόλυζον δὲ καὶ αἱ γυναῖκες ἄπασαι. πολλαὶ γὰρ ἦσαν ἐταῖραι ἐν τῷ στρατεύματι. καὶ Χειρίσοφος μὲν ἐνέβαινε καὶ 20 οἱ σὺν ἐκείνῳ· ὁ δὲ Ξενοφῶν τῶν ὀπισθοφυλάκων λαβὼν τοὺς εὐζωνοτάτους ἔθει ἀνὰ κράτος πάλιν ἐπὶ τὸν πόρον τὸν κατὰ τὴν ἐκβασιν τὴν εἰς τὰ τῶν Ἀρμενίων ὄρη, προσποιούμενος ταύτῃ διαβάς ἀποκλείσειν τοὺς παρὰ τὸν ποταμόν ἱππέας. οἱ δὲ πολέμοι ὀρῶντες μὲν 21 τοὺς ἀμφὶ Χειρίσοφον εὐπετῶς τὸ ὕδωρ περῶντας, ὀρῶντες δὲ τοὺς ἀμφὶ Ξενοφῶντα θέοντας εἰς τοῦμακαλιν, δεισαντες μὴ ἀποκλεισθείησαν φεύγουσιν ἀνὰ κράτος ὡς πρὸς τὴν ἀπὸ τοῦ ποταμοῦ ἐκβασιν.

ἐκεῖ δὲ κατὰ τὴν ὁδὸν ἐγένοντο, ἔτιμον ἄνω πρὸς τὸ
 22 ὄρος. Λύκιος δ' ὁ τὴν τάξιν ἔχων τῶν ἱκπέων καὶ
 Διόχνης ὁ τὴν τάξιν τῶν πελταστῶν τῶν ἀμφὶ
 Χειρίσοφον ἐκεῖ ἐώρων ἀνὰ κράτος φεύγοντας, εἴ-
 23 ποντο· οἱ δὲ στρατιῶται ἐβόων μὴ ἀπολείκεσθαι, ἀλλὰ
 23 συνεκβαίνειν ἐπὶ τὸ ὄρος. Χειρίσοφος δ' αὐτὸς ἐκεῖ διεβή,
 τοὺς μὲν ἱκπέας οὐκ ἐδίωκεν, εὐθύς δὲ κατὰ τὰς προσ-
 κηούσας ὄχθας ἐπὶ τὸν ποταμὸν ἐξέβαινεν ἐπὶ τοὺς
 ἄνω πολεμίους. οἱ δὲ ἄνω, ὄρωντες μὲν τοὺς ἑαυτῶν
 ἱκπέας φεύγοντας, ὄρωντες δ' ὀπίστας σφίσειν ἐπιόν-
 24 τας, ἐκλείκουσι τὰ ὑπὲρ τοῦ ποταμοῦ ἄκρα. Ξενο-
 φῶν δ' ἐκεῖ τὰ πέραν εἴωρα καλῶς γιγνόμενα, ἀπεχάρ-
 ρει τὴν ταχίστην πρὸς τὸ διαβαίνον στρατεύμα· καὶ
 γὰρ οἱ Καρδοῦχοι φανεροὶ ἤδη ἦσαν εἰς τὸ πεδίον
 25 καταβαίνοντες ὡς ἐπιδησόμενοι τοῖς τελευταίοις. καὶ
 Χειρίσοφος μὲν τὰ ἄνω κατεῖχε, Λύκιος δὲ σὺν ὀλίγοις
 ἐπιχειρήσας ἐκιδιώξαι ἔλαβε τῶν σκευοφόρων τὰ ὑπο-
 λειπόμενα καὶ μετὰ τούτων ἐσθῆτά τε καλὴν καὶ ἐκ-
 26 πῶματα. καὶ τὰ μὲν σκευοφόρα τῶν Ἑλλήνων καὶ ὁ
 ὄχλος ἀμὴν διεβaine, Ξενοφῶν δὲ στρέψας πρὸς τοὺς
 Καρδούχους ἀντὶ τὰ ὄπλα ἔθετο, καὶ παρήγγειλε τοῖς
 λοχαγοῖς κατ' ἐνωμοτίας ποιήσασθαι ἕκαστον τὸν ἑαυ-
 τοῦ λόχον, παρ' ἀσπίδα παραγαγόντας τὴν ἐνωμοτίαν
 ἐπὶ φάλαγγος· καὶ τοὺς μὲν λοχαγοὺς καὶ τοὺς ἐνω-
 μοτάρχους πρὸς τῶν Καρδούχων ἰέναι, οὐραγούς δὲ
 27 καταστήσασθαι πρὸς τοῦ ποταμοῦ. οἱ δὲ Καρδοῦχοι
 ὡς ἐώρων τοὺς ὀπισθοφύλακας τοῦ ὄχλου φιλουμέ-
 νους καὶ ὀλίγους ἤδη φαινομένους, θάττον δὴ ἐπή-
 σαν εἰδᾶς τινὰς ἄδοντες. ὁ δὲ Χειρίσοφος, ἐπεὶ τὰ παρ'
 αὐτῷ ἀσφαλῶς εἶχε, κέμπει παρὰ Ξενοφῶντα τοὺς
 πελταστὰς καὶ σφενδονήτας καὶ τοξότας καὶ κελεύει

ποιεῖν ὅτι ἂν παραγγέλλῃ. ἰδὼν δὲ αὐτοὺς διαβαί- 28
 νοντας ὁ Ξενοφῶν πέμψας ἄγγελον κελεύει αὐτοῦ με-
 ναι ἐπὶ τοῦ ποταμοῦ μὴ διαβάντας· ὅταν δ' ἄρξωνται
 αὐτοὶ διαβαίνειν, ἐναντίους ἐνθεν καὶ ἐνθεν σφῶν
 ἐμβαίνειν ὡς διαβησομένους, διηγκυλωμένους τοὺς
 ἀκοντιστάς καὶ ἐπιβεβλημένους τοὺς τοξότας· μὴ
 πρόσω δὲ τοῦ ποταμοῦ προβαίνειν. τοῖς δὲ παρ' ἑαυτῶ 29
 παρήγγειλεν, ἐπειδὴν σφενδόνη ἐξικνηῖται καὶ ἀσπίς
 ψοφῇ, καιανίσαντας θεῖν εἰς τοὺς πολεμίους· ἐπειδὴν
 δὲ ἀναστρέψωσιν οἱ πολέμιοι καὶ ἐκ τοῦ ποταμοῦ ὁ
 σαλπικτῆς σημήνῃ τὸ πολεμικόν, ἀναστρέψαντας ἐπὶ
 δόρῳ ἡγείσθαι μὲν τοὺς οὐραγούς, θεῖν δὲ πάντας καὶ
 διαβαίνειν ὅτι τάχιστα ἢ ἕκαστος τὴν τάξιν εἶχεν, ὡς
 μὴ ἐμποδίζεεν ἀλλήλους· ὅτι οὗτος ἄριστος ἔσοιτο ὃς
 ἂν πρῶτος ἐν τῷ πέραν γένηται. οἱ δὲ Καρδοῦχοι 30
 ὀρῶντες ὀλίγους ἤδη τοὺς λοιπούς, πολλοὶ γὰρ καὶ
 τῶν μένων τεταγμένων ᾤχοντο ἐπιμελησόμενοι οἱ μὲν
 ὑποξυγίαν, οἱ δὲ σκευῶν, οἱ δ' ἐταιρῶν, ἐνταῦθα δὴ
 ἐπέκειντο θρασείως καὶ ἤρχοντο σφενδονῶν καὶ τοξεύ-
 ει. οἱ δὲ Ἕλληνες καιανίσαντες ᾤρησαν δρόμῳ ἐκ' 31
 αὐτούς· οἱ δὲ οὐκ ἐδέξαντο· καὶ γὰρ ἦσαν ὀπλισμένοι
 ὡς μὲν ἐν τοῖς ὄρεσιν ἱκανῶς πρὸς τὸ ἐπιδραμεῖν καὶ
 φεύγειν, πρὸς δὲ τὸ εἰς χεῖρας δέχεσθαι οὐκ ἱκανῶς.
 ἐν τούτῳ σημαίνει ὁ σαλπικτῆς· καὶ οἱ μὲν πολέμιοι 32
 ἐφευγον πολὺ ἐτι θᾶττον, οἱ δ' Ἕλληνες τάναντία
 στρέψαντες ἐφεύγον διὰ τοῦ ποταμοῦ ὅτι τάχιστα.
 τῶν δὲ πολεμίων οἱ μὲν τινες αἰσθόμενοι πάλιν ἔδρα- 33
 μον ἐπὶ τὸν ποταμὸν καὶ τοξεύοντες ὀλίγους ἐτρασαν,
 οἱ δὲ πολλοὶ καὶ πέραν ὄντων τῶν Ἑλλήνων ἐτι φανε-
 ροὶ ἦσαν φεύγοντες. οἱ δὲ ὑπαντήσαντες ἀνδριζόμενοι 34
 καὶ προσωτέρω τοῦ καιροῦ προϊόντες ὕστερον τῶν

μειὰ Διονυσίου διεβήσαν κάλιον· καὶ ἐτραυθήσαν τι-
τες καὶ τούτων.

- IV. Ἐκεὶ δὲ διεβήσαν, συνταξάμενοι ἀμφὶ μέσον ἡμέ-
ρας ἐκορεύθησαν διὰ τῆς Ἀρμενίας πεδίον ἄκαν καὶ
λείους γηλόφους οὐ μείον ἢ πέντε παρασάγγας· οὐ
γὰρ ἦσαν ἐγγὺς τοῦ ποταμοῦ κῶμαι διὰ τοὺς πολλοὺς
2 τοὺς πρὸς τοὺς Καρδούχους. εἰς δὲ ἦν ἀφίκοντο κῶ-
μην μεγάλην τε ἦν καὶ βασιλείον εἶχε τῷ σατραπίῃ καὶ
ἐπὶ ταῖς κλειστάς οἰκίας τύρσις ἐκῆσαν· ἐκίτηδεια
3 δ' ἦν διαφιλή. ἐντεῦθεν δ' ἐκορεύθησαν σταθμοὺς
δύο παρασάγγας δέκα μέτρα ὑπερῆλθον τὰς πηγὰς τοῦ
Τήρητος ποταμοῦ. ἐντεῦθεν δ' ἐκορεύθησαν στα-
θμοὺς τρεῖς παρασάγγας πεντεκαίδεκα ἐπὶ τὸν Τηλε-
βόαν ποταμόν. οὗτος δ' ἦν καλὸς μὲν, μέγας δ' οὐ·
4 κῶμαι δὲ πολλαὶ περὶ τὸν ποταμόν ἦσαν. ὁ δὲ τόπος
οὗτος Ἀρμενία ἐκαλεῖτο ἢ πρὸς ἐσπέραν. ὕπαρχος δ'
ἦν αὐτῆς Τιρίβαζος, ὁ καὶ βασιλεὶ φίλος γενόμενος,
καὶ ὁπότε παρείη, οὐδεὶς ἄλλος βασιλεὶ ἐπὶ τὸν ἴσκον
5 ἀνέβαλλεν. οὗτος προσήλασεν ἰσκέας ἔχων, καὶ προ-
πέμφας ἐρμηνεῖα εἶπεν ὅτι βούλοιο διαλεχθῆναι τοῖς
ἄρχουσι. τοῖς δὲ στρατηγοῖς ἔδοξεν ἀκούσαι· καὶ προσ-
6 ελθόντες εἰς ἐκήκουον ἠρωτῶν τί θέλοι. ὁ δὲ εἶπεν ὅτι
σπεισασθαι βούλοιο ἐφ' ᾧ μήτε αὐτὸς τοὺς Ἕλληνας
ἀδικεῖν μήτε ἐκείνους κάειν τὰς οἰκίας, λαμβάνειν τε
τάκτιηδεια ὄσων θέοιντο. ἔδοξε ταῦτα τοῖς στρατηγοῖς
καὶ ἐσπέσαντο ἐπὶ τούτοις.
- 7 Ἐντεῦθεν δ' ἐκορεύθησαν σταθμοὺς τρεῖς διὰ πε-
δίου παρασάγγας πεντεκαίδεκα· καὶ Τιρίβαζος παρη-
κολούθει ἔχων τὴν ἑαυτοῦ δύναμιν ἀπέχων ὡς δέκα
σταδίους· καὶ ἀφίκοντο εἰς βασιλείαν καὶ κῶμας πέριξ
8 πολλὰς πολλῶν τῶν ἐκίτηδειαν μεστιάς. στρατοπε-

δευομένων δ' αὐτῶν γίνεταί τῆς νυκτὸς χιῶν πολλή·
 καὶ ἑσθὲν ἔδοξε διασκηρῆσαι τὰς τάξεις καὶ τοὺς στρα-
 τηγῶν κατὰ τὰς κόμας· οὐ γὰρ εἰρων πολέμιον οὐ-
 δένα καὶ ἀσφαλὲς ἔδοκει εἶναι διὰ τὸ πλῆθος τῆς χι-
 ων. ἐνταῦθα εἶχον πάντα τὰ ἐπιτήδεια ὅσα ἐστὶν 9
 ἀγαθὰ, λερεῖα, σῆτον, οἶνους παλαιοὺς εὐσώδεις, ἀστα-
 φίδας, ὄσπρια παντοδαπά. τῶν δὲ ἀποσκευασμένων
 τινὲς ἀπὸ τοῦ στρατοπέδου ἔλεγον ὅτι κακίδοιεν στρα-
 τευμα καὶ νύκτωρ πολλὰ κυρὰ φαίνοτο. ἔδοκει δὲ 10
 τοῖς στρατηγοῖς οὐκ ἀσφαλὲς εἶναι διασκηρῶν, ἀλλὰ
 συναγαγεῖν τὸ στρατευμα πάλιν. ἐντεῦθεν συνῆλθον·
 καὶ γὰρ ἔδοκει διαιδριάσειν. νυκτερευόντων δ' αὐ- 11
 τῶν ἐνταῦθ' ἐπιπίπτει χιῶν ἄπλετος, ὥστε ἀπέκραψε
 καὶ τὰ ὄπλα καὶ τοὺς ἀνθρώπους κατακειμένους· καὶ
 τὰ ὑποζύγια συνεπόδισεν ἢ χιῶν· καὶ πολὺς ὄκρος ἦν
 ἀνίστασθαι· κατακειμένων γὰρ ἀλειωνόν ἦν ἢ χιῶν
 ἐπιπεπταυῖα ὅτῃ μὴ παραρροσίη· ἐπεὶ δὲ Ξενοφῶν 12
 ἐτόλμησε γυμνὸς ἀναστὰς σχῆζειν ξύλα, τάχ' ἀναστὰς
 τις καὶ ἄλλος ἐκείνου ἀφελόμενος ἔσχιζεν. ἐκ δὲ τοῦ-
 του καὶ οἱ ἄλλοι ἀναστάντες πῦρ ἔκαον καὶ ἐχρόντο·
 πολὺ γὰρ ἐνταῦθα ἠύρισκετο χεῖμα, γὰρ ἐχρῶντο ἀντ' 13
 ἔλαιον, σύειον καὶ σφσάμινον καὶ ἀμυγδάλινον ἐκ τῶν
 πικρῶν καὶ τερμίνθινον. ἐκ δὲ τῶν αὐτῶν τούτων
 καὶ μύρον ἠύρισκετο.

Μετὰ ταῦτα ἔδοκει πάλιν διασκηρῆτέον εἶναι εἰς 14
 τὰς κόμας εἰς στέγας. ἐνθα δὲ οἱ στρατιῶται σὺν
 πολλῇ κραυγῇ καὶ ἤθονῃ ἦσαν ἐπὶ τὰς στέγας καὶ τὰ
 ἐπιτήδεια· ὅσοι δὲ ὅτε τὸ πρότερον ἀπῆσαν τὰς οἰκίας
 ἐνέπρησαν ὑπὸ ἀτασθαλίας δίκην ἐδίδοσαν κακῶς
 σκηρῶντες. ἐντεῦθεν ἐπεμψαν νυκτὸς Δημοκράτην 15
 Τημνίτην ἄνδρας δόντες ἐπὶ τὰ ὄρη ἐνθα ἔφασαν οἱ

- ἀποσκεδαννύμενοι καθορᾶν τὰ πυρὰ· οὗτος γὰρ ἰδὼ-
 κει καὶ πρότερον πολλὰ ἤδη ἀληθεῦσαι τοιαῦτα, τὰ
 16 ὄντα τε ὡς ὄντα καὶ τὰ μὴ ὄντα ὡς οὐκ ὄντα. πορευ-
 θείς δὲ τὰ μὲν πυρὰ οὐκ ἔφη ἰδεῖν, ἄνδρα δὲ συλλαβῶν
 ἦκεν ἄγων ἔχοντα τόξον Περσικὸν καὶ φαρέτραν καὶ
 17 σάγαριν οἰανπερ καὶ Ἀμαζόνες ἔχουσιν. ἐρωτάμενος
 δὲ ποδαπὸς εἶη Πέρσης μὲν ἔφη εἶναι, πορευέσθαι δ'
 ἀπὸ τοῦ Τιριβάξου στρατεύματος, ὅπως ἐπιτήδεια λά-
 βου. οἱ δ' ἠρώτων αὐτὸν τὸ στράτευμα ὁπόσον τε εἶη
 18 καὶ ἐπὶ τίνι συνειλεγμένον. ὁ δὲ εἶπεν ὅτι Τιριβάξος
 εἶη ἔχων τήν τε ἑαυτοῦ δύναμιν καὶ μισθοφόρους Χά-
 λυβας καὶ Ταόχους· παρεσκευάσθαι δὲ αὐτὸν ἔφη ὡς
 ἐπὶ τῇ ὑπερβολῇ τοῦ ὄρους ἔνοοις στενοῖς ἤπερ μοναχῇ
 εἶη πορεία, ἐνταῦθα ἐπιδησόμενον τοῖς Ἑλλήσιν.
 19 ἀκούσασι τοῖς στρατηγοῖς ταῦτα ἔδοξε τὸ στράτευμα
 συναγαγεῖν· καὶ εὐθύς φύλακας καταλιπόντες καὶ
 στρατηγὸν ἐπὶ τοῖς μένουσι Σοφαίνετον Στυμφάλιον
 ἐπορευόντο ἔχοντες ἡγεμόνα τὸν ἀλόντα ἄνθρωπον.
 20 ἐπειδὴ δὲ ὑπερέβαλλον τὰ ὄρη, οἱ πελτασταὶ προτόν-
 τες καὶ κατιδόντες τὸ στρατόπεδον οὐκ ἔμειναν τοὺς
 ὀπλίτας, ἀλλ' ἀνακραγόντες ἔθρον ἐπὶ τὸ στρατόπεδον.
 21 οἱ δὲ βάρβαροι ἀκούσαντες τὸν θόρυβον οὐκ ὑπέμει-
 ναν, ἀλλ' ἔφειγον· ὅμως δὲ καὶ ἀπέθανόν τινες τῶν
 βαρβάρων καὶ ἵπποι ἤλωσαν εἰς εἴκοσι καὶ ἡ σκιπὴν ἣ
 Τιριβάξου ἑάλω καὶ ἐν αὐτῇ κλιναὶ ἀργυρόποδες καὶ
 ἐκπώματα καὶ οἱ ἀρτοκόποι καὶ οἱ οἰνοχόοι φάσκοντες
 22 εἶναι. ἐπειδὴ δὲ ἐπύθοντο ταῦτα οἱ τῶν ὀπλιτῶν
 στρατηγοί, ἔδοκει αὐτοῖς ἀπιέναι τήν ταχίστην ἐπὶ τὸ
 στρατόπεδον, μὴ τις ἐπίθεσις γένοιτο τοῖς καταλελειμ-
 μένοις. καὶ εὐθύς ἀνακαλεσάμενοι τῇ σάλπιγγι ἀπή-
 σαν, καὶ ἀφίκοντο αὐθημερὸν ἐπὶ τὸ στρατόπεδον.

Τῇ δ' ὑστεραίᾳ ἐδόκει πορευτέον εἶναι ὄπη δὺ- V.
 ναιντο τάχιστα πρὶν συλλεγῆναι τὸ στράτευμα πάλιν
 καὶ καταλαβεῖν τὰ στενά. συσκευασάμενοι δ' εὐθύς
 ἐπορεύοντο διὰ χιόνος πολλῆς ἡγεμόνας ἔχοντες πολ-
 λούς· καὶ αὐθιμερὸν ὑπερβαλόντες τὸ ἄκρον ἐφ' ᾧ
 ἐμελλεν ἐπιτίθεσθαι Τιρίβαζος κατεστρατοπεδεύσαν-
 το. ἐντεῦθεν δ' ἐπορεύθησαν σταδμοὺς ἐρήμους τρεῖς 2
 παρασάγγας πεντεκαίδεκα ἐπὶ τὸν Εὐφράτην ποτα-
 μόν, καὶ διέβαινον αὐτὸν βρεχόμενοι πρὸς τὸν ὄμφα-
 λόν. ἐλέγοντο δὲ αὐτοῦ αἱ πηγαὶ οὐ πρόσω εἶναι. ἐν- 3
 τεῦθεν ἐπορεύοντο διὰ χιόνος πολλῆς καὶ πεδίου σταθ-
 μοὺς τρεῖς παρασάγγας πέντε. ὁ δὲ τρίτος ἐγένετο
 χαλεπὸς καὶ ἄνεμος βορρᾶς ἐναντιὸς ἔπνει παντάσῃν
 ἀποκάων πάντα καὶ πηγνὺς τοὺς ἀνθρώπους. ἐνθα δὴ 4
 τῶν μάντεων τις εἶπε σφαγιάσασθαι τῷ ἀνέμῳ, καὶ
 σφαγιάζεται· καὶ πᾶσι δὴ περιφανῶς ἐδοξε λῆξαι τὸ
 χαλεπὸν τοῦ πνεύματος. ἦν δὲ τῆς χιόνος τὸ βάθος
 ὄργυιᾶ· ὥστε καὶ τῶν ὑποζυγίων καὶ τῶν ἀνδραπόδων
 πολλὰ ἀπώλετο καὶ τῶν στρατιωτῶν ὡς τριάκοντα.
 διεγένοντο δὲ τὴν νύκτα πῦρ κάοντες· ξύλα δ' ἦν ἐν 5
 τῷ σταδμῷ πολλά· οἱ δὲ ὄψε προσιόντες ξύλα οὐκ
 εἶχον. οἱ οὖν κάλαι ἦκουτες καὶ πῦρ κάοντες οὐ προσ-
 ἔισαν πρὸς τὸ πῦρ τοὺς ὀψίζοντας, εἰ μὴ μεταδοῖεν
 αὐτοῖς πυρούς ἢ ἄλλο εἶτι ἐχοιεν βρωτόν. ἐνθα δὴ 6
 μετεδίδοσαν ἀλλήλοις ὧν εἶχον ἕκαστοι. ἐνθα δὲ τὸ
 πῦρ ἐκάετο διατηκομένης τῆς χιόνος βόθροι ἐγίνοντο
 μεγάλοι ἔστε ἐπὶ τὸ δάπεδον· οὐ δὴ παρῆν μετρεῖν τὸ
 βάθος τῆς χιόνος. ἐντεῦθεν δὲ τὴν ἐπιούσαν ἡμέραν 7
 ὄλην ἐπορεύοντο διὰ χιόνος, καὶ πολλοὶ τῶν ἀνθρώ-
 πων ἐβουλιμίασαν. Ξενοφῶν δ' ὀπισθοφυλακῶν καὶ
 καταλαμβάνων τοὺς πίπτοντας τῶν ἀνθρώπων ἡγνύει

- 8 ὅ,τι τὸ πάθος εἴη. ἐπειδὴ δὲ εἶπέ τις αὐτῷ τῶν ἐμπε-
 ρων ὅτι σαφῶς βουλιμιῶσι κἄν τι φάγωσιν ἀναστή-
 σονται, περιῶν περὶ τὰ ὑποζύγια, εἰ ποῦ τι ὀρφῆ
 βρωτόν, διεδίδου καὶ διέπεμπε διδόντας τοὺς δυναμέ-
 νους παρατρέχειν τοῖς βουλιμιῶσιν. ἐπειδὴ δὲ τι ἐμ-
 9 φάγοιεν, ἀνίσταντο καὶ ἐπορεύοντο. πορευομένων
 δὲ Χειρίσοφος μὲν ἀμφὶ κνέφας πρὸς κώμην ἀφικνεῖ-
 ται, καὶ ὑδροφορούσας ἐκ τῆς κώμης πρὸς τῇ κρήνῃ
 γυναικας καὶ κόρας καταλαμβάνει ἔμπροσθεν τοῦ ἐρύ-
 10 ματος. αὐταὶ ἡρώτων αὐτοὺς τίνες εἴεν. ὁ δ' ἐρηγηνὺς
 εἶπε περσισι ὅτι παρὰ βασιλέως πορεύονται πρὸς τὸν
 σατραπήν. αἱ δὲ ἀπεκρίναντο ὅτι οὐκ ἐνταῦθα εἴη,
 ἀλλ' ἀπέχοι ὅσον παρασάγγην. οἱ δ', ἐπεὶ ὄψῃ ἦν,
 πρὸς τὸν καμάρχην συνεισέρχονται εἰς τὸ ἔρμα σὺν
 11 ταῖς ὑδροφόροις. Χειρίσοφος μὲν οὖν καὶ ὅσοι ἐδνη-
 θησαν τοῦ στρατεύματος ἐνταῦθα ἔστρατοπεδεύσαντο,
 τῶν δ' ἄλλων στρατιωτῶν οἱ μὴ δυνάμενοι διατελέσαι
 τὴν ὁδὸν ἐνυκτέρευσαν ἄσιτοι καὶ ἄνευ πυρός· καὶ
 12 ἐνταῦθά τινες ἀπῶλοντο τῶν στρατιωτῶν. ἐφείποντο
 δὲ τῶν πολεμίων συνειλεγμένοι τινὲς καὶ τὰ μὴ δυνά-
 μενα τῶν ὑποζυγίων ἤρπαζον καὶ ἀλλήλοις ἐμάχοντο
 περὶ αὐτῶν. ἐλείποντο δὲ τῶν στρατιωτῶν οἳ τε
 διεφθαρμένοι ὑπὸ τῆς χιόνος τοὺς ὀφθαλμοὺς οἳ τε
 ὑπὸ τοῦ ψύχους τοὺς δακτύλους τῶν ποδῶν ἀποσεση-
 13 πότες. ἦν δὲ τοῖς μὲν ὀφθαλμοῖς ἐπικούρημα τῆς χι-
 νος εἰ τις μέλαν τι ἔχων πρὸ τῶν ὀφθαλμῶν ἐπορεύετο,
 τῶν δὲ ποδῶν εἰ τις κινεῖτο καὶ μηδέποτε ἤσυχον ἔχει
 14 καὶ εἰ τὴν νύκτα ὑπολύοιτο· ὅσοι δὲ ὑποδεθεμένοι
 ἐκοιμᾶντο, εἰσεδύοντο εἰς τοὺς πόδας οἱ ἱμάντες καὶ
 τὰ ὑποδήματα περιεπήγνυτο· καὶ γὰρ ἦσαν, ἐπειδὴ
 ἐπέλιπε τὰ ἀρχαῖα ὑποδήματα, καρβάτιναι πεποιθ-

μέναι ἐκ τῶν νεοδάρτων βοῶν. διὰ τὰς τοιαύτας 15
 οὖν ἀνάγκας ὑπελείποντο τινες τῶν στρατιωτῶν· καὶ
 ἰδόντες μέλαν τι χωρίον διὰ τὸ ἐκλελοιπέναι αὐτόθι
 τὴν χιόνα εἰκάζον τετηκέναι· καὶ ἐτετήκει διὰ κρήνην
 τινὰ ἣ πλησίον ἦν ἀτμίζουσα ἐν νάπη. ἐνταῦθ' ἐκ-
 τραπόμενοι ἐκάθηντο καὶ οὐκ ἔφασαν πορεύσεσθαι. ὁ 16
 δὲ Ξενοφῶν ἔχων ὀπισθοφύλακας ὡς ᾗσθετο, εἶδεντο
 αὐτῶν πάσῃ τέχνῃ καὶ μηχανῇ μὴ ἀπολείπεσθαι, λέγων
 ὅτι ἔπονται πολλοὶ πολέμιοι συνειλεγμένοι, καὶ τελευ-
 τῶν ἐχαλείπαιεν. οἱ δὲ σφάττειν ἐκέλευον· οὐ γὰρ
 ἂν δύνασθαι πορευθῆναι. ἐνταῦθα ἔδοξε κράτιστον 17
 εἶναι τοὺς ἐπομένους πολέμιους φοβῆσαι, εἰ τις δύ-
 ναιτο, μὴ ἐπίοιεν τοῖς κάμνουσι. καὶ ἦν μὲν σκότος
 ἤδη, οἱ δὲ προσῆσαν πολλῷ θορόβῳ ἀμφὶ ὧν εἶχον
 διαφερόμενοι. ἐνθα δὴ οἱ μὲν ὀπισθοφύλακες αἶτε 18
 ὑγαιίνοντες ἐξαναστάτες ἔδραμον εἰς τοὺς πολέμιους·
 οἱ δὲ κάμνοντες ἀνακραγόντες ὅσον ἐδύνατο μέγι-
 στον τὰς ἀσπίδας πρὸς τὰ δόρατα ἐκροσσαν. οἱ δὲ πο-
 λέμιοι δεισάντες ἤκαν ἑαυτοὺς κατὰ τῆς χιόνος εἰς τὴν
 νάπην, καὶ οὐδεὶς ἔτι οὐδαμοῦ ἐφθέγγατο. καὶ Ξενο- 19
 φῶν μὲν καὶ οἱ σὺν αὐτῷ εἰπόντες τοῖς ἀσθενούσιν ὅτι
 τῇ ὑστεραίᾳ ἤξουσὶ τινες ἐπ' αὐτούς, πορευόμενοι
 πρὶν τέτταρα στάδια διελθεῖν ἐντυγχάνουσιν ἐν τῇ
 ὁδῷ ἀναπαυομένοις ἐπὶ τῆς χιόνος τοῖς στρατιώταις
 ἐγκεκαλυμμένοις, καὶ οὐδὲ φυλακὴ οὐδέμια καθεισθη-
 κει· καὶ ἀνίστασαν αὐτούς. οἱ δ' ἔλεγον ὅτι οἱ ἔμπρο-
 σθεν οὐχ ὑποχωροῦεν. ὁ δὲ παριῶν καὶ παραπέμπων 20
 τῶν πελταστῶν τοὺς ἰσχυροτάτους ἐκέλευε σκέψασθαι
 τί εἴη τὸ κωλύον. οἱ δὲ ἀπήγγελλον ὅτι ὄλον οὕτως
 ἀναπαύοιτο τὸ στράτευμα. ἐνταῦθα καὶ οἱ ἀμφὶ Ξε- 21
 νοφῶντα ἠύλλισθησαν αὐτοῦ ἄνευ πυρὸς καὶ ἄδειπνοι,

φυλακὰς οἷας ἐθύναντο καταστησάμενοι. ἐπεὶ δὲ πρὸς
 ἡμέραν ἦν, ὁ μὲν Ξενοφῶν πέμψας πρὸς τοὺς ἀσθε-
 νοῦντας τοὺς νεωτάτους ἀναστήσαντας ἐκέλευεν ἀνα-
 22 γκάζειν προτέναι. ἐν δὲ τούτῳ Χειρίσοφος πέμπει
 τῶν ἐκ τῆς κώμης σκεφομένους πῶς ἔχουσιν οἱ τελευ-
 ταῖοι. οἱ δὲ ἄσμενοι ἰδόντες τοὺς μὲν ἀσθενοῦντας
 τούτοις παρέδοσαν κομίζειν ἐπὶ τὸ στρατόπεδον, αὐτοὶ
 δὲ ἐπορεύοντο, καὶ πρὶν εἰκοσι στάδια διεληλυθέναι
 23 ἦσαν πρὸς τῇ κώμῃ ἐνθα Χειρίσοφος ἠύλλετο. ἐπεὶ
 δὲ συνεγένοντο ἀλλήλοις, ἔδοξε κατὰ τὰς κώμας ἀσφα-
 λὲς εἶναι τὰς τάξεις σκηνοῦν. καὶ Χειρίσοφος μὲν αὐ-
 τοῦ ἔμενεν, οἱ δὲ ἄλλοι διαλαχόντες ὡς ἐώρων κώμας
 24 ἐπορεύοντο ἕκαστοι τοὺς ἑαυτῶν ἔχοντες. ἐνθα δὲ
 Πολυκράτης Ἀθηναῖος λοχαγὸς ἐκέλευσεν ἀφιέναι ἑαυ-
 τόν· καὶ λαβὼν τοὺς εὐζώνους, θέων ἐπὶ τὴν κώμην
 ἦν εἰλήχει Ξενοφῶν καταλαμβάνει πάντας ἔνδον τοὺς
 κωμήτας καὶ τὸν κωμάρχην, καὶ πύλους εἰς δασμὸν
 βασιλεῖ τρεφομένους ἑπτακαίδεκα, καὶ τὴν θυγατέρα
 τοῦ κωμάρχου ἐνάτην ἡμέραν γεγαμημένην· ὁ δ' ἀνήρ
 αὐτῆς λαγῶς ᾤχετο θηράσων καὶ οὐχ ἦλω ἐν ταῖς κώ-
 25 μαις. αἱ δ' οἰκίαι ἦσαν κατάγειοι, τὸ μὲν στόμα ὠσ-
 περ φρέατος, κάτω δ' εὐρεῖται· αἱ δὲ εἰσοδοὶ τοῖς μὲν
 ὑποξυγίοις ὄρουκαί, οἱ δὲ ἄνθρωποι κατέβαινον ἐπὶ
 κλίμακος. ἐν δὲ ταῖς οἰκίαις ἦσαν αἶγες, οἰες, βόες,
 ὄρνιθες, καὶ τὰ ἔκγονα τούτων· τὰ δὲ κτήνη πάντα
 26 χιλῶ ἔνδον ἐτρέφετο. ἦσαν δὲ καὶ πυροὶ καὶ κριθαὶ
 καὶ ὄσπρια καὶ οἶνος κριθίνος ἐν κρατῆρσιν. ἐνήσαν
 δὲ καὶ αὐταὶ αἱ κριθαὶ ἰσοχειλεῖς, καὶ κάλαμοι ἐν-
 ἔκειντο, οἱ μὲν μελίζους οἱ δὲ ἐλάττους, γόνυατα οὐκ
 27 ἔχοντες· τούτους δ' ἔδει ὁπότε τις διψῆναι λαβόντα εἰς
 τὸ στόμα μύζειν. καὶ πάνυ ἄκρατος ἦν, εἰ μὴ τις

ὕδωρ ἐπιχέοι· καὶ πάνυ ἡδὺν συμμαθόντι τὸ πῶμα ἦν.
 ὁ δὲ Ξενοφῶν τὸν ἄρχοντα τῆς κώμης ταύτης σὺν- 28
 δεικνον ἐποίησατο καὶ θαρρεῖν [αὐτὸν] ἐκέλευε λέγων
 ὅτι οὔτε τῶν τέκνων στερήσοιτο τὴν τε οἰκίαν αὐτοῦ
 ἀντεμπλήσαντες τῶν ἐπιτηδείων ἀπλάσι, ἣν ἀγαθόν
 τι τῷ στρατεύματι ἐξηγησάμενος φαινῆται ἔσθ' ἂν ἐν
 ἄλλῳ ἔθνῃ γένωνται. ὁ δὲ ταῦτα ὑπισχνετο, καὶ 29
 φιλοφρονούμενος οἶνον ἔφρασεν ἔνθα ἦν κατορω-
 ρυγμένος. ταύτην μὲν οὖν τὴν νύκτα διασκηνίσαν
 τες οὕτως ἐκοιμήθησαν ἐν πᾶσιν ἀφθόνοις πάντες οἱ
 στρατιῶται, ἐν φυλακῇ ἔχοντες τὸν κωμάρχην καὶ τὰ
 τέκνα αὐτοῦ ὁμοῦ ἐν ὀφθαλμοῖς. τῇ δ' ἐπιούσῃ ἡμέρᾳ 30
 Ξενοφῶν λαβὼν τὸν κωμάρχην πρὸς Χειρίσοφον ἐπο-
 ρεύετο· ὅπου δὲ παρῖοι κώμην, ἐτρέπετο πρὸς τοὺς ἐν
 ταῖς κώμαις καὶ κατελάμβανε πανταχοῦ εὐαχουμένους
 καὶ εὐθυμουμένους, καὶ οὐδαμόθεν ἀφίεσαν πρὶν πα-
 ραθεῖναι αὐτοῖς ἄριστον· οὐκ ἦν δ' ὅπου οὐ παρετί- 31
 θεσαν ἐπὶ τὴν αὐτὴν τράπεζαν κρέα ἄρνεα, ἑρίφεια,
 χοίρεια, μόσχεια, ὀρνίθια, σὺν πολλοῖς ἄρτοις τοῖς
 μὲν πυρήνιοις τοῖς δὲ κριθίνιοις. ὁπότε δέ τις φιλοφρο- 32
 νούμενός τῳ βούλοιο προπιεῖν, εἴλεεν ἐπὶ τὸν κρα-
 τήρα, ἐνθεν ἐπικύψαντα ἔδει ῥοφοῦντα πίνειν ὥσπερ
 βοῦν. καὶ τῷ κωμάρχη ἐδίδοσαν λαμβάνειν ὅ,τι βού-
 λοιτο. ὁ δὲ ἄλλο μὲν οὐδὲν ἐδέχετο, ὅπου δέ τινα τῶν
 συγγενῶν ἴδοι, πρὸς ἑαυτὸν ἀεὶ ἐλάμβανεν. ἐπεὶ δ' 33
 ἦλθον πρὸς Χειρίσοφον, κατελάμβανον κἀκαίνους σκη-
 νοῦντας ἐστεφανωμένους τοῦ ξηροῦ χιλοῦ στεφάνοις,
 καὶ διακονοῦντας Ἀρμενίους παῖδας σὺν ταῖς βαρβα-
 ρικαῖς στολαῖς· τοῖς δὲ παισὶν ἐδείκνυσαν ὥσπερ ἔνεοῖς
 ὅ,τι θεοὶ ποιεῖν. ἐπεὶ δ' ἀλλήλους ἐφιλοφρονήσαντο 34
 Χειρίσοφος καὶ Ξενοφῶν, κοινῇ δὴ ἀνηρώτων τὸν

- κωμάρχην διὰ τοῦ περιβόητος ἑρμηνέως τις εἴη ἢ
 χώρα. ὁ δ' ἔλεγεν ὅτι Ἀρμενία. καὶ πάλιν ἠρώτων
 τίνι οἱ Ἴπκοι τρέφονται. ὁ δ' ἔλεγεν ὅτι βασιλεὶ σαρκός·
 τὴν δὲ πλησίον χώραν ἔφη εἶναι Χάλυβας, καὶ τὴν
 35 ὁδὸν ἔφραξεν ἢ εἴη. καὶ αὐτὸν τότε μὲν ᾤχετο ἔργον
 Ξενοφῶν πρὸς τοὺς ἑαυτοῦ οἰκέτας, καὶ ἵπκον ὃν εἰλή-
 φει παλαιότερον δίδωσι τῷ κωμάρχη ἀναθρόφῃντι κα-
 ταθύσαι, ὅτι ἤκουσεν αὐτὸν ἰσθρὸν εἶναι τοῦ Ἥλιου,
 δεδιὸς μὴ ἀποθάνῃ· ἐκεκάρωτο γὰρ ὑπὸ τῆς πορείας·
 αὐτὸς δὲ τῶν πῶλων λαμβάνει, καὶ τῶν ἄλλων στρα-
 36 τηγῶν καὶ λοχαγῶν ἔδωκεν ἐκάστῳ πῶλον. ἦσαν δ'
 οἱ ταύτη Ἴπκοι μείονες μὲν τῶν Περσικῶν, θυμοειδέ-
 στεροι δὲ πολὺ. ἐνταῦθα δὴ καὶ διδάσκει ὁ κωμάρχη
 περὶ τοὺς κόδας τῶν Ἴπκων καὶ τῶν ὑποζυγίων σακί-
 περιεπιλεῖν, ὅταν διὰ τῆς χιόνος ἄγῳσιν· ἄνευ γὰρ τῶν
 σακίων κατεδύνοντο μέχρι τῆς γαστρός.
- VI. Ἐπεί δ' ἡμέρα ἦν ὀγδόη, τὸν μὲν ἡγεμόνα παρα-
 δίδωσι Χειρισόφῳ, τοὺς δ' οἰκέτας καταλείπει τῷ κω-
 μάρχη, πλὴν τοῦ υἱοῦ τοῦ ἄρτι ἠβίασκοντες· τοῦ-
 τον δ' Ἐπισθένει Ἀμφικολίτῃ παραδίδωσι φυλάττειν,
 ὅπως εἰ καλῶς ἡγήσοιτο, ἔχων καὶ τοῦτον ἄκιοι. καὶ
 εἰς τὴν οἰκίαν αὐτοῦ εἰσεφόρησαν ὡς ἐδύναντο κλει-
 2 στα, καὶ ἀναξεύξαντες ἐπορεύοντο. ἦγετο δ' αὐτοῖς
 ὁ κωμάρχης λελυμένος διὰ χιόνος· καὶ ἤδη τε ἦν ἐν τῇ
 τρίτῃ σταθμῇ, καὶ Χειρισόφος αὐτῷ ἐχαλεπάνθη ὅτι
 οὐκ εἰς κόμας ἦγαγεν. ὁ δ' ἔλεγεν ὅτι οὐκ εἶεν ἐν τῇ
 τόπῳ τούτῳ. ὁ δὲ Χειρισόφος αὐτὸν ἔπεισε μὲν, ἔθηκε
 3 δ' οὐ. ἐκ δὲ τούτου ἐκεῖνος τῆς νυκτὸς ἀποδράς ᾤχετο
 καταλιπὼν τὸν υἱόν. τοῦτέ γε δὴ Χειρισόφῳ καὶ
 Ξενοφῶντι μόνον διάφορον ἐν τῇ πορείᾳ ἐγενετο, ἢ
 τοῦ ἡγεμόνος κάκωσις καὶ ἀμέλεια. Ἐπισθένης δὲ

ἤρασθη τοῦ παιδὸς καὶ οὐκ ἔδει κομίσας πιστοτάτῳ
 ἔχρητο. μετὰ τοῦτο ἐπορευέθησαν ἐπὶ σταθμούς ἐνά 4
 πέντε παρασάγγας τῆς ἡμέρας παρὰ τὸν Φᾶσιν ποτα-
 μόν, εὖρος πλεθριαῖον. ἐντεῦθεν ἐπορευέθησαν στα- 5
 θμούς δύο παρασάγγας δέκα· ἐπὶ δὲ τῇ εἰς τὸ πεδῖον
 ὑπερβολῇ ἀπήντησαν αὐτοῖς Χάλυβες καὶ Τάοχοι καὶ
 Φασιανοί. Χρισόφορος δ' ἐπεὶ κατεῖθε τοὺς πολεμίους 6
 ἐπὶ τῇ ὑπερβολῇ, ἐπαύσατο πορευόμενος, ἀπέχων εἰς
 τριάκοντα σταθμούς, ἵνα μὴ κατὰ κέρως ἄγων πλη-
 σιάσῃ τοῖς πολεμίοις· παρήγγειλε δὲ καὶ τοῖς ἄλλοις
 παραγγεῖν τοὺς λόχους, ὅπως ἐπὶ φάλαγγος γένοιτο τὸ
 στρατεύμα. ἐπεὶ δὲ ἦλθον οἱ ὀπισθοφυλάκες, συνε- 7
 κέλευσε στρατηγούς καὶ λοχαγούς, καὶ ἔλεξεν αὐτοῖς.
 Οἱ μὲν πολέμοι, ὡς ὁρᾶτε, κατέχουσι τὰς ὑπερβολὰς
 τοῦ ὄρους· ὧρα δὲ βουλευέσθαι ὅπως ὡς κάλλιστα
 ἀγωνισθῆμεθα. ἐμοὶ μὲν οὖν δοκεῖ παραγγεῖλαι μὲν 8
 ἀριστοποιεῖσθαι τοῖς στρατιώταις, ἡμεῖς δὲ βουλευέ-
 σθαι εἴτε τήμερον εἴτε αὐριον δοκεῖ ὑπερβάλλειν τὸ
 ὄρος. Ἐμοὶ δὲ γε, ἔφη ὁ Κλεάνωρ, δοκεῖ, ἐπὶ τὰ 9
 ἄριστα ἀριστήσωμεν, ἔξοπλισαμένους ὡς τάχιστα ἵεναι
 ἐπὶ τοὺς ἄνδρας. εἰ γὰρ διατρέψομεν τὴν τήμερον ἡμέ-
 ραν, οἱ τε νῦν ἡμᾶς ὁρῶντες πολέμοι θαρραλεώτεροι
 ἔσονται καὶ ἄλλους εἰκὸς τούτων θαρρούντων πλείους
 προσγενέσθαι. μετὰ τοῦτον Ξενοφῶν εἶπεν, Ἐγὼ δ' 10
 οὕτω γυγνώσκω. εἰ μὲν ἀνάγκη ἐστὶ μάχεσθαι, τοῦτο
 δεῖ παρασκευάσασθαι ὅπως ὡς κράτιστα μαχοῦμεθα·
 εἰ δὲ βουλόμεθα ὡς ῥᾶστα ὑπερβάλλειν, τοῦτό μοι
 δοκεῖ σκεπτότερον εἶναι ὅπως ἐλάχιστα μὲν τραύματα λά-
 βωμεν, ὡς ἐλάχιστα δὲ σώματα ἀνδρῶν ἀποβάλωμεν.
 τὸ μὲν οὖν ὄρος ἐστὶ τὸ ὁρώμενον πλέον ἢ ἐφ' ἐξή- 11
 κοντα στάδια, ἄνδρες δ' οὐδαμοῦ φυλάττοντες ἡμᾶς

- φανεροί εἰσιν ἄλλ' ἢ κατ' αὐτὴν τὴν ὁδὸν· πολὺ οὖν κρείττον τοῦ ἐρήμου ὄρους καὶ κλέψαι τι κειραῶθαι λαθόντας καὶ ἀρπάσαι φθάσαντας, εἰ δυναίμεθα, μῆλλον ἢ πρὸς ἰσχυρὰ χωρία καὶ ἄνδρας παρεσκευασμένους μάχεσθαι.
- 12 πολὺ γὰρ ἦσαν ὄρθιον ἀμαχεῖ ἴενα ἢ ὁμαλῆς ἐνθεν καὶ ἐνθεν πολεμίων ὄντων, καὶ νικτωρ ἀμαχεῖ μᾶλλον ἢ τὰ πρὸ ποδῶν ὀρφή τις ἢ μετ' ἡμέραν μαχόμενος, καὶ ἡ τραχεία τοῖς ποσὶν ἀμνησίουσιν εὐμενεστέρα ἢ ὁμαλὴ τὰς κεφαλὰς βαλλομένης.
- 13 καὶ κλέψαι δ' οὐκ ἀδύνατόν μοι δοκεῖ εἶναι, ἔξο μὲν νυκτὸς ἴεναί, ὡς μὴ ὀραῖσθαι, ἔξο δὲ ἀκείθεν τοσοῦτον ὡς μὴ εἰσθῆσιν παρέχειν. δοκούμεν δ' εἰ μοι ταύτη προσποιούμενοι προσβαλεῖν ἐφημοτέρῳ ἐν τῷ ἄλλῳ ὄρει χρῆσθαι· μένοιεν γὰρ αὐτοῦ μᾶλλον ἀθροοὶ οἱ πολέμιοι. ἀτὰρ τι ἐγὼ περὶ κλοπῆς συμβόλομαι; ὑμᾶς γὰρ ἔγωγε, ὦ Χειρίσοφε, ἀκούω τοὺς Λακεδαιμονίους ὅσοι ἐστὲ τῶν ὁμοίων εὐθύς ἐκ πείδων κλέπτειν μελετᾶν, καὶ οὐκ αἰσχρὸν εἶναι ἄλλα
- 15 καλὸν κλέπτειν ὅσα μὴ καλύει νόμος. ὅπως δὲ ὡς κράτιστα κλέπτητε καὶ κειραῶσθε λανθάνειν, νόμον ἄρα ὑμῖν ἐστίν, εἰ μὴ ληφθῆτε κλέπτοντες, μαστιγούσθαι. νῦν οὖν μάλα σοι καιρὸς ἐστίν ἐπιδειξασθαι τὴν παιδείαν, καὶ φυλάξασθαι μὴ ληφθῶμεν κλέπτοντες τοῦ ὄρους, ὡς μὴ πληγὰς λάβωμεν. Ἄλλα μέντοι, ἔφη ὁ Χειρίσοφος, κἀγὼ ὑμᾶς τοὺς ἄθληταίους ἀκούω δεινούς εἶναι κλέπτειν τὰ δημόσια, καὶ μάλα ὄντος δεινοῦ τοῦ κινδύνου τῷ κλέπτοντι, καὶ τοὺς κρατίστους μέντοι μάλιστα, εἴτερ ὑμῖν οἱ κραιτιστοὶ ἄρχειν ἀξιοῦνται· ὥστε ὦρα καὶ σοὶ ἐπιδειξασθαι τὴν παιδείαν. Ἐγὼ μὲν τοίνυν, ἔφη ὁ Ξενοφῶν, ἔτοιμός εἰμι τοὺς ὀπισθοφυλάκας ἔχων, ἐπειδὴν δει-

τηγήσωμεν, ἵεναι καταληψόμενος τὸ ὄρος. ἔγω δὲ καὶ ἡγεμόνας· οἱ γὰρ γυμνήτες τῶν ἐπομένων ἡμῖν ἰλαπῶν ἔλαβόν τινας ἐνεδρεύσαντες· τούτων καὶ τυνθάνομαι ὅτι οὐκ ἄβατόν ἐστι τὸ ὄρος, ἀλλὰ νέμονται αἰεὶ καὶ βουσίην· ὥστε ἑάνπερ ἄπαξ λάβωμέν τι τοῦ ὄρους, βατὰ καὶ τοῖς ὑποζυγίοις ἔσται. ἐλπίξω δὲ 18 οὐδὲ τοὺς πολεμίους μενεῖν ἔτι, ἐπειδὴν ἰδῶσιν ἡμᾶς ἐν τῷ ὁμοίῳ ἐπὶ τῶν ἄκρων· οὐδὲ γὰρ νῦν ἐθέλουσι καταβαίνειν ἡμῖν εἰς τὸ ἴσον. ὁ δὲ Χειρίσοφος εἶπε, 19 Καὶ τί δεῖ σὲ ἵεναι καὶ λιπεῖν τὴν ὀπισθοφυλακίαν; ἢ ἀλλοὺς πέμψον, ἂν μὴ τινες ἐθελούσιοι φαίνονται. ἐκ τούτου Ἀριστάνυμος Μεθυδριεὺς ἐρχεται 20 ἰπλίτας ἔχων καὶ Ἀριστέας Χίτος γυμνήτας καὶ Νικόμαχος Οἰταῖος γυμνήτας· καὶ σύνθημα ἐποιήσαντο, ὅποτε ἔχοιεν τὰ ἄκρα, πυρὰ κείνιν πολλὰ. ταῦτα συνθέ- 21 μνοι ἡρίστων· ἐκ δὲ τοῦ ἀρίστου προήγαγεν ὁ Χειρίσοφος τὸ στράτευμα πᾶν ὡς δέκα σταδίους πρὸς τοὺς πολεμίους, ὅπως ὡς μάλιστα δοκοίη ταύτη προσάξειν.

Ἐπειδὴ δὲ ἐδείκνυσαν καὶ νύξ ἐγένετο, οἱ μὲν 22 ταχθέντες ᾤχοντο, καὶ καταλαμβάνουσι τὸ ὄρος, οἱ δὲ ἄλλοι αὐτοῦ ἀνεπαύοντο. οἱ δὲ πολέμιοι ἐπεὶ ἤσθοντο ἐχόμενον τὸ ὄρος, ἐρηγόρεσαν καὶ ἔκαον πυρὰ πολλὰ διὰ νυκτός. ἐπειδὴ δὲ ἡμέρα ἐγένετο Χειρίσο- 23 φος μὲν θυσάμενος ἦγε κατὰ τὴν ὁδόν, οἱ δὲ τὸ ὄρος καταλαβόντες κατὰ τὰ ἄκρα ἐπῆσαν. τῶν δ' αὖ πο- 24 λεμίων τὸ μὲν πολὺ ἔμμενεν ἐπὶ τῇ ὑπερβολῇ τοῦ ὄρους, μέρος δ' αὐτῶν ἀπήντα τοῖς κατὰ τὰ ἄκρα. πρὶν δὲ ὁμοῦ εἶναι τοὺς πολλοὺς ἀλλήλων συμμιγνύασιν οἱ κατὰ τὰ ἄκρα, καὶ νικῶσιν οἱ Ἕλληνας καὶ διώκουσιν. ἐν τούτῳ δὲ καὶ οἱ ἐκ τοῦ πεδίου οἱ μὲν πελασταὶ τῶν 25 Ἑλλήνων δρόμῳ ἔθεον πρὸς τοὺς παρατεταγμένους,

Χειρίσοφος δὲ βιάην ταχὺ ἐρείκετο σὺν τοῖς ὀπλίταις. 26 εἰ δὲ πολέμοι οἱ ἐπὶ τῇ ὁδῷ ἐκείδῃ τὸ ἄνω ἐώραν ἤττιάμενον, φεύγουσι· καὶ ἀπέθανον μὲν οὐ πολλοὶ αὐτῶν, γέφυρα δὲ κάμπωλα ἐλήφθη· ἃ οἱ Ἕλληνες 27 ταῖς μαγαίραις κόκτοντες ἀχρεῖα ἐποίησαν. ὡς δ' ἀνέβησαν, θύσαντες καὶ τροχάσιον στησάμενοι κατέβησαν εἰς τὸ πεδίον, καὶ εἰς κόμας κολλῶν ἀγαθῶν γεμούσας ἤλθον.

VII. Ἐκ δὲ τούτων ἐκοπεύθησαν εἰς Τάοχους σταθμοὺς κέντε παρασάγγας τριάκοντα· καὶ τὰ ἐπιτήδεια ἐπέλειπε· χωρία γὰρ ὦκον ἰσχυρὰ οἱ Τάοχοι, ἐν οἷς 2 καὶ τὰ ἐπιτήδεια πάντα εἶχον ἀνακεκομισμένοι. ἐπεὶ δ' ἀφίκοντο πρὸς χωρίον ὃ πόλιν μὲν οὐκ εἶχεν οὐδ' οἰκίας, συνειληλυθότες δ' ἦσαν αὐτόσε καὶ ἄνδρες καὶ γυναῖκες καὶ κτήνη πολλά, Χειρίσοφος μὲν πρὸς τοῦτο προσέβαλλεν εὐθύς ἦκων· ἐκείδῃ δὲ ἡ πρώτη τάξις ἀπέκαμνεν, ἄλλη προσῆι καὶ αὐθις ἄλλη· οὐ γὰρ ἦν 3 ἀθρόοις περιστῆναι, ἀλλὰ ποταμὸς ἦν κύκλω. ἐκείδῃ δὲ Ξενοφῶν ἦλθε σὺν τοῖς ὀπισθοφύλαξι καὶ πελτασταῖς καὶ ὀπλίταις, ἐνταῦθα δὴ λέγει Χειρίσοφος, Εἰς καλὸν ἦκετε· τὸ γὰρ χωρίον αἰρετέον· τῇ γὰρ στρατιῇ οὐκ ἴσται τὰ ἐπιτήδεια, εἰ μὴ ληφόμεθα τὸ χωρίον. 4 ἐνταῦθα δὴ κοινῇ ἐβουλευόντο· καὶ τοῦ Ξενοφῶντος ἐρωτῶντος τί τὸ καλύον εἴη εἰσελθεῖν εἶπεν ὁ Χειρίσοφος, Μία αὕτη ἀροδὸς ἐστὶν ἣν ὀρεῖς· ὅταν δὲ τις ταύτην κειράται παριέναι, κυλίνδουσι λίθους ὑπὲρ ταύτης τῆς ὑπερεχοῦσης πέτρας· ὃς δ' ἂν καταληφθῇ, οὕτω διατίθεται. ἅμα δ' ἔδειξε συντετριμ- 5 μένους ἀνθρώπους καὶ σκέλη καὶ πλευράς. Ἦν δὲ τοὺς λίθους ἀναλώσωσιν, εἶπε ὁ Ξενοφῶν, ἄλλῃ τι ἢ οὐδὲν καλύει παριέναι; οὐ γὰρ δὴ ἐκ τοῦ ἐναντίου

ὀρώμεν εἰ μὴ ὀλίγους τούτους ἀνθρώπους, καὶ τούτων δύο ἢ τρεῖς ὀπλισμένους. τὸ δὲ χωρίον, ὡς καὶ 6
 σὺ ὀράς, σχεδὸν τρία ἡμίπλεθρά ἐστιν ὃ δεῖ βαλλομέ-
 νους διαλεῖσθαι. τούτου δὲ ὅσον πλῆθρον δασὺ πίτυσι
 διαλειπούσας μεγάλας, ἀνθ' ὧν ἐστηκότες ἄνδρες τί
 ἂν πάσχοιεν ἢ ὑπὸ τῶν φερομένων λίθων ἢ ὑπὸ τῶν
 κυλευθεμένων; τὸ λοιπὸν οὖν ἤδη γίνεται ὡς ἡμί-
 πλεθρον, ὃ δεῖ ὅταν λωφήσωσιν οἱ λίθοι παραδραμεῖν.
 Ἀλλὰ εὐθύς, ἔφη ὁ Χειρίσοφος, ἐπειδὴν ἀρξώμεθα εἰς 7
 τὸ δασὺ προσιέναι, φέρονται οἱ λίθοι πολλοί. Αὐτὸ
 ἂν, ἔφη, τὸ δέον εἶη· θάπτεν γὰρ ἀναλώσουσι τοὺς
 λίθους. ἀλλὰ πορευώμεθα ἐνθεν ἡμῖν μικρόν τι πα-
 ραδραμεῖν ἔσται, ἢν δυνώμεθα, καὶ ἀπελθεῖν ῥάδιον,
 ἢν βουλώμεθα.

Ἐπιτεῦθεν ἐπορεύοντο Χειρίσοφος καὶ Ξενοφῶν 8
 καὶ Καλλίμαχος Παρράσιος λοχαγός· τούτου γὰρ ἡ
 ἡγεμονία ἦν τῶν ὀπισθοφυλάκων λοχαγῶν ἐκείνη τῇ
 ἡμέρᾳ· οἱ δὲ ἄλλοι λοχαγοὶ ἔμενον ἐν τῇ ἀσφαλεῖ.
 μετὰ τοῦτο οὖν ἀπῆλθον ὑπὸ τὰ δένδρα ἄνθρωποι ὡς
 ἑβδομήκοντα, οὐκ ἀθρόοι ἀλλὰ καθ' ἕνα, ἕκαστος φυ-
 λαττούμενος ὡς ἐδύνατο. Ἀγασίας δὲ ὁ Στυμφάλιος 9
 καὶ Ἀριστάννυμος Μεθυδριεύς καὶ οὗτοι τῶν ὀπισθο-
 φυλάκων λοχαγοὶ ὄντες, καὶ ἄλλοι δέ, ἐφέστασαν ἔξω
 τῶν δένδρων· οὐ γὰρ ἦν ἀσφαλὲς ἐν τοῖς δένδροις
 ἑστάναι πλέον ἢ τὸν ἕνα λόχον. ἐνθα δὲ Καλλίμαχος 10
 μηχανᾷται τι· προὔτρεχεν ἀπὸ τοῦ δένδρου ὑφ' ᾧ ἦν
 αὐτὸς δύο ἢ τρία βήματα· ἐπεὶ δὲ οἱ λίθοι φέροντο,
 ἀνεχάζετο εὐπειῶς· ἔφ' ἐκάστης δὲ προδρομῆς πλέον
 ἢ δέκα ἄμαξαι πετρῶν ἀνηλίσκοντο. ὁ δὲ Ἀγασίας 11
 ὡς ὀρᾷ τὸν Καλλίμαχον ἃ ἐποίει, καὶ τὸ στρατεύμα
 πᾶν θεώμενον, δείσας μὴ οὐ πρῶτος παραδράμοι εἰς

- τὸ χωρίον, οὔτε τὸν Ἀρισταίνυμον κλησίον ὄντα κερκαλέσας οὔτε Εὐρύλοχον τὸν Λουσιέα ἱκέτους ὄντας οὔτε ἄλλον οὐδένα χωρεῖ αὐτός, καὶ παρέργηται
- 12 πάντας. ὁ δὲ Καλλίμαχος ὡς ὄρα αὐτὸν παρόντα, ἐπιλαμβάνεται αὐτοῦ τῆς ἵτους· ἐν δὲ τούτῳ παραθεῖ αὐτοὺς Ἀρισταίνυμος Μισθυδριεύς, καὶ μετὰ τούτων Εὐρύλοχος Λουσιεύς· πάντες γὰρ οὗτοι ἀντεποιούτο ἀρετῆς καὶ διηγωνίζοντο πρὸς ἀλλήλους· καὶ οὕτως ἐρίζοντες αἰροῦσι τὸ χωρίον. ὡς γὰρ ἄπαξ εἰσέ-
- 13 δραμον, οὐδεὶς κέρτος ἀνωθεν ἠνέχθη. ἐνταῦθα δὲ θεινὸν ἦν θέαμα. αἱ γὰρ γυναῖκες ῥέκτουςαι τὰ παιδία εἶτα καὶ ἑαυτὰς ἐκικατεροίπουν, καὶ οἱ ἄνδρες ὠσαύτως. ἐνθα δὲ καὶ Δινέας Στυμφάλιος λογιῶς ἰδῶν τινα θέοντα ὡς ῥέκοντα ἑαυτὸν στολήν ἔχοντα
- 14 καλὴν ἐπιλαμβάνεται ὡς καλύσων· ὁ δὲ αὐτὸν ἐκσπᾶται, καὶ ἀμφότεροι φέροντο κατὰ τῶν πετρῶν φερόμενοι καὶ ἀπέθανον. ἐντεῦθεν ἄνθρωποι μὲν πάντες ὄλλοι ἐλήφθησαν, βόες δὲ καὶ ὄνοι πολλοὶ καὶ πρόβατα.
- 15 Ἐντεῦθεν ἐπορεύθησαν διὰ Χαλύβων σταδμούς ἐκτὴ παραβάγγας πεντήκοντα. οὗτοι ἦσαν ἄν διεγέθον ἀλκιμαῖοι, καὶ εἰς χεῖρας ἦσαν. εἶχον δὲ θώρακας λινοῦς μέχρι τοῦ ἤτρου, ἀντὶ δὲ τῶν περιγίων
- 16 σκάρτα πυκνὰ ἐστραμμένα. εἶχον δὲ καὶ κνημίδας καὶ κράνη καὶ παρὰ τὴν ζώνην μαχαίριον ὅσον ἐσλήην Λακωνικὴν, ᾧ ἐσφαττον ἄν κρατεῖν δύναιτο, καὶ ἀποτέμνοντες ἄν τὰς κεφαλὰς ἔχοντες ἐπορεύοντο, καὶ ἦδον καὶ ἐχόρευον ὅποτε οἱ πολέμοι αὐτοὺς ὄφρα εἶαι ἐμελλον. εἶχον δὲ καὶ δόρυ ὡς πεντεκαίδεκα πήχων μίαν λόγχην ἔχον. οὗτοι ἐνέμενον ἐν τοῖς κολλήμα-
- 17 σιν· ἐπεὶ δὲ παρέλθοιεν οἱ Ἕλληνες, εἶποντο αἰεὶ μα-

χόμενοι. ᾤκουν δὲ ἐν τοῖς ὄχυροῖς, καὶ τὰ ἐπιτήδεια
 ἐν τούτοις ἀνακεκομισμένοι ἦσαν· ὥστε μηδὲν λαμ-
 βάνειν αὐτόθεν τοὺς Ἑλληνας, ἀλλὰ διετράφησαν
 τοῖς κτήνεσιν ἃ ἐκ τῶν Ταόχων ἔλαβον. ἐκ τούτου 18
 οἱ Ἑλληνες ἀφίκοντο ἐπὶ Ἄρπασον ποταμόν, εὖ-
 ρος τεττάρων πλέθρων. ἐντεῦθεν ἐπορεύθησαν διὰ
 Σκυθηναῶν σταδμοὺς τέτταρας παρασάγγας εἰκοσι
 διὰ πεδίου εἰς καίμας· ἐν αἷς ἔμειναν ἡμέρας τρεῖς
 καὶ ἐπεσιτίσαντο. ἐντεῦθεν διήλθον σταδμοὺς τέττα- 19
 ρας παρασάγγας εἰκοσι πρὸς πόλιν μεγάλην καὶ εὐδαί-
 μονα καὶ οἰκουμένην ἣ ἐκαλεῖτο Γυμνιάς. ἐκ ταύτης
 ὁ τῆς χώρας ἄρχων τοῖς Ἑλλησιν ἡγέμόνα πέμπει,
 ὅπως διὰ τῆς ἑαυτῶν πολεμίας χώρας ἄγοι αὐτούς.
 ἔλθων δ' ἐκεῖνος λέγει ὅτι ἄξει αὐτοὺς πέντε ἡμερῶν 20
 εἰς χωρίον ὅθεν ὄψονται θάλατταν· εἰ δὲ μή, τεθνά-
 ναι ἐπηγγείλατο. καὶ ἡγούμενος ἐπειθὴ ἐνέβαλεν εἰς
 τὴν ἑαυτοῦ πολεμίαν, παρεκελεύετο αἰθεῖν καὶ φθεί-
 ρειν τὴν χώραν· ᾧ καὶ δῆλον ἐγένετο ὅτι τούτου ἕνεκα
 ἔλθοι, οὐ τῆς τῶν Ἑλλήνων εὐνοίας. καὶ ἀφικνουῦν- 21
 ται ἐπὶ τὸ ὄρος τῆ πέμπτη ἡμέρᾳ· ὄνομα δὲ τῷ ὄρει ἦν
 Θήγηξ. ἐπεὶ δὲ οἱ πρῶτοι ἐγένοντο ἐπὶ τοῦ ὄρους
 καὶ κατείδον τὴν θάλατταν, κραυγὴ πολλὴ ἐγένετο.
 ἀκούσας δὲ ὁ Ξενοφῶν καὶ οἱ ὀπισθοφύλακες φήθη- 22
 σαν ἔμπροσθεν ἄλλους ἐπιτίθεσθαι πολεμίους· εἶπον-
 το γὰρ καὶ ὀπισθεν οἱ ἐκ τῆς καομένης χώρας, καὶ
 αὐτῶν οἱ ὀπισθοφύλακες ἀπέκτεινάν τέ τινας καὶ
 ἐξώγησαν ἐνέδραν ποιησάμενοι, καὶ γέρεα ἔλαβον
 δασειῶν βοῶν ὠμοβόεια ἀμφὶ τὰ εἰκοσιν. ἐπειθὴ δὲ 23
 βοὴ πλείων τε ἐγίνετο καὶ ἐγγύτερον καὶ οἱ ἄελ ἐπιόν-
 τες ἔθρον θρόμφ ἐπὶ τοὺς ἄελ βοῶντας καὶ πολλῶ μεί-
 ζων ἐγίνετο ἢ βοὴ ὅσφ δὴ πλείους ἐγίνοντο, ἐδόκει
 Xenoph. Anab. 9

24 δὴ μείζον τι εἶναι τῷ Ξενοφῶντι, καὶ ἀναβὰς ἐφ' ἵπ-
 κον καὶ Λύκιον καὶ τοὺς ἰακίαις ἀναλαβὼν παρεβοή-
 θει· καὶ τάχα δὴ ἀκούουσι βοῶντων τῶν στρατιωτῶν
 θάλαττα θάλαττα καὶ παρεγγυάντων. ἔνθα δὴ ἔθεον
 πάντες καὶ οἱ ὀπισθοφυλάκες, καὶ τὰ ὑποζύγια ἤλαυ-
 25 νετο καὶ οἱ ἵπποι. ἐκεῖ δὲ ἀφίκοντο πάντες ἐπὶ τὸ ἄκρον,
 ἐνταῦθα δὴ περιέβαλλον ἀλλήλους καὶ στρατηγούς καὶ
 λοχαγούς δακρύνοντες. καὶ ἑξακίνης ὅτου δὴ παρεγγυή-
 σαντος οἱ στρατιῶται φέρουσι λίθους καὶ ποιούσι κο-
 26 λωνὸν μέγαν. ἐνταῦθα ἀνετίθασαν θερμάτων πλήθος
 ὠμοβοείων καὶ βακτηρίας καὶ τὰ αἰχμάλαστα γέρρα, καὶ
 ὁ ἡγεμὼν αὐτός τε κατέτεμιε τὰ γέρρα καὶ τοῖς ἄλλοις
 27 διεκείλευτο. μετὰ ταῦτα τὸν ἡγεμόνα οἱ Ἕλληνες
 ἀποπέμπουσι δῶρα δόντες ἀπὸ κοινοῦ ἵππον καὶ
 φιάλην ἀργυρᾶν καὶ σκετὴν Περσικὴν καὶ θαρκεῖους
 δέκα· ἦται δὲ μάλιστα τοὺς δακτυλίους, καὶ ἔλαβε
 πολλοὺς παρὰ τῶν στρατιωτῶν. κώμην δὲ δεῖξας
 αὐτοῖς οὐ σκηνήσουσι καὶ τὴν ὁδὸν ἣν πορεύονται
 εἰς Μάκρωνας, ἐπεὶ ἐσπέρα ἐγένετο, ὄψατο τῆς νυκτὸς
 ἀπιῶν.

VIII. - Ἐντεῦθεν δ' ἐπορεύθησαν οἱ Ἕλληνες διὰ Μα-
 κρώνων σταθμοὺς τρεῖς παρασάγγας δέκα. τῇ πρώτῃ
 δὲ ἡμέρᾳ ἀφίκοντο ἐπὶ τὸν ποταμὸν ὃς ὠρίζε τὴν τῶν
 2 Μακρώνων καὶ τὴν τῶν Σκυθηῶν. εἶχον δ' ὑπερ-
 δεξιὸν χωρίον οἶον χαλεπώτατον καὶ ἐξ ἀριστερᾶς ἄλ-
 λον ποταμὸν, εἰς ὃν ἐνέβαλλεν ὁ ὀρίζων δι' οὗ ἔδει
 διαβῆναι. ἦν δὲ οὗτος δασὺς δένδροισι παχέσι μὲν οὐ,
 πικνοῖς δέ. ταῦτα ἐκεῖ προσῆλθον οἱ Ἕλληνες ἔκο-
 3 πτον, σπεύδοντες ἐκ τοῦ χωρίου ὡς τάχιστα ἐξελθεῖν.
 3 οἱ δὲ Μάκρωνες ἔχοντες γέρρα καὶ λόγχας καὶ τριχί-
 νους χιτῶνας κατ' ἀντιπέρας τῆς διαβάσεως παρατετα-

γμῆνοι ἦσαν καὶ ἀλλήλοις διεκελεύοντο καὶ λήθους εἰς τὸν ποταμὸν ἔριπτον· ἐξικνούντο δὲ οὐδ' ἔβλαπτον οὐδέν.

Ἐνθα δὴ προσέρχεται Ξενοφῶντι τῶν πελτα-4
στῶν ἀνὴρ Ἀθήνησι φάσκων δεδουλευκέναι, λέ-
γων ὅτι γινώσκω τὴν φωνὴν τῶν ἀνθρώπων. καὶ
οἶμαι, ἔφη, ἐμὴν ταύτην πατρίδα εἶναι· καὶ εἰ μὴ τι
κωλύει ἐθέλω αὐτοῖς διαλεχθῆναι. Ἄλλ' οὐδὲν κωλύει, 5
ἔφη, ἀλλὰ διαλέγου καὶ μάθε πρῶτον τίνες εἰσίν. οἱ
δ' εἶπον ἐρωτήσαντος ὅτι Μάκρωνες. Ἐρώτα τοίνυν,
ἔφη, αὐτοὺς τί ἀντιτετάχεται καὶ χρῆξουσιν ἡμῖν πολέ-
μιοι εἶναι. οἱ δ' ἀπεκρίναντο Ὅτι καὶ ὑμεῖς ἐπὶ τὴν 6
ἡμετέραν χώραν ἐρχεσθε. λέγειν ἐκέλευον οἱ στρατη-
γοὶ ὅτι οὐ κακῶς γε ποιήσοντες, ἀλλὰ βασιλεὶ πολεμή-
σαντες ἀπερχόμεθα εἰς τὴν Ἑλλάδα, καὶ ἐπὶ θάλατταν
βουλόμεθα ἀφικέσθαι. ἡρώτων ἐκεῖνοι εἰ δοτεν ἂν 7
τούτων τὰ πιστά. οἱ δ' ἔφασαν καὶ δοῦναι καὶ λαβεῖν
ἐθέλειν. ἐντεῦθεν διδόασιν οἱ Μάκρωνες βαρβαρικὴν
λόγην τοῖς Ἑλλησιν, οἱ δὲ Ἑλληνες ἐκεῖνοὺς Ἑλληνι-
κὴν· ταῦτα γὰρ ἔφασαν πιστὰ εἶναι· θεοὺς δὲ ἐπε-
μαρτύραντο ἀμφοτέρω.

Μετὰ δὲ τὰ πιστὰ εὐθύς οἱ Μάκρωνες τὰ δένδρα 8
συνεξέκοπτον τὴν τε ὁδὸν ᾧδοπολοῦν ὡς διαβιβῶντες
ἐν μέσοις ἀναμειγμένοι τοῖς Ἑλλησι, καὶ ἀγορὰν οἶαν
ἐδύναντο παρεῖχον, καὶ παρήγαγον ἐν τρισὶν ἡμέ-
ραις ἕως ἐπὶ τὰ Κόλχων ὄρια κατέστησαν τοὺς Ἑλλη-
νας. ἐνταῦθα ἦν ὄρος μέγα, προσβατὸν δέ· καὶ ἐπὶ 9
τούτου οἱ Κόλχοι παρατεταγμένοι ἦσαν. καὶ τὸ μὲν
πρῶτον οἱ Ἑλληνες ἀντιπαρετάξαντο φάλαγγα, ὡς
οὕτως ἄξοντες πρὸς τὸ ὄρος· ἔπειτα δὲ ἔδοξε τοῖς
στρατηγοῖς βουλεύσασθαι συλλεγεῖσιν ὅπως ὡς κάλ-
9*

- 10 *λιστα ἀγωνιοῦνται. ἔλεξεν οὖν Ξενοφῶν ὅτι δοκεῖ καύσαντας τὴν φάλαγγα λόχους ὀρθίους κοιῆσαι· ἢ μὲν γὰρ φάλαγξ διασπασθήσεται εὐθύς· τῇ μὲν γὰρ ἄνοδον τῇ δὲ εὐοδον εὐρήσομεν τὸ ὄρος· καὶ εὐθύς τοῦτο ἀθυμίαν κοιήσει ὅταν τεταγμένοι εἰς φάλαγγα*
- 11 *ταύτην διεσπασμένην ὀρθῶσιν. ἔπειτα ἦν μὲν ἐπὶ πολλοὺς τεταγμένοι προσάγωμεν, περιτεύσουσιν ἡμῶν οἱ πολέμιοι καὶ τοῖς περιτοῖς χρήσονται ὅ,τι ἂν βούλωνται· ἂν δὲ ἐπ' ὀλίγων τεταγμένοι ἴωμεν, οὐδὲν ἂν εἴη θαυμαστόν εἰ διακοπέῃ ἡμῶν ἢ φάλαγξ ὑπὸ ἀφρόων καὶ βελῶν καὶ ἀνθρώπων πολλῶν ἐμπέσόντων· εἰ δὲ πῃ τοῦτο ἔσται, τῇ ὅλῃ φάλαγγι κακίος*
- 12 *ἔσται. ἀλλὰ μοι δοκεῖ ὀρθίους τοὺς λόχους κοιησαμένους τοσοῦτον χωρίον κατασχεῖν διαλιπόντας τοῖς λόχοις ὅσον ἕξω τοὺς ἐσχάτους λόχους γενέσθαι τῶν πολεμίων κεράτων· καὶ οὕτως ἐσόμεθα τῆς τε τῶν πολεμίων φάλαγγος ἕξω οἱ ἐσχάτοι λόχοι, καὶ ὀρθίους ἄγοντες οἱ κράτιστοι ἡμῶν πρῶτον προσίασιν, ἢ τε ἂν*
- 13 *εὐοδον ἢ ταύτῃ ἕκαστος ἄξει ὁ λόχος. καὶ εἰς τε τὸ διαλείπον οὐ ῥάδιον ἔσται τοῖς πολεμίοις εἰσελθεῖν ἐνθεν καὶ ἐνθεν λόχων ὄντων, διακόψαι τε οὐ ῥάδιον ἔσται λόχον ὀρθιον προσιόντα. ἂν τε τις κίεξηται τῶν λόχων, ὁ πλησίον βοηθήσει. ἦν τε εἰς πῃ δυναθῇ τῶν λόχων ἐπὶ τὸ ἄκρον ἀναβῆναι, οὐδεὶς μηκέτι μενεῖ*
- 14 *τῶν πολεμίων. ταῦτα ἔδοξε, καὶ ἐποίησαν ὀρθίους τοὺς λόχους. Ξενοφῶν δὲ ἀπῖαν ἐπὶ τὸ εὐάνυμον ἀπὸ τοῦ δεξιοῦ ἔλεγε τοῖς στρατιώταις, Ἄνδρες, οὗτοί εἰσιν οὓς ὀρᾶτε μόνοι ἔτι ἡμῖν ἐμποδῶν τὸ μὴ ἦδη εἶναι ἐνθα πάλαί ἐσπεύδομεν· τούτους, ἦν πως δυνώμεθα, καὶ ὤμους δεῖ καταφαγεῖν.*
- 15 *Ἐπεὶ δ' ἐν ταῖς χώραις ἕκαστοι ἐγένοντο καὶ τοὺς*

λόχους ὀρθίους ἐποιήσαντο, ἐγένοντο μὲν λόχοι τῶν
 ὀπλιτῶν ἀμφὶ τοὺς ὀρθοθήκοντα, ὁ δὲ λόχος ἕκαστος
 σχεδὸν εἰς τοὺς ἑκατὸν· τοὺς δὲ πελταστάς καὶ τοὺς
 τοξότας τριχῆ ἐποιήσαντο, τοὺς μὲν τοῦ εὐωνύμου
 ἔξω, τοὺς δὲ τοῦ δεξιοῦ, τοὺς δὲ κατὰ μέσον, σχεδὸν
 ἑξακοσίους ἑκάστους. ἐκ τούτου παρηγγύησαν οἱ στρα- 16
 τηγοὶ εὐχέσθαι· εὐξάμενοι δὲ καὶ παιανίσαντες ἐπο-
 ρεύοντο. καὶ Χειρίσοφος μὲν καὶ Ξενοφῶν καὶ οἱ σὺν
 αὐτοῖς πελτασταὶ τῆς τῶν πολεμίων φάλαγγος ἔξω
 γενόμενοι ἐπορεύοντο· οἱ δὲ πολέμιοι ὡς εἶδον αὐ- 17
 τοὺς, ἀντιπαραθέοντες οἱ μὲν ἐπὶ τὸ δεξιὸν οἱ δὲ ἐπὶ
 τὸ εὐώνυμον διεσπασθήσαν, καὶ πολὺ τῆς αὐτῶν φά-
 λαγγος ἐν τῷ μέσῳ κενὸν ἐποίησαν. ἰδόντες δὲ αὐ- 18
 τοὺς διαχάζοντας οἱ κατὰ τὸ Ἀρκαδικὸν πελτασταί,
 ἃν ἤρχεν Αἰσχίνης ὁ Ἀκαρνάν, νομίσαντες φεύγειν
 ἀνακραγόντες ἔθεον· καὶ οὗτοι πρῶτοι ἐπὶ τὸ ὄρος
 ἀναβαλίνουσι· συνεφέλιπετο δὲ αὐτοῖς καὶ τὸ Ἀρκαδι-
 κὸν ὀπλιτικόν, ἃν ἤρχε Κλεάνωρ ὁ Ὀρχομένιος. οἱ δὲ 19
 πολέμιοι, ὡς ἤρξαντο θεῖν, οὐκέτι ἔστησαν, ἀλλὰ
 φρυγῆ ἄλλος ἄλλη ἐτράπετο. οἱ δὲ Ἕλληνες ἀναβάν-
 τες ἐστρατοπεδεύοντο ἐν πολλαῖς κώμαις καὶ τάπιτή-
 ρεια πολλὰ ἐχούσαις. καὶ τὰ μὲν ἄλλα οὐδὲν ὅ,τι καὶ 20
 ἐθαύμασαν· τὰ δὲ σμήνη πολλὰ ἦν αὐτόθι, καὶ τῶν
 κηρίων ὅσοι ἐφαγον τῶν στρατιωτῶν πάντες ἄφρονές
 τε ἐγίνοντο καὶ ἤμουν καὶ κάτω διεχώρει αὐτοῖς
 καὶ ὀρθὸς οὐδεὶς ἐδύνατο ἴστασθαι, ἀλλ' οἱ μὲν
 ὀλίγον ἐδηδοκότες σφόδρα μεθύουσιν ἐφάεσαν, οἱ δὲ
 πολὺ μαινομένοις, οἱ δὲ καὶ ἀποθνήσκουσιν. ἐκει- 21
 το δὲ οὕτω πολλοὶ ὥσπερ τροπῆς γεγενημένης, καὶ
 πολλῆ ἦν ἀθυμία. τῇ δ' ὕστερα αἶα ἀπέθανε μὲν
 οὐδεὶς, ἀμφὶ δὲ τὴν αὐτὴν πῶς ὦραν ἀνεφρόνουν·

τρίτη δὲ καὶ τετάρτη ἀνίσταντο ὄσπερ ἐκ φαρμακο-
ποσίας.

- 22 Ἐντεῦθεν δ' ἐπορεύθησαν δύο σταθμούς παρα-
σάγγας ἑκτά, καὶ ἦλθον ἐπὶ θάλατταν εἰς Τραπεζοῦν-
τα πόλιν Ἑλληνίδα οἰκουμένην ἐν τῷ Εὐξείνῳ Πόντῳ
Συναπίων ἀποικίαν ἐν τῇ Κόλχων χώρα. ἐνταῦθα
ἔμειναν ἡμέρας ἀμφὶ τὰς τριάκοντα ἐν ταῖς τῶν Κόλ-
23 χων κόμαις· κἀντεῦθεν ὀρμώμενοι ἐλήξοντο τὴν
Κολχίδα. ἀγορὰν δὲ παρεῖχον τῷ στρατοπέδῳ Τρα-
πεζοῦντιοι, καὶ ἐδέξαντό τε τοὺς Ἕλληνας καὶ ξένια
24 ἔδοσαν βοῦς καὶ ἄλφιστα καὶ οἶνον. συνδιεπράττοντο
δὲ καὶ ὑπὲρ τῶν πλησίον Κόλχων τῶν ἐν τῷ πεδίῳ
μάλιστα οἰκούντων, καὶ ξένια καὶ παρ' ἐκείνων ἦλθον
25 βόες. μετὰ δὲ τοῦτο τὴν θυσίαν ἣν ἠὔξαντο παρε-
σκευάζοντο· ἦλθον δ' αὐτοῖς ἱκανοὶ βόες ἀποθῦσαι
τῷ Διὶ τῷ σωτήρι καὶ τῷ Ἡρακλεῖ ἡγεμόσυννα καὶ τοῖς
ἄλλοις θεοῖς ἃ ἠὔξαντο. ἐποίησαν δὲ καὶ ἀγῶνα γυ-
μνικὸν ἐν τῷ ὄρει ἔνθα περ ἐσκήρουν. εἴλοντο δὲ Δρα-
κόντιον Σπαρτιάτην, ὃς ἔφυγε καὶς ὦν οἰκοθεν, παλ-
26 δα ἄκων κατακανῶν ξυήλην κατάξας, δρόμον τ' ἐπι-
μεληθῆναι καὶ τοῦ ἀγῶνος προστατῆσαι. ἐπειδὴ δὲ ἡ
θυσία ἐγένετο, τὰ δέρματα παρέδοσαν τῷ Δρακοντίῳ,
καὶ ἡγεῖσθαι ἐκέλευον ὅπου τὸν δρόμον πεποιηκῶς
εἶη. ὁ δὲ δαίξας οὐπερ ἐστηκότας ἐτύγγανον Οὗτος ὁ
λόφος, ἔφη, κάλλιστος τρέχειν ὅπου ἂν τις βούληται.
Πῶς οὖν, ἔφρασαν, δυνήσονται παλαίειν ἐν σκληρῷ
καὶ δασεῖ οὕτως; ὁ δ' εἶπε, Μᾶλλον τι ἀνιάσεται ὁ
27 καταπεσών. ἡγωνίζοντο δὲ παῖδες μὲν στάδιον τῶν
αἰχμαλάτων οἱ πλεῖστοι, δόλιχον δὲ Κρητὲς πλείους ἢ
ἐξήκοντα ἔθεν, πάλην δὲ καὶ πυγμῆν καὶ παγκράτιον
[ἔτσοι. καὶ] καλὴ θέα ἐγένετο· πολλοὶ γὰρ κατέβησαν

καὶ ἄτε θεωμένων τῶν εταίρων πολλὴ φιλονικία ἐγένετο. ἔθρον δὲ καὶ ἵπποι καὶ ἔδει αὐτοὺς κατὰ τοῦ 28
πρανοῦς-ελάσαντας ἐν τῇ θαλάττῃ ἀναστρέψαντας πάλιν ἄνω πρὸς τὸν βωμὸν ἄγειν. καὶ κάτω μὲν οἱ πολλοὶ ἐκαλινοῦντο· ἄνω δὲ πρὸς τὸ ἰσχυρῶς ὄρθιον μόλις βᾶδην ἐπορεύοντο οἱ ἵπποι· ἐνθα πολλὴ κραυγὴ καὶ γέλωσ καὶ παρακέλευσις ἐγένετο.

[B.]

1 Ὅσα μὲν δὴ ἐν τῇ ἀναβάσει τῇ μετὰ Κύρου ἐκραζον
 οἱ Ἕλληνες, καὶ ὅσα ἐν τῇ πορείᾳ τῇ μέχρι ἐκὶ θάλατ-
 ταν τὴν ἐν τῷ Εὐξείνῳ Πόντῳ, καὶ ὡς εἰς Τραπεζοῦν-
 τα πόλιν Ἑλληνίδα ἀφίκοντο, καὶ ὡς ἀπέθυσαν ἃ εὖ-
 ξαντο σωτήρια θύσειν ἐνθα πρῶτον εἰς φιλίαν γῆν
2 ἀφίκοντο, ἐν τῷ πρόσθεν λόγῳ δεδήλωται. ἐκ δὲ
 τούτου συνελθόντες ἐβουλεύοντο περὶ τῆς λοιπῆς πο-
 ρείας· ἀνέστη δὲ πρῶτος Ἀντιλέων Θούριος καὶ ἔλε-
 ξεν ᾧδε. Ἐγὼ μὲν τοίνυν, ἔφη, ὦ ἄνδρες, ἀπειρήμα
 ἤδη συσπευαζόμενος καὶ βαδίζων καὶ τρέχων καὶ τὰ
 ὄπλα φέρων καὶ ἐν τάξει ἰῶν καὶ φυλακᾶς φυλάττων
 καὶ μαχόμενος, ἐκιδυμῶ δὲ ἤδη καυσάμενος τούτων
 τῶν πόνων, ἐπεὶ θάλατταν ἔχομεν, κλεῖν τὸ λοι-
 πὸν καὶ ἐκταθεὶς ὡσπερ Ὀδυσσεὺς ἀφικέσθαι εἰς τὴν
3 Ἑλλάδα. ταῦτα ἀκούσαντες οἱ στρατιῶται ἀνεθο-
 ρύβησαν ὡς εὖ λέγοι· καὶ ἄλλος ταῦτά ἔλεγε, καὶ
 πάντες οἱ παρόντες. ἔπειτα δὲ Χειρίσοφος ἀνέστη καὶ
4 εἶπεν ᾧδε. Φίλος μοί ἐστιν, ὦ ἄνδρες, Ἀναξίβιος,
 ναυαρχῶν δὲ καὶ τυγχάνει. ἦν οὖν πέμψητέ με, οἴ-
 μαι ἂν ἔλθειν καὶ τριήρεις ἔχων καὶ πλοῖα τὰ ἡμᾶς
 ἄξοντα· ὑμεῖς δὲ εἴπερ πλεῖν βούλεσθε, περμιμένετε

ἔστ' ἂν ἐγὼ ἔλθω · ἤξω δὲ ταχέως. ἀκούσαντες ταῦτα οἱ στρατιῶται ἤσθησάν τε καὶ ἐψηφίσαντο κλεῖν αὐτὸν ὡς τάχιστα.

Μετὰ τοῦτον Ξενοφῶν ἀνέστη καὶ ἔλεξεν ὡδε. 5
 Χειρῖσοφος μὲν δὴ ἐπὶ πλοῖα στέλλεται, ἡμεῖς δὲ ἀνα-
 μενούμεν. ὅσα μοι οὖν δοκεῖ καιρὸς εἶναι ποιεῖν ἐν
 τῇ μονῇ, ταῦτα ἐρῶ. πρῶτον μὲν τὰ ἐπιτήδεια δεῖθ
 πορῖζεσθαι ἐκ τῆς πολεμίας · οὔτε γὰρ ἀγορὰ ἔστιν
 ἱκανὴ οὔτε ὅτου ἀνησόμεθα εὐπορία εἰ μὴ ὀλίγοις τι-
 σίν · ἢ δὲ χώρα πολεμία · κίνδυνος οὖν πολλοὺς
 ἀπόλλυσθαι, ἦν ἀμελῶς τε καὶ ἀφυλάκτως πορευήσθε
 ἐπὶ τὰ ἐπιτήδεια. ἀλλὰ μοι δοκεῖ σὺν προνομαῖς λαμ- 7
 βάνειν τὰ ἐπιτήδεια, ἄλλως δὲ μὴ πλανᾶσθαι, ὡς σώ-
 λησθε, ἡμᾶς δὲ τούτων ἐπιμελεῖσθαι. ἔδοξε ταῦτα.
 Ἔτι τοίνυν ἀκούσατε καὶ τάδε: ἐπὶ λεῖαν γὰρ ὑμῶν 8
 ἐκπορεύονται τινες. οἶμαι οὖν βέλτιστον εἶναι ἡμῖν
 εἰπεῖν τὸν μέλλοντα ἐξιέναι, φράξειν δὲ καὶ ὅποι, ἵνα
 καὶ τὸ πλῆθος εἰδῶμεν τῶν ἐξιόντων καὶ τῶν μενόν-
 των καὶ συμπαρασκευάζωμεν, εἴαν τι δέη, καὶ βοηθῆ-
 σαί τισι καιρὸς ἦ, εἰδῶμεν ὅποι δεήσει βοηθεῖν, καὶ
 εἴαν τις τῶν ἀπειροτέρων ἐγχειρῇ ποι, συμβουλευόμεν
 πειρώμενοι εἰδέναι τὴν δύναμιν ἐφ' οὓς ἂν ἴωσιν.
 ἔδοξε καὶ ταῦτα. Ἐννοεῖτε δὲ καὶ τόδε, ἔφη. σχολῇ 9
 τοῖς πολεμίοις λῆξασθαι, καὶ δικαίως ἡμῖν ἐπιβουλεύ-
 ουσιν · ἔχομεν γὰρ τὰ ἐκείνων · ὑπερκάθηται δ'
 ἡμῶν. φυλακὰς δὴ μοι δοκεῖ δεῖν περὶ τὸ στρατόπε-
 δον εἶναι · εἴαν οὖν κατὰ μέρος [μερισθέντες] φυλάτ-
 τωμεν καὶ σκοπῶμεν, ἦττον ἂν δύναιτο ἡμᾶς θηρᾶν
 οἱ πολέμιοι. ἔτι τοίνυν τάδε ὁρᾶτε. εἰ μὲν ἡπιστά- 10
 μεθα σαφῶς ὅτι ἤξει πλοῖα Χειρῖσοφος ἄγων ἱκανά,
 οὐδὲν ἂν ἔδει ἂν μέλλω λέγειν · νῦν δ' ἐπεὶ τοῦτο

ἄθλητον, δοκεῖ μοι κειραῖσθαι πλοῖα συμπαρασκευάζειν
καὶ αὐτόθην. ἦν μὲν γὰρ ἔλθῃ, ὑπαρχόντων ἐνθάδε
ἐν ἀφρονωτέροις κλυσόμεθα· ἦν δὲ μὴ ἄγῃ, τοῖς

- 11 ἐνθάδε χρησόμεθα. ὄρω δὲ ἐγὼ πλοῖα κολλάκις πα-
ραπλέοντα· εἰ οὖν αἰτησάμενοι παρὰ Τραπεζουντίων
μακρὰ πλοῖα κατάγοιμεν καὶ φυλάττοιμεν αὐτὰ τὰ
πηδάλια παραλυόμενοι, ἕως ἂν ἰκανὰ τὰ ἄξοντα γένη-
ται, ἴσως ἂν οὐκ ἀπορήσαιμεν κομιθῆς οἴας δεόμεθα.
- 12 ἔδοξε καὶ ταῦτα. Ἐννοήσατε δ', ἔφη, εἰ εἰκὸς καὶ
τρέφειν ἀπὸ κοινοῦ οὓς ἂν κατάγωμεν ὄθου ἂν χρόνον
ἡμῶν ἔνεκεν μένωσι, καὶ ναῦλον συνδέσθαι, ὅπως
- 13 ὠφελοῦντες καὶ ὠφελῶνται. ἔδοξε καὶ ταῦτα. Δοκεῖ
τοίνυν μοι, ἔφη, ἦν ἄρα καὶ ταῦτα ἡμῖν μὴ ἐκπερα-
νῆται ὥστε ἄρκεῖν πλοῖα, τὰς ὁδοὺς ἄς δυσπόρους
ἀκούομεν εἶναι ταῖς παρὰ θάλατταν οἰκούσαις πό-
λεσιν ἐντελεσθαι ὁδοποιεῖν· πείσονται γὰρ καὶ διὰ
τὸ φοβηθῆσθαι καὶ διὰ τὸ βούλεσθαι ἡμῶν ἀπαλλαγῆναι.
- 14 Ἐνταῦθα δὲ ἀνέκραγον ὡς οὐ δέοι ὁδοιπορεῖν.
ὁ δὲ ὡς ἔγνω τὴν ἀφροσύνην αὐτῶν, ἐπεψήφισε μὲν
οὐδέν, τὰς δὲ πόλεις ἐκούσας ἐπεισεν ὁδοποιεῖν, λέγων
ὅτι θάττον ἀπαλλάσσονται, ἦν εὐποροὶ γένωνται αἱ ὁδοί.
- 15 ἔλαβον δὲ καὶ πεντηκόντορον παρὰ τῶν Τραπεζουν-
τίων, ἧ' ἐπέστησαν Δέξιππον Λάκωνα περιόικον. οὗ-
τος ἀμελήσας τοῦ συλλέγειν πλοῖα ἀποδρὰς ὄχητο ἕξω
τοῦ Πόντου, ἔχων τὴν ναῦν. οὗτος μὲν οὖν δίκαια
ἐπαθεν ὕστερον· ἐν Θράκῃ γὰρ παρὰ Σεύθῃ καλυ-
πραγμονῶν τι ἀπέθανεν ὑπὸ Νικάνδρου τοῦ Λάκω-
- 16 νος. ἔλαβον δὲ καὶ τριακόντορον, ἧ' ἐπεστάθῃ Πολυ-
κράτης Ἀθηναῖος, ὃς ὁπόσα λαμβάνοι πλοῖα κατήγεεν
ἐπὶ τὸ στρατόπεδον. καὶ τὰ μὲν ἀγώγιμα εἰ τι ἦγον
ἐξαιρούμενοι φύλακας καθίστασαν, ὅπως σᾶ εἴη, τοῖς

δὲ πλοίοις ἐχρήσαντο εἰς παραγωγὴν. ἐν ᾧ δὲ ταῦτα 17
 ἦν ἐπὶ λείαν ἐξῆσαν οἱ Ἕλληνες, καὶ οἱ μὲν ἐλάμβανον
 οἱ δὲ καὶ οὗ. Κλεαίνετος δ' ἐξαγωγὴν καὶ τὸν
 ἑαυτοῦ καὶ ἄλλον λόγον πρὸς χωρίον χαλεπὸν αὐτός
 τε ἀπέθανε καὶ ἄλλοι πολλοὶ τῶν σὺν αὐτῷ.

Ἐπεὶ δὲ τὰ ἐπιτήδεια οὐκέτι ἦν λαμβάνειν ὥστε II.
 ἀπαυθημερίζειν ἐπὶ τὸ στρατόπεδον, ἐκ τούτου λαβὴν
 Ξενοφῶν ἡγεμόνας τῶν Τραπεζουντίων ἐξάγει εἰς
 Δρόλλας τὸ ἡμισυ τοῦ στρατεύματος, τὸ δὲ ἡμισυ κατέ-
 λιπε φυλάττειν τὸ στρατόπεδον· οἱ γὰρ Κόλχοι, ἅτε
 ἐκπεπτακότες τῶν οἰκωῶν, πολλοὶ ἦσαν ἀνδρόοι καὶ
 ὑπερκεκάθητο ἐπὶ τῶν ἄκρων. οἱ δὲ Τραπεζούντιοι 2
 ὀπόθεν μὲν τὰ ἐπιτήδεια φείδιον ἦν λαβεῖν οὐκ ἤγνον·
 φίλοι γὰρ αὐτοῖς ἦσαν· εἰς δὲ τοὺς Δρόλλας προθύ-
 μως ἤγνον, ὅψ' ὦν κακῶς ἐπασχον, εἰς χωρία τε ὄρεινά
 καὶ δύσβατα καὶ ἀνθρώπους πολεμικωτάτους τῶν ἐν
 τῷ Πόντῳ.

Ἐπεὶ δὲ ἦσαν ἐν τῇ ἄνω χώρᾳ οἱ Ἕλληνες, ὅποτα 3
 τῶν χωρίων τοῖς Δρόλλαις ἀλώσιμα εἶναι ἐδόκει ἐμπι-
 πράντες ἀπῆσαν· καὶ οὐδὲν ἦν λαμβάνειν εἰ μὴ ὕς
 ἢ βοῦς ἢ ἄλλο τι κτήνος τὸ πῦρ διαπεφευγός. ἐν δὲ
 ἦν χωρίον μητρόπολις αὐτῶν· εἰς τοῦτο πάντες συν-
 ερρουήκασαν. περὶ δὲ τοῦτο ἦν χαράδρα ἰσχυρῶς
 βαθεῖα, καὶ πρόσοδοι χαλεπαὶ πρὸς τὸ χωρίον. οἱ δὲ 4
 πελτασταὶ προδραμόντες στάδια πέντε ἢ ἕξ τῶν ὀπλι-
 τῶν, διαβάντες τὴν χαράδραν, ὄρωντες πρόβατα πολλὰ
 καὶ ἄλλα χρήματα προσέβαλλον πρὸς τὸ χωρίον· συν-
 εἶποντο δὲ καὶ δορυφόροι πολλοὶ οἱ, ἐπὶ τὰ ἐπιτήδεια
 ἐξωρημένοι· ὥστε ἐγένοντο οἱ διαβάντες πλείους ἢ
 εἰς διαχιλίους ἀνθρώπους. ἐπεὶ δὲ μαχόμενοι οὐκ 5
 εἰδύναντα λαβεῖν τὸ χωρίον, καὶ γὰρ τάφρος ἦν περὶ

αὐτὸ εὐρεῖται ἀναβεβλημένη καὶ σκόλοπες ἐπὶ τῆς ἀνα-
 βολῆς καὶ τύρσεις πυκναὶ ξύλιναί πεποιημέναι, ἀπι-
 6 ναι δὴ ἐπεχείρουν· οἱ δὲ ἐπέκειντο αὐτοῖς. ὥς δὲ οὐκ
 ἐδύναντο ἀποτρέχειν, ἦν γὰρ ἐφ' ἐνὸς ἢ κατάβασις ἐκ
 τοῦ χωρίου εἰς τὴν χαράδραν, πέμπουσι πρὸς Ξενο-
 7 φῶντα· ὁ δὲ ἤγειτο τοῖς ὀπλίταις. ὁ δ' ἐλθὼν λέγει ὅτι
 ἔστι χωρίον χρημάτων πολλῶν μεστόν· τοῦτο οὔτε
 λαβεῖν δυνάμεθα· ἰσχυρὸν γάρ ἐστιν· οὔτε ἀπελθεῖν
 ῥᾶδιον· μάχονται γὰρ ἐπεξεληλυθότες καὶ ἡ ἄφοδος
 8 χαλεπή. ἀκούσας ταῦτα ὁ Ξενοφῶν προσαγαγὼν
 πρὸς τὴν χαράδραν τοὺς μὲν ὀπλίτας θέσθαι ἐκέλευσε
 τὰ ὄπλα, αὐτὸς δὲ διαβάς σὺν τοῖς λοχαγοῖς ἐσκοπεῖτο
 πότερον εἴη κρεῖττον ἀναγαγεῖν καὶ τοὺς διαβεβηκότας
 ἢ καὶ τοὺς ὀπλίτας διαβιβάζειν, ὥς ἀλόντος ἂν τοῦ
 9 χωρίου. ἐδόκει γὰρ τὸ μὲν ἀπαγαγεῖν οὐκ εἶναι ἄνευ
 πολλῶν νεκρῶν, ἔλεῖν δ' ἂν ᾤοντο καὶ οἱ λοχαγοὶ τὸ
 χωρίον. καὶ ὁ Ξενοφῶν συνεχώρησε τοῖς ἱεροῖς πι-
 στεύσας· οἱ γὰρ μάντις ἀποδεδειγμένοι ἦσαν ὅτι
 10 μάχη μὲν ἔσται, τὸ δὲ τέλος καλὸν τῆς ἐξόδου. καὶ τοὺς
 μὲν λοχαγοὺς ἔπεμπε διαβιβῶντας τοὺς ὀπλίτας, αὐ-
 τὸς δ' ἔμενευ ἀναχωρίσας ἅπαντας τοὺς πελταστάς,
 11 καὶ οὐδένα εἰς ἀκροβολίζεσθαι. ἐπεὶ δ' ἦγον οἱ ὀπλί-
 ται, ἐκέλευσε τὸν λόχον ἕκαστον ποιῆσαι τῶν λοχαγῶν
 ὥς ἂν κράτιστα οἴηται ἀγωνιεῖσθαι· ἦσαν γὰρ οἱ λοχα-
 γοὶ πλησίον ἀλλήλων οἱ πάντα τὸν χρόνον ἀλλήλοις
 12 περὶ ἀνδραγαθίας ἀντεποιοῦντο. καὶ οἱ μὲν ταῦτ'
 ἐποιοῦν· ὁ δὲ τοῖς πελτασταῖς πᾶσι παρήγγελλε διηγ-
 κυλωμένους ἵεναι, ὥς ὅπου σιγήσειν ἀκοντίζουσι,
 καὶ τοὺς τοξότας ἐπιβεβλήσθαι ἐπὶ ταῖς νευραῖς, ὥς
 ὅπου σιγήσειν τοξεύειν δεῖσον, καὶ τοὺς γυμνήτας
 λίθων ἔχειν μεστὰς τὰς διφθέρας· καὶ τοὺς ἐπιτηδεί-

ους ἐπεμψε τούτων ἐπιμεληθῆναι. ἐπεὶ δὲ πάντα παρ- 13
 εσκευάστω καὶ οἱ λοχαγοὶ καὶ οἱ ὑπολόχαγοι καὶ οἱ
 ἀξιούντες τούτων μὴ χεῖρους εἶναι πάντες παρατετα-
 γμένοι ἦσαν, καὶ ἀλλήλους μὲν δὴ συνεώρων· μηνου-
 δῆς γὰρ διὰ τὸ χωρίον ἢ τάξεις ἦν· ἐπεὶ δ' ἐπαιάνισαν 14
 καὶ ἡ σάλπιγξ ἐφθέγγετο, ἅμα τε τῷ Ἐνναλίῳ ἠέλι-
 ξαν καὶ ἔθεον δρόμῳ οἱ ὀπλίται, καὶ τὰ βέλη ὁμοῦ
 ἐφέρετο, λόγχοι, τοξεύματα, σφενδόνας, πλείστοι δ'
 ἐκ τῶν χειρῶν λίθοι, ἦσαν δὲ οἱ καὶ κῦρ προσέφερον.
 ὑπὸ δὲ τοῦ πλήθους τῶν βελῶν ἔλιπον οἱ πολέμιοι τὰ 15
 τε σταυρώματα καὶ τὰς τύρσεις· ὥστε Ἀγασίας Συμ-
 φάλιος καὶ Φιλόξενος Πελληνεὺς καταθέμενοι τὰ ὄπλα
 ἐν χιτῶνι μόνον ἀνέβησαν, καὶ ἄλλος ἄλλον εἶλκε, καὶ
 ἄλλος ἀνεβεβήκει, καὶ ἠλώκει τὸ χωρίον, ὡς ἐδόκει.
 καὶ οἱ μὲν πελτασταὶ καὶ οἱ φιλοὶ εἰσδραμόντες ἤρπα- 16
 ζον ὅ,τι ἕκαστος ἐδύνατο· ὁ δὲ Ξενοφῶν στάς κατὰ
 τὰς κύλας ὀπόσους ἐδύνατο κατεκάλυε τῶν ὀπλιτῶν
 ἔξω· πολέμιοι γὰρ ἄλλοι ἐφαίνοντο ἐπ' ἄκροις τισὶν
 ἰσχυροῖς. οὐ πολλοῦ δὲ χρόνου μετὰ τὸ γενομένου 17
 κραυγὴ τε ἐγένετο ἔνδον καὶ ἔφηνον οἱ μὲν καὶ ἔχον-
 τες ἅ ἔλαβον, τάχα δὲ τις καὶ τετραμένος· καὶ πολλὸς
 ἦν ᾧθισμὸς ἀμφὶ τὰ θύρετρα. καὶ ἐρωτώμενοι οἱ
 ἐκπίπτοντες ἔλεγον ὅτι ἄκρα τέ ἐστιν ἔνδον καὶ οἱ πο-
 λέμιοι πολλοί, οἱ καίουσιν ἐκδεδραμηκότες τοὺς ἔνδον
 ἀνθρώπους. ἐνταῦθα ἀνειπεῖν ἐκέλευσε Τολμίδην 18
 τὸν κήρυκα ἵεναι εἰσὼ τὸν βουλόμενόν τι λαμβάνειν.
 καὶ ἵεντο πολλοὶ εἰσὼ, καὶ νικῶσι τοὺς ἐκπίπτοντας οἱ
 εἰσωθούμενοι καὶ κατακλείουσι τοὺς πολεμίους πάλιν
 εἰς τὴν ἄκραν. καὶ τὰ μὲν ἔξω τῆς ἄκρας πάντα διηρ- 19
 πάσθη καὶ ἐξεκομίσαντο οἱ Ἕλληνες· οἱ δὲ ὀπλίται
 ἔθεντο τὰ ὄπλα, οἱ μὲν περὶ τὰ σταυρώματα, οἱ δὲ

- 20 κατὰ τὴν ὁδὸν τὴν ἐπὶ τὴν ἄκραν φέρουσαν. ὁ δὲ
 Ξενοφῶν καὶ οἱ λοχαγοὶ ἐσκόπουν εἰ οἶδόν τε εἴη τὴν
 ἄκραν λαβεῖν· ἦν γὰρ οὕτω σωτηρία ἀσφαλῆς, ἄλλως
 δὲ πᾶν χαλεπὸν ἔδοκει εἶναι ἀπελθεῖν· σκοπουμέ-
 νοις δὲ αὐτοῖς ἔδοξε παντάπασιν ἀνάλωτον εἶναι τὸ
- 21 χωρίον. ἐνταῦθα παρεσκευάζοντο τὴν ἄφοδον, καὶ
 τοὺς μὲν σταυροὺς ἕκαστοι τοὺς καθ' αὐτοὺς διήρουν,
 καὶ τοὺς ἀχρεῖους καὶ φορτία ἔχοντας ἐξεπέμποντο καὶ
 τῶν ὀπλιτῶν τὸ πλῆθος καταλιπόντες οἱ λοχαγοὶ οἷς
- 22 ἕκαστος ἐπίστευεν. ἐπεὶ δὲ ἤρξαντο ἀποχωρεῖν, ἐπέ-
 ἔθεον ἔνδοθεν πολλοὶ γέρορα καὶ λόγγας ἔχοντες καὶ
 κνημίδας καὶ κράνη Παφλαγονικά, καὶ ἄλλοι ἐπὶ τὰς
 οἰκίας ἀνέβαινον τὰς ἔνθεν καὶ ἔνθεν τῆς εἰς τὴν
- 23 ἄκραν φερούσης ὁδοῦ· ὥστε οὐδὲ διώκειν ἀσφαλῆς
 ἦν κατὰ τὰς πύλας τὰς εἰς τὴν ἄκραν φερούσας. καὶ
 γὰρ ξύλα μεγάλα ἐπερρίπτον ἄνωθεν, ὥστε χαλεπὸν
 ἦν καὶ μένειν καὶ ἀπιέναι· καὶ ἡ νύξ φοβερά ἦν ἐπι-
- 24 οὔσα. μαχομένων δὲ αὐτῶν καὶ ἀπορουμένων θεῶν
 τις αὐτοῖς μηχανὴν σωτηρίας δίδωσιν. ἔξαπλῆς γὰρ
 ἀνέλαμψεν οἰκία τῶν ἐν δεξιᾷ ὄτου δὴ ἐνάφαντος. ὡς
 δ' αὕτη συνέπιπτεν, ἐφρευγον οἱ ἀπὸ τῶν ἐν δεξιᾷ οἰ-
- 25 κιαῶν. ὡς δὲ ἔμαθεν ὁ Ξενοφῶν τοῦτο παρὰ τῆς τύ-
 χης, ἐνάπτειν ἐκέλευε καὶ τὰς ἐν ἀριστερᾷ οἰκίας, αἱ
 ξύλιναι ἦσαν, ὥστε καὶ ταχὺ ἐκάοντο. ἐφρευγον οὖν
- 26 καὶ οἱ ἀπὸ τούτων τῶν οἰκιαῶν. οἱ δὲ κατὰ στόμα
 δὴ ἔτι μόνοι ἐλύπουν καὶ δῆλοι ὅτι ἐπικίεσσονται
 ἐν τῇ ἐξόδῳ τε καὶ καταβάσει. ἐνταῦθα παραγγέλλει
 φέρειν ξύλα ὅσοι ἐτύγχανον ἔξω ὄντες τῶν βελῶν εἰς
 τὸ μέσον ἑαυτῶν καὶ τῶν πολεμίων. ἐπεὶ δὲ Ἰκανά ἦδη
 ἦν, ἐνήψαν· ἐνήπτου δὲ καὶ τὰς παρ' αὐτὸ τὸ χαράκωμα
- 27 οἰκίας, ὅπως οἱ πηλέμιοι ἀμφὶ ταῦτα ἔχοιεν. οὕτω

μόλις ἀπῆλθον ἀπὸ τοῦ χωρίου, πῦρ ἐν μέσῳ ἐαυτῶν
καὶ τῶν πολεμίων ποιησάμενοι. καὶ κατεκαύθη πᾶσα
ἡ πόλις καὶ αἱ οἰκίαι καὶ αἱ τύρσεις καὶ τὰ σταυρώματα
καὶ τᾶλλα πάντα πλὴν τῆς ἄκρας.

Τῇ δὲ ὑστεραία ἀπῆσαν οἱ Ἕλληνες ἔχοντες τὰ 28
ἐπιτήδεια. ἐπεὶ δὲ τὴν κατάβασιν ἐφοβοῦντο τὴν εἰς
Τραπεξοῦντα, πρᾶνῆς γὰρ ἦν καὶ στενὴ, ψευδενέ-
δραν ἐποιήσαντο· καὶ ἀνὴρ Μυσὸς καὶ τοῦνομα 29
τοῦτο ἔχων τῶν Κρητῶν λαβὼν δέκα ἕμενεν ἐν λασίῳ
χωρίῳ καὶ προσεποιεῖτο τοὺς πολεμίους περιᾶσθαι
λανθάνειν· αἱ δὲ πέλται αὐτῶν ἄλλοτε καὶ ἄλλοτε
διεφαίνοντο χαλκαῖ οὔσαι. οἱ μὲν οὖν πολέμοι ταῦτα 30
διωρῶντες ἐφοβοῦντο ὡς ἐνέθραν οὔσαν· ἡ δὲ στρα-
τιὰ ἐν τούτῳ κατέβαινεν. ἐπεὶ δὲ ἐδόκει ἦδη ἱκανὸν
ὑπεληλυθέναι, τῷ Μυσῷ ἐσήμηκε φεύγειν ἀνὰ κράτος·
καὶ ὃς ἔξαναστὰς φεύγει καὶ οἱ σὺν αὐτῷ. καὶ οἱ μὲν 31
ἄλλοι Κρηῖτες, ἀλλοσκεσθαι γὰρ ἔφασαν τῷ δρόμῳ, ἐκ-
πεσόντες ἐκ τῆς ὁδοῦ εἰς ὕλην κατὰ τὰς νάπας καλιν-
δούμενοι ἐσώθησαν, ὁ Μυσὸς δὲ κατὰ τὴν ὁδὸν φεύ- 32
γων ἐβόα βοηθεῖν· καὶ ἐβοήθησαν αὐτῷ, καὶ ἀνέλαβον
τετραμένον. καὶ αὐτοὶ ἐπὶ πόδα ἀνεχώρουν βαλλό-
μενοι οἱ βοηθήσαντες καὶ ἀντιτοξευόντες τινες τῶν
Κρητῶν. οὕτως ἀφίκοντο ἐπὶ τὸ στρατόπεδον πάντες
σφ' ὄντες.

Ἐπεὶ δὲ οὔτε Χειρίσοφος ἦκεν οὔτε πλοῖα ἱκανὰ III.
ἦν οὔτε τὰ ἐπιτήδεια ἦν λαμβάνειν ἔτι, ἐδόκει ἀπιτεόν
εἶναι. καὶ εἰς μὲν τὰ πλοῖα τοὺς τε ἀσθενεοῦντας ἐνε-
βίβασαν καὶ τοὺς ὑπὲρ τετραράκοντα ἔτη καὶ παιδας
καὶ γυναικας καὶ τῶν σκευῶν ὅσα μὴ ἀνάγκη ἦν ἔχειν.
καὶ Φιλήσιον καὶ Σοφαίνετον τοὺς πρεσβυτάτους τῶν
στρατηγῶν εἰσβιβάσαντες τούτων ἐκέλευον ἐπιμελεῖ-

σθαι· οἱ δὲ ἄλλοι ἐπορεύοντο· ἡ δὲ ὁδὸς ὠδοποιημένη
 2 ἦν· καὶ ἀφικνούνται πορευόμενοι εἰς Κερασσοῦντα τρι-
 ταῖοι πόλιν Ἐλληνίδα ἐπὶ θαλάττῃ Συναπέων ἄποικον
 3 ἐν τῇ Κολχίδι χώρα. ἐνταῦθα ἔμειναν ἡμέρας δέκα·
 καὶ ἐξέτασις ἐν τοῖς ὄπλοις ἐγίνετο καὶ ἀριθμὸς, καὶ
 ἐγένοντο ὀκτακισχίλιοι καὶ ἑξακόσιοι. οὗτοι ἐσώθη-
 σαν. οἱ δὲ ἄλλοι ἀπώλοντο ὑπὸ τε τῶν πολεμίων καὶ
 χύονος καὶ εἰτις νόσῳ.

4 Ἐνταῦθα καὶ διαλαμβάνουσι τὸ ἀπὸ τῶν αἰχμα-
 λῶτων ἀργύριον γενόμενον. καὶ τὴν δεκάτην ἦν τῷ
 Ἀπόλλωνι ἐξεῖλον καὶ τῇ Ἐφεσίᾳ Ἀρτέμιδι διέλαβον οἱ
 στρατηγοὶ τὸ μέρος ἕκαστος φυλάττειν τοῖς θεοῖς· ἀντι
 5 δὲ Χειρισόφου Νέων ὁ Ἀσινατος ἔλαβε. Ξενοφῶν οὖν
 τὸ μὲν τοῦ Ἀπόλλωνος ἀνάθημα ποιησάμενος ἀνατί-
 θηεν εἰς τὸν ἐν Δελφοῖς τῶν Ἀθηναίων θεσανοῖς
 καὶ ἐπέγραψε τὸ τε αὐτοῦ ὄνομα καὶ τὸ Προξένου, ὃς
 6 σὺν Κλεάρχῳ ἀπέθανε· ξένος γὰρ ἦν αὐτοῦ. τὸ δὲ
 τῆς Ἀρτέμιδος τῆς Ἐφεσίας, ὅτι ἀπῆει σὺν Ἀγησιλάῳ
 ἐκ τῆς Ἀσίας τὴν εἰς Βοιωτοῦς ὁδόν, καταλείπει παρὰ
 Μεγαβύζῳ τῷ τῆς Ἀρτέμιδος νεωκόρῳ, ὅτι αὐτὸς κιν-
 δυνεύσων ἐδόκει ἵεναι, καὶ ἐπέστειλεν, ἦν μὲν αὐτὸς
 σωθῆ, αὐτῷ ἀποδοῦναι· ἦν δέ τι πάθη, ἀναθῆναι
 ποιησάμενον τῇ Ἀρτέμιδι ὅ,τι ολοῖτο χαριεῖσθαι τῇ
 7 θεῷ. ἐπεὶ δ' ἐφευγεν ὁ Ξενοφῶν, κατοικοῦντος ἤδη
 αὐτοῦ ἐν Σκιλλοῦντι ὑπὸ τῶν Λακεδαιμονίων [οἰου-
 σθέντος] παρὰ τὴν Ὀλυμπίαν ἀφικνεῖται Μεγαβύζος εἰς
 Ὀλυμπίαν θεωρήσων καὶ ἀποδίδωσι τὴν παρακατα-
 θήκην αὐτῷ. Ξενοφῶν δὲ λαβὼν χωρίον ὠνεῖται τῇ
 8 θεῷ ὅπου ἀνείλεν ὁ θεός. ἔτυχε δὲ διαρρῶσαν διὰ τοῦ
 χωρίου ποταμὸς Σελινοῦς. καὶ ἐν Ἐφέσῳ δὲ παρὰ
 τὸν τῆς Ἀρτέμιδος νεῶν Σελινοῦς ποταμὸς παραρρεῖ,

καὶ ἰχθύες τε ἐν ἀμφοτέροις ἐνεῖσι καὶ κόγχοι· ἐν δὲ τῷ ἐν Σκιλλοῦντι χωρίῳ καὶ θήραι πάντων ὅποσα ἐστὶν ἀργρευόμενα θηρία. ἐποίησε δὲ καὶ βωμὸν καὶ 9 ναὸν ἀπὸ τοῦ ἱεροῦ ἀργυρίου, καὶ τὸ λοιπὸν δὲ ἀεὶ δεκατεῦσιν τὰ ἐκ τοῦ ἀργροῦ ὥραϊα θυσίαν ἐποίει τῇ θεῷ, καὶ πάντες οἱ πολλοὶ καὶ οἱ πρόσχωροι ἄνδρες καὶ γυναῖκες μετεῖχον τῆς ἐορτῆς. παρεῖχε δὲ ἡ θεὸς τοῖς σκηνοῦσιν ἄλφριτα, ἄρτους, οἶνον, τραγήματα, καὶ τῶν θυνομένων ἀπὸ τῆς ἱερᾶς νομῆς λάχος, καὶ τῶν θηρευομένων δέ. καὶ γὰρ θήραν ἐποιούντο εἰς τὴν 10 ἐορτὴν οἱ τε Ξενοφῶντος παῖδες καὶ οἱ τῶν ἄλλων πολιτῶν, οἱ δὲ βουλόμενοι καὶ ἄνδρες συνεθήρων· καὶ ἡλίσκετο τὰ μὲν ἐξ αὐτοῦ τοῦ ἱεροῦ χώρου, τὰ δὲ καὶ ἐκ τῆς Φολόης, σῦες καὶ δορκάδες καὶ ἔλαφοι. ἔστι 11 δὲ ἡ χώρα ἧ̄ ἐκ Λακεδαιμονος εἰς Ὀλυμπίαν πορεύονται ὡς εἰκοσι σταδίοι ἀπὸ τοῦ ἐν Ὀλυμπίᾳ Διὸς ἱεροῦ. ἐνὶ δ' ἐν τῷ ἱερῷ χώρῳ καὶ λειμῶν καὶ ὄρη δένδρων μυστά, ἱκανὰ σῦς καὶ αἰγας καὶ βοῦς τρέφειν καὶ ἵππους, ὥστε καὶ τὰ τῶν εἰς τὴν ἐορτὴν ἰόντων ὑποζύγια εὐωχεῖσθαι. περὶ δὲ αὐτὸν τὸν ναὸν ἄλλος ἡμέρων 12 δένδρων ἐφντεύθη ὅσα ἐστὶ τρωκτὰ ὥραϊα. ὁ δὲ ναὸς ὡς μικρὸς μεγάλῳ τῷ ἐν Ἐφέσῳ εἰκασται, καὶ τὸ ξόανον ἔοικεν ὡς κυπάριστινον χρυσῷ ὄντι τῷ ἐν Ἐφέσῳ. καὶ στήλη ἐστήκει παρὰ τὸν ναὸν γράμματα ἔχουσα 13

ΙΕΡΟΣ Ο ΧΩΡΟΣ ΤΗΣ ΑΡΤΕΜΙΔΟΣ. ΤΟΝ ΕΧΟΝΤΑ ΚΑΙ ΚΑΡΠΟΤΜΕΝΟΝ ΤΗΝ ΜΕΝ ΔΕΚΑΤΗΝ ΚΑΤΑΤΕΙΝ ΕΚΑΣΤΟΥ ΕΤΟΥΣ. ΕΚ ΔΕ ΤΟΥ ΠΕΡΙΤΤΟΥ ΤΟΝ ΝΑΟΝ ΕΠΙΣΚΕΤΑΖΕΙΝ. ΑΝ ΔΕ ΤΙΣ ΜΗ ΠΟΙΗΙ ΤΑΥΤΑ ΤΗΙ ΘΕΩΙ ΜΕΛΗΣΕΙ.

Ἐκ Κεραισοῦντος δὲ κατὰ θάλατταν μὲν ἐκομί-IV.
 Xenoph. Anab. 10

ζοντο οἴκεσσι καὶ πρόσθεν, οἱ δὲ ἄλλοι κατὰ γῆν ἐπο-
 2 ρεύοντο. ἐπὶ δὲ ἦσαν ἐπὶ τοῖς Μοσσυνοίκων ὄριοις,
 πέμπουσιν εἰς αὐτοὺς Τιμησίθεον τὸν Τραπεζούντιον
 πρόξενον ὄντα τῶν Μοσσυνοίκων, ἐρωτῶντες πότε-
 ρον ὡς διὰ φιλίας ἢ διὰ πολεμίας πορεύσονται τῆς
 χώρας. οἱ δὲ εἶπον ὅτι οὐ διήσοιεν· ἐπίστανον γὰρ
 3 τοῖς χωρίοις. ἐντεῦθεν λέγει ὁ Τιμησίθεος ὅτι πολε-
 μιοὶ οὗτοί εἰσιν οἱ ἐκ τοῦ ἐπέκεινα. καὶ ἐδόκει καλέ-
 σαι ἐκείνους, εἰ βούλοιντο συμμαχίαν ποιήσασθαι· καὶ
 πεμψθεὶς ὁ Τιμησίθεος ἤκεν ἄγων τοὺς ἄρχοντας.
 4 ἐπεὶ δὲ ἀφίκοντο, συνήλθον οἱ τε τῶν Μοσσυνοίκων
 ἄρχοντες καὶ οἱ στρατηγοὶ τῶν Ἑλλήνων· καὶ ἔλεξε
 5 Ξενοφῶν, ἡμῶν δὲ Τιμησίθεος· Ὁ ἄνθρωπος Μοσ-
 συνοικοί, ἡμεῖς βουλόμεθα διασωθῆναι πρὸς τὴν
 Ἑλλάδα περὶ πλοῖα γὰρ οὐκ ἔχομεν· κωλύουσι δὲ
 6 οὗτοι ἡμᾶς οὕς ἀκούομεν ὑμῖν πολεμίους εἶναι. εἰ
 οὖν βούλεσθε, ἔξεστιν ὑμῖν ἡμᾶς λαβεῖν συμάχους
 καὶ τιμωρήσασθαι εἰ τί ποτε ὑμᾶς οὗτοι ἠδικήκασι,
 7 καὶ τὸ λοιπὸν ὑμῶν ὑπηκόους εἶναι τούτους. εἰ δὲ
 ἡμᾶς ἀφήσετε, σκέψασθε πόθεν σὺ ἂν τοσαύτην
 8 δύναμιν λάβοιτε σύμμαχον. πρὸς ταῦτα ἀπεκρίνατο
 ὁ ἄρχων τῶν Μοσσυνοίκων ὅτι καὶ βούλοιντο ταῦτα
 9 καὶ δέχοντο τὴν συμμαχίαν. Ἄγετε δὴ, ἔφη ὁ Ξενο-
 φῶν, τί ὑμῶν δεήσεσθε χρήσασθαι, ἂν σύμμαχοι
 ὑμῶν γενώμεθα, καὶ ὑμεῖς τί οἰοῖτε ἔσεσθε ἡμῖν συμ-
 10 πραῖα περὶ τῆς διόδου; οἱ δὲ εἶπον ὅτι ἱκανοὶ ἐσμεν
 εἰς τὴν χώραν εἰσβάλλειν ἐκ τοῦ ἐπὶ θάτερα τὴν τῶν
 ὑμῖν τε καὶ ἡμῖν πολεμίων, καὶ δεῦρο ὑμῖν πέμψαι
 ναῦς τε καὶ ἄνδρας οἵτινες ὑμῖν συμμαχοῦνται τε καὶ
 τὴν ὁδὸν ἠγήσονται.
 11 Ἐπὶ τούτοις πιστὰ δόντες καὶ λαβόντες ᾤχοντο.

καὶ ἦγον τῇ ὑστεραίᾳ ἄγοντες τριακόδια πλοια μονό-
 ζυκα καὶ ἐν ἐκάστῳ τρεῖς ἄνδρας, ὧν οἱ μὲν δύο ἐκ-
 βάντες εἰς τὰξιν ἔθεντο τὰ ὄπλα, ὁ δὲ εἰς ἔμνευε. καὶ 12
 οἱ μὲν λαβόντες τὰ πλοια ἀπέπλευσαν, οἱ δὲ μένοντες
 ἐξετάξαντο αὐτοὺς. ἔστησαν ἀνὰ ἑκατὸν μάλιστα ὄιον
 χοροὶ ἀντιστοιχοῦντες ἀλλήλοις, ἔχοντες γέγραφα πάντες
 λευκῶν βοῶν δασέα, εἰκασμένα κυττοῦ πετάλω, ἐν δὲ
 τῇ δεξιᾷ καλτὸν ὡς ἐξπηχυ, ἔμπροσθεν μὲν λόγῃην
 ἔχον, ὀπισθεν δὲ αὐτοῦ τοῦ ξύλου σφαιροειδές. χιτω- 13
 νίσκους δὲ ἐνεδεθύκασαν ὑπὲρ γονάτων, πάχος ὡς λι-
 νοῦ στρωματοδέσμου, ἐπὶ τῇ κεφαλῇ δὲ κράνη σκύτινα
 οἰάπερ τὰ Παφλαγονικά, κροβύλον ἔχοντα κατὰ μέ-
 σσον, ἐγγύτατα τιαροειδῆ· εἶχον δὲ καὶ σαγάρεις σιθη-
 ρᾶς. ἐντεῦθεν ἐξῆρχε μὲν αὐτῶν εἰς, οἱ δὲ ἄλλοι 14
 πάντες ἐπορεύοντο ἄδοντες ἐν θυμῷ, καὶ διελθόντες
 διὰ τῶν τάξεων καὶ διὰ τῶν ὄπλων τῶν Ἑλλήνων ἐπο-
 ρεύοντο εὐθύς πρὸς τοὺς πολεμίους ἐπὶ χωρίον ὃ ἐδό-
 κει ἐπιμαχάτατον εἶναι. ὤκειτο δὲ τοῦτο πρὸ τῆς 15
 πόλεως τῆς μητροπόλεως καλουμένης αὐτοῖς καὶ ἐχού-
 σης τὸ ἀκρότατον τῶν Μοσσυνοίκων. καὶ περὶ τούτου
 ὁ πόλεμος ἦν· οἱ γὰρ αἰεὶ τοῦτ' ἔχοντες ἐδόκουν ἐγκρα-
 τεῖς εἶναι καὶ πάντων Μοσσυνοίκων, καὶ ἔφασαν
 τούτους οὐ δικαίως ἔχειν τοῦτο, ἀλλὰ κοινὸν ὄν κατα-
 λαβόντας πλεονεκτεῖν. εἶποντο δ' αὐτοῖς καὶ τῶν Ἑλ- 16
 λήνων τινές, οὐ ταχθέντες ὑπὸ τῶν στρατηγῶν, ἀλλὰ
 ἀρπαγῆς ἕνεκεν. οἱ δὲ πολέμιοι προσιόντων τῆς μὲν
 ἡσύχαζον· ἐπεὶ δ' ἐγγὺς ἐγένετο τοῦ χωρίου, ἐκδρα-
 μόντες τρέπονται αὐτούς, καὶ ἀπέκτειναν συχοῦς τῶν
 βαρβάρων καὶ τῶν συναναβάντων Ἑλλήνων τινάς, καὶ
 ἐδίωκον μέχρι· ὅθ' εἶδον τοὺς Ἑλληνας βοηθοῦντας·
 ἵτα δὲ ἀποτραπόμενοι ἔφροντο, καὶ ἀποτεμόντες τὰς 17

- κεφαλὰς τῶν νεκρῶν ἐπεδείκνυσαν τοῖς Ἕλλησι καὶ τοῖς ἑαυτῶν πολεμοῖς, καὶ ἅμα ἐχόρευον νόμφ τινὶ 18 ἄδοντες. οἱ δὲ Ἕλληνες μάλα ἤχθοντο ὅτι τοὺς τε πολεμῖους ἐπεποιήκεσαν θρασυτέρους καὶ ὅτι οἱ ἐξελθόντες Ἕλληνες σὺν αὐτοῖς ἐπεφρεύεσαν μάλα ὄντες συχνοί· ὃ οὐπω πρόσθεν ἐπεποιήκεσαν ἐν τῇ στρατείᾳ.
- 19 Ξενοφῶν δὲ συγκαλέσας τοὺς Ἕλληνας εἶπεν, Ἄνδρες στρατιῶται, μηδὲν ἀθυμήσητε ἔνεκα τῶν γεγενημένων· ἴσως γὰρ ὅτι καὶ ἀγαθὸν οὐ μὲν τοῦ κακοῦ 20 γεγένηται. πρῶτον μὲν γὰρ ἐπίστασθε ὅτι οἱ μέλλοντες ἡμῖν ἡγεῖσθαι τῷ ὄντι πολέμοι οἷσιν οἴσπερ καὶ ἡμᾶς ἀνάγκη· ἔπειτα δὲ καὶ τῶν Ἑλλήνων οἱ ἀμελήσαντες τῆς σὺν ἡμῖν τάξεως καὶ ἱκανοὶ ἡγησάμενοι εἶναι σὺν τοῖς βαρβάροις ταῦτά πράττειν ἄπερ ἡμῖν δίκην δεδώκασιν· ὥστε αὐθις ἤττον τῆς ἡμετέρας τά- 21 ξεως ἀπολείφονται. ἀλλ' ὑμᾶς δεῖ παρασκευάζεσθαι ὅπως καὶ τοῖς φίλοις οὔσι τῶν βαρβάρων δόξετε κρείττους αὐτῶν εἶναι καὶ τοῖς πολεμοῖς δηλώσετε ὅτι οὐχ ὁμοίοις ἀνδράσι μαχοῦνται νῦν τε καὶ ὅτε τοῖς ἀτάκτοις ἐμάχοντο.
- 22 Ταύτην μὲν οὖν τὴν ἡμέραν οὕτως ἔμειναν· τῇ δ' ὑστεραία θύσαντες ἐπεὶ ἐκαλλιερήσαντο, ἀριστήσαντες, ὀρθίους τοὺς λόγους ποιησάμενοι, καὶ τοὺς βαρβάρους ἐπὶ τὸ εὐώνυμον κατὰ ταῦτά ταξάμενοι ἐπορεύοντο τοὺς τοξότας μεταξὺ τῶν λόγων ὀρθίαν ἔχοντες, ὑπολειπομένους δὲ μικρὸν τοῦ στόματος 23 τῶν ὀπλιτῶν. ἦσαν γὰρ τῶν πολεμίων οὐ εὐζωνοὶ κατατρέχοντες τοῖς λίθοις ἐβαλλον. τούτους ἀνέστελλον οἱ τοξόται καὶ πελτασταί. οἱ δ' ἄλλοι βάδην ἐπορεύοντο πρῶτον μὲν ἐπὶ τὸ χωρίον ἀφ' οὗ τῇ προτεραία οἱ βάρβαροι ἐτρέφθησαν καὶ οἱ σὺν αὐτοῖς·

ἐνταῦθα γὰρ οἱ πολέμιοι ἦσαν ἀντιτεταγμένοι. τοὺς 24
 μὲν οὖν πελταστὰς ἐδέξαντο οἱ βάρβαροι καὶ ἐμάχοντο,
 ἐπειδὴ δὲ ἐγγὺς ἦσαν οἱ ὀπλιταί, ἐτρέποντο. * καὶ οἱ
 μὲν πελτασταὶ εὐθύς εἰποντο διώκοντες ἄνω πρὸς τὴν
 πόλιν, οἱ δὲ ὀπλιταὶ ἐν τάξει εἰποντο. ἐπεὶ δὲ ἄνω 25
 ἦσαν πρὸς ταῖς τῆς μητροπόλεως οἰκίαις, ἐνταῦθα
 οἱ πολέμιοι ὁμοῦ δὴ πάντες γενόμενοι ἐμάχοντο καὶ
 ἐξηκόντιζον τοῖς παλτοῖς, καὶ ἄλλα θόρακα ἔχοντες πα-
 χέα μακρά, ὅσα ἀνήρ ἂν φέροι μόλις, τούτοις ἐπει-
 ρῶντο ἀμύνασθαι ἐκ χειρός. ἐπεὶ δὲ οὐχ ὑψίεργοι οἱ 26
 Ἕλληνες, ἀλλ' ὁμόσε ἐχώρουν, ἐφευγον οἱ βάρβαροι
 καὶ ἐντεῦθεν ἅπαντες λιπόντες τὸ χωρίον. ὁ δὲ βασι-
 λεὺς αὐτῶν ὁ ἐν τῷ μόσσινι τῷ ἐπ' ἄκρου φηκοδομη-
 μένῳ, ὃν τρέφουσι πάντες κοινῇ αὐτοῦ μένοντα καὶ
 φυλάττουσιν, οὐκ ἤθελεν ἐξελεθεῖν, οὐδὲ οἱ ἐν τῷ πρό-
 τερον αἰρεθέντι χωρίῳ, ἀλλ' αὐτοῦ σὺν τοῖς μοσσύνοις
 κατεκαύθησαν. οἱ δὲ Ἕλληνες διαρκάζοντες τὰ χωρία 27
 ἠϋρισκον θησαυροὺς ἐν ταῖς οἰκίαις ἄρτων νενημένων
 πατέρους, ὡς ἔφασαν οἱ Μοσσύνιοι, τὸν δὲ νέον
 σίτον σὺν τῇ καλάμῃ ἀποκείμενον· ἦσαν δὲ ξεῖαι αἱ
 πλείσται. καὶ δελφίνων τεμάχη ἐν ἀμφορεῦσιν ἠϋρί- 28
 σκετο τεταριχενμένα καὶ στέαρ ἐν τεύχεσι τῶν δελφί-
 νων, φ' ἐχρῶντο οἱ Μοσσύνιοι καθάπερ οἱ Ἕλληνες
 τῷ ἐλαίῳ· κάρυα δὲ ἐπὶ τῶν ἀνακείων ἦν πολλὰ τὰ 29
 πλατέα οὐκ ἔχοντα διαφυγὴν οὐδεμίαν. τοῦτο καὶ πλεί-
 στω σίτῳ ἐχρῶντο ἔψοντες καὶ ἄρτους ὀπτῶντες. οἶνος
 δὲ ἠϋρισκετο ὃς ἄκρατος μὲν ὀξύς ἐφαίνετο εἶναι ὑπὸ
 τῆς αὐστηρότητος, κερασθεὶς δὲ εὐώδης τε καὶ ἡδύς.

Οἱ μὲν δὴ Ἕλληνες ἀριστήσαντες ἐνταῦθα ἐπο- 30
 ρεῦντο εἰς τὸ πρόσω, παραδόντες τὸ χωρίον τοῖς
 συμμαχήσασιν τῶν Μοσσυννοίκων. ὁπόσα δὲ καὶ ἄλλα

παρήσαν χωρία τῶν σὺν τοῖς πολέμοις αὐτῶν, τὰ
 εὐπροσοδάτα οἱ μὲν ἔλειπον, οἱ δὲ ἐκόντες προσεχώ-
 31 ρουν. τὰ δὲ πλεῖστα τοιάδε ἦν τῶν χωρίων. ἀπειχον
 αἱ πόλεις ἀπ' ἀλλήλων στάδια ὀρθοήκοστα, αἱ δὲ
 πλεῖον αἱ δὲ μείον· ἀναβοάντων δὲ ἀλλήλων συνή-
 κουνον εἰς τὴν ἑτέραν ἐν τῆς ἑτέρας πόλεως· οὕτως
 32 ὑψηλὴ τε καὶ κολῆ ἢ χώρα ἦν. ἐπεὶ δὲ πορευόμενοι
 ἐν τοῖς φίλοις ἦσαν, ἐπεδείκνυσαν αὐτοῖς παῖδας τῶν
 εὐδαιμόνων σιτευτούς, τεθραμμένους καρυῖς ἐφθοῖς,
 ἀπαλοὺς καὶ λευκοὺς σφόδρα καὶ οὐ πολλοῦ δέοντας
 ἴσους τὸ μῆκος καὶ τὸ πλάτος εἶναι, ποικίλους δὲ τὰ
 νῶτα καὶ τὰ ἔμπροσθεν πάντα ἐστιγμένους ἀνθέμια.
 33 ἐξήτουν δὲ καὶ ταῖς ἑταίραις ἄς ἦγον οἱ Ἕλληνες ἔμφα
 νῶς συγγίγνεσθαι· νόμος γὰρ ἦν οὗτος σφίσι. λευκοὶ
 34 δὲ πάντες οἱ ἄνδρες καὶ αἱ γυναῖκες. τούτους ἔλεγον
 οἱ στρατευσάμενοι βαρβαρωτάτους διελεῖν καὶ πλε-
 στον τῶν Ἑλληνικῶν νόμων κεχωρισμένους. ἐν τε
 γὰρ ὄχλῳ ὄντες ἐποίουν ἅπερ ἂν ἄνθρωποι ἐν ἐρημίᾳ
 ποιήσειαν, μόνοι τε ὄντες ὅμοια ἐπραττοῦ ἅπερ ἂν
 μετ' ἄλλων ὄντες, διελέγοντό τε αὐτοῖς καὶ ἐγέλων
 ἐφ' ἑαυτοῖς καὶ ὠρχοῦντο ἐφιστάμενοι ὅπου τίχοιεν
 ὡσπερ ἄλλοις ἐπιδεικνύμενοι.

V. Διὰ ταύτης τῆς χώρας οἱ Ἕλληνες, διὰ τε τῆς πο-
 λεμίας καὶ τῆς φιλίας, ἐπορεύθησαν ὀκτῶ σταδμοῦς,
 καὶ ἀφικνοῦνται εἰς Χάλυβας. οὗτοι ὀλίγοι τε ἦσαν
 καὶ ὑπήκοοι τῶν Μοσσυνοίκων, καὶ ὁ βίος ἦν τοῖς
 πλείστοις αὐτῶν ἀπὸ σιδηρείας. ἐντεῦθεν ἀφικνοῦνται
 2 εἰς Τιβαρηνοὺς. ἡ δὲ τῶν Τιβαρηνῶν χώρα πολὺ ἦν
 πεδινωτέρα καὶ χωρία εἶχεν ἐπὶ θαλάττῃ ἤττον ἐρυμνά.
 καὶ οἱ στρατηγὸι ἐχρησον πρὸς τὰ χωρία προσβάλλειν
 καὶ τὴν στρατιὰν ὀνηθῆναί τι, καὶ τὰ ξένια ἃ ἦκε παρὰ

Τιβερηνῶν οὐκ ἔδεχοντο, ἀλλ' ἐπιμείναι κελεύσαντες ἕστε βουλευσάωντο ἔθύνοντο. καὶ πολλὰ καταθυσάων- 3 των τέλος ἀπεδέξαντο οἱ μάντις πάντες γνώμην ὅτι οὐδαμῆ προσίωιντο οἱ θεοὶ τὸν πόλεμον. ἐντεῦθεν δὴ τὰ ξένια ἔδεδξαντο, καὶ ὡς διὰ φιλίας πορευόμενοι δύο ἡμέρας ἀφίκοντο εἰς Κοτύωρα πόλιν Ἑλληνίδα, Σινωπέων ἀποικίαν, ὄντας δ' ἐν τῇ Τιβερηνῶν χώρᾳ.

[Μέχρι ἐνταῦθα ἐπέξενσεν ἡ στρατιά· πλήθος τῆς 4 καταβάσεως τῆς ὁδοῦ ἀπὸ τῆς ἐν Βαβυλωνί μᾶχης ἄχρι εἰς Κοτύωρα σταθμοὶ ἑκατὸν εἰκοσι δύο, παρασάγγαι ἑξακόσιοι καὶ εἰκοσι, στάδιοι μύριοι καὶ ὀκτακισχίλιοι καὶ ἑξακόσιοι, χρόνου πλήθος ὀκτὼ μῆνες.] ἐνταῦθα 5 ἔμειναν ἡμέρας τετταράκοντα πέντε. ἐν δὲ ταῦταις πρῶτον μὲν τοῖς θεοῖς ἔθυσαν, καὶ πομπὰς ἐποίησαν κατὰ ἔθνος ἕκαστοι τῶν Ἑλλήσων καὶ ἀγῶνας γυμνικούς. τὰ δ' ἐπιτήδεια ἐλάμβανον τὰ μὲν ἐκ τῆς Πα- 6 φλαγονίας, τὰ δ' ἐκ τῶν χωρίων τῶν Κοτυωριτῶν· οὐ γὰρ παρεῖχον ἀγοράν, οὐδ' εἰς τὸ τεῖχος τοὺς ἀσθενούοντας ἔδεδχοντο.

Ἐν τούτῳ ἐρχονται ἐκ Σινώπης πρέσβεις, φοβού- 7 μενοι περὶ τῶν Κοτυωριτῶν τῆς τε πόλεως, ἣν γὰρ ἐκείνων καὶ φόρον ἐκείνοις ἔφερον, καὶ περὶ τῆς χώρας, ὅτι ἠκόονον θηουμένην. καὶ ἔλθόντες εἰς τὸ στρατόπεδον ἔλεγον· προηγόρει δὲ ἑκατόννυμος δεινὸς νομιζόμενος εἶναι λέγειν· Ἐπεμψεν ἡμᾶς, ὧ ἄνδρες 8 στρατιώται, ἢ τῶν Σινωπέων πόλις ἐπαινεδοτῆς τε ὑμᾶς οὐ νικᾶτε Ἑλληνες ὄντες βαρβάρους, ἔπειτα δὲ καὶ συνησθησομένους ὅτι διὰ πολλῶν τε καὶ θεινῶν, ὡς ἡμεῖς ἠκούσαμεν, πραγμάτων σεσῶμένοι πάρεσθε. ἀξιούμεν δὲ Ἑλληνες ὄντες καὶ αὐτοὶ ὑφ' ὑμῶν ὄντων 9 Ἑλλήνων ἀγαθὸν μὲν τι πάσχειν, κἀκὸν δὲ μηδέν·

- οὐδὲ γὰρ ἡμεῖς ὑμᾶς οὐδὲν πάποτε ὑπήρξαμεν κακῶς
 10 ποιούντες. Κοτυωρῆται δὲ οὗτοι εἰσι μὲν ἡμέτεροι
 ἄποικοι, καὶ τὴν χώραν ἡμεῖς αὐτοῖς ταύτην παραδε-
 δόκαμεν βαρβάρους ἀφελόμενοι· διὸ καὶ δασμὸν ἡμῖν
 φέρουσιν οὗτοι τεταγμένον καὶ Κερασούντιοι καὶ
 Τραπεζοῦντιοι· ὥστε ὅ,τι ἂν τούτους κακὸν ποιή-
 11 σῆτε ἢ Σινωπέων πόλις νομίζει πάσχειν. νῦν δὲ
 ἀκούομεν ὑμᾶς εἰς τε τὴν πόλιν βία παρεληλυθότας
 ἐνίοις σκηνοῦν ἐν ταῖς οἰκίαις καὶ ἐκ τῶν χωρίων βία
 12 λαμβάνειν ἂν ἂν δέησθε οὐ κείθοντας. ταῦτ' οὖν οὐκ
 ἀξιούμεν· εἰ δὲ ταῦτα ποιήσετε, ἀνάγκη ἡμῖν καὶ Κο-
 ρύλλαν καὶ Παφλαγόνας καὶ ἄλλον ὄντινα ἂν δυνάμεθα
 φίλον ποιῆσθαι.
- 13 Πρὸς ταῦτα ἀναστὰς Ξενοφῶν ὑπὲρ τῶν στρατιω-
 τῶν εἶπεν, Ἡμεῖς δέ, ὡς ἄνδρες Σινωπεῖς, ἤκομεν
 ἀγαπῶντες ὅτι τὰ σώματα διεσώσαμεθα καὶ τὰ ὄπλα·
 οὐ γὰρ ἦν δυνατὸν ἅμα τε χρήματα ἄγειν καὶ φέρειν
 14 καὶ τοῖς πολεμίοις μάχεσθαι. καὶ νῦν ἐπεὶ εἰς τὰς Ἑλ-
 ληνίδας πόλεις ἦλθομεν, ἐν Τραπεζοῦντι μὲν, παρεῖ-
 χον γὰρ ἡμῖν ἀγορὰν, ἀνούμενοι εἶχομεν τὰ ἐπιτήδεια,
 καὶ ἀνδ' ἂν ἐτίμησαν ἡμᾶς καὶ ξένια ἔδωκαν τῇ στρα-
 τιᾷ, ἀντετιμῶμεν αὐτούς, καὶ εἰ τις αὐτοῖς φίλος ἦν
 τῶν βαρβάρων, τούτων ἀπειχόμεθα· τοὺς δὲ πολε-
 μίους αὐτῶν ἐφ' οὓς αὐτοὶ ἠγοῦντο κακῶς ἐποιοῦμεν
 15 ὅσον ἐδυνάμεθα. ἐρωτᾶτε δὲ αὐτοὺς ὅποιον τιναῶν
 ἡμῶν ἐτυχον· πάρεισι γὰρ ἐνθάδε θῦς ἡμῖν ἠγεμόνας
 16 διὰ φίλιαν ἢ πόλιν συνέπεμψεν. ὅποι δ' ἂν ἐλθόντες
 ἀγορὰν μὴ ἔχωμεν, ἂν τε εἰς βάρβαρον γῆν ἂν τε εἰς
 Ἑλληνίδα, οὐχ ὑβρεῖ ἀλλὰ ἀνάγκη λαμβάνομεν τὰ
 17 ἐπιτήδεια. καὶ Καρδούχους καὶ Ταόχους καὶ Χαλ-
 δαίους καὶ κερ βασιλέως οὐχ ὑπηκόους ὄντας ὅμως καὶ

μάλα φοβερούς ὄντας πολεμίους ἐκτησάμεθα διὰ τὸ ἀνάγκην εἶναι λαμβάνειν τὰ ἐπιτήδεια, ἐπεὶ ἀγορὰν οὐ παρείχον. Μάκρωνας δὲ καίπερ βαρβάρους ὄντας, 18 ἐπεὶ ἀγορὰν οὐκ εἰδύναντο παρείχον, φίλους τε ἐνομιζομεν εἶναι καὶ βία οὐδὲν ἐλαμβάνομεν τῶν ἐκείνων. Κοτνωρίτας δέ, οὓς ὑμετέρους φατὲ εἶναι, εἴ τι αὐτῶν 19 εἰλήφαμεν, αὐτοὶ αἰτιοὶ εἰσιν· οὐ γὰρ ὡς φίλοι προσεφέροντο ἡμῖν, ἀλλὰ κλείσαντες τὰς πύλας οὔτε εἰσὼ ἐδέχοντο οὔτε ἔξω ἀγορὰν ἐπεμπον· ἠτιῶντο δὲ τὸν παρ' ὑμῶν ἀρμοστήν τούτων αἰτιον εἶναι. Ὅ δὲ λέγεις 20 βία παρελθόντας σκηνοῦν, ἡμεῖς ἠξιοῦμεν τοὺς κάμνοντας εἰς τὰς στέγας δεξασθαι· ἐπεὶ δὲ οὐκ ἀνέφρον τὰς πύλας, ἢ ἡμᾶς ἐδέχετο αὐτὸ τὸ χωρίον ταύτη εἰσελθόντες ἄλλο μὲν οὐδὲν βίαιον ἐποιήσαμεν, σκηνοῦσι δ' ἐν ταῖς στέγαις οἱ κάμνοντες τὰ αὐτῶν δαπανῶντες, καὶ τὰς πύλας φρουροῦμεν, ὅπως μὴ ἐπὶ τῷ ὑμετέρῳ ἀρμοστῇ ὧσιν οἱ κάμνοντες ἡμῶν, ἀλλ' ἐφ' ἡμῖν ἢ κομισασθαι ὅταν βουλώμεθα. οἱ δὲ ἄλλοι, ὡς ὁρᾶτε, 21 σκηνοῦμεν ὑπαίθριοι ἐν τῇ τάξει, παρεσκευασμένοι, ἂν μὲν τις εὖ ποιῇ, ἀντ' εὖ ποιεῖν, ἂν δὲ κακῶς, ἀλέξασθαι. ἃ δὲ ἠπέλησας ὡς ἦν ὑμῖν δοκῇ Κορύλαν καὶ 22 Παφλαγῶνας συμμάχους ποιήσεσθε ἐφ' ἡμᾶς, ἡμεῖς δὲ ἦν μὲν ἀνάγκη ἢ πολεμήσομεν καὶ ἀμφοτέροις· ἤδη γὰρ καὶ ἄλλοις πολλαπλασίοις ὑμῶν ἐπολεμήσαμεν· ἂν δὲ δοκῇ ἡμῖν καὶ φίλον ποιεσθαι τὸν Παφλαγῶνα· ἀκούομεν δὲ αὐτὸν καὶ ἐπιθυμεῖν τῆς ὑμετέρας πόλεως 23 καὶ χωρίων τῶν ἐπιθαλαττίων· πειρασόμεθα συμπαράττοντες αὐτῷ ἂν ἐπιθυμῇ φίλοι γίνεσθαι.

Ἐκ τούτου μάλα μὲν δῆλοι ἦσαν οἱ συμπερσεβεις 24 τῷ Ἐκατωνῷμυ χαλεπαίνοντες τοῖς εἰρημένοις, παρελθῶν δ' αὐτῶν ἄλλος εἶπεν ὅτι οὐ πόλεμον ποιησόμε-

νοι ἤκοιεν ἀλλὰ ἐπιδεξόντες ὅτι φίλοι εἰσί· καὶ ξενίοις, ἣν μὲν ἔλθῃτε πρὸς τὴν Σινωπέων πόλιν, ἐκεῖ δεξόμεθα, νῦν δὲ τοὺς ἐνθάδε κελύσομεν διδόναι ἃ δύ-
 25 νανταί· ὁρῶμεν γὰρ πάντα ἀληθῆ ὄντα ἃ λέγετε. ἐκ τούτου ξενία τε ἐπεμπον οἱ Κοτυωρίται καὶ οἱ στρατηγοὶ τῶν Ἑλλήνων ἐξένιζον τοὺς τῶν Σινωπέων πρέσβεις, καὶ πρὸς ἀλλήλους πολλά τε καὶ φιλικὰ διελέγοντο τὰ τε ἄλλα καὶ περὶ τῆς λοιπῆς πορείας ἀνεπυθάνοντο ὧν ἑκάτεροι ἐδέοντο.

VI. Ταύτη μὲν τῇ ἡμέρᾳ τοῦτο τὸ τέλος ἐγένετο. τῇ δὲ ὑστεραῖα συνέλεξαν οἱ στρατηγοὶ τοὺς στρατιώτας, καὶ ἐδόκει αὐτοῖς περὶ τῆς λοιπῆς πορείας παρακαλέσαντας τοὺς Σινωπέας βουλεύεσθαι. εἰτε γὰρ πεῖθῃ δέοι πορεύεσθαι, χρήσιμοι ἂν ἐδόκουν εἶναι οἱ Σινωπεῖς· ἐμπειροὶ γὰρ ἦσαν τῆς Παφλαγούρας· εἰτε κατὰ θάλατταν, προσδεῖν ἐδόκει Σινωπέων· μόνοι γὰρ ἂν ἐδόκουν ἱκανοὶ εἶναι πλοῖα παρὰσχεῖν ἀρ-
 2 κούντα τῇ στρατιᾷ. καλέσαντες οὖν τοὺς πρέσβεις συνεβουλεύοντο, καὶ ἤξιον Ἑλληνας ὄντας Ἑλλησι τούτῳ πρῶτον καλῶς δέχεσθαι τῷ εὐνοῦς τε εἶναι καὶ τὰ βέλτιστα συμβουλεύειν.

3 Ἀναστάς δὲ Ἐκατόνυμος πρῶτον μὲν ἀπελογήσατο περὶ οὗ εἶπεν ὡς τοῦ Παφλαγῶνα φίλον ποιήσονται, ὅτι οὐχ ὡς τοῖς Ἑλλησι πολεμησόντων σφεῶν εἶποι, ἀλλ' ὅτι ἕξον τοῖς βαρβάροις φίλους εἶναι τοὺς Ἑλληνας αἰρήσονται. ἐπεὶ δὲ συμβουλεύειν ἐκέλευον,
 4 ἐπευξάμενος εἶπεν ὧδε. Εἰ μὲν συμβουλεύοιμι ἃ βέλτιστά μοι δοκεῖ εἶναι, πολλά μοι κάγαθὰ γένοιτο· εἰ δὲ μή, τάναντία. αὕτη γὰρ ἡ ἰερὰ συμβουλὴ λεγόμενη εἶναι δοκεῖ μοι παρῆναι· νῦν γὰρ δὴ ἂν μὲν εὖ συμβουλεύσας φανῶ, πολλοὶ ἔσονται οἱ ἐκαινοῦντές με,

ἂν δὲ κακῶς, πολλοὶ ἔσεσθε οἱ καταρῶμενοι. πρῶ-5
 γματα μὲν οὖν οἶδ' ὅτι πολὺ πλείω ἔξομεν, ἂν κατὰ
 θάλατταν κομίζησθε· ἡμᾶς γὰρ δεήσει τὰ πλοῖα πορ-
 ζεῖν· ἦν δὲ κατὰ γῆν στέλλησθε, ὑμᾶς δεήσει τοὺς
 μαχομένους εἶναι. ὅμως δὲ λεκτέα ἂ γινώσκω· ἔμπει-6
 ρος γὰρ εἰμι καὶ τῆς χώρας τῶν Παφλαγόνων καὶ τῆς
 δυνάμεως. ἔχει γὰρ ἀμφοτέρω, καὶ πεδία κάλλιστα
 καὶ ὄρη ὑψηλότατα. καὶ πρῶτον μὲν οἶδα εὐθὺς ἢ τὴν 7
 εἰσβολὴν ἀνάγκη ποιείσθαι· οὐ γὰρ ἔστιν ἄλλη ἢ ἢ
 τὰ κέρατα τοῦ ὄρους τῆς ὁδοῦ καθ' ἐκείναι· ἔστιν
 ὑψηλά, ἂ κρατεῖν κατέχοντες καὶ πάνυ ὀλίγοι δύναιτ'
 ἂν· τούτων δὲ κατεχομένων οὐδ' ἂν οἱ πάντες ἀνθρω-
 ποι δύναιτ' ἂν διελθεῖν. ταῦτα δὲ καὶ δεῖξαιμι ἂν, εἰ
 μοί τινα βούλοισθε συμπέμψαι. ἔπειτα δὲ οἶδα καὶ 8
 πεδία ὄντα καὶ ἱκπεῖαν ἦν αὐτοὶ οἱ βάρβαροι νομίζουσι
 κρείττω εἶναι ἀπάσης τῆς βασιλείας ἱκπείας· καὶ νῦν
 οὗτοι οὐ παρεγένοντο βασιλεῖ καλοῦντι, ἀλλὰ μείζον
 φρονεῖ ὁ ἄρχων αὐτῶν. εἰ δὲ καὶ δυναθῆτε τά τε ὄρη 9
 κλέψαι ἢ φθάσαι λαβόντες καὶ ἐν τῷ πεδίῳ κρατῆσαι
 μαχομένοι τοὺς τε ἱκπέας τούτων καὶ πεζῶν μυριάδας
 πλέον ἢ δώδεκα, ἤξετε ἐπὶ τοὺς ποταμούς, πρῶτον
 μὲν τὸν Θερμώδοντα, εὐρος τριαῶν πλέθρων, ὃν χαλε-
 πὸν οἶμαι διαβαίνειν ἄλλως τε καὶ πολεμίων πολλῶν, 1
 ἐμπροσθεν ὄντων, πολλῶν δὲ ὀπισθεν ἐπορευμένων·
 δεύτερον δ' Ἴριον, τριπλεθρον ὡσαύτως· τρίτον δ'
 Ἄλυν, οὐ μείζον δυὸν σταδίῳ, ὃν οὐκ ἂν δύνασθε
 ἄνευ πλοίων διαβῆναι· πλοῖα δὲ τίς ἔσται ὁ παρέχων;
 ὡς δ' αὐτῶς καὶ ὁ Παρθένιος ἄβατος· ἐφ' ὃν ἔλθοιτε
 ἂν, εἰ τὸν Ἄλυν διαβαίητε. ἐγὼ μὲν οὖν οὐ χαλεπήν 10
 ὑμῖν εἶναι νομίζω τὴν πορείαν ἀλλὰ παντάπασιν ἀσθ- 1
 νατον. ἂν δὲ πλέητε, ἔστιν ἐπιθέσθαι μὲν εἰς Σινώπην

παραπλευσαι, ἐκ Σινώπης δὲ εἰς Ἡράκλειαν· ἐξ Ἡρακλείας δὲ οὔτε περὶ οὔτε κατὰ θάλατταν ἀπορία· πολλὰ γὰρ καὶ πλοῖα ἐστὶν ἐν Ἡρακλείᾳ.

- 11 Ἐπει δὲ ταῦτ' ἔλεξεν, οἱ μὲν ὑπάπτεινον φιλλίᾳ ἔνεκα τῆς Κορύλα λέγειν· καὶ γὰρ ἦν πρόξενος αὐτῶ· οἱ δὲ καὶ ὡς δῶρα ληφόμενον διὰ τὴν συμβουλήν ταύτην· οἱ δὲ ὑπάπτεινον καὶ τούτου ἔνεκα λέγειν ὡς μὴ περὶ ἰόντες τὴν Σινωπίαν τι χεῖραν κακὸν ἐργάζονται. οἱ δ' οὖν Ἕλληνες ἐψηφίσαντο κατὰ θάλατταν τὴν
- 12 πορείαν ποιῆσθαι. μετὰ ταῦτα Ξενοφῶν εἶπεν, Ὁ Σινωπεῖς, οἱ μὲν ἄνδρες ἤρρηται πόσειαν ἦν ὑμεῖς συμβουλεύετε· οὕτω δὲ ἔχει· εἰ μὲν πλοῖα ἐσεσθαι μέλλει ἱκανὰ ὡς ἀριθμῶ ἓνα μὴ καταλείπεσθαι ἐνθάδε, ἡμεῖς ἂν πλείοιμεν· εἰ δὲ μέλλοιμεν οἱ μὲν καταλείπεσθαι οἱ
- 13 δὲ πλεύσεσθαι, οὐκ ἂν ἐμβαίημεν εἰς τὰ πλοῖα· γινώσκωμεν γὰρ ὅτι ὅπου μὲν ἂν κρατῶμεν, θυναίμεθ' ἂν καὶ σώξεσθαι καὶ τὰ ἐπιτήδεια ἔχειν· εἰ δὲ που ἤττους τῶν πολεμίων ληφθῆσόμεθα, εὐθελον δὴ ὅτι ἐν ἀνδραπόδων χῶρα ἐσόμεθα. ἀκούσαντες ταῦτα οἱ πρέ-
- 14 σβεις ἐκέλευον πέμπειν πρέσβεις. καὶ πέμπουσι Καλλιμαχὸν Ἀρκάδα καὶ Ἀρίσταναν Ἀθηναῖον καὶ Σαμόλιαν Ἀχαιοῖν. καὶ οἱ μὲν ᾤχοντο.
- 15 Ἐν δὲ τούτῳ τῷ χρόνῳ Ξενοφῶντι, ὄρωντι μὲν ὀπίστας πολλοὺς τῶν Ἑλλήνων, ὄρωντι δὲ καὶ πελασταῖς πολλοὺς καὶ τοξότας καὶ σφενδοηήτας καὶ ἰσπίτας δὲ καὶ μάλα ἤδη διὰ τὴν τριβὴν ἱκανοὺς, ὄντας δ' ἐν τῷ Πόντῳ, ἐνθα οὐκ ἂν ἀπ' ὀλίγων χρημάτων τοσαύτη δύναμις παρσκευάσθη, καλὸν αὐτῷ ἔδοκει εἶναι καὶ χῶραν καὶ δύναμιν τῇ Ἑλλάδι προσκτήσα-
- 16 σθαι πόλιν κατοικίσαντας. καὶ γενέσθαι ἂν αὐτῷ ἔδοκει μεγάλη, καταλογιζομένῳ τό τε αὐτῶν πλῆθος

καὶ τοὺς περιμοιῶντας τὸν Πόντον. καὶ ἐπὶ τούτοις ἐθύετο πρὶν τιμὴν εἰπεῖν τῶν στρατιωτῶν Σιλανὸν παρακαλέσας τὸν Κύρου μάντιν γενόμενον τὸν Ἀμβρακιάτην. ὁ δὲ Σιλανὸς δεδιὼς μὴ γένηται ταῦτα καὶ 17 καταμείνη πού ἢ στρατιά, ἐκφέρει εἰς τὸ στρατεύμα λόγον ὅτι Ξενοφῶν βούλεται καταμείναι τὴν στρατιάν καὶ πόλιν οἰκίσαι καὶ ἑαυτῷ ὄνομα καὶ δύναμιν περιποιήσασθαι. αὐτὸς δ' ὁ Σιλανὸς ἐβούλετο ὅτι τάχιστα 18 εἰς τὴν Ἑλλάδα ἀφικέσθαι· οὗς γὰρ παρὰ Κύρου ἔλαβε τρισχιλίους δαρεικούς ὅτε τὰς δέκα ἡμέρας ἠλήθηνσε θνύμενος Κύρῳ, διεσεσάκει. τῶν δὲ στρατιωτῶν, 19 ἐπεὶ ἤκουσαν, τοῖς μὲν ἐδόκει βέλτιστον εἶναι καταμείναι, τοῖς δὲ πολλοῖς οὐ. Τιμασίων δὲ ὁ Δαρδανεύς καὶ Θώραξ ὁ Βοιωτὸς πρὸς ἐμπόρους τινὰς παρόντας τῶν Ἡρακλεωτῶν καὶ Σινωπέων λέγουσιν ὅτι εἰ μὴ ἐκποριοῦσι τῇ στρατιᾷ μισθὸν ὥστε ἔχειν τὰ ἐπιτήδεια ἐκπλέοντας, ὅτι κινδυνεύσει μείναι τοσαύτῃ δύνاميς ἐν τῷ Πόντῳ· βούλεται γὰρ Ξενοφῶν καὶ ἡμᾶς παρακαλεῖ, ἐπειδὴν ἔλθῃ τὰ πλοῖα, τότε εἰπεῖν ἐξαίφνης τῇ στρατιᾷ, ἄνδρες, νῦν μὲν ὀρωμὲν ἡμᾶς ἀπόρους 20 ὄντας καὶ ἐν τῷ ἀπόκλῳ ἔχειν τὰ ἐπιτήδεια καὶ ὡς οἴκαδε ἀπελθόντας ὀνῆσαι τι τοὺς οἴκοι· εἰ δὲ βούλεσθε τῆς κύκλῳ χώρας περὶ τὸν Πόντον οἰκουμένης ἐκλεξάμενοι ὅποι ἂν βούλησθε κατασεῖν, καὶ τὸν μὲν ἐθέλοντα ἀπικεῖναι οἴκαδε, τὸν δ' ἐθέλοντα μένειν αὐτοῦ, πλοῖα δ' ὑμῖν παρέστω, ὥστε ὅπῃ ἂν βούλησθε ἐξαίφνης ἂν ἐπιπέσοιτε. ἀκούσαντες ταῦτα οἱ ἔμποροι 21 ἀπηγγέλλον τὰς πόλεις· συνέπεμψε δ' αὐτοῖς Τιμασίων ὁ Δαρδανεύς Εὐρύμαχόν τε τὸν Δαρδανέα καὶ Θώρακα τὸν Βοιωτὸν τὰ αὐτὰ ταῦτα ἐρῶντας. Σινωπεῖς δὲ καὶ Ἡρακλεῶται ταῦτα ἀκούσαντες πέμπουσι

πρὸς τὸν Τιμασίωνα καὶ κελεύουσι προστατεῦσαι λα-
 22 βόντά χρημάτα ὅπως ἐκπεύσῃ ἡ στρατιά. ὁ δὲ ἄσμε-
 νος ἀκούσας ἐν συλλόγῳ τῶν στρατιωτικῶν ὄντων λέγει
 τάδε. Οὐ δεῖ προσέχειν μονῇ, ᾧ ἄνδρες, οὐδὲ τῆς
 Ἑλλάδος οὐδὲν περὶ πλεονος ποιεῖσθαι. ἀκούω δὲ
 23 τινὰς θύεσθαι ἐπὶ τούτῳ οὐδ' ὑμῖν λέγοντας. ὑπι-
 σχοῦμαι δὲ ὑμῖν, ἂν ἐκπέλητε, ἀπὸ νομηγιάς μισθο-
 φορὰν παρῆξιν κυζικηρὸν ἐκάστῳ τοῦ μηνός· καὶ ἄξω
 ὑμᾶς εἰς τὴν Τερφάδα, ἐνθεν καὶ εἰμι φηγιάς, καὶ
 ὑπάρξει ὑμῖν ἡ ἐμὴ πόλις· ἐκόντες γάρ με δέξονται.
 24 ἠγήσομαι δὲ αὐτὸς ἐγὼ ἐνθεν πολλὰ χρημάτα λήψεσθε.
 ἔμπειρος δὲ εἰμι τῆς Αἰολίδος καὶ τῆς Φρυγίας καὶ τῆς
 Τερφάδος καὶ τῆς Φαρναβάζου ἀρχῆς πάσης, τῆς μὲν
 διὰ τὸ ἐκείθεν εἶναι, τῆς δὲ διὰ τὸ συνεστρατεῦσθαι
 25 ἐν αὐτῇ σὺν Κλεάρχῳ τε καὶ Δερκυλλίδῳ. ἀναστὰς
 αὐτίς Θωράξ ὁ Βοιωτίας, ὃς ἀεὶ περὶ στρατηγίας Ξενο-
 φῶντι ἐμάχετο, ἔφη, εἰ ἐξέλθοισιν ἐκ τοῦ Πόντου, ἔξε-
 σθαι αὐτοῖς Χερρόνησον χώραν καλὴν καὶ εὐδαίμονα
 ὥστε τῷ βουλομένῳ ἐνοικεῖν, τῷ δὲ μὴ βουλομένῳ
 ἀπικεῖναι οἰκᾶδε. γελοῖον δὲ εἶναι ἐν τῇ Ἑλλάδι οὔσης
 χώρας πολλῆς καὶ ἀφθόρου ἐν τῇ βαρβάρῳ μαστεύειν.
 26 ἴστε δ' ἂν, ἔφη, ἐκεῖ γένησθε, καὶ γὰρ κωδάπερ Τιμα-
 σίων ὑπισχοῦμαι ὑμῖν τὴν μισθοφορὰν. ταῦτα δὲ
 ἔλεγεν εἰδὼς ἃ Τιμασίῳ οἱ Ἑρακλεῶται καὶ οἱ Σινο-
 πεῖς ὑπισχοῦντο ὥστε ἐκπεῖν. ὁ δὲ Ξενοφῶν ἐν
 27 τούτῳ ἔειπε. ἀναστὰς δὲ Φιλήσιος καὶ Λύκαν οἱ
 Ἀχαιοὶ ἔλεγον ὥς δευρὸν εἴη ἰδίᾳ μὲν Ξενοφῶντα κεί-
 θεν τε καταμένειν καὶ θύεσθαι ὑπὲρ τῆς μονῆς μὴ
 κοινούμενον τῇ στρατιᾷ, εἰς δὲ τὸ κοινὸν μηδὲν ἀγο-
 ρεῦσιν περὶ τούτων. ὥστε ἠναγκάσθη ὁ Ξενοφῶν
 28 ἀναστῆναι καὶ εἰπεῖν τάδε. Ἐγὼ, ᾧ ἄνδρες, θύομαι

ἴεν ὡς ὄρατε ὅποσα δύναμαι καὶ ὑπὲρ ὑμῶν καὶ ὑπὲρ
 ἱμαντοῦ ὅπως ταῦτα τυγχάνω καὶ λέγων καὶ νοσῶ καὶ
 τραύτων ὅποια μέλλει ὑμῖν τε κάλλιστα καὶ ἄριστα
 ἴσασθαι καὶ ἔμοι. καὶ νῦν ἐθυόμην περὶ αὐτοῦ τούτου
 εἰ ἄμεινον εἴη ἄρχεσθαι λέγειν εἰς ὑμᾶς καὶ πράττειν
 περὶ τούτων ἢ παντάπασί μηδὲ ἄπτεσθαι τοῦ πράγμα-
 τος. Σιλανὸς δὲ μοι ὁ μάντις ἀπεκρίνατο τὸ μὲν μέ- 29
 ριστον, τὰ ἱερὰ καλὰ εἶναι· ἦθει γὰρ καὶ ἐμὲ οὐκ ἀπει-
 ρον ὄντα διὰ τὸ ἀεὶ παρεῖναι τοῖς ἱεροῖς· ἔλεξε δὲ ὅτι
 ἐν τοῖς ἱεροῖς φαίνοντό τις δόλος καὶ ἐπιβουλή ἐμοί,
 ἧς ἄρα γιγνώσκων ὅτι αὐτὸς ἐπεβούλευε διαβάλλειν
 με πρὸς ὑμᾶς· ἐξήνεγκε γὰρ τὸν λόγον ὡς ἐγὼ πράτ-
 τειν ταῦτα διανοοίμην ἤδη οὐ κείσας ὑμᾶς. ἐγὼ δὲ εἰ 30
 μὲν ἐώρων ἀποροῦντας ὑμᾶς, τοῦτ' ἂν ἐσκόπουν ἀφ'
 οὗ ἂν γένοιτο ὥστε λαβόντας ὑμᾶς πόλιν τὸν μὲν βου-
 λόμενον ἀποπλεῖν ἤδη, τὸν δὲ μὴ βουλόμενον, ἐπεὶ
 κτήσαιοτο ἱκανὰ ὥστε καὶ τοὺς ἑαυτοῦ οἰκείους ἀφελή-
 σαι τι. ἐπεὶ δὲ ὄρω ὑμῖν καὶ τὰ πλοῖα πέμποντας Ἡρα- 31
 κλεάτας καὶ Σινωπέας ὥστε ἐκπλεῖν, καὶ μισθὸν ὑπὲρ
 σιγνουμένους ὑμῖν ἄνδρας ἀπὸ νομηνίας, καλὸν μοι
 δοκεῖ εἶναι σώζομένους ἐνθά βουλόμεθα μισθὸν τῆς
 σωτηρίας λαμβάνειν, καὶ αὐτὸς τε παύομαι ἐκείνης
 τῆς διανοίας, καὶ ὅποσοι πρὸς ἐμὲ προσῆσαν λέγοντες
 ὡς χρὴ ταῦτα πράττειν, παύεσθαι φημι χρῆναι. οὕτω 32
 γὰρ γιγνώσκω· ὁμοῦ μὲν ὄντες πολλοὶ ὥσπερ νυκτὶ
 δοκεῖτε ἂν μοι καὶ ἐντιμοὶ εἶναι καὶ ἔχειν τὰ ἐπιτήδεια·
 ἐν γὰρ τῷ κράτεϊν ἔστι καὶ τὸ λαμβάνειν τὰ τῶν ἡττώ-
 νων· διασπασθέντες δ' ἂν καὶ κατὰ μικρὰ γενομένης
 τῆς δυνάμεως οὗτ' ἂν τροφήν δύνασθε λαμβάνειν
 οὔτε χαίροντες ἂν ἀπαλλάξατε. δοκεῖ οὖν μοι ἀπερ 33
 ὑμῖν, ἐκπορευέσθαι εἰς τὴν Ἑλλάδα, καὶ εἴαν τις μὲν-

τοι ἀπολιπὼν ληφθῆ πριν ἐν ἀσφαλει εἶναι πᾶν τὸ
 στρατεύμα, κρινεσθαι αὐτὸν ὡς ἀδικοῦντα. καὶ ὅτῳ
 δοκεῖ, ἔφη, ταῦτα, ἀράτω τὴν χεῖρα. ἀνέτειναν ἄπαν-
 34 τες. ὁ δὲ Σιλανὸς ἐβόα, καὶ ἐπεχείρει λέγειν ὡς δι-
 καιον εἶη ἀπίεσαι τὸν βουλούμενον. οἱ δὲ στρατιῶται
 οὐκ ἠνείχοντο, ἀλλ' ἠπέλιον αὐτῷ ὅτι εἰ λήφοντα
 35 ἀποδιδράσκοντα, τὴν δίκην ἐπιθήσοιεν. ἐντεῦθεν ἐπεὶ
 ἔγνωσαν οἱ Ἑρακλεῶται ὅτι ἐκπλεῖν δεδογμένον εἶη
 καὶ Ξενοφῶν αὐτὸς ἐπεψηφικῶς εἶη, τὰ μὲν πλοῖα πέμ-
 πουσι, τὰ δὲ χρήματα ἂ ὑπέσχοντο Τιμασίῳ καὶ Θά-
 36 ρακι ἐψευσμένοι ἦσαν τῆς μισθοφορᾶς. ἐνταῦθα δὲ
 ἐκπεπληγμένοι ἦσαν καὶ ἐδεδοίκεσαν τὴν στρατιάν οἱ
 τὴν μισθοφορὰν ὑπεσχημένοι. παραλαβόντες οὖν οὗ-
 τοι καὶ τοὺς ἄλλους στρατηγούς οἷς ἀνεκεκόνωντο ἂ
 πρόσθεν ἐπραττον, πάντες δ' ἦσαν πλὴν Νέωνος τοῦ
 Ἀσιναίου, ὃς Χειρισόφῳ ὑπεστρατήγει, Χειρισόφος
 δὲ οὐπω παρῆν, ἔρχονται πρὸς Ξενοφῶντα, καὶ λέ-
 γουσιν ὅτι μεταμέλοι αὐτοῖς, καὶ δοκοῖη κράτιστον εἶ-
 ναι πλεῖν εἰς Φᾶσιν, ἐπεὶ πλοῖα ἔστι, καὶ κατασχῆν τὴν
 37 Φασιανῶν χώραν. Αἰήτου δὲ ὑδοῦς ἐτύγχανε βασι-
 λεύων αὐτῶν. Ξενοφῶν δὲ ἀπεκρίνατο ὅτι οὐδὲν ἂν
 τούτων εἴποι εἰς τὴν στρατιάν· ὑμεῖς δὲ συλλέξαντες,
 ἔφη, εἰ βούλεσθε, λέγετε. ἐνταῦθα ἀποδείκνυται Τι-
 μασίῳ ὁ Δαρδανεὺς γνώμην οὐκ ἐκκλησιάζειν ἀλλὰ
 τοὺς αὐτοῦ ἕκαστον λοχαγούς πρῶτον πειρᾶσθαι κεί-
 θειν. καὶ ἀπελθάντες ταῦτ' ἐποιοῦν.

VII. Ταῦτα οὖν οἱ στρατιῶται ἀνεπύθοντο ταραττό-
 μενα. καὶ ὁ Νέων λέγει ὡς Ξενοφῶν ἀναπεπεικῶς τοὺς
 ἄλλους στρατηγούς διανοεῖται ἀγειν τοὺς στρατιώτας
 2 ἔξαπατήσας κάλλιν εἰς Φᾶσιν. ἀκούσαντες δ' οἱ στρα-
 τιῶται χαλεπῶς ἔφερον, καὶ σύλλογοι ἐγίνοντο καὶ

κύκλοι συνίσταντο, και μάλα φοβεροί ἦσαν μὴ ποιή-
σειαν οἶα και τοὺς τῶν Κόλχων κήρυκας ἐποίησαν και
τοὺς ἀγορανόμους· ὅσοι γὰρ μὴ εἰς τὴν θάλατταν
κατέφυγον κατελεύσθησαν. ἐπεὶ δὲ ἠσθάνετο Ξενο-
φῶν, ἔδοξεν αὐτῷ ὡς τάχιστα συναγαγεῖν αὐτῶν ἀγο-
ράν, και μὴ ἔασαι συλλεγῆναι αὐτομάτους· και ἐκέ-
λευσε τὸν κήρυκα συλλέγειν ἀγοράν. οἱ δ' ἐπεὶ τοῦ⁴
κήρυκος ἤκουσαν, συνέδραμον και μάλα ἐτοιμῶς. ἐν-
ταῦθα Ξενοφῶν τῶν μὲν στρατηγῶν οὐ κατηγορεῖ, ὅτι
ἦλθον πρὸς αὐτόν, λέγει δὲ ὅδε.

Ἄκουσα τινὰ διαβάλλειν, ὃ ἄνδρες, ἐμὲ ὡς ἐγὼ⁵
ἄρα ἐξαπατήσας ὑμᾶς μέλλω ἄγειν εἰς Φᾶσιν. ἀκού-
σατε οὖν μου πρὸς θεῶν, και ἐὰν μὲν ἐγὼ φαίνωμαι
ἀδικεῖν, οὐ χροῖ με ἐνθένδε ἀπελθεῖν πρὶν ἂν δῶ δι-
κην· ἂν δ' ὑμῖν φαίνονται ἀδικεῖν οἱ ἐμὲ διαβάλλον-
τες, οὕτως αὐτοῖς χρῆσθε ὥσπερ ἄξιον. ὑμεῖς δ', ἐφη,⁶
ἴστε δήπου ὅθεν ἥλιος ἀνίσχει και ὅπου δύεται, και
ὅτι ἐὰν μὲν τις εἰς τὴν Ἑλλάδα μέλλῃ ἰέναι, πρὸς ἐσπέ-
ραν δεῖ πορεύεσθαι· ἦν δὲ τις βούληται εἰς τοὺς βαρ-
βάρους, τοῦμπαλιν πρὸς ἕω. ἔστιν οὖν ὅστις τοῦτο
ἂν δύναίτο ὑμᾶς ἐξαπατήσαι ὡς ἥλιος ἐνθεν μὲν ἀνί-
σχει, δύεται δὲ ἐνταῦθα, ἐνθα δὲ δύεται, ἀνίσχει δ' ἐν-
τεῦθεν; ἀλλὰ μὴν και τοῦτό γε ἐπίστασθε ὅτι βορέας⁷
μὲν ἔξω τοῦ Πόντου εἰς τὴν Ἑλλάδα φέρει, νότος δὲ
εἰσω εἰς Φᾶσιν, και λέγεται, ὅταν βορρᾶς πνέῃ, ὡς κα-
λοὶ πλοῖ εἰσιν εἰς τὴν Ἑλλάδα. τοῦτ' οὖν ἔστιν ὅπως
τις ἂν ὑμᾶς ἐξαπατήσαι ὥστε ἐμβαίνειν ὀπότεν νότος
πνέῃ; ἀλλὰ γὰρ ὀπότεν γαλήνῃ ἢ ἐμβιβᾶ. οὐκοῦν⁸
ἐγὼ μὲν ἐν ἐνὶ πλοίῳ πλεύσομαι, ὑμεῖς δὲ τοῦλάχιστον
ἐν ἑκατόν. πῶς ἂν οὖν ἐγὼ ἢ βιασαίμην ὑμᾶς σὺν
ἐμοὶ πλεῖν μὴ βουλομένους ἢ ἐξαπατήσας ἄγοιμι; ποιῶ⁹

- δ' ὑμᾶς ἐξαπατηθέντας καὶ γοητευθέντας ὑπ' ἐμοῦ ἦκειν εἰς Φᾶσιν· καὶ δὴ ἀποβαίνομεν εἰς τὴν χώραν· γινώσθεσθε δὴκου ὅτι οὐκ ἐν τῇ Ἑλλάδι ἐστέ· καὶ ἐγὼ μὲν ἔσομαι ὁ ἐξαπατηκῶς εἰς, ὑμεῖς δὲ οἱ ἐξαπατημένοι ἐγγὺς μυρίων ἔχοντες ὄπλα. πῶς ἂν οὐν εἰς ἀνὴρ μᾶλλον θοοὴ δίκην ἢ οὕτω περὶ αὐτοῦ τε καὶ
- 10 ὑμῶν βουλευόμενος; ἀλλ' οὗτοί εἰσιν οἱ λόγοι ἀνδρῶν καὶ ἡλιθίων κάμοι φθονούντων, ὅτι ἐγὼ ὑφ' ὑμῶν τιμῶμαι. καίτοι οὐ δικαίως γ' ἂν μοι φθονοῖεν· τίνα γὰρ αὐτῶν ἐγὼ καλύω ἢ λέγειν εἰ τίς τι ἀγαθὸν δύναται ἐν ὑμῖν, ἢ μάχεσθαι εἰ τις ἐθέλει ὑπὲρ ὑμῶν τε καὶ ἑαυτοῦ, ἢ ἐρηγορεῖν περὶ τῆς ὑμετέρας ἀσφαλείας ἐπιμελούμενον; τί γάρ, ἄρχοντας αἰρουμένων ὑμῶν ἐγὼ τινι ἐμποδῶν εἰμι; παρήμι, ἀρχέτω· μόνον ἀγαθόν
- 11 τι ποιῶν ὑμᾶς φανέσθω. ἀλλὰ γὰρ ἐμοὶ μὲν ἀρκεῖ περὶ τούτων τὰ εἰρημένα· εἰ δέ τις ὑμῶν ἢ αὐτὸς ἐξαπατηθῆναι ἂν οἰεταὶ ταῦτα ἢ ἄλλον ἐξαπατῆσαι ταῦτα,
- 12 λέγων διδασκέτω. ὅταν δὲ τούτων ἅλις ἔχητε, μὴ ἀπέλθῃτε πρὶν ἂν ἀκούσῃτε οἶον ὄρω ἐν τῇ στρατιᾷ ἀρχόμενον πράγμα· ὃ εἰ ἔπεισι καὶ ἔσται οἶον ὑποδείκνυσιν, ὧρα ἡμῖν βουλεύεσθαι ὑπὲρ ἡμῶν αὐτῶν μὴ κάκιστοί τε καὶ αἰσχιστοὶ ἄνδρες ἀποφαινόμεθα καὶ πρὸς θεῶν καὶ πρὸς ἀνθρώπων καὶ φίλων καὶ πολε
- 13 μίων [καὶ καταφρονηθῶμεν]. ἀκούσαντες δὲ ταῦτα οἱ στρατιῶται ἐθαύμασάν τε ὅ,τι εἶη καὶ λέγειν ἐκέλευον. ἐκ τούτου ἄρχεται πάλιν, Ἐπίστασθέ που ὅτι χωρία ἦν ἐν τοῖς ὄρεσι βαρβαρικά, φίλια τοῖς Κεραισούντιοις, ὄθεν κατιόντες τινὲς καὶ ἱερεῖα ἐπῶλον ἡμῖν καὶ ἄλλα ἂν εἶχον, δοκοῦσι δὲ μοι καὶ ὑμῶν τινες εἰς τὸ ἐγγυτάτω χωρίον τούτων ἐλθόντες ἀγοράσαντές τι πάλιν
- 14 ἀπῆλθον. τοῦτο καταμαθὼν Κλεάρετος ὁ λοχαγὸς ὅτι

καὶ μικρὸν εἶη καὶ ἀφύλακτον διὰ τὸ φίλιον νομίζειν εἶναι, ἔρχεται ἐπ' αὐτοὺς τῆς νυκτὸς ὡς πορθήσαν, οὐδενὶ ἡμῶν εἰπῶν. διενενόητο δέ, εἰ λάβοι τότε τὸ 15 χωρίον, εἰς μὲν τὸ στράτευμα μηκέτι ἔλθειν, εἰς βᾶς δὲ εἰς πλοῖον ἐν ᾧ ἐτύγγανον οἱ σύσκηνοι αὐτοῦ παραπλέοντες, καὶ ἐνθήμενος εἴ τι λάβοι, ἀποπλέων ὀχθεσθαι ἔξω τοῦ Πόντου. καὶ ταῦτα συνωμολόγησαν αὐτῷ οἱ ἐκ τοῦ πλοίου σύσκηνοι, ὡς ἐγὼ νῦν αἰσθάνομαι. παρακαλέσας οὖν ὀπόσους ἐπειθεὶν ἤγειν ἐπὶ τὸ χωρίον. 16 πορευόμενον δ' αὐτὸν φθάνει ἡμέρα γενομένη, καὶ συστάντες οἱ ἄνθρωποι ἀπὸ ἰσχυρῶν τόπων βάλλοντες καὶ καιόντες τὸν τῆς Κλεάρετον ἀποκτείνουσι καὶ τῶν ἄλλων συκνούς, οἱ δὲ τινες καὶ εἰς Κερασοῦντα αὐτῶν ἀποχωροῦσι. ταῦτα δ' ἦν ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἣ ἡμεῖς δευρ' 17 ἔξωρῶμεν περὶ τῶν δὲ πλεόντων ἐτι τινὲς ἦσαν ἐν Κερασοῦντι, οὓπω ἀνηγμένοι. μετὰ τοῦτο, ὡς οἱ Κερασοῦντιοὶ λέγουσιν, ἀφικνοῦνται τῶν ἐκ τοῦ χωρίου τρεῖς ἄνδρες τῶν γεραιτέρων πρὸς τὸ κοινὸν τὸ ἡμέτερον χρῆζοντες ἔλθειν. ἐπεὶ δ' ἡμᾶς οὐ κατέλαβον, 18 πρὸς τοὺς Κερασουντίους ἔλεγον ὅτι θαυμάζοιεν τί ἡμῖν δόξειεν ἔλθειν ἐπ' αὐτούς. ἐπεὶ μέντοι σφεῖς λέγειν, ἔφασαν, ὅτι οὐκ ἀπὸ κοινοῦ γένοιτο τὸ πρᾶγμα, ἥδεσθαι τε αὐτούς καὶ μέλλειν ἐνθάδε πλεῖν, ὡς ἡμῖν λέξαι τὰ γενόμενα καὶ τοὺς νεκροὺς κελεύειν αὐτούς θάπτειν λαβόντας τοὺς τούτου δεομένους. τῶν δ' ἀποφηγόν- 19 των τινὰς Ἑλλήνων τυχεῖν ἐτι ὄντας ἐν Κερασοῦντι· αἰσθόμενοι δὲ τοὺς βαρβάρους ὅποι ἴοιεν αὐτοὶ τε ἐτόλμησαν βάλλειν τοῖς λίθοις καὶ τοῖς ἄλλοις παρεκελεύοντο. καὶ οἱ ἄνδρες ἀποθνήσκουσι τρεῖς ὄντες οἱ πρόσβεις καταλευσθέντες. ἐπεὶ δὲ τοῦτο ἐγένετο, ἔρχονται 20 πρὸς ἡμᾶς οἱ Κερασοῦντιοὶ καὶ λέγουσι τὸ πρᾶγμα· καὶ

ἡμεῖς οἱ στρατηγοὶ ἀκούσαντες ἠχθόμεθα τε τοῖς γεγε-
 νημένοις καὶ ἐβουλεύομεθα σὺν τοῖς Κερασούντιοις,
 21 ὅπως ἂν ταφείησαν οἱ τῶν Ἑλλήνων νεκροί. συγκα-
 θήμενοι δ' ἐξωθεν τῶν ὄπλων ἐξαίφνης ἀκούομεν θο-
 ρύβου πολλοῦ Πατε πατε, βάλλε βάλλε, καὶ τάχα θῆ
 ὄρωμεν πολλοὺς πρόσθεντας λίθους ἔχοντας ἐν ταῖς
 22 χερσίν, τοὺς δὲ καὶ ἀναιρουμένους. καὶ οἱ μὲν Κερασούν-
 τιοι, ὡς ἂν καὶ ἑορακότες τὸ παρ' ἑαυτοῖς πρᾶγμα, δει-
 σαντες ἀποχωροῦσι πρὸς τὰ πλοῖα. ἦσαν δὲ νῆ Δία καὶ
 23 ἡμῶν οἱ ἔδρισαν. ἐγὼ γε μὴν ἦλθον πρὸς αὐτοὺς καὶ
 ἠρώτων ὅτι ἐστὶ τὸ πρᾶγμα. τῶν δὲ ἦσαν μὲν οἱ οὐ-
 δὲν ᾔθισαν, ὅμως δὲ λίθους εἶχον ἐν ταῖς χερσίν. ἐπεὶ
 δὲ εἰδότε τιμὴ ἐπέτυχον, λέγει μοι ὅτι οἱ ἀγορανόμοι
 24 δεινότερα ποιοῦσι τὸ στράτευμα. ἐν τούτῳ τις ὄ-
 ρᾳ τὸν ἀγορανόμον Ζήλαρχον πρὸς τὴν θάλατταν
 ἀποχωροῦντα, καὶ ἀνέκραγεν· οἱ δὲ ὡς ἤκουσαν,
 ὥσπερ ἢ σὺς ἀγρίου ἢ ἐλάφου φανέντος ἴενται ἐπ'
 25 αὐτόν. οἱ δ' αὖ Κερασούντιοι ὡς εἶδον ὀρμῶντας
 καθ' αὐτούς, σαφῶς νομίζοντες ἐπὶ σφᾶς ἵεσθαι, φεύ-
 γουσι θρόμφ καὶ ἐμπέτουσιν εἰς τὴν θάλατταν. συν-
 εισέπεσον δὲ καὶ ἡμῶν αὐτῶν τινες, καὶ ἐπνίγετο
 26 ὅστις νεῖν μὴ ἐτύγγανεν ἐπιστάμενος. καὶ τούτους
 τί δοκεῖτε; ἠδίκουν μὲν οὐδέν, ἔδρισαν δὲ μὴ λύττα τις
 ὥσπερ κυσὶν ἡμῖν ἐμπεπτῶκοι. εἰ οὖν ταῦτα τοιαῦτα
 ἔσται, θεάσασθε οἷα ἡ κατάστασις ἡμῖν ἔσται τῆς
 27 στρατιάς. ὑμεῖς μὲν οἱ πάντες οὐκ ἔσσηθε κύριοι
 οὔτε ἀνελέσθαι πόλεμον ὃ ἂν βούλησθε οὔτε καταλῦ-
 σαι, ἰδίᾳ δὲ ὁ βουλόμενος ἄξει στράτευμα ἐφ' ὅτι ἂν
 θέλῃ. καὶν τινες πρὸς ὑμᾶς ἰωσι κρέεβεις ἢ εἰρήνης
 δεόμενοι ἢ ἄλλου τινός, κατακαυόντες τούτους οἱ βου-
 λόμενοι ποιήσουσιν ὑμᾶς τῶν λόγων μὴ ἀκούσαι τῶν

πρὸς ὑμᾶς ἰόντων. ἔπειτα δὲ οὓς μὲν ἂν ὑμεῖς ἄπαν- 28
 τες ἔλησθε ἄρχοντας, ἐν οὐδεμιᾷ χώρᾳ ἔσονται, ὅστις
 δ' ἂν ἐαυτὸν ἔληται στρατηγὸν καὶ ἐθέλῃ λέγειν Βάλλε
 βάλλε, οὗτος ἔσται ἱκανὸς καὶ ἄρχοντα κατακάνειν καὶ
 ἰδιώτην ὃν ἂν ὑμῶν ἐθέλῃ ἄκριτον, ἣν ὥσιν οἱ πει-
 σόμενοι αὐτῷ, ὥσπερ καὶ νῦν ἐγένετο. οἷα δὲ ὑμῖν 29
 καὶ διαπεπράχασιν οἱ αὐθαίρετοι οὗτοι στρατηγοὶ
 σκέψασθε. Ζήλαρχος μὲν ὁ ἀγορανόμος εἰ μὲν ἀδι-
 κει ὑμᾶς, οἴχεται ἀποπλέων οὐ δοὺς ὑμῖν δίκην·
 εἰ δὲ μὴ ἀδικεῖ, φεύγει ἐκ τοῦ στρατεύματος δεισῶς μὴ
 ἀδίκως ἄκριτος ἀποθάνῃ. οἱ δὲ καταλεύσαντες τοὺς 30
 πρέσβεις διεπράξαντο ἡμῖν μόνοις μὲν τῶν Ἑλλήνων
 εἰς Κερασοῦντα μὴ ἀσφαλὲς εἶναι ἂν μὴ σὺν ἰσχύϊ
 ἀφικνεῖσθαι· τοὺς δὲ νεκροὺς οὓς πρόσθεν αὐτοὶ οἱ
 κατακάνοντες ἐκέλευον θάπτειν, τούτους διεπράξαντο
 μὴδὲ σὺν κηρυκίῳ ἔτι ἀσφαλὲς εἶναι ἀνελέσθαι. τίς
 γὰρ ἐθελήσει κῆρυξ εἶναι κήρυκας ἀπεκτονῶς; ἀλλ'
 ἡμεῖς Κερασουντίων θάψαι αὐτοὺς ἐδεήθημεν. εἰ 31
 μὲν οὖν ταῦτα καλῶς ἔχει, δοξάτω ὑμῖν, ἵνα ὡς τοιού-
 των ἔσομένων καὶ φυλακὴν ἰδίᾳ ποιήσῃ τις καὶ τὰ
 ἐρυμνὰ ὑπερδέξια πειρᾶται ἔχων σκηροῦν. εἰ μὲντοι 32
 ὑμῖν δοκεῖ θηρίων ἀλλὰ μὴ ἀνθρώπων εἶναι τὰ τοιαῦ-
 τα ἔργα, σκοπεῖτε παῦλάν τινα αὐτῶν· εἰ δὲ μὴ, πρὸς
 Διὸς πῶς ἢ θεοῖς θύσομεν ἠδέως ποιοῦντες ἔργα
 ἀσεβῆ, ἢ πολεμίοις πῶς μαχοῦμεθα, ἣν ἀλλήλους κα-
 τακάλωμεν; πόλις δὲ φίλις τίς ἡμᾶς δεξεται, ἣτις ἂν 33
 ὀρᾷ τσαυτήν ἀνομίαν ἐν ἡμῖν; ἀγορὰν δὲ τίς ἄξει
 θαρρῶν, ἣν περὶ τὰ μέγιστα τοιαῦτα ἐξαμαρτάνοντες
 φαινώμεθα; οὐ δὲ δὴ πάντων οἰόμεθα τεύξεσθαι
 ἐπαίνου, τίς ἂν ἡμᾶς τοιούτους ὄντας ἐπαινήσειεν;

ἡμεῖς μὲν γὰρ οἶδ' ὅτι πονηροὺς ἂν φαίμεν εἶναι τοὺς τὰ τοιαῦτα ποιοῦντας.

- 34 Ἐκ τούτου ἀνιστάμενοι πάντες ἔλεγον τοὺς μὲν τούτων ἄρξαντας δοῦναι δίκην, τοῦ δὲ λοιποῦ μηκέτι ἐξεῖναι ἀνομίας ἄρξαι· ἐὰν δέ τις ἄρξῃ, ἄγεσθαι αὐτοὺς ἐπὶ θανάτῳ· τοὺς δὲ στρατηγούς εἰς δίκας πάντας καταστήσαι· εἶναι δὲ δίκας καὶ εἰ τι ἄλλο τις ἠδίκητο ἔξ οὗ Κῦρος ἀπέθανε· δικαστὰς δὲ τοὺς λοχαγούς
- 35 ἐποίησαντο. παραιοῦντος δὲ Ξενοφάντος καὶ τῶν μάντεων συμβουλευόντων ἔδοξε καθῆραι τὸ στρατεύμα. καὶ ἐγένετο καθαρός.

VIII. Ἔδοξε δὲ καὶ τοὺς στρατηγούς δίκην ὑποσχεῖν τοῦ παρεληλυθότος χρόνου. καὶ διδόντων Φιλῆσιος μὲν ὄφλε καὶ Ξανθικλῆς τῆς φυλακῆς τῶν γαυλιτικῶν χρημάτων τὸ μίσμα εἰκοσι μνᾶς, Σοφαίνετος δέ, ὅτι ἄρχων ἀφροδίς κατημέλει, δέκα μνᾶς. Ξενοφάντος δὲ κατηγόρησάν τινες φάσκοντες παῖεσθαι ὑπ' αὐτοῦ

2 καὶ ὡς ὑβρίζοντος τὴν κατηγορίαν ἐποιοῦντο. καὶ ὁ Ξενοφῶν ἀναστὰς ἐκέλευσεν εἰπεῖν τὸν πρῶτον λέξαντα ποῦ καὶ ἐπλήγη. ὁ δὲ ἀποκρίνεται, Ὅπου καὶ

3 ὄγει ἀπαλλύμεθα καὶ χιῶν πλείστη ἦν. ὁ δὲ εἶπεν, Ἀλλὰ μὴν χειμῶνός γε ὄντος οἴου λέγεις, σίτου δὲ ἐπιλελοιπότος, οἴνου δὲ μηδ' ὀσφραίνεσθαι παρόν, ὑπὸ δὲ πόνων πολλῶν ἀπαγορευόντων, πολεμίων δὲ ἐπομένων, εἰ ἐν τοιούτῳ καιρῷ ὑβρίζον, ὁμολογῶ καὶ τῶν ὄνων ὑβριστότερος εἶναι, οἷς φασιν ὑπὸ τῆς

4 ὑβρεως κόπον οὐκ ἐγγίγνεσθαι. ὅμως δὲ καὶ λέξον, ἔφη, ἐκ τίνος ἐπλήγης. πότερον ἦτουν σέ τι καὶ ἐπεὶ μοι οὐκ ἐδίδους ἔπαιον; ἀλλ' ἀπήτουν, ἀλλὰ περὶ παιδικῶν

5 μαχόμενος, ἀλλὰ μεθύων ἐπαρρήνησα; ἐπεὶ δὲ τούτων οὐδὲν ἔφησεν, ἐπήρετο αὐτὸν εἰ ὀπλιτεύοι. οὐκ ἔφη.

πάλιν εἰ πελάτῃζοι. οὐδὲ τοῦτ' ἔφη, ἀλλ' ἡμίονον ἐλαί-
 νειν ταχθεὶς ὑπὸ τῶν συσκήνων ἐλεύθερος ᾶν. ἐνταῦ- 6
 θα δὴ ἀναγινώσκει αὐτὸν καὶ ἤρето, Ἢ σὺ εἰ ὁ τὸν
 κάμνοντα ἀγαγών; Ναὶ μὰ Δί', ἔφη· σὺ γὰρ ἠνάγκα-
 ζες· τὰ δὲ τῶν ἐμῶν συσκήνων σκευὴ διέρριψας. Ἄλλ' 7
 ἢ μὲν διάρριψις, ἔφη ὁ Ξενοφῶν, τοιαύτη τις ἐγένετο.
 διέδωκα ἄλλα ἄλλοις ἄγειν καὶ ἐκέλευσα πρὸς ἐμὲ ἀπα-
 γαγεῖν, καὶ ἀπολαβὼν ἅπαντα σᾶ ἀπέδωκά σοι, ἐπεὶ καὶ
 σὺ ἐμοὶ ἀπέδειξας τὸν ἄνδρα. οἶον δὲ τὸ πρᾶγμα ἐγέ-
 νετο ἀκούσατε, ἔφη· καὶ γὰρ ἄξιον. ἀνὴρ κατελείπετο 8
 διὰ τὸ μηκέτι δύνασθαι πορεύεσθαι. καὶ ἐγὼ τὸν μὲν
 ἄνδρα τοσοῦτον ἐγίνωσκον ὅτι εἰς ἡμῶν εἴη· ἠνάγ-
 κασα δὲ σὲ τοῦτον ἄγειν, ὡς μὴ ἀπόλοιτο· καὶ γὰρ,
 ὡς ἐγὼ οἶμαι, πολέμιοι ἡμῖν ἐφείποντο. συνέφη τοῦτο
 ὁ ἄνθρωπος. Οὐκοῦν, ἔφη ὁ Ξενοφῶν, ἐπεὶ προῦ- 9
 πεμψά σε, καταλαμβάνω αὐτίς σὺν τοῖς ὀπισθοφύλαξι
 προσιῶν βόθρον ὀρῦτόντα ὡς κατορῦξοντα τὸν ἄν-
 θρωπον, καὶ ἐπιστάς ἐπήγουν σε. ἐπεὶ δὲ παρεστηκό- 10
 των ἡμῶν συνέκαμψε τὸ σκέλος ἀνὴρ, ἀνέκραγον
 οἱ παρόντες ὅτι ξῆ ἀνὴρ, σὺ δ' εἶπας Ὅπόσα γε βού-
 λεται· ὡς ἔγωγε αὐτὸν οὐκ ἄξω. ἐνταῦθα ἐπαισά σε·
 ἀληθῆ λέγεις· ἐδοξας γὰρ μοι εἰδότεῖ εὐικέναι ὅτι ἔξη.
 Τί οὖν; ἔφη, ἤττόν τι ἀπέθανεν, ἐπεὶ ἐγὼ σοι ἀπέδειξα 11
 αὐτόν; Καὶ γὰρ ἡμεῖς, ἔφη ὁ Ξενοφῶν, πάντες ἀπο-
 θανούμεθα· τούτου οὖν ἕνεκα ζῶντας ἡμᾶς δεῖ
 τατορυνθῆναι; τοῦτον μὲν ἀνέκραγον ὡς ὀλίγας 12
 παίσειεν· ἄλλους δ' ἐκέλευε λέγειν διὰ τί ἕκαστος
 ἐπλήγη. ἐπεὶ δὲ οὐκ ἀνίσταντο, αὐτὸς ἔλεγεν, Ἐγὼ, 13
 ᾧ ἄνδρες, ὁμολογῶ παῖσαι δὴ ἄνδρας ἕνεκεν ἀταξίας
 ὅσοις σώζεσθαι μὲν ἤρκει δι' ἡμᾶς, ἐν τάξει τε ἰόντων
 καὶ μαχομένων ὅπου θεοί, αὐτοὶ δὲ λιπόντες τὰς τάξεις

- προθέοντες ἀρπάξειν ἤθελον καὶ ἡμῶν πλεονεκτεῖν. εἰ δὲ τοῦτο πάντες ἐποιούμεν, ἅπαντες ἂν ἀπωλόμεθα.
- 14 ἦδη δὲ καὶ μαλακισμένον τινα καὶ οὐκ ἐθέλοντα ἀνίστασθαι ἀλλὰ προτέμενον αὐτὸν τοῖς πολεμοῖς καὶ ἐπαισα καὶ ἐβιασάμην πορεύεσθαι. ἐν γὰρ τῷ ἰσχυρῷ χειμῶνι καὶ αὐτός ποτε ἀναμένων τινὰς συσκευαζομένους καθεζόμενος συχνὸν χρόνον κατέμαθον ἀναστάς μόλις καὶ τὰ σκέλη ἐκτείνας. ἐν ἑμαυτῷ οὖν πειραν λαβὼν ἐκ τούτου καὶ ἄλλον, ὅποτε ἴδοιμι καθήμενον καὶ βλακεύοντα, ἤλανον· τὸ γὰρ κινεῖσθαι καὶ ἀνδρῖζεσθαι παρεῖχε θερμασίαν τινὰ καὶ ὑγρότητα, τὸ δὲ καθῆσθαι καὶ ἡσυχίαν ἔχειν ἐώρων ὑπουργὸν ὃν τῷ τε ἀποπήγνυσθαι τὸ αἷμα καὶ τῷ ἀποσῆπεςθαι τοὺς τῶν ποδῶν δακτύλους, ἅπερ πολλοὺς καὶ ὑμεῖς
- 16 ἴστε παθόντας. ἄλλον δὲ γε ἴσως ἀπολειπόμενόν ποῦ διὰ ῥαστώνην καὶ κωλύοντα καὶ ὑμᾶς τοὺς πρόσθεν καὶ ἡμᾶς τοὺς ὀπίσθεν πορεύεσθαι ἐπαισα πύξ, ὅπως
- 17 μὴ λόγῃ ὑπὸ τῶν πολεμίων παύοιτο. καὶ γὰρ οὖν νῦν ἔξεστιν αὐτοῖς σωθεῖσιν, εἰ τι ὑπ' ἐμοῦ ἐπαθον παρὰ τὸ δίκαιον, δίκην λαβεῖν. εἰ δ' ἐπὶ τοῖς πολεμοῖς ἐγένοντο, τί μέγα ἂν οὕτως ἐπαθον ὅτου δίκην
- 18 ἂν ἤξιουν λαμβάνειν; ἀπλοῦς μοι, ἔφη, ὁ λόγος· εἰ μὲν ἐπ' ἀγαθῷ ἐκόλασά τινα, ἀξιῶ ὑπέχειν δίκην οἶαν καὶ γονεῖς υἱοῖς καὶ διδάσκαλοι παισὶ· καὶ
- 19 γὰρ οἱ ἰατροὶ κάουσι καὶ τέμνουσιν ἐπ' ἀγαθῷ· εἰ δὲ ὑβρεῖ νομιζέτέ με ταῦτα πράττειν, ἐνθυμήθητε ὅτι νῦν ἐγὼ θαρρῶ σὺν τοῖς θεοῖς μᾶλλον ἢ τότε καὶ θρασύτερός εἰμι νῦν ἢ τότε καὶ οἶνον πλείω πίνω, ἀλλ'
- 20 ὅμως οὐδένα παύω· ἐν εὐδῖα γὰρ ὄρω ὑμᾶς. ὅταν δὲ χειμῶν ἦ καὶ θάλαττα μεγάλη ἐπιφέρηται, οὐχ ὄρατε ὅτι καὶ νεύματος μόνου. ἔνεκα χαλεπαίνει μὲν προ-

ρεύς τοῖς ἐν πρόφρα, χαλεπαίνει δὲ κυβερνήτης τοῖς ἐν
 πρύμνῃ; ἱκανὰ γὰρ ἐν τῷ τοιούτῳ καὶ μικρὰ ἁμαρτη-
 θέντα πάντα συνεπιτριψαί. ὅτι δὲ δικαίως ἐπαιον 21
 αὐτοὺς καὶ ὑμεῖς κατεδικάσατε· ἔχοντες ἕλφῃ, οὐ
 ψήφους, παρέστητε, καὶ ἕξῃν ὑμῖν ἐπικουρεῖν αὐ-
 τοῖς, εἰ ἐβούλεσθε· ἀλλὰ μὰ Δία οὔτε τούτοις ἐπε-
 κουρεῖτε οὔτε σὺν ἐμοὶ τὸν ἀτακτοῦντα ἐπαίετε. τοι- 22
 γαρ οὖν ἐξουσίαν ἐποιήσατε τοῖς κακοῖς αὐτῶν ὑβρίζειν
 ἕωντες αὐτούς. οἶμαι γὰρ, εἰ ἐθέλετε σκοπεῖν, τοὺς
 αὐτοὺς εὐρήσετε καὶ τότε κακίστους καὶ νῦν ὑβριστο-
 τάτους. Βοῖσκος γοῦν ὁ πύκτης ὁ Θετταλὸς τότε μὲν 23
 διεμάχετο ὡς κάμνων ἀσπίδα μὴ φέρειν, νῦν δ' ὡς
 ἀκούω, Κοτυωριτῶν πολλοὺς ἤδη ἀποδέδουκεν. ἦν 24
 οὖν σωφρονῆτε, τοῦτον τάναντία ποιήσετε ἢ τοὺς
 κύννας ποιοῦσι· τοὺς μὲν γὰρ κύννας τοὺς χαλεποὺς
 τὰς μὲν ἡμέρας διδέασι, τὰς δὲ νύκτας ἀφιαῖσι, τοῦτον
 δὲ, ἦν σωφρονῆτε, τὴν νύκτα μὲν δῆσετε, τὴν δὲ ἡμέ-
 ραν ἀφήσετε. ἀλλὰ γὰρ, ἔφη, θαυμάζω ὅτι εἰ μὲν 25
 τινι ὑμῶν ἀπηχθόμεν, μέμνησθε καὶ οὐ σιωπάετε, εἰ
 δὲ τῷ ἢ χειμῶνα ἐπεκούρησα ἢ πολέμιον ἀπήρουξα ἢ
 ἀσθενοῦντι ἢ ἀποροῦντι συνεξεπόρισά τι, τούτων δὲ
 οὐδεὶς μέμνηται, οὐδ' εἰ τινα καλῶς τι ποιοῦντα ἐπή-
 νεσα οὐδ' εἰ τιν' ἄνδρα ὄντα ἀγαθὸν ἐτίμησα ὡς ἔδου-
 νάμην, οὐδὲ τούτων μέμνησθε. ἀλλὰ μὴν καλὸν γε 26
 καὶ δίκαιον καὶ δσιον καὶ ἡδιον τῶν ἀγαθῶν μᾶλλον
 ἢ τῶν κακῶν μεμνησθαι.

Ἐκ τούτου μὲν δὴ ἀνίσταντο καὶ ἀνεμίμησκον.
 καὶ περιεγένετο ὥστε καλῶς εἶχειν.

1. **Ε**κ τούτου δὲ ἐν τῇ διατριβῇ οἱ μὲν ἀπὸ τῆς ἀγο-
 ρᾶς ἔξων, οἱ δὲ καὶ ληξόμενοι ἐκ τῆς Παφλαγονίας.
 ἐκλώπευον δὲ καὶ οἱ Παφλαγόνες εὖ μάλα τοὺς ἀπο-
 σκεδαννυμένους, καὶ τῆς νυκτὸς τοὺς πρόσω σκη-
 νοῦντας ἐπειρᾶντο κακοῦργεῖν· καὶ πολεμικώτατα
 2 πρὸς ἀλλήλους εἶχον ἐκ τούτων. ὁ δὲ Κορύλας, ὃς
 ἐτύγχανε τότε Παφλαγονίας ἄρχων, πέμπει παρὰ τοὺς
 Ἕλληνας πρέσβεις ἔχοντας ἵππους καὶ στολὰς καλὰς,
 λέγοντας ὅτι Κορύλας ἐτοιμὸς εἶη τοὺς Ἕλληνας μῆτε
 3 ἀδικεῖν μῆτε ἀδικεῖσθαι. οἱ δὲ στρατηγοὶ ἀπεκρί-
 ναντο ὅτι περὶ μὲν τούτων σὺν τῇ στρατιᾷ βουλευ-
 σοντο, ἐπὶ ξένια δὲ ἐδέχοντο αὐτούς· παρεκάλεσαν
 δὲ καὶ τῶν ἄλλων ἀνδρῶν οὓς ἐδόκουν δικαιοτάτους
 4 εἶναι. θύσαντες δὲ βοῦς τῶν αἰχμαλώτων καὶ ἄλλα
 ἱερεῖα εὐωχίαν μὲν ἀρκοῦσαν παρεῖχον, κατακειμένοι
 δὲ ἐν σκίμποσιν ἐδείκνουν, καὶ ἐπινον ἐκ κερατίνων
 5 ποτηρίων, οἷς ἐνετύγχανον ἐν τῇ χώρᾳ. ἐπεὶ δὲ σπον-
 δαὶ τ' ἐγένοντο καὶ ἐπαιάνισαν, ἀνίστησαν πρῶτον
 μὲν Θοῤῃες καὶ πρὸς αὐτὸν ὠρχήσαντο σὺν τοῖς ὅπλοις
 καὶ ἤλλοντο ὑψηλά τε καὶ κούφως καὶ ταῖς μαχαίραις
 ἐχρῶντο· τέλος δὲ ὁ ἕτερός τὸν ἕτερον παῖει, ὡς πᾶσιν

ἐδόκει πεπληγέναι τὸν ἄνδρα· ὁ δ' ἔπεισε τεχνικῶς θ
 πως· καὶ ἀνέκραγον οἱ Παφλαγόνες· καὶ ὁ μὲν σκυ-
 λεύσας τὰ ὄπλα τοῦ ἑτέρου ἐξῆι ἄδων τὸν Σιτάλκην·
 ἄλλοι δὲ τῶν Θρακῶν τὸν ἕτερον ἐξέφερον ὡς τεθνη-
 κότα· ἦν δὲ οὐδὲν πεπονθῶς· μετὰ τοῦτο Αἰνιᾶνες 7
 καὶ Μάγνητες ἀνέστησαν, οἱ ὠρχοῦντο τὴν καρπαίαν
 καλουμένην ἐν τοῖς ὄπλοις· ὁ δὲ τρόπος τῆς ὀρχήσεως θ
 ἦν, ὁ μὲν παραθέμενος τὰ ὄπλα σπείρει καὶ ξευγηλατεῖ
 πυκνὰ μεταστρεφόμενος ὡς φοβούμενος, ληστής δὲ
 προσέρχεται· ὁ δ' ἐπειδὴν προΐδηται, ἀπαντᾷ ἀρπά-
 σας τὰ ὄπλα καὶ μάχεται πρὸ τοῦ ξεύγους· καὶ οὗτοι
 ταῦτ' ἐποιοῦν ἐν ρυθμῷ πρὸς τὸν αὐλόν· καὶ τέλος
 ὁ ληστής δῆσας τὸν ἄνδρα [καὶ] τὸ ξεῦγος ἀπάγει· ἐνίο-
 τε δὲ καὶ ὁ ξευγηλάτης τὸν ληστήν· εἶτα παρὰ τοὺς
 βουῖς ξεύξας ὀπίσω τῶ χεῖρε δεδεμένον ἐλάυνει· μετὰ 9
 τοῦτο Μυσὸς εἰσῆλθεν ἐν ἑκατέρῃ τῇ χειρὶ ἔχων πέλ-
 την, καὶ τοτὲ μὲν ὡς δύο ἀντιταττομένων μιμούμενος
 ὠρχεῖτο, τοτὲ δὲ ὡς πρὸς ἓνα ἐχρήτο ταῖς πέλταις, τοτὲ
 δ' ἐδινεῖτο καὶ ἐξεκνύβιστα ἔχων τὰς πέλτας, ὥστε ὄψιν
 καλὴν φαίνεσθαι· τέλος δὲ τὸ περσικὸν ὠρχεῖτο 10
 κρούων τὰς πέλτας, καὶ ὠκλαῖς καὶ ἐξανίστατο· καὶ
 ταῦτα πάντα ἐν ρυθμῷ ἐπολεῖ πρὸς τὸν αὐλόν· ἐπὶ 11
 δὲ τούτῳ ἐπιόντες οἱ Μαιντιεῖς καὶ ἄλλοι τινὲς τῶν
 Ἀρκάδων ἀναστάντες ἐξοπλισάμενοι ὡς ἐδύνατο
 κάλλιστα ἤσαν τε ἐν ρυθμῷ πρὸς τὸν ἐνόπλιον ρυ-
 θμὸν αὐλούμενοι καὶ ἐπαιάνισαν καὶ ὠρχήσαντο ὥσ-
 περ ἐν ταῖς πρὸς τοὺς θεοὺς προσόδοις· ὀρῶντες δὲ οἱ
 Παφλαγόνες δευνὰ ἐποιοῦντο πάσας τὰς ὀρχήσεις ἐν
 ὄπλοις εἶναι· ἐπὶ τούτοις ὀρῶν ὁ Μυσὸς ἐκπεπλη- 12
 γμένους αὐτούς, πείσας τῶν Ἀρκάδων τινὰ πεπαμμένον
 ὀρχηστρίδα εἰσάγει σκευάσας ὡς ἐδύνατο κάλλιστα

- καὶ ἀσπίδα δούς κούφην αὐτῇ. ἡ δὲ ὠρχήσατο πυρ-
 13 ρίχην ἐλαφρῶς. ἐνταῦθα κρότος ἦν πολὺς, καὶ οἱ
 Παφλαγόνες ἤφροντο εἰ καὶ γυναικες συνεμάχοντο αὐ-
 τοῖς. οἱ δ' ἔλεγον ὅτι αὐταὶ καὶ αἱ τρεψάμεναι εἶεν
 βασιλεῖα ἐκ τοῦ στρατοπέδου. τῇ μὲν οὖν νυκτὶ ταύ-
 τη τοῦτο τὸ τέλος ἐγένετο.
- 14 Τῇ δὲ ὑστεραία προσήγον αὐτοὺς εἰς τὸ στρατεύ-
 μα· καὶ ἔδοξε τοῖς στρατιώταις μήτε ἀδικεῖν Παφλα-
 γόνας μήτε ἀδικεῖσθαι. μετὰ τοῦτο οἱ μὲν πρέσβεις
 ᾤχοντο· οἱ δὲ Ἕλληνες, ἐπειδὴ πλοῖα ἱκανὰ ἐδόκει
 παρεῖναι, ἀναβάντες ἐπλεον ἡμέραν καὶ νύκτα πνεύ-
 15 ματι καλῶ ἐν ἀριστερᾷ ἔχοντες τὴν Παφλαγονίαν. τῇ
 δ' ἄλλη ἀφικνοῦνται εἰς Σινώπην καὶ ὠρμίσαντο εἰς
 Ἀρμῆνην τῆς Σινώπης. Σινωπεῖς δὲ οἰκοῦσι μὲν
 ἐν τῇ Παφλαγονικῇ, Μιλησίαν δὲ ἄποικοί εἰσιν. οὗτοι
 δὲ ξένια πέμπουσι τοῖς Ἕλλησιν ἀλφίτων μὲν μεδί-
 16 σια. καὶ Χσιρίσοφος ἐνταῦθα ἦλθε τριήρη ἔχων.
 καὶ οἱ μὲν στρατιῶται προσεδόκων ἄγοντά τι σφίσι
 ἦκειν· ὁ δ' ἤγε μὲν οὐδέν, ἀπήγγελλε δὲ ὅτι ἐπαινοίη
 αὐτοὺς καὶ Ἀναξίβιος ὁ ναύαρχος καὶ οἱ ἄλλοι, καὶ ὅτι
 ὑπισχετέτο Ἀναξίβιος, εἰ ἀφικνοῖντο ἔξω τοῦ Πόντου,
 17 μισθοφορὰν αὐτοῖς ἔσεσθαι. καὶ ἐν ταύτῃ τῇ Ἀρμῆνῃ
 ἔμειναν οἱ στρατιῶται ἡμέρας πέντε. ὥς δὲ τῆς Ἑλλά-
 δος ἐδόκουν ἐγγὺς γίνεσθαι, ἤδη μᾶλλον ἢ πρό-
 σθεν εἰσήει αὐτοὺς ὅπως ἂν καὶ ἔχοντές τι οἰκαθε ἀφί-
 18 κωνται. ἠγήσαντο οὖν, εἰ ἓνα ἐλοῖντο ἄρχοντα, μᾶλ-
 λον ἂν ἢ πολυαρχίας οὔσης δύνασθαι τὸν ἓνα χρῆσθαι
 τῷ στρατεύματι καὶ νυκτὸς καὶ ἡμέρας, καὶ εἰ τι δέοι
 λανθάνειν, μᾶλλον ἂν κρύπτεσθαι, καὶ εἰ τι αὐτὸ δέοι
 φθάνειν, ἤττον ἂν ὑστερίζειν· οὐ γὰρ ἂν λόγων δεῖν

προς ἀλλήλους, ἀλλὰ τὸ θόξαν τῷ ἐνὶ περαινέσθαι
 ἂν· τὸν δ' ἐμπροσθεν χρόνον ἐκ τῆς νικώσης ἐκρα-
 τον πάντα οἱ στρατηγοί. ὡς δὲ ταῦτα διεννοοῦντο, 19
 ἐτράποντο ἐπὶ τὸν Ξενοφῶντα· καὶ οἱ λοχαγοὶ ἔλεγον
 προσιόντες αὐτῷ ὅτι ἡ στρατιὰ οὕτω γινώσκει, καὶ
 εὐνοίαν ἐνδεικνύμενος ἕκαστος ἐπειθεν αὐτὸν ὑπο-
 στῆναι τὴν ἀρχήν. ὁ δὲ Ξενοφῶν πῆ μὲν ἐβούλετο 20
 ταῦτα, νομίζων καὶ τὴν τιμὴν μεῖζω οὕτως ἑαυτῷ
 γίνεσθαι πρὸς τοὺς φίλους καὶ εἰς τὴν πόλιν τοῦ-
 νομα μεῖζον ἀφξέσθαι αὐτοῦ, τυχὸν δὲ καὶ ἀγαθοῦ
 τινος ἂν αἰτιος τῇ στρατιᾷ γενέσθαι. τὰ μὲν δὴ τοιαῦ- 21
 τα ἐνθυμήματα ἐπῆρσεν αὐτὸν ἐπιθυμῆν αὐτοκράτορα
 γενέσθαι ἄρχοντα. ὁπότῃ δ' αὐτὸ ἐνθυμοῖτο ὅτι ἄδη-
 λον μὲν παντὶ ἀνθρώπῳ ὄπη τὸ μέλλον ἔξει, διὰ τοῦτο
 δὲ καὶ κίνδυνος εἴη καὶ τὴν προειργασμένην θόξαν
 ἀποβαλεῖν, ἤπορευτο. ἀπορομένῳ δὲ αὐτῷ διακρῶ- 22
 ναι ἔδοξε κράτιστον εἶναι τοῖς θεοῖς ἀνακοινῶσαι· καὶ
 παραστησάμενος δύο λαρεῖα ἐθύετο τῷ Διὶ τῷ βασιλεῖ,
 ὅσπερ αὐτῷ μαντευτὸς ἦν ἐκ Δελφῶν· καὶ τὸ ὄναρ δὴ
 ἀπὸ τούτου τοῦ θεοῦ ἐνόμιζεν ἐρρακέναι ὃ εἶδεν ὅτε
 ἤρχετο ἐπὶ τὸ συνεπιμελεῖσθαι τῆς στρατιᾶς καθίστα- 23
 σθαι. καὶ ὅτε ἐξ Ἐφέσου ὠρμάτο Κύρῳ συσταθῆ-
 σόμενος, ἀετὸν ἀνεμυμήσκειτο ἑαυτῷ δεξιὸν φτεγγό-
 μενον, καθήμενον μέντοι, ὄνπερ ὁ μάντις ὁ προπέμπων
 αὐτὸν ἔλεγεν ὅτι μέγας μὲν οἰωνὸς εἴη καὶ οὐκ ἰδιωτι-
 κὸς καὶ ἐνδοξος, ἐπίπυτος μέντοι· τὰ γὰρ ὄρνεα μάλι-
 στα ἐπιτίθεσθαι τῷ ἀετῷ καθημένῳ· οὐ μέντοι χρη-
 ματιστικὸν εἶναι τὸν οἰωνόν· τὸν γὰρ ἀετὸν πετόμε-
 νον μᾶλλον λαμβάνειν τὰ ἐπιτήδεια. οὕτω δὲ θυομένῳ 24
 αὐτῷ διαφανῶς ὁ θεὸς σημαίνει μῆτε προσδεῖσθαι τῆς
 ἀρχῆς μῆτε εἰ αἰροῦντο ἀποδέχεσθαι. τοῦτο μὲν δὴ

- 25 οὕτως ἐγένετο. ἡ δὲ στρατιὰ συνῆλθε, καὶ πάντες ἔλεγον ἕνα αἰρεῖσθαι· καὶ ἐπεὶ τοῦτο ἔδοξε, προυβάλλοντο αὐτόν. ἐπεὶ δὲ ἔδοκει δῆλον εἶναι ὅτι αἰρήσονται αὐτόν, εἴ τις ἐπιψηφίζοι, ἀνέστη καὶ ἔλεξε τάδε.
- 26 Ἐγώ, ὦ ἄνδρες, ἦδομαι μὲν ὑφ' ὑμῶν τιμώμενος, εἴπερ ἄνθρωπός εἰμι, καὶ χάριν ἔχω καὶ εὐχομαι δοῦναι μοι τοὺς θεοὺς αἰτιόν τινος ὑμῖν ἀγαθοῦ γενέσθαι· τὸ μέντοι ἐμὲ προκριθῆναι ὑφ' ὑμῶν ἄρχοντα Λακεδαιμονίου ἀνδρὸς παρόντος οὔτε ὑμῖν μοι δοκεῖ συμφέρον εἶναι, ἀλλ' ἦττον ἂν διὰ τοῦτο τυγχάνειν, εἴ τι θεοῖσθε παρ' αὐτῶν· ἐμοὶ τε αὖ οὐ πάνυ τι νο-
- 27 μίζω ἀσφαλὲς εἶναι τοῦτο. ὄρω γὰρ ὅτι καὶ τῇ πατρίδι μου αὐ πρόσθεν ἐπαύσαντο πολεμοῦντες πρὶν ἐποήσαν πᾶσαν τὴν πόλιν ὁμολογεῖν Λακεδαιμονίους καὶ
- 28 αὐτῶν ἡγεμόνας εἶναι. ἐπεὶ δὲ τοῦτο ἠμολόγησαν, εὐθύς ἐπαύσαντο πολεμοῦντες καὶ οὐκέτι πέρα ἐπολιόρησαν τὴν πόλιν. εἰ οὖν ταῦτα ὄρων ἐγὼ δοκοίην ὅπου δυναίμην ἐνταῦθ' ἄκυρον ποιεῖν τὸ ἐκείνων ἀξίωμα, ἐκεῖνο ἐννοῶ μὴ λίαν ἂν ταχὺ σωφροнисθεῖην.
- 29 ὃ δὲ ὑμεῖς ἐννοεῖτε ὅτι ἦττον ἂν στάσις εἴη ἐνὸς ἄρχοντος ἢ πολλῶν, εὖ ἴστε ὅτι ἄλλον μὲν ἐλόμενοι οὐχ εὐρήσετε ἐμὲ στασιάζοντα· νομίζω γὰρ ὅστις ἐν πολέμῳ ἂν στασιάζει πρὸς ἄρχοντα, τοῦτον πρὸς τὴν ἑαυτοῦ σωτηρίαν στασιάζειν· ἐὰν δὲ ἐμὲ ἔλησθε, οὐκ ἂν θανατάσαιμι εἴ τινα εὐροίτε καὶ ὑμῖν καὶ ἐμοὶ ἀχθόμενον.
- 30 Ἐπεὶ δὲ ταῦτα εἶπε, πολὺ πλείονες ἐξανίσταντο λέγοντες ὡς δέοι αὐτὸν ἄρχειν. Ἀγασίας δὲ Στυμφάλιος εἶπεν ὅτι γελοῖον εἴη, εἰ οὕτως ἔχοι, εἰ ὀργιοῦνται Λακεδαιμόνιοι καὶ ἐὰν σύνθειπνοι συνελθόντες μὴ Λακεδαιμόνιον συμποσίαρχον αἰρωῦνται. ἐπεὶ εἰ οὕτω

γε τοῦτο ἔχει, ἔφη, οὐδὲ λοχαγεῖν ἡμῖν ἔξεστιν, ὡς δοικεν, ὅτι Ἀρκάδες ἐσμέν. ἐνταῦθα δὴ ὡς εὐ εἰπόντος τοῦ Ἀγασίου ἀνεθορύβησαν. καὶ ὁ Ξενοφῶν ἐπεὶ 31 ἑώρα πλείονος ἐνδέον, παρελθὼν εἶπεν, Ἄλλ', ὦ ἄνδρες, ἔφη, ὡς πάννυ εἰδῆτε, ὁμνύω ὑμῖν θεοὺς πάντας καὶ πάσας ἢ μὴν ἐγὼ ἐπεὶ τὴν ὑμετέραν γνώμην ἠσδανόμην, ἐθνύομην εἰ βέλτιον εἴη ὑμῖν τε ἐμοὶ ἐπιτρέφαι ταύτην τὴν ἀρχὴν καὶ ἐμοὶ ὑποστῆναι· καὶ μοι οἱ θεοὶ οὕτως ἐν τοῖς ἱεροῖς ἐσήμηναν ὥστε καὶ ἰδιώτην ἂν γυνῶναι ὅτι τῆς μοναρχίας ἀπέχεσθαι με δεῖ. οὕτω δὴ 32 Χειρίσοφον αἰροοῦνται. Χειρίσοφος δ' ἐπεὶ ἤρθε, παρελθὼν εἶπεν, Ἄλλ', ὦ ἄνδρες, τοῦτο μὲν ἴστε ὅτι οὐδ' ἂν ἐγαγε ἔστασίαζον, εἰ ἄλλον εἴλεσθε· Ξενοφῶντα μέντοι, ἔφη, ἀνήσατε οὐχ ἐλόμενοι· ὡς καὶ νῦν Δέξιππος ἦδη διέβαλεν αὐτὸν πρὸς Ἀναξίβιον ὅ,τι ἐθύνατο καὶ μάλα ἐμοῦ αὐτὸν σιγάζοντος. ὁ δ' ἔφη νομίξειν αὐτὸν Τιμασίῳ μᾶλλον συνάρχειν ἐθελῆσαι Δαρδανεῖ ὄντι τοῦ Κλεάρχου στρατεύματος ἢ ἐαντῶ Λάκωνι ὄντι. ἐπεὶ μέντοι ἐμὲ εἴλεσθε, ἔφη, 33 καὶ ἐγὼ πειράσομαι ὅ,τι ἂν δύνωμαι ὑμᾶς ἀγαθὸν ποιεῖν. καὶ ὑμεῖς οὕτω παρασκευάζεσθε ὡς αὔριον, εἰάν πλοῦς ἦ, ἀναξόμενοι· ὁ δὲ πλοῦς ἔσται εἰς Ἡράκλειαν· ἅπαντας οὖν δεῖ ἐκεῖσε πειραῶσθαι κατασχεῖν· τὰ δ' ἄλλα, ἐπειδὴν ἐκεῖσε ἔλθωμεν, βουλευσόμεθα.

Ἐντεῦθεν τῇ ὑστεραίᾳ ἀναγόμενοι πνεύματι II ἐπλεον καλῶ ἡμέρας δύο παρὰ γῆν. καὶ παραπλέοντες ἐθεώρουν τὴν τε Ἰασονίαν ἀκτὴν, ἐνθα ἡ Ἀργὴ λέγεται ὀρμίσασθαι, καὶ τῶν ποταμῶν τὰ στόματα, πρῶτον μὲν τοῦ Θερμάδοντος, ἔπειτα δὲ τοῦ Ἴριος, ἔπειτα δὲ τοῦ Ἄλυος, μετὰ τοῦτον τοῦ Παρθενίου· τοῦτον δὲ παραπλεύσαντες ἀφίκοντο εἰς Ἡράκλειαν

πόλιν Ἑλληνίδα Μεγαρέων ἄποικον, οὐσαν δ' ἐν τῇ
 2 Μαριανδυνῶν χώρα. καὶ ὠρμίσαντο παρὰ τῇ Ἀχε-
 ρουσιᾷ Χερρονήσῳ, ἐνθα λέγεται ὁ Ἡρακλεῆς ἐπὶ
 τὸν Κέρβερον κύνα καταβῆναι ἢ νῦν τὰ σημεῖα δει-
 κνύασι τῆς καταβάσεως τὸ βάθος πλέου ἢ ἐπὶ δύο
 3 στάδια. ἐνταῦθα τοῖς Ἑλλήσιν οἱ Ἡρακλεῶται ξένα
 πέμπουσιν ἀλφίτων μεδίμνους τρισχιλλούς καὶ οἶνον
 κεράμια δισχίλια καὶ βοῦς εἰκοσι καὶ οἰς ἑκατόν. ἐν-
 ταῦθα διὰ τοῦ πεδίου φεῖ ποταμὸς Λύκος ὄνομα, εὖ-
 ρος ὡς δύο πλέθρων.

4 Οἱ δὲ στρατιῶται συλλεγέντες ἐβουλευόντο τὴν
 λοιπὴν πορείαν πότερον κατὰ γῆν ἢ κατὰ θάλατταν
 χρῆ πορευθῆναι ἐκ τοῦ Πόντου. ἀναστὰς δὲ Λύκων
 Ἀχαιὸς εἶπε, Θαυμάζω μὲν, ὦ ἄνδρες, τῶν στρατηγῶν
 ὅτι οὐ πειρῶνται ἡμῖν ἐκπορίζειν σιτηρέσιον· τὰ μὲν
 γὰρ ξένα οὐ μὴ γένηται τῇ στρατιᾷ τριῶν ἡμερῶν
 σitta· ὁπόθεν δ' ἐπισιτισάμενοι πορευσόμεθα οὐκ
 ἔστιν, ἔφη. ἔμοι οὖν δοκεῖ αἰτεῖν τοὺς Ἡρακλεῶτας
 5 μὴ ἔλαττον ἢ τρισχιλλούς κυζικηνοὺς· ἄλλος δ' εἶπε
 μὴ ἔλαττον ἢ μυριάδας· καὶ ἔλομένους πρέσβεις αὐτίκα
 μάλα ἡμῶν καθήμενων πέμπειν πρὸς τὴν πόλιν, καὶ
 εἰδέναι ὅ,τι ἂν ἀπαγγέλλωσι, καὶ πρὸς ταῦτα βου-
 6 λεύεσθαι. ἐντεῦθεν προυβάλλοντο πρέσβεις πρῶτον
 μὲν Χειρίσοφον, ὅτι ἄρχων ἦρητο· ἔστι δ' οἱ καὶ Ξε-
 νοφῶντα. οἱ δὲ ἰσχυρῶς ἀπεμάχοντο· ἀμφοῖν γὰρ
 ταῦτά ἐδόκει· μὴ ἀναγκάζειν πόλιν Ἑλληνίδα καὶ
 7 φιλίαν ὅ,τι μὴ αὐτοὶ ἐθέλοντες διδοῖεν. ἐπεὶ δ'
 οὔτοι ἐδόκουν ἀπρόθυμοι εἶναι, πέμπουσι Λύκωνα
 Ἀχαιὸν καὶ Καλλίμαχον Παρράσιον καὶ Ἀγασίαν
 Στυμφάλιον. οὔτοι ἐλθόντες ἔλεγον τὰ δεδογμένα·
 τὸν δὲ Λύκωνα ἔφρασαν καὶ ἐπαπειλεῖν, εἰ μὴ ποιήσοιεν

ταῦτα. ἀκούσαντες δ' οἱ Ἡρακλεῶται βουλευέσθαι 8
ἔφασαν· καὶ εὐθύς τὰ τε χρήματα ἐκ τῶν ἀγοῶν συν-
ῆγον καὶ τὴν ἀγορὰν εἰσω ἀνεσκεύασαν, καὶ αἱ πύλαι
ἐκέκλειντο καὶ ἐπὶ τῶν τειχῶν ὄπλα ἐφαίνετο.

Ἐκ τούτου οἱ ταράξαντες ταῦτα τοὺς στρατηγούς 9·
ἤτιωῶντο διαφθεῖρειν τὴν προᾶξιν· καὶ συνίσταντο οἱ
Ἀρκάδες καὶ οἱ Ἀχαιοί· προειστήκει δὲ μάλιστα αὐ-
τῶν Καλλίμαχος τε ὁ Παρράσιος καὶ Δύκων ὁ Ἀχαιός.
οἱ δὲ λόγοι ἦσαν αὐτοῖς ὡς αἰσχροὺς εἶη ἄρχειν ἓνα 10
Ἀθηναῖον Πελοποννησίων καὶ Λακεδαιμονίων, μηδε-
μίαν δύναμιν παρεχόμενον εἰς τὴν στρατιάν, καὶ τοὺς
μὲν πόνους σφᾶς ἔχειν, τὰ δὲ κέρδη ἄλλους, καὶ ταῦτα
τὴν σωτηρίαν σφῶν κατειργασμένων· εἶναι γὰρ τοὺς
κατειργασμένους Ἀρκάδας καὶ Ἀχαιούς, τὸ δ' ἄλλο
στράτευμα οὐδὲν εἶναι. καὶ ἦν δὲ τῇ ἀληθείᾳ ὑπὲρ
ἡμῶν τοῦ στρατεύματος Ἀρκάδες καὶ Ἀχαιοί. εἰ οὖν 11
σωφρονοῦσιν οὗτοι, συστάντες καὶ στρατηγούς ἐλό-
μενοι ἑαυτῶν καθ' ἑαυτοὺς ἂν τὴν πορείαν ποιοῦν-
το καὶ περὶ πάντων ἀγαθόν τι λαμβάνειν. ταῦτ' ἔδοξε 12
καὶ ἀπολιπόντες Χειρισόφον εἰ τινες ἦσαν παρ' αὐτῶν
Ἀρκάδες ἢ Ἀχαιοὶ καὶ Ξενοφῶντα συνέστησαν καὶ
στρατηγούς αἰροῦνται ἑαυτῶν δέκα· τούτους δὲ ἐψη-
φίσαντο ἐκ τῆς νικώσης ὅ,τι δοκίμη τοῦτο ποιεῖν. ἡ
μὲν οὖν τοῦ παντός ἀρχὴ Χειρισόφῳ ἑνταῦθα κατε-
λύθη ἡμέρᾳ ἕκτη ἢ ἑβδόμῃ ἀφ' ἧς ἤρθε.

Ξενοφῶν μέντοι ἐβούλετο κοινῇ μετ' αὐτῶν τὴν 13
πορείαν ποιεῖσθαι, νομίζων οὕτως ἀσφαλέστερον εἶναι
ἢ ἰδίᾳ ἕκαστον στέλλεσθαι· ἀλλὰ Νέων ἐπειθεν αὐτὸν
καθ' αὐτὸν πορεύεσθαι, ἀκούσας τοῦ Χειρισόφου ὅτι
Κλέανδρος ὁ ἐν Βυζαντίῳ ἀρμοστής φαίη τριήρεις
ἔχων ἤξειν εἰς Κάλπη λιμένα· ὅπως οὖν μηδεὶς 14.

μετάσχοι, ἀλλ' αὐτοὶ καὶ οἱ αὐτῶν στρατιῶται ἐκπλεῦσαι ἐπὶ τῶν τριήρων, διὰ ταῦτα συνεβούλευε. καὶ Χειρίσοφος, ἅμα μὲν ἄθυμῶν τοῖς γεγεννημένοις, ἅμα δὲ μισῶν ἐκ τούτου τὸ στράτευμα, ἐπιτρέπει αὐτῷ
 15 ποιεῖν ὅ,τι βούλεται. Ξενοφῶν δὲ ἐτι μὲν ἐπεχειρήσεν ἀπαλλαγεῖς τῆς στρατιᾶς ἐκπλεῦσαι· θυομένῳ δὲ αὐτῷ τῷ ἡγεμόνι Ἡρακλεῖ καὶ κοινουμένῳ πότρεα λαῶν καὶ ἄμεινον εἰη στρατεύεσθαι ἔχοντι τοὺς παραμείναντας τῶν στρατιωτῶν ἢ ἀπαλλάττεσθαι ἐσήμη-
 16 νεν ὁ θεὸς τοῖς ἱεροῖς συστρατεύεσθαι. οὕτω γίνε-
 ται τὸ στράτευμα τρίχα, Ἀρκάδες μὲν καὶ Ἀχαιοὶ πλείους ἢ τετρακισχίλιοι καὶ πεντακόσιοι, ὄπλται πάντες, Χειρίσοφῳ δ' ὄπλται μὲν εἰς τετρακοσίους καὶ χίλους, πελτασταὶ δὲ εἰς ἑπτακοσίους, οἱ Κλεάρχου Θράκες, Ξενοφῶντι δὲ ὄπλται μὲν εἰς ἑπτακοσίους καὶ χίλους, πελτασταὶ δὲ εἰς τριακοσίους· ἱππικὸν δὲ μόνος οὗτος εἶχεν, ἀμφὶ τετταράκοντα ἱκπέας.
 17 Καὶ οἱ μὲν Ἀρκάδες διαπραξάμενοι πλοῖα παρὰ τῶν Ἡρακλεωτῶν πρῶτοι πλείουσι, ὅπως ἐξαίφνης ἐπιπεσόντες τοῖς Βιθυννοῖς λάβοιεν ὅτι πλεῖστα· καὶ ἀποβαίνουσι εἰς Κάλπης λιμένα κατὰ μέσον πῶς τῆς
 18 Θράκης. Χειρίσοφος δ' εὐθύς ἀπὸ τῆς πόλεως τῶν Ἡρακλεωτῶν ἀρξάμενος περὶ ἑπορεύετο διὰ τῆς χώρας· ἐπεὶ δὲ εἰς τὴν Θράκην ἐνέβαλε, παρὰ τὴν θά-
 19 λατταν ἦει· καὶ γὰρ ἦδη ἡσθένει. Ξενοφῶν δὲ πλοῖα λαβῶν ἀποβαίνει ἐπὶ τὰ ὄρια τῆς Θράκης καὶ τῆς Ἡρακλεώτιδος καὶ διὰ μεσογείας ἐπορεύετο.

III. 2 *) Ἐπραξαν δ' αὐτῶν ἕκαστοι τάδε. οἱ μὲν Ἀρ-

*) Ante Ἐπραξαν addebatur: Ὅν μὲν οὖν τρόπον ἢ τε Χειρίσοφον ἀρχὴ τοῦ παντὸς κατελύθη καὶ τῶν Ἑλλήνων τὸ στράτευμα ἐσχίσθη ἐν τοῖς ἐπάνω εἰρηται.

κάδες ὡς ἀπέβησαν νυκτὸς εἰς Κάλπης λιμένα, πορευ-
 ονται εἰς τὰς πρώτας κώμας, στάδια ἀπὸ θαλάττης ὡς
 τριάκοντα. ἐπεὶ δὲ φῶς ἐγένετο, ἤγρευ ἕκαστος ὁ στρατη-
 γὸς τὸν αὐτοῦ λόχον ἐπὶ κώμην· ὅποια δὲ μελίων ἐδόκει
 εἶναι, σύνδυο λόχους ἤγον οἱ στρατηγοί. συνεβάλοντο δὲ 3
 καὶ λόφον εἰς ὃν δέοι πάντας ἀλλεῖσθαι καὶ ἄτε ἐξαίφνης
 ἐπιπεσόντες ἀνδράποδά τε πολλὰ ἔλαβον καὶ πρόβατα
 πολλὰ περιεβάλοντο. οἱ δὲ Θρᾶκες ἠθροίζοντο οἱ δια-
 φυγόντες· πολλοὶ δὲ διέφυγον πελτασταὶ ὄντες ὀπλί- 4
 τας ἔξ αὐτῶν τῶν χειρῶν. ἐπεὶ δὲ συνελέγησαν, πρώτου
 μὲν τῷ Σμίκρητος λόχῳ ἐνὸς τῶν Ἀρκάδων στρατη-
 γῶν ἀκίοντι ἤδη εἰς τὸ συγκείμενον καὶ πολλὰ χρή-
 ματα ἄγοντι ἐπιτίθενται. καὶ τέως μὲν ἐμάχοντο ἅμα 5
 πορευόμενοι οἱ Ἕλληνες, ἐπὶ δὲ διαβάσει χαράδρας
 τρέπονται αὐτούς, καὶ αὐτόν τε τὸν Σμίκρητα ἀπο-
 κτιννύασι καὶ τοὺς ἄλλους πάντας· ἄλλου δὲ λόχου τῶν
 δέκα στρατηγῶν τοῦ Ἡγήσανδρου ὀκτὼ μόνους ἔ-
 λιπον· καὶ αὐτὸς Ἡγήσανδρος ἐσώθη. καὶ οἱ ἄλλοι 6
 δὲ λοχαγοὶ συνῆλθον οἱ μὲν σὺν πράγμασιν οἱ δὲ
 ἄνευ πραγμάτων· οἱ δὲ Θρᾶκες ἐπεὶ ἠτύχησαν τοῦτο
 τὸ εὐτύχημα, συνεβόων τε ἀλλήλους καὶ συνελέγοντο
 ἐρρωμένως τῆς νυκτός. καὶ ἅμα ἡμέρᾳ κύκλω περὶ
 τὸν λόφον ἐνθα οἱ Ἕλληνες ἐστρατοπεδεύοντο ἐτά-
 τοντο καὶ ἱππεῖς πολλοὶ καὶ πελτασταί, καὶ αἰεὶ πλείο-
 νες συνέρρεον· καὶ προσέβαλλον πρὸς τοὺς ὀπλίτας 7
 ἀσφαλῶς· οἱ μὲν γὰρ Ἕλληνες οὔτε τοξότην εἶχον
 οὔτε ἀκοντιστήν οὔτε ἱππέα· οἱ δὲ προσθέοντες καὶ
 προσελαύνοντες ἠκόντιζον· ὁπότε δὲ αὐτοῖς ἐπίοιεν,
 ῥαδίως ἀπέφευγον· ἄλλοι δὲ ἄλλη ἐπιτίθεντο. καὶ 8
 τῶν μὲν πολλοὶ ἐτιτρώσκοντο, τῶν δὲ οὐδεὶς· ὥστε
 κινηθῆναι οὐκ ἐδύναντο ἐκ τοῦ χωρίου, ἀλλὰ τελευ-

- τῶντες καὶ ἀπὸ τοῦ ὕδατος εἶργον αὐτοὺς οἱ Θρᾶκες.
- 9 ἐπεὶ δὲ ἀπορία πολλή ἦν, διελέγοντο περὶ σπονδῶν· καὶ τὰ μὲν ἄλλα ὁμολόγητο αὐτοῖς, ὁμήρους δὲ οὐκ ἐδίδοσαν οἱ Θρᾶκες αἰτούντων τῶν Ἑλλήνων, ἀλλ' ἐν τούτῳ ἴσχετο· τὰ μὲν δὴ τῶν Ἀρκάδων οὕτως εἶχε.
- 10 Χειρίσοφος δὲ ἀσφαλῶς πορευόμενος παρὰ θάλατταν ἀφικνεῖται εἰς Κάλπης λιμένα. Ξενοφῶντι δὲ διὰ τῆς μεσογείας πορευομένῳ οἱ ἱππεῖς προκαταθέοντες ἐντυγχάνουσι πρεσβύταις πορευομένοις ποι. καὶ ἐπεὶ ἤχθησαν παρὰ Ξενοφῶντα, ἐρωτᾷ αὐτοὺς εἰ που
- 11 ἤσθηται ἄλλου στρατεύματος ὄντος Ἑλληνικοῦ. οἱ δὲ ἔλεγον πάντα τὰ γεγενημένα, καὶ νῦν ὅτι πολιορκοῦνται ἐπὶ λόφου, οἱ δὲ Θρᾶκες πάντες περικεκλωμένοι εἰς αὐτούς. ἐνταῦθα τοὺς μὲν ἀνθρώπους τούτους ἐφύλαττεν ἰσχυρῶς, ὅπως ἡγεμόνες εἶεν ὅποι δέοι· σκοποὺς δὲ καταστήσας συνέλεξε τοὺς στρατιώ
- 12 τας καὶ ἔλεξεν, Ἄνδρες στρατιῶται, τῶν Ἀρκάδων οἱ μὲν τεθναῖσιν, οἱ δὲ λοιποὶ ἐπὶ λόφου τινὸς πολιορκοῦνται. νομίζω δ' ἐγώ γε, εἰ ἐκεῖνοι ἀπολοῦνται, οὐδ' ἡμῖν εἶναι οὐδεμίαν σωτηρίαν, οὕτω μὲν πολλῶν
- 13 ὄντων πολεμίῳ, οὕτω δὲ τεταραρρηκότων. κράτιστον οὖν ἡμῖν ὡς τάχιστα βοηθεῖν τοῖς ἀνδράσιν, ὅπως εἴ τι εἰσὶ σῶ, σὺν ἐκείνοις μαχώμεθα καὶ μὴ μόνοι λει
- 14 φθέντες μόνοι καὶ κινδυνεύομεν. νῦν μὲν οὖν στρατοπεδευσάμεθα προσελθόντες ὅσον ἀνδοκῆ καιρὸς εἶναι εἰς τὸ δειπνοποιεῖσθαι· ἕως δ' ἂν πορευώμεθα, Τιμασίαν ἔχον τοὺς ἱππέας προελαννέτω ἐφορῶν ἡμᾶς, καὶ σκο
- 15 πείτω τὰ ἐμπροσθεν, ὡς μηδὲν ἡμᾶς λάθῃ. παρῆπτεμψε δὲ καὶ τῶν γυμνήτων ἀνθρώπους εὐζῶνους εἰς τὰ κλάγια καὶ εἰς τὰ ἄκρα, ὅπως εἰ πού τί ποθεν καθορῶν, σημαίνουσι· ἐκέλευε δὲ κάειν ἅπαντα ὅτῳ ἐντυγχά

νοιεν καυσίμῳ· ἡμεῖς γὰρ ἀποδραίμεν ἂν οὐδαμοὶ ἐν- 16
 θένδε· πολλὴ μὲν γάρ, ἔφη, εἰς Ἡράκλειαν πάλιν ἀπί-
 ναι, πολλὴ δὲ εἰς Χρυσόπολιν διελθεῖν· οἱ δὲ πολέμοιοι
 πλησίον εἰς Κάλπησ δὲ λιμένα, ἐνθα Χειρισόφον εἰκά-
 ζομεν εἶναι, εἰ σέσωται, ἐλαχίστη ὁδός· ἀλλὰ δὴ ἐκεῖ μὲν
 οὔτε πλοῖα ἐστὶν οἷς ἀποπλευσόμεθα, μένουσι δὲ αὐ-
 τοῦ οὐδὲ μιᾶς ἡμέρας ἔστι τὰ ἐπιτήδεια. τῶν δὲ πολιορ- 17
 κουμένων ἀπολομένων σὺν τοῖς Χειρισόφου μόνοις
 κάκιόν ἐστι διακινθυνεύειν ἢ τῶνδε σωθέντων πάντα
 εἰς ταύτῳ ἐλθόντας κοινῇ τῆς σωτηρίας ἐχεσθαι.
 ἀλλὰ χρὴ παρασκευασαμένους τὴν γνώμην πορεύε-
 σθαι ὡς νῦν ἢ εὐκλεῶς τελευτῆσαι ἔστιν ἢ κάλλιστον
 ἔργον ἐργάσασθαι Ἑλληνας τοσοῦτους σώσαντας. καὶ 18
 ὁ θεὸς Ἰσως ἄγει οὕτως, ὃς τοὺς μεγαληγορήσαντας
 ὡς πλέον φρονούντας ταπεινώσαι βούλεται, ἡμᾶς δὲ
 τοὺς ἀπὸ τῶν θεῶν ἀρχομένους ἐντιμότερους ἐκείνων
 καταστήσαι. ἀλλ' ἔπεσθαι χρὴ καὶ προσέχειν τὸν
 νοῦν, ὡς ἂν τὸ παραγγελλόμενον δύνησθε ποιεῖν.

Ταῦτ' εἰπὼν ἤγειτο. οἱ δ' ἰππεῖς σπειρόμενοι 19
 ἐφ' ὅσον καλῶς εἶχεν ἕκαον ἢ ἐβάδιζον, καὶ οἱ πελτα-
 σταὶ ἐπιπαριόντες κατὰ τὰ ἄκρα ἕκαον πάντα ὅσα
 καύσιμα ἐώρων, καὶ ἡ στρατιὰ δέ, εἴ τιτι παραλειπο-
 μένῳ ἐντυγχάνοιεν· ὥστε πᾶσα ἡ χώρα αἰθεσθαι
 ἐδόκει καὶ τὸ στράτευμα πολὺ εἶναι. ἐπεὶ δὲ ὥρα ἦν, 20
 κατεστρατοπεδεύσαντο ἐπὶ λόφον ἐκβάντες, καὶ τὰ τε
 τῶν πολεμίων πυρὰ ἐώρων, ἀπέιχον δὲ ὡς τετταρά-
 κοντα σταδίους, καὶ αὐτοὶ ὡς ἐδύναντο πλεῖστα πυρὰ
 ἕκαον. ἐπεὶ δὲ ἐδέκνησαν τάχιστα, παρηγγέλη τὰ 21
 πυρὰ κατασβεννύει πάντα. καὶ τὴν μὲν νύκτα
 φυλακὰς ποιησάμενοι ἐκάθευδον· ἅμα δὲ τῇ ἡμέ-
 ρᾳ προσευξάμενοι τοῖς θεοῖς, συνταξάμενοι ὡς εἰς

- 22 μάχην ἐπορεύοντο ἢ ἐδύναντο τάχιστα. Τιμασίων δὲ καὶ οἱ ἱππεῖς ἔχοντες τοὺς ἡγεμόνας καὶ προελαύνοντες ἐλάυνθανον αὐτοὺς ἐπὶ τῷ λόφῳ γενόμενοι ἔνθα ἐπολιορκοῦντο οἱ Ἕλληνες. καὶ οὐχ ὀρᾶσιν οὔτε φίλιον στρατεύμα οὔτε πολέμιον, καὶ ταῦτα ἀπαγγέλλουσι πρὸς τὸν Ξενοφῶντα καὶ τὸ στρατεύμα, γράδια δὲ καὶ γερόντια καὶ πρόβατα ὀλίγα καὶ βοῦς καταλελειμμένους. καὶ τὸ μὲν πρῶτον θαῦμα ἦν τί εἶη τὸ γεγενημένον, ἔπειτα δὲ καὶ τῶν καταλελειμμένων ἐπυνθάνοντο ὅτι οἱ μὲν Θρᾶκες εὐθὺς ἀφ' ἐσπέρας ᾤχοντο ἀπίοντες, ἔωθεν δὲ καὶ τοὺς Ἕλληνας ἔφασαν οἰχέσθαι· ὅποι δὲ οὐκ εἶδέναι.
- 24 Ταῦτα ἀκούσαντες οἱ ἀμφὶ Ξενοφῶντα, ἐπεὶ ἠρίστησαν, συσκευασάμενοι ἐπορεύοντο, βουλόμενοι ὡς τάχιστα συμμῆξαι τοῖς ἄλλοις εἰς Κάλκης λιμένα. καὶ πορευόμενοι ἐώρων τὸν στίβον τῶν Ἀρκάδων καὶ Ἀχαιῶν κατὰ τὴν ἐπὶ Κάλκης ὁδόν. ἐπεὶ δὲ ἀφίκοντο εἰς τὸ αὐτό, ἄσμενοί τε εἶδον ἀλλήλους καὶ ἠσπάζοντο
- 25 ὡς περ ἀδελφούς. καὶ ἐπυνθάνοντο οἱ Ἀρκάδες τῶν περὶ Ξενοφῶντα τί τὰ πυρὰ κατασβέσειαν· ἡμεῖς μὲν γάρ, ἔφασαν, ὤμεθα ὑμᾶς τὸ μὲν πρῶτον, ἐπειδὴ τὰ πυρὰ οὐχ ἐωρᾶμεν, τῆς νυκτὸς ἦξειν ἐπὶ τοὺς πολεμούς· καὶ οἱ πολέμιοι δέ, ὡς γε ἡμῖν ἐδόκουν, τοῦτο δεισαντες ἀπῆλθον· σχεδὸν γὰρ ἀμφὶ τοῦτον τὸν
- 26 χρόνον ἀπῆσαν. ἐπεὶ δὲ οὐκ ἀφίκεσθε, ὁ δὲ χρόνος ἔξηκεν, ὤμεθα ὑμᾶς πνυθόμενος τὰ παρ' ἡμῖν φοβηθέντας οἰχέσθαι ἀποδράντας ἐπὶ θάλατταν· καὶ ἐδόκει ἡμῖν μὴ ἀπολείπεσθαι ὑμῶν. οὕτως οὖν καὶ ἡμεῖς δεῦρον ἐπορεύθημεν.
- IV. Ταύτην μὲν οὖν τὴν ἡμέραν αὐτοῦ ἠύλλκοντο ἐπὶ τοῦ αἰγιαλοῦ πρὸς τῷ λιμένι. τὸ δὲ χωρίον τοῦτο ὁ

καλεῖται Κάλπη λιμὴν ἔστι μὲν ἐν τῇ Θράκη τῇ ἐν τῇ Ἀσίᾳ· ἀρξαμένη δὲ ἡ Θράκη αὕτη ἐστὶν ἀπὸ τοῦ στόματος τοῦ Πόντου μέχρι Ἡρακλείας ἐπὶ δεξιὰ εἰς τὸν Πόντον εἰσπλέοντι. καὶ τριῆρσι μὲν ἐστὶν εἰς 2 Ἡρακλείαν ἐκ Βυζαντίου κόπαις ἡμέρας μάλα μακρᾶς κλοῦς· ἐν δὲ τῷ μέσῳ ἄλλη μὲν πόλις οὐδεμία οὔτε φιλία οὔτε Ἑλληνίς, ἀλλὰ Θραῖκες Βιδυνοί· καὶ οὐς ἂν λάβωσι τῶν Ἑλλήνων ἐκπίπτοντας ἢ ἄλλως πως δεινὰ ὑβρίζειν λέγονται τοὺς Ἑλληνας. ὁ δὲ Κάλπη 3 λιμὴν ἐν μέσῳ μὲν κεῖται ἐκατέρωθεν πλεόντων ἐξ Ἡρακλείας καὶ Βυζαντίου, ἔστι δ' ἐν τῇ θαλάττῃ προκείμενον χωρίον, τὸ μὲν εἰς τὴν θάλατταν καθήκον αὐτοῦ πέτρα ἀπορρώξ, ὕψος ὅπη ἐλάχιστον οὐ μείον εἰκοσιν ὀργυιῶν, ὁ δὲ ἀνὰ τὴν ὁ εἰς τὴν γῆν ἀνήκων τοῦ χωρίου μάλιστα τεττάρων πλέθρων τὸ εὖρος· τὸ δ' ἐντὸς τοῦ ἀνέκτου χωρίου ἰκανὸν μυρίοις ἀνθρώποις οἰκῆσαι. λιμὴν δ' ὑπ' αὐτῇ τῇ πέτρᾳ τὸ πρὸς 4 ἐσπέραν αἰγιαλὸν ἔχων. κρήνη δὲ ἡδέος ὕδατος καὶ ἄφθονος ῥέουσα ἐπ' αὐτῇ τῇ θαλάττῃ ὑπὸ τῇ ἐπικρατείᾳ τοῦ χωρίου. ξύλα δὲ πολλὰ μὲν καὶ ἄλλα, πάντων δὲ πολλὰ καὶ καλὰ ναυπηγήσιμα ἐπ' αὐτῇ τῇ θαλάττῃ. τὸ δὲ ὄρος εἰς μεσόγειαν μὲν ἀνήκει ὅσον 5 ἐπὶ εἰκοσι σταδίους, καὶ τοῦτο γεῶδες καὶ ἄλιθον· τὸ δὲ παρὰ θάλατταν πλεόν ἢ ἐπὶ εἰκοσι σταδίους δασὺ πολλοῖς καὶ παντοδαποῖς καὶ μεγάλοις ξύλοις. ἡ δὲ ἄλλη χώρα πολλὴ καὶ καλή, καὶ κῶμαι ἐν αὐτῇ 6 εἰσι πολλαὶ καὶ εὖ οἰκούμεναι· φέρει γὰρ ἡ γῆ καὶ κριθᾶς καὶ πυροῦς καὶ ὄσπρια πάντα καὶ μελίνας καὶ σήσαμα καὶ σῦκα ἀρκοῦντα καὶ ἀμπέλους πολλὰς καὶ ἡδυόλους καὶ τᾶλλα πάντα πλὴν ἐλαῶν. ἡ μὲν 7 χώρα ἦν τοιαύτη. ἐσκήνουν δ' ἐν τῷ αἰγιαλῷ πρὸς

τῇ θαλάττῃ· εἰς δὲ τὸ πόλισμα ἂν γινόμενον οὐκ ἐβούλοντο στρατοπεθεύεσθαι, ἀλλὰ ἐδόκει καὶ τὸ ἐλθεῖν ἐνταῦθα ἐξ ἐπιβουλῆς εἶναι, βουλομένων τινῶν κατοικίσαι πόλιν. τῶν γὰρ στρατιωτῶν οἱ πλείστοι ἦσαν οὐ σπάνει βίον ἐκπεπλευκότες ἐπὶ ταύτην τὴν μισθοφορὰν, ἀλλὰ τὴν Κύρου ἀρετὴν ἀκούοντες, οἱ μὲν καὶ ἄνδρας ἄγοντες, οἱ δὲ καὶ προσαθηλακότες χρήματα, καὶ τούτων ἕτεροι ἀποδεδρακότες πατέρας καὶ μητέρας, οἱ δὲ καὶ τέκνα καταλιπόντες ὡς χημάτ' αὐτοῖς κτησάμενοι ἦγοντες πάλιν, ἀκούοντες καὶ τοὺς ἄλλους τοὺς παρὰ Κύρῳ πολλὰ κἀγαθὰ κέραιεν. τοιοῦτοι οὖν ὄντες ἐπόθουν εἰς τὴν Ἑλλάδα σῶζεσθαι.

- 9 Ἐπειδὴ δὲ ὑστέρᾳ ἡμέρᾳ ἐγένετο τῆς εἰς ταῦτον συνόδου, ἐπ' ἐξόδῳ ἐθύετο Ξενοφῶν· ἀνάγκη γὰρ ἦν ἐπὶ τὰ ἐπιτήδεια ἐξάγειν· ἐκενόει δὲ καὶ τοὺς νεκροὺς θάπτειν. ἐπεὶ δὲ τὰ ἱερὰ ἐγένετο, εἶποντο καὶ οἱ Ἀρκάδες, καὶ τοὺς μὲν νεκροὺς τοὺς πλείστους ἐνθαπερ ἔπεσον ἐκάστους ἔθαψαν· ἤδη γὰρ ἦσαν πεμπταῖοι καὶ οὐχ οἶόν τε ἀναιρεῖν ἐτι ἦν· ἐνίους δὲ τοὺς ἐκ τῶν ὁδῶν συννευγόντες ἔθαψαν ἐκ τῶν ὑπαρχόντων ὡς ἐδύναντο κάλλιστα· οὓς δὲ μὴ ἠῦρισκον, κροτάφιον αὐτοῖς ἐποίησαν μέγα, καὶ στεφάνους ἐπέθεσαν. ταῦτα δὲ ποιήσαντες ἀνεχώρησαν ἐπὶ τὸ στρατόπεδον. καὶ τότε μὲν δειπνήσαντες ἐκοιμήθησαν. τῇ δὲ ὑστεραίᾳ συνῆλθον οἱ στρατιῶται πάντες· συνηγὸς δὲ μάλιστα Ἀγασίας τε Στυμφάλιος λοχαγὸς καὶ Ἰερώνυμος Ἡλείος λοχαγὸς καὶ ἄλλοι οἱ πρῶτοι σβύτατοι τῶν Ἀρκάδων. καὶ δόγμα ἐποίησαντο, εἴναι τις τοῦ λοιποῦ μνησθῆναι δίχα τὸ στρατεύμα ποιεῖν, θανάτῳ αὐτὸν ζημιοῦσθαι, καὶ κατὰ χάραν ἀπιέναι

ἤπερ πρόσθεν εἶχε τὸ στράτευμα καὶ ἄρχειν τοὺς πρόσθεν στρατηγούς. καὶ Χειρίσοφος μὲν ἤδη ἐτεταλευ-
-ήκει φάρμακον πιῶν πυρέττων· τὰ δ' ἐκείνου Νέων
Ἀσιναῖος παρέλαβε.

Μετὰ δὲ ταῦτα ἀναστάς εἶπε Ξενοφῶν, Ὡς ἄνδρες 12
στρατιῶται, τὴν μὲν πορείαν, ὡς εἶοικε, δῆλον ὅτι περὶ
ποιητέον· οὐ γὰρ ἔστι πλοῦτα· ἀνάγκη δὲ πορεύεσθαι
ἤδη· οὐ γὰρ ἔστι μένουσι τὰ ἐπιτήδεια. ἡμεῖς οὖν,
ἔφη, θυσοῦμεθα· ὑμᾶς δὲ δεῖ παρασκευάζεσθαι ὡς
μαχουμένους εἰ ποτε καὶ ἄλλοτε· οἱ γὰρ πολέμιοι
ἀνατεθαυρήκασιν. ἐκ τούτου ἐθύοντο οἱ στρατηγοί, 13
μάντις δὲ παρῆν Ἀρηξίων Ἀρκιάς· ὁ δὲ Σιλανός ὁ
Ἀμβρακιώτης ἤδη ἀπεδεδράκει πλοῖον μισθωσάμενος
ἐξ Ἡρακλείας. θυομένοις δὲ ἐπὶ τῇ ἀπόδῳ οὐκ ἐγί-
-γνετο τὰ ἱερά. ταύτην μὲν οὖν τὴν ἡμέραν ἐπαύ- 14
σαντο. καὶ τινες ἐτόλμων λέγειν ὡς ὁ Ξενοφῶν βου-
λόμενος τὸ χωρίον οἰκίσαι πέπεικς τὸν μάντιν λέγειν
ὡς τὰ ἱερά οὐ γίνεται ἐπὶ ἀπόδῳ. ἐντεῦθεν κηρύξας 15
τῇ αὔριον παρῆναι ἐπὶ τὴν θυσίαν τὸν βουλόμε-
νον, καὶ μάντις εἰ τις εἶη, παραγγείλας παρῆναι
ὡς συνθασόμενον τὰ ἱερά, ἔθυε· καὶ ἐνταῦθα παρῆ-
σαν πολλοί. θυομένῳ δὲ πάλιν εἰς τρις ἐπὶ τῇ ἀπόδῳ 16
οὐκ ἐγίγνετο τὰ ἱερά. ἐκ τούτου χαλεπῶς εἶχον οἱ
στρατιῶται· καὶ γὰρ τὰ ἐπιτήδεια ἐπέλιπεν ἃ ἔχοντες
ἦλθον, κατὰγορὰ οὐδεμία παρῆν.

Ἐκ τούτου συνελθόντων εἶπε πάλιν Ξενοφῶν, Ὡς 17
ἄνδρες, ἐπὶ μὲν τῇ πορείᾳ, ὡς ὄρατε, τὰ ἱερά οὐπω
γίνεται· τῶν δ' ἐπιτηδείων ὄρω ὑμᾶς θεομένους·
ἀνάγκη οὖν μοι δοκεῖ εἶναι θύεσθαι περὶ αὐτοῦ τού-
του. ἀναστάς τις εἶπε, Καὶ εὐκρίτως ἄρα ἡμῖν οὐ 18
γίνεται τὰ ἱερά· ὡς γὰρ ἐγὼ ἀπὸ τοῦ αὐτομάτου

- χθὲς ἦγοντος πλοίου ἤκουσά τινος ὅτι Κλέανδρος ὁ ἐκ Βυζαντίου ἀρμοστής μέλλει ἤξειν πλοῖα καὶ τριήρεις
 19 ἔχων. ἐκ τούτου δὲ ἀναμένειν μὲν πᾶσιν ἐδόκει· ἐπὶ δὲ τὰ ἐπιτήδεια ἀνάγκη ἦν ἐξιέναι. καὶ ἐπὶ τούτῳ πάλιν ἐθύετο εἰς χθὲς, καὶ οὐκ ἐγίνετο τὰ ἱερά. καὶ ἦδη καὶ ἐπὶ σκηπὴν ἰόντες τὴν Ξενοφῶντος ἔλεγον ὅτι οὐκ ἔχοιεν τὰ ἐπιτήδεια. ὁ δ' οὐκ ἂν ἔφη ἐξαγαγεῖν μὴ γιγνομένων τῶν ἱερῶν.
- 20 Καὶ πάλιν τῇ ὑστεραίᾳ ἐθύετο, καὶ σχεδὸν τι πᾶσα ἡ στρατιὰ διὰ τὸ μέλειν ἅπασιν ἐκκυλοῦντο περὶ τὰ ἱερά· τὰ δὲ θύματα ἐπελελοίπει. οἱ δὲ στρατηγοὶ
 21 ἐξῆγον μὲν οὐ, συνεκάλεσαν δέ. εἶπεν οὖν Ξενοφῶν, Ἴσως οἱ πολέμιοι συνειλεγμένοι εἰσὶ καὶ ἀνάγκη μάχεσθαι· εἰ οὖν καταλιπόντες τὰ σκεύη ἐν τῷ ἐρμυνῶ χωρίῳ ὡς εἰς μάχην παρεσκευασμένοι ἴομεν, ἴσως
 22 ἂν τὰ ἱερά προχωροῖη ἡμῖν. ἀκούσαντες δ' οἱ στρατιῶται ἀνέκραγον ὡς οὐδὲν δέον εἰς τὸ χωρίον ἄγειν, ἀλλὰ θύεσθαι ὡς τάχιστα. καὶ πρόβατα μὲν οὐκέτι ἦν, βοῦς δὲ ὑφ' ἀμάξης πριάμενοι ἐθύοντο· καὶ Ξενοφῶν Κλεάνορος ἐδεήθη τοῦ Ἀρκάδος προθυμείσθαι εἰ τι ἐν τούτῳ εἴη. ἀλλ' οὐδ' ὡς ἐγένετο.
- 23 Νέων δὲ ἦν μὲν στρατηγὸς κατὰ τὸ Χειρισόφου μέρος, ἐπεὶ δὲ ἑώρα τοὺς ἀνθρώπους ὡς εἶχον δεινῶς τῇ ἐνδείᾳ, βουλόμενος αὐτοῖς χαρῆζεσθαι, εὐρών τινα ἄνθρωπον Ἡρακλεώτην, ὃς ἔφη κώμας ἐγγὺς εἰδέναι ὅθεν εἴη λαβεῖν τὰ ἐπιτήδεια, ἐκήρυξε τὸν βουλόμενον ἵνα ἐπὶ τὰ ἐπιτήδεια, ὡς ἡγεμόνος ἔσομένου. ἐξέρχονται δὴ σὺν δορατίοις καὶ ἀσκοῖς καὶ θυλάκοις καὶ
 24 ἄλλοις ἀγγείοις εἰς δισχιλίους ἀνθρώπους. ἐπειδὴ δὲ ἦσαν ἐν ταῖς κώμαις καὶ διεσπείροντο ὡς ἐπὶ τὸ λαμβάνειν, ἐπιπίπτουσιν αὐτοῖς οἱ Φαρναβάζου ἱππεῖς

ἰσῶτοι· βεβηθηκότας γὰρ ἦσαν τοῖς Βιθυνοῖς, βου-
 όμενοι σὺν τοῖς Βιθυνοῖς, εἰ δύναιτο, ἀποκωλύσαι
 τοὺς Ἑλληνας μὴ ἔλθειν εἰς τὴν Φρυγίαν· οὗτοι οἱ
 πλείους ἀποκτείνουσι τῶν ἀνδρῶν οὐ μείον πεντακο-
 ίους· οἱ δὲ λοιποὶ ἐπὶ τὸ ὄρος ἀνέφυγον. ἐκ τούτου 25
 παγγέλλει τις ταῦτα τῶν ἀποπεφευγόντων εἰς τὸ στρα-
 τώπεδον. καὶ ὁ Ξενοφῶν, ἐπεὶ οὐκ ἐγεγένητο τὰ ἱερὰ
 αὐτῇ τῇ ἡμέρᾳ, λαβὼν βοῦν ὑφ' ἀμάξης, οὐ γὰρ ἦν
 ἄλλα ἱερεῖα, σφαγιασάμενος ἐβηθήει καὶ οἱ ἄλλοι οἱ
 ἐχρὶ τριάκοντα ἐτῶν ἅπαντες. καὶ ἀναλαβόντες τοὺς 26
 λοιποὺς ἄνδρας εἰς τὸ στρατόπεδον ἀφικνοῦνται· καὶ
 ἤδη μὲν ἀμφὶ ἡλίου δυσμᾶς ἦν καὶ οἱ Ἑλληνες μάλ'
 ἐθύμως ἔχοντες ἐδεικνοποιοῦντο, καὶ ἐξαπίνης διὰ
 τῶν λασίων τῶν Βιθυνῶν τινες ἐπιγενόμενοι τοῖς προ-
 φύλαξι τοὺς μὲν κατέκτανον τοὺς δὲ ἐδίωξαν μέχρι εἰς
 τὸ στρατόπεδον. καὶ κραυγῆς γενομένης εἰς τὰ ὄπλα 27
 πάντες ἔδραμον οἱ Ἑλληνες· καὶ διώκειν μὲν καὶ κι-
 νεῖν τὸ στρατόπεδον νυκτὸς οὐκ ἀσφαλὲς ἔδοκει εἶναι·
 λασέα γὰρ ἦν τὰ χωρία· ἐν δὲ τοῖς ὄπλοις ἐνυκτέρευον
 φυλαττόμενοι ἱκανοὶς φύλαξι.

Τὴν μὲν νύκτα οὕτω διήγαγον· ἅμα δὲ τῇ ἡμέρᾳ V.
 οἱ στρατηγοὶ εἰς τὸ ἐρυμνὸν χωρίον ἤροῦντο· οἱ δὲ εἴ-
 ποντο ἀναλαβόντες τὰ ὄπλα καὶ τὰ σκεύη. πρὶν δὲ
 ἀρίστου ὄραν εἶναι ἀπετάφρευσαν ἢ ἡ εἰσοδος ἦν εἰς
 τὸ χωρίον, καὶ ἀπεσταύρωσαν ἅπαν, καταλιπόντες
 τρεῖς πύλας. καὶ πλοῖον ἐξ Ἡρακλείας ἤμεν ἄλλοιτα
 ἦγον καὶ ἱερεῖα καὶ οἶνον. πρῶ δ' ἀναστὰς Ξενοφῶν 2
 ἐθύετο ἐπ' ἐξόδῳ, καὶ γίνεται τὰ ἱερὰ ἐπὶ τοῦ πρώτου
 ἱερείου. καὶ ἤδη τέλος ἔχόντων τῶν ἱερῶν ὄρα ἄετὸν
 αἰσίον ὁ μάντις Ἀρηξίων Παροράσιος, καὶ ἠγεῖσθαι κε-
 λεύει τὸν Ξενοφῶντα. καὶ διαβάντες τὴν τάφρον τὰ 3

ὄπλα τίθενται, καὶ ἐκήρυξαν ἀριστήσαντας ἐξιμένοι
 τοὺς στρατιώτας σὺν τοῖς ὄπλοις, τὸν δὲ ὄχλον καὶ
 4 τὰ ἀνδράποδα αὐτοῦ καταλιπεῖν. οἱ μὲν δὴ ἄλλοι
 πάντες ἐξῆσαν, Νέων δὲ οὐ· ἐδόκει γὰρ κάλλιστον εἶ-
 ναι τοῦτον φύλακα καταλιπεῖν τῶν ἐπὶ στρατοπέδου.
 ἐπεὶ δ' οἱ λοχαγοὶ καὶ οἱ στρατιῶται ἀπέλιπον αὐτοῦ,
 αἰσχυρόμενοι μὴ ἐφέπεσθαι τῶν ἄλλων ἐξιόντων,
 κατέλιπον αὐτοῦ τοὺς ὑπὲρ πέντε καὶ τεσσαράκοντα
 5 ἔτη. καὶ οὗτοι μὲν ἔμενον, οἱ δ' ἄλλοι ἐπορεύοντο.
 5 πρὶν δὲ πεντεκαίδεκα στάδια διεληλυθέναι ἐνέτυχον
 ἤδη νεκροῖς· καὶ τὴν οὐρὰν τοῦ κέρατος ποιησάμενοι
 κατὰ τοὺς πρώτους φανέντας νεκροὺς ἔθαπτον πάντας
 6 ὁπόσους ἐπελάμβανε τὸ κέρας. ἐπεὶ δὲ τοὺς πρώτους
 ἔθαψαν, προαγαγόντες καὶ τὴν οὐρὰν αὐτίς ποιησά-
 μενοι κατὰ τοὺς πρώτους τῶν ἀτάφων ἔθαπτον τὸν
 αὐτὸν τρόπον ὁπόσους ἐπελάμβανεν ἡ στρατιά. ἐπεὶ
 δὲ εἰς τὴν ὁδὸν ἤκον τὴν ἐκ τῶν κωμῶν, εὐθα ἐκίετο
 ἀθρόοι, συννευγόντες αὐτοὺς ἔθαψαν.

7 Ἦδη δὲ πέρα μεσοῦσης τῆς ἡμέρας προαγαγόντες
 τὸ στράτευμα ἔξω τῶν κωμῶν ἐλάμβανον τὰ ἐπιτηδεύματα
 ὅ,τι τις ὄρμη ἐντὸς τῆς φάλαγγος, καὶ ἐξαίφνης ὄρῳσι
 τοὺς πολεμίους ὑπερβάλλοντας κατὰ λόφους τινῶν ἐκ
 τοῦ ἐναντίου, τεταγμένους ἐπὶ φάλαγγος ἰκίας καὶ
 πολλοὺς καὶ πεζοὺς· καὶ γὰρ Σπιθριδάτης καὶ Ραδι-
 8 νης ἤκον παρὰ Φαρναβάζου ἔχοντες τὴν δύναμιν. ἐπεὶ
 δὲ κατείδον τοὺς Ἕλληνας οἱ πολέμοι, ἔστησαν ἀπέ-
 χοντες αὐτῶν ὅσον πεντεκαίδεκα σταδίου. ἐκ τούτου
 εὐθύς Ἀρηξίαν ὁ μάντις τῶν Ἑλλήνων σφαγαίσειται.
 9 καὶ ἐγένετο ἐπὶ τοῦ πρώτου καλὰ τὰ σφάγια. εὐθα δὲ
 Ξενοφῶν λέγει, Δοκεῖ μοι, ὦ ἄνδρες στρατηγοί, ἐκ-
 τάξασθαι τῇ φάλαγγι λόχους φύλακας ἐν ἅν ποῦ δέξῃ

ὧσιν οἱ ἐπιβοηθήσοντες τῇ φάλαγγι καὶ οἱ πολέμιοι
 τεταραγμένοι ἐμπίπτωσιν εἰς τεταγμένους καὶ ἀκροαί-
 ους. συνεδόκει ταῦτα πᾶσιν. Τρεῖς μὲν τοίνυν, ἴφη, 10
 προηγείσθε τὴν πρὸς τοὺς ἐναντίους, ὡς μὴ ἐστήκα-
 μεν, ἐπεὶ ἔφθημεν καὶ εἶδομεν τοὺς πολεμίους· ἐγὼ δὲ
 ἦξω τοὺς τελευταίους λόγους καταχωρίσας ἥπερ ὑμῖν
 δοκεῖ. ἐκ τούτου οἱ μὲν ἤσυχοι προῆγον, ὁ δὲ τρεῖς 11
 ἀφελὼν τὰς τελευταίας τάξεις ἀνά διακοσίους ἄνδρας
 τὴν μὲν ἐπὶ τὸ δεξιὸν ἐπέστρεψεν ἐφέπεσθαι ἀπολιπόν-
 τας ὡς πλείθρον· Σαμόλας Ἀχαιοὺς ταύτης ἤρξε τῆς
 τάξεως· τὴν δ' ἐπὶ τῷ μέσῳ ἐχώρισεν ἔπεσθαι· Πυρ-
 ρίας Ἀρκᾶς ταύτης ἤρξε· τὴν δὲ μίαν ἐπὶ τῷ εὐωνύμῳ·
 Φρασίας Ἀθηναίους ταύτη ἐφείσθηκει. προϊόντες δέ, 12
 ἐπεὶ ἐγένοντο οἱ ἠγούμενοι ἐπὶ νάπει μεγάλη καὶ δυσ-
 πόρῳ, ἔστησαν ἀγνοοῦντες εἰ διαβατέον εἴη τὸ νάπος.
 καὶ παρεγγυᾶσι στρατηγούς καὶ λοχαγούς παριέναι ἐπὶ
 τὸ ἠγούμενον· καὶ ὁ Ξενοφῶν θαυμάσας ὅτι τὸ ἴσχον 13
 εἴη τὴν πορείαν καὶ ταχὺ ἀκούων τὴν παρεγγύην,
 ἐλαύνει ἢ τάχιστα. ἐπεὶ δὲ συνῆλθον, λέγει Σο-
 φαίνετος πρεσβύτατος ὦν τῶν στρατηγῶν ὅτι βου-
 λῆς οὐκ ἄξιον εἴη εἰ διαβατέον ἐστὶ τοιοῦτον νάπος. 14
 καὶ ὁ Ξενοφῶν σπουδῇ ὑπολαβῶν ἔλεξεν, Ἄλλ' ἴστε
 μὲν με, ὧ ἄνδρες, οὐδένα πω κίνδυνον προξενήσαντα
 ὑμῖν ἐθελούσιον· οὐ γὰρ δόξης ὀρῶ δεομένους ὑμᾶς
 εἰς ἀνδρείότητα, ἀλλὰ σωτηρίας. νῦν δὲ οὕτως ἔχει· 15
 ἀμαχεὶ μὲν ἐνθένδε οὐκ ἔστιν ἀπελθεῖν· ἦν γὰρ μὴ
 ἡμεῖς ἴσμεν ἐπὶ τοὺς πολεμίους, οὗτοι ἡμῖν ὁπόταν
 ἀπίωμεν ἔφονται καὶ ἐπιπεσοῦνται. ὀρᾶτε δὴ πότε- 16
 ρον κρείττον ἵεναι ἐπὶ τοὺς ἄνδρας προβαλλομένους
 τὰ ὄπλα ἢ μεταβαλλομένους ὀπισθεν ἡμῶν ἐπιόντας
 τοὺς πολεμίους θεᾶσθαι. ἴστε μέντοι ὅτι τὸ μὲν 17

- ἀπιέναι ἀπὸ πολεμίων οὐδενὶ καλῷ ἔοικε, τὸ δὲ ἐπέεσθαι καὶ τοῖς κακίοσι θάρρος ἔμποιεῖ. ἐγὼ γοῦν ἤδιον ἂν σὺν ἡμίσεσιν ἐποίμην ἢ σὺν διπλασίοις ἀποχωροίην. καὶ τούτους οἶδ' ὅτι ἐπιόντων μὲν ἡμῶν οὐδ' ὑμεῖς ἐλάϊετε αὐτούς δεξέσθαι ἡμᾶς, ἀπιόντων δὲ πάντες
- 18 ἐπιστάμεθα ὅτι τολμήσουσιν ἐπέεσθαι. τὸ δὲ διαβάντας ὄπισθεν νόκος χαλεπὸν ποιήσασθαι μέλλοντας μάχεσθαι. ἄρ' οὐχὶ καὶ ἀρκάσαι ἄξιον; τοῖς μὲν γὰρ πολεμίοις ἐγὼ βουλοίμην ἂν εὐπορα πάντα φαίνεσθαι ὥστε ἀποχωρεῖν· ἡμᾶς δὲ καὶ ἀπὸ τοῦ χωρίου δεῖ δι-
- 19 θάσκεσθαι ὅτι οὐκ ἔστι μὴ νικῶσι σωτηρία. θαυμάζω δ' ἔγωγε καὶ τὸ νόκος τοῦτο εἰ τις μᾶλλον φοβερὸν νομίζει εἶναι τῶν ἄλλων ὧν διακέκορεύμεθα χωρίων. πῶς γὰρ διαβατὸν τὸ πεδίον, εἰ μὴ νικῆσομεν τοὺς ἱππέας; πῶς δὲ ἂ διεληλύθαμεν ὄρη, ἣν πελτασταὶ
- 20 τοσοῖδε ἐπέκωνται; ἣν δὲ δὴ καὶ σωθῶμεν ἐπὶ θάλατταν, πόσον τι νόκος ὁ Πόντος; ἐνθα οὔτε πλοῖα ἔστι τὰ ἀπάξοντα οὔτε σῆτος ᾧ θρεφόμεθα μένοντες, δεήσει δέ, ἣν θᾶττον ἐκεῖ γενώμεθα, θᾶττον πάλιν
- 21 ἐξιέναι ἐπὶ τὰ ἐπιτήδεια. οὐκοῦν νῦν κρείττον ἡρσιστηκότας μάχεσθαι ἢ αὐρίων ἀναρίστους. ἄνδρες, τά τε λερὰ ἡμῖν καλὰ οἷ τε οἰωνοὶ αἰεῖοι τά τε σφάγια κάλλιστα· ἴωμεν ἐπὶ τοὺς ἄνδρας. οὐ δεῖ ἔτι τούτους, ἐπεὶ ἡμᾶς πάντως εἶδον, ἠδέως δεικνῆσαι οὐδ' ὅπου ἂν ἐθέλωσι σκηρῆσαι.
- 22 Ἐντεῦθεν οἱ λοχαγοὶ ἠγγεῖσθαι ἐκέλευον, καὶ οὐδεὶς ἀντέλεγε. καὶ ὃς ἠγγεῖτο, παραγγέλλας διαβαίνειν ἢ ἕκαστος ἐτύγγανε τοῦ νόκουσιν ὧν· θᾶττον γὰρ ἀθρόον ἐδόκει ἂν οὕτω πέραν γενέσθαι τὸ στρατεύμα ἢ εἰ κατὰ τὴν γέφυραν ἢ ἐπὶ τῷ νάπει ἣν ἐξεμηρύνοντο.
- 23 ἐπεὶ δὲ διεβήσαν, καριῶν παρὰ τὴν φάλαγγα ἔλεγεν,

Ἄνδρες, ἀναμνησθεσθε ὅσας δὴ μάχας σὺν τοῖς
 θεοῖς ὁμόσε ἰόντες νενικήκατε καὶ οἷα πάσχουσιν οἱ
 πολεμίους φεύγοντες, καὶ τοῦτο ἐννοήσατε ὅτι ἐπὶ
 ταῖς θύραις τῆς Ἑλλάδος ἐσμέν. ἀλλ' ἐπεσθε ἡγεμόνι 24
 τῷ Ἡρακλεῖ καὶ ἀλλήλους παρακαλεῖτε ὀνομασί. ἡδύ-
 τοι ἀνδρεῖόν τι καὶ καλὸν νῦν εἰπόντα καὶ ποιήσαντα
 μνήμην ἐν οἷς ἐθέλει παρέχειν ἑαυτοῦ. ταῦτα παρ- 25
 λαύνων ἔλεγε καὶ ἅμα ὑφηγεῖτο ἐπὶ φάλαγγος, καὶ
 τοὺς πελταστάς ἐκατέρωθεν ποιησάμενοι ἐπορευόντο
 ἐπὶ τοὺς πολεμίους. παρήγγελο δὲ τὰ μὲν δόρατα
 ἐπὶ τὸν δεξιὸν ἄμρον ἔχειν, ἕως σημαῖνοι τῇ σάλπιγγι·
 ἔπειτα δὲ εἰς προβολὴν καθέντας ἔπεσθαι βάρην καὶ
 μηδένα δρόμῳ διάκειν. ἐκ τούτου σύνθημα παρήγει
 Ζεὺς σωτήρ, Ἡρακλῆς ἡγεμῶν. οἱ δὲ πολέμιοι ὑπέ-
 μενον, νομίζοντες καλὸν ἔχειν τὸ χωρίον. ἐπεὶ δ' 26
 ἐπλησίαζον, ἀλαλάξαντες οἱ Ἕλληνες πελτασταὶ ἔθεον
 ἐπὶ τοὺς πολεμίους πρὶν τινα κελεύειν· οἱ δὲ πολέμιοι
 ἀντίοι ἄρμησαν, οἱ δ' ἰππεῖς καὶ τὸ στίφος τῶν Βιδυ-
 νῶν· καὶ τρέπονται τοὺς πελταστάς. ἀλλ' ἐπεὶ ὑπην- 27
 τίαζεν ἡ φάλαγξ τῶν ὀπλιτῶν ταχὺ πορευομένη καὶ
 ἅμα ἡ σάλπιγξ ἐφθέρξατο καὶ ἐπαιάνιζον καὶ μετὰ
 ταῦτα ἠλάλαζον καὶ ἅμα τὰ δόρατα καθίσσαν, ἐνταῦθα
 οὐκέτι ἐδέξαντο οἱ πολέμιοι, ἀλλὰ ἐφρευγον. καὶ Τι- 28
 μασίων μὲν ἔχων τοὺς ἰππέας ἐφείπετο, καὶ ἀπεκτινύ-
 σαν ὄσουσπερ ἐδύναντο ὡς ὄλλοι ὄντες. τῶν δὲ πο-
 λεμίων τὸ μὲν εὐάνυμον εὐθύς διεσπάρη, καθ' ὃ οἱ
 Ἕλληνες ἰππεῖς ἦσαν, τὸ δὲ δεξιὸν ἄτε οὐ σφόδρα
 διακόμενον ἐπὶ λόφου συνέστη. ἐπεὶ δὲ εἶδον οἱ 29
 Ἕλληνες ὑπομένοντας αὐτούς, ἐδόκει ῥᾶστόν τε καὶ
 ἀκινδυνότατον εἶναι ἰέναι ἤδη ἐπ' αὐτούς. καιανίσαν-
 τες οὖν εὐθύς ἐπέκειντο· οἱ δ' οὐχ ὑπέμειναν. καὶ

ἐνταῦθα οἱ πελτασταὶ ἐδίωκον μέχρι τὸ δεξιὸν αὐτῶν διε-
 σπάρη· ἀπέθανον δὲ ὄλλοι· τὸ γὰρ ἱππικὸν φόβον
 30 παρεῖχε τὸ τῶν πολεμίων πολὺ ὄν. ἐπεὶ δὲ εἶδον οἱ
 "Ἕλληνες τὸ τε Φαρναβάζου ἱππικὸν ἐτι συνεστηκὸς
 καὶ τοὺς Βιδυνοὺς ἱππέας πρὸς τοῦτο συναθροισμέ-
 νους καὶ ἀπὸ λόφου τινὸς καταθεσάμενους τὰ γιγνώ-
 μενα, ἀπειρήκεσαν μὲν, ὅμως δὲ ἐδόκει καὶ ἐπὶ τούτους
 ἰστέον εἶναι οὕτως ὅπως δύναιτο, ὡς μὴ τεθαρρηκότες
 31 ἀναπαύσαιντο. συνταξάμενοι δὴ πορεύονται. ἐν-
 τεῦθεν οἱ πολέμιοι ἱππεὺς φεύγουσι κατὰ τοῦ προνοῦς
 ὁμοίως ὥσπερ ὑπὸ ἱππέων διωκόμενοι· νάπος γὰρ
 αὐτοὺς ὑπεδέχετο, ὃ οὐκ ἤθεσαν οἱ "Ἕλληνες, ἀλλὰ
 32 προαπετράποντο διώκοντες· ὅψε γὰρ ἦν. ἐκανελ-
 θόντες δὲ ἐνθα ἡ πρώτη συμβολὴ ἐγένετο, στησάμενοι
 τρόπαιον ἀπῆσαν ἐπὶ θάλατταν περὶ ἡλίου δυσμῶν·
 σταδίου δ' ἦσαν ὡς ἐξήκοντα ἐπὶ τὸ στρατόπεδον.

VI. Ἐντεῦθεν οἱ μὲν πολέμιοι εἶχον ἀμφὶ τὰ ἑαυτῶν
 καὶ ἀπήγοντο καὶ τοὺς οἰκέτας καὶ τὰ χρήματα ὅσοι
 ἐδύναντο προσωτάτω· οἱ δὲ "Ἕλληνες προσέμενον μὲν
 Κλέανδρον καὶ τὰς τριήρεις καὶ τὰ πλοῖα ὡς ἤξοντα,
 ἐξιόντες δ' ἐκάστης ἡμέρας σὺν τοῖς ὑποζυγίοις καὶ
 τοῖς ἀνδραπόδοις ἐφέροντο ἀδεῶς πυφούς καὶ κριθάς,
 οἶνον, ὄσπρια, μελίνας, σῦκα· ἅπαντα γὰρ ἀγαθὰ εἶχεν
 2 ἡ χώρα πλὴν ἐλαίου. καὶ ὁπότε μὲν καταμένοντες τὸ
 στρατεύμα ἀναπαυόμενοι, ἐξῆν ἐπὶ λείαν ἰέναι, καὶ
 ἐλάμβανον οἱ ἐξιόντες· ὁπότε δὲ ἐξίει πᾶν τὸ στρα-
 τεύμα, εἴ τις χωρὶς ἀπελθὼν λάβοι τι, δημοσίον ἔδοξεν
 3 εἶναι. ἤδη δὲ ἦν πολλὴ πάντων ἀφθονία· καὶ γὰρ
 ἀγοραὶ πάντοθεν ἀφικνούντο ἐκ τῶν Ἑλληνίδων πό-
 λεων καὶ οἱ παραπλέοντες ἄσμενοι κατεῖχον, ἀκούον-
 4 τες ὡς οἰκίζοιτο πόλις καὶ λιμὴν εἶη. ἐπεμπον δὲ καὶ

οἱ πολέμιοι ἤδη οἱ πλησίον ᾤκουν πρὸς Ξενοφῶντα, ἀκούοντες ὅτι οὗτος πολλῆς τὸ χωρίον, ἐρωτῶντες ὅτι θεοὶ ποιοῦντας φίλους εἶναι. ὁ δ' ἐπεδείκνυσεν αὐτοὺς τοῖς στρατιώταις. καὶ ἐν τούτῳ Κλέανδρος ἀφικνεῖται 5 δύο τριήρεις ἔχων, πλοῖον δ' οὐδέν. ἐτύγγανε δὲ τὸ στρατεύμα ἔξω ὃν ὅτε ἀφίκετο καὶ ἐπὶ λείαν τινὲς οἰχόμενοι ἄλλοι ἄλλη εἰς τὸ ὄρος εἰλήφεσαν πρόβατα πολλά· ὀκνοῦντες δὲ μὴ ἀφαιρεθεῖεν τῷ Δεξιππῷ λέγουσιν, ὡς ἀπέδρα τὴν πεντηκόντορον ἔχων ἐκ Τραπεζοῦντος, καὶ κελεύουσι διασώσαντα αὐτοῖς τὰ πρόβατα τὰ μὲν αὐτὸν λαβεῖν, τὰ δὲ σφίσιν ἀποδοῦναι. εὐθύς δ' ἐκεῖνος ἀπελαύνει τοὺς περιεστῶτας τῶν 8 στρατιωτῶν καὶ λέγοντας ὅτι δημόσια εἶη, καὶ τῷ Κλεάνδρῳ λέγει ἐλθὼν ὅτι ἀρπάξουσιν ἐπιχειροῦσιν. ὁ δὲ κελεύει τὸν ἀρπάξοντα ἄγειν πρὸς αὐτόν. καὶ ὁ 7 μὲν λαβὼν ἤγέ τινα· περιτυχὼν δ' Ἀγασίας ἀφαιρεῖται· καὶ γὰρ ἦν αὐτῷ ὁ ἀγόμενος λοχίτης. οἱ δ' ἄλλοι οἱ παρόντες τῶν στρατιωτῶν ἐπιχειροῦσι βάλλειν τὸν Δεξιππον, ἀνακαλοῦντες τὸν προδότην. ἔδρισαν δὲ καὶ τῶν τριήριτων πολλοὶ καὶ ἔφευγον εἰς τὴν θάλατταν, καὶ Κλέανδρος δ' ἔφειγε. Ξενοφῶν δὲ καὶ οἱ 8 ἄλλοι στρατηγοὶ κατεκάλυόν τε καὶ τῷ Κλεάνδρῳ ἔλεγον ὅτι οὐδὲν εἶη πρᾶγμα, ἀλλὰ τὸ δόγμα αἰτίον εἶη τὸ τοῦ στρατεύματος ταῦτα γενέσθαι. ὁ δὲ Κλέανδρος 9 ὑπὸ τοῦ Δεξιππου τε ἀνερεθιζόμενος καὶ αὐτὸς ἀχθεσθεὶς ὅτι ἐφοβήθη, ἀποπλεύσεσθαι ἔφη καὶ κηρύξουσιν μηδεμίαν πόλιν δεχέσθαι αὐτούς, ὡς πολέμους. ἤρχον δὲ τότε πάντων τῶν Ἑλλήνων οἱ Λακεδαιμόνιοι. ἐνταῦθα πονηρὸν τὸ πρᾶγμα ἐδόκει εἶναι 10 τοῖς Ἑλλήσι, καὶ ἐδέοντο μὴ ποιεῖν ταῦτα. ὁ δ' οὐκ ἂν ἄλλως ἔφη γενέσθαι, εἰ μὴ τις ἐκδώσει τὸν ἄρξαντα Xenoph. Anab. 13

- 11 βάλλειν καὶ τὸν ἀφελόμενον. ἦν δὲ ὃν ἐξήτει Ἀγασίας διὰ τέλους φίλος τῷ Ξενοφῶντι· ἐξ οὗ καὶ διεβάλειν αὐτὸν ὁ Δέξιππος. καὶ ἐντεῦθεν ἐπειδὴ ἀπορία ἦν, συνήγαγον τὸ στράτευμα οἱ ἄρχοντες· καὶ ἐνιοὶ μὲν αὐτῶν παρ' ὀλίγον ἐποιοῦντο τὸν Κλέανδρον, τῷ δὲ Ξενοφῶντι οὐκ ἔδοκει φαῦλον εἶναι τὸ πρᾶγμα, ἀλλ'
- 12 ἀναστὰς ἔλεξεν, Ὡς ἄνδρες στρατιῶται, ἐμοὶ δὲ οὐ φαῦλον δοκεῖ εἶναι τὸ πρᾶγμα, εἰ ἡμῖν οὕτως ἔχων τὴν γνώμην Κλέανδρος ἄπεισιν ὥσπερ λέγει. εἰσὶ μὲν γὰρ ἐγγὺς αἱ Ἑλληνίδες πόλεις· τῆς δὲ Ἑλλάδος Λακεδαιμόνιοι προστήκασιν· ἱκανοὶ δὲ εἰσὶ καὶ εἰς ἕκαστος Λακεδαιμονίων ἐν ταῖς πόλεσιν ὅτι βούλονται δια-
- 13 πράττεσθαι. εἰ οὖν οὗτος πρῶτον μὲν ἡμᾶς Βυζαντίου ἀποκλείσει, ἔπειτα δὲ τοῖς ἄλλοις ἀρμοσταῖς παραγγελεῖ εἰς τὰς πόλεις μὴ δέχεσθαι ὡς ἀπιστοῦντας Λακεδαιμονίοις καὶ ἀνόμοις ὄντας, ἔτι δὲ πρὸς Ἀναξίβιον τὸν ναύαρχον οὗτος ὁ λόγος περὶ ἡμῶν ἤξει, χαλεπὸν ἔσται καὶ μένειν καὶ ἀποπλεῖν· καὶ γὰρ ἐν τῇ γῆ ἄρχουσι Λακεδαιμόνιοι καὶ ἐν τῇ θαλάττῃ τὸν νῦν
- 14 χρόνον. οὐκ οὖν δεῖ οὔτε ἐνὸς ἀνδρὸς ἕνεκα οὔτε δυοῖν ἡμᾶς τοὺς ἄλλους τῆς Ἑλλάδος ἀπέχεσθαι, ἀλλὰ πειστέον ὅτι ἂν κελύωσι· καὶ γὰρ αἱ πόλεις ἡμῶν
- 15 ὄθεν ἐσμὲν κείμεναι αὐτοῖς. ἐγὼ μὲν οὖν, καὶ γὰρ ἀκούω Δέξιππον λέγειν πρὸς Κλέανδρον ὡς οὐκ ἂν ἐποίησεν Ἀγασίας ταῦτα, εἰ μὴ ἐγὼ αὐτὸν ἐκέλευσα, ἐγὼ μὲν οὖν ἀπολύω καὶ ὑμᾶς τῆς αἰτίας καὶ Ἀγασίαν, ἂν αὐτὸς Ἀγασίας φήσῃ ἐμέ τι τούτων αἰτιῶν εἶναι, καὶ καταδικάζω ἐμαυτοῦ, εἰ ἐγὼ πετροβολᾶς ἢ ἄλλου τινὸς βιαίου ἐξάρχω, τῆς ἐσχάτης δίκης ἄξιός εἶναι, καὶ
- 16 ὑφέξω τὴν δίκην. φησὶ δὲ καὶ εἰ τινα ἄλλον αἰτιᾶται, χρῆναι ἑαυτὸν παρασχεῖν Κλέανδρον κρῖναι· οὕτω γὰρ

ἂν ὑμεῖς ἀπολελυμένοι τῆς αἰτίας εἴητε. ὡς δὲ νῦν ἔχει, χαλεπὸν εἰ οἴομενοι ἐν τῇ Ἑλλάδι καὶ ἐπαίνου καὶ τιμῆς τεύξεσθαι ἀντὶ δὲ τούτων οὐδ' ὅμοιοι τοῖς ἄλλοις ἐσόμεθα, ἀλλ' εἰρξόμεθα ἐκ τῶν Ἑλληνίδων πόλεων.

Μετὰ ταῦτα ἀναστὰς εἶπεν Ἀγασίας, Ἐγὼ, ὃ ἄν- 17
δρες, ὄμνυμι θεοὺς καὶ θεὰς ἢ μὴν μῆτε με Ξενοφῶντα
κελεῦσαι ἀφελῆσθαι τὸν ἄνδρα μῆτε ἄλλον ὑμῶν μη-
δένα· ἰδόντι δέ μοι ἄνδρα ἀγαθὸν ἀγόμενον τῶν ἐμῶν
λοχιτῶν ὑπὸ Δεξιππου, ὃν ὑμεῖς ἐπίστασθε ὑμᾶς προ-
δότα, δεινὸν ἔδοξεν εἶναι· καὶ ἀφειλόμην, ὁμολογῶ.
καὶ ὑμεῖς μὲν μὴ ἐκδῶτέ με· ἐγὼ δὲ ἐμαυτὸν, ὥσπερ 18
Ξενοφῶν λέγει, παρασχίσω κρίναντι Κλεάνδρῳ ὅ,τι
ἂν βούληται ποιῆσαι· τούτου ἕνεκα μῆτε πολεμεῖτε
Δακεδαίμονι οὐδ' ἰσθιέ τε ἀσφαλῶς ὅποι θέλει ἕκα-
στος. συμπέμψατε μέντοι μοι ὑμῶν αὐτῶν ἐλόμενοι
πρὸς Κλεάνδρον οἵτινες, ἂν τι ἐγὼ παραλίπω, καὶ
λέξουσιν ὑπὲρ ἐμοῦ καὶ πράξουσιν. ἐκ τούτου ἔδωκεν 19
ἡ στρατιὰ οὐστίνας βούλοιο προελόμενον εἶναι. ὁ δὲ
προελλετο τοὺς στρατηγούς. μετὰ ταῦτα ἐπορεύοντο
πρὸς Κλεάνδρον Ἀγασίας καὶ οἱ στρατηγοὶ καὶ ὁ ἀφαι-
ρεθεὶς ἀνὴρ ὑπὸ Ἀγασίου. καὶ ἔλεγον οἱ στρατηγοί, 20
Ἐπεμψεν ἡμᾶς ἡ στρατιὰ πρὸς σέ, ὃ Κλεάνδρε, καὶ
ἐκέλευσέ σε, εἴτε πάντας αἰτιᾶ, κρίναντα σὲ αὐτὸν
χρησθαι ὅ,τι ἂν βούλη, εἴτε ἓνα τινὰ ἢ δύο ἢ καὶ πλεί-
ους αἰτιᾶ, τούτους ἀξιούσι παρασχεῖν σοι ἑαυτοὺς εἰς
κρίσιν. εἴτε οὖν ἡμῶν τινὰ αἰτιᾶ, πάρεσμέν σοι ἡμεῖς·
εἴτε καὶ ἄλλον τινὰ, φράσον· οὐδεὶς γὰρ ἀπέσται
ὅστις ἂν ἡμῖν ἐθέλη πείθεσθαι. μετὰ ταῦτα παρελ- 21
θὼν ὁ Ἀγασίας εἶπεν, Ἐγὼ εἰμι, ὃ Κλεάνδρε, ὁ ἀφε-
λόμενος Δεξιππου ἄγοντος τούτου τὸν ἄνδρα καὶ παί-
ειν κελεύσας Δεξιππον. τούτου μὲν γὰρ οἶδα ἄνδρα 22

- ἀγαθὸν ὄντα, Δέξιππον δὲ οἶδα αἰρεθέντα ὑπὸ τῆς στρατιᾶς ἄρχειν τῆς πεντηκοντόρου ἧς ἤγησάμεθα παρὰ Τραπεζουντίων ἐφ' ὧτε πλοῖα συλλέγειν ὡς σωζόμεθα, καὶ ἀποδράντα Δέξιππον καὶ προδόντα τοὺς
- 23** στρατιώτας μεθ' ὧν ἐσώθη. καὶ τοὺς τε Τραπεζουντίους ἀπεστερήκαμεν τὴν πεντηκόντορον καὶ κακοὶ δοκοῦμεν εἶναι διὰ τοῦτον, αὐτοὶ τε τὸ ἐπὶ τούτῳ ἀπολώλαμεν. ἤκουε γάρ, ὥσπερ ἡμεῖς, ὡς ἄπορον εἶη περὶ ἀπιόντας τοὺς ποταμούς τε διαβῆναι καὶ σωθῆναι εἰς
- 24** τὴν Ἑλλάδα. τοῦτον οὖν τοιοῦτον ὄντα ἀφειλόμην. εἰ δὲ σὺ ἦγες ἢ ἄλλος τις τῶν παρὰ σοῦ, καὶ μὴ τῶν παρ' ἡμῶν ἀποδράντων, εὖ ἴσθι ὅτι οὐδὲν ἂν τούτων ἐποίησα. νόμιξε δ', ἐὰν ἐμὲ νῦν ἀποκτείνῃς, δι' ἀνδρα δειλὸν τε καὶ πονηρὸν ἄνδρα ἀγαθὸν ἀποκτείνων.
- 25** Ἀκούσας ταῦτα ὁ Κλέανδρος εἶπεν ὅτι Δέξιππον μὲν οὐκ ἐπαινοίῃ, εἰ ταῦτα πεποικῶς εἶη· οὐ μέντοι ἔφη νομίζειν οὐδ' εἰ παμπόνηρος ἦν Δέξιππος βίαν χρῆναι πάσχειν αὐτόν, ἀλλὰ κριθέντα, ὥσπερ καὶ
- 26** ὑμεῖς νῦν ἀξιοῦτε, τῆς δίκης τυχεῖν. νῦν οὖν ἅπιτε καταλιπόντες τόνδε τὸν ἄνδρα· ὅταν δ' ἐγὼ κελύσω, πάρεστε πρὸς τὴν κρίσιν. αἰτιαῖμαι δὲ οὔτε τὴν στρατιὰν οὔτε ἄλλον οὐδένα ἔτι, ἐπεὶ οὗτος αὐ-
- 27** τὸς ὁμολογεῖ ἀφελῆσθαι τὸν ἄνδρα. ὁ δὲ ἀφαιρεθεὶς εἶπεν, Ἐγὼ, ὦ Κλέανδρε, εἰ καὶ οἷε με ἀδικοῦντά τι ἄγεσθαι, οὔτε ἔπαιον οὐδένα οὔτε ἐβαλλον, ἀλλ' εἶπον ὅτι δημόσια εἶη τὰ πρόβατα· ἦν γὰρ τῶν στρατιωτῶν δόγμα, εἰ τις ὁπότε ἢ στρατιᾶ ἐξίει ἰδίᾳ λήξοιτο, δη-
- 28** μόσια εἶναι τὰ ληφθέντα. ταῦτα εἶπον· ἐκ τούτου με λαβὼν οὗτος ἦγεν, ἵνα μὴ φθέγγοιτο μηδεὶς, ἀλλ' αὐτὸς λαβὼν τὸ μέρος διασώσειε τοῖς λησταῖς παρὰ τὴν φήσαντα τὰ χρήματα. πρὸς ταῦτα ὁ Κλέανδρος

εἶπεν, Ἐπεὶ τοίνυν τοιοῦτος εἶ, κατάμενε, ἵνα καὶ περὶ σοῦ βουλευσάμεθα.

Ἐκ τούτου οἱ μὲν ἀμφὶ Κλέανδρον ἠρίσταν· τὴν 29 δὲ στρατιὰν συνήγαγε Ξενοφῶν καὶ συνεβούλευε πεμφαί ἄνδρας πρὸς Κλέανδρον παραιτησομένους περὶ τῶν ἀνδρῶν. ἐκ τούτου ἔδοξεν αὐτοῖς πέμψαντας στρα- 30 τηγούς καὶ λοχαγούς καὶ Δρακόντιον τὸν Σπαρτιάτην καὶ τῶν ἄλλων οἱ ἔδόκουν ἐπιτήδειοι εἶναι δεῖσθαι Κλέανδρου κατὰ πάντα τρόπον ἀφείναι τῶ ἄνδρῳ. ἐλ- 31 θῶν οὖν ὁ Ξενοφῶν λέγει, Ἔχεις μὲν, ὦ Κλέανδρε, τοὺς ἄνδρας, καὶ ἡ στρατιὰ σοι ὑφείτο ὅ,τι ἐβούλου ποιῆσαι καὶ περὶ τούτων καὶ περὶ ἑαυτῶν ἀπάντων· νῦν δὲ σε αἰτοῦνται καὶ δέονται δοῦναι σφίσι τῶ ἄνδρῳ καὶ μὴ κατακαίνειν· πολλὰ γὰρ ἐν τῷ ἔμπροσθεν χρόνῳ περὶ τὴν στρατιὰν ἔμοχθησάτην. ταῦτα δὲ σου 32 τυχόντες ὑπισχνοῦνται σοὶ ἀντὶ τούτων, ἣν βούλη ἡγεῖσθαι αὐτῶν καὶ ἦν οἱ θεοὶ ἴλεω ὦσιν, ἐπιδείξειν σοὶ καὶ ὡς κόσμιοὶ εἰσι καὶ ὡς ἱκανοὶ τῷ ἄρχοντι περὶ θόμενοι τοὺς πολεμίους σὺν τοῖς θεοῖς μὴ φοβείσθαι. δέονται δὲ σου καὶ τοῦτο παραγενόμενον καὶ ἄρξαντα 33 ἑαυτῶν πείραν λαβεῖν καὶ Δεξιππου καὶ σφῶν τῶν ἄλλων οἷος ἕκαστός ἐστι, καὶ τὴν ἀξίαν ἑκάστοις νεῖμαι. ἀκούσας ταῦτα ὁ Κλέανδρος, Ἄλλὰ ναὶ τῶ σιῶ, ἔφη, 34 ταχύ τοι ὑμῖν ἀποκρινοῦμαι. καὶ τῶ τε ἄνδρῳ ὑμῖν δίδωμι καὶ αὐτὸς παρέσομαι· καὶ ἦν οἱ θεοὶ παραδίδωσιν, ἐξηγήσομαι εἰς τὴν Ἑλλάδα. καὶ πολὺ οἱ λόγῳ οὔτοι ἀντίοι εἰσὶν ἢ οὓς ἐγὼ περὶ ὑμῶν ἐνίαν ἤκουον ὡς τὸ στρατεύμα ἀφίστατε ἀπὸ Λακεδαιμονίων.

Ἐκ τούτου οἱ μὲν ἐπαινοῦντες ἀπῆλθον, ἔχοντες 35 τῶ ἄνδρῳ· Κλέανδρος δὲ ἐθύετο ἐπὶ τῇ πορείᾳ καὶ

συνῆν Ξενοφῶντι φιλικῶς καὶ ξενίαν συνεβάλοντο. ἐπεὶ δὲ καὶ ἑώρα αὐτοὺς τὸ παραγγελλόμενον εὐτάκτως ποιῶντας, καὶ μᾶλλον ἔτι ἐπεθύμει ἡγεμῶν γενέσθαι
 36 αὐτῶν. ἐπεὶ μὲντοι θυομένην αὐτῷ ἐπὶ τρεῖς ἡμέρας οὐκ ἐρίγγετο τὰ ἱερά, συγκαλέσας τοὺς στρατηγούς εἶπεν, Ἐμοὶ μὲν οὐ τελέθει τὰ ἱερά ἐξάγειν· ὑμεῖς μὲντοι μὴ ἀθυμεῖτε τούτου ἕνεκα· ὑμῖν γάρ, ὡς ἔοικε, δέδοται ἐκκομῆσαι τοὺς ἄνδρας· ἀλλὰ πορευέσθε. ἡμεῖς δὲ ὑμᾶς, ἐπειδὴν ἐκέισε ἤκητε, δεξόμεθα ὡς ἂν δυνώμεθα κάλλιστα.

37 Ἐκ τούτου ἔδοξε τοῖς στρατιώταις δοῦναι αὐτῷ τὰ δημόσια πρόβατα· ὁ δὲ δεξάμενος πάλιν αὐτοῖς ἀπέδωκε. καὶ οὗτος μὲν ἀπέπλει. οἱ δὲ στρατιῶται διαθήμενοι τὸν σίτον ὃν ἦσαν συγκεκομισμένοι καὶ τᾶλλα ἃ εἰλήφεσαν ἐξεπορεύοντο διὰ τῶν Βιθυνῶν.

38 ἐπεὶ δὲ οὐδενὶ ἐνέτυχον πορευόμενοι τὴν ὀρθὴν ὁδόν, ὥστε ἐχοντές τι εἰς τὴν φιλίαν ἐλθεῖν, ἔδοξεν αὐτοῖς τοῦμπαλιν ὑποστρέψαντας ἐλθεῖν μίαν ἡμέραν καὶ νύκτα. τοῦτο δὲ ποιήσαντες ἔλαβον πολλὰ καὶ ἀνδράποδα καὶ πρόβατα· καὶ ἀφίκοντο ἑκτατοὶ εἰς Χρυσόπολιν τῆς Καλχηδονίας, καὶ ἐκεῖ ἔμειναν ἡμέρας ἑπτὰ λαφυροπωλοῦντες.

[Z.]

Ὅσα μὲν δὴ ἐν τῇ ἀναβάσει τῇ μετὰ Κύρου ἐπρα-
 ξαν οἱ Ἕλληνες μέχρι τῆς μάχης, καὶ ὅσα ἐπεὶ Κύρος
 ἐτελεύτησεν ἐν τῇ πορείᾳ μέχρι εἰς τὸν Πόντον ἀφί-
 κοντο, καὶ ὅσα ἐκ τοῦ Πόντου περὶ ἑξιόντες καὶ ἐκ-
 πλείοντες ἐποίουν μέχρι ἕξω τοῦ στόματος ἐγένοντο ἐν
 Χρυσοπόλει τῆς Ἀσίας, ἐν τῷ πρόσθεν λόγῳ δεδή-
 λωται. ἐκ τούτου δὲ Φαρνάβαζος φοβούμενος τὸ στρα-
 τευμα μὴ ἐπὶ τὴν αὐτοῦ ἀρχὴν στρατεύηται, πέμψας
 πρὸς Ἀναξίβιον τὸν ναύαρχον, ὃ δ' ἔτυχεν ἐν Βυζαν-
 τίῳ ὧν, ἔδειτο διαβιβάσαι τὸ στρατεύμα ἐκ τῆς Ἀσίας,
 καὶ ὑπισχνεῖτο πάντα ποιήσειν αὐτῷ ὅσα δεοί. καὶ ὁ 3
 Ἀναξίβιος μετεπέμψατο τοὺς στρατηγούς καὶ λοχαγούς
 τῶν στρατιωτῶν εἰς Βυζάντιον, καὶ ὑπισχνεῖτο, εἰ
 διαβαίεν, μισθοφορὰν ἔσσεσθαι τοῖς στρατιώταις. οἱ 4
 μὲν δὴ ἄλλοι ἔφασαν βουλευσάμενοι ἀπαγγελεῖν, Ξε-
 νοφῶν δὲ εἶπεν αὐτῷ ὅτι ἀπαλλάξοιτο ἤδη ἀπὸ τῆς
 στρατιᾶς καὶ βούλοιο ἀποπλεῖν. ὃ δὲ Ἀναξίβιος ἐκέ-
 λευσεν αὐτὸν συνδιαβάντα ἔπειτα οὕτως ἀπαλλάττε-
 σθαι. ἔφη οὖν ταῦτα ποιήσειν.

Σεύθης δὲ ὁ Θρηξὲ πέμπει Μηδοσάδην καὶ κελεύει 5
 Ξενοφῶντα συμπροθυμείσθαι ὅπως διαβῆ τὸ στρα-
 τευμα, καὶ ἔφη αὐτῷ ταῦτα συμπροθυμηθέντι ὅτι οὐ

- 6 μεταμελήσει. ὁ δ' εἶπεν, Ἄλλα τὸ μὲν στρατεύμα διαβήσεται· τούτου ἕνεκα μηδὲν τελείω μήτε ἐμοὶ μήτε ἄλλῳ μηδενί· ἐπειδὴν δὲ διαβῆ, ἐγὼ μὲν ἀπαλλάξομαι, πρὸς δὲ τοὺς διαμένοντας καὶ ἐπικαιρίους ὄντας προσφερῆσθω ὡς ἂν αὐτῷ δοκῆ ἀσφαλές.
- 7 Ἐκ τούτου διαβαίνουσι πάντες εἰς τὸ Βυζάντιον οἱ στρατιῶται. καὶ μισθὸν μὲν οὐκ ἐδίδον ὁ Ἀναξίβιος, ἐκήρυξε δὲ λαβόντας τὰ ὄπλα καὶ τὰ σκευῆ τοὺς στρατιώτας ἐξιέναι, ὡς ἀποκέμφων τε ἅμα καὶ ἀριθμὸν ποιήσων. ἐνταῦθα οἱ στρατιῶται ἤχθοντο, ὅτι οὐκ εἶχον ἀργύριον ἐπισυμβῆσθαι εἰς τὴν πορείαν, καὶ ὀκνηρῶς συνεσκευάζοντο. καὶ ὁ Ξενοφῶν Κλεάνδρῳ τῷ ἀρμοστῇ ξένος γεγενημένος προσελθὼν ἠσπάζετο αὐτὸν ὡς ἀποκλυσόμενος ἦδη. ὁ δὲ αὐτῷ λέγει, *Μη ποιήσης ταῦτα· εἰ δὲ μή, ἔφη, αἰτίαν ἔξεις, ἐπεὶ καὶ νῦν τινὲς ἦδη σὲ αἰτιῶνται ὅτι οὐ ταχὺ ἐξέρπει τὸ*
- 9 *στρατεύμα.* ὁ δ' εἶπεν, Ἄλλ' αἰτιος μὲν ἔγωγε οὐκ εἰμι τούτου, οἱ δὲ στρατιῶται αὐτοὶ ἐπισυτισμοῦ δεόμενοι διὰ τοῦτο ἀθυμοῦσι πρὸς τὴν ἔξοδον. Ἄλλ' ὄμως, ἔφη, ἐγὼ σοὶ συμβουλεύω ἐξελθεῖν μὲν ὡς πορευόμενον, ἐπειδὴν δ' ἔξω γένηται τὸ στρατεύμα, τότε ἀπαλλάττεσθαι. Ταῦτα τοίνυν, ἔφη ὁ Ξενοφῶν, ἐλθόντες πρὸς Ἀναξίβιον διαπραξόμεθα. οὕτως ἐλ-
- 11 θόντες ἔλεγον ταῦτα. ὁ δὲ ἐκέλευεν οὕτω ποιεῖν καὶ ἐξιέναι τὴν ταχίστην συσκευασαμένους, καὶ προσανειπεῖν, ὅς ἂν μὴ παρῆ εἰς τὴν ἐξέτασιν καὶ εἰς τὸν ἀριθμὸν, ὅτι αὐτὸς αὐτὸν αἰτιάσεται. ἐντεῦθεν ἐξῆσαν οἱ τε στρατηγοὶ πρῶτοι καὶ οἱ ἄλλοι. καὶ ἄρδην πάντες πλὴν ὀλίγων ἔξω ἦσαν, καὶ Ἐτεόνικος εἰστήκει παρὰ τὰς πύλας ὡς ὅποτε ἔξω γένοιτο πάντες συγ-
- 13 κλείσων τὰς πύλας καὶ τὸν μοχλὸν ἐμβαλῶν. ὁ δὲ

Ἀναξίβιος συγκαλέσας τοὺς στρατηγούς καὶ τοὺς λοχαγούς ἔλεξε, Τὰ μὲν ἐπιτήδεια, ἔφη, λαμβάνετε ἐκ τῶν Θρακίων κωμῶν· εἰσὶ δὲ αὐτόθι πολλαὶ κριθαὶ καὶ πυροὶ καὶ τᾶλλα ἐπιτήδεια· λαβόντες δὲ πορεύεσθε εἰς Χερρόνησον, ἐκεῖ δὲ Κυνίσκος ὑμῖν μισθοδοτήσει. ἐπακούσαντες δὲ τινες τῶν στρατιω- 14 τῶν ταῦτα, ἧ καὶ τῶν λοχαγῶν τις διαγγέλλει εἰς τὸ στράτευμα. καὶ οἱ μὲν στρατηγοὶ ἐκυνθάνοντο περὶ τοῦ Σεύθου πότερα πολέμιος εἴη ἢ φίλος, καὶ πότερα διὰ τοῦ ἱεροῦ ὄρους θεοὶ πορεύεσθαι ἢ κύκλῳ διὰ μέσης τῆς Θράκης. ἐν ᾧ δὲ ταῦτα διελέγοντο οἱ 15 στρατιῶται ἀναρπάσαντες τὰ ὄπλα θεοῦσι δρομῶ πρὸς τὰς πύλας, ὡς πάλιν εἰς τὸ τεῖχος εἰσιόντες. ὁ δὲ Ἐτεόνικος καὶ οἱ σὺν αὐτῷ ὡς εἶδον προσθέντας τοὺς ὀπλίτας, συγκλείουσι τὰς πύλας καὶ τὸν μοχλὸν ἐμβάλλουσιν. οἱ δὲ στρατιῶται ἔκοπτον τὰς πύλας 16 καὶ ἔλεγον ὅτι ἀδικάτατα πάσχοιεν ἐκβαλλόμενοι εἰς τοὺς πολεμίους· κατασχίσειν τε τὰς πύλας ἔφασαν, εἰ μὴ ἐκόντες ἀνοίξουσιν. ἄλλοι δὲ ἔθεον ἐπὶ θάλατ- 17 ταν καὶ παρὰ τὴν χηλὴν τοῦ τεύχους ὑπερβαίνουσιν εἰς τὴν πόλιν, ἄλλοι δὲ οἱ ἐτύγγανον ἔνδον ὄντες τῶν στρατιωτῶν, ὡς ὄρωσι τὰ ἐπὶ ταῖς πύλαις πράγματα, διακόπτοντες ταῖς ἀξίαις τὰ κλειθρα ἀναπεταννύασι τὰς πύλας, οἱ δ' εἰσπίπτουσιν.

Ὁ δὲ Ξενοφῶν ὡς εἶδε τὰ γιννόμενα, δεισας μὴ 18 ἐφ' ἀρπαγὴν τράποιτο τὸ στράτευμα καὶ ἀνήκεστα κακὰ γένοιτο τῇ πόλει καὶ ἑαυτῷ καὶ τοῖς στρατιώταις, ἔθει καὶ συνεισπίπτει εἰσὼ τῶν πυλῶν σὺν τῷ ὄχλῳ. οἱ δὲ Βυζάντιοι ὡς εἶδον τὸ στράτευμα βίᾳ εἰσπίπτου, 19 φεύγουσιν ἐκ τῆς ἀγορᾶς, οἱ μὲν εἰς τὰ πλοτα, οἱ δὲ οἰκαδε, ὅσοι δὲ ἔνδον ἐτύγγανον ὄντες ἔξω ἔθεον, οἱ

δὲ καθελικὸν τὰς τριήρεις, ὡς ἐν ταῖς τριήρεσι σάβων-
 το, πάντες δὲ φόντο ἀπολωλέναι, ὡς ἐλακωίας τῆς
 20 πόλεως. ὁ δὲ Ἐτεόνικος εἰς τὴν ἄκραν ἀποφεύγει.
 ὁ δὲ Ἀναξίβιος καταδραμῶν ἐπὶ θάλατταν ἐν ἀλιεν-
 τικῷ πλοῖφ περιέκλει εἰς τὴν ἀκρόπολιν, καὶ εὐθὺς
 μεταπέμπεται ἐκ Καλχηθόνος φρουρούς· οὐ γὰρ Ἰα-
 νοὶ ἐδόκουν εἶναι οἱ ἐν τῇ ἀκροπόλει σχεῖν τοὺς ἄν-
 21 δρας. οἱ δὲ στρατιῶται ὡς εἶδον Ξενοφῶντα, προσ-
 πίπτουσιν πολλοὶ αὐτῷ καὶ λέγουσι, Νῦν σοι ἔξε-
 στιν, ὦ Ξενοφῶν, ἀνδρὶ γενέσθαι. ἔχεις πόλιν, ἔχεις
 τριήρεις, ἔχεις χρήματα, ἔχεις αὐδρας τοσοῦτους. νῦν
 ἄν, εἰ βούλοιο, σύ τε ἡμᾶς ὀνήσαιοι καὶ ἡμεῖς σὲ μέ-
 22 γαν ποιήσαιμεν. ὁ δ' ἀπεκρίνατο, Ἄλλ' εὐ τε λέ-
 γετε καὶ ποιήσω ταῦτα· εἰ δὲ τούτων ἐπιθυμεῖτε,
 θέσθε τὰ ὄπλα ἐν τάξει ὡς τάχιστα· βουλόμενος αὐ-
 τοὺς κατηρεμίσαι· καὶ αὐτὸς τε παρηγγυῖα ταῦτα καὶ
 τοὺς ἄλλους ἐκέλευε παρεγγυᾶν τίθεσθαι τὰ ὄπλα.
 23 οἱ δὲ αὐτοὶ ὑφ' ἐαυτῶν ταττόμενοι οἷ τε ὄπλαται ἐν
 ὀλίγῳ χρόνῳ εἰς ὅκτῳ ἐγένοντο καὶ οἱ πελτασταὶ ἐπὶ
 24 τὸ μέρος ἐκάτερον παρεδραμήμεσαν. τὸ δὲ χαρίον
 οἶον κάλλιστον ἐκτάξασθαι ἐστὶ τὸ Θράκιον καλού-
 μενον, ἔρημον οἰκιῶν καὶ πεδινόν. ἐπεὶ δὲ ἔκειτο τὰ
 ὄπλα καὶ κατηρεμίσθησαν, συγκαλεῖ ὁ Ξενοφῶν τὴν
 25 στρατιάν καὶ λέγει ταῦτα. Ὅτι μὲν ὀργήσεσθε, ὦ ἄν-
 δρες στρατιῶται, καὶ νομίξετε θεινὰ πάσχειν ἑκαπα-
 τώμενοι οὐ θαναμάζω. ἦν δὲ τῷ θυμῷ χαρῆζώμεθα
 καὶ Λακεδαιμονίους τε τοὺς παρόντας τῆς ἑκαπᾶτης
 τιμωρησώμεθα καὶ τὴν πόλιν τὴν οὐδὲν αἰτίαν διαφ-
 26 πάσωμεν, ἐνθυμησθε ἃ ἔσται ἐντεῦθεν. πολέμοι
 μὲν ἐσόμεθα ἀποδεδειγμένοι Λακεδαιμονίοις καὶ τοῖς
 συμμάχοις. οἷος δ' ὁ πόλεμος ἄν γένοιτο εἰκάξεν δι

πάρεστιν, ἐρακότας καὶ ἀναμνησθέντας τὰ νῦν δὴ
 γεγενημένα. ἡμεῖς γὰρ οἱ Ἀθηναῖοι ἤλθομεν εἰς τὸν 27
 πόλεμον τὸν πρὸς Λακεδαιμονίους καὶ τοὺς συμμά-
 χους ἔχοντες τριήρεις τὰς μὲν ἐν θαλάττῃ τὰς δ' ἐν
 τοῖς νεωρίοις οὐκ ἐλάττους τριακοσίων, ὑπαρχόντων
 δὲ πολλῶν χρημάτων ἐν τῇ πόλει καὶ προσόδου οὔσης
 κατ' ἐνιαυτὸν ἀπὸ τε τῶν ἐνδήμων καὶ ἐκ τῆς ὑπερ-
 ορίας οὐ μείον χιλίων ταλάντων· ἄρχοντες δὲ τῶν
 νήσων ἀπασῶν καὶ ἐν τε τῇ Ἀσίᾳ πολλὰς ἔχοντες
 πόλεις καὶ ἐν τῇ Εὐρώπῃ ἄλλας τε πολλὰς καὶ αὐτὸ
 τοῦτο τὸ Βυζάντιον ὅπου νῦν ἐσμεν ἔχοντες, κατε-
 πολεμηθήμεν οὔτως ὡς πάντες ὑμεῖς ἐπίστασθε. νῦν 28
 δὲ δὴ τί ἂν οἰόμεθα παθεῖν, Λακεδαιμονίους μὲν καὶ
 τῶν ἀρχαίων συμμάχων ὑπαρχόντων, Ἀθηναίων δὲ
 καὶ οἱ ἐκείνοις τότε ἦσαν σύμμαχοι πάντων προσ-
 γεγενημένων, Τισσαφέρους δὲ καὶ τῶν ἐπὶ θαλάττῃ
 ἄλλων βαρβάρων πάντων πολεμίων ἡμῖν ὄντων, πο-
 λεμιωτάτου δὲ αὐτοῦ τοῦ ἄνω βασιλέως, ὃν ἤλθομεν
 ἀφαιρησόμενοι τὴν ἀρχὴν καὶ ἀποκτενοῦντες, εἰ
 δυναίμεθα; τούτων δὴ πάντων ὁμοῦ ὄντων ἔστι τις
 οὔτως ἄφρων ὅστις οἴεται ἂν ἡμᾶς περιγενέσθαι; μὴ 29
 πρὸς θεῶν μαινώμεθα μηδ' αἰσχρῶς ἀπολώμεθα πο-
 λέμιοι ὄντες καὶ ταῖς πατρίσι καὶ τοῖς ἡμετέροις αὐτῶν
 φίλοις τε καὶ οἰκείοις. ἐν γὰρ ταῖς πόλεσιν εἰσι πάν-
 τες ταῖς ἐφ' ἡμᾶς στρατευσομέναις, καὶ δικαίως, εἰ
 βάρβαρον μὲν πόλιν οὐδεμίαν ἠθελήσαμεν κατασεῖν,
 καὶ ταῦτα κρατοῦντες, Ἑλληνίδα δὲ εἰς ἣν πρώτην
 πόλιν ἤλθομεν, ταύτην ἐξαλαπάξομεν. ἐγὼ μὲν τοί- 30
 νον εὐχομαι πρὶν ταῦτα ἐπιθεῖν ὑφ' ὑμῶν γενομένα
 μυρίας ἐμέ γε κατὰ γῆς ὀργυιᾶς γενέσθαι. καὶ ὑμῖν
 δὲ συμβουλεύω Ἑλληνας ὄντας τοῖς τῶν Ἑλλήνων

- προεσθηκόσι πειθομένους πειρᾶσθαι τῶν δικαίων
 τυγχάνειν. ἐὰν δὲ μὴ δύνησθε ταῦτα, ἡμᾶς δεῖ ἀδι-
 31 κουμένους τῆς γούν Ἑλλάδος μὴ στέρεσθαι. καὶ νῦν
 μοι δοκεῖ πέμφαντας Ἀναξίβιου εἰπεῖν ὅτι ἡμεῖς οὐδὲν
 βλαιοὶ ποιήσοντας παρεληλύθαμεν εἰς τὴν πόλιν, ἀλλ'
 ἦν μὲν δυνώμεθα παρ' ὑμῶν ἀγαθόν τι εὐρίσκεισθαι,
 εἰ δὲ μὴ, ἀλλὰ δηλώσοντας ὅτι οὐκ ἐξαπατάμενοι ἀλλὰ
 πειθόμενοι ἐξερχόμεθα.
- 32 Ταῦτα ἔδοξε, καὶ πέμπουσιν Ἰερώνυμόν τε Ἥλειον
 ἐρουῖντα ταῦτα καὶ Εὐρύλοχον Ἀρκάδα καὶ Φιλήσιον
 Ἀχαιόν. οἱ μὲν ταῦτα ᾤχοντο ἐρουῖντες.
- 33 Ἔτι δὲ καθημένων τῶν στρατιωτῶν προσέρχεται
 Κοιρατάδας Θηβαῖος, ὃς οὐ φεύγων τὴν Ἑλλάδα πε-
 ριγῆει ἀλλὰ στρατηγιῶν καὶ ἐπαγγελλόμενος, εἰ τις ἢ
 πόλις ἢ ἔθνος στρατηγοῦ δέοιτο· καὶ τότε προσελθὼν
 ἔλεγεν ὅτι ἔτοιμος εἴη ἡγεῖσθαι αὐτοῖς εἰς τὸ Δέλτα
 καλούμενον τῆς Θράκης, ἐνθα πολλὰ κάγαθὰ λή-
 34 θονται· ἔσται δ' ἂν μόλωσιν, εἰς ἀφθονίαν παρέξειν
 ἔφη καὶ σῖτα καὶ ποτὰ. ἀκούουσι ταῦτα τοῖς στρατιω-
 ταῖς καὶ τὰ παρὰ Ἀναξίβιου ἅμα ἀπαγγελλόμενα·
 ἀπεκρίνατο γὰρ ὅτι πειθομένοις αὐτοῖς οὐ μεταμη-
 λήσει, ἀλλὰ τοῖς τε οἴκοι τέλεσι ταῦτα ἀπαγγελεῖ καὶ
 αὐτὸς βουλευέσσοιτο περὶ αὐτῶν ὅ,τι δύναιτο ἀγαθόν·
- 35 ἐκ τούτου οἱ στρατιῶται τὸν τε Κοιρατάδαν δέχονται
 στρατηγὸν καὶ ἔξω τοῦ τείχους ἀπῆλθον. ὁ δὲ Κοι-
 ρατάδας συντίθεται αὐτοῖς εἰς τὴν ὕστεραίαν παρῆ-
 36 σεσθαι ἐπὶ τὸ στρατεύμα ἔχων καὶ ἱερεῖα καὶ μάντιν
 καὶ σῖτα καὶ ποτὰ τῇ στρατιᾷ. ἐπεὶ δὲ ἐξῆλθον, ὁ
 Ἀναξίβιος ἐκλείσει τὰς πύλας καὶ ἐκήρυξεν ὃς ἂν ἀλφῶ
 37 ἐνδον ᾖν τῶν στρατιωτῶν ὅτι πεπράσεται. τῇ δ'
 ὕστεραίᾳ Κοιρατάδας μὲν ἔχων τὰ ἱερεῖα καὶ τὸν

μάντιν ἦκε καὶ ἄλφριτα φέροντες εἶποντο αὐτῷ εἰκοσὶν ἄνδρες καὶ οἶνον ἄλλοι εἰκοσι καὶ ἑλαῶν τρεῖς καὶ σκορόθων ἀνήρ ὅσον ἐδύνατο μέγιστον φορτίον καὶ ἄλλος κρομμύων. ταῦτα δὲ καταθέμενος ὡς ἐπὶ δάσμευσιν ἐθύετο. Ξενοφῶν δὲ μεταπεμφάμενος 38 Κλεάνδρον ἐκέλευε διαπραῖξαι ὅπως εἰς τὸ τεῖχος εἰσέλθοι καὶ ἀποπλεύσαι ἐκ Βυζαντίου. ἐλθὼν δ' ὁ 39 Κλεάνδρος Μάλα μόλις, ἔφη, διαπραξάμενος ἦκα· λέγειν γάρ Ἀναξίβιον ὅτι οὐκ ἐπιτήθειον εἶη τοὺς μὲν στρατιώτας πλησίον εἶναι τοῦ τεύχους, Ξενοφῶντα δὲ ἐνδοῦ· τοὺς Βυζαντίους δὲ στασιάζειν καὶ ποιηροὺς εἶναι πρὸς ἀλλήλους· ὅμως δὲ εἰσιέναι, ἔφη, ἐκέλευεν, εἰ μέλλοις σὺν αὐτῷ ἐκπλεῖν. ὁ μὲν δὴ 40 Ξενοφῶν ἀσπασάμενος τοὺς στρατιώτας εἰσω τοῦ τεύχους ἀπήγει σὺν Κλεάνδρῳ. ὁ δὲ Κοιρατάδας τῇ μὲν πρώτῃ ἡμέρᾳ οὐκ ἐκαλλιέρει οὐδὲ διεμέτρησεν οὐδὲν τοῖς στρατιώταις· τῇ δ' ὑστεραίᾳ τὰ μὲν ἱερῆα εἰστήκει παρὰ τὸν βωμὸν καὶ Κοιρατάδας ἐστεφανωμένος ὡς θύσων· προσελθὼν δὲ Τιμασίῳ ὁ Δαρδανεύς καὶ Νέων ὁ Ἀσιναιὸς καὶ Κλεάνωρ ὁ Ὀρχομένιος ἔλεγον Κοιρατάδα μὴ θύειν, ὡς οὐχ ἡγησόμενον τῇ στρατιᾷ, εἰ μὴ δώσει τὰ ἐπιτήθεια. ὁ δὲ κελεύει δια- 41 μετρεῖσθαι. ἐπεὶ δὲ πολλῶν ἐνέδει αὐτῷ ὥστε ἡμέρας στίον ἐκάστω γενέσθαι τῶν στρατιωτῶν, ἀναλαβὰν τὰ ἱερῆα ἀπήγει καὶ τὴν στρατηγίαν ἀπειπῶν.

Νέων δὲ ὁ Ἀσιναιὸς καὶ Φρυνίσκος ὁ Ἀχαιὸς καὶ II. Φιλήσιος ὁ Ἀχαιὸς καὶ Ξανθικλῆς ὁ Ἀχαιὸς καὶ Τιμασίῳ ὁ Δαρδανεύς ἐπέμενον ἐπὶ τῇ στρατιᾷ, καὶ εἰς κόμας τῶν Θρακῶν προσελθόντες τὰς κατὰ Βυζάντιον ἐστρατοπεδεύοντο. καὶ οἱ στρατηγοὶ ἐστιασία- 2 ζον, Κλεάνωρ μὲν καὶ Φρυνίσκος πρὸς Σεύθην βου-

λόμνοι ἄγειν· ἐπειθε γὰρ αὐτούς, καὶ ἔδωκε τῷ μὲν ἴππον, τῷ δὲ γυναῖκα· Νέων δὲ εἰς Χερρόνησον, οἰόμενος, εἰ ὑπὸ Λακεδαιμονίοις γένοιτο, παντὸς ἂν προεστάναι τοῦ στρατεύματος· Τιμασίω δὲ προθυμῆτο πέφαν εἰς τὴν Ἀσίαν πάλιν διαβῆναι, οἰόμενος ἂν οἴκαδε κατελθεῖν. καὶ οἱ στρατιῶται ταῦτα ἐβούλοντο. διατριβομένου δὲ τοῦ χρόνου πολλοὶ τῶν στρατιωτῶν, οἱ μὲν τὰ ὄπλα ἀποδιδόμενοι κατὰ τοὺς χώρους ἀπέπλεον ὡς ἐδύνατο, οἱ δὲ καὶ εἰς τὰς πόλεις κατεμίγνυντο. Ἀναξίβιος δ' ἔχαιρε ταῦτα ἀκούων, διαφθειρόμενον τὸ στράτευμα· τούτων γὰρ γιγνομένων φέτο μάλιστα χαρῆσθαι Φαρναβάξω.

- 5 Ἀποπλέοντι δὲ Ἀναξίβιω ἐκ Βυζαντίου συναντῶ Ἀρίσταρχος ἐν Κυζίκῳ διάδοχος Κλεάνδρῳ Βυζαντίου ἀρμοστής· ἐλέγετο δὲ ὅτι καὶ ναυαρχος διάδοχος Πῶλος ὅσον οὐ παρῆη ἤδη εἰς Ἑλλήσποντον. καὶ Ἀναξίβιος τῷ μὲν Ἀριστάρχῳ ἐπιστέλλει ὀπόσους ἂν εὖρη ἐν Βυζαντίῳ τῶν Κύρου στρατιωτῶν ὑπολειμμένους ἀποδόσθαι· ὁ δὲ Κλεάνδρος οὐδένα ἐπεπράκει, ἀλλὰ καὶ τοὺς κάμνοντας ἐθεράπευεν οἰκτεῖρων καὶ ἀναγκάζων οἰκία δέχεσθαι· Ἀρίσταρχος δ' ἐπεὶ ἤλθε τάχιστα, οὐκ ἐλάττους τετρακοσίων 7 ἀπέδοτο. Ἀναξίβιος δὲ παραπλεύσας εἰς Πάριον πέμπει παρὰ Φαρνάβαζον κατὰ τὰ συγκείμενα. ὁ δ' ἐπεὶ ἤσθητο Ἀρίσταρχόν τε ἦκοντα εἰς Βυζάντιον ἀρμοστήν καὶ Ἀναξίβιον οὐκέτι ναυαρχοντα, Ἀναξίβιον μὲν ἤμελλεσε, πρὸς Ἀρίσταρχον δὲ διεπράττετο τὰ αὐτὰ περὶ τοῦ Κυρείου στρατεύματος ἅπερ πρὸς Ἀναξίβιον.
- 8 Ἐκ τούτου ὁ Ἀναξίβιος καλέσας Ξενοφῶντα κεύθει πάσῃ τέχνῃ καὶ μηχανῇ πλεῦσαι ἐπὶ τὸ στράτευ-

μα ὡς τάχιστα, καὶ συνέχειν τε αὐτὸ καὶ συναθροῖξεν τῶν διεσπαρμένων ὡς ἂν πλείστους δύνηται, καὶ παραγαγόντα εἰς τὴν Πέριουθον διαβιβάξεν εἰς τὴν Ἀσίαν ὅτι τάχιστα· καὶ δίδωσιν αὐτῷ τριακόντορον καὶ ἐπιστολὴν καὶ ἄνδρα συμπέμπει κελύσοντα τοὺς Περικλοῦς ὡς τάχιστα Ξενοφῶντα προπέμψαι τοῖς ἵπποις ἐπὶ τὸ στράτευμα. καὶ ὁ μὲν Ξενοφῶν δια- 9 πλεύσας ἀφικνεῖται ἐπὶ τὸ στράτευμα· οἱ δὲ στρατιῶται ἐδέξαντο ἠδέως καὶ εὐθύς εἶποντο ἄσμενοι ὡς διαβησόμενοι ἐκ τῆς Θράκης εἰς τὴν Ἀσίαν.

Ὁ δὲ Σεύθης ἀκούσας ἤκοντα πάλιν πέμπας πρὸς 10 αὐτὸν κατὰ θάλατταν Μηδοσάδην ἰδεῖτο τὴν στρατιὰν ἄγειν πρὸς ἑαυτὸν, ὑπισχνόμενος αὐτῷ ὅτι ᾤετο λέγων πείσειν. ὁ δ' ἀπεκρίνατο ὅτι οὐδὲν οἴον τε εἶη τούτων γενέσθαι. καὶ ὁ μὲν ταῦτα ἀκού- 11 σας ᾤχετο. οἱ δὲ Ἕλληνες ἐπεὶ ἀφικόντο εἰς Πέριουθον, Νέων μὲν ἀποσπάσας ἐστρατοπεδεύσατο χωρὶς ἔχων ὡς ὀκτακοσίους ἀνθρώπους· τὸ δ' ἄλλο στράτευμα πᾶν ἐν τῷ αὐτῷ παρὰ τὸ τεῖχος τὸ Περικλοῦς ἦν.

Μετὰ ταῦτα Ξενοφῶν μὲν ἐπραττε περὶ πλοίων, 12 ὅπως ὅτι τάχιστα διαβατεν. ἐν δὲ τούτῳ ἀφικόμενος Ἀρίσταρχος ὁ ἐκ Βυζαντίου ἀρμοστής, ἔχων δύο τριήρεις, πεπεισμένος ὑπὸ Φαρναβάζου τοῖς τε ναυκλήροις ἀπέειπε μὴ διάγειν ἐλθῶν τε ἐπὶ τὸ στράτευμα τοῖς στρατιώταις εἶπε μὴ περαιουῖσθαι εἰς τὴν Ἀσίαν. ὁ δὲ Ξενοφῶν ἔλεγεν ὅτι Ἀναξίβιος ἐκέλευσε καὶ ἐμὲ 13 πρὸς τοῦτο ἐπεμψεν ἐνθάδε. πάλιν δ' Ἀρίσταρχος ἔλεξεν, Ἀναξίβιος μὲν τοίνυν οὐκέτι ναύαρχος, ἐγὼ δὲ τῆδε ἀρμοστής· εἰ δὲ τινα ὑμῶν λήψομαι ἐν τῇ θαλάττῃ, καταδύσω. ταῦτ' εἰπὼν ᾤχετο εἰς τὸ τεῖχος.

- 14 τῇ δ' ὑστεραίᾳ μεταπέμπεται τοὺς στρατηγούς καὶ λοχαγούς τοῦ στρατεύματος. ἤδη δὲ ὄντων πρὸς τῷ τείχει ἐξαγγέλλει τις τῷ Ξενοφῶντι ὅτι εἰ εἰσεῖσι, συλληφθήσεται καὶ ἡ αὐτοῦ τι κείσεται ἢ καὶ Φαρναβάζῳ παραδοθήσεται. ὁ δὲ ἀκούσας ταῦτα τοὺς μὲν προ-
- 15 πέμπεται, αὐτὸς δὲ εἶπεν ὅτι θῦσαι τι βούλοιο. καὶ ἀπελθὼν ἐθύετο εἰ παρεῖεν αὐτῷ οἱ θεοὶ κειραῶσαι πρὸς Σεύθην ἄγειν τὸ στράτευμα. εἴρα γὰρ οὔτε διαβαίνειν ἀσφαλῆς ὄν τριήρεις ἔχοντος τοῦ κωλύσοντος, οὔτ' ἐπὶ Χερρόνησον ἐλθὼν κατακλεισθῆναι ἐβούλετο καὶ τὸ στράτευμα ἐν πολλῇ σπάνει πάντων γενέσθαι ἔνθα κείθεσθαι μὲν ἀνάγκη τῷ ἐκεῖ ἄρμοστῇ, τῶν δὲ ἐπιτηδείων οὐδὲν ἔμελλεν ἔξειν τὸ στράτευμα.
- 16 Καὶ ὁ μὲν ἀμφὶ ταῦτ' εἶχεν· οἱ δὲ στρατηγοὶ καὶ λοχαγοὶ ἦκοντες παρὰ τοῦ Ἀριστάρχου ἀπήγγελλον ὅτι νῦν μὲν ἀπιέναι σφᾶς κελεύει, τῆς δεξιῆς δὲ ἦκειν.
- 17 ἔνθα καὶ δῆλη μᾶλλον ἐδόκει ἡ ἐπιβουλή. ὁ οὖν Ξενοφῶν, ἐπεὶ ἐδόκει τὰ ἱερὰ καλὰ εἶναι αὐτῷ καὶ τῷ στρατεύματι ἀσφαλῶς πρὸς Σεύθην ἰέναι, παραλαβὼν Πολυκράτην τὸν Ἀθηναῖον λοχαγὸν καὶ παρὰ τῶν στρατηγῶν ἐκάστου ἄνδρα πλὴν παρὰ Νέωνος ᾧ ἑκαστός ἐπίστευεν ᾤχετο τῆς νυκτὸς ἐπὶ τὸ Σεύθου στρα-
- 18 τευμα ἐξήκοντα στάδια. ἐπεὶ δ' ἐγγὺς ἦσαν αὐτοῦ, ἐπιτυγχάνει πυροῖς ἐρήμοις. καὶ τὸ μὲν πρῶτον ᾤετο μετακεχωρηκέναι ποι τὸν Σεύθην· ἐπεὶ δὲ θεωροῦντες ἦσθετο καὶ σημαινόντων ἀλλήλοις τῶν περὶ Σεύθην, κατέμαθεν ὅτι τούτου ἕνεκα τὰ κυρὰ κεκαυμένα εἶη τῷ Σεύθῃ πρὸ τῶν νυκτοφυλάκων ὅπως οἱ μὲν φύλακες μὴ ὀρῶντο ἐν τῷ σκοτεινῷ ὄντες μήτε ὀπόσοι μήτε ὀπου εἶεν, οἱ δὲ προσιόντες μὴ λανθάνοιεν, ἀλλὰ
- 19 διὰ τὸ φῶς καταφανεῖς εἶεν· ἐπεὶ δὲ ἦσθετο, προ-

πέμπει τὸν ἑρμῆνα ὃν ἐτύγχανεν ἔχων, καὶ εἰπεῖν
 κελεῖει Σεύθῃ ὅτι Ξενοφῶν ἰπάρεστι βουλόμενος
 συγγενέσθαι αὐτῷ. οἱ δὲ ἤφροντο εἰ Ἀθηναῖος ἀπὸ
 τοῦ στρατεύματος. ἐπειδὴ δὲ ἔφη οὗτος εἶναι, ἀνα-20
 κηθῆσαντες ἐδίωκον· καὶ ὀλίγον ὕστερον καρῆσαν
 κελτασταὶ ὅσον διακόσιοι, καὶ παραλαβόντες Ξενο-
 φῶντα καὶ τοὺς σὺν αὐτῷ ἦγον πρὸς Σεύθην. ὁ δ' 21
 ἦν ἐν τύρσει μάλα φυλακτόμενος, καὶ ἵπποι περὶ αὐ-
 τὴν κίκλι ἐγκεκαλινωμένοι· διὰ γὰρ τὸν φόβον τὰς
 μὲν ἡμέρας ἐχίλου τοὺς ἵππους, τὰς δὲ νύκτας ἐγκεκα-
 λινωμένους ἐφυλάττετο. ἐλέγετο γὰρ καὶ πρόσθεν 22
 Τήρης ὁ τούτου πρόγονος ἐν ταύτῃ τῇ χώρᾳ πολὺ ἔχων
 στρατεύματα ὑπὸ τούτων τῶν ἀνδρῶν πολλοὺς ἀπολέσαι
 καὶ τὰ σκευοφόρα ἀφαιρεθῆναι· ἦσαν δ' οὗτοι Θυνοί,
 πάντων λεγόμενοι εἶναι μάλιστα νικτὸς πολεμικώ-
 τατοι.

Ἐπεὶ δ' ἐγγὺς ἦσαν, ἐκέλευσεν εἰσελθεῖν Ξενο-23
 φῶντα ἔχοντα δύο οὖς βούλοιτο. ἐπειδὴ δ' ἔνδον
 ἦσαν, ἠσπάζοντο μὲν πρῶτον ἀλλήλους καὶ κατὰ τὸν
 Θροάκιον νόμον κέρατα οἴνου προύπινον· παρῆν δὲ
 καὶ Μηδοσάδης τῷ Σεύθῃ, ὅσπερ ἐπρέσβευεν αὐτῷ
 πάντοσε. ἔπειτα δὲ Ξενοφῶν ἤρχετο λέγειν, Ἐπεμψας 24
 πρὸς ἐμέ, ὦ Σεύθῃ, εἰς Καλχηδόνα πρῶτον Μηδο-
 σάδην τοιτονί, δεόμενός μου συμπροθυμηθῆναι δια-
 βῆναι τὸ στρατεύμα ἐκ τῆς Ἀσίας, καὶ ὑπισχνόμενός
 μοι, εἰ ταῦτα πράξαίμι, εὖ ποιήσῃ, ὡς ἔφη Μηδο-
 σάδης οὗτος. ταῦτα εἰπὼν ἐπήχετο τὸν Μηδοσάδην 25
 εἰ ἀληθῆ ταῦτ' εἶη. ὁ δ' ἔφη. Ἀντίς ἦλθε Μηδοσά-
 δης οὗτος ἐπεὶ ἐγὼ διέβην πάλιν ἐπὶ τὸ στρατεύμα ἐκ
 Παρῶν, ὑπισχνόμενος, εἰ ἄγοιμι τὸ στρατεύμα πρὸς
 σέ, τᾶλλα τέ σε φίλῳ μοι χρήσεσθαι καὶ ἀδελφῷ καὶ τὰ
 Xenoph. Anab. 14

παρὰ θαλάττῃ μοι χωρία ὧν σὺ κρατεῖς ἐσεῖσθαι παρὰ
 26 σοῦ. ἐπὶ τούτοις κάλιν ἤρετο τὸν Μηδοσάδην εἰ
 ἔλεγε ταῦτα. ὁ δὲ συνέφη καὶ ταῦτα. Ἴθι νῦν, ἔφη,
 ἀφήγησαι τούτῳ τί σοι ἀπεκρινάμην ἐν Καλχηρόνι
 27 πρώτον. Ἀπεκρίνω ὅτι τὸ στρατεύμα διαβήσοιτο εἰς
 Βυζάντιον καὶ οὐδὲν τούτου ἔνεκα δέοι τελεῖν οὔτε
 σοὶ οὔτε ἄλλῳ· αὐτὸς δὲ ἐκεῖ διαβαίης, ἀπιέναι ἔφη-
 28 σθα· καὶ ἐγένετο οὕτως ὥσπερ σὺ ἔλεγες. Τί γὰρ
 ἔλεγον, ἔφη, ὅτε κατὰ Σηλυβρίαν ἀφίκου; Οὐκ ἔφη-
 σθα οἷόν τε εἶναι, ἀλλ' εἰς Πέρινθον ἐλθόντας δια-
 29 βαίνειν εἰς τὴν Ἀσίαν. Νῦν τοίνυν, ἔφη ὁ Ξενοφῶν,
 πάρεμι καὶ ἐγὼ καὶ οὗτος Φρυνίσκος εἰς τῶν στρατη-
 γῶν καὶ Πολυκράτης οὗτος εἰς τῶν λοχαγῶν, καὶ ἔξω
 εἰσὶν ἀπὸ τῶν στρατηγῶν ὁ πιστότατος ἐκάστῳ πλην
 30 Νέωνος τοῦ Λακωνικοῦ. εἰ οὖν βούλει πιστοτέραν
 εἶναι τὴν πρῶξιν, καὶ ἐκείνους κάλεσαι. τὰ δὲ ὄπλα
 σὺ ἐλθὼν εἰπέ, ὦ Πολύκρατες, ὅτι ἐγὼ κελεύω κατα-
 λιπεῖν, καὶ αὐτὸς ἐκεῖ καταλιπὼν τὴν μάχαιραν εἰσιθι.
 31 Ἀκούσας ταῦτα ὁ Σεύθης εἶπεν ὅτι οὐδενὶ ἂν
 ἀπιστήσειεν Ἀθηναίων· καὶ γὰρ ὅτι συγγενεῖς εἰεν εἰ-
 δέναι καὶ φίλους εὐνους ἔφη νομίζειν. μετὰ ταῦτα
 δ' ἐπεὶ εἰσῆλθον οὓς ἔδει, πρῶτον Ξενοφῶν ἐπήρετο
 32 Σεύθην ὅ,τι δέοιτο χρῆσθαι τῇ στρατιᾷ. ὁ δὲ εἶπεν
 ᾧδε. Μαισάδης ἦν πατήρ μοι, ἐκείνου δὲ ἦν ἀρχὴ
 Μελανδίται καὶ Θυνοὶ καὶ Τρανίφαι. ἐκ ταύτης οὖν
 τῆς χώρας, ἐπεὶ τὰ Ὀδρουσῶν πράγματα ἐνόσησεν, ἐκ-
 πεσῶν ὁ πατήρ αὐτὸς μὲν ἀποθνήσκει νόσῳ, ἐγὼ δ'
 ἐξετρέφην ὀρφανὸς παρὰ Μηδόκῳ τῷ νῦν βασιλεῖ.
 33 ἐπεὶ δὲ νεανίσκος ἐγενόμην, οὐκ ἐδυνάμην ζῆν εἰς
 ἄλλοτριαν τράπεζαν ἀποβλέπων· καὶ ἐκαθεξόμην ἐν-
 δίφριος αὐτῷ ἰκέτης δοῦναι μοι ὁπόσους δυνατὸς εἴη

ἄνδρας, ὅπως καὶ τοὺς ἐκβαλόντας ἡμᾶς εἴ τι δυνα-
 μην κακὸν ποιήσῃν καὶ ζῶν μὴ εἰς τὴν ἐκείνου τρά-
 πεξαν ἀποβλέπων [ἄσπερ κύων]. ἐκ τούτου μοι δίδωσι 34
 τοὺς ἄνδρας καὶ τοὺς ἵππους οὓς ὑμεῖς ὄψεσθε ἐπει-
 δὰν ἡμέρα γένηται. καὶ νῦν ἐγὼ ζῶ τούτους ἔχων,
 ληξόμενος τὴν ἔμαντοῦ πατροφᾶν χώραν. εἰ δέ μοι
 ὑμεῖς παραγένοισθε, οἶμαι ἂν σὺν τοῖς θεοῖς ῥαδίως
 ἀπολαβεῖν τὴν ἀρχήν. ταῦτ' ἐστὶν ἂ ἐγὼ ὑμῶν δέομαι.

Τί ἂν οὖν, ἔφη ὁ Ξενοφῶν, σὺ δύναιο, εἰ ἔλθοι- 35
 μεν, τῇ τε στρατιᾷ διδόναι καὶ τοῖς λοχαγοῖς καὶ τοῖς
 στρατηγοῖς; λέξον, ἵνα οὐτοὶ ἀπαγγέλλωσιν. ὁ δ' 36
 ὑπέσχετο τῷ μὲν στρατιώτῃ κυζικηρόν, τῷ δὲ λοχαγῷ
 διμοιρίαν, τῷ δὲ στρατηγῷ τετραμοιρίαν, καὶ γῆν
 ὀπόσῃν ἂν βούλωνται καὶ ζεύγη καὶ χωρίον ἐπὶ θα-
 λάττῃ τετειμημένον. Ἐὰν δέ, ἔφη ὁ Ξενοφῶν, ταῦτα 37
 πειρώμενοι μὴ διαπράξωμεν, ἀλλὰ τις φόβος ἀπὸ Λα-
 κεδαιμονίων ἢ, δέξει εἰς τὴν σεαυτοῦ, εἴαν τις ἀπιέναι
 βούληται παρὰ σέ; ὁ δ' εἶπε, Καὶ ἀδελφούς γε ποιή- 38
 σομαι καὶ ἐνδιφρούς καὶ κοινωνοὺς ἀπάντων ὧν ἂν
 δυναίμεθα κτᾶσθαι. σοὶ δέ, ὦ Ξενοφῶν, καὶ θυγα-
 τέρα δάσω καὶ εἴ τις σοὶ ἔστι θυγάτηρ, ἀνήσομαι Θρα-
 κίω νόμῳ, καὶ Βισάνθην οἰκησιν δάσω, ὅπερ ἐμοὶ
 κάλλιστον χωρίον ἐστὶ τῶν ἐπὶ θαλάττῃ.

Ἀκούσαντες ταῦτα καὶ δεξιὰς δόντες καὶ λαβόντες III.
 ἀπήλαυνον· καὶ πρὸ ἡμέρας ἐγένοντο ἐπὶ στρατο-
 πέδῳ καὶ ἀπήγγειλαν ἕκαστοι τοῖς πέμψασιν. ἐπεὶ δὲ 2
 ἡμέρα ἐγένετο, ὁ μὲν Ἀρίσταρχος πάλιν ἐκάλει τοὺς
 στρατηγούς καὶ λοχαγούς· τοῖς δ' ἔδοξε τὴν μὲν πρὸς
 Ἀρίσταρχον ὁδὸν εἶσαι, τὸ δὲ στρατεύμα συγκαλέσαι.
 καὶ συνῆλθον πάντες πλην οἱ Νέανος· οὗτο δὲ ἀπέλ-
 χον ὡς δέκα στάδια. ἐπεὶ δὲ συνῆλθον, ἀναστάς Ξε- 3

νοφῶν εἶπε τάδε. Ἄνδρες, διακλεῖν μὲν ἐνθα βουλό-
 μεθα Ἀριστάρχου τριήρεις ἔχων κωλύει· ὥστε εἰς πλοῖα
 οὐκ ἀσφαλὲς ἐμβαίνειν· οὗτος δὲ αὐτὸς κελεύει εἰς
 Χερρόνησον βία διὰ τοῦ ἱεροῦ ὄρους πορευέσθαι·
 ἦν δὲ κρατήσαντες τούτου ἐκεῖσε ἔλθωμεν, οὔτε πω-
 λήσειν ἔτι ὑμᾶς φησιν ὥσπερ ἐν Βυζαντίῳ, οὔτε ἐξα-
 πατήσεσθαι ἔτι ὑμᾶς, ἀλλὰ λήψεσθαι μισθόν, οὔτε
 κερσόψεσθαι ἔτι ὥσπερ νυνὶ θεωρούμεν τῶν ἐπιτη-
 4 δειῶν. οὗτος μὲν ταῦτα λέγει· Σεύθης δὲ φησιν, ἂν
 πρὸς ἐκείνον ἦτες, εὖ ποιήσειν ὑμᾶς. νῦν οὖν σκέ-
 φασθε πότερον ἐνθάδε μένοντες τοῦτο βουλευέσθε
 5 ἢ εἰς τὰ ἐπιτήδεια ἐπανελθόντες. ἔμοι μὲν οὖν δοκεῖ,
 ἐπεὶ ἐνθάδε οὔτε ἀργύριον ἔχομεν ὥστε ἀγοράζειν,
 οὔτε ἄνευ ἀργυρίου ἐᾶσι λαμβάνειν, ἐπανελθόν-
 τας εἰς τὰς κώμας ὅθεν οἱ ἦτους ἐᾶσι λαμβά-
 νειν, ἐκεῖ ἔχοντας τὰ ἐπιτήδεια ἀκούοντας ὅτι τις
 ὑμῶν δεῖται αἰρεῖσθαι ὅτι ἂν ὑμῖν δοκῇ κράτιστον
 6 εἶναι. καὶ ὅτω, ἔφη, ταῦτα δοκεῖ, ἀράτω τὴν χεῖρα.
 ἀνέτειναν ἅπαντες. Ἀκίοντες τοίνυν, ἔφη, συσκευά-
 ζεσθε, καὶ ἐπειδὴν παραγγέλλῃ τις, ἔπεσθε τῷ ἡγου-
 μένῳ.

7 Μετὰ ταῦτα Ξενοφῶν μὲν ἤγειτο, οἱ δ' ἔβροντο.
 Νέων δὲ καὶ παρ' Ἀριστάρχου ἄλλοι ἐπειδὴν ἀποτρέ-
 πεσθαι· οἱ δ' οὐχ ὑπήκουον. ἐπεὶ δ' ὄσον τριάκοντα
 σταδίους προσελήλυθεσαν, ἅπαντ' ἄ Σεύθης. καὶ ὁ Ξε-
 νοφῶν ἰδὼν αὐτὸν προσελάσαι ἐκέλευσεν, ὅπως ὅτι
 πλείστων ἀκούοντων εἰποι αὐτῷ ἃ ἐδόκει συμφέρειν.
 8 ἔπει δὲ προσῆλθεν, εἶπε Ξενοφῶν, Ἡμεῖς πορευόμεθα
 ὅπου μέλλει ἔξειν τὸ στρατεύμα τροφήν· ἐκεῖ δ' ἀκού-
 οντες καὶ σοῦ καὶ τῶν τοῦ Λακωνικοῦ αἰρησόμεθα ἃ
 ἂν κράτιστα δοκῇ εἶναι. ἦν οὖν ἡμῖν ἡγήσῃ ὅπου

πλείστα ἔστιν ἐπιτήδεια, ὑπὸ σοῦ νομοῦμεν ξενύξ-
 σθαι. καὶ ὁ Σεύθης εἶρη, Ἄλλὰ οἶδα κόμας πολλὰς 9
 ἀθροάς καὶ πάντα ἔχούσας τὰ ἐπιτήδεια ἀπεχούσας
 ἡμῶν ὅσον δελεθόντες ἂν ἠδέεω ἀριστήγης. Ἡγοῦ
 τοίνυν, εἶρη ὁ Ξενοφῶν. ἐπεὶ δ' ἀφίκοντο εἰς αὐτὰς 10
 τῆς θαλάσσης, συνῆλθον οἱ στρατιῶται, καὶ εἶπε Σεύθης
 τοιάδε. Ἐγὼ, ὦ ἄνδρες, δέομαι ὑμῶν στρατεύεσθαι
 σὺν ἐμοί, καὶ ὑπισχνοῦμαι ὑμῖν δάσκειν τοῖς στρατιῶ-
 ταις κυζικηνόν, λοχαγοῖς δὲ καὶ στρατηγοῖς τὰ νομι-
 ζόμενα· ἔξε δὲ τούτων τὸν ἄξιον τιμῆσω. σίτια δὲ καὶ
 ποτὰ ὥσπερ καὶ νῦν ἐν τῆς χώρας λαμβάνοντες ἔχετε·
 ὁπόσα δ' ἂν ἀλίσκεται ἀξιώσω αὐτοὺς ἔχειν, ἵνα ταῦτα
 διατιθέμενος ὑμῖν τὸν μισθὸν πορῶ. καὶ τὰ μὲν 11
 φεύγοντα καὶ ἀποδιδράσκοντα ἡμεῖς ἱκανοὶ ἐσόμεθα
 διαίκειν καὶ μαστεύειν· ἂν δέ τις ἀνδιστήται, σὺν ὑμῖν
 πειρασόμεθα χειροῦσθαι. ἐπήρето ὁ Ξενοφῶν, Πάσαν 12
 δὲ ἀπὸ θαλάττης ἀξιώσεις συνάψασθαι σοὶ τὸ στρα-
 τευμα; ὁ δ' ἀπεκρίνατο, Οὐδαμῆ πλείον ἐπεὶ ἡμε-
 ρῶν, μείον δὲ πολλαχῆ.

Μετὰ ταῦτα ἐδίδοτο λέγειν τῷ βουλομένῳ· καὶ 13
 ἔλεγον πολλοὶ κατὰ ταῦτα ὅτι παντὸς ἄξια λέγοι Σεύ-
 θης· χειμῶν γὰρ εἴη καὶ οὔτε οἰκίαις ἀποκλείν τῷ
 τοῦτο βουλομένῳ δυνατόν εἴη, διαγενέσθαι τε ἐν
 φιλίᾳ οὐχ οἷόν τ' εἴη, εἰ δέοι ἄνωμένους εἶην, ἐν δὲ τῇ
 πολεμίᾳ διατρέβειν καὶ τρέφεσθαι ἀσφαλέστερον μετὰ
 Σεύθου ἢ μόνους ὄντων ἀγαθῶν τοσοῦτων· εἰ δὲ
 μισθὸν προσλήψωιτο, εὖφημα ἐδόκει εἶναι. ἐπὶ τοῦ- 14
 τοις εἶπεν ὁ Ξενοφῶν, Εἰ τις ἀντιλέγει, λεγέτω· εἰ δὲ
 μή, ἐπιψηφισέτω ταῦτα. ἐπεὶ δὲ οὐδεὶς ἀντέλεγεν,
 ἐπεψήφισε, καὶ ἔδοξε ταῦτα. εὐθὺς δὲ Σεύθῃ εἶπε
 ταῦτα, ὅτι συστρατεύουσιντο αὐτῷ.

- 15 Μετὰ τοῦτο οἱ μὲν ἄλλοι κατὰ τάξεις ἐσκήνησαν, στρατηγούς δὲ καὶ λοχαγούς ἐπὶ δεῖκνον Σεύθης ἐκί-
 16 λεσε, πλησίον κόμην ἔχων. ἐπεὶ δ' ἐπὶ θύραις ἦσαν
 ὡς ἐπὶ δεῖκνον παριόντες, ἦν τις Ἡρακλείδης Μαρα-
 νεΐτης· οὗτος προσιῶν ἐνὶ ἐκάστῳ οὔστινας φέτο ἔχειν
 τι δοῦναι Σεύθῃ, πρῶτον μὲν πρὸς Παριανούς τινας,
 οἱ παρήσαν φιλλαν διαπραξόμενοι πρὸς Μήδοκον τὸν
 Ὀδρυσῶν βασιλέα καὶ δῶρα ἄγοντες αὐτῷ τε καὶ τῇ
 γυναικί, ἔλεγεν ὅτι Μήδοκος μὲν ἄνω εἴη δώδεκα ἡμέ-
 ρων ἀπὸ θαλάττης ὁδόν, Σεύθης δ' ἐπεὶ τὸ στρατεύμα
 17 τοῦτο εἴληφεν, ἄρχων ἔσοιτο ἐπὶ θαλάττῃ. γελῶν οὖν
 ὦν ἱκανάτατος ἔσται ὑμᾶς καὶ εὐ καὶ κακῶς ποιεῖν.
 ἦν οὖν σωφρονῆτε, τούτῳ δώσετε ὅ,τι ἂν ἔχητε· καὶ
 ἄμεινον ὑμῖν διακείσεται ἢ ἐὰν Μηδόκῳ τῷ πρόσω οἱ-
 18 κοῦντι δῶτε. τούτους μὲν οὕτως ἐπειδεν. αὐτῶς δὲ
 Τιμασίῳ τῷ Δαρδανεὶ προσελθῶν, ἐπεὶ ἤκουσεν
 αὐτῷ εἶναι καὶ ἐκπάματα καὶ τάπιδας βαρβαρικής, ἔλε-
 γεν ὅτι νομίζοιτο ὁπότε ἐπὶ δεῖκνον καλέσαι Σεύθης
 δωρεῖσθαι αὐτῷ τοὺς κληθέντας. οὗτος δ' ἦν μέγας
 ἐνθάδε γένηται, ἱκανὸς ἔσται σε καὶ οἰκαδε καταγα-
 γεῖν καὶ ἐνθάδε πλούσιον ποιῆσαι. τοιαῦτα προ-
 19 μνάτο ἐκάστῳ προσιῶν. προσελθῶν δὲ καὶ Ξενοφῶντι
 ἔλεγε, Σὺ καὶ πόλεως μεγίστης εἶ καὶ παρὰ Σεύθῃ τὸ
 σὸν ὄνομα μέγιστόν ἐστι, καὶ ἐν τῆδε τῇ χώρᾳ ἰσως
 ἀξιώσεις καὶ τείχη λαμβάνειν, ὥσπερ καὶ ἄλλοι τῶν
 ὑμετέρων ἔλαβον, καὶ χώραν· ἄξιον οὖν σοι καὶ μεγα-
 20 λοκρεπέστατα τιμῆσαι Σεύθην. εὐνοὺς δὲ σοι ὦν παρ-
 αινῶ· εὐ οἶδα γὰρ ὅτι ὅσῳ ἂν μεῖζω τούτῳ δωρήσῃ
 τοσοῦτῳ μεῖζω ὑπὸ τούτου ἀγαθὰ πέσει. ἀκούσαν
 ταῦτα Ξενοφῶν ἠπόρει· οὐ γὰρ διεβεβήκει ἔχων ἐκ
 Παρίου εἰ μὴ παῖδα καὶ ὄσον ἐφόδιον.

Ἐπει δὲ εἰσῆλθον ἐπὶ τὸ δεῖκνον τῶν τε Θρακῶν 21
οἱ κράτιστοι τῶν παρόντων καὶ οἱ στρατηγοὶ καὶ οἱ
λοχαγοὶ τῶν Ἑλλήνων καὶ εἰ τις πρεσβεία παρῆν ἀπὸ
πόλεως, τὸ δεῖκνον μὲν ἦν καθημένους κύκλω· ἔπειτα
δὲ τρίποδες εἰσηνέχθησαν πᾶσιν· οὗτοι δ' ἦσαν
κρεῶν μεστοὶ νενεμημένων, καὶ ἄρτοι ζυμίται μεγά-
λοι προσπεπερονημένοι ἦσαν πρὸς τοῖς κρέασι. μά- 22
λιστα δ' αἱ τράπεζαι κατὰ τοὺς ξένους αἰεὶ ἐτίθεντο·
νόμος γὰρ ἦν. καὶ πρῶτος τοῦτο ἐποίει Σεύθης· ἀνε-
λόμενος τοὺς ἑαυτῷ παρακειμένους ἄρτους διέκλα
κατὰ μικρὸν καὶ ἐρρίπτει οἷς αὐτῷ ἐδόκει, καὶ τὰ
κρέα ὡσαύτως, ὅσον μόνον γεύσασθαι ἑαυτῷ κατα-
λιπῶν. καὶ οἱ ἄλλοι δὲ κατὰ ταῦτα ἐποίουν καθ' οὓς 23
αἱ τράπεζαι ἔκειντο. Ἀρκᾶς δὲ τις Ἀρύστας ὄνομα,
φαγεῖν δεινός, τὸ μὲν διαρρίπτειν εἰς χαίρειν, λαβῶν
δὲ εἰς τὴν χεῖρα ὅσον τριχόλιμον ἄρτον καὶ κρέα θέμε-
νος ἐπὶ τὰ γόνατα εἰδείκνει. κέρατα δὲ οἴνου περιέ- 24
φερον, καὶ πάντες ἐδέχοντο· ὁ δ' Ἀρύστας, ἐπεὶ παρ'
αὐτὸν φέρον τὸ κέρας ὁ οἰνοχόος ἦκεν, εἶπεν ἰδὼν
τὸν Ξενοφῶντα οὐκέτι δειπνοῦντα, Ἐκείνῳ, ἔφη, δός·
σχολάζει γὰρ ἤδη, ἐγὼ δὲ οὐδέπω. ἀκούσας Σεύθης 25
τὴν φωνὴν ἠρώτα τὸν οἰνοχόον τί λέγοι. ὁ δὲ οἰ-
νοχόος εἶπεν· ἑλληνίζειν γὰρ ἡπίστατο. ἐνταῦθα
μὲν δὴ γέλωσ ἐγένετο.

Ἐπεὶ δὲ προηώραίει ὁ πότος, εἰσῆλθεν ἀνὴρ Θραξ 26
ἵππον ἔχων λευκόν, καὶ λαβῶν κέρας μεστὸν εἶπε,
Προπίνω σοι, ὦ Σεύθη, καὶ τὸν ἵππον τοῦτον δωροῦ-
μαι, ἐφ' οὗ καὶ διαίκαν ὃν ἂν ἐθέλῃς αἰρήσεις καὶ ἀπο-
χωρῶν οὐ μὴ δεῖσει τὸν πολέμιον. ἄλλος παῖδα εἰς- 27
αγαγῶν οὕτως ἐδωρήσατο προπίνων, καὶ ἄλλος
ἱμάτια τῇ γυναικί. καὶ Τιμασίων προπίνων ἐδωρή-

- σάτο φιάλην τε ἀργυρῶν καὶ τάπηδα ἀξίαν δέκα μνῶν.
- 28 Γνήσιππος δὲ τις Ἀθηναῖος ἀνωστὰς εἶπεν ὅτι ἀρχαῖος εἶη νόμος κάλλιστος τοὺς μὲν ἔχοντας δοῦναι τῷ βασιλεῖ τιμῆς ἕνεκα, τοὺς δὲ μὴ ἔχουσι δοῦναι τὸν βασιλέα, ἵνα κἀγὼ, ἔφη, ἔχω σοι θαιρεῖσθαι καὶ τιμῶν.
- 29 ὁ δὲ Ξενοφῶν ἠπορεῖτο τί ποιήσει· καὶ γὰρ ἐτίγγεν ὡς τιμώμενος ἐν τῷ πλησιαιτάτῳ δίῳφῳ Σεύθῃ καθήμενος. ὁ δὲ Ἑρακλείδης ἐκέλευεν αὐτῷ τὸ κέρα ὀρεῖσθαι τὸν εἰνοχρόν. ὁ δὲ Ξενοφῶν, ἤδη γὰρ ὑποπικῶς ἐτίγγανεν, ἀνέστη θεοραλέως δεξιᾶτος τὸ
- 30 κέρα καὶ εἶπεν, Ἐγὼ δέ σοι, ὦ Σεύθῃ, δίδωμι ἐμῶν καὶ τοὺς ἐμοὺς τούτους ἑταίρους φίλους εἶναι πιστούς, καὶ οὐδένα ἄπορτα, ἀλλὰ πάντας μᾶλλον ὅτι ἐμοῦ σοι
- 31 βουλομένους φίλους εἶναι. καὶ τὸν πάρευσεν οὐδὲν σε προσαιτούντες, ἀλλὰ καὶ προτέμενοι καὶ ποτινὴν ὕδατος καὶ προκινύουσι εἰς ἐθέλοντες· μεθ' ὧν, ἂν οἱ θεοὶ θέλωσι, πολλήν χώραν τήν μὲν ἀπολήψει πατρῶν οὖσαν, τήν δὲ κτήσει, πολλοὺς δὲ ἴκτους, πολλοὺς δὲ ἄνδρας καὶ γυναῖκας κατακτήσει, οὗς οὐ λήξεσθαι δεήσει, ἀλλ' αὐτοὶ φέροντες παρέσονται πρὸς
- 32 σὲ θῶρα. ἀνωστὰς ὁ Σεύθῃς συνεξέπει καὶ κατασπαδάσατο μετὰ τοῦτο τὸ κέρα. μετὰ ταῦτα εἰσῆλθον κέρασι τε οἴοις σημαίνουσιν εὐλοῦντες καὶ σάλαγγιν ὤμοβοεῖας ρυθμούς τε καὶ οἶον μαγάδι σαλπίζοντες
- 33 καὶ αὐτὸς Σεύθῃς ἀνωστὰς ἀνέκραγέ τε πολεμῶν καὶ ἐξήλατο ὥσπερ βέλος φυλαττόμενος μάλᾳ ἰλαφρῶς· εἰσῆσεν δὲ καὶ γελατοποιεῖ.
- 34 Ὡς δ' ἦν ἥλιος ἐπὶ δυσμαῖς, ἀνίστησαν οἱ Ἕλληνες καὶ εἶπον ὅτι ὦρα νικητοφύλακας καθιστάναι καὶ σύνδημα παραδιδόναι. καὶ Σεύθῃν ἐκέλευον παραγγεῖλαι ὅπως εἰς τὰ Ἑλληνικὰ στρατόπεδα μηδεὶς τῶν

Θρακῶν εἰσεῖσι νοκτός· οἱ τε γὰρ πολέμιοι Θραῖες
 ὑμῶν καὶ ἡμῶν οἱ φίλοι. ὡς δ' ἐξῆσαν, συναλεύσῃ ὁ 35
 Σεύθης οὐδέν τι μεθύουσι δουκός. ἐξελθὼν δ' εἶπεν
 αὐτούς τοὺς στρατηγούς ἀποκαλέσας, Ἵε ἄνδρες, οἱ
 πολέμιοι ἡμῶν οὐκ ἴσασί πα τὴν ἡμετέραν συμμαχίαν·
 ἦν σὺν ἔλθωμεν ἐπ' αὐτούς πρὶν φυλάξασθαι ὥστε
 μὴ ληφθῆναι ἢ παρασκευάσασθαι ὥστε ἀμύνασθαι,
 μέλιστα' ἂν λάβωμεν καὶ ἀνθρώπους καὶ χρήματα.
 συσκευάσωμεν ταῦτα εἰ στρατηγὸς καὶ ἡγεσθαι ἐκί- 36
 λευον. ὁ δ' εἶπε, Παρρασκευασάμενοι ἀναμῆνυτε· ἐμὰ
 δὲ ὀπίσταν καιρὸς ἢ ἤξω πρὸς ὑμᾶς, καὶ τοὺς πελτα-
 στάς καὶ ὑμᾶς ἀναλαβῶν ἡγήσομαι σὺν τοῖς θεοῖς.
 καὶ ὁ Ξενοφῶν εἶπε, Σκέψαι τοίνυν, εἴπερ νοκτός 37
 πορευσόμεθα, εἰ ὁ Ἑλληνικὸς νόμος κάλλιον ἔχει·
 μετ' ἡμέραν μὲν γὰρ ἐν ταῖς πορείαις ἡγεῖται τοῦ
 στρατεύματος ὁποῖον ἂν αἶε πρὸς τὴν χώραν συμφέρει,
 εἴν τε ὀπλιτικὸν εἴν τε πελταστικὸν εἴν τε ἱππικόν·
 νύκτωρ δὲ νόμος τοῖς Ἑλλήσι ἡγεσθαι ἔστι τὸ βρα-
 δύτατον· οὕτω γὰρ ἤπιστα διασπᾶται τὰ στρατεύματα 38
 καὶ ἥμισα λανθάνουσιν ἀποδιδράσκοντες ἀλλήλους·
 οἱ δὲ διασπασθέντες πολλάκις καὶ περιπλάτουσιν ἀλ-
 λήλοις καὶ ἀγροοῦντες κακῶς ποιοῦσι καὶ πάσχουσιν.
 εἶπεν οὖν Σεύθης, Ὅρθῶς λέγετε καὶ ἐγὼ τῷ νόμῳ 39
 τῷ ὑμετέρῳ πείσομαι καὶ ὑμῶν μὲν ἡγεμόνας δώσω
 τῶν πρεσβυτάτων τοὺς ἐμπειροτάτους τῆς χώρας,
 αὐτούς δ' ἐφέρομαι τελευταῖος τοὺς ἱππους ἔχων· ταχὺ
 γὰρ πρῶτος, ἂν δέη, παρέσομαι. σύνθημα δ' εἶπον
 Ἀθηναίων κατὰ τὴν συγγένειαν. ταῦτ' εἰπόντες ἀνε-
 παύοντο.

Ἦνίκα δ' ἦν ἀμφὶ μέσας νύκτας, παρῆν Σεύθης 40
 ἔχων τοὺς ἱππίας τεθωρακισμένους καὶ τοὺς πελτα-

- στάς σὺν τοῖς ὄπλοις. καὶ ἐπεὶ παρέδωκε τοὺς ἡγε-
 μόνας, οἱ μὲν ὀπλίται ἡγοῦντο, οἱ δὲ πελτασταὶ εἰπον-
 41 το, οἱ δ' ἰκπίεις ὀπισθοφυλάκουν· ἐπεὶ δ' ἡμέρα ἦν,
 ὁ Σεύθης παρήλαυνεν εἰς τὸ πρόσθεν καὶ ἐπήνεσε
 τὸν Ἑλληνικὸν νόμον. πολλὰκις γὰρ ἔφη νύκτωρ
 αὐτὸς καὶ σὺν ὀλγοῖς πορευόμενος ἀποσπασθῆναι
 σὺν τοῖς ἵπποις ἀπὸ τῶν πεζῶν· νῦν δ' ὥσπερ δεῖ
 ἀθροοὶ πάντες ἅμα τῇ ἡμέρᾳ φαινόμεθα. ἀλλὰ ὑμεῖς
 μὲν περιμένετε αὐτοῦ καὶ ἀναπαύεσθε, ἐγὼ δὲ σκεψά-
 42 μενός τι ἤξω. ταῦτ' εἰπὼν ἤλαυνε δι' ὄρους ὁδὸν
 τινα λαβῶν. ἐπεὶ δ' ἀφίκετο εἰς χιόνα πολλήν, ἐκέ-
 ψατο εἰ εἴη ἴχνη ἀνθρώπων ἢ πρόσω ἡγρούμενα ἢ
 ἐναντία. ἐπεὶ δὲ ἀτριβῆ ἑώρα τὴν ὁδόν, ἦκε ταχύ
 43 πάλιν καὶ ἔλεγεν, Ἄνδρες, καλῶς ἔσται, ἦν θεὸς θέλη·
 τοὺς γὰρ ἀνθρώπους λήσομεν ἐπιπεσόντες. ἀλλ' ἐγὼ
 μὲν ἡγήσομαι τοῖς ἵπποις, ὅπως ἂν τινα ἴδωμεν, μὴ
 διαφυγῶν σημήνη τοῖς πολεμίοις· ὑμεῖς δ' ἔπεσθε·
 κἂν λειψθῆτε, τῷ στίβῳ τῶν ἵππων ἔπεσθε. ὑπερ-
 βάντες δὲ τὰ ὄρη ἤξομεν εἰς κώμας πολλὰς τε καὶ εὐ-
 δαίμονας.
- 44 Ἐνίκα δ' ἦν μέσον ἡμέρας, ἦδη τε ἦν ἐπὶ τοῖς
 ἄκροις καὶ κατιδὼν τὰς κώμας ἦκεν ἐλαύνων πρὸς
 τοὺς ὀπλίτας καὶ ἔλεγεν, Ἄφήσω ἦδη καταθεῖν τοὺς
 μὲν ἰκπέας εἰς τὸ πεδίον, τοὺς δὲ πελταστὰς ἐπὶ τὰς
 κώμας. ἀλλ' ἔπεσθε ὡς ἂν δύνησθε τάχιστα, ὅπως
 45 εἴαν τις ὑπιστῆται, ἀλέξησθε. ἀκούσας ταῦτα ὁ Μενο-
 φῶν κατέβη ἀπὸ τοῦ ἵππου. καὶ ὃς ἤρετο, Τί κατα-
 βαίνεις ἐπεὶ σπεύδειν δεῖ; Οἶδα, ἔφη, ὅτι οὐκ ἐμοῦ
 μόνου δέει· οἱ δ' ὀπλίται θᾶττον δραμοῦνται καὶ
 46 ἦδιον, εἴαν καὶ ἐγὼ πεζὸς ἡγῶμαι. μετὰ ταῦτα ᾤχετο,
 καὶ Τιμασίῳ μετ' αὐτοῦ ἔχων ἰκπέας ὡς τετταρά-

κοντα τῶν Ἑλλήνων. Ξενοφῶν δὲ παρηγγύησε τοὺς εἰς τριάκοντα ἔτη παριέναι ἀπὸ τῶν λόχων εὐζώνους. καὶ αὐτὸς μὲν ἐτρόχαζε τούτους ἔχων, Κλεάνωρ δ' ἤγειτο τῶν ἄλλων Ἑλλήνων. ἐπεὶ δ' ἐν ταῖς κώμαις 47 ἦσαν, Σεύθης ἔχων ὅσον τριάκοντα ἱππέας προσελάσας εἶπε, Τάδε δὴ, ὦ Ξενοφῶν, ἂ σὺ ἔλεγες· ἔχονται οἱ ἄνθρωποι· ἀλλὰ γὰρ ἔρημοι οἱ ἱππεῖς οἴχονται μοι ἄλλος ἄλλη διώκων, καὶ δέδοικα μὴ συστάντες ἀθρόοι που κακόν τι ἐργάσωνται οἱ πολέμοι. δεῖ δὲ καὶ ἐν ταῖς κώμαις καταμένειν τινὰς ἡμῶν· μεστὰι γὰρ εἰσιν ἀνθρώπων. Ἄλλ' ἐγὼ μὲν, ἔφη ὁ Ξενοφῶν, σὺν 48 οἷς ἔχω τὰ ἄκρα καταλήφομαι· σὺ δὲ Κλεάνωρα κέλευε διὰ τοῦ πεδίου παρατείνειν τὴν φάλαγγα παρὰ τὰς κώμας. ἐπεὶ δὲ ταῦτα ἐποίησαν, συνηλίσθησαν ἀνδράποδα μὲν ὡς χίλια, βόες δὲ δισχίλιοι, πρόβατα ἄλλα μύρια. τότε μὲν δὴ αὐτοῦ ἠλίσθησαν.

Τῇ δ' ὑστεραίᾳ κατακαύσας ὁ Σεύθης τὰς κώμας 1V. παντελῶς καὶ οἰκίαν οὐδεμίαν λιπῶν, ὅπως φόβον ἐνθελή καὶ τοῖς ἄλλοις οἷα πείσονται, ἂν μὴ πείθωνται, ἀπήγει πάλιν. καὶ τὴν μὲν λείαν ἀπέπεμψε διατίθεσθαι Ἡρακλείδην εἰς Πέρινθον, ὅπως ἂν μισθὸς γένοιτο τοῖς στρατιώταις· αὐτὸς δὲ καὶ οἱ Ἕλληνες ἐστρατοπεδεύοντο ἀνὰ τὸ Θυνῶν πεδίου. οἱ δ' ἐκλιπόντες ἔφρευγον εἰς τὰ ὄρη. ἦν δὲ χιῶν πολλή καὶ ψῦχος οὐ- 3 τως ὥστε τὸ ὕδωρ ὃ ἐφέροντο ἐπὶ δεῖκνον ἐπήγγυτο καὶ ὁ οἶνος ὃ ἐν τοῖς ἀγγείοις, καὶ τῶν Ἑλλήνων πολλῶν καὶ θῖνες ἀπεκῆοντο καὶ ᾧτα. καὶ τότε δῆλον 4 ἐγένετο οὐ ἔνεκα οἱ Θραῖκες τὰς ἀλωπεκῆς ἐπὶ ταῖς κεφαλαῖς φοροῦσι καὶ τοῖς ᾧσι, καὶ χιτῶνας οὐ μόνον περὶ τοῖς στέρνοις ἀλλὰ καὶ περὶ τοῖς μηροῖς, καὶ ζειρῶς μέγρι τῶν ποδῶν ἐπὶ τῶν ἵππων ἔχουσιν, ἀλλ' οὐ

- 5 *χλαμύδας*. ἀφίσις δὲ τῶν αἰχμαλώτων ὁ Σεύθης εἰς τὰ ὄρη ἔλεγεν ὅτι εἰ μὴ καταβήσονται οἰκήσοντες καὶ πείσονται, ὅτι κατακαύσει καὶ τοῦτων τὰς κόμας καὶ τὸν σίτον, καὶ ἀπολοῦνται τῷ λιμῷ. ἐκ τούτου κατέβαινον καὶ γυναῖκες καὶ παῖδες καὶ οἱ πρεσβύτεροι· οἱ δὲ νεώτεροι ἐν ταῖς ὑπὸ τὸ ὄρος κόμας
- 6 *ἠύλλιστο*. καὶ ὁ Σεύθης καταμαθὼν ἐκέλευσε τὸν *Ξενοφῶντα* τῶν ὀπλιτῶν τοὺς νεωτάτους λαβόντι συνεπισκέσθαι. καὶ ἀναστάντες τῆς νυκτὸς ἄμα τῆ ἡμέρᾳ παρήσαν εἰς τὰς κόμας. καὶ οἱ μὲν πλείστοι ἐξέφυρον· πλησίον γὰρ ἦν τὸ ὄρος· ὅσους δὲ ἔλαβι κατηκόντισεν ἀφειδῶς Σεύθης.
- 7 *Ἐπισθένης δ'* ἦν τις *Ὀλύμπιος παιδαγωγός*, ὃς ἰδὼν παῖδα καλὸν ἠβάσκοπτα ἄρτι πέλιτην ἔχοντα μέλλοντα ἀποθνήσκειν, προσθερμῶν *Ξενοφῶντι* ἐκέλευε βοηθῆσαι παιδί καλῷ. καὶ ὃς προσελθὼν τῷ Σεύθῃ δεῖται μὴ ἀποκτείνειν τὸν παῖδα, καὶ τοῦ *Ἐπισθένου* διηγρεῖται τὸν τρόπον, καὶ ὅτι λόγον ποτὲ συνελέξατο *Ἄσκα* οὐδὲν ἄλλο ἢ εἰ τινες εἰεν καλοί,
- 8 καὶ μετὰ τούτων ἦν ἀνῆρ ἀγαθός. ὁ δὲ Σεύθης ἤρετο, Ἴ καὶ ἐθέλοις ἄν, ὦ *Ἐπισθένης*, ὑπὲρ τούτου ἀποθανεῖν; ὁ δ' ὑπεραναιτίως τὸν τράχηλον, *Παι*,
- 10 ἔφη, εἰ κελεύει ὁ παῖς καὶ μέλλει χάριον εἰδέναί. ἐπῆρετο ὁ Σεύθης τὸν παῖδα εἰ παύσειεν αὐτὸν ἄντ' ἐκείνου. οὐκ εἶα ὁ παῖς, ἀλλ' ἐκέλευε μηδέτερον κατακαύσειν. ἔταυθθα ὁ *Ἐπισθένης* περιλαβὼν τὸν παῖδα εἶπεν, Ἰδοὺ σοι, ὦ Σεύθῃ, περὶ τοῦδε μοι διαμάχεσθαι.
- 11 οὐ γὰρ μεθήσω τὸν παῖδα. ὁ δὲ Σεύθης γελᾶν ταῦτα μὲν εἶπ· ἔδοξε δὲ αὐτῷ αὐτοῦ ἀύλισθῆναι, ἔτα μὴδ' ἐκ τούτων τῶν κομῶν οἱ ἐπὶ τοῦ ὄρους τρέφοντο καὶ αὐτοὺς μὲν ἐν τῷ πεδίῳ ὑποκαταβάς ἐσκήνου, ὁ δὲ *Ξε*

νοφῶν ἔχον τοὺς ἐπιλέκτους ἐν τῇ ὑπὸ τὸ ὄρος ἀνω-
τάτῳ κόμῃ, καὶ οἱ ἄλλοι Ἕλληνες ἐν τοῖς ὄρειοις κα-
λουμένοις Θραξί πλησίον κατεσκήνησαν.

Ἐκ τούτου ἡμέραι τ' οὐ πολλὰι διετρίβοντο καὶ οἱ 12
ἐκ τοῦ ὄρους Θραξικῆς καταβαίνοντες πρὸς τὸν Σεύθη
περὶ σπονδῶν καὶ ὁμήρων διεπραττόντο. καὶ ὁ Ξενο-
φῶν ἐλθὼν ἔλεγε τῷ Σεύθῃ ὅτι ἐν πονηροῖς τόποις
σκηνοῦεν καὶ πλησίον εἰεν οἱ πολέμιοι· ἠδῖόν τ' ἂν
ἔξω ἀλλέσθαι ἔφη ἐν ἐχυροῖς χωρίοις μᾶλλον ἢ ἐν
τοῖς στεγνοῖς, ὥστε ἀπολέσθαι. ὁ δὲ θαρραλεῖ ἐκέλευε
καὶ ἔδειξεν ὁμήρους παρόντας αὐτῶν. ἐδέοντο δὲ καὶ 13
αὐτοῦ Ξενοφῶντος καταβαίνοντές τινες τῶν ἐκ τοῦ
ὄρους συμπράξει σφίσι τὰς σπονδάς. ὁ δ' ἀμολόγει
καὶ θαρραλεῖ ἐκέλευε καὶ ἡγγυᾶτο μηδὲν αὐτοὺς κακὸν
πεῖσεσθαι πειδομένους Σεύθῃ. οἱ δ' ἄρα ταῦτ' ἔλε-
γον κατασκευῆς ἕνεκα.

Ταῦτα μὲν τῆς ἡμέρας ἐγένετο· εἰς δὲ τὴν ἐπιού- 14
σαν νύκτα ἐπιτίθενται ἐλθόντες ἐκ τοῦ ὄρους οἱ
Θυνοί. καὶ ἡγεμῶν μὲν ἦν ὁ δεσπότης ἐκάστης τῆς
οἰκίας· χαλεπὸν γὰρ ἦν ἄλλως τὰς οἰκίας σκότους
ὄντος ἀνευρίσκειν ἐν ταῖς κόμαις· καὶ γὰρ αἱ οἰκίαι
κύκλω περιεσταύρωντο μεγάλοις σταυροῖς τῶν προ-
βάτων ἕνεκα. ἐπεὶ δ' ἐγένοντο κατὰ τὰς θύρας ἐκά- 15
στου τοῦ οἰκήματος, οἱ μὲν εἰσηκόντιζον, οἱ δὲ τοῖς
σκυτάλοις ἐβαλλον, ἃ ἔχειν ἔφασαν ὡς ἀποκόφοντες
τῶν θυράτων τὰς λόγχας, οἱ δ' ἐνεπίμψασαν, καὶ
Ξενοφῶντα ὀνομασθεὶ καλοῦντες ἐξιόντα ἐκέλευον
ἀποθνήσκειν, ἢ αὐτοῦ ἔφασαν κατακαυθῆσεσθαι
αὐτόν. καὶ ἤδη τε διὰ τοῦ ὀρόφου ἐφαίνετο πῦρ, καὶ 16
ἐντεθωρακισμένοι οἱ περὶ τὸν Ξενοφῶντα ἐνδον ἦσαν
ἀσπίδας καὶ μαχαίρας καὶ κράνη ἔχοντες, καὶ Σιλανός

- Μακίστιος ἐτῶν ἤδη ὡς ὀκτωκαίδεκα σημαίνει τῆ
 σάλλιγγι· καὶ εὐθὺς ἐκπηδῶσιν ἐσπασμένοι τὰ ξίφη
 17 καὶ οἱ ἐκ τῶν ἄλλων σκηνωμάτων. οἱ δὲ Θυρᾶνες
 φεύγουσιν, ὥσπερ δὴ τρόπος ἦν αὐτοῖς, ὀπισθεν περι-
 βαλλόμενοι τὰς πέλας· καὶ αὐτῶν ὑπεραλλομένων τοὺς
 σταυροὺς ἐλήφθησάν τινες κρεμασθέντες ἐνεχομένον
 τῶν πελτῶν τοῖς σταυροῖς· οἱ δὲ καὶ ἀπέθανον ἀμαρ-
 τόντες τῶν ἐξόδων· οἱ δὲ Ἕλληνες ἐδίωκον ἔξω τῆς
 18 κώμης. τῶν δὲ Θυνῶν ὑποστραφέντες τινὲς ἐν τῷ
 σκότει τοὺς παρατρέχοντας παρ' οἰκίαν κατομένην
 ἠκόντιζον εἰς τὸ φῶς ἐκ τοῦ σκότους· καὶ ἔρωσαν
 Ἰερώνυμόν τε Εὐδοέα λοχαγὸν καὶ Θεογένην Λοκρὸν
 λοχαγόν· ἀπέθανε δὲ οὐδεὶς· κατεκαύθη μέντοι καὶ
 19 ἐσθῆς τιμῶν καὶ σκεύη. Σεύθης δὲ ἦκε βοηθῶν
 σὺν ἑπτὰ ἰκπεῦσι τοῖς πρώτοις καὶ τὸν σαλπικτήν
 ἔχων τὸν Θυρᾶκιον. καὶ ἐπέπερ ἦσθετο, ὅσον περ χρό-
 νου ἐβोधῆει, τοσοῦτον καὶ τὸ κέρως ἐφθέγγετο αὐτῷ·
 ὥστε καὶ τοῦτο φόβον συμπαρέσχε τοῖς πολεμίοις.
 ἐπεὶ δ' ἤλθεν, ἐδεξιούτό τε καὶ ἔλεγεν ὅτι οἴοιτο τε-
 θνεῶτας πολλοὺς εὐρήσειν.
- 20 Ἐκ τούτου ὁ Ξενοφῶν δεῖται τοὺς ὀμήρους τε
 αὐτῷ παραδοῦναι καὶ ἐπὶ τὸ ὄρος, εἰ βούλεται, συ-
 21 στρατεύεσθαι· εἰ δὲ μή, αὐτὸν εἶσαι. τῇ οὖν ὑστεραία
 παραδίδωσιν ὁ Σεύθης τοὺς ὀμήρους, πρεσβυτέρους
 ἄνδρας ἤδη, τοὺς κρατίστους, ὡς ἔφασαν, τῶν ὀρει-
 ῶν, καὶ αὐτὸς ἔρχεται σὺν τῇ δυνάμει. ἤδη δὲ εἶχε
 καὶ τριπλασίαν δύναμιν ὁ Σεύθης· ἐκ γὰρ τῶν Ὀδρυ-
 σῶν ἀκούοντες ἃ πράττει ὁ Σεύθης πολλοὶ κατέβαι-
 22 νον συστρατευσόμενοι. οἱ δὲ Θυνοὶ ἐπεὶ εἶδον ἀπὸ
 τοῦ ὄρους πολλοὺς μὲν ὀπίκτας, πολλοὺς δὲ πελτα-
 στάς, πολλοὺς δὲ ἰκπέας, καταβάντες ἰκέτεινον σπεί-

σασθαι, καὶ πάντα ὁμολόγουν ποιήσῃν καὶ πιστὰ λαμβάνειν ἐκέλευον. ὁ δὲ Σεύθης καλέσας τὸν Ξενοφῶντα ἐπεδείκνυεν ἃ λέγοιεν, καὶ οὐκ ἔφη σπείσασθαι, εἰ Ξενοφῶν βούλοιο τιμωρήσασθαι αὐτοὺς τῆς ἐπιθέσεως. ὁ δ' εἶπεν, Ἄλλ' ἔγωγε ἱκανὴν νομίζω καὶ 24 νῦν δίκην ἔχειν, εἰ οὗτοι, δοῦλοι ἔσονται ἀντ' ἐλευθέρων. συμβουλεύειν μέντοι ἔφη αὐτῷ τὸ λοιπὸν ὁμήρους λαμβάνειν τοὺς δυνατωτάτους κακόν τι ποιεῖν, τοὺς δὲ γέροντας οἴκοι ἑᾶν. οἱ μὲν οὖν ταύτη πάντες δὴ προσωμολόγουν.

Ἵπερβάλλουσι δὲ πρὸς τοὺς ὑπὲρ Βυζαντίου V. Θωρᾶκας εἰς τὸ Δέλτα καλούμενον· αὕτη δ' ἦν οὐκ ἐτι ἀρχὴ Μαισάδου, ἀλλὰ Τήρους τοῦ Οδρύσου [ἀρχαίου τινός]. καὶ ὁ Ἡρακλείδης ἐνταῦθα ἔχων τὴν τιμὴν 2 τῆς λείας παρῆν. καὶ Σεύθης ἐξαγαγὼν ζεύγη ἡμιονικὰ τρία, οὐ γὰρ ἦν πλείω, τὰ δ' ἄλλα βοεικὰ, καλέσας Ξενοφῶντα ἐκέλευε λαβεῖν, τὰ δὲ ἄλλα διανεμαίτοις στρατηγοῖς καὶ λοχαγοῖς. Ξενοφῶν δὲ εἶπεν, 3 Ἐμοὶ μὲν τοίνυν ἀρκεῖ καὶ αὐτίθι λαβεῖν· τούτοις δὲ τοῖς στρατηγοῖς δωροῦ οἱ σὺν ἐμοὶ ἠκολούθησαν καὶ λοχαγοῖς. καὶ τῶν ζευγῶν λαμβάνει ἐν μὲν Τιμασίῳ 4 ὁ Λαρδανεύς, ἐν δὲ Κλεάνωρ ὁ Ὀρχομένιος, ἐν δὲ Φροννίσκος ὁ Ἀχαιός· τὰ δὲ βοεικὰ ζεύγη τοῖς λοχαγοῖς κατεμερίσθη. τὸν δὲ μισθὸν ἀποδιδῶσιν ἐξεληλυθότος ἤδη τοῦ μηνὸς εἴκοσι μόνον ἡμερῶν· ὁ γὰρ Ἡρακλείδης ἔλεγεν ὅτι οὐ πλείον ἐμπολήσαι. ὁ οὖν 5 Ξενοφῶν ἀχθεσθεὶς εἶπεν ἐπομόσας, Δοκεῖ μοι, ἂν Ἡρακλείδη, οὐχ ὡς δεῖ κήδεσθαι Σεύθου· εἰ γὰρ ἐκήδου, ἤκες ἂν φέρων πλήρη τὸν μισθὸν καὶ προσδανεισάμενος, εἰ μὴ ἄλλως ἐδύνα, καὶ ἀποδόμενος τὰ σαντοῦ ἱμάτια.

- 6 Ἐντεῦθεν ὁ Ἡρακλείδης ἤχθίσθη τε καὶ ἔδεισε
 μὴ ἐκ τῆς Σεύθου φίλης ἐκβληθείη, καὶ ὅ,τι ἐδύνατο
 ἀπὸ ταύτης τῆς ἡμέρας Ξενοφῶντα διεβάλλε πρὸς
 7 Σεύθην. οἱ μὲν δὴ στρατιώται Ξενοφῶντι ἐνεκάλουν
 ὅτι οὐκ εἶχον τὸν μισθόν· Σεύθης δὲ ἤχθετο αὐτῷ
 8 ὅτι ἐντόνως τοῖς στρατιώταις ἀπήγει τὸν μισθόν. καὶ
 τίως μὲν αἱ ἐμείνητο ὡς ἐπειδὴν ἐπὶ θάλατταν ἀπέλ-
 θη, παραδώσει αὐτῷ Βισάνθην καὶ Γάνος καὶ Νέον
 τείχος· ἀπὸ δὲ τούτου τοῦ χρόνου οὐδενὸς ἔτι τού-
 των ἐμείνητο. ὁ γὰρ Ἡρακλείδης καὶ τούτο διεβε-
 βλήκει ὡς οὐκ ἀσφαλὲς εἶη τείχη παραδιδόναι ἀνδρὶ
 δυναμὴν ἔχοντι.
- 9 Ἐκ τούτου ὁ μὲν Ξενοφῶν ἐβουλεύετο τί χρῆ
 ποιεῖν περὶ τοῦ ἔτι ἄνω στρατεύεσθαι· ὁ δ' Ἡρακλεί-
 δης εἰσαγαγὼν τοὺς ἄλλους στρατηγούς πρὸς Σεύθην
 λέγειν τε ἐκέλευεν αὐτούς ὅτι οὐδὲν ἂν ἦττον σφείς
 ἀγάγοιεν τὴν στρατίαν ἢ Ξενοφῶν, τὸν τε μισθοὶ
 ὑπισχνεῖτο αὐτοῖς ἐντὸς ὀλίγων ἡμερῶν ἐκπλεων παρ-
 ἔσεσθαι δυοῖν μηνῶν, καὶ συστρατεύεσθαι ἐκέλευε.
- 10 καὶ ὁ Τιμασίων εἶπεν, Ἐγὼ μὲν τοίνυν οὐδ' ἂν πέντε
 μηνῶν μισθὸς μέλλῃ εἶναι στρατευσαίμην ἂν ἄνευ
 Ξενοφῶντος. καὶ ὁ Φρυνίσκος καὶ ὁ Κλεάνωρ συνα-
 11 μολόγουν τῷ Τιμασίωνι. ἐντεῦθεν ὁ Σεύθης ἐλοι-
 δόρει τὸν Ἡρακλείδην ὅτι οὐ παρεκάλει καὶ Ξενο-
 φῶντα. ἐκ δὲ τούτου παρακαλοῦσιν αὐτὸν μόνον.
 ὁ δὲ γνοὺς τοῦ Ἡρακλείδου τὴν πανουργίαν ὅτι βού-
 λοιτο αὐτὸν διαβάλλειν πρὸς τοὺς ἄλλους στρατηγούς,
 παρέρχεται λαβῶν τοὺς τε στρατηγούς πάντας καὶ
 12 τοὺς λοχαγούς. καὶ ἐπεὶ πάντες ἐπέισθησαν, συνε-
 στρατεύοντο καὶ ἀφικνοῦνται ἐν δεξιᾷ ἔχοντες τὸν
 Πόντον διὰ τῶν Μελινοφάγων καλουμένων Θρακῶν

εἰς τὸν Σαλμυδησσόν. ἐνθα τῶν εἰς τὸν Πόντον πλεουσῶν νεῶν πολλὰι δέκλουσι καὶ ἐκπίπτουσι· τέ-
 ναγος γάρ ἐστιν ἐπὶ πάμπολυ τῆς θαλάττης. καὶ οἱ 13
 Θοράκες οἱ κατὰ ταῦτα οἰκοῦντες στήλας ὀρισαμένοι τὰ
 καθ' αὐτοὺς ἐκπίπτοντα ἕκαστοι λήξονται· τέως δὲ
 ἔλεγον πρὶν ὀρισασθαι ἀρπάζοντας πολλοὺς ὑπ' ἄλ-
 λήλων ἀποδνήσκειν. ἐνταῦθα ἠύρισκοντο πολλὰι 14
 μὲν κλίνας, πολλὰ δὲ κιβώτια, πολλὰ δὲ βίβλοι γε-
 γραμμέναι, καὶ ἄλλα πολλὰ ὅσα ἐν ξυλίνους τεύχεσι
 ναύκληροὶ ἄγουσιν. ἐντεῦθεν ταῦτα καταστρεψάμε-
 νοὶ ἀπῆσαν πάλιν. ἐνθα δὲ Σεύθης εἶχε στρατεύμα 15
 ἤδη πλέον τοῦ Ἑλληνικοῦ· ἐκ τε γὰρ Ὀδρουσῶν πολὺ
 ἔτι πλείους καταβεβήκεσαν καὶ οἱ αἰεὶ πειθόμενοι συν-
 στρατεύοντο. κατηυλλίσθησαν δ' ἐν τῷ πεδίῳ τῷ ὑπὲρ
 Σηλυβρίας ὅσον τριάκοντα σταδίους ἀπέχοντες τῆς
 θαλάττης. καὶ μισθὸς μὲν οὐδεὶς πω ἐφαίνετο· πρὸς 16
 δὲ τὸν Ξενοφῶντα οἷ τε στρατιῶται παρχαλέπως εἶχον
 ὅ τε Σεύθης οὐκέτι οἰκείως διέκειτο, ἀλλ' ὁπότε συγγε-
 νέσθαι αὐτῷ βουλόμενος ἔλθοι, πολλὰ ἤδη ἀσχολίαι
 ἐφαίνοντο.

Ἐν τούτῳ τῷ χρόνῳ σχεδὸν ἤδη δύο μηνῶν ὄν- VI.
 των ἀφικνεῖται Χαρμίνος τε ὁ Λάκων καὶ Πολύνικος
 παρὰ Θίβρωνος, καὶ λέγουσιν ὅτι Λακεδαιμονίοις δο-
 κεῖ στρατεύεσθαι ἐπὶ Τισσαφέρην, καὶ Θίβρων ἐκ-
 πέπλευκεν ὡς πολεμήσων, καὶ δεῖται ταύτης τῆς στρα-
 τιᾶς καὶ λέγει ὅτι δαρκεῖνός ἐκάστῳ ἔσται μισθὸς τοῦ
 μηνός, καὶ τοῖς λοχαγοῖς διμοιρία, τοῖς δὲ στρατηγοῖς
 τετραμοιρία. ἐπεὶ δ' ἦλθον οἱ Λακεδαιμόνιοι, εὐθύς 2
 ὁ Ἡρακλείδης πυθόμενος ὅτι ἐπὶ τὸ στρατεύμα ἦκουσι
 λέγει τῷ Σεύθῃ ὅτι κάλλιστον γενένηται· οἱ μὲν γὰρ
 Λακεδαιμόνιοι δέονται τοῦ στρατεύματος, σὺ δὲ οὐκέτι

- δεῖ· ἀποδιδούς δὲ τὸ στράτευμα χαριεῖ αὐτοῖς, σὲ δὲ
 οὐκέτι ἀπαιτήσουσι τὸν μισθόν, ἀλλ' ἀπαλλάξονται
 3 ἐκ τῆς χώρας. ἀκούσας ταῦτα ὁ Σεύθης κελεύει παρ-
 ἄγειν· καὶ ἐπεὶ εἶπον ὅτι ἐπὶ τὸ στράτευμα ἤκουσιν,
 ἔλεγεν ὅτι τὸ στράτευμα ἀποδίδωσι, φίλος τε καὶ συμ-
 μαχος εἶναι βούλεται, καλεῖ τε αὐτούς ἐπὶ ξένια· καὶ
 ἐξένιξε μεγαλοπρεπῶς. Ξενοφῶντα δὲ οὐκ ἐκάλε,
 4 οὐδὲ τῶν ἄλλων στρατηγῶν οὐδένα. ἐρωτῶντων δὲ
 τῶν Λακεδαιμονίων τις ἀνὴρ εἶη Ξενοφῶν ἀπεκρίνατο
 ὅτι τὰ μὲν ἄλλα εἶη οὐ κακός, φιλοστρατιώτης δέ· καὶ
 διὰ τοῦτο χεῖρόν ἐστιν αὐτῷ. καὶ οἱ εἶπον, Ἄλλ' ἢ
 θυμαγωγεῖ ὁ ἀνὴρ τοὺς ἄνδρας; καὶ ὁ Ἡρακλείδης,
 5 Πάνυ μὲν οὖν, ἔφη. Ἄρ' οὖν, ἔφασαν, μὴ καὶ ἡμῶν
 ἐναντιώσεται τῆς ἀπαγωγῆς; Ἄλλ' ἦν ὑμεῖς, ἔφη ὁ
 Ἡρακλείδης, συλλέξαντες αὐτούς ὑπόσχησθε τὸν μι-
 σθόν, ὀλίγον ἐκείνῳ προσχόντες ἀποδραμοῦνται σὺν
 6 ὑμῖν. Πῶς οὖν ἂν, ἔφασαν, ἡμῶν συλλεγεῖται; Ἀύριον
 ὑμᾶς, ἔφη ὁ Ἡρακλείδης, πρὸ ἄξιμεν πρὸς αὐτούς·
 καὶ οἶδα, ἔφη, ὅτι ἐπειδὴν ὑμᾶς ἴδωσιν, ἄσμενοι συν-
 δραμοῦνται. αὕτη μὲν ἡ ἡμέρα οὕτως ἔληξε.
- 7 Τῇ δ' ὕστερα αἰ ἄγουσιν ἐπὶ τὸ στράτευμα τοὺς
 Λάκωνας Σεύθης τε καὶ Ἡρακλείδης, καὶ συλλέγεται
 ἡ στρατιά. τῶ δὲ Λάκωνε ἐλεγέτην ὅτι Λακεδαίμο-
 νίοις δοκεῖ πολεμεῖν Τισσαφέρνει τῷ ὑμᾶς ἀδική-
 σαντι· ἦν οὖν ἔητε σὺν ἡμῖν, τόν τε ἐχθρόν τιμα-
 ρήσεσθε καὶ θαρεικὸν ἕκαστος οἴσει τοῦ μηνὸς ὑμῶν,
 λοχαγὸς δὲ τὸ διπλοῦν, στρατηγὸς δὲ τὸ τετραπλοῦν.
 8 καὶ οἱ στρατιῶται ἄσμενοί τε ἤκουσαν καὶ εὐθύς ἀνι-
 σταται τις τῶν Ἀρκάδων τοῦ Ξενοφῶντος κατηγο-
 ρήσων. παρῆν δὲ καὶ Σεύθης βουλόμενος εἶδέναι τὴν
 παραχθήσεται, καὶ ἐν ἐπηκόῳ εἰστήκει ἔχων ἐρμηνείαν·

συνίει δὲ καὶ αὐτὸς ἑλληνιστὶ τὰ πλεῖστα. ἔνθα δὴ ὁ λέγει ὁ Ἀρκάς, Ἄλλ' ἡμεῖς μὲν, ὦ Λακεδαιμόνιοι, καὶ πάλαι ἂν ἤμεν παρ' ὑμῖν, εἰ μὴ Ξενοφῶν ἡμᾶς δεῦρο πείσας ἀπήγαγεν, ἔνθα δὴ ἡμεῖς μὲν τὸν δεινὸν χειμῶνα στρατευόμενοι καὶ νύκτα καὶ ἡμέραν οὐδὲν πεπαύμεθα· ὁ δὲ τοὺς ἡμετέρους πόρους ἔχει· καὶ Σεύθης ἐκείνον μὲν ἰδίᾳ πεπλούτικεν, ἡμᾶς δὲ ἀποστερεῖ τὸν μισθόν· ὥστε ὃ γε πρῶτος λέγων ἐγὼ μὲν 10 εἰ τοῦτον ἰδοίμι καταλευσθέντα καὶ δόντα δίκην ἂν ἡμᾶς περιέλκε, καὶ τὸν μισθὸν ἂν μοι δοκῶ ἔχειν καὶ οὐδὲν ἐπὶ τοῖς πεπονημένοις ἄχθεσθαι. μετὰ τοῦτον ἄλλος ἀνέστη ὁμοίως καὶ ἄλλος. ἐκ δὲ τούτου Ξενοφῶν ἔλεξεν ὧδε.

Ἄλλὰ πάντα μὲν ἄρα ἀνθρώπων ὄντα προσδοκᾶν 11 δεῖ, ὁπότε γε καὶ ἐγὼ νῦν ὑφ' ὑμῶν αἰτίας ἔχω ἐν ᾧ πλεῖστην προθυμίαν ἔμαντῶ γε δοκῶ συνειδέναι περὶ ὑμᾶς παρεσχημένος. ἀπετραπόμην μὲν γε ἤδη οἰκαδε ἀρμημένος, οὐ μὰ τὸν Δία οὔτοι πνυθανόμενος ὑμᾶς εὐ πράττειν, ἀλλὰ μᾶλλον ἀκούων ἐν ἀπόροις εἶναι ὡς ἀφελήσων εἴ τι δυναίμην. ἐπεὶ δὲ ἦλθον, Σεύθου 12 τουτουὶ πολλοὺς ἀγγέλους πρὸς ἐμὲ πέμποντος καὶ πολλὰ ὑπισχνουμένου μοι, εἰ κείσαιμι ὑμᾶς πρὸς αὐτὸν ἔλθειν, τοῦτο μὲν οὐκ ἐπεχείρησα ποιεῖν, ὡς αὐτοὶ ὑμεῖς ἐπίστασθε. ἦγον δὲ ὅθεν ὦμην τάχιστ' ἂν ὑμᾶς εἰς τὴν Ἀσίαν διαβῆναι. ταῦτα γὰρ καὶ βέλτεστα ἐνόμιζον ὑμῖν εἶναι καὶ ὑμᾶς ἦδειν βουλομένους. ἐπεὶ 13 δ' Ἀριστάρχος ἔλθων σὺν τριήρεσιν ἐκώλυε διαπλεῖν ἡμᾶς, ἐκ τούτου, ὅπερ εἰκὸς δῆπου ἦν, συνέλεξα ὑμᾶς, ὅπως βουλευσαίμεθα ὅ,τι χρὴ ποιεῖν. οὐκοῦν ὑμεῖς 14 ἀκούοντες μὲν Ἀριστάρχου ἐπιτάττοντος ὑμῖν εἰς Χερρόνησον πορεύεσθαι, ἀκούοντες δὲ Σεύθου κείθον-

- τος ἑαυτῷ συστρατεύεσθαι, πάντες μὲν ἐλέγετε τὸν
 Σεύθῃ ἴεναι, πάντες δ' ἐψηφίσασθε ταῦτα. τί οὖν
 ἐγὼ ἐνταῦθα ἠδίκησα ἀγαγὼν ὑμᾶς ἐνθα πᾶσιν ὑμῖν
 15 ἐδόκει; ἐπεὶ γε μὴν ψεύδεσθαι ἤρξατο Σεύθῃς περὶ
 τοῦ μισθοῦ, εἰ μὲν ἐπαινω αὐτόν, δικαίως ἂν με καὶ
 αἰτιῶσθε καὶ μισοῖτε· εἰ δὲ πρόσθετεν αὐτῷ πάντων
 μάλιστα φίλος ὢν νῦν πάντων διαφορωτάτος εἰμι,
 πῶς ἂν ἐτι δικαίως ὑμᾶς αἰρούμενος ἀντὶ Σεύθου ὑφ'
 ὑμῶν αἰτίαν ἔχοιμι περὶ ὧν πρὸς τοῦτον διαφέρομαι;
 16 ἀλλ' εἰποι' ἂν ὅτι ἔξεστι καὶ τὰ ὑμέτερα ἔχοντα παρὰ
 Σεύθου τεχνάζειν. οὐκοῦν δῆλον τοῦτό γε ἔστιν, εἰπερ
 ἔμοι ἐτέλει τι Σεύθῃς, οὐχ οὕτως ἐτέλει δῆπου ὡς ὢν
 τε ἔμοι δοιή στέροιτο καὶ ἄλλα ὑμῖν ἀποτίσειεν, ἀλλ'
 οἶμαι, εἰ ἐδίδου, ἐπὶ τοῦτῳ ἂν ἐδίδου ὅπως ἔμοι δοῦς
 17 μείον μὴ ἀποδοίῃ ὑμῖν τὸ πλεον. εἰ τοῖνυν οὕτως
 ἔχειν οἴεσθε, ἔξεστιν ὑμῖν αὐτίκα μάλα ματαίαν ταύ-
 την τὴν πράξιν ἀμφοτέροις ἡμῖν ποιῆσαι, ἐὰν πράτ-
 τητε αὐτὸν τὰ χρήματα. δῆλον γὰρ ὅτι Σεύθῃς, εἰ ἐγὼ
 τι παρ' αὐτοῦ, ἀπαιτήσει με, καὶ ἀπαιτήσει μένοι
 δικαίως, ἐὰν μὴ βεβαιῶ τὴν πράξιν αὐτῷ ἐφ' ἣ ἔδω-
 18 ροδόκουν. ἀλλὰ πολλοῦ μοι δοκῶ δεῖν τὰ ὑμέτερα
 ἔχειν· ὀμνύω γὰρ ὑμῖν θεοὺς πάντας καὶ πάσας μὴδ'
 ἃ ἔμοι ἰδίᾳ ὑπέσχετο Σεύθῃς ἔχειν· πάρεστι δὲ καὶ
 19 αὐτὸς καὶ ἀκούων σύννοιδέ μοι εἰ ἐπινοκῶ· ἵνα δὲ
 μᾶλλον θαυμάσητε, συννεπόμνυμι μὴδὲ ἃ οἱ ἄλλοι
 στρατηγοὶ ἔλαβον εἰληφέναι, μὴ τοῖνυν μὴδὲ ὅσα τῶν
 20 λοχαγῶν ἔνοι. καὶ τί δὴ ταῦτ' ἐποιοῦν; ᾤμεν, ἄν-
 δρες, ὅσῳ μᾶλλον συμφέροιμι τοῦτῳ τὴν τότε πενίαν,
 τοσοῦτῳ μᾶλλον αὐτὸν φίλον ποιήσεσθαι, ὅποτε δυ-
 νασθείῃ. ἐγὼ δὲ ἅμα τε αὐτὸν ὀρώ εὐ πράττοντα καὶ
 21 γινώσκω δὴ αὐτοῦ τὴν γνώμην. εἰποι δὴ τις αἰ,

οὐκουν αἰσχύνει οὕτω μῶρως ἑξαπατῶμενος; ναὶ μὰ
Δία ἤσχυνόμεν μέντοι, εἰ ὑπὸ πολεμίου γε ὄντος ἑξη-
 πατήθην· φίλω δὲ ὄντι ἑξαπατᾶν αἰσχίον μοι δοκεῖ
 εἶναι ἢ ἑξαπατᾶσθαι. ἐπεὶ εἰ γε πρὸς φίλους ἐστὶ φυ- 22
 λακῆ, πᾶσαν οἶδα ἡμᾶς φυλαξαμένους ὡς μὴ παρα-
 σχεῖν τούτῳ πρόφασιν δικαίαν μὴ ἀποδιδόναι ἡμῖν ἃ
 ὑπέσχετο· οὔτε γὰρ ἠδικήσαμεν τοῦτον οὐδὲν οὔτε
 κατεβλακεύσαμεν τὰ τούτου οὐδὲ μὴν κατεδειλιάσα-
 μεν οὐδὲν ἐφ' ὅ,τι ἡμᾶς οὗτος παρεκάλεσεν. ἀλλὰ, 23
 φαίητε ἄν, ἔδει τὰ ἐνέχυρα τότε λαβεῖν, ὡς μὴδ' εἰ
 ἐβούλετο ἐδύνατο ἑξαπατᾶν. πρὸς ταῦτα δὴ ἀκούσατε
 ἃ ἐγὼ οὐκ ἄν ποτε εἶπον τούτου ἐναντίον, εἰ μὴ μοι
 παντάπασιν ἀγνώμονες ἐδοκεῖτε εἶναι ἢ λίαν εἰς ἐμὲ
 ἀχάριστοι. ἀναμνήσθητε γὰρ ἐν ποίοις τισὶ πράγμα- 24
 σιν ὄντες ἐτυγχάνετε, ἐξ ὧν ὑμᾶς ἐγὼ ἀνήγαγον πρὸς
Σεύθην. οὐκ εἰς μὲν Πέρινθον, εἰ προσῆτε τῇ πό-
 λει, Ἀρίσταρχος ὑμᾶς ὁ Λακεδαιμόνιος οὐκ εἶα εἰσιέ-
 ναι ἀποκλείσας τὰς πύλας, ὑπαίθριοι δ' ἔξω ἐστρα-
 τοπεδεύετε, μέσος δὲ χειμῶν ἦν, ἀγορᾷ δὲ ἐχρησθε
 σπάνια μὲν ὀρῶντες τὰ ἄνια, σπάνια δ' ἔχοντες ὅτων
 ἀνοῖσθε, ἀνάγκη δὲ ἦν μένειν ἐπὶ *Θράκης*· τριήρεις 25
 γὰρ ἐφορμουῦσαι ἐκώλυον διαπλεῖν· εἰ δὲ μένοι τις,
 ἐν πολεμίᾳ εἶναι, ἐνθα πολλοὶ μὲν ἱππεῖς ἦσαν ἐναν-
 τίοι, πολλοὶ δὲ πελτασταί, ἡμῖν δὲ ὀπλιτικὸν μὲν ἦν 26
 ὃ ἀθροοὶ μὲν ἰόντες ἐπὶ τὰς κώμας ἴσως ἂν ἐδυνάμεθα
 σίτον λαμβάνειν οὐδὲν τι ἀφθονον, ὅτῳ δὲ διακοντες
 ἄν ἢ ἀνδράποδα ἢ πρόβατα καταλαμβάνομεν οὐκ ἦν
 ἡμῖν· οὔτε γὰρ ἱππικὸν οὔτε πελταστικὸν ἔτι ἐγὼ συν-
 εστηγὸς κατέλαβον παρ' ὑμῖν. εἰ οὖν ἐν τοιαύτῃ 27
 ἀνάγκῃ ὄντων ὑμῶν μὴδ' ὄντιναοῦν μισθὸν προσαι-
 τήσας *Σεύθην* σύμμαχον ὑμῖν προσέλαβον, ἔχοντα καὶ

- ἰππέας καὶ πελταστὰς ὧν ὑμεῖς προσεδείσθε, ἢ κακῶς*
28 *ἂν ἐδόκουν ὑμῖν βεβουλεῦσθαι πρὸ ὑμῶν; τούτων*
γὰρ δῆπου κοινωνήσαντες καὶ σίτον ἀφθονώτερον ἐν
ταῖς κώμαις ἠύρισκετε διὰ τὸ ἀναγκάζεσθαι τοὺς Θρα-
κας κατὰ σπουδὴν μᾶλλον φεύγειν, καὶ προβάτων καὶ
29 *ἀνδραπόδων μᾶλλον μετέσχετε. καὶ πολέμιον οὐκέτι*
οὐδένα ἐωρῶμεν ἐπειδὴ τὸ ἰππικὸν ἡμῖν προσεγένετο·
τέως δὲ θαρραλέως ἡμῖν ἐφείποντο οἱ πολέμιοι καὶ
ἰππικῷ καὶ πελταστικῷ κωλύοντες μηθαμῆ κατ' ὀλί-
γους ἀποσκεδαννυμένους τὰ ἐπιτήδεια ἀφθονώτερα
30 *ἡμᾶς πορίζεσθαι. εἰ δὲ δὴ ὁ συμπαρέχων ὑμῖν ταύτην*
τὴν ἀσφάλειαν μὴ πάνυ πολὺν μισθὸν προσετέλει τῆς
ἀσφαλείας, τοῦτο δὴ τὸ σχέτλιον πάθημα καὶ διὰ τοῦτο
31 *οὐδαμῆ ὀλεσθε χρῆναι ζῶντα ἐμὲ ἀνεῖναι; νῦν δὲ δὴ*
πῶς ἀπέφεσθε; οὐ διαχειμάσαντες μὲν ἐν ἀφθόνοισ
τοῖς ἐπιτηθείοις, περιττὸν δ' ἔχοντες τοῦτο εἰ τι ἐλά-
βετε παρὰ Σεύθου; τὰ γὰρ τῶν πολεμίων ἐδαπανᾶτε.
καὶ ταῦτα πράττοντες οὔτε ἄνδρας ἐπεΐδετε ὑμῶν αὐ-
32 *τῶν ἀποθανόντας οὔτε ζῶντας ἀπεβάλατε. εἰ δέ τι*
καλὸν πρὸς τοὺς ἐν τῇ Ἀσίᾳ βαρβάρους ἐπέπρακτο
ὑμῖν, οὐ κάκεινο σῶν ἔχετε καὶ πρὸς ἐκείνοις νῦν
ἄλλην εὐκλειαν προσειλήφατε καὶ τοὺς ἐν τῇ Εὐρώπῃ
Θρακας ἐφ' οὓς ἐστρατεύσασθε κρατήσαντες; ἐγὼ μὲν
ὑμᾶς φημι δικαίως ἂν ὧν ἐμοὶ χαλεπαίνετε τούτων
33 *τοῖς θεοῖς χάριν εἰδέναι ὡς ἀγαθῶν. καὶ τὰ μὲν δὴ*
ὑμέτερα τοιαῦτα. ἄγετε δὴ πρὸς θεῶν καὶ τὰ ἐμὰ
σκέψασθε ὡς ἔχει. ἐγὼ γὰρ ὅτε μὲν πρότερον ἀπῆρα
οἶκαδε, ἔχων μὲν ἔπαινον πολὺν πρὸς ὑμῶν ἀπεπο-
ρευόμην, ἔχων δὲ δι' ὑμᾶς καὶ ὑπὸ τῶν ἄλλων Ἑλλή-
νων εὐκλειαν. ἐπιστευόμην δὲ ὑπὸ Λακεδαιμονίων·
34 *οὐ γὰρ ἂν με ἐπεμπον πάλιν πρὸς ὑμᾶς. νῦν δὲ ἀπέφ-*

χομαι πρὸς μὲν Λακεδαιμονίους ὑφ' ὑμῶν διαβεβλη-
 μένος, Σεύθῃ δὲ ἀπήχθημένος ὑπὲρ ὑμῶν, ὃν ἠλίπισον
 εὖ ποιήσας μεθ' ὑμῶν ἀποστροφὴν καὶ ἔμοι καλὴν καὶ
 παισίῳ, εἰ γένοιτο, καταθήσεσθαι. ὑμεῖς δ', ὑπὲρ 35
 ὧν ἐγὼ ἀπήχθημαί τε πλεῖστα καὶ ταῦτα πολὺ κρείττο-
 σιν ἔμαυτοῦ, πραγματευόμενός τε οὐδὲ νῦν πῶ πε-
 παυμαι ὅ,τι δύναμαι ἀγαθὸν ὑμῖν, τοιαύτην ἔχετε
 γνώμην περὶ ἔμοῦ. ἀλλ' ἔχετε μὲν με οὔτε φεύγοντα 36
 λαβόντες οὔτε ἀποδιδράσκοντα· ἦν δὲ ποιήσητε ἂ λέ-
 γετε, ἴστε ὅτι ἄνδρα κατακεκονότες ἔσεσθε πολλὰ μὲν
 δὴ πρὸ ὑμῶν ἀγρυπνήσαντα, πολλὰ δὲ σὺν ὑμῖν πο-
 νήσαντα καὶ κινδυνεύσαντα καὶ ἐν τῷ μέρει καὶ παρὰ
 τὸ μέρος, θεῶν δ' ἴλεων ὄντων καὶ τρόπαια βαρβά-
 ρων πολλὰ δὴ σὺν ὑμῖν στησάμενον, ὅπως δὲ γε μη-
 δεὺ τῶν Ἑλλήνων πολέμιοι γένοισθε, πᾶν ὅσον ἐγὼ
 ἐδυνάμην πρὸς ὑμᾶς διατεινόμενον. καὶ γὰρ οὖν νῦν 37
 ὑμῖν ἔξεστιν ἀνεπιλήπτως πορεύεσθαι ὅπῃ ἂν ἔλησθε
 καὶ κατὰ γῆν καὶ κατὰ θάλατταν. ὑμεῖς δέ, ὅτε πολλή
 ὑμῖν εὐπορία φαίνεται, καὶ πλεῖτε ἐνθα δὴ ἐπεθυ-
 μεῖτε πάλαι, δέονται τε ὑμῶν οἱ μέγιστον θινάμενοι,
 μισθὸς δὲ φαίνεται, ἡγεμόνες δὲ ἦκουσι Λακεδαιμό-
 νιοι οἱ κράτιστοι νομιζόμενοι εἶναι, νῦν δὴ καιρὸς
 ὑμῖν δοκεῖ εἶναι ὡς τάχιστα ἐμὲ κατακτανεῖν; οὐ μὴν 38
 ὅτε γε ἐν τοῖς ἀπόροις ἤμεν, ᾧ πάντων μνημονικώ-
 τατοι, ἀλλὰ καὶ πατέρα ἐμὲ ἐκαλεῖτε καὶ αἰεὶ ὡς εὐεργέ-
 του μεμνήσεσθαι ὑπισχνεῖσθε. οὐ μέντοι ἀγνώμονες
 οὐδὲ οὐτοί εἰσιν οἱ νῦν ἦκοντες ἐφ' ὑμᾶς· ὥστε, ὡς
 ἐγὼ οἶμαι, οὐδὲ τούτοις δοκεῖτε βελτίους εἶναι τοιού-
 τοι ὄντες περὶ ἐμέ. ταῦτ' εἰπὼν ἐπαύσατο.

Χαρμίνος δὲ ὁ Λακεδαιμόνιος ἀναστὰς εἶπεν, 39
 Οὐ τὼ σιῶ, ἀλλ' ἔμοι μέντοι οὐ δικαίως δοκεῖτε

- τῷ ἀνδρὶ τούτῳ χαλεπαίνειν· ἔγω γὰρ καὶ αὐτὸς
 αὐτῷ μαρτυρῆσαι. Σεύθης γὰρ ἐρωτῶντος ἐμοῦ καὶ
 Πολυνίκου περὶ Ξενοφῶντος τίς ἀνὴρ εἶη ἄλλο μὲν
 οὐδὲν εἶχε μέμψασθαι, ἄγαν δὲ φιλοστρατιώτην ἔφη
 αὐτὸν εἶναι· διὸ καὶ χεῖρον αὐτῷ εἶναι πρὸς ἡμῶν τε
 40 τῶν Λακεδαιμονίων καὶ πρὸς αὐτοῦ. ἀναστὰς ἐπὶ
 τούτῳ Εὐρύλοχος Λουσιάτης Ἀρκὰς εἶπε, Καὶ δοκεῖ
 γέ μοι, ἄνδρες Λακεδαιμόνιοι, τοῦτο ὑμᾶς πρῶτον
 ἡμῶν στρατηγῆσαι, παρὰ Σεύθου ἡμῖν τὸν μισθὸν
 ἀνακρᾶξαι ἢ ἐκόντος ἢ ἄκοντος, καὶ μὴ πρότερον ἡμᾶς
 41 ἀπαγαγεῖν. Πολυκράτης δὲ Ἀθηναῖος εἶπεν ἐνετὸς
 ὑπὸ Ξενοφῶντος, Ὅρω γε μὴν, ἔφη, ὦ ἄνδρες, καὶ
 Ἡρακλείδην ἐνταῦθα παρόντα, ὃς παραλαβὼν τὰ χρή-
 ματα ἃ ἡμεῖς ἐποιήσαμεν, ταῦτα ἀποδόμενος οὔτε
 Σεύθῃ ἀπέδωκεν οὔτε ἡμῖν τὰ γιγνόμενα, ἀλλ' αὐτὸς
 κλέψας πέπαται. ἦν οὖν σωφρονῶμεν, ἐξόμεθα αὐ-
 τοῦ· οὐ γὰρ δὴ οὗτός γε, ἔφη, Θορᾶξ ἐστίν, ἀλλ' Ἑλ-
 λην ὢν Ἑλληνας ἀδικεῖ.
- 42 Ταῦτα ἀκούσας ὁ Ἡρακλείδης μάλα ἐξεπλάγη
 καὶ προσελθὼν τῷ Σεύθῃ λέγει, Ἡμεῖς ἦν σωφρονῶ-
 μεν, ἄπιμεν ἐντεῦθεν ἐκ τῆς τούτων ἐπικρατείας καὶ
 ἀναβάντες ἐπὶ τοὺς ἵππους ᾤχοντο ἀπελαύνοντες εἰς
 43 τὸ ἑαυτῶν στρατόπεδον. καὶ ἐντεῦθεν Σεύθης πέμπει
 Ἀβροξέλεμν τὸν ἑαυτοῦ ἐρμηνεῖα πρὸς Ξενοφῶντα καὶ
 κελεύει αὐτὸν καταμεῖναι παρ' ἑαυτῷ ἔχοντα χιλλούς
 ὀπλίτας, καὶ ὑπισχνεῖται αὐτῷ ἀποδώσειν τὰ τε χωρία
 τὰ ἐπὶ θαλάττῃ καὶ τᾶλλα ἃ ὑπέσχετο. καὶ ἐν ἀποφ-
 ρήτῳ ποιησάμενος λέγει ὅτι ἀκήκοε Πολυνίκου ὡς εἰ
 ὑποχείριος ἐστὶ Λακεδαιμονίους, σαφῶς ἀποθανοῖτο
 44 ὑπὸ Θίβρωνος. ἐπέστελλον δὲ ταῦτα καὶ ἄλλοι πολλοὶ
 τῷ Ξενοφῶντι ὡς διαβεβλημένος εἶη καὶ φυλάττεσθαι

δέοι. ὁ δὲ ἀκούων ταῦτα δύο ἱερεῖα λαβῶν ἐθύετο τῷ
 Διὶ τῷ βασιλεὶ πότερά οἱ λαβῶν καὶ ἄμεινον εἴη μένειν
 παρὰ Σεύθῃ ἐφ' οἷς Σεύθῃς λέγει ἢ ἀπιέναι δὴν τῷ
 στρατεύματι. ἀναιρεῖ αὐτῷ ἀπιέναι.

Ἐντεῦθεν Σεύθῃς μὲν ἀπεστρατοπεδεύσατο προ-VII.
 σωτέρω· οἱ δὲ Ἕλληνες ἐσκήνησαν εἰς κόμας ὅθεν
 ἐμελλον πλεῖστα ἐπισιτισάμενοι ἐπὶ θάλατταν ἦξεν.
 αἱ δὲ κῶμαι αὐταὶ ἦσαν δεδομένα ὑπὸ Σεύθου Μη-
 δοσάδη. ὁρῶν οὖν ὁ Μηδοσάδης δαπανώμενα τὰ 2
 ἑαυτοῦ ἐν ταῖς κόμαις ὑπὸ τῶν Ἑλλήνων χαλεπῶς
 ἔφερε· καὶ λαβῶν ἄνδρα Ὀδρύσην δυνατάτατον τῶν
 ἄνωθεν καταβεβηκότων καὶ ἱππέας ὅσον τριάκοντα
 ἔρχεται καὶ προκαλεῖται Ξενοφῶντα ἐκ τοῦ Ἑλληνικοῦ
 στρατεύματος. καὶ ὃς λαβῶν τινος τῶν λοχαγῶν καὶ
 ἄλλους τῶν ἐπιτηδείων προσέρχεται. ἔνθα δὴ λέγει 3
 Μηδοσάδης, Ἄδικεῖτε, ὦ Ξενοφῶν, τὰς ἡμετέρας κώ-
 μας πορθοῦντες. προλέγομεν οὖν ὑμῖν, ἐγὼ τε ὑπὲρ
 Σεύθου καὶ ὅδε ἀνὴρ παρὰ Μηδόκου ἦκων τοῦ ἄνω
 βασιλέως, ἀπιέναι ἐκ τῆς χώρας· εἰ δὲ μὴ, οὐκ ἐπι-
 τρέφομεν ὑμῖν, ἀλλ' ἐὰν ποιῆτε κακῶς τὴν ἡμετέραν
 χώραν, ὡς πολεμῖους ἀλεξόμεθα.

Ὁ δὲ Ξενοφῶν ἀκούσας ταῦτα εἶπεν, Ἄλλὰ σοὶ 4
 μὲν τοιαῦτα λέγοντι καὶ ἀποκρίνασθαι χαλεπὸν· τού-
 του δ' ἔνεκα τοῦ νεανίσκου λέξω, ἵν' εἰδῆ οἷός τε ὑμεῖς
 ἔστε καὶ οἰοὶ ἡμεῖς. ἡμεῖς μὲν γάρ, ἔφη, πρὶν ὑμῖν 5
 φίλοι γενέσθαι ἐπορευόμεθα διὰ ταύτης τῆς χώρας
 ὅποι ἐβουλόμεθα, ἦν μὲν ἐθέλοισιν πορθοῦντες, ἦν
 δ' ἐθέλοισιν κἀόντες, καὶ σὺ ὅποτε πρὸς ἡμᾶς ἔλθοις 6
 πρεσβέων, ἠύλλξου τότε παρ' ἡμῖν οὐδένα φοβού-
 μενος τῶν πολεμῶν· ὑμεῖς δὲ οὐκ ἦτε εἰς τήνδε τὴν
 χώραν, ἢ εἰ ποτε ἔλθοιτε, ὡς ἐν κρείττωνων χώρα

- 7 ἠύλξεσθε ἐγκεχαλινωμένοις τοῖς ἵπποις. ἐπεὶ δὲ ἡμῖν φίλοι ἐγένεσθε καὶ δι' ἡμᾶς σὺν θεοῖς ἔχετε τήνδε τὴν χώραν, νῦν δὴ ἐξελαύνετε ἡμᾶς ἐκ τῆσδε τῆς χώρας ἢν παρ' ἡμῶν ἔχόντων κατὰ κράτος παρελάβετε· ὡς γὰρ αὐτὸς οἶσθα, οἱ πολέμοι οὐχ ἱκανοὶ ἦσαν ἡμᾶς
- 8 ἐξελαύνειν. καὶ οὐχ ὅπως δῶρα δοὺς καὶ εὖ ποιήσας ἀνθ' ὧν εὖ ἔπαθες ἀξιολὲς ἡμᾶς ἀποπέμψασθαι, ἀλλ' ἀποπορευομένους ἡμᾶς οὐδ' ἐναυλισθῆναι ὅσον δύ-
- 9 νασαὶ ἐπιτρέψεις. καὶ ταῦτα λέγων οὔτε θεοὺς αἰσχύνει οὔτε τόνδε τὸν ἄνδρα, ὃς νῦν μὲν σε ὄρα πλουτοῦντα, πρὶν δὲ ἡμῖν φίλον γενέσθαι ἀπὸ ληστείας
- 10 τὸν βίον ἔχοντα, ὡς αὐτὸς ἔφησθα. ἀτὰρ τί καὶ πρὸς ἐμὲ λέγεις ταῦτα; ἔφη· οὐ γὰρ ἔγωγ' ἐτι ἄρχω, ἀλλὰ Λακεδαιμόνιοι, οἷς ὑμεῖς παρεδώκατε τὸ στράτευμα ἀπαγαγεῖν οὐδὲν ἐμὲ παρακαλέσαντες, ᾧ θαυμαστότατοι, ὅπως ὥσπερ ἀπηχθανόμην αὐτοῖς ὅτε πρὸς ὑμᾶς ἦγον, οὕτω καὶ χαρισάμην νῦν ἀποδιδούς.
- 11 Ἐπεὶ ταῦτα ἤκουσεν ὁ Ὀδρύσης, εἶπεν, Ἐγὼ μὲν, ᾧ Μηδόσαδες, κατὰ τῆς γῆς καταδύομαι ὑπὸ τῆς αἰσχύνης ἀκούων ταῦτα. καὶ εἰ μὲν πρόσθεν ἠπιστάμην, οὐδ' ἂν συνηκολούθησά σοι· καὶ νῦν ἄπειμι. οὐδὲ γὰρ ἂν Μηδοκός με ὁ βασιλεὺς ἐπαινοίη, εἰ ἔξε
- 12 λαύνοιμι τοὺς εὐεργέτας. ταῦτ' εἰπὼν ἀναβὰς ἐπὶ τὸν ἵππον ἀπήλαυσε καὶ σὺν αὐτῷ οἱ ἄλλοι ἱππεῖς πλὴν τεττάρων ἤ πέντε. ὁ δὲ Μηδοσάδης, ἐλύπει γὰρ αὐτὸν ἢ χώρα πορθομένη, ἐκέλευε τὸν Ξενοφῶντα
- 13 καλέσαι τῷ Λακεδαιμονίῳ. καὶ ὃς λαβὼν τοὺς ἐπιτηδαιοτάτους προσῆλθε τῷ Χαρμίνῳ καὶ Πολύνικῳ καὶ ἔλεξεν ὅτι καλεῖ αὐτοὺς Μηδοσάδης προσρῶν ἄπερ
- 14 αὐτῷ, ἀπιέναι ἐκ τῆς χώρας. οἶμαι ἂν οὖν, ἔφη, ὑμᾶς ἀπολαβεῖν τῇ στρατιᾷ τὸν ὀφειλόμενον μισθόν, εἰ

εἶποιτε ὅτι δεδῆται ὑμῶν ἡ στρατιὰ συναναπράξει τὸν μισθὸν ἢ παρ' ἐκόντος ἢ παρ' ἄκοντος Σεύθου· καὶ ὅτι τούτων τυχόντες προθύμως ἂν συνέπεσθαι ὑμῖν φάσι· καὶ ὅτι δίκαια ὑμῖν δοκοῦσι λέγειν· καὶ ὅτι ὑπέσχεσθε αὐτοῖς τότε ἀπιέναι ὅταν τὰ δίκαια ἔχωσιν οἱ στρατιῶται. ἀκούσαντες οἱ Λάκωνες ταῦτα 15 ἔφασαν ἔρξεν καὶ ἄλλα ὅποια ἂν δύνωνται κράτιστα· καὶ εὐθύς ἐπορεύοντο ἔχοντες πάντας τοὺς ἐπικαιρίους. ἔλθῶν δὲ ἔλεξε Χαρμῖνος, *Εἰ μὲν σὺ τι ἔχεις, ὦ Μηδόσαδες, πρὸς ἡμᾶς λέγειν, εἰ δὲ μή, ἡμεῖς πρὸς σὲ ἔχομεν.* ὁ δὲ Μηδοσάδης μάλα δὴ ὑφαιμένως, *Ἄλλ' 16 ἐγὼ μὲν λέγω, ἔφη, καὶ Σεύθης ταῦτάς ὅτι ἀξιούμεν τοὺς φίλους ἡμῖν γεγεννημένους μὴ κακῶς πάσχειν ὑφ' ὑμῶν. ὅτι γὰρ ἂν τούτους κακῶς ποιήτε ἡμᾶς ἤδη ποιεῖτε· ἡμέτεροι γάρ εἰσιν.* Ἡμεῖς τοίνυν, ἔφασαν 17 οἱ Λάκωνες, ἀπιοίμεν ἂν ὁπότε τὸν μισθὸν ἔχοιεν οἱ ταῦτα ὑμῖν καταπράξαντες· εἰ δὲ μή, ἐρχόμεθα μὲν καὶ νῦν βοηθήσοιτες τούτοις καὶ τιμωρησόμενοι ἄνδρας οἷ τούτους παρὰ τοὺς ὄρκους ἠδίκησαν. ἦν δὲ δὴ καὶ ὑμεῖς τοιοῦτοι ἦτε, ἐνθένδε ἀρξόμεθα τὰ δίκαια λαμβάνειν. ὁ δὲ Ξενοφῶν εἶπεν, *Ἐθέλοιτε δ' ἂν τού- 18 τοις, ὦ Μηδόσαδες, ἐπιτρέψαι, ἐπειδὴ φίλους ἔφατε εἶναι ὑμῖν, ἐν ᾗ τῇ χώρᾳ ἐσμέν, ὁπότερ' ἂν ψηφίσωνται, εἰδ' ὑμᾶς προσήμεν ἐκ τῆς χώρας ἀπιέναι εἰδ' ἡμᾶς;* ὁ δὲ ταῦτα μὲν οὐκ ἔφη· ἐκέλευε δὲ μάλιστα 19 μὲν αὐτῶ τῶ Λάκωνε ἐλθεῖν παρὰ Σεύθην περὶ τοῦ μισθοῦ, καὶ οἰεσθαι ἂν Σεύθην πείσαι· εἰ δὲ μή, Ξενοφῶντα σὺν αὐτῷ πέμπειν, καὶ συμπράξειν ὑπισχνεῖτο. ἐδαίτο δὲ τὰς κόμας μὴ κείν.

Ἐντεῦθεν πέμπουσι Ξενοφῶντα καὶ σὺν αὐτῷ οἷ 20 ἐδόκουν ἐπιτηδείατατοι εἶναι. ὁ δὲ ἔλθῶν λέγει πρὸς

Σεύθη, Οὐδὲν ἀπαιτήσω, ὡς Σεύθη, πάρειμι, ἀλλὰ
 21 διδάξω, ἦν δύνωμαι, ὡς οὐ δικαίως μοι ἠχθέσθης ὅτι
 ὑπὲρ τῶν στρατιωτῶν ἀπήτουν σε προθύμως ἢ ὑπέ-
 σχου αὐτοῖς· σοὶ γὰρ ἔργα οὐχ ἦττον ἐνόμιζον σύμφο-
 22 ρον εἶναι ἀποδοῦναι ἢ ἐκείνοις ἀπολαβεῖν. πρῶτον
 μὲν γὰρ οἶδα μετὰ τοὺς θεοὺς εἰς τὸ φανερόν σε τού-
 τους καταστήσαντας, ἐπεὶ γε βασιλεία σε ἐποίησαν πολ-
 λῆς χάρας καὶ πολλῶν ἀνθρώπων· ὥστε οὐχ οἶόν τέ
 σοὶ λανθάνειν οὔτε ἦν τι καλὸν οὔτε ἦν τι αἰσχρὸν
 23 ποιήσης. τοιοῦτῳ δὲ ὄντι ἀνδρὶ μέγα μὲν μοι ἐδόκει
 εἶναι μὴ δοκεῖν ἀχαρίστως ἀποπέμψασθαι ἀνδρας εὐ-
 εργέτας, μέγιστὸν δὲ εὐ ἀκούειν ὑπὸ ἑξακισχιλίων ἀνθρώ-
 πων, τὸ δὲ μέγιστον μηδαμῶς ἄπιστον σαυτὸν κατα-
 24 στῆσαι ὅ,τι λέγοις. ὄρω γὰρ τῶν μὲν ἀπίστων ματαίους
 καὶ ἀδυνατούς καὶ ἀτίμους τοὺς λόγους πλανωμένους·
 οἱ δ' ἂν φανεροὶ ὡσιν ἀλήθειαν ἀσκοῦντες, τούτων
 οἱ λόγοι, ἦν τι δέωνται, οὐδὲν μείον δύνανται ἀνί-
 τεσθαι ἢ ἄλλων ἢ βία· ἦν τέ τινος σφραρονίζειν βού-
 λωνται, γινώσκω τὰς τούτων ἀπειλὰς οὐχ ἦττον σφ-
 ραρονιζούσας ἢ ἄλλων τὸ ἦδη κολάζειν· ἦν τέ τῷ τι
 ὑπισχνῶνται οἱ τοιοῦτοι ἄνδρες, οὐδὲν μείον διαπράτ-
 25 τονται ἢ ἄλλοι παραχρηῖμα διδόντες. ἀναμνήσθητι δὲ
 καὶ σὺ τί προτελέσας ἡμῖν συμμαχούς ἡμᾶς ἔλαβες.
 οἶσθ' ὅτι οὐδέν· ἀλλὰ πιστευθεὶς ἀληθεύσειν ἢ ἔλε-
 γες ἐπήρας τοσοῦτους ἀνθρώπους συστρατεύεσθαι τε
 καὶ κατεργάσασθαι σοὶ ἀρχὴν οὐ τριάκοντα μόνον
 ἀξίαν ταλάντων, ὅσα οἴονται δεῖν οὔτοι νῦν ἀπολα-
 26 βεῖν, ἀλλὰ πολλαπλασίον. οὐκοῦν τοῦτο μὲν πρῶ-
 τον τὸ πιστεύεσθαι σε τὸ καὶ τὴν βασιλείαν σοὶ
 κατεργασάμενον τούτων τῶν χρημάτων πιπράσκει-
 27 ται. ἴθι δὴ ἀναμνήσθητι πῶς μέγα ἡγοῦ τότε κα-

ταπραῖξαι ἂ νῦν καταστρεφάμενος ἔχεις. ἐγὼ μὲν
 εὖ οἶδ' ὅτι ἠϋξω ἂν τὰ νῦν πεπραγμένα μᾶλλον
 σοι καταπραχθῆναι ἢ πολλαπλάσια τούτων τῶν χρη-
 μάτων γενέσθαι. ἐμοὶ τὸν μείζον βλάβος καὶ αἰ- 28
 σχιον δοκεῖ εἶναι τὸ ταῦτα νῦν μὴ κατασχεῖν ἢ τότε
 μὴ λαβεῖν, ὅσπερ χαλεπώτερον ἐκ πλουσίον πένητα
 γενέσθαι ἢ ἀρχὴν μὴ πλουτῆσαι, καὶ ὅσφ λυπηρότε-
 ρον ἐκ βασιλέως ἰδιώτην φανῆναι ἢ ἀρχὴν μὴ βασιλευ-
 σαι. οὐκοῦν ἐπίστασαι μὲν ὅτι οἱ νῦν σοι ὑπήκοοι 29
 γενόμενοι οὐ φιλλὰ τῇ σῇ ἐπέσθησαν ὑπὸ σοῦ ἄρχε-
 σθαι ἀλλ' ἀνάγκη, καὶ ὅτι ἐπιχειροῖεν ἂν πάλιν ἐλευ-
 θεροὶ γίνεσθαι, εἰ μὴ τις αὐτοὺς φόβος κατέχει. 30
 ποτέρως οὖν οἶει μᾶλλον ἂν φοβείσθαι τε αὐτοὺς καὶ
 σωφρονεῖν τὰ πρὸς σέ, εἰ ὀρῶέν σοι τοὺς στρατιώτας
 οὕτω διακειμένους ὡς νῦν τε μένοντας ἂν, εἰ σὺ κε-
 λεύοις, αὐτίς τ' ἂν ταχὺ ἐλθόντας, εἰ δέοι, ἄλλους τε
 τούτων περὶ σοῦ ἀκούοντας πολλὰ ἀγαθὰ ταχὺ ἂν σοι
 ὁπότε βούλοιο παραγενέσθαι, ἢ εἰ καταδοξάσειαν μῆτ'
 ἂν ἄλλους σοι ἐλθεῖν δι' ἀπιστίαν ἐκ τῶν νῦν γεγενη-
 μένων τούτους τε αὐτοῖς εὐνουστέρους εἶναι ἢ σοί; 31
 σοι, ἀλλὰ προστατῶν ἀπορία. οὐκοῦν νῦν καὶ τοῦτο
 κίνδυνος μὴ λάβωσι προστατάς αὐτῶν τινὰς τούτων
 οἷ νομίζουσιν ὑπὸ σοῦ ἀδικεῖσθαι, ἢ καὶ τούτων
 κρείττονας τοὺς Λακεδαιμονίους, ἐὰν οἱ μὲν στρατιῶ-
 ται ὑπισχνῶνται προθυμότερον αὐτοῖς συστρατεύσε-
 σθαι, ἂν τὰ παρὰ σοῦ νῦν ἀναπράξωσιν, οἱ δὲ Λακε-
 δαιμόνιοι διὰ τὸ δεῖσθαι τῆς στρατιᾶς συναινέσωσιν
 αὐτοῖς ταῦτα. ὅτι γε μὴν οἱ νῦν ὑπὸ σοὶ Θραῖκες γενό- 32
 μενοι πολὺ ἂν προθυμότερον ἴοιεν ἐπὶ σε ἢ σὺν σοι
 οὐκ ἄδηλον· σοῦ μὲν γὰρ κρατοῦντος δουλεία ὑπάρχει

- 33 αὐτοῖς, κρατουμένου δέ σου ἐλευθερία. εἰ δὲ καὶ τῆς
 χώρας προνοεῖσθαι ἤδη τι δεῖ ὡς σῆς οὔσης, ποτέρως
 ἂν οἶσι ἀπαθῆ κακῶν μᾶλλον αὐτὴν εἶναι, εἰ οὗτοι οἱ
 στρατιῶται ἀπολαβόντες ἂ ἐγκαλοῦσιν εἰρήνην κατα-
 λιπόντες οἰχοῦντο, ἢ εἰ οὗτοί τε μένοιεν ὡς ἐν πολεμίᾳ
 σὺ τε ἄλλους πειρᾶο πλείονας τούτων ἔχων ἀντιστρα-
 34 τοπεδεύεσθαι δεομένους τῶν ἐπιτηδείων; ἀργύριον
 δὲ ποτέρως ἂν πλέον ἀναλωθείη, εἰ τούτους τὸ ὀφει-
 λόμενον ἀποδοθείη, ἢ εἰ ταῦτά τε ὀφείλοιο ἄλλους τε
 35 κρείττονας τούτων δέοι σε μισθοῦσθαι; ἀλλὰ γὰρ
 Ἡρακλείδῃ, ὡς πρὸς ἐμὲ ἐδήλου, πάμπολυ δοκεῖ τοῦτο
 τὸ ἀργύριον εἶναι. ἢ μὴν πολὺ γέ ἐστιν ἕλαττον νῦν
 σοι καὶ λαβεῖν τοῦτο καὶ ἀποδοῦναι ἢ πρὶν ἡμᾶς ἐλ-
 36 θεῖν πρὸς σὲ δέκατον τούτου μέρος. οὐ γὰρ ἀριθμὸς
 ἐστὶν ὁ ὀφίλων τὸ πολὺ καὶ τὸ ὀλίγον, ἀλλ' ἡ δύναμις
 τοῦ τε ἀποδιδόντος καὶ τοῦ λαμβάνοντος. σοὶ δὲ νῦν
 ἢ κατ' ἐνιαυτὸν πρόσοδος πλείων ἐσται ἢ ἐμπροσθεν
 37 τὰ παρόντα πάντα ἂ ἐκέκτησο. ἐγὼ μὲν, ὃ Σεύδη,
 ταῦτα ὡς φίλον ὄντος σου προνοοῦμην, ὅπως σὺ τε
 ἄξιος δοκίης εἶναι ἂν οἱ θεοὶ σοὶ ἔδωκαν ἀγαθῶν
 38 ἐγὼ τε μὴ διαφθαρείην ἐν τῇ στρατιᾷ. εὐ γὰρ ἴσθι
 ὅτι νῦν ἐγὼ οὔτ' ἂν ἐχθρὸν βουλόμενος κακῶς ποιῆ-
 σαι θνηθείην σὺν ταύτῃ τῇ στρατιᾷ οὔτ' ἂν εἰ σοὶ
 πάλιν βουλοίμην βοηθῆσαι, ἱκανὸς ἂν γενοίμην. οὔτω
 39 γὰρ πρὸς με ἡ στρατιὰ διάκειται. καίτοι αὐτόν σε
 μάρτυρα σὺν θεοῖς εἰδόσι ποιοῦμαι ὅτι οὔτε ἔχω παρὰ
 σοῦ ἐπι τοῖς στρατιώταις οὐδὲν οὔτε ἤτησα πάποτε εἰς
 τὸ ἴδιον τὰ ἐκείνων οὔτε ἂ ὑπέσχου μοι ἀπήτησα·
 40 ὄμνημι δέ σοι μηδὲ ἀποδιδόντος δέξασθαι ἂν, εἰ μὴ
 καὶ οἱ στρατιῶται ἐμελλον τὰ ἑαυτῶν συναπολαμβά-
 νειν. αἰσχρὸν γὰρ ἦν τὰ μὲν ἐμὰ διαπεπραῆχθαι, τὰ

δ' ἐκείνων περιδεῖν ἐμὲ κακῶς ἔχοντα ἄλλως τε καὶ
 τιμώμενον ὑπ' ἐκείνων. καίτοι Ἡρακλείδῃ γε λῆρος 41
 πάντα δοκεῖ εἶναι πρὸς τὸ ἀργύριον ἔχειν ἐκ παντὸς
 τρόπου· ἐγὼ δέ, ὦ Σεύθῃ, οὐδὲν νομίζω ἀνδρὶ ἄλλως
 τε καὶ ἄρχοντι κάλλιον εἶναι κτῆμα οὐδὲ λαμπρότερον
 ἀρετῆς καὶ δικαιοσύνης καὶ γενναιότητος. ὁ γὰρ ταῦτα 42
 ἔχων πλουτεῖ μὲν ὄντων φίλων πολλῶν, πλουτεῖ δὲ
 καὶ ἄλλων βουλομένων γενέσθαι, καὶ εὖ μὲν πράττων
 ἔχει τοὺς συνησθησομένους, ἐὰν δέ τι σφαλῆ, οὐ σπα-
 νίξει τῶν βοηθησόντων. ἀλλὰ γὰρ εἰ μήτε ἐκ τῶν 43
 ἔργων κατέμαθες ὅτι σοι ἐκ τῆς ψυχῆς φίλος ἦν,
 μήτε ἐκ τῶν ἐμῶν λόγων δύνασαι τοῦτο γινῶναι, ἀλλὰ
 τοὺς τῶν στρατιωτῶν λόγους πάντως κατανόησον·
 παρῆσθα γὰρ καὶ ἤκουες ἅ ἔλεγον οἱ φέγειν ἐμὲ
 βουλόμενοι. κατηγοροῦν γὰρ μου πρὸς Λακεδαιμο- 44
 νίους ὡς σὲ περὶ πλείονος ποιοίμην ἢ Λακεδαιμονίους,
 αὐτοὶ δ' ἐνεκάλουν ἐμοὶ ὡς μᾶλλον μέλοι μοι ὅπως τὰ
 σὰ καλῶς ἔχοι ἢ ὅπως τὰ ἑαυτῶν· ἔφασαν δέ με καὶ
 δῶρα ἔχειν παρὰ σοῦ. καίτοι τὰ δῶρα ταῦτα πότερον 45
 οἶει αὐτοὺς κακόνοιάν τινα ἐνιδόντας μοι πρὸς σὲ αἰ-
 τιᾶσθαί με ἔχειν παρὰ σοῦ ἢ προθυμίαν πολλὴν περὶ
 σὲ κατανοήσαντας; ἐγὼ μὲν οἶμαι πάντας ἀνθρώπους 46
 νομίζειν εὖνοιαν δεῖν ἀποκεισθαι τούτῳ παρ' οὐ ἂν
 δῶρά τις λαμβάνῃ. σὺ δὲ πρὶν μὲν ὑπηρετῆσαι τί σοι
 ἐμὲ ἐδέξω ἠδέως καὶ ὄμμασι καὶ φωνῇ καὶ ξενίοις
 καὶ ὅσα ἔσοιτο ὑπισχνόμενος οὐκ ἐνεπίπλαστο· ἐπεὶ
 δὲ κατέπραξας ἅ ἐβούλου καὶ γεγένησαι ὅσον ἐγὼ
 ἐδυνάμην μέγιστος, νῦν οὕτω με ἄτιμον ὄντα ἐν τοῖς
 στρατιωταῖς τολμᾶς περιορᾶν; ἀλλὰ μὴν ὅτι σοι δόξει 47
 ἀποδοῦναι πιστεύω καὶ τὸν χρόνον διδάξειν σε καὶ
 αὐτόν γέ σε οὐχὶ ἀνέξεσθαι τοὺς σοὶ προεμένους

ἐνεργεσίαν ὀρῶντά σοι ἐγκαλοῦντας. δεόμαι οὖν σου, ὅταν ἀποδιδῶς, προθυμεισθαι ἐμὲ παρὰ τοῖς στρατιώταις τοιοῦτον ποιῆσαι οἷόν περ καὶ παρέλαβες.

- 48 Ἀκούσας ταῦτα ὁ Σεύθης κατηράσατο τῷ αἰτίῳ τοῦ μὴ κάλαι ἀποδεδῶσθαι τὸν μισθόν· καὶ πάντες Ἡρακλείδην τοῦτον ὑπᾶπτευσαν εἶναι· ἐγὼ γάρ, ἔφη,
- 49 οὔτε διανοήθην πάποτε ἀποστερηῆσαι ἀποδώσω τε. ἐντεῦθεν κάλιω εἶπεν ὁ Ξενοφῶν, Ἐπεὶ τοίνυν διανοεῖ ἀποδιδόναι, νῦν ἐγὼ σου δεόμαι δι' ἐμοῦ ἀποδοῦναι, καὶ μὴ περιθεῖν με διὰ σὲ ἀνομοίως ἔχοντα ἐν τῇ στρα-
- 50 τῷ νῦν τε καὶ ὅτε πρὸς σὲ ἀφικόμεθα. ὁ δ' εἶπεν, Ἄλλ' οὔτ' ἐν τοῖς στρατιώταις ἔσει δι' ἐμὲ ἀτιμότερος ἂν τε μένης παρ' ἐμοὶ χίλους μόνους ὀπίστας ἔχων,
- 51 ἐγὼ σοὶ τὰ τε χωρία ἀποδώσω καὶ τᾶλλα ἃ ὑπεσχομην. ὁ δὲ κάλιω εἶπε, Ταῦτα μὲν ἔχειν οὕτως οὐχ οἷόν τε· ἀπόπεμπε δὲ ἡμᾶς. Καὶ μὴν, ἔφη ὁ Σεύθης, καὶ ἀσφαλῆστερόν γε σοὶ οἶδα ὄν παρ' ἐμοὶ μένειν ἢ ἀπέ-
- 52 ναι. ὁ δὲ κάλιω εἶπεν, Ἀλλὰ τὴν μὲν σὴν πρόνοιαν ἐπαινῶ· ἐμοὶ δὲ μένειν οὐχ οἷόν τε· ὅπου δ' ἂν ἐγὼ ἐντιμότερος ᾶ, νόμιζε καὶ σοὶ τοῦτο ἀγαθὸν ἔσεσθαι.
- 53 ἐντεῦθεν λέγει Σεύθης, Ἀργύριον μὲν οὐκ ἔχω ἀλλ' ἢ μικρόν τι, καὶ τοῦτό σοι δίδωμι, τάλαντον· βοῦς δὲ ἑξακοσίους καὶ πρόβατα εἰς τετρακισχίλια καὶ ἀνδράποδα εἰς εἴκοσι καὶ ἑκατόν. ταῦτα λαβὼν καὶ τοὺς τῶν ἀδικησάντων σε ὀμήρους προσλαβὼν ἄπιθι. γε-
- 54 λάσας ὁ Ξενοφῶν εἶπεν, Ἦν οὖν μὴ ἐξικνηῖται ταῦτ' εἰς τὸν μισθόν, τίνας τάλαντον φήσω ἔχειν; ἂρ' οὐκ, ἐπειδὴ καὶ ἐπικίνδυνόν μοι ἐστίν, ἀπιόντά γε ἄμεινον φυλάττεσθαι πέτρους; ἤκουες δὲ τὰς ἀπειλάς. τότε μὲν δὴ αὐτοῦ ἔμεινε.
- 55 Τῇ δ' ὕστερα μὲν ἀπέδωκε τε αὐτοῖς ἃ ὑπέσχετο

καὶ τοὺς ἐλῶντας συνέπεμψεν. οἱ δὲ στρατιῶται
 τέως μὲν ἔλεγον ὡς ὁ Ξενοφῶν οἰχοῖτο ὡς Σεύ-
 θην οἰκήσαν καὶ ἂν ὑπέσχετο αὐτῷ ληψόμενος·
 ἐπεὶ δὲ εἶδον, ἤσθησαν καὶ προσέθεον. Ξενο- 56
 φῶν δ' ἐπεὶ εἶδε Χαρμῖνόν τε καὶ Πολύνικον,
 Ταῦτα, ἔφη, σέσωται δι' ὑμᾶς τῆ στρατιᾶ καὶ πα-
 ραδίδωμι αὐτὰ ἐγὼ ὑμῖν· ὑμεῖς δὲ διαθήμενοι διά-
 δοτε τῆ στρατιᾶ. οἱ μὲν οὖν παραλαβόντες καὶ λα-
 φυροπόλας καταστήσαντες ἐπώλον, καὶ πολλὴν εἶχον
 αἰτίαν. Ξενοφῶν δὲ οὐ προσῆει, ἀλλὰ φανερός ἦν 57
 οἴκαδε παρασκευαζόμενος· οὐ γάρ πω ψῆφος αὐτῷ
 ἐπήκτο Ἀθήνησι περὶ φυγῆς. προσελθόντες δὲ αὐτῷ
 οἱ ἐπιτήδειοι ἐν τῷ στρατοπέδῳ ἐδέοντο μὴ ἀπελθεῖν
 πρὶν ἀπαράγοι τὸ στρατεύμα καὶ Θίβρωνι παραδοίῃ.

Ἐντεῦθεν διέπλευσαν εἰς Λάμφακον, καὶ ἀπαντᾷ VIII.
 τῷ Ξενοφῶντι Εὐκλείδης μάντις Φλιάσιος ὁ Κλεαγόρου
 υἱὸς τοῦ τὰ ἐνύπνια ἐν Λυκείῳ γεγραφότος. οὗτος
 συνήδετο τῷ Ξενοφῶντι ὅτι ἐσέσωτο, καὶ ἠρώτα αὐ-
 τὸν πόσον χρυσίον ἔχει. ὁ δ' αὐτῷ ἐπομόσας εἶπεν 2
 ἢ μὴν ἐσεσθαι μηδὲ ἐφόδιον ἱκανὸν οἴκαδε ἀπίοντι,
 εἰ μὴ ἀπόδοιτο τὸν ἵππον καὶ ἂν ἄμφ' αὐτὸν εἶχεν. ὁ
 δ' αὐτῷ οὐκ ἐπίστευεν. ἐπεὶ δ' ἐπεμψαν Λαμφακηνοὶ 3
 ξένια τῷ Ξενοφῶντι καὶ ἔθυσεν τῷ Ἀπόλλωνι, παρεστή-
 σατο τὸν Εὐκλείδην· ἰδὼν δὲ τὰ λεγὰ ὁ Εὐκλείδης
 εἶπεν ὅτι πείθοιτο αὐτῷ μὴ εἶναι χρήματα. Ἄλλ' οἶδα,
 ἔφη, ὅτι κἂν μέλλῃ ποτὲ ἐσεσθαι, φαίνεται τι ἐμπό-
 διον, ἂν μὴδὲν ἄλλο, σὺ σαντῷ. συνωμολόγει ταῦτα
 ὁ Ξενοφῶν. ὁ δὲ εἶπεν, Ἐμπόδιος γάρ σοι ὁ Ζεὺς ὁ 4
 μειλίχιός ἐστι, καὶ ἐπήρετο εἰ ἤδη θύσειεν, ὥσπερ
 οἴκοι, ἔφη, εἰώθειν ἐγὼ ὑμῖν θύεσθαι καὶ ὀλο-
 καυτεῖν. ὁ δ' οὐκ ἔφη ἐξ ὅτου ἀπεδήμησε τεθυκέναι

·τούτω τῷ θεῷ. συνεβούλευσεν οὖν αὐτῷ θύεσθαι
 5 καθὰ εἰώθει, καὶ ἔφη συνοίσειν ἐπὶ τὸ βέλτιον. τῇ
 δὲ ὕστεραίᾳ ὁ Ξενοφῶν προελθὼν εἰς Ὀφρύνιον
 ἐθύετο καὶ ὠλοκαύτει χολίρους τῷ πατρίῳ νόμῳ, καὶ
 6 ἐκαλλιέρει. καὶ ταύτῃ τῇ ἡμέρᾳ ἀφικνεῖται Βίων καὶ
 Ναυσικλείδης χρήματα δάσοντες τῷ στρατεύματι,
 καὶ ξενοῦνται τῷ Ξενοφῶντι καὶ ἵππου ὃν ἐν Λαμ-
 ψάκῳ ἀπέδοτο πεντήκοντα δαρεικῶν, ὑποπτεύου-
 τες αὐτὸν δι' ἔνδειαν πεπρακέναι, ὅτι ἤκουον αὐτὸν
 ἤδεσθαι τῷ ἵππῳ, λυσάμενοι ἀπέδοσαν καὶ τὴν τιμὴν
 οὐκ ἤθελον ἀπολαβεῖν.

7 Ἐντεῦθεν ἐπορεύοντο διὰ τῆς Τρωάδος, καὶ ὑπερ-
 βάντες τὴν Ἴδην εἰς Ἄντανδρον ἀφικνοῦνται πρῶτον,
 εἶτα παρὰ θάλατταν πορευόμενοι τῆς Μυσίας εἰς Θή-
 8 βης πεδῖον. ἐντεῦθεν δι' Ἄτραμυτείου καὶ Κυττανίου
 ὁδεύσαντες παρ' Ἀταρνέα εἰς Καῖκου πεδῖον ἐλθόν-
 τες Πέργαμον καταλαμβάνουσι τῆς Μυσίας.

Ἐνταῦθα δὴ ξενοῦται Ξενοφῶν παρ' Ἑλλάδι τῇ
 Γογγύλου τοῦ Ἐρετριέως γυναικὶ καὶ Γοργίανος καὶ
 9 Γογγύλου μητρὶ. αὕτη δ' αὐτῷ φράζει ὅτι Ἀσιδάτης
 ἐστὶν ἐν τῷ πεδίῳ ἀνὴρ Πέρσης· τοῦτον ἔφη αὐτόν,
 εἰ ἔλθοι τῆς νυκτὸς σὺν τριακοσίοις ἀνδράσι, λαβεῖν
 αὐν καὶ αὐτὸν καὶ γυναῖκα καὶ παῖδας καὶ τὰ χρήματα·
 εἶναι δὲ πολλὰ. ταῦτα δὲ καθηγησομένους ἐπεμφε-
 10 στου ἐποιεῖτο. ἔχων οὖν ὁ Ξενοφῶν τούτους παρ'
 ἑαυτῷ ἐθύετο. καὶ Βασίλας ὁ Ἡλείος μάντις παρῶν
 εἶπεν ὅτι κάλλιστα εἴη τὰ ἱερὰ αὐτῷ καὶ ὁ ἐνὴρ ἀλώ-
 11 σιμος εἴη. δεῖπνήσας οὖν ἐπορεύετο τοὺς τε λοχαγούς
 τοὺς μάλιστα φίλους λαβῶν καὶ πιστοὺς γεγεννημένους
 διὰ παντός, ὅπως εὖ ποιήσαι αὐτούς. συνεξέρχονται

δὲ αὐτῶ καὶ ἄλλοι βιασάμενοι εἰς ἑξακοσίους· οἱ δὲ
λοχαγοὶ ἀπήλαννον, ἵνα μὴ μεταδοῦεν τὸ μέρος, ὡς
ἐτοιμῶν δὴ χρημάτων.

Ἐπεὶ δὲ ἀφίκοντο περὶ μέσας νύκτας, τὰ μὲν πέ- 12
ριξ ὄντα ἀνδράποδα τῆς τύρσιος καὶ χρήματα τὰ πλει-
στα ἀπέδρα αὐτοὺς παραμελοῦντας, ὡς τὴν Ἀσιδάτην
αὐτὸν λάβοιεν καὶ τὰ ἐκείνου. πυργομαχοῦντες δὲ 13
ἐπεὶ οὐκ ἐδύναντο λαβεῖν τὴν τύρσιν, ὑψηλὴ γὰρ ἦν
καὶ μεγάλη καὶ προμαχεῶνας καὶ ἀνδρας πολλοὺς καὶ
μαχίμους ἔχουσα, διορύττειν ἐπεχείρησαν τὸν πύργον.
ὁ δὲ τοῖχος ἦν ἐπ' ὀκτῶ πλίνθων γηίνων τὸ εὖρος. 14
ἄμα δὲ τῇ ἡμέρᾳ διωρώρυκτο· καὶ ὡς τὸ πρῶτον διε-
φράνη, ἐπάταξεν ἔνδοθεν βουνόρω τις ὀβελίσκω διαμ-
περὲς τὸν μηρὸν τοῦ ἐγγυτάτω· τὸ δὲ λοιπὸν ἐκτο-
ξεύοντες ἐποίουν μὴδὲ παριέναι ἔτι ἀσφαλὲς εἶναι.
κεκραγόντων δὲ αὐτῶν καὶ τυρσευόντων ἐκβοηθοῦσιν 15
Ἰταμένης μὲν ἔχων τὴν ἑαυτοῦ δύναμιν, ἐκ Κομανίας
δὲ ὀπλῖται Ἀσσύριοι καὶ Ἐρκάνιοι ἰππεῖς καὶ οὗτοι βα-
σιλέως μισθοφόροι ὡς ὀγδοήκοντα, καὶ ἄλλοι πελτα-
σταὶ εἰς ὀκτακοσίους, ἄλλοι δ' ἐκ Παρθενίου, ἄλλοι
δ' ἐξ Ἀπολλωνίας καὶ ἐκ τῶν πλησίον χωρίων καὶ
ἰππεῖς.

Ἐνταῦθα δὴ ὦρα ἦν σκοπεῖν πῶς ἔσται ἡ ἄφοδος· 16
καὶ λαβόντες ὅσοι ἦσαν βόες καὶ πρόβατα ἤλαννον
καὶ ἀνδράποδα ἐντὸς πλαισίου ποιησάμενοι, οὐ τοῖς
χρήμασιν ἔτι προσέχοντες τὸν νοῦν, ἀλλὰ μὴ φυγὴ
εἶη ἡ ἄφοδος, εἰ καταλιπόντες τὰ χρήματα ἀπλοῖεν,
καὶ οἳ τε πολέμιοι θρασύτεροι εἶεν καὶ οἱ στρατιῶ-
ται ἀθυμότεροι· νῦν δὲ ἀπῆσαν ὡς περὶ τῶν χρη-
μάτων μαχοῦμενοι. ἐπεὶ δὲ ἑώρα Γογγύλος ὀλίγους 17
μὲν τοὺς Ἑλλήνας, πολλοὺς δὲ τοὺς ἐπικειμένους,

ἐξέρχεται καὶ αὐτὸς βία τῆς μητρὸς ἔχων τὴν ἑαυτοὶ
 δύναμιν, βουλόμενος μετασχεῖν τοῦ ἔργου· συνεβοή-
 θει δὲ καὶ Προκλῆς ἐξ Ἀλισάρου καὶ Τευθρανίας ὁ
 18 ἀπὸ Λαμαράτου· οἱ δὲ περὶ Ξενοφῶντα ἐπεὶ πάν-
 ῃδη ἐπλέζοντο ὑπὸ τῶν τοξευμάτων καὶ σφενδονῶν,
 πορευόμενοι κύκλῳ, ὅπως τὰ ὄπλα ἔχοιεν πρὸ τῶν
 τοξευμάτων, μόλις διαβαλνουσι τὸν Κάρκασον ποτα-
 19 μόν, τετραμμένοι ἐγγὺς οἱ ἡμίσεις. ἐνταῦθα δὲ Ἀγα-
 σίας Στυμφάλιος λοχαγὸς τιρώσκειται, τὸν πάντα
 χρόνον μαχόμενος πρὸς τοὺς πολεμίους. καὶ διασά-
 ζονται ἀνδράποδα ὡς διακόσια ἔχοντες καὶ πρόβατα
 ὅσον θύματα.

20 Τῇ δὲ ὑστεραῖα θυσάμενος ὁ Ξενοφῶν ἐξάγει νί-
 κτωρ πᾶν τὸ στράτευμα, ὅπως ὅτι μακροτάτην ἔλθοι
 τῆς Λυδίας, εἰς τὸ μὴ διὰ τὸ ἐγγὺς εἶναι φοβείσθαι,
 21 ἀλλ' ἀφυλακτεῖν. ὁ δὲ Ἀσιδάτης ἀκούσας ὅτι πάλιν ἐπ'
 αὐτὸν τεθυμένος εἶη ὁ Ξενοφῶν καὶ παντὶ τῷ στρα-
 τεύματι ἦξι, ἐξαυλίζεται εἰς κώμας ὑπὸ τὸ Παρθέ-
 22 νιον πόλισμα ἐχούσας. ἐνταῦθα οἱ περὶ Ξενοφῶντα
 συντηγχάνουσιν αὐτῷ καὶ λαμβάνουσιν αὐτὸν καὶ γυ-
 ναῖκα καὶ παῖδας καὶ τοὺς ἵππους καὶ πάντα τὰ ὄντα·
 23 καὶ οὕτω τὰ πρότερα ἰερά ἀπέβη. ἔπειτα πάλιν ἀφι-
 κνυῖνται εἰς Πέργαμον. ἐνταῦθα τὸν θεὸν ἠσπά-
 σατο Ξενοφῶν· συνέπραττον γὰρ καὶ οἱ Λάκωνες καὶ
 οἱ λοχαγοὶ καὶ οἱ ἄλλοι στρατηγοὶ καὶ οἱ στρατιῶται
 ὥστ' ἐξαιρέτα λαβεῖν καὶ ἵππους καὶ ζεύγη καὶ τᾶλλα·
 ὥστε ἱκανὸν εἶναι καὶ ἄλλον ἤδη εὖ ποιεῖν.

24 Ἐν τούτῳ Θίβρων παραγενόμενος παρέλαβε τὸ

24. Post Φαρνάβαζον addebatur: Ἄρχοντες δὲ οἶδε τῆς βασιλείας χάρας ὅσην ἐπήλθομεν. Λυδίας Ἀρτίμας, Φρυγίας

στράτευμα καὶ σύμμιξας τῷ ἄλλῳ Ἑλληνικῷ ἐπολέμει
πρὸς Τισσαφέρην καὶ Φαρνάβαζον.

Ἀρτακάμας, Λυκαονίας καὶ Καππαδοκίας Μιθριδάτης, Κιλικίας Σύννεσις, Φοινίκης καὶ Ἀραβίας Δέρης, Συρίας καὶ Ἀσσυρίας Βέλευς, Βαβυλῶνος Ῥαπάρης, Μηθίας Ἀρβάρης, Φασιανῶν καὶ Ἑσπεριτῶν Τιρίβαζος· Καρδοῦχοι δὲ καὶ Χάλυβες καὶ Χαλδαῖοι καὶ Μάνρωνες καὶ Κόλχοι καὶ Μοσσύνοικοι καὶ Κοῖτοι καὶ Τιβαρηνοὶ αὐτόνομοι· Παφλαγονίας Κορύλλας, Βιδυνηῶν Φαρνάβαζος, τῶν ἐν Εὐρώπῃ Θρακῶν Σεύθης· ἀριδμὸς συμπίσης τῆς ὁδοῦ τῆς ἀναβάσεως καὶ καταβά- 26
σεως σταθμοὶ διακόσιοι δεκαπέντε, παρασάγγαι ἑξακτὸν πενήκοντα πέντε, στάδια τρισμῦρια τετρακισχίλια ἑξακόσια πενήκοντα. χρόνου πλῆθος τῆς ἀναβάσεως καὶ καταβάσεως ἑνιαυτὸς καὶ τρεῖς μῆνες.

INDEX NOMINUM.

- Abrocomas** hostis Cyri ad Euphratem I. 3. 20.: ab eo Graeci mercenarii deficiunt ad Cyrum I. 4. 3.: nec Ciliciae portas nec Phoenicem defendit I. 4. 5.: comburit naves, ne Cyrus Euphratem traiciat I. 4. 18. quinto die demum post pugnam ad Cunaxa advenit cum suis I. 7. 12.
- Abrozelmes** Thrax VII. 6. 43.
- Abydus** I. 1. 9.
- Achaei** multi in exercitu VI. 2. 10.
- Acherusia** Chersonesus. Ibi Hercules descendit ad Cerberum educendum VI. 2. 2.
- Aetiae** nepos rex Phasianorum V. 6. 37.
- Aegyptii** hostes Persarum II. 5. 13.
- Aeneas** Stymphalius lochagus perit IV. 7. 13.
- Aenianes** sunt in copiis Menonis Thessali I. 2. 6. Eorum saltatio VI. 1. 7.
- Aeolis** V. 6. 24.
- Aeschines** Acarnan praestest cohorti peltastarum Arcadicorum IV. 3. 22., 8. 18.
- Agasias** Stymphalius lochagus gravis armaturae IV. 1. 27., indicat servilem statum Apollonidis III. 1. 31., rem strenue gerit IV. 7. 11., V. 2. 15., ridet Lacedaemoniorum regnandi aviditatem VI. 1. 30., legatus mittitur ad Heracleotas VI. 2. 7., suadet ne exercitus separaretur VI. 4. 10., eripit Dexippo militem VI. 6. 7., ultro se sistit Cleandro ad iudicium VI. 6. 17., vulneratur dum fortiter pugnat VII. 8. 19.
- Agésilaeus** redit ex Asia adversus Boeotios V. 3. 6.
- Agias** Arcas dux cum caeteris ducibus dolo capitur a Tissapherne II. 5. 31., obtruncatur II. 6. 1., laudatur II. 6. extr.
- Amazonum** securis IV. 4. 16.
- Amphicrates** Atheniensis IV. 2. 13., 17.
- Anaxibius** Spartanæ classi praefectus Byzantii a Pharnabazo corruptus spe stipendii facta pellicit Graecos ex Asia Byzantium V. 1. 4., VI. 1. 16., VII. 1. 3.: sed fidem fallit et Graecos Byzantio fraudulenter emittit VII. 1. 11., quorum metu fugit in arcem 20., decedit Byzantio VII. 2. 5., mittit Xenophontem ad exercitum 8.
- Antandrus** VII. 8. 7.
- Antileon** Thurius pertaesus itineris terrestris mavult navigare V. 1. 2.
- Apollo** cutim detrahit Marsyae I. 2. 8.: ei duces consecrant decimas praedae V. 3. 4.: sacra facit Xenophon VII. 8. 3.
- Apollonia** VII. 8. 15.
- Apollonides** Lydus auribus pertusis ob ignaviam abigitur ab exercitu III. 1. 26. 31.
- Arabia** I. 5. 1., VII. 8. 25.

- Araxes fluvius I. 4. 19.
- Arbaces dux in exercitu Artaxerxis I. 7. 12. Mediae satrapa VII. 8. 25.
- Arcades multi in exercitu VI. 2. 10., eorum saltatio I. 11.: cum Achaeis se separant a caeteris VI. 2. 12., sed mox suae temeritatis dant poenas VI. 3. 1.—9. Arcas quidam temere accusat Xenophonem VII. 6. 8.
- Archagoras Argivus exsul, lochagus IV. 2. 13. 17.
- Arexio Arcas Parrhasius, haruspex VI. 4. 13., 5. 2., 8.
- Argo VI. 2. 1.
- Ariaeus Cyri amicus praeest cornu sinistro I. 8. 5., 9. 31., fugit interfecto Cyro I. 9. 31., imperium Persarum oblatum non accipit II. 2. 1., rationem itineris proponit II. 2. 11. impetrata venia a rege minus curat Graecos II. 4. 2.
- Aristarchus harmosta Lacedaemonius Byzantii vendit ad quadringentos Graecos VII. 2. 5., 6.: corruptus a Pharnabazo prohibet Graecos a traectu in Asiam VII. 2. 12., 6. 13., 24.: insidiatur ipsi Xenophonti VII. 2. 14.
- Aristeas Chius, centurio levis armaturae, vir fortis IV. 1. 28., 6. 20.
- Aristippus Thessalus a Cyro hospite accipit pecuniam et quattuor millia militum contra seditiosos cives I. 1. 10. his praeficit Menonem II. 6. 28.
- Aristo Atheniensis legatus mittitur ad Sinopenses V. 6. 14.
- Aristonymus Methydriensis Arcas lochagus praeest gravi armaturae IV. 1. 27., 6. 20.: rem strenue perit IV. 7. 9. Eum pro Chirisopho tominant quidam libri IV. 6. 21.
- Armenia. eius satrapa Orontas III. 5. 17.: in ea sunt fontes Tigridis et Euphratis IV. 1. 3. eam Centrites amnis distinguit a Carduchorum regione IV. 3. 1., eius montes IV. 3. 20., eam peragrant Graeci IV. 4. 1., Armeniae occidentalis satrapa Tiribazus IV. 4. 4., 5. Armeniorum pueri vicem pincernarum sustinent IV. 5. 33. eorum equi describuntur IV. 5. 36.
- Artacamas Phrygiae satrapa VII. 8. 25.
- Artagerses praeest sex millibus equitum in Artaxerxis exercitu I. 7. 11., occiditur ab ipso Cyro in pugna I. 8. 24.
- Artaozus Cyri amicus II. 4. 16., 5. 35.
- Artapates eunuchus Cyri fidelissimus I. 6. 11., immoritur Cyro I. 8. 28.
- Artaxerxes filius Darii et Parysatis, frater Cyri maior I. 1. 1. succedit patri 3., Cyrum non necat exoratus a matre 3., eius frater spurius II. 4. 25., vulneratur a Cyro in acie I. 8. 26., occisi Cyri castra diripit I. 10. 1., metuit Graecos victores 6., II. 2. 18., 3. 1., poscit a Graecis arma II. 1. 8., inducias facit cum Graecis II. 3. 25., necat Graecorum duces II. 6. 1.
- Artimas Lydiae satrapa VII. 8. 25.
- Artuchas. eius mercenarii IV. 3. 4.
- Arystas Arcas, homo vorax VII. 3. 23.
- Asidates nobilis et opulentus Persa oppugnatur a Xenophonte frustra VII. 8. 9., 15., tandem capitur cum suis 22.
- [Aspasia] Phocais Cyri concubina capitur ab Artaxerxe, pulchra et prudens mulier I. 10. 2.

- Apendii I. 2. 12.
 Assyrii VII. 8. 15.
 Atarneus VII. 8. 8.
 Athenienses furantur pecunias publicas IV. 6. 16., eorum opes magnae franguntur a Lacedaemoniis VII. 1. 27., fidem laudat Seuthes VII. 2. 31. et suos cognatos vocat.
 Atramyctium VII. 8. 8.
 Babylon quantum distet a loco ubi pugnatum est II. 2. 6., quantum distet a Cotyoris Ponti V. 5. 4. ad eam pugna inter Cyrum et Artaxerxem accidisse dicitur ibid.
 Babylonia regio I. 7. 1., II. 2. 13.
 Basias Arcas occiditur a Carduchis IV. 1. 18.
 Basias Eleus haruspex VII. 8. 10.
 Beleys Syriae et Assyriae satrapa I. 4. 10., VII. 8. 25.
 Bio affert pecunias exercitui VII. 8. 6.
 Bisanthe VII. 2. 38., 5. 8.
 Bithyni VI. 2. 17. horum satrapa erat Pharnabazus VII. 8. 25.
 Boiscus Thessalus pugil, homo ignavus et improbus V. 8. 23.
 Byzantium. in eam urbem vi irrumpunt Graeci VII. 1. 16., ante bellum Peloponnesiacum fuit Atheniensium VII. 1. 27.
 Caenae urbs magna Mesopotamiae ad Tigrim II. 4. 28.
 Caici Campus VII. 8. 8.
 Calchedon VII. 1. 20., 2. 24., 26.
 Calchedonia VI. 6. 38.
 Callimachus Parrhasius Arcas, lochagus gravis armaturae IV. 1. 27., 7. 8., rem strenue gerit 7. 10., legatus mittitur ad Sinopenses V. 6. 14., ad Heracleotas VI. 2. 7.: seditiose sibi arrogat imperium Arcadum et Achaeorum VI. 2. 9., 10.
 Calpes portus VI. 2. 13., 17., VI 3. 2., describitur VI. 4. 1., 2.
 Cappadocia I. 2. 20., VII. 8. 25.
 Carcasus fl. VII. 8. 18.
 Carduchi liberi, bellicosi, montani III. 5. 16., V. 5. 17., VII. 8. 25. horum montes petunt Graeci III. 5. 17., IV. 1. 2., frustra eos sibi reconciliare student IV. 1. 8., 9., urgent agmen extremum Graecorum IV. 1. 16., 3. 7.
 Carsus amnis Ciliciae I. 4. 4.
 Castoli Campus I. 1. 2., 9. 7.
 Caystri Campus urbs I. 2. 11.
 Celaenae urbs magna Phrygiae I. 2. 7., ibi erat Cyri praetorium et horti quos perfluit Maeander, arcem eius extruxit Xerxes 9.
 Centrites amnis distinguit Armeniam a Carduchorum regione IV. 3. 1. hunc traiciunt Graeci 15.
 Cephisodorus Cephisophontis Atheniensis lochagus IV. 2. 13. occiditur 17.
 Ceramorum Forum urbs in finibus Mysiae I. 2. 10.
 Cerasus urbs Graeca et maritima in Colchide, Sinopensium colonia V. 3. 2. quibus tributum pendebat V. 5. 10. Cerasuntii V. 7. 13.
 Cerberus VI. 2. 2.
 Chaldaei liberi, fortes, mercenarii; eorum arma IV. 3. 4., V. 5. 17., VII. 8. 25.
 Chalus amnis Syriae piscosus I. 4. 9.
 Chalybes liberi VII. 8. 25., finitimi Armeniae IV. 5. 34., qui stipendia merent apud Tiribazum IV. 4. 18., occurrunt Graecis IV. 6. 5., laudantur ob fortitudinem et eorum arma describuntur VI. 7. 15., Mossynoecorum imperio parentes V. 5. 1.

Charmanda urbs magna ad Euphratem I. 5. 10.

Charminus Laco legatus Thibronis VII. 6. 1., defendit Xenophontem VII. 6. 39.

Chersonesus e regione Abydi I. 9., II. 6. 2., 24. regio amoena et fertilis V. 6. 25. VII. 1. 13.

Chrisophus Laedaemonius adducit septingentos milites gravis armaturae I. 4. 3., mittitur ad Ariaeum II. 1. 5., laudat Xenophontem III. 1. 45., hortatur duces III. 2. 2., cur semela Xenophonte sit vituperatus IV. 6. 3. perstringit Athenienses 16., Trapezunte navigat ad naves afferendas V. 1. 4., sed redit cum una triremi VI. 1. 16., imperium totius exercitus in eum confertur 32., sed mox eo privatur VI. 2. 12., medicamento sumpto perit VI. 4. 11.

Chrysopolis propinqua Calchedoni VI. 6. 38., VI. 1. 1.

Cilicia aditu difficilis I. 2. 21., eius situs et natura 22., portae eius I. 4. 4.

Cleaeonetus perit cum aliis V. 1. 17.

Cleagorae pictura VII. 8. 1.

Cleander harmosta Byzantii VI. 4. 18., venit Calpen VI. 6. 5., hospitium init cum Xenophonte VI. 6. 35., VII. 1. 8., imperium exercitus oblatum non recipit religione impeditus VI. 6. 36.

Cleanor Arcas natu maximus dux secundum Clearchum II. 1. 10., Orchomenius, invehitur in Ariaeum II. 5. 39., sufficitur in locum Agiae Arcadis III. 1. 47. hortatur duces ad perfidiam Persarum ulciscendam III. 2. 4., praestit Arcadibus gravis armaturae IV. 8. 18., Arcadem rogat Xenophon ut sacra diligenter inspiciat VI. 4. 22., Cleanor simpliciter

nominatus cum Phrynisco contendit ire militatum apud Seuthen VII. 2. 2., honorifice sentit de Xenophonte VII. 5. 10.

Clearetus lochagus temere perit V. 7. 14.—16.

Clearchus exsul Laedaemonius comparat copias pecunia quam a Cyro acceperat I. 1. 9.; 3. 3. II. 6. 4., venit ad Cyrum Celaenas cum mille militibus gravis armaturae, octingentis peltastis Thracibus et ducentis Cretensibus sagittariis I. 2. 9., praestit cornu sinistro I. 2. 15., saxis petitur ab exercitu I. 3. 1., sedat milites I. 3. 3., 9.: a Menonis militibus saxis petitur I. 5. 12., praestit cornu dextro in pugna I. 8. 4., minus auscultat Cyro I. 8. 13., Cyro tesseram refert Graecorum I. 8. 16. eum maximi fecit Cyrus I. 1. 9., 6. 5., et suum consilium de bello regi inferendo cum eo communicavit III. 1. 10., laudatur ut bonus imperator II. 3. 11., 6. 8., colloquitur cum Tissapherne de metu insidiarum II. 5. 3.—15.: dolo capitur a Tissapherne II. 5. 31., trucidatur II. 6. 1., eius vita et mores describuntur.

Cleonymus Laco, vir fortis, interficitur a Carduchis IV. 1. 18.

Coeratades Thebanus artem imperatoriam profitetur et vult praesse Graecis VII. 1. 33.

Coeti VII. 8. 25. Nomen corruptum ex *Ταογος*.

Colchi resistunt Graecis IV. 8. 9. sed fugantur 18., Graeci ibi vescuntur melle insaniam inferente 20., illorum legati lapidantur V. 7. 2. sunt liberi VII. 8. 25. Colchis IV. 8. 23.

Colossae urbs opulenta et magna Phrygiae maioris I. 2. 6.

Comania VII. 8. 15.

Corsole, urbs deserta ad Mascam
annem I. 5. 4.

Corylas, satrapa Paphlagoniae
VII. 8. 25., V. 5. 12., 22., 6. 11.,
foedus facit cum Graecis VI. 1. 2.

Cotyora, urbs Graeca, Sinopen-
sium colonia in regione Tibareno-
rum ad Pontum Euxinum V. 5. 3., 4.

Cretensium arcus III. 3. 7., 15. eo-
rum opera multum prodest IV. 2. 29.

Ctesias medicus curat Artaxer-
xem vulneratum I. 8. 26. laudatur
eius testimonium 27.

Cydnus amnis Tarsum mediam
interfluens I. 2. 23.

Cyniscus VII. 1. 13.

Cyrus Artaxerxis frater constitui-
tur a Dario patre satrapa I. 1. 2.,
mortuo patre ab Artaxerxe calumnia
Tissaphernis conicitur in vincula 3.,
sed mox precibus matris liberatus
remittitur in satrapiam. Inde bellum
parat clam 6., clemens erga Xeniam
et Pasionem I. 4. 8., liberalis erga
Silanum I. 7. 18., nudo capite proe-
lium committit I. 8. 6. occidit Arta-
xersem in acie 24., vulnerat Arta-
xerxem 26., interficitur 27., eius en-
comium I. 9. Cyrus maior I. 9. 1.

Cytonium VII. 8. 8.

Cyzicus urbs Mysiae ad Proponti-
dem VII. 2. 5.

Damaratus Lacedaemonius II. 1.
3., VII. 8. 17.

Dana, urbs maior Cappadociae I.
2. 20.

Daphnagoras VII. 8. 9.

Dardos amnis I. 4. 10.

Darius pater Artaxerxis et Cyri
I. 1. 1.

Delphico in templo Apollinis hab-
ent thesaurum Athenienses V. 3. 5.

Delta Thraciae VII. 1. 33., 5. 1.

Democrates Temenites, homo dil-
igens et certus IV. 4. 15.

Dercylidas bellum gerit cum
Pharnabazo V. 6. 24.

Dernes satrapa Phoenices et Ara-
biae VII. 8. 25.

Dexippus Laconicus perieo-
nave a Trapezuntis accepta fugit
VI. 1. 15., VI. 6. 5., calumniatur Xeno-
phontem apud Anaxibium VI. 1. 32.
accusat exercitum apud Cleandrum
VI. 6. 9., et ipse accusatur ab Aga-
sia 22., occiditur in Thracia a Ni-
candro Spartano V. 1. 15.

Dianae vovent Athenienses ante
pugnam Marathoniam tot captos
quot hostes interficerent III. 2. 12.
Dianae partem manubiarum con-
secrant duces Graecorum V. 3. 4. a
fanum, lucum et sacra instituit
Xenophon V. 3. 9.

Dolopes I. 2. 6.

Dracontius Spartiates exsul ob
homicidium praestet certaminibus
cursus IV. 8. 25., mittitur ad
Cleandrum deprecandi gratia VI.
6. 30.

Drilae V. 2. 1.

Elebatana II. 4. 25., III. 5. 15.

Enyalius V. 2. 14.

Ephesus II. 2. 6.

Episthenes Amphipolitanus praes-
est peltastis I. 10. 7., ei committit
Xenophon puerum custodiendum
IV. 6. 1., quem domum secum ab-
ducit 3.

Episthenes Olynthius, puerorum
amator formosorum VII. 4. 7.

Epyaxa Syennesis regis Cilicum
coniux I. 2. 12.

Eteonicus claudit portas Byzantii
VII. 1. 12., fugit 20.

Euclides, Phiasius Cleagorae pic-
toris filius, haruspex VII. 8. 1.

Euphrates. eius latitudo I. 4. 11.,
Cyrus cum copiis transiit 17., 18.,
eundem Graeci non procul a fontibus
traiciunt IV. 5. 2.

Eurylochus Lusiatas protegit Xeno-
phontem clypeo IV. 2. 21., rem
strenue gerit IV. 7. 11., 12., legatus

- mittitur ad Anaxibium VII. 1. 32., censet de stipendio Seuthae extorquendo idem quod Xenophon VII. 6. 40.
- Eurymachus Dardanus V. 6. 21.
- Ganos VII. 5. 8.
- Gaulites exsul Samius Cyro fidelis I. 7. 5.
- Glus filius Tami II. 1. 3., verbis Cyri promittit Graecis praemia I. 4. 16., iussu Cyri plaustra trahit e locis palustribus I. 5. 7., mortem Cyri nunciat Graecis II. 1. 3., observat Graecos II. 4. 24.
- Gnesippus, lochagus Atheniensis, facete petit munus a Seuthae VII. 3. 28.
- Gobryas, dux copiarum Artaxerxis I. 7. 12.
- Gongylus Eretriensis VII. 8. 8. 17.
- Gorgias Leontinus, eius Proxenus auditor fuit II. 6. 16.
- Gorgio, frater Gongyli VII. 8. 8.
- Graeci quot ascenderint cum Cyro I. 2. 9., 7. 10.: nolunt contra Artaxerxem ascendere I. 3. 1., 4. 12., vincunt et fugant barbaros I. 8. 21., 10. 11., redeunt in castra sua I. 10. 17., mortem Cyri aegre ferunt II. 1. 4., redeunt ad Ariaeum II. 2. 8., non uno loco cum Ariaeo castra ponunt II. 4. 1., perveniunt ad Zapatam amnem, ubi eorum duces dolo Tissaphernis capti interficiuntur II. 5. 31., eorum animos excitat Xenophon III. 1. 15. iter faciunt pugnant III. 3. 7., fugant Persas III. 4. 15., pellunt Persas de colle 25., 44., iter molestissimum faciunt per montes Carduchorum, quibuscum per septem dies continuo pugnare coguntur IV. 3. 2., vadunt per Armeniam IV. 4. 1., vexati nive et frigore IV. 5. 3., superant Chalybes, Taochos et Phasianos IV. 6. 24., pergunt per Scythinorum fines IV. 7. 18., cum Macronibus foedus faciunt IV. 8. 7., vincunt Colchos IV. 8. 19., perveniunt Trapezunta IV. 8. 22., aggrediuntur Drilas V. 2. 1., Mossynoecorum metropolin expugnant V. 4. 26., Cotyris navigant Sinopen VI. 1. 14. inde Heracleam Ponti VI. 2. 2.; seditione orta exercitus trifariam dividitur VI. 2. 16., sed mox rursus acie coniungunt VI. 4. 1., Bithynos acie vincunt VI. 5. 31., perveniunt Chrysopolin VI. extr., traiciunt Byzantium VII. 1. 7., apud Seuthen stipendia merent et vincunt Thraces VII. 3. 14., tandem coniungunt se cum Thibronis exercitu VII. 8. 24.
- Gymnias urbs magna in regione Scythinorum IV. 7. 19.
- Halisarne VII. 8. 17.
- Halys amnis Paphlagoniae V. 6. 9., VI. 2. 1.
- Harmene VI. 1. 15.
- Harpasus IV. 7. 18.
- Hetatonymus, legatus Sinopensium V. 5. 7., 24., 6. 3.
- Hegesander lochagus VI. 3. 5.
- Hellas Gongyli Eretriensis uxor VII. 8. 8.
- Heraclea, urbs Ponti Graeca, Megarensium colonia in Mariandynorum regione VI. 2. 1., quantum distet a Byzantio VI. 4. 2., multae ibi appellantur naves V. 6. 10.
- Heracleotis VI. 2. 19.
- Heraclides Maronites hortatur convivae ut Seuthae dent munera VII. 3. 15.: mittitur ut praedam vendat VII. 4. 2., 5. 5., calumniatur Xenophontem 6., VII. 6. 5., Graecus dicitur VII. 6. 41.

- Herculi viae duoi sacra fiunt IV. 8. 24., VI. 2. 15. ubi descenderit ad Cerberum educendum VI. 2. 2. Hesperitae VII. 8. 25.
- Hieronymus Eleus, Proxeni lochagorum natu maximus III. 1. 34., VI. 4. 10.: legatus mittitur ad Anaxibium VII. 1. 32.
- Hieronymus Euodens (n. gentile corruptum) vulneratur VII. 4. 18.
- Hyrcanii VII. 8. 15.
- Masonium litus. ibi Argo appulit VI. 2. 1.
- Ionium urbs Phrygiae extrema I. 2. 19.
- Ida VII. 8. 7.
- Ionicae urbes deficiunt a Tisapherne ad Cyrum I. 1. 6.
- Iris V. 6. 9.
- Issi urbs Ciliciae maritima magna et opulenta I. 2. 24., 4. 1.
- Isthmus II. 6. 3.
- Ithamenes opem fert Asidatae VII. 8. 15.
- Iuppiter. hospitalis III. 2. 4., servator III. 2. 9. IV. 8. 44., rex: huic sacra facit Xenophon de imperio oblato recipiendo VI. 1. 22., tonf. VI. 6. extr. Milichius VII. 8. 4.
- Macedaemonii: horum homoei in pueritia furari discunt, sed in furto deprehensi virgis caeduntur IV. 6. 15., contendunt cum Atheniensibus de principatu VI. 1. 27., quem consequuti sunt VI. 6. 12., quae loca ipsorum imperio subiecta fuerint VII. 1. 28.
- Lampsacus VII. 8. 1., 6.
- Larissa urbs magna, sed deserta, ad Tigrim III. 4.
- Lotophagi III. 2. 25.
- Lycaea Iudi Arcadam I. 2. 10.
- Lycania vastatur a Cyro I. 2. 19., satrapa eius est Mithridates VII. 8. 25., Lycaones non par. regi Persarum III. 2. 23.
- Lyceum VII. 8. 1.
- Lycius Polystrati filius Atheniensis praest equitatu III. 3. 20., IV. 3. 22., 25., 7. 24.
- Lycius Syracusanus eques spectulatum mittitur a Clearcho I. 10. 14.
- Lycus Achaeus adversatur Xenophonti V. 6. 27., refert ad exercitum ut pecuniam poscant Heracleotas VI. 2. 4., legatus hanc ob causam Heracleam mittitur 7. auctor seditionis 9.
- Lycus VI. 2. 3.
- Macrones IV. 8. 1., V. 5. 18., suis legibus utuntur VII. 8. 25.
- Maecander I. 2. 5., 6.
- Maesades pater Seuthae rex Thraciae VII. 2. 32., 5. 1.
- Magnetes. eorum saltatio VI. 1. 7.
- Mantineses. eorum saltatio VI. 1. 11.
- Mardi IV. 3. 4.
- Mariandyni. horum in regione sita fuit Heraclea VI. 2. 1.
- Marsyas amnis exiguus, oriens non procul Celaenis influit in Maecandrum: hic Apollo dicitur cutim detraxisse Marsyae I. 2. 8.
- Mascas amnis Mesopotamiae influens in Euphratem I. 5. 4.
- Media. per hanc redeunt Graeci II. 4. 27., III. 5. 15., Medorum feminae pulchrae et magnae laudantur III. 2. 25., eorum imperio potentiunt Persae VI. 3. 4. 8., 11.
- Medea regis Medorum uxor III. 4. 11.
- Mediae murus I. 7. 15., II. 4. 12.
- Medocus rex Odrysarum VII. 2. 32., 3. 16., 7. 3., 11.
- Medosades mittitur a Seuthe ad

Xenophontem VII. 1. 5., 2. 10., 24., 7. 1., 11.

Megabyzus Dianae Ephesiae aedituus V. 3. 6.

Megaphernes Persa *φοινικιστής* regis occiditur a Cyro I. 2. 20.

Melanditae gens Thraciae VII. 2. 32.

Melinophagi populus Thraciae VII. 5. 12.

Meno Thessalus ducit ad Cyrum mille pedites gravis armaturae et quingentos cetratos I. 2. 6., mittitur a Cyro in Ciliciam 20., primus cum suis transit Euphratem I. 4. 13., eius milites iniuria afficiunt Clearchum et huius milites I. 5. 11., cornu sinistro Graecorum praest I. 7. 1., 8. 4., hospes Ariaei II. 1. 5., remanet apud Ariaeum II. 2. 1., suspectus est ob proditionem II. 5. 28., capitur a Tissapherne 31., misere trucidatur II. 6. 29. eius mores pessimi II. 6. 21.

Mespila urbs olim Medorum capta a Persis III. 4. 10.—12.

Midas capit Satyrum I. 2. 13.

Milesia Cyri pellex fugit ad Graecos I. 10. 3.

Miletus obsidetur I. 1. 7., 4. 2., cur non defecerit ad Cyrum I. 9. 3.

Miltocythes Thrax cum suis transfugit ad regem II. 2. 7.

Mithridates Cyri amicus II. 5. 35., III. 3. 2., 4., adoritur Graecos abeuntis III. 3. 6., iterum adoritur III. 4. 2., 3., satrapa Lycaoniae et Cappadociae dicitur VII. 3. 25.

Mossynoeci V. 4. 2. V. 5. 1., non parent Persis VII. 8. 25.

Myriandus urbs et emporium a Phoenicibus habitatum ad mare mediterraneum I. 4. 6.

Mysia VII. 8. 8., 20.

Mysi populantur Cyri satrapiam I. 6. 7. bellum gerit Cyrum cum eis I. 9. 14., non parent regi Persarum III. 2. 23., 24.

Mysus quidam saltat VI. 1. 9., 12., alius insidias simulat V. 2. 29.

Nausicles VII. 8. 6.

Neo Asinaeus vicem absentis Chrisophi imperatoris gerebat V. 6. 36., calumniatur Xenophontem V. 7. 1., malitiose suadet eidem ut seorsum iter faciat VI. 2. 13., succedit in locum Chrisophi vita defuncti VI. 4. 11., temere educit nonnullos praedatum VI. 4. 23., affectat imperium totius exercitus VII. 2. 2., dissidet a ceteris VII. 2. 17., 29., 3. 2., 7.

Neon tichos VII. 5. 8.

Nicander Laco occidit Dexippum V. 1. 15.

Nicarchus Arcas lochagus vulneratus nunciat calamitatem ducum II. 5. 33., cum viginti hominibus transfugit ad Persas III. 3. 5.

Nicomachus Oetaeus praest pel-tastis IV. 6. 20.

Odrysae VII. 2. 32., 3. 16., 4. 21., 5. 15.

Odryses antiquus, cuius filius Teres VII. 5. 1.

Olympia V. 3. 7., 11.

Olythii I. 2. 6.

Ophrynum VII. 8. 5.

Opis urbs magna ad Physcum annum II. 4. 25.

Orontas Persa generis regii, insidias struit Cyro I. 6. 1. mortis damnatur 10

Orontas gener regis II. 4. 8. III. 4. 13., comitatur Graecos redeun-

tes II. 4. 9., 5. 40., satrapa Armeniae III. 5. 17., IV. 3. 4.

Paphlagonia describitur V. 6. 6. seq. Corylas est eius satrapa VII. 8. 25. Paphlagonicae galeae V. 2. 22., 4. 13.

Parium VII. 2. 7., 25., 3. 20. Pariani VII. 3. 16.

Parthenium VII. 8. 15., 21.

Parthenius V. 6. 9., VI. 2. 1.

Parysatis, uxor Darii, mater Artaxerxis et Cyri I. 1. 1., Cyrum magis amat quam Artaxerxem I. 1. 4. eius praedia in Syria I. 4. 9., in Media II. 4. 27.

Pasio Megarensis praest septingentis I. 2. 3., a quibus desertus fugit domum I. 4. 7.

Pategyas Persa Cyri amicus I. 8. 1.

Pelae I. 2. 10.

Pergamus VII. 8. 8., 23.

Perinthus II. 6. 2., VII. 2. 8., 11., 28., 4. 2.

Persae. horum feminae laudantur ob formam III. 2. 25., arcus magni III. 4. 17., IV. 4. 16. equitatus nocte est inutilis III. 4. 35., saltatio VI. 1. 10.

Phalinus Tissapherni carus II. 1. 7., artem certandi armis et tacticen profitebatur ibid.: negat Graecos invito rege salvos redire posse II. 1. 18.

Pharnabazus Bithyniae satrapa VII. 8. 25., Phrygiae VI. 4. 24., 5. 30., eius equites clade afficiunt Graecos palantes VI. 4. 24., praemiis et pollicitationibus sollicitat Anaxibium ut Cyrianis liberet Asiam VII. 1. 2., similiter postea Aristarchum VII. 2. 7.

Phasis fluvius IV. 6. 4.

Phasiani IV. 6. 5., V. 6. 36. refe-

runtur ad satrapiam Tiribazum V. 8. 25.

Philesius Achaeus sufficitur in locum Menonis III. 1. 47., idem a Sophanetus dicuntur natu maximi duces V. 3. 1., adversatur Xenophonti V. 6. 27. damnatur repetendarum V. 8. 1., legatus mittitur ad Anaxibium VII. 1. 32. V. Phryniscus.

Philoxenus Pellenensis rem fortiter gerit V. 2. 15.

Phocais Cyri pellex prudens et pulcra capitur in castris I. 10. 2.

Phoenice VII. 8. 25.

Pholoë V. 3. 10.

Phrasias Atheniensis VI. 5. 11.

Phrygia regio Asiae minoris V. 6. 24., VII. 8. 25.

Phryniscus Achaeus VII. 2. 1., strategus VII. 2. 29., 5. 4. (ubi al. Philesius), negat se sine Xenophonte militaturum esse VII. 5. 10.

Physcus amnis Assyriae qui in Tigrim influit II. 4. 25.

Pigres Car Cyri interpret I. 2. 17., 5. 7., 8. 12.

Pisidae. hos bello se petere simulabat Cyrus I. 2. 1., cum iis olim bellum gesserat I. 9. 14., hostes erant regi Persarum II. 5. 13., III. 2. 23.

Polus nauarchus succedit Anaxibio VII. 2. 5.

Polybotes Atheniensis IV. 5. 24.

Polycrates Atheniensis lochagus occupat vicum IV. 5. 24., mittitur ad naves conquiendas V. 1. 16. cum Xenophonte it ad Seuthen VII. 2. 17., 29. subornatus ab Xenophonte in Heraclidem invehitur VII. 6. 41.

Polynicus legatus Thibronis VII. 6. 1., 39., 43., VII. 7. 13., 56.

Pontus V. 6. 15., 16. Eux. IV. 8. 22

Procles a Damarato Lacedaemonio ortus, Teuthraeiae praefectus II. 1. 3., 2. 1., VII. 8. 17.

Proxenus Thebanus Boeotus amicus Cyri, cuius consilio milites conscribit adversus Pisidas I. 1. 11., ducit ad Cyrum mille quingentos gravis et quingentes levis armaturae I. 2. 3. studet Clearchi et Menonis rixas componere I. 5. 14., invitat Xenophontem et commendat Cyro III. 1. 4., 8., respondet legatis regis de armis tradendis II. 1. 10., captus dolo a Tissapherne II. 5. 31., trucidatur II. 6. 1., eius mores describuntur II. 6. 16., V. 3. 5.

Psarus fluvius Ciliciae I. 4. 1.

Pylae Ciliciae et Syriae I. 4. 4.

Pylae Babyloniae ad Euphratem I. 5. 5.

Pyramus amnis Ciliciae I. 4. 1.

Pyrrhiae Arcas VI. 5. 11.

Pythagoras Lacedaemonius, praefectus classi quam Lacedaemonii Cyro miserunt auxilio I. 4. 2.

Rhathines missus a Pharnabazo cum copiis contra Graecos VI. 5. 7.

Rhodium laudantur ut boni funditores III. 3. 16., 4. 15., Rhodius quidam promittit pontem ex utriusque inflatis III. 5. 8.

Rhoparas satrapa Babyloniae VII. 8. 25.

Salmydessus VII. 5. 12.

Samolus Achaicus mittitur legatus ad Sinopenses de navibus V. 6. 14., praest ducentis hominibus subsidiariis VI. 5. 11.

Sardibus proficiscitur Cyrus contra fratrem I. 2. 2. seq. huc venit Xenophon accessit a Proxeno III. 1. 8.

Satyros capitur a Mida I. 2. 13.

Scillus prope Olympiam. Hanc Lacedaemonii exstructam Xenophonti exsuli dederunt V. 3. 7.

Scythae sagittarii III. 4. 15.

Scytheni IV. 7. 18.

Selinus amnis templum Dianae Ephesiae praeterfluens: ita amnis Peloponnesi prope Olympiam, ad quem Xenophon exstruit templum et lucum Dianae V. 3. 8. seq.

Selybria VII. 2. 28., 5. 15.

Seuthes Thraciae rex invitat Graecos ad stipendia facienda VII. 1. 5., 2. 10., sortem patris narrat VII. 2. 32., Athenienses vocat cognatos suos 31., Graecorum duces vocat ad coenam VII. 3. 15., incendit vicus hostium VII. 4. 1., captivos iaculo configit 6., conatur corrumpere duces VII. 5. 2., 9., fit alienus a Xenophonte VII. 5. 7., 16., agit cum Lacedaemoniorum legatis de remittendis Graecis VII. 6. 3., Xenophontem tantum ob studium erga milites accusare potest VII. 6. 4., 39., tandem oratione Xenophontis commovetur ut reliquum stipendium solvat militibus VII. 7. 55., promissa Xenophonti non praestat VII. 5. 8., 6. 18., 7. 39., conatur retinere Xenophontem VII. 6. 43., 7. 50.

Silanus Ambraciota haruspex accipit decem talenta a Cyro I. 7. 18., V. 6. 18., divulgat arcanum Xenophontis V. 6. 17., 29., minitantur milites ei, si solus domum abire audeat 34., sed Heraclea nave conducta clam domum aufugit VI. 4. 13.

Silanus Macistius signum dat tuba VII. 4. 16.

Sinope urbs Graeca maritima Ponti Euxini in Paphlagonia, Mile-

- siorum colonia VI. 1. 15., legatus huius civitatis superba loquitur cum Graecis V. 5. 12.
- Sitalcas VI. 1. 6.
- Sittace, urbs Babyloniae magna ad Tigrim II. 4. 13.
- Smicres dux cohortis Arcadum perit cum suis VI. 3. 4., 5.
- Socrates Achaeus Cyri hospes conscribit milites I. 1. 11., ducit ad Cyrum quingentos milites gravis armaturae I. 2. 3., dolo captus a Tissapherne II. 5. 31., trucidatur II. 6. 1., laudatur II. 6. 30.
- Socrates Atheniensis interrogatus a Xenophonte de itinere ad Cyrum quid responderit III. 1. 5., 6.
- Sol deus, cui equos nutriunt et immolant Armeni IV. 5. 35.
- Soli urbs maritima Ciliciae I. 2. 24.
- Sophaenetus Arcas ducit ad Cyrum Celaenas mille pedites gravis armaturae I. 2. 9.
- Sophaenetus Stymphalius hospes Cyri I. 1. 11., cum mille peditibus gravis armaturae venit ad Cyrum I. 2. 3., foras prodit ad Ariaeum II. 5. 37., relinquitur ad castra tutanda IV. 4. 19., natu maximus ducum V. 3. 1. VI. 5. 13., sed ibi sine cognomine patriae. damnatur muneris neglecti V. 8. 1.
- Sosis Syracusanus venit ad Cyrum cum mille peditibus gravis armaturae I. 2. 9.
- Soteridas Sicyonius homo ineptus et iniquus erga Xenophontem III. 4. 47.
- Spithridates a Pharnabazo mittitur adversus Graecos VI. 5. 7.
- Stratocles Cretensis praestitit gittariis Cretensibus IV. 2. 29.
- Susa II. 4. 25. eorum situs III. 5. 15.
- Syennesis Cilicum rex I. 2. 11. custodit aditum Ciliciae I. 4. 4., 21., se tradit Cyro permotus uxore I. 2. 26., adiuvat Cyrum pecunia et donatur ab eo I. 2. 27.
- Syria I. 4. 6. Syriae portae I. 4. 5. Syri colunt pisces maiores columbas ut deos I. 4. 9.
- Tamos Aegyptius praestitit navibus Spartanorum et Cyri I. 2. 21. cum classe Cyri obsidet Miletum I. 4. 2.
- Taochi stipendia merent apud Tiribazum IV. 4. 18. resistunt Graecis IV. 6. 5. horum castellum expugnant Graeci IV. 7. 2., non parent regi Persarum V. 5. 17.
- Tarsus urbs Ciliciae magna et opulenta, per quam fluit Cydus amnis I. 2. 23., diripitur a Menonis militibus I. 2. 26.
- Teleboas amnis exiguus Armeniae occidentalis IV. 4. 3.
- Teres, unus e maioribus Scythae VII. 2. 22., Odrysae filius 5. 1.
- Teuthrania II. 1. 3., VII. 8. 17.
- Thapsacus urbs Syriae ad Euphratem. Hic transit Cyrus Euphratem I. 4. 11.
- Tharypas amasius Menonis II. 6. 28.
- Thebes campus VII. 8. 7.
- Theches mons, unde Graeci Pontum Euxin. despexerunt IV. 7. 21.
- Theogenes Locrensis lochagus vulneratur VII. 4. 18.
- Theopompus Atheniensis II. 1. 12.
- Thermodon fluvius Paphlagoniae in Pontum Euxinum influens V. 6. 9., VI. 2. 1.
- Thibro arcessit Cyrianos contra

Tissaphernem VII. 6. 1., 7., tradito exercitu bellum gerit contra Tissaphernem et Pharnabazum VII. 8. 24.

Thorax Boeotius adversatur Xenophonti V. 6. 19., 21., 25.

Thracia Asiatica describitur VI. 1. Thracas Asiatici obsident Arades VI. 3. 4.

Thracia VII. 1. 15., Thracum salatio VI. 1. 5., convivium VII. 3. 6. vestitus adversus frigus VII. 4. 11., *δρεῖν* vel *δρεῖναι* *Θοφρέας* VII. 4. 17., modus fugiendi VII. 4. 17.

Thracium locus Byzantii VII. 1. 4.

Thymbrium urbs Phrygiae I. 2. 3. hic est fons Midiae.

Thyni populus Thraciae in Europa nocte bellicosissimus VII. 2. VII. 4. 1., 14., 18.

Tibareni populus Asiae liber ad ontum Euxinum, finitimi Chalybis V. 5. 2., VII. 8. 25.

Tigris. ex hoc fluvio canales ducti in Euphratem I. 7. 15., II. 4. 1., per pontem traieciunt eum raeci II. 4. 24., fontes eius praeterunt Graeci IV. 4. 3.

Timasio Dardanensis in locum earchi sufficitur III. 1. 47., V. 32. exsul Troadis V. 6. 23., cum earcho et Dercylida antea militaverat in Asia 24., cum Xenonte est natu minimus ducum 2. 37., impedit ne Xenophonem condant in Ponto V. 6. 19., praest equitibus Xenophonem VI. 3. 12., 5. 28., VII. 3. 46., bet multa pocula et tapetes Peros II. 3. 18., negat se sine Xenophonte esse militaturum VII. 5.

Timesitheus Trapezuntius V. 4. 4.

Xenoph. Anab.

Tiribazus satrapa Armeniae occidentalis IV. 4. 4. Phasianorum et Hesperitarum VII. 8. 25., regi cærus IV. 4. 4., inducias facit cum Graecis ibid., vult adoriri Graecos IV. 4. 18. eius tentorium capitur IV. 4. 21.

Tissaphernes cum Cyro ascendit ad Darium I. 1. 2., calumniatur Cyrum apud fratrem 3. Milesiorum alios occidit, alios expellit 7., aperit regi consilium Cyri I. 2. 4., II. 3. 19., unus ex quatuor Artaxerxis ducibus I. 7. 12., ab eo desiciunt omnes civitates ad Cyrum I. 9. 9., homo impius et subdolos II. 5. 39., iactat suam erga Graecos benevolentiam II. 3. 18., facit foedus cum Graecis II. 3. 26., amoliri a se studet suspicionem insidiarum II. 5. 16., dolo capit duces Graecorum II. 5. 32. adoritur Graecos III. 4. 13., decernunt Lacedaemonii bellum contra eum VII. 6. 1., 7., 8. 24.

Tolmides Eleus, praeco optimus II. 2. 20.

Tralles I. 4. 8.

Tranipsae VII. 2. 32.

Trapezus urbs Graeca ad Pontum Euxinum, Sinopensium colonia, in Colchorum regione IV. 8. 22., pendebat tributum Sinopensibus V. 5. 10.

Troas V. 6. 24., VII. 8. 7.

Tyriaeum urbs Phrygiae I. 2. 14.

Ulixes dormiens rediit in patriam V. 1. 2.

Xanthiotes Achaeus sufficitur loco Socratis Achaei III. 1. 47. repetundarum damnatur V. 8. 1.

Xenias Parrhasius Arcas ascenderat antea cum Cyro ad patrem I. 1. 2., nunc cum quattuor millibus gravis armaturae venit ad Cyrum I.

2. 3., celebrat Lycaea 10., desertus a militibus clam aufugit domum I. 4. 7.

Xenophon Atheniensis invitatus a Proxeno hospite ut Cyrum sequeretur, impellitur a Socrate ut Apollinem de hostinere consulat III. 1. 4., venit ad Cyrum Sardes 8., respondet Ariaeo II. 5. 41. valde sollicitus vidit somnium III. 1. 11., surgit et convocat lochagos Proxeni 15. a quibus dux creatur loco Proxeni 26., 47., abigit Apollonidem 30., ostendit ducibus quid fieri debeat III. 1. 35., hortatur milites III. 2. 7., rationem itineris proponit 34. praestitit agminis extremo 37. persequitur hostes frustra III. 3. 8. igitur instituit funditores et equites 20. celeritate occupat montem III. 4. 44., lenis erga militem iniquum 47., fallit hostes strategemate IV. 2. 2., magna cum arte ducit copias per montes Carduchorum IV. 2. 9. seq.: deseritur ab armigero 21., iterum valde sollicitus somnio spem bonam accipit IV. 3. 8., strategema eius IV. 3. 20., transigit noctem sine igne et cibo sub dio IV. 5. 21., humaniter tractat vicis praefectum Armenium 28., de quo dimisso fit rixa inter Xenophontem et Chrisophum IV. 6. 3. eius consilium de hostibus aggrediendis 10., Idem de oppugnando castello Taochorum IV. 7. 4., mutat prudenter aciem IV. 8. 10. suadet quomodo tempus recte transigat exercitus quamdiu sit Trapezunte V. 1. 5. oppugnat Drilarum castellum V. 2. 8. cum Agesilao ex Asia reddit V. 3. 6., exsul habitat

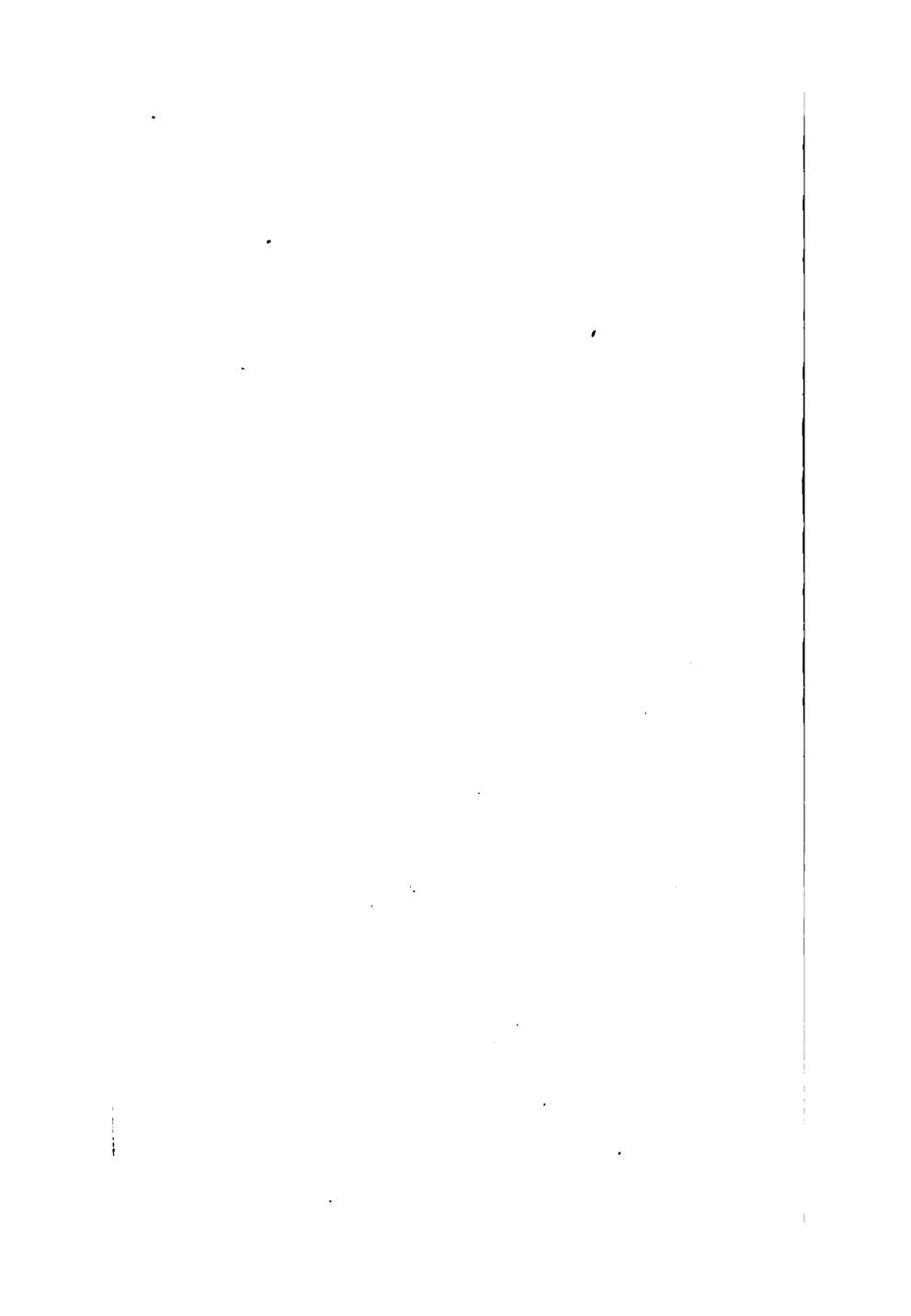
Scyllunte 7., ex praeda ibi exstruit fanum Dianae 9., constatur urbem condere in Ponto V. 6. 15., defendit se ab criminatione ducum V. 7. 5., lustrat exercitum 35., defendit se a crimine insolentiae et petulantiae V. 8. 2., imperium exercitus oblatum repudiat VI. 1. 19., consiliit Herculem, prositne ei apud exercitum manere VI. 2. 15., auxilio proficiscitur Arcadibus obsessis VI. 3. 19., adhortatur milites ad hostes aggrediendos VI. 5. 14., sedat tumultum militum VI. 6. 8., hortatur milites ut Cleandro gratificentur 12., iram militum in Byzantios sedat VII. 1. 22., valedicit exercitui et cum Cleandro discedit 40., sed iussu Anaxibii redit ad exercitum VII. 2. 8., ei insidiatur Aristarchus 14., 16., proficiscitur ad Seuthen 17., refert ad milites, velintne stipendia mereri apud Seuthen VII. 3. 3., in convivio Seuthae donat se et suos 30., defendit suam innocentiam et docet se non esse in culpa quod Seuthes stipendium promissum non solvat VII. 6. 11., fortiter respondet Medosadae VII. 7. 4., persuadet tandem Seuthae ut stipendium solvat 21. vendit equum, ut viaticum habeat VII. 8. 2. capit Asidatem cum multis opibus, hinc locupletatus discedit 23.

Xerxes victus terra marique a Graecis III. 2. 13., post cladem in Graecia acceptam aedificat Celanarum arcem et regiam I. 2. 9.

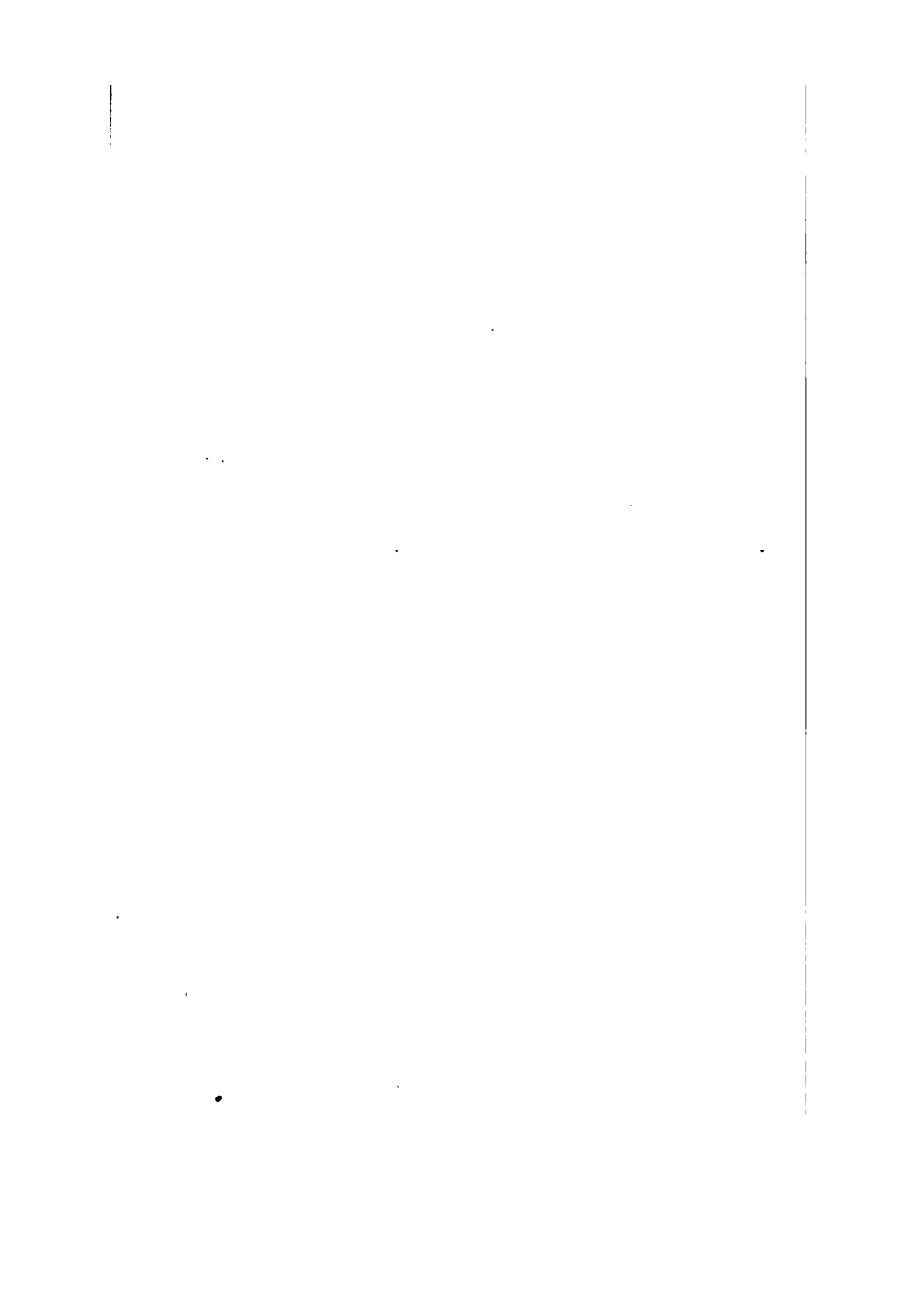
Zapatas amnis II. 5. 1., III. 3. 6.

Zelarchus curator fori rerum promercalium V. 7. 24.

1. The first part of the document discusses the importance of maintaining accurate records of all transactions and activities. It emphasizes that proper record-keeping is essential for transparency and accountability, particularly in the context of public administration and government operations. The text highlights how detailed records can help identify inefficiencies, prevent fraud, and ensure that resources are used effectively.

2. The second part of the document focuses on the role of technology in modern record-keeping. It explores how digital systems and software solutions can streamline the process of data collection, storage, and retrieval. The text notes that while technology offers significant advantages, it also requires careful implementation and ongoing maintenance to ensure data integrity and security. The importance of training staff to use these systems effectively is also mentioned.

3. The third part of the document addresses the challenges of data management and security. It discusses the risks of data loss, unauthorized access, and cyber threats. The text provides recommendations for implementing robust security protocols, such as regular backups, access controls, and encryption. It also stresses the need for clear policies and procedures to govern the handling of sensitive information.

4. The fourth part of the document discusses the importance of data analysis and reporting. It explains how analyzing recorded data can provide valuable insights into organizational performance and trends. The text suggests that regular reporting and analysis can help decision-makers identify areas for improvement and allocate resources more effectively. It also mentions the importance of ensuring that data is presented in a clear and accessible format for stakeholders.

5. The fifth and final part of the document concludes by summarizing the key points and reiterating the overall importance of a strong record-keeping system. It emphasizes that a well-maintained and secure record-keeping system is not just a administrative requirement, but a critical component of any organization's success and long-term sustainability.

This book should be returned to the Library on or before the last date stamped below.

A fine of five cents a day is incurred by retaining it beyond the specified time.

Please return promptly.

